Із словникової спадщини

ВСЕУКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК
НАУКОВО-ДОСЛІДЧИЙ ІНСТИТУТ МОВОЗНАВСТВА
ВІДДІЛ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА НОМЕНКЛЯТУРИ

МАТЕРІЯЛИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА НОМЕНКЛЯТУРИ

ТОМ II

Гірн. інж. П. ВАСИЛЕНКО та інж. ІВ. ШЕЛУДЬКО

СЛОВНИК
ГІРНИЧОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

(ПРОЄКТ)

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО „РАДЯНСЬКА ШКОЛА“

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ
МАТЕРІЯЛИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА НОМЕНКЛЯТУРИ—ТОМ XIII
П. ГОРЕЦЬКИЙ
СЛОВНИК ТЕРМІНІВ ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА ШКІЛЬНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ
(ПРОЄКТ)
ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТ

ВСЕУКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК
НАУКОВО-ДОСЛІДЧИЙ ІНСТИТУТ МОВОЗНАВСТВА
ВІДДІЛ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА НОМЕНКЛЯТУРИ
СЕРІЯ ПРАКТИЧНИХ СЛОВНИКІВ
ВИПУСК 3
Інж. ШЕЛУДЬКО І. М.
ПРАКТИЧНИЙ СЛОВНИК ВИРОБНИЧОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

УКРАЇНСЬКА
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ НАУК
UKRAINISCHE AKADE
INSTITUT DER UKRAINISCHEN
СЛО
ЗООЛОГИЧНОЇ
ЧАСТ
М. ШАР

ВСЕУКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК
Інститут Наукової Мови. Природничий Відділ
Матеріяли до української природничої термі
Том II
Академик П. А. ТУТКО
СЛОВН
ГЕОЛОГИЧНОЇ ТЕР
(ПРОЄКТ)
ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО
КИЇВ—1923

ОДЕСЬКЕ НАУКОВЕ ПРИ УКРАЇНСЬКІЙ АКАД
СЕКЦІЯ МЕДИЧНА
Д-р В. Ф. КИСІЛЬО
МЕДИЧНИ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК
ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

СЛОВНИК МУЗИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ
(ПРОЄКТ)
ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

АКАДЕМІЯ НАУК
ІНСТИТУТ МОВОЗНАВСТВА
ІЇ ТА НОМЕНКЛЯТУРИ
ЕРМІНОЛОГІЇ ТА НОМЕНКЛЯТУРИ
М IV
ВНИК
ФІЗИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ
(ПРОЄКТ)
ЗРЕДАГУВАВ
В. В. ФАВОРСЬКИЙ
УКРАЇНСЬКА РАДЯНСЬКА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

ВАСИЛЕ́НКО
Павло Іванович
(24. 06(06. 07). 1891 – 03. 09. 1937)

Народився у с. Ведмеже Роменського повіту Полтавської губернії (нині Роменського району Сумської області). Після початкової школи закінчив Роменське реальне училище. 1909 вступив до Петербурзького гірничого інституту, завершити навчання в якому через брак коштів і революційні події зміг лише 1923 (давав платні уроки, працював у геологічних, гідротехнічних, меліоративних партіях у Приамур'ї, на Волині та Донбасі). З дипломом гірничого інженера переїхав до Києва, влаштувався на роботу молодшим науковим співробітником Геологічного кабінету ВУАН (разом з геологічними кафедрами 1926 реорганізовано у Науково-дослідний геологічний інститут) та водночас інженером-геологом відділу прикладної геології Українського відділу Геологічного комітету. З першого року організації викладав польову геологію в Київському геологорозвідувальному технікумі. 1935 за комплекс наукових праць присвоєно науковий ступінь кандидата геологічних наук без захисту дисертації. Відомий як дослідник бурштинів, марганцевих руд, вапняків для цукрової промисловості та сировини для скляно-фаянсового виробництва. Серед найзначиміших праць – «Про наслідки розвідкових робіт у Хощеватому в 1923–1924 роках» («Вісник Українського відділу Геологічного комітету», 1926, вип. 7); «Бурштини Київщини» («Труди Українського науково-дослідного геологічного інституту», 1928, т. 2); «Манганова партія» («Бюлетень Українського відділу Геологічного комітету», 1929, № 1–2); «Геолого-розвідкові роботи на бурштини (янтарі), проведені партією УРГУ в районі с. Старопетрівці – Вишгород на Київщині року 1929» (К., 1932); «Нікопольський марганорудний район» («Корисні копалини України», К., 1934). Результати майже десятирічних досліджень у Нікопольському басейні оформив у вигляді рукопису («Нікопольський марганцеворудний район»), який мав представити для захисту як докторську дисертацію. У квітні 1937 заарештований, після шестимісячного слідства 3 вересня за звинуваченням у контрреволюційній і шкідницькій діяльності на засіданні виїзної сесії Військової колегії Верховного суду СРСР засуджений до розстрілу. Похований у Биківнянському лісі поблизу Києва. Реабілітований 1956.

Література: Макаренко Д. Є. Василенко Павло Іванович // Енциклопедія Сучасної України. К., 2005. Т. 4; *Його ж.* Василенко Павло Іванович // Голгофа українських геологів. К., 2007.

ШЕЛУ́ДЬКО
Іван Михайлович
(1900 – ?)

Закінчив Київський політехнічний інститут у 1926 р. За фахом – інженер-електротехнік. Від 1926 – редактор технічного відділу та голова електротехнічної секції Інституту української наукової мови ВУАН. На початку 1930-х рр. працював у словниковому відділі Інституту мовознавства ВУАН. Співредактор (разом із В. І. Орловським) «Російсько-українського словника банківського діловодства» (К., 1925), укладач та співукладач низки термінологічних видань, серед них: «Словник технічної термінології: Електротехніка. (Проєкт)» (К., 1928), «Словник технічної термінології: Загальний. (Проєкт)» (К., 1928) (разом із Т. Ф. Садовським), «Практичний словник виробничої термінології» (Х., 1931), «Словник гірничої термінології. (Проєкт)» (Х., 1931) (разом із П. І. Василенком), а також «Радіословник (українсько-російський)» (Х.; К., 1932).

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ІЗ СЛОВНИКОВОЇ СПАДЩИНИ
Вип. 6

Гірн. інж. П. ВАСИЛЕНКО та інж. І. ШЕЛУДЬКО

СЛОВНИК ГІРНИЧОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Відтворення видання 1931 року

КИЇВ–2008

УДК [37+159.9+371.1] (38)
ББК 74 я21+33я21+74.204я21
С 48

Затверджено до друку вченою радою Інституту енциклопедичних досліджень НАН України.
Протокол № 9 від 25 вересня 2008 р.

Інститут енциклопедичних досліджень НАН України започаткував книжкову серію «Із словникової спадщини», покликану здійснити перевидання українських термінологічних словників, створених на початку 20 століття, що нині стали раритетними, а в радянські часи були заборонені й вилучені з ужитку. Оскільки ці словники й донині зберігають наукове та практичне значення, вони сприятимуть виробленню розумних компромісів між прихильниками різних українських термінологічних систем. Це є надзвичайно актуальним в умовах становлення термінологічної системи української мови, очищення її від русизмів, штампів, нехарактерних для її природи форм та зворотів.

Нині читачеві пропонується 6-й випуск серії – «Словник гірничої термінології» гірн. інженерів П. Василенка та І. Шелудька.

Видання здійснено у рамках підготовки Енциклопедії Сучасної України

ISBN 978-966-02-5067-3 (серія)
ISBN 978-966-02-5068-0

ВСЕУКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ МОВОЗНАВСТВА
ВІДДІЛ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА НОМЕНКЛЯТУРИ

МАТЕРІЯЛИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА НОМЕНКЛЯТУРИ
ТОМ II

Гірн. інж. П. ВАСИЛЕНКО та інж. ІВ. ШЕЛУДЬКО.

СЛОВНИК ГІРНИЧОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

(ПРОЄКТ)

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО «РАДЯНСЬКА ШКОЛА»
ХАРКІВ – 1931

ПЕРЕДНЄ СЛОВО.

Роботу над систематичним упорядкуванням гірничої термінології розпочато ще наприкінці 1924 року в Гірничій секції Інституту української наукової мови. До складу її увійшли члени Технічного Відділу – гірничі інженери: Василенко П., Кулик І., Лисенко Х. та Болонський Х. Тоді ж запрошено до термінологічної роботи українських фахівців з гірничої справи, що перебувають як у межах України, так і в усьому Радянському Союзі. З самого початку були запрошені: начальник Київської гірничої округи гірн. інж. Мельників Д., який був обраний на голову Гірничої секції; гірн. інж. Зацерковнюк Г. (з Каолінкомбінату), гірн. інж. Мамаєнко В. (з Гірничої округи); викладачі Дніпропетрівського гірничого інституту гірничі інженери – Лещенко М. та Нечипоренко П.; гірн. інж. Капелькін В. (з Горлівського Рудоуправління).

На початку своєї роботи Гірнича секція опрацювала й зредагувала основні гірничі терміни (близько 1000), які подані були до виготовлюваного тоді словника Загальнотехнічної термінології. Підготування цих термінів за дуже обмежений час і без потрібного ще досвіду неминуче відбилося на якісній стороні їх і тому це були лише перші проєкти термінів. До цього словника заведені також і всі терміни з гірництва, подані до загального технічного словника, але іноді (до 2 %) з новими розв’язаннями, які в дальшій систематичній уже роботі змінила Гірнича секція на влучніші від попередніх.

У січні 1926 року, через виїзд інж. Мельникова Д. до Харкова, на голову Секції обрано інж. Лисенка Х., на заступника голови інж. Зацерковнюка Г. і на секретаря інж. Василенка П. На упорядника фахового словника Гірничої термінології тоді ж обрано інж. Василенка П. Щоб ширше розгорнути роботу серед фахівців, запрошено на членів-кореспондентів таких осіб: академіка Хведорова М. (Московська гірнича академія); проф. Соболевського (Свердловський політехнічний інститут); проф. Шадлуна М. (Москва, ВРНГ); гірн. інж. Греченка Я. (Харків, Гірничий відділ); гірн. інж. Левицького (Харків, Гірничий відділ); гірн. інж. Безкровного І. (Зав. Педтехнікуму в Краснодарі); проф. Шматька (Харків, Наркомосвіта); інж.-геолога Строну А. (Ленінград, Геолком); інж.-геол. Татарінова П. (Ленінград, Геолком), інж.-геол. Дуб’ягу Ю. (Київ, Укр. геолком); гірн. інж. Запорожця (Сталіно); гірн. інж. Балковітинова М.; гірн. інж. Павленка П. (Харків); гірн. інж. Андрушенка К. (Грознафта) і на дійсного члена Секції проф. Безбородька М. (Укр. геолог. наук.-дослід. інст. Київ). З цими всіма особами Гірсекція налагодила зв’язок і дістала чимало цінного матеріялу, як до російського реєстру словника, так і до української термінології.

Серед особливо цінних матеріялів, одержаних від різних осіб, слід відзначити такі: 1) термінологія маркшайдерської справи російською й українською мовами, вироблена на нараді маркшайдерів у Дніпропетрівському; 2) збірка російсько-українських термінів з гірно-виробневої техніки, що подав акад. Хведорів М.; 3) терміни з магнетометричної справи, що подав інж.-геолог Строна А.

З початку 1927 року, щоб пришвидшити роботу над укладанням Гірничого словника до упорядника інж. Василенка П. дообрано як співупорядника Дубровського В. Але за кілька

місяців через заобтяженість його на іншій словниковій роботі йому довелося відійти від Гірничого словника. На співупорядника в травні 1929 р. був обраний інж. Шелудько І., який уже доповнив і викінчив остаточно даного словника.

За пляном, виробленим від Гірничої Секції і ухваленим в ІУНМ словник гірничої термінології повинен охопити такі розділи гірничої справи: 1) гірничий струмент та роботи, 2) висадну роботу, 3) вишуки, попередні та детальні розвідки, 4) свердлувальну роботу, 5) копальневий вивіз, 6) водовідливання, 7) підіймання, 8) провітрювання, 9) підземне освітлення та струмопостачання, 10) пожежну та рятівну справу, 1 1) збагачування руд та вугілля, 12) золоту справу, 13) нафтову та газову справу, видобування соли, 15) торфову справу, 16) здобування нерудних корисних копалин, 17) маркшайдерію, 18) магнетометрію. Докладніше зміст словника буде видний із переліку використаної літератури (поданий далі). До словника заведено переважно суто-фахову термінологію і тільки найуживанішу з дотичних ділянок техніки.

Із дотичних розділів наук, які близькі до гірництва, взято щось із 20 % таких термінів, що найчастіше вживані на практиці. Це будуть терміни з таких галузів як от: геологія, технологія, механіка, будівництво (головне, спеціяльне), електротехніка, шляхова справа та гідротехніка. Технічні науки тісно пов’язані одна з однією і коли візьмемо одну якусь із них, то на практиці поруч із сутофаховими у великій кількості зустрічатимуться терміни із сусідніх дотичних ділянок. Проте, їх не обійнято повністю в словнику, поперше, тому, що це б занадто збільшило його розміри, а подруге, зробило б його загальним. Філологічну редакцію цього словника зробив Є. Волошин.

КОРИСТУВАННЯ ІЗ СЛОВНИКА.

Основну частину словника складено, як російсько-українську. Коло російських термінів у дужках курсивом подані пояснення до них, або вказівки про місце застосування їх. Тут же подані позначки про науку, до якої належить дотичний термін. Коли якийсь російський термін має кілька синонімів, чи місцевих назов, то їх і подаємо поруч з основним, але також всі синоніми вміщаємо й на своїх місцях за абеткою, тільки коло них звичайно не подаємо вже українського розв'язання, а тільки посилання на основний вживаніший синонім із позначкою «см. » («смотри»).

Якщо російський термін, залежно від місця застосування, має в українській мові різні розв'язання, то тоді їх відділено одне від одного цифровими розділами із зазначенням, якому відтінкові, чи якому саме застосуванню має відповідати кожне розв'язання цього терміна в українській мові. Розмежовання окремих значень зроблено або за допомогою пояснень, поданих у дужках курсивом, або додаванням синонімів.

Двослівні терміни подані в словнику в такому поєднанні, в якому вони зустрічаються в фаховій літературі, але на першому місці завжди поставлений іменник. Коли окремо кожен із складників двослівного терміна не є фаховий термін, то їх окремо в словнику не наведено, напр. «зона водяная», «котелок морской», «тачка поясничная» тощо, а подано їх тільки як зложені дослівні терміни.

Українські терміни подані за порядком їхньої вартости. Їх вибрано з друкованої фахової літератури, а також із українських словників. Коло кожного з них подано умовними символами позначки про книжку та сторінку, звідки взято даний термін (розшифрования позначок подано далі). Число позначок коло терміна до певної міри свідчить про поширення його як у літературі, так і географічне. Терміни, які Секція не рекомендує до вжитку, а також мало відповідні, взято в квадратові дужки; їх подано тільки для довідок, коли б зустрілися вони, як запозичені з якихось літературних джерел. Вони також показують, який був зібраний термінологічний матеріял для даного російського терміна.

Коли граматичну форму слова від певного українського пня Гірнича секція ужила вперше в даному словнику, то коло неї поставлено позначку (С). Якщо ж на основі одного чи кількох українських коренів Секція втворила за законами української мови нове слово, то їх позначено (NC), що значить – «Новотвір Секції». Зірка коло позначки якогось джерела визначає, що даний термін ужитий в зазначеному джерелі в іншому розумінні, аніж застосовано його в даному словнику, себто, що це слово знає українська література в відмінному розумінні.

Коло двослівних термінів, що складені із слів, узятих не з одного джерела, позначок не подано. Також без позначок будуть і терміни, взяті з інших ділянок техніки, як ухвалені у відповідних секціях, а про належність їх до певних наук свідчить позначка коло російського слова.

Українсько-російський показник складено скорочено. Там подано тільки основні слова з гнізд, а двослівні терміни із цих гнізд доводиться шукати вже в російсько-українській частині, виходячи з основного іменника даного зложеного терміна; напр., у показнику

подаємо «клітка – клеть», а спеціяльних видів клітки, яких є в основній частині 14, у показнику не перелічуємо, їх зможе знайти користувач уже в гнізді «клеть». Терміни, не ухвалені до вжитку (що в основній частині замкнені в квадратові дужки), подані в показнику також тільки однослівні, але коло них не подано російського розв'язання, а замість нього є позначка «див.» – дивись той російський термін, на розв'язання якого подано цей синонімний матеріял. Таким способом ми й відрізняємо в показнику рекомендовані українські терміни від тих, що вжиті тільки в певних джерелах, як синоніми, але від Секції не рекомендовані до вжитку. Щоб скоротити й спростити показник, у ньому не подано ніяких позначок про джерела, чи якихось пояснень, а доконані форми подано тільки закінченнями.

Упорядники

2-го вересня 1930 року.

РЕЄСТР ВИКОРИСТАНОЇ ГІРНИЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ.

1. Бансен Ганс. Рудничная доставка по горизонтальвым и наклонным путям. Перевод с 11-го нем. издания (1921 г.) под редакцией проф. Ленинград. Горн. И-та А. А. Скочинского и П. П. Иванова. Ленинград, 1926 г., стр. 464.

2. Барбот-де-Марни Е. Н. Драгирование россыпных месторождений золота и платины. Гостехиздат. Москва, 1924 г., стр. 112.

3. Бауман В. И. проф. Курс магнитометрии, изд. Кучуб., «Ленинград», 1927 г., стр. 80.

4. Биленко. Взрывы каменноугольной пыли. Москва, 1927 г., стр. 75.

5. Биленко. Взрывы гремучего газа в каменноугольных рудниках. Москва, 1927 г., стр. 90.

6. Богданович К. У. Рудные месторождения. Спб., 1912–1919 г.

7. Б. И. Бокий. проф. Практ. курс горного искусства. Том I, II и III. Горные работы, разведка и бурение. 3-е издание М. – Л. Гос. Издат. 1925 г., стр. 686.

8. Будловский А. К. Описание систем подземных разработок железной руды в Криворожском районе. Москва, 1922 г., стр. 54, XX, табл. 123 рис.

9. Верховский И. М. инж. Обогащение фосфористых руд. Москва, 1924 г., стр. 80.

10. Вопросы рациональной разработки и охраны залежей нефти. Доклады геологов Геолого-разведочного бюро Азнефти в ноябре 1925 г. в Москве. Баку. 1927 г., стр. 112.

11. Выдрин Ф. И. Краткий практический курс маркшейдерского искусства. Госиздат, 1926 г., Москва и Лен., стр. 296.

12. Ганкар М. А. инж. Обогащение угля желобами и рео-промывателями. Гостехиздат. М., 1927 г., стр. 64.

13. Ган. Справочник по горному делу.

14. Гефер Г. Справочная книга по горному делу. Ч. I и II. Б., 1921 г., стр. 652 и 610.

15. Гефер. Справочная книга для горных инж. и техников.

16. Глушков И. Н. Руководство к бурению скважин. 2-ое (посмертное) издание, переработанное и дополненное, под редакцией инж. В. К. Борисевича. Москва – Ленинград. Том. I, стр. 356.

17. Глушков И. Н. Руководство к бурению скважин. 2-ое (посмертное) изд. переработанное и дополненное, под редакцией инж. В.К. Борисевича. Том. II. Издание Совета нефтяной промышленности. Москва, 1924 г., стр. 464.

18. Глушков И. Н. Тоже. Том III. Москва – Ленинград, стр. 81.

19. Горный журнал. Ежемесячный орган Горного отдела ГЭУВСНХ, СССР за 1926 г. (102 г. издания) № 1–12, стр. 832. Москва.

20. Горный журнал. За 1927 г.

21. Григорян и Н. А. Сорокин. Материаловедение применительно к нефтяной промышленности. М., 1926 г., стр. 198.

22. Декабрун М. И. инж. Камень для дороги Нижегородской губернии. Нижний-Новгород, 1924 г., стр. 40.

23. Диттмарша. Рудничное крепление. Под редакцией и в переработке проф. А. М. Терпигорева. Гостехиздат. Москва, 1923 г., стр. 128.

24. Инструкция к технической номенклатуре счетов по шахтам и рудоуправлениям УГКП. Издание УГКП. Славянск, 1923 г., стр. 76.

25. Инструкция по учету и отчетности шахт, цехов и отделов рудоуправления Донугля. Издание Донугля. Харьков, 1927 г., стр. 122.
26. К а л ь н и ц к и й. Опасности электрич. в горном деле. Москва «Вопросы труда». 1927 г., стр. 79.
27. К р е й т е р И. М. Дробовое бурение. С 4-мя таблицами. Издание Геологич. Комитета. Ленинград, 1929 г., стор. 50.
28. К а з а к е в и ч П. П. Взрывчатые вещества и их применение в горном деле. Москва, 1927 г., стр. 50.
29. К а з а к е в и ч П. П. Освещение в рудниках и предохранительная лампа Вольфа. Москва, «Вопросы труда», стр. 55.
30. Кокин Т. Основы техники каменноугольного дела. Под ред. А. М. Терпигорева. Часть I. Общ. Сведения. Разведка угля и проходка шахт. С 19 рис. М., 1925 г., стр. 123.
31. К о к и н. Часть II. Системы разработок. Крепление. Машинная выемка. Вентиляция. Освещение. М., 1925 г., стр. 180.
32. Кустарная добыча нефти на Апшеронском полуострове. Материалы обследования геолого-технической комиссией Бакинского района и доклады инж. Абезгауз Б. А., Башинджагова С. Е. и Монастырского А. И. Баку, 1926 г., стр. 44.
33. М а к - Л а ф м и н Р. П. Разработка нефтяных месторождений. Перевод с английского Калистратовой Г. А. Под редакцией гор. инж. Асеева Г. Ф. Издание Совета Нефтяной промышленности. Москва – Ленинград, 1925 г., стр. 204.
34. Материалы и оборудование для каменноугольной промышленности Донецкого бассейна. Справочник-ценник. Издание Донугля, 1928 г., стр. 688.
35. М и н е е в А. С. г о р н. и н ж. Разведка золотых россыпей буром «Эмпайр». Гостех-издат. Москва, 1928 г., стр. 160.
36. М о р е в Н. С. Откатка и меры предосторожности при ней. Москва, 1927 г., 74 стр.
37. М о с т о в и ч В. Я. п р о ф. Обработка золотосодержащих руд. Цианирование. Сибирское промышл. техническое управление при Сибирпромбюро Центрального Комитета Всерос. Союза Горнорабочих. Томск, 1923 г., стр. 50–VII.
38. М о с т о в и ч В. Я. п р о ф. Обработка золотосодержащих руд. Амальгамация. Томск. 1922 г. Сибирское промышленно-технич. управление Сибирпромбюро ВСНХ. стр. 26.
39. М о с т о в и ч В. Я. п р о ф. Обработка золотосодержащих руд. Хлоринация. Сибирское промышлен.-техн. управление при Сибирпромбюро ВСНХ. Томск 1922 г., стр. 22–М.
40. Описание Донецкого Бассейна, т. I, вып. II. Том II. Т. V, вып. II. Екатеринослав. Изд. 1914 г.
41. П и р о г о в А. и н ж. Работа бурильщика и запальщика. Под редакцией П. П. Казакевича. «Украинский рабочий». Харьков, 1927 г., стр. 120.
42. П р о т о д ь я к о н о в Мих. п р о ф. Материялы для урочного положения горных работ. Часть I. Горные работы. Изд. Ук. Горнорабоч. СССР. Москва, 1926 г., стр. 274.
43. П р о т о д ь я к о н о в М. Проветривание рудников. 3-ье изд. испр. и дополн. Москва. «Вопросы Труда», 1928 г., стр. 235.
44. П о л ь - д е - Ш а м б р и е. Добывание нефти шахтами и галлереями. Перев. с франц. инж. А. М. Победина под редакц. горн. инж. Н. В. Абрамовича. Азнефть, стр. 68.
45. С а б а н е е в. Русско-французский технический словарь.
46. С а х н о в с к и й. Рудничные пожары и борьба с ними. Москва, «Вопросы труда», 1927 г., 56 стр.

47. Серебровский А. П. Золотопромышленность в Соединенных Штатах Северной Америки. Ч. II. Разработка коренных месторождений золота. Гостехиздат. Москва, 1928 г., стр. 100.

48. Скочинский А. А. Современные угольные рудники Сев. Америки, Великобритании. Проблема механиз. производства на рудниках Донбасса. Ленинград. 1925 г., стр. 191.

49. Справочник по каменноугольному делу. Горные работы и крепление. Составленное под ред. А. А. Скочинского. Научно-издатбюро Донугля. г. Харьков. 1929 г., стр. 336.

50. Справочник по нефтяному делу. Ч. I, II, III. Центральное Управление печати ВСНХ. СССР. Москва. 1925 г., стр. 412.

51. Сонин С. Д. Энциклопедия горного искусства. Ч. I. М., 1927 г., стр. 264.

52. Сущинский. Взрывчатые вещества.

53. Терпигорев. Рудничная доставка. Курс лекций, читанных проф. Терпигоревым. Москва, 1926 г., стр. 155.

54. Трушков Н. И. проф. Разработка рудных месторождений. Ч. I. Бурение. 88 стр., с 70 рис. Гостехиздат, Москва. 1924 г.

55. Трушков Н. И. проф. Разработка рудных месторождений. Ч. II. Подготовительные работы. Гостехиздат, 1925 г., стр. 96 с 78 фиг. в тексте.

56. Трушков Н. И. проф. Разработка рудных месторождений. Ч III. Очистная выемка. Изд. Кубуч. Ленинград, 1929 г., стр. 135.

57. Трушков Н. И. проф. Англо-русский горно-технический словарь. Издание Кубуч, Ленинград, 1929 г., стр. 141.

58. Трушков Н. И. проф. Проходка горизонтальных горных выработок в крепких породах. Библ. Горнорабочего Москва, 1923 г., стр. 48–34 рис.

59. Трушлевич В. И. Обогащение Курейского графита. Издание Научно-технического управления ВСНХ. Москва, 1926 г., стр. 52.

60. Уголь и железо. Ежемесячный технико-экономический журнал. Издание Донугля, Коксобензола, Химугля, Югостали, № 16 1927 г., (январь), стр. 122.

61. Федоров проф. Лекции по горнозаводской механике.

62. Формы по учету и отчетности рудоуправлений. Издание Донугля. Харьков, 1927 г., стр. 406.

63. Д. Хагер. Практика нефтяного дела, перевод с англ. под редак. горн. инж. Г. Ф. Асеева. Издание Совета Нефтяной Промышленности Москва и Петербург, стр. 280.

64. Чечотт Г. О. Золотое дело. Обработка рудного золота. Выпуск II. Концентрация. Курс лекций для студентов горного Ии-та.

65. Чечотт Г. О. проф. Золотое дело. Часть 1. Обработка рудного золота. Курс лекций. Издание кассы взаимопомощи студентов Горного Ин-та. г. Петроград. 1913 г., стр. 160–Х–III табл.

66. Чечотт Г. О. Золотое дело. Выпуск III. Цианизация, стр. 180.

68. Чечотт Г. О. проф. Обогащение полезных ископаемых. Выпуск VI и VII. Научно-технич. управление ВСНХ. Ленинград, 1929 г., стр. 276.

69. Шевяков Л. проф. Крепление горных выработок 50 ст. – 103 рис. Библиот. Горнорабочего, Москва, 1922 г.

70. Шибаев. Как можно предупредить несчастные случаи в нефтян. промышленности. Москва, «Вопросы труда». 1927 г., 78 стр.

71. Штегман Б. Проветривание рудников. Гостехиздат. Москва, 1924 г., стр. 216.

72. Язвицкий В. Откуда и как добывают соль. Гостехизд. Москва, 1925 г., стр. 24.

РЕЄСТР ВИКОРИСТАНИХ ДО СЛОВНИКА УКРАЇНСЬКИХ ДЖЕРЕЛ РАЗОМ ІЗ ПОЗНАЧКАМИ ЇХ.

Апс УАН. Російсько-український словник правничої мови. Київ. 1926.

Ар Матеріяли Арбітражної комісії ІУНМ УАН.

БдС П р о ф. С. Б у л д а. Словник будівельної термінології. Інститут Мовознавства УАН, 1930, стор. 256.

БКТ О. Б і л о с к у р с ь к и й. Керамічна технологія. ДВУ. Харків, 1928, стор. 108.

БНМ Картотека Бюра Народніх матеріялів ІУНМ

Вс В а с и л е н к о. «Опыт толкового словаря народной технической терминологии», Харків, 1902.

Вст Г Вісник Геолкому.

Г Г р и н ч е н к о Б. Д. Словарь украинскаго языка. Київ, 1907, стор. 494, 74 – 506, 564.

Днб Термін записаний на Донбасі.

Др. Д а р м а р о с и М. Л. Словник технічної термінології. Київ, 1927.

ДСТ Д у б р о в с ь к и й В. Російсько-український технічний словник. Київ, 1926, стор. 104.

ЗТГ Г і р н и ц т в о. Технічна термінологія, що ухвалила Технічно-термінологічна комісія при Департаменті Проф. Освіти МНО. Випуск ІІІ. Київ, 1919 р., стор. 22.

ЗТК І Збірник Природничо-технічної секції Українського наукового товариства в Києві, кн. 1, 1911 р., ст. 168.

ЗТК ІІ Збірник Природничо-технічної секції українського наукового товариства в Києві, кн. 2, 1912 р., стор. 226.

ЗТК ІІІ Збірник Природничо-технічної секції українського наукового товариства, кн. 3, 1915 р., стор. 226.

ЗТС Збірник технічної секції Українського наукового товариства в Києві, кн. 4, 1918 р. стор. 144.

КГ П. К а л ю ж н и й. Глина та вироби з неї. ДВУ. Харків. 1929 р. стор. 48.

Ем К м і ц к е в и ч В. і С п і л к а. Німецько-український словар. Відень, 1912 р.

Крв Термін записаний на Криворіжжі.

КХС К у р и л о О. Словник хемічної термінології ІУНМ УАН, том. ІІІ, 1932 ДВУ. Стор. 140.

ММУ Матеріяли Морської Управи. Київ. 1918 р.

NC Новотвір, новотвірний проект ухвалений на засіданні Гірничої секції ІУНМ.

НТВ 26 «Науково-технічний вісник». Місячник технічної секції Харківського наукового товариства та Всеукраїнського міжсекційного бюра інженерів і техніків. ДВУ. 1926 р., стор. 420.

НТВ 27 «Науково-технічний вісник». Місячник технічної секції Харківського наукового т-ва та Всеукраїнського міжсекційного бюра інженерів та техніків. ДВУ. 1927 р., стор. 450.

НТВ 28 «Науково-технічний вісник». Місячник технічної секції Харківського наукового т-ва та Всеукраїнського міжсекційного бюра інженерів та техніків. ДВУ. 1928 р., стор., 452.

Пн П і н с к е р П. Гірництво ДВУ, 1929 р. стор. 218.

Под	Термін записаний на Поділлі.
Пол	П о л о н с ь к и й Х. Словник природничої термінології. ІУНМ, ДВУ. 1928 р., стор. 262.
Полт	Термін записаний на Полтавщині.
С	Позначка про те, що дану форму або дану конструкцію терміна вжито вперше з ухвали секції.
Сер	С е р д ю к, інж. Технічний словник (рукопис).
СЖМ.	УАН. Російсько-український словник. Київ. Том, І, 1924 р., стор. 290, том ІІ. 1929 р., стор. 392, том ІІІ. 1928 р., стор. 654.
Ск	С е к у н д а Т. інж. Німецько-російсько-український словник термінів з обсягу механіки. ДВУ. Київ. 1925 р.
СмТ	Т у т к і в с ь к и й П. а к а д. і С і м і н с ь к и й К. п р о ф. Кам'яні будівельні матеріяли Київщини. Вид УАН. 1925 р., стор. 110.
СМТС	ІУНМ УАН Словник технічної термінології. Силовні. Київ 1929 р., стор. 166.
Т	Т у т к і в с ь к и й П. акад. Словник геологічної термінології, том ІІ. ІУНМ. Київ. 1923 р., стор 202.
ТВ І	«Технічні Вісті». Орган українського технічного т-ва. Місячник присвячений всім галузям технічного знання. Львів, рік видання І, 1925 р., стор. 72.
ТВ ІІ	«Технічні Вісті». Орган українського технічного т-ва. Місячник присвячений всім галузям технічного знання. Львів, рік видання ІІ, 1926 р., стор. 72.
ТВ ІІІ	«Технічні Вісті». Орган українського технічного т-ва. Місячник присвячений всім галузям технічного знання, Львів, рік видання ІІІ, 1927 р., стор. 68.
ТВ І V	«Технічні Вісті». Орган українського технічного т-ва. Місячник присвячений всім галузям технічного знання. Львів, рік видання IV. 1928 р., стор. 64.
ТВ V	«Технічні Вісті». Орган українського технічного т-ва. Місячник присвячений всім галузям технічного знання. Львів, рік видання V, 1929 р., стор. 44.
ТМД	Термінологія вироблена на нараді маркшайдерів у Дніпропетрівському (рукопис), стор. 11.
Тмч	Т и м ч е н к о Є. Русско-малорусский словарь. Київ, 1897 р., 267 ст.
У	У м а н е ц ь Я. і С п і л к а А. Словар російсько-український, т. І і т. ІІ. Львів, 1893, стор. 286+238.
ХвРТ	Х в е д о р і в М. п р о ф. Українська термінологія рудницького тягання (рукопис), стор. 7, Москва, 1927 р.
ФБо	Ф р а н к о І в. Бориславські оповідання. Харків. «Український робітник», 1929 р.
ВБс	Ф р а н к о І в. Борислав сміється. Харків. Вид. «Український робітник». 1929 р., стор. 208.
ФС	Термінологічна комісія УНТ. Словник фізичної термінології. Київ, 1918 р.
ФЧ	Ф е щ е н к о - Ч о п і в с ь к и й І. Природні багацтва України. 1918 р.
Шлд	Ш е л у д ь к о І в. інженер. Словник технічної термінології. Електротехніка. ІУНМ. ДВУ. Київ, 1928 р., стор. 248.
ШС	Ш е л у д ь к о І в. інж. та С а д о в с ь к и й Т. інж. Словник технічної термінології. Загальний. ІУНМ. Київ, ДВУ 1928 р., стор. 588.
*)	Зірка коло позначки означає, що слово, взяте з даного джерела, застосоване не в первісному значенні,

А

Агломерат – скупня́к(-ку́) (*NC*), аґльомера́т(-ту) (*СЖМ*).
Агломерация, **-рирование** (*руд*) – ску́пнювання (*С*), аґльомера́ція (*ШС*), аґльомерува́ння (*С*).
Агитатор (*ила*, *раствора*) – збу́рювач(-ча) (*NC*), збу́рник(-ка) (*Г**), аґіта́тор(-ра) (*СЖМ**);
а.-декантатор – з., а.-злива́ч(-ча), а.-деканта́тор(-ра);
а. механический – з., а. механі́чний;
а. пневматический – з., а. повітряни́й, з. пневмати́чний.
Агитация – збу́рювання, збуря́ння, збу́рення (*Г**), аґіта́ція (*СЖМ**), аґітува́ння;
а. вертикальная (*восход. и нисх. токами*) – з., а. сторчове́;
а. горизонтальная – з., а. позе́мне;
а. механическая – з., а. механі́чне;
а. непрерывная – з., а. безпере́рвне;
а. перекачиванием – з., а. пересмоковуванням;
а. посред. вдув. воздуха – з., а. вдму́хуванням повітря, з. повітряне́;
а. посред. механ. мешалок – з., а. механічними перемі́шувалками.
Агитировать, -ся (*об иле*, *растворе*) – збу́рювати, -ся (*С*), збуря́ти, -ся (*Г**), аґітувати, -ся (*СЖМ**).
Азимут магнитный (*при с'емке*), *геод.* – а́зимут(-ту) магне́тний.
Азотин (*взрыв. вещество*), *хим.* – азоти́н (-ну).
Аккумулятор воздушный (*для воздуховозов*) – акумуля́тор(-ра) повітряни́й;
а. электрический (*для электровозов*) – а. електри́чний.
Ал(л)игатор (*ловильн. приспос.*) – аліґа́тор (-ра) (*С*).
Алмаз (*для бурения*) – діяма́нт(-ту) (*Г*, *СЖМ*, *АПС*, *Т*) [алмаз(-зу) (*Г*, *СЖМ*, *АПС*)];
а.-бо(о)рт (*светлый*) – д.-борт(-ту);
а. буровый – д. свердлови́й;
а.-карбонат (*черный*) – д.-карбона́т(-ту);
а. ¾-каратный – д. на три чве́рті кара́ту;
а. 1-каратный – д. однокара́тний;
а. 1 ½-каратный – д. півторакара́тний.
Алмазный (*о бур. коронке*) – діяма́нтовий (*Г*, *СЖМ*, *Т*), [алмазний (*СЖМ*)].
Алмазоносный (*район*, *пласт*) – діямантовмі́сний (*С*).
Алюмосиликат – алюмосиліка́т(-ту).
Амальгама – амальґа́ма (*Т*, *КХС*, *СЖМ*) живосрі́бина (*NC*), [амальгам (*Т*, *КХС*)];
а. донная – а. де́нна;
а. зашлюзовая – а. зашлюзо́ва;
а. золотая – а. золота́;
а. серебряная – а. срі́бна;
а. шлюзовая – а. шлюзова́.
Амальгаматор – амальґама́тор(-ра) (*С*), живосрі́бник(-ка) (*NC*);
а. механический – а. механі́чний.
Амальгамация,-мирование (*золота*, *серебра*) – амальґама́ція (*СЖМ*), амальґамування (*СЖМ*), живосрі́бнення (*NC*);
а. внешняя, наружная – а. зокі́льна, зо́внішня;
а. внутренняя – а. середо́ва, вну́трішня.
Амальгамировать, -ся (*золото*, *серебро*) – амальґамува́ти, -ся (*СЖМ*), живосрі́бнити, -ся (*NC*).
Амальгамировальный, -ровочный, -мационный (*стол*) – амальґамаці́йний (*С*), живосрібни́льний (*NC*).
Амбар нефтяной – нафтозбі́р(-бо́ру) (*ШС*);
а. н. земляной – н. земляни́й.
Анализ денсиметрический – аналі́за денсиметри́чна (*ТВ IV 49*);
а. мокрый (*асбеста*) – а. мо́кра (*ДСТ*);
а. ситовый – а. си́това;
а. сухой – а. суха́ (*ДСТ*).
Анемометр – вітромі́р(-ра) (*ЗТГ*, *Пн 126*, *Тмч*), анемо́метр(-тра) (*ЗТК I 66*, *Пн 126*);
а. дифференциальный – в. диференція́льний;
а. крыльчатый – в. крильча́стий.
Анемометрический – вітромі́рчий (*ШС*), анемометри́чний (*С*).
Анемометрия рудничная – вітромі́ряння, анемометрі́я копальне́ва.
Анемоскоп – вітровка́з(-за) (*ШС*), анемоско́п(-па) (*С*).
Антиклиналь – антикліна́ля (*Т*), [антикліналь (*Т*), сідло (*Т*)].
Антрацит – антраци́т(-ту) (*Т*, *ЗТГ*, *ДСТ*, *ТМД*, *СЖМ*); [антракіт (*Т*)];
а.-бабий (*76 мм*) – а. лобакува́тий, а.-лоба́к(-ка́) (*С*);
а. газогенераторный – а. газоґенера́торний;
а. «генераторный» (*от 2" до 1"*) – а. ґенера́торний;
а.-«зубок» (*10 – 6½ мм*) – а. зубкува́тий (*СМТС*), а.-зубо́к(-бка́) (*С*);
а. кулачный – а. кула́чний (*ДСТ*), а.-кула́к(-ка́) (*С*);
а. литейный – а. лива́рний;
а. мелкосортный – а. дрібносорто́вий;
а.-орешек, -орешник – а. горішкува́тий

(*СМТС*), а.-горі́шок(-шка) (*ДСТ*);
а. плитный – а. плитува́тий (*СМТС*), а. брила́к(-ка́) (*С*), а. пли́тний (*ДСТ*);
а.-полудюймовка – а.-півцалі́вок(-вка) (*С*), а. півцале́вий (*ДСТ*);
а. рядовой – а. рядови́й;
а. семячко (*10 – 13 мм*) – а. насіннюва́тий (*СМТС*), а.-насі́ннячко (*С*);
а. шестоватый – а. стовпча́стий;
а.-штыб (*6,5 – 0 мм*) – а. штибови́й (*ДСТ*), а.-штиб(-бу) (*С*).
Антрацитовый – антраци́товий (*ШС*).
Апатит – апати́т(-ту) (*Т*), [злудень (*Т*)].
Апофиза (*жилы*) – па́росток(-стка) (*Г**), апофі́за (*Пол*).
Аппарат взрывной – апара́т(-та) висадни́й;
а. водоподъемный – а. водотя́жний;
а. воздуходувный – повітроду́в(-ва) (*Ар*), а. повітроду́вний (*Ар*);
а. воздухоструйный – а. повітрострумин́ний;
а. вращательный (*при бурении*) – а. оберта́льний;
а. выколачивающий (*вагонетки*) – а. вибива́льний;
а. в. самодействующий – а. самовибива́льний (*С*), а. в. самочи́нний;
а. выпрямляющий (*кузов вагонетки*) – а. виправни́й;
а. горноспасательный – а. гірнорятівни́й, а. гірни́чий рятівни́й;
а. добывающий (*драги*) – а. добувни́й;
а. дробильный – а. дроба́рний;
а. дыхательный воздуходействующий – а. ди́хальний повітрочи́нний;
а. д. резервуарный – а. д. резерву́арний;
а. д. шланговый – а. д. кишкови́й;
а. задерживающий (*для вагонов*) – затри́мувач(-ча) (*NC*), а. затримни́й;
а. золотоулавливающий – золотоло́вник (-ка) (*NC*), а. золотоло́вний;
а. измельчающий – а. здрібнювальний;
а. кислородо-ингаляционный – а. кисне́во-інґаляці́йний;
а. классификационный – а. клясифікаці́йний;
а. обогатительный – а. збагатни́й;
а. оживляющий – віджи́вни́к(-ка́) (*NC*), а. віджи́вни́й;
а. очистительный (*для каната*) – очисни́к(-ка́) (*NC*), а. очисни́й;
а. промывочный – а. промивни́й;
а. пылевысасывающий – а. пиловисисни́й;
а. сверлильный – а. свердли́льний;
а. с. канатный – а. с. коді́льний;
а. с. штанговый – а. с. штанґови́й;
а. смазочный – а. масти́льний;
а. солепромывочный – солепроми́вник (-ка) (*NC*), а. солепромивни́й;
а. спасательный – а. рятівни́й;
а. с. регенеративный – а. р. реґенерати́вний;
а. сушильный (*для угольн. мелочи*) – сушни́к(-ка) (*ШС*), а. суши́льний;
а. уравнительный (*буров. штанги*) – а. вирівня́льний;
а. фильтрующий – а. ціди́льний;
а. шланговый – а. кишкови́й.
Армировка (*ствола*), *стр.* – риштункува́ння.
Артезианский (*колодец*, *вода*) – артезі́йський (*Т*, *ДСТ*, *СЖМ*).
Асбест беспыльный – азбе́ст(-ту) безпилови́й;
а. мытый (*добытый гидравл. способ.*) – а. ми́тий;
а. продольно-волокнистый – а. уподо́вж волокня́стий;
а. распушенный – а. розпу́шений.
Асбестоносность – азбестовмі́сність(-ности) (*С*);
а. мелкопрожильная – а. дрібнопро́жилкова;
а. сетчатая – а. сітча́ста.
Асбестоносный (*о породе*, *змеевике, зоне*) – азбестовмі́сний (*С*).
Асбестообрабатывающий (*о промышленности*) – азбестооббро́бний (*С*).
Асбестообразование – азбестотво́рення (*С*).
Ассортимент (*руд*) – до́бір(-бо́ру) (*Г**); асортиме́нт(-ту) (*СЖМ*).
Атмосфера ядовитая (*в руднике*) – атмосфе́ра отру́йна, пові́тря отру́йне.
Атака газовая (*при тушении пожара*) – ата́ка га́зова.
Аффинировка (*разделение Au* и *Ad из лигатуры*) – афінува́ння, афіно́вання (*С*).
Аэратор (*механ. окислитель*) – обвітрювач (-ча) (*ШС*), аера́тор(-ра) (*С*).
Аэрация (*пульпы*, *пирита*) – обвітрювання (*С*), аера́ція (*С*).
Аэровентилятор (*Рато*) – аеровітрогі́н(-го́на) (*NC*), вітрогі́н пневмати́чний.

Б

Бабка (*стойка*) – стоя́к(-ка́) (*Пн 16*, *Г**), бабка (*Г*);
б. забивная – ст. забивни́й.
Баггер (*землечерп. машина*) – ба́ґер(-ра);
б. винтовой – б. ґвинтови́й;

б. ковшевой – б.ківше́вий.
Бадейка (*для ручного водоотлива*) – це́брик (-ка) (*Г*, *СЖМ**).
Бадейный (*канат*, *отделение*) – цебе́рний (*С*), цебе́ро́вий (*С*).
Бадейщик (*рабочий*, *нагруж. бадью*) – цебе́рник(-ка) (*ШС*).
Бадья (*для воды*, *руды*) – це́бер(-бра) (*на воду*, *на руду*) (*Г*, *СЖМ*), цебро́ (*Пн 69*);
б. автоматически разгружающаяся – ц. саморозванта́жний, ц. самовиливни́й (*про течива*), ц. самовисипни́й (*про сипкі речов.*);
б. бочкообразной формы – ц. бочкува́тий;
б. груженная – ц. наванта́жений;
б. на 2 уха – двову́шник(-ка) (*ФБо 182*);
б. проходческая – ц. прохі́дницький;
б. пустая – ц. поро́жній;
б. рудоподъемная – ц. рудопідійма́льний;
б. самоопрокидывающаяся, скип – ц. самоперекидни́й, скіпа;
б. самораскрывающаяся съемная – ц. саморозкривни́й здійма́ний.
Бак запасный (*на солеварнях*) – бак(-ка) запасни́й;
б. нефтеразборный, нефтераздаточный – б. нафтовидавни́й;
б. нефтяной – б. нафто́вий;
б.-отстойник, б. отстойный (*для концентратов*, *на солеварнях*) – б.-усті́йник (-ка), б. усті́йний;
б. очистительный – б. очисни́й;
б. согревательный – б. підігрівни́й.
Баланс (*вертикальный бремсберг*, *иногда «слепая шахта»*) – сторчо́вина (*NC*), сліпу́ха (*Г**).
Балансир, *мех.* – коро́мисло (*Г**), рівнова́жник(-ка) (*ШС*);
б. главный – к. головне́;
б. качающийся – к. хитке́;
б. побочный – к. побі́чне;
б. пружинный – к. пружи́нне.
Балансировка (*штанг*) – зрівнова́жування, зрівноваження (*ШС*).
Балда – до́вбня (*Г**, *СЖМ*), до́вбня залі́зна (*ШС*), [мо́лот (*СЖМ*)]
Балка, *стр.* – трям(-ма).
Баллас (*свет. алмаз*) – баля́с(-су) (*С*).
Бар (*цепной машины*) – бар(-ра) (*С*);
б. режущий – різа́к(-ка́) (*Г**).
Барабан (*цилиндр – в вороте*, *лебедке*) – бара́н(-на́) (*Г*, *СЖМ*, *ДСТ*), мі́тниця (*ХвРт 3*), [наві́й(-вою) (*Г*, *ДСТ*, *Пн 19*)];
б. (*цилиндр. резервуар для промывки, сортировки и т. п.*) – бараба́н(-на) (*Г*, *СЖМ*, *Др*);
б. биконоцилиндрический – бара́н двоконоциліндри́чний, [мі́тниця двохвістрячо вібла (*ХвРт 4*)];
б. бицилиндрический – б. двоциліндри́чний;
б. бицилиндро-конический – б. двоциліндроконі́чний, [мітниця двохвістрячо-вібла (*ХвРт 4*)];
б. бобинообразный (*кабельный*) – б. шпулюва́тий;
б. бремсберговый – б. бре́мсберґовий;
б. ведущий – б. тягови́й, [наві́й тяговий (*Пн 20*)];
б. гладкий – б. гла́дкий, мі́тниця рі́вна (*ХвРт 5*);
б. глухой – б. зміцнений, мі́тниця зміцнена (*ХвРт 4*);
б. инструментальный – б. струме́нтовий;
б. канатный – б. коді́льний;
б. конический – б. коні́чний, [мітниця вістряча (*ХвРт 4*)];
б. подъемный (*для подъема бур. инстр.*) – б. підійма́льний;
б. рудопромывочный – бараба́н рудопромивни́й;
б. с желобами – бара́н жолобча́стий, мі́тниця жолобча́ста (*ХвРт 5*);
б. сортировочный (*для соли*) – бараба́н сортува́льний;
б. спиральный – б. спіра́льний;
б. сушильный – б. суши́льний;
б. тартальный – бара́н тяга́льний;
б. фрикционный – б. тертьови́й, мі́тниця тертьова́ (*ХвРт 5*);
б. холостой – баран я́ловий (*С*), [мітниця цілинна (*ХвРт 4*), мітниця правичка (*ХвРт 4*)];
б. цепной – б. ланцюго́вий;
б. цилиндрический – б. циліндри́чний, мі́тниця ві́бла (*ХвРт 4*), [м. циліндрова (*ХвРт 4*)];
б. цилиндро-конический – б. цилі́ндроконі́чний, [мітниця вібло-вістряча (*ХвРт 4*)];
б. черпаковый, черпачный – б. черпако́вий.
Барабанный (*вал*) – бараба́нний (*С*).
Баранчик (*сцепки*) – баране́ць(-нця́) (*Г**), бара́нчик(-ка) (*Г**), [барашок (*ДбР*)].
Барометр анероидный, б.-анероид – баро́метр(-тра) анеро́їдний.
Барьер бремсберговый – бар᾿єр(-ра) бре́мсберґо́вий;
б. задвижной – б. засувни́й;
б. самозатворяющийся (*бремсберговый*) – б. самозачи́нний;

б. самоотворяющийся (*бремсберговый*) – б. самовідчи́нний.

Бас-Бош, «**Басбошить**» (*расхажив. инструмента на татарск. яз.*) – *см.* **Расхаживать**.

Баскюлер (*опрокидыватель*) – перекида́ч (-ча́) (*NC*), баскюлер(-ра) (*C*).

Бассейн – басе́йн(-ну) (*НТВ 28 – 376*, *СЖМ*, *Т*);

б. (*водоем*) – водо́йма (*СЖМ*) [водозбір (-бору)] (*ЗТК III, 223, Т, СЖМ*);

б. золотоносный – б. золотовмі́сний;

б. каменноугольный – б. кам'янову́гільний;

б. отстойник, отстойный – в.-усті́йник (-ка) (*Ар*), в. усті́йна (*C*), б. устійний (*НТВ 28 – 376*);

б. очистительный (*для шламма*) – в., б. очисна, -ни́й;

б. растворный – в., б. розчино́ва, -вий;

б. садочный (*соли*) – в., б. осідна́, -дни́й;

б.-сборник – б. збірний (*СМТС*), [б.-забиральник (*НТВ 28 – 377*)];

б. угленосный – вуглевмі́стище (*NC*), б. вуглевмі́сний.

Башмак (*копра*, *желонки*, *скипа*) – череви́к(-ка) (*Г**, *ХвРт 1*), [підстава (*ТМД*), підкладень (*Пн 26*), гніздо (*ДСТ*)];

б. боченкообразный – ч. бари́луватий;

б. гладкий (*при креплении*) – ч. гла́дкий;

б. долотообразный (*желонки*) – ч. долотува́тий;

б. карманный, карманообразный (*желонки*) – ч. кишенюва́тий;

б. ложкообразный – ч. ложкува́тий;

б. предохранительный (*скипа*) – ч. запобі́жний;

б. растирательный (*мутилки*) – ч. розтира́льний;

б. режущий зубчатый – ч. різальний зубча́стий, різа́к(-ка́) зубча́стий;

б. р.натрубный – ч. р. натру́бний, різа́к натру́бний (*ШС*);

б. спиралеобразный (*желонки*) – ч. спіралюва́тий;

б. цилиндрический – ч. циліндри́чний.

Башня (*вышка*) – ве́жа (*НТВ 27 – 205 СЖМ*) [башта (*ДТС*, *Г*, *СЖМ)*];

б. абсорбционная (*для серн. газа*) – ве́жа вбирна́.

Бегуны (*для изм. руд*) – нако́ти(-тів) (*ШС*);

б. пустотелые – н. порожни́сті;

б. тройные – н. потрі́йні.

Безбалансирный (*о станке*) – безкоро́мисловий (*C*).

Безрудный (*промежуток*, *нанос*) – безру́дний (*C*).

Бензиновоз – бензинотя́г(-га) (*Пн 59*).

Бензоловоз – бензолотя́г(-га) (*NC*).

Бесконечный (*канат*, *бремсберг*) – безкінце́вий (*СМТС*).

Бетонировать (*ствол*, *выработку*), *стр.* – бетонува́ти, забетонува́ти.

Бирка (*для вагонеток*) – би́рка (*Г*), [карбіж (*Г*), карб (*Г*, *СЖМ*), карбованка (*СЖМ*)].

Благонадежный (*о месторождении*) – наді́йний (*Г**, *СЖМ*), [благонадійний (*СЖМ*), певний (*СЖМ*)].

Благонадежность (*месторождения*) – наді́йність(-ности) (*ШС*), [благонадійність (*СЖМ*), певність (*СЖМ*)].

Благородный (*металл*) – доброро́дний (*C*).

Бленда (*рудничный фонарь*) – бли́мавка (*NC*), бле́нда (*ТМД*, *ШС*).

Блеск жирный (*глины*) – блиск(-ку) масни́й;

б. свинцовый – б. олив'я́ний (*Т*);

б. серебряный – б. сріблови́й (*Ар*).

Блок (*копра*, *скрепера*) – бльок(-ка) (*СЖМ*, *Др*, *Тмч*), [коліш (*ДСТ*), скраколь (*ДСТ*), баранець (*СЖМ*)], *см. также* **Шкив**;

б. копровый – б. кріпце́вий; б. капаро́вий;

б. (не) подвижный – б. (не) рухо́мий;

б. поворотный (*в скреперах*) – б. поворітни́й;

б. с захватками – б. захоп(ни)ко́вий.

Боб(б)ина (*для каната*) – шпу́ля (*Г**), [навій (*ДСТ*), мітниня (*ХвРт 4*)];

б. для плоского каната – шпу́ля стьожкова́, [мі́тниця стрічкова́ (*ХвРт 4*)].

Боевик (*патрон*) – ладуно́к(-нка) запа́льний.

Боевой (*о долоте*) – бійни́й (*C*).

Боек, бой (*бур. молотка*) – би́тик(-ка) (*NC*), клю́па (*Г**, *ШС*).

«Бой» – 1) (*работа удар. долота*) – бій (бо́ю) (*Г**); 2) (*угля при погрузке*) – по́дріб(-робу) (*Г**).

Бойка (*камня*) – дробі́ння, дро́блення (*ДСТ*).

Бойлер – бо́йлер(-ра) (*C*).

Бок висячий (*пласта*) – бік (бо́ку) висни́й (*ШС*);

б. лежачий (*жилы*, *пласта*) – б. лежа́чий (*ШС*), [ле́жень(-жня) (*Т*)].

Боксит – бокси́т(-ту) (*C*).

«**Болван**» – 1) *см.* **Шест боевой**; 2) (*обрубок для затык. обс. труб на Перм. сол. пром.*) – за́тичка (*Г**).

Болезнь, пемзование (*ртути*) – розкра́плювання (*NC*), пемзува́ння (*C*).

«Борозда», «струя» продольная (*русловой россыпи*) – струмина́ поздо́вжня.

Бо(о)рт – *см.* **Алмаз-боорт**.

Борт откидной (*вагонетки*) – борт(-та́) відкидни́й.

Бочка амальгамационная – бочка амальґамаційна;
б. безосная (*промывочная*) – б. безосе́ва;
б. бутарная (*перфорированная*) – б. дірча́ста, бараба́н дірча́стий;
б. вращающаяся (*при хлоринац.*) – б. оберто́ва, б. поворітна́ (*ШС*);
б. зелинчатая (*из зелинок*) – б. руштова, б. рушта́ста, руштобараба́н(-на) (*NC*);
б. золотопромывочная – б. золотопромивна́;
б. промывочная – б. промивна́, ми́йна;
б. рудоподъемная – б. рудовитяга́льна, це́бер рудопідійма́льний (*ШС*).
Брекчия – окри́шник(-ка) (*Т*), бре́кчія (*Т*) [гранчак (*Т*)].
Бремсберг – бре́мсберґ(-ґу) (*Пн 7*, *ТМД*, *ЗТГ*), [спусковина (*ЗТГ*), похилина (*ЗТГ*)];
б. бесконечный – б. безкінце́вий;
б. вертикальный (*баланс*) – сторчо́вина (*NC*), б. сторчови́й;
б. двудействующий – б. двочи́нний;
б. двупутный – б. двоколі́йний (*Пн 66*);
б. двусторонний (*груз поступает с двух сторон*) – б. двобі́чний;
б. капитальный – б. головни́й, б. капіта́льний;
б. наклонный – б. похи́лий;
б. однодействующий – б. одночи́нний;
б. однопутный – б. одноколі́йний (*Пн 66*);
б. односторонний (*груз поступает с одной стороны*) – б. однобі́чний (*С*);
б. парный – б. пари́стий;
б. переносный (*бремсберг в очистн. выраб.*) – б. переносни́й;
б. платформенный – б. плятформо́вий;
б. пологий – б. поло́гий (*Пн 62*);
б. породовый – б. поро́довий;
б. с противовесом – б. з протива́гою;
б. самодействующий – б. самочи́нний;
б. этажный – б. поверхо́вий.
Бремсберговый – 1) (*относ.*, *к бремсбергу*) – бре́мсберґо́вий; 2) (*рабочий*) – бре́мсберґо́вик(-ка) (*NC*).
Бригада врубовая – бриґада зарубна́;
б. спасательная – б. рятівна́.
Бризантность (*взрыв. вещест.*) – розса́дність(-ности) (*NC*), briза́нтність(-ности) (*С*).
Бризантный – розсадни́й (*NC*), бриза́нтний (С).
Брикет – брике́т(-ту) (*ЗТГ*);
б. железнорудный – б. залізору́дний;
б. каменноугольный – б. кам'яновугля́ний;
б. лигнитовый, из бурого угля – б. ліґнітовий (*ЗТГ*), б. буровугляний (*ЗТГ*), [б. рудову́гільний (*ЗТГ*)];
б. рудный – б. ру́дний.
Брикетирование (*руды*, *железа*) – брикетува́ння (*С*).
Брикетировать – брикетува́ти (*С*).
Бромоцианирование – бромоціянува́ння (*С*).
Брус давильный – брус(-са) натискни́й;
б. запорный (*бремсберга*) – б. засувни́й, б. запірни́й;
б. направляющий – б. напрямни́й;
б-сья подшкивные – б-си підкуртне́ві, [б. підверти́льні (*ХвРт 4*)].
Брызгало, брызгалка (*в обогатителях*, *для увлаж. воздуха*) – бри́зкалка (*Г*, *Пн 116*, *СЖМ*);
б. водяное – б. водяна́.
Бубенка – *см.* **Буненка**.
Бугор, куча (*соли*) – ку́па (*Г**).
Будка моторная (*на вышке*) – бу́дка мотöро́ва;
б. нагревательная (*для сжатого воздуха*) – б. нагрівна́.
Бульвер (*инструм. ворот*) – бу́львер(-ра) (*С*);
б. инструментовый (*бур. вышки*) – б. струменто́вий;
б. талевой – б. многобльо́ковий.
«Буненка» (*отставшая порода*) – відса́дина (*NC*), [бубенка (*Пн 136*)].
«Бунитить» (*давать незвонкий звук*) – стугоні́ти (*Г**).
Бункер, ларь, ящик, закром – кіш (коша́) (*Г**), бу́нкер(-ра) (*ХвРт 2*); [засік (*НТВ 26 IV 5*)];
б. весовой (*на шахте*) – к. вагови́й;
б.-воронка промежуточный (*для закрыт. вагонов*) – к. проміжни́й.
б. мерильный – к. мі́рчий;
б. поверхностный – к. поверхне́вий;
б. подземный – к. підзе́мний;
б. породный – к. поро́довий;
б. приемный – к. прийма́льний;
б.-скип – кіш-скі́па.
Бункерный – кошови́й (*Г**), бу́нкерний (*С*).
Бур – све́рдло(-дла) (*Г**, *Т*), [свердел(-дла) (*Г**, *Т*, *У*), свідер (*СЖМ*, *У*, *ДСТ*, *Т*), штир(ь) (*СЖМ*, *У*, *Т*), сверло, (*Т*)];
б. алмазный – с. діяма́нтове;
б. венечный – с. вінце́ве;
б. винтовой патронный – с. ґвинтове́ патро́нне;
б. воломитовый – с. воломі́тове;
б. вращательный – с. оберто́ве;
б. гидравлический – с. гідравлі́чне;
б. дисковый – с. кружа́ло́ве;

б. долотообразный, долотчастый – с. долотувáте (*С*), с. долотчáсте (*ШС*);
б.-дробилка, дробильный (*Шарп-Юза*) – с.-дробáч(-чá) (*NC*), с. дробúльне;
б.-д. с 2-я конусами – с.-д. двокóнусне;
б. закрытый – с. сліпé;
б. з. двуперый – с. с. двопéре;
б. з. одноперый – с. с. однопéре;
б. звездчастый – с. зірчáсте;
б. земляной (*Болькена*) – с. землянé;
б. зетообразный – с. зéтувате, [свідер зетуватий (*ДСТ*), свідер зетподібний (*ЗТГ*)];
б. коронный, корончатый, венцевой – с. вінцéве, с. вінцювáте;
б. короткий (*забурник*) – свéрдлик(-ка) (*Г**), [свідéрок(-рка) (*ЗТГ*, *ДСТ*)];
б. крестообразный, крестовой – свéрдло хришáте, [свідер хрещатий (*ДСТ*, *ЗТГ*)];
б. ложечный, ложкообразный – с. ложковé, с. ложкувáте (*ШС*);
б. лопаточный, плоский – с. лопаткувáте;
б. мешечный – с. мішковé;
б. ножевой – с. ножовé;
б. открытый – с. відкрúте;
б. паличный – с. трикутникóве;
б. паровой – с. паровé;
б. пирамидальный (*для валунов*) – с. пірамíдне;
б. пробный – с. спрóбне;
б. пустотелый – с. порожнúсте;
б. разведочный – с. розвідкóве;
б.-расширитель – с.-розширнúк(-кá), с. розширнé;
б. ручной – с. ручнé;
б. сложный – с. злóжене;
б. спиральный, шпион (*синонимы: у Дорошенко* – **бурав**; у *Романовского* – **сверло**, *на Вятских и Кувинских промыслах* – **змейка**) – с. спірáльне;
б. средний (*середовик*) – середня́к(-кá) (*Г**), с. серéднє;
б. трубчатый (*колонковый*) – с. трубчáсте колонкóве;
б. улиточный – с. слимакувáте.

Бурав – *см.* **Бур спиральный**.

Бурение – свердлíння, свéрдлення (*СЖМ*, *Т*, *Ар*), свердлувáння (*ДСТ*, *Т*, *СЖМ*), вéрчення (*ТВ I 4*, *Т*), вертíння (*ЗТГ*, *Т*), [вивірчування (*СЖМ*), сверління (*Т*)];
б. алмазное – с. діямáнтами, с. діямáнтове;
б. а.-вращательное – с. діямáнтово-обертóве;
б. балансирное – с. коромислóве;
б. «боем», ударное – с. вдáрне;
б. веревочное (*китайское*) – с. мотузóве (*хинське*);
б. вертикальное – с. сторчовé;
б. воломитовое – с. воломíтами, воломíтове;
б. вращательное – с. обертóве;
б. в.-канатное комбинированное – с. обертóво-кодíльне комбінóване;
б. гидравлическое (*тараном инж. Вольского*) – с. гідравлíчне;
б. глубокое – с. глибóке;
б. двуручное – с. дворýчне (*ШС*), вертíння дворýчне (*ЗТГ*);
б. дробовое – с. шротовé;
б. канатное – с. кодíльне (*ШС*), [верчення линвою (*ТВ III 20*)];
б. колонковое – с. колонкóве;
б. комбинированное – с. комбінóване;
б. машинное – с. машинóве;
б. на нефть – с. на нáфту, [верчéння за ропою (*ТВ II 59*), в. за нафтою (*ТВ I 78*)];
б. одноручное – с. однорýчне;
б. перфораторное – с. перфорáторне;
б. поверхностное – с. поверхнéве;
б. подготовительное, предварительное – с. поперéднє, с. підготóвче;
б. поисковое – с. розшукóве (*С*), [верчення пошукуюче (*ТВ III 21*)];
б. поиско-разведочное – с. розшукóво-розвідкóве;
б. промывочное – с. промивнé;
б. разведочное – с. розвідкóве (*С*), [верчення розвíдче (*ТВ 26 I 2*, *НТВ 26 III 45*)];
б. ручное ударное (*шпуров*) – с. ручнé вдáрне;
б. скороударное – с. хутковдáрне;
б. сухое – с. сухé;
б. трехручное – с. трирýчне;
б. турбинное – с. турбíнне;
б. ударное – с. вдáрне;
б. ударно-канатное – с. вдáрно-кодíльне;
б. «ходом» – с. ходовé;
б. циркуляционное – с. обіжне;
б. ц. грязевое – с. о. шлямовé;
б. шахтное – с. шахтовé;
б. штангове – с. штанґове;
б. эксплоатационное – с. експлуатацíйне;
б. электрическое – с. електрúчне.

Буронос – свердлоносíй(-сія́) (*NC*).

Бурильный – свердлúльний (*С*), [вертичний (*ТВ I 78*, *НТВ 26 III 45*)].

Бурильщик – свердлíй(-лія́) (*Ар*), [вертач (*ТВ III 20*), свердляр (*СЖМ*), вертільник (*СЖМ*)].

Буримость (*пород*) – свердлóваність(-ности) (*С*).

Бурить – свердлúти (*Г**, *У*, *СЖМ*), вертíти (*У*, *ТВ I 62*, *Г**, *СЖМ*).

Буриться (*о вагонетках*) – шихува́тися (*СЖМ**).
Бурка, шпур (*цилин. скважина*) – просве́рдлина (*NС*), шпур(-ру);
б. заряженная – п. з набо́єм;
б. затаившаяся – п.-пота́йка (*С*);
б. ходовая – п. ходова́;
бурку зарядить – просве́рдлину наби́ти.
Буровая – свердло́вина (*С*);
б. компенсационная – с. компенсаці́йна.
Буровой – 1) (*прибор, отверстие*) – свердло́ви́й (*СЖМ, Ар*), [вертничий (*ТВ V 25*), свідеровий; 2) (*рабочий по породе*) – свердлі́й(-лія́) (*породи*).
Буровщик – *см.* **Бурильщик**.
Бурoдержатель – свердлотрима́ч(-ча́) (*NС*);
б. комплектный – с. компле́ктний.
Бурoдержательный (*о втулке*) – свердлотри́мний (*С*).
Буроугольный – 1) буровугля́ний (*ЗТГ, Ар*), [з бурого вугілля (*ЗТГ*), рудовугляний (*ДСТ*)]; 2) **б.** (*относящ. к бур. углю*) – бурову́гільний (*Ар*).
Бурщик – *см.* **Бурильщик**.
Бурый (*об угле*) – бу́рий (*Г, У, СЖМ, Т*), руди́й (*Г, У, СЖМ, ДСТ*), [брунастий (*Т*)].
Буря магнитная, *метеор.* – бу́ря магне́тна.
Буссоль – бусо́ля (*ЗТГ, ДСТ, СЖМ*);
б. контрольная – б. контро́льна;
б. подвесная – б. почіпна́;
б. ручная – б. ручна́;
б. с диоптрами – б. з про́зорами;
б. шахтная – б. шахтова́.
Бутар(к)а (*вашгерд по уральской, сибирской терминол.*) – ва́шгерд(-да) (*ШС*) ми́йник (-ка) (*ШС*);
б. золотопромывательная, переносная – в. м. переносни́й.
Бутчик, бутовщик, *стр.* – бутя́р(-ра́).
Буфер воздушный (*при взрыве*) – відпру́жник(-ка) повітряни́й;
б.-подушка (*на скипе*) – по́душка відпру́жна.
Буфет (*бремсберга*) – засло́на (*Г**), буфе́т (-ту́) (*Пн 173*);
б. воздушный – з. повітряна́.
Буцен (*скопление рудных масс*) – рудине́ць (-нця́) (*NС*);
б. жильный – р. жилови́й;
б. метазоматический – р. метазомати́чний;
б. пластовый – р. верство́ви́й.
Буценверк – *см.* **Буцен**.
Буценовый (*о залегании месторождения*) – рудинце́вий (*С*).
Быстро-ударный (*о бур. станке*) – хуткова́рний.
Бюро маркшейдерское – бюро́ маркша́йдерське.

В

Вага (*для вытаск. труб*) – важни́ця (*Г, У, СЖМ*), [підойма (*СЖМ, Г**), підвага (*У, СЖМ*), вага (*У*)].
Вагон пыленепроницаемый – ваґон(-на) пилонепрохі́дний;
в. самогружащийся – в. самонаванта́жний.
Вагонетка – ваґоне́та (*СЖМ*), [вагонетка (*ЗТГ, СЖМ, ДСТ*), вагончик (*СЖМ*);
в. автоматически разгружающаяся, саморазгружающаяся – в. саморозванта́жна;
в. груженая – в. наванта́жена;
в.-измеритель – в.-вимірни́к(-ка́) (*С*);
в. на бок опрокидывающаяся – в. на бік перекидна́;
в. на перед опрокидывающаяся – в. вперед перекидна́;
в. опрокидная, опрокидывающаяся – в. перекидна́;
в. откаточная – в. вивізна́;
в.-полок – в.-по́лик(-ка) (*С*);
в. порожняя – в. поро́жня;
в. рудничная – в. копальне́ва;
в. с жестким кузовом – в з нерухо́мим я́щиком;
в. с полукруглым сечением – в. калама́жкою, в. каламажко́ва;
в. саморазгружающаяся – в. саморозванта́жна;
в. совкообразная – в. шполува́та;
в. тормозная – в. гальмівна́; в. гальмова́;
в. этажная – в. поверхо́ва.
Вагоноловитель – ваґоноло́вник(-ка) (*NС*).
Вагончик – ваґоно́к(-нка) (*С*), [вагончик (*Пн 37*)];
в. бункерообразный – в. коше́м, в. лійкува́тий;
в. одиночный – в. ордина́рний;
в. рудничный – в. копальне́вий.
Вагонщик (*при откатке*) – ваґоне́тник(-ка), (*NС*), воґо́нник (*Пн 13, ШС*).
Вакуум-желонка – см. **Желонка поршневая**.
Вакуум-насос – ва́куум-смок(-ка) (*С*), порожня́-смок(-ка) (*С*).
Вакуум-фильтр (*при агитации*) – ціди́ло порожня́ве;
в.-фильтр иловый – ціди́ло порожня́ве мулове́.

Вал балансирный (*бур. станка*) – вал(-ла) коромисло́вий;
в. барабанный – в. барано́вий (*С*), в. мітнице́вий (*ХвРт 4*);
в. долбежный – в. довба́льний;
в. желоночный – в. кибле́вий;
в. моторный (*в перфораторе*) – в. мото-ро́вий;
в. приводный (*бур. станка*) – в. повідне́вий;
в. прижимной (*повор. стола*) – в. притискни́й;
в. талевый – в. многобльо́ко́вий;
в. тормозный (*при ударном бурении*) – в. гальмівни́й.
Валки дробильные (*для обогащения*) – ва́льці(-ців) дроба́рні, в. дроби́льні (*ШС*);
в. зубчатые дробильные (*для соли*) – в. зубча́сті дроба́рні;
в. разминающие – в. м'я́льні;
в. тройные – в. потрі́йні.
Вандрут – щу́ла (*Г**), [ли́штва (*Пн*), правило (*ЗТГ*)].
Вандрутный (*болт*) – щулови́й (*С*).
Ваннер (*для обогащ. руд*) – ва́нер(-ра).
Варочная (*при обогащ. руд*) – вари́льня (*NС*), ва́рня (*Г**).
Варница соляная – соля́рня (*Т**), солева́рня (*Т*), [жупа (*Т**)].
Вашгерд – ва́шгерд (*ШС*, *СЖМ*), ми́йник (-ка) (*С*), [обмивальня (*СЖМ*), мийниця (*СЖМ*)];
в. висячий (*с решетками*) – в., м. висни́й;
в. доводной – в., м. доводо́вий;
в. желобчатый – в., м. жолобча́стий;
в. механический – в., м. механі́чний;
в. ручной – в., м. ручни́й.
Вбуриваться (*в песок*, *об алмазах*) – усве́рдлюватися (*С*).
Вдавленность (*повреж. обшивки*) – ути́сненість(-ности) (*С*).
Вдирка (*подработка потолочной толщи*) – за́кло (*Г**);
в. (*процесс*) – заклува́ння (*С*).
Вдувание (*воздуха после выпала*) – удму́х (-ху) (*С*), удму́хування (*СЖМ*).
Вдыхательный (*клапан*, *шланга*) – вдиха́льний (*С*).
Ведомый (*шкив*, *барабан)* – тя́жний (*СМТС*).
Ведущий (*шкив*, *барабан)* – тягови́й (*СМТС*).
Веер рудный – віяло ру́дне.
Венец (*при креплении*), *стр.* – цямринець (-нця);
в. верхний – ц. горі́шній, ц. ве́рхній (*ШС*);
в. вспомогательный – ц. допомічни́й;
в. заклиненный (*для водонепроницаемой крепи*) – ц. заклино́ваний;
в. нижний – ц. спі́дній;
в. основной – ц. основни́й (*С*), ц. головни́й (*ШС*);
в. подвесный – ц. почіпни́й;
в. промежуточный (*крепления*) – ц. проміжни́й.
Венечный (*бур*) – вінце́вий (*Г**).
Венок (*кольцо с зубьями на Перм. сол. пром.*) – каблу́чка зубцьо́вана (*С*).
Вентилирование (*трубой*, *щитами*) – прові́трювання, прові́трення (*Пн 154*).
Вентилировать – прові́трювати (*СЖМ*, *Г**), вентилювати (*СЖМ*).
Вентилятор – вітрогі́н(-го́на) (*Г*, *СЖМ*, *ЗТГ*, *Тмч. Др*, *Пн 122*, *НТВ 27-328*, *Ар*), вентилятор (*ФС*), [провітрювач (*СЖМ*), вітровик (*ДСТ*). вітрячок (*У*, *СЖМ*), млинок (*У*, *СЖМ*, *ФС*)];
в. винтообразный, винтовой (*колесо Динендаля*) – в. ґвинтува́тий;
в. всасывающий – в. всисни́й;
в. двойной – в. подві́йний;
в. лопастый – в. лопате́вий;
в. машинный – в. машино́вий (*Пн 157*);
в. нагнетательный – в. пагнітни́й;
в. пневматический – в. пневмати́чний;
в. поверхностный – в. поверхне́вий (*Пн 126*);
в. подземный – в. підзе́мний (*Пн 126*);
в. поршневый – в. толоко́вий;
в. приводной – в. повідне́вий;
в. рудничный – в. копальне́вий;
в. ручной – в. ручни́й (*Пн 150*);
в. турбинный – в. турбі́нний;
в. центробежный – в. відосередко́вий (*Пн 125*);
в. шахтный – в. шахтови́й;
в. электрический – в. електри́чний.
Вентиляционный (*шахта*) – провітрювальний (*Др*), [вітровичний (*ДСТ*)].
Вентиляция (*шахт*, *выработок*) – прові́трювання, прові́трення (*Пн 126*, *НТВ 26 VI 59*, *У*, *СЖМ*, *ФС*, *Ар*), вентиляція (*ДСТ*, *Тмч*, *Кмц*, *СЖМ*, *ФС*, *ЗТК I 79*), [продуха (*СЖМ*), вітрення (*ТВ 25–38*), продух (*СЖМ*), вітровиця (*ДСТ*), продув повітря (*Кмц*)];
в. всасывающая – п. всисне́ (*Пн 125*);
в. естественная – п. приро́дне (*НТВ 27*, *328*);
в. искусственная – п. шту́чне (*Пн 123*);
в. нагнетательная – п. нагнітне́ (*Пн 126*).
Вертикальный (*скважина*, *шахта*), *мат.* – сторчови́й, (*Ар*);
в. бремсберг – сторчо́вина (*NС*), бремсберґ сторчови́й.

Вертлюг (*для штанг*) – овороть(-ті) (*ШС*, *Пол*), [кульшíвка (*СЖМ*)];
в. гидравлический, водный – о. гідравлíчна, о. водянá;
в. подъемный – о. підіймáльна;
в.-пробка (*для штанг бур. станка*) – о.-зáтичка;
в.-сальник – о.-защíльник(-ка);
в. штанговой – о. штанґовá.
«Вертушка» (*конный или ручной подъем*) – крутíлка (*Г**).
Верхняк (*бура*) – 1) верхня́к(-кá) (*Г**); 2) **переклад, матка** (*крепи*), 3) (*двер. оклада*), *стр.* – голóвень(-вня).
Верховой (*рабочий*) – горови́к(-кá) (*NC*).
Вершина (*конец выработки*) – верши́на (*Г**, *СЖМ*).
Вес балансирующий (*штанг*) – вагá зрівновáжна;
в. мертвый (*санок*) – в. мéртва (*Пн II*).
Вёслый (*о трубке*) – висни́й (С).
Весовщик (*вагонеток*) – вагáр(-ря́) (*У*, *СЖМ*), [важник (*У*)].
Вести забой уступами – вибивáти при́ступками.
Вестибюль воздухонепроницаемый (*в квершлаге*) – вестибюль(-лю) повітронепрохíдний.
Весы каратные (*для алмазов*) – терези́(-зíв) карáтні.
Ветрогон – *см.* **Вентилятор**.
Ветрогонщик – вітрогíнник(-ка) (*NC*).
Вещество бризантное – речови́на розсаднá, р. бризáнтна;
в. взрывчатое – р. вибухóва;
в. в. «дробящее» – р. в. роздробнá;
в. в. медленнодействующее – р. в. повільночи́нна;
в. в. метательное (*раздроб. на большие глыбы*) – р. в. розметнá (*С*);
в. в. сильнодействующее – р. в. си́льночи́нна;
в. в. слабодействующее – р. в. слáбочи́нна;
в. тампонирующее – р. тамувáльна, тампонацíйна;
в. флюсующее (*в глине*) – р. топнякóва.
Взброс – пíдкид(-ду) (*Пол*, *ШС*).
Вздутие (*пласта*) – см. **Вспучивание**.
Взрыв (*шпура*, *пыли*) – ви́бух(-ху) (*Г*, *ЗТГ*, *НТВ 26 II 42*, *Км*, *У*, *КХС*, *Т*, *СЖМ*, *ДСТ*), [експлозія (*КХС*), зрив (*У*)];
в. опытный – в. спрóбний;
в. сотрясательный – в. потрусни́й.
Взрываемость – 1) (*газа*, *пыли*) – вибухли́вість(-вости) (*СМТС*), 2) (*пород*) – висáдність(-ности) (*С*).
Взрывание – 1) (*пород*) – висáджування, ви́садження, (*С*), 2) **паление** (*шпуров*) – запáлювання (*С*).
Взрывать, взорвать (*породу*) – висáджувати, ви́садити (*Г**, *ТВ 25–62*), [висаджати (*Тмч*), висаджувати в повітря (*СЖМ*), зірвати (*У*), розірвати (*У*, *Тмч*)].
Взрываться, взорваться (*о газе*, *пыли*) – вибухáти, ви́бухнути (Г, У, *ДСТ*, КХС, *СЖМ*).
Взрывной – 1) (*аппарат*) – висадни́й (*С*), 2) (*о волне*) – вибухóвий (*С*).
Взрывчатость (*пыли*, *смеси*, *газа*) – вибухóвість(-вости) (*Пн 116*, *СЖМ*).
Взрывчатый (*о веществе*) – вибухóвий (*ДСТ*, *КХС*, *ТВ 25–18*, *СЖМ*), [розривний (*У*, *СЖМ*); експл(ь)озійний (*КХС*), вибу́хливий (*СЖМ*)].
Взятие (*пробы*) – взяття́ (*Пн 85*, *СЖМ*).
«Взять на вылет» (*о заряде*) – взя́ти на ви́літ.
Вибратор магнитный (*«Зуммер»*) – вібрáтор(-ра) магнéтний.
Визир, *геод.* – прóзір(-зору).
Визировать, *геод.* – зóрити.
Вилка – 1) (*общ.-техн. наз.*) – ви́лка(-лок) (*Г*), [ріжки́ (*ДСТ*), рогачик, рогулька (*Др*)], 2) (*ловильная*) – виля́к(-кá) (*NC*);
в. втулочная – в. утулкóві (*С*);
в. двурогая (*для ловли*) – виля́к дворіжкóвий;
в. заводная – в. завідни́й;
в. заклинивающаяся – в. заклúнювальний;
в. зацепная (*для зац. вагонеток*) – ви́лка зачіпні, клíшня (*Г**);
в. канатная – в. кодíльні;
в. ловильная – виля́к ловни́й;
в. л. двойная (*из 4-х перьев*) – в. л. подвíйний;
в. л. простая (*из 2-х перьев*) – в. л. звичáйний;
в. ординарная (*для срыва фонарей*) – в. ординáрний;
в. подкладная (*для подвешивания в скважине инструм.*) – ви́лка підкладні́;
в. подъемная (*станка*) – в. підіймáльні;
в. прицепная – в. причіпні;
в. прямая – в. прямцéві (*С*);
в. с крючком – виля́к гачкувáтий;
в. с собачкой – в. заскочкóвий;
в. самовыключающаяся – ви́лка самовимичні;
в. трехрогая (*для ловли*) – виля́к триріжкóвий;
в. u-образная – в. u-подібний;

в. цепная – ви́лка ланцюго́ві;
в. шарнирная – в. суста́вні;
в. эксцентрическая – в. ексцентри́чні.
Вилколовитель – вилкозді́йма́ч(-ча́) (*NC*);
Вильфлей – *см.* **Фрюваннер**.
Винт давильный (*для задавливания труб*) – ґвинт(-нта́), (у)тиск(а́ль)ни́й, ґ. нагнітни́й (*ШС*);
в. заклинивающий – ґ. заклинюва́льний;
в. маркшейдерский – ґ. маркша́йдерський;
в. становой – ґ. установни́й (*ШС*), [шруб уставний (*ТМД*)];
в. укрепительный (*режущий цепи*) – ґ. закріпни́й;
в. уравнительный (*для спуска инстр.*) – ґ. вирівня́льний, ґ. реґуляці́йний (*С*);
в. чечевицеобразный (*электробур. маш.*) – ґ. сочкува́тий.
Виппер (*опрокидыватель вагончиков*) – ваґоноперекида́ч(-ча́) (*NC*), ві́пер (-ра) (*С*).
Висячий (*компас*, *бок пласта*) – висни́й (*ДСТ*, *СЖМ*), [вислий (*Г*, *ТВ 25–56*, *Тмч*, *СЖМ*, *ДСТ*), звислий (*Км*), висючий (*Тмч*), висячий (*СЖМ*)].
Виток (*каната вокруг барабана*) – о́бвій (-вою) (*ХвРт 3*), звій(-во́ю) (*Г**), [витень (*СЖМ*, *Др*), закрут (*Тмч*), скрут (*Др*), вителка (*Тмч*).
Витушка – виту́шка (*Г**, *СЖМ*), [вителка (*СЖМ*), шпулька (*СЖМ*)].
Вкатывать (*вагончики*) – уко́чувати, уко́ти́ти (*Г*, *СЖМ*).
Вкладыш клинчатый (*для закр. труб*) – вкла́день(-дня) клина́стий.
Включение – 1) (*приборов*), *мех.* – умика́ння, уві́мкнення, [включення (*СЖМ*), заводження (*СЖМ*)]; 2) (*одного тела в другое*) – залу́чення (*Ар*), [вприск (*Т*), включення (*ТВ 25–74*), вклад (*Т*), вкрапління (*Т*)];
в. водяное – у. водяне́;
в. воздушное (*молотков*) – у. повітряне́;
в. редкое (*альбита*) – залу́чення рідке́;
в. рудное – з. ру́дне.
Вкрапление – вкро́плення (*С*), [вкраплі́ння (*Т*), вросток(-стка) (*Т*)].
Вкрапленник (*в горн. породе*) – вкро́пленик(-ка) (*NC*);
в. рудный – в. ру́дний.
Вкрапленность (*колчедана*) – вкро́пленість (-ности) (*С*);
в. крупная – в. гру́ба;
в. тонкая – в. дрі́бна;
в. убогая – в. убо́га, бі́дна.
Вкрапленный – вкро́плений (*С*), вкра́плений (*Пол*, *ШС*), [вприснений (*КХС*, *Т*), вприслий (*Т*), повкроплюваний (*СЖМ*)].
Влияние магнитное – вплив(-ву) магне́тний (*ТМД*).
Вместилище (*для загрузки*) – вмі́стище (*Т*, *СЖМ*), [вмістилище (*СЖМ*), укладовище (*Т*)].
Внедрение (*скрепера в груду материала*) – загли́блювання (*СЖМ*), впрова́джування (*ТВ 25–70*), впрова́дження вглиб (*СЖМ*).
Вода артезианская – вода артезі́йська (*НТВ 26–144*), [в. артезіянська (*НТВ 26 VIII 23*)];
в. буровая – в. свердлова́;
в. восходящая, артезианская – в. артезі́йська;
в. глубинная – в. глиби́нна (*С*), [в. глубинна (*ТВ II 39*)];
в. грунтовая – в. ґрунтова́ (*НТВ 26 VIII 23*, *Т*, *ШС*), [в. жильна (*Т*, *Тмч*, *У*, *СЖМ*), в. заск(ш)ірна (*Т*), в. жилова (*Т*), в. підск(ш)кірна (*Т*)];
в. жесткая – в. тверда́ (*Т*, *Пн 203*), [в. жорстка́ (*Т*), в. терпка (*Т*)];
в. капежная – в. від капоті́ння;
в. кислая (*минеральная*) – в. ки́сла (*Пн 203*), [щава (*Т*)];
в. минеральная – в. мінера́льна (*С*); [теплі води (*Т*)];
в. мягкая – в. м’яка́ (*Пн 203*, *Т*);
в. питьевая – в. питна́;
в. пластовая – в. верствова́;
в. поверхностная – в. поверхне́ва;
в. подземная – в. підзе́мна (*НТВ 27–203*, *Пн 201*);
в. подсмольная (*для выщелачив. цин.-свин. руд*) – в. підсмо́льна;
в. пресная – в. прі́сна (*Ар*), в. соло́дка (*Км*) [в. бережна (*Км*, *Тмч*)];
в. промежуточная – в. проміжна́;
в. рудничная – в. копальне́ва;
в. самоизливающаяся – в. самовиливна́;
в. сероводородная – в. сірководне́ва;
в. соленая – в. соло́на (*С*), сирови́ця (*Г*);
в. субартезианская – в. субартезі́йська;
в. шламмовая – в. шлямова́.
Водило (*бура*) – ви́рло (*Г**), вороти́ло (*Г**), [завідня (*ДСТ*), жерть (*ДСТ*)].
Водобой (*для разруш. россыпи*) – водобі́йник(-ка) (*NC*), водопри́ск(-ска) (*ШС*), [водограй (*СЖМ*)].
Водозакрывающий (*о колонке*) – водозакривни́й (*С*).
Водовместилище – водо́йма (*Пн 205*, *ТМД*), [водозбір (*ЗТГ*)];
в. запасное – в. запасна́ (*Пн 205*).
Водолив (*при драге*) – водолі́й(-лія) (*СЖМ*, *ШС*).

Водонепроницаемый (*пласт*, *порода*) – водонепрохідний (*Пн 202*), водонепроскни́й (*НТВ 26 VIII 23*, *Ар*); неводопрохідний (*СЖМ*), водощільний (*ДСТ*), непросякальний (*СЖМ*).

Водоносность (*пласта*) – водовмі́сність(-ности) (*С*);

в. слабая (*района*) – в. мала́.

Водоносный (*пласт*, *горизонт*) – водовмі́сний (*Т*), [вододайний (*СЖМ*), водоносний (*Т*, *СЖМ*), воднистий (*Т*)].

Водоотлив (*в шахте*) – водозли́в(-ву) (*Ар*), водовідли́в(-ву) (*ШС*), відлив води (*ЗТГ*), (*ЗТГ*), [відплив води (*ЗТГ*)];

в., водоотливание – водозлива́ння (*Ар*), водовідлива́ння (*Пн 205*);

в. бадьями – водозли́в цебе́рний, водозлива́ння це́брами, водовідлива́ння це́брами (*Пн 205*);

в. насосами – водозли́в смокови́й, водозлива́ння смо́ками, водовідлива́ння смо́ками (*Пн 207*);

в. рудничный – в. копальне́вий;

в. ящиками – водозливання коробо́ве, в. коробами, [водовідливання ящиками (*Пн 206*)].

Водоотливной (*насос*, *выемка*) – водозливни́й (*Ар*).

Водоподъемный (*аппарат*) – водотя́жний (*ДСТ*), водопідійма́льний (*СМТС*).

Водоприемник (*в шахте*) – водоприйма́ч (-ча́) (*Ар*).

Водопровод оросительный – водогі́н (-гону) збризкувальний (*С*)];

в. противопожарный – в. протипоже́жний.

Водопроницаемость (*пород*) – водопрохідність(-ности) (*Ар*), [водопроникливість (-вости) (*Пн 202*, *ШС*)].

Водопроницаемый (*пласт*, *порода*) – водопрохідни́й (*Ар*), [водопроникливий (*Пн 202*, *ШС*)].

Водосток (*в шахте*) – водозбі́г(-гу) (*Т*, *СЖМ*, *Ар*, *ШС*), водото́ка (*Ар*), [водостік(-току) (*ШС*), водостеч (*Т*)].

Воздух гремучий – повітря гриму́че (*Пн 100*);

в. отработанный, использованный – п. спрацьо́ване (*С*); [п. зужитко́ване (*Пн 165*)];

в. рудничный – п. копальне́ве (*Пн 100*), [п. копальняне (*ТВ III 44*)];

в. сжатый – п. сти́снуте (*ЗТГ*);

в. тяжелый – п. важке́ (*Пн 100*);

в. удушливый – п. заду́шливе (*Пн 100*);

в. ядовитый – п. отру́йне (*Пн 100*).

Воздуховоз (*при откатке*) – повітротя́г (-га) (*NC*).

Воздуходействующий (*прибор*) – повітрочи́нний (*С*).

Воздуходувка (*воздуход. аппарат*) – повітроду́в(-ва) (*СМТС*), повітродму́хало (*ШС*), [дмухавка (*ЗТГ*, *ДСТ*), дмухало (*Др*, *Дбр*)].

Воздухопровод (*к эрлифтам*) – повітропро́від(-воду) (*ШС*), [повітротока (*Др*)].

Воздухораспределение (*в перфорат.*) – повітророзпо́діл(-лу) (*С*);

в. золотниковое – п. сувако́вий.

Воздухосборник (*при компрессоре*) – повітрозбі́рник(-ка) (*С*).

Воздухоструйный (*аппарат*) – повітрострумі́нний (*С*).

Воздушник – *см*. **Ходок воздушный**.

Воздушный (*ходок*, *дверь*) – пові́тряни́й (*СЖМ*).

Возок (*для натяжения ремней*) – візо́к(-зка́) (*Г**, *СЖМ*).

Возраст (*жилы*) – вік(-ку) (*Г**, *Т*),[доба *Т*), лі́тність (*Т*)].

Возчик (*угля*, *породы*) – возі́й(-зія́) (*Г*, *У*, *СЖМ*), возі́льник(-ка) (*У*, *СЖМ*).

Волна взрывная – хви́ля вибухо́ва;

в. возвратная (*взрыва*) – х. зворо́тна;

в. воздушная (*при взрыве*) – х. повітряна́;

в. ударная – х. вда́рна.

Волнистость (*пласта*) – хвиля́стість(-тости) (*С*).

Волокно однократно-, двукратно свитое (*каната*) – волокно́ одно-, двокра́тно зсукане, зви́те.

Волокуша – волочня́ (*Пн 6*, *СЖМ*), [шлита (*ДСТ*), волочень (*СЖМ*)];

в. на колесах, в. колесная (*для добытого полезн. ископ.*) – в. колісна́, в. на коле́сах.

Воломит (*суррогат алмаза*) – воломі́т(-ту);

в. призматический – в. призмати́чний;

в. яйцевидный – в. яйцюва́тий.

Волочение (*санок*, *скрепера*) – волочі́ння (*У*, *Тмч*, *СЖМ*), тяга́ння (*У*, *Тмч*, *СЖМ*).

Вольноприискатель (*золота*) – вільновишука́ч(-ча́) (*NC*), ві́льний вишука́ч(-ча́) (*С*).

Волюмометр (*для замеров об'ема газа*) – обсягомір(-ра) (*ЗТГ*), волюмо́метр(-тра);

в. регистрирующий – в. реєстраційний;

в. указывающий – в. указівни́й.

Воронка делительная – лі́йка поді́льча, [л. роздільна (*ДСТ*)];

в. распределительная (*на погруз. устан.*) – л. розподі́льча.

Ворот (*для ручной добычи*) – коло́воріт (-рота) (*КГ 20*, *У*, *Г*), [коливорот (*СЖМ*, *У*, *ДСТ*, *ЗТК III 27*), коворот (*БНМ*);

в. (*барабан*) – бара́н(-на́) (*СЖМ*, *Др*);

в. вертикальный – снува́лка (*Под.*), коловоріт сторчови́й, (*С*);
в. горизонтальный – к. позе́мний;
в. желоночный – бара́н кибле́вий;
в. инструментальный (*в Грозном вал для подъема инстр.*) – бара́н струменто́вий;
в. конный – коловóріт кі́нний, [бара́н кінний (*Пн 69*, *НТВ 27–327*), гупля (*ДСТ*)];
в. ручной – к. ручни́й (*НТВ 27–327*);
в. талевой – к. многобльокóвий;
в. трубный (*барабан в пенсильв. станке*) – бара́н тру́бний.

Воротяжка (*примитивное подземное устройство*) – вороти́ло (*Пн 15*, *Г**, *Ар*).

Воск земной – віск (вóску) земни́й (*ТВ I 48*), [кіндибал (*Т*)].

Восконосный (*о породе*) – восковмі́сний (*С*).

Воспламенитель (*запал*) – підпальни́к(-ка́) (*С*), запальни́к(-ка́) (*С*);
в. рычажной – п. ва́жільний;
в. электрический – п. електри́чний.

Воспламеняемость (*газа*, *пыли*) – займи́стість(-тости) (*Ар*), запальність(-ности) (*СЖМ*, *ШС*), [запалимість (*СЖМ*), скорозапальність (*СЖМ*)].

Воспламенять, -нить, зажигать – запа́лювати, запали́ти, -ся (*Ар*); **в-ся** – займа́тися, зайня́тися (*Ар*).

Восстание (*пластов*) – підняття (*ШС*), [повстання (*ТМД*)];
вверх по восстанию – угору за підняттям.

Восстающий (*штрек*, *выработка*) – піднятко́вий (*С*).

Восходящий (*грифон*) – догі́рний (*С*).

Восьминог (*ловильн. инстр.*) – восьмикі́готник(-ка) (*NC*), паву́к(-ка́) (*Г**).

Впадина сбросовая (*грабен*) – запа́дина скидова́, ґра́бен(-ну).

Вправка (*алмазов*) – заправля́ння, запра́влення (*СЖМ*), вставля́ння (*СЖМ*).

Вращательный (*о бурении*), *мех.* – оберто́вий;
в., вращающий (*аппарат*), *мех.* – оберта́льний.

Вращатель (*поворот. стол буров. станка*) – оберта́ч(-ча́) (*NC*).

Вруб, «подбой» (*для отбойки кам. угля*) – за́руб(-бу) (*Г**), [підбоїна (*ЗТГ*];
в. боковой – з. бічни́й;
в. вертикальный – з. сторчови́й;
в. глубокий – з. глибо́кий;
в. горизонтальный – з. поземний;
в. кайловый – з. кайлови́й;
в. клиновый – з. клинови́й;
в. конусный, конусообразный – з. конусува́тий;
в. машинный – з. машиновий;
в. первичный – з. перви́нний;
в. пирамидальный – з. пірамі́да́льний;
в. почвенный – з. ґрунтови́й;
в. прерывистый – з. препри́вчастий;
в. сплошной – з. поспі́льний.

Врубать, -бить – зару́бувати, заруба́ти (*Г**, *СЖМ*).

Врубмашина – зарубу́валка (*NC*), маши́на зарубна́ (*ШС*).

Врубовой, -вый (*механизм*, *машина*) – зарубни́й (С).

Вскрывать, -крыть (*месторождение*, *пласт*) – відкрива́ти, відкри́ти (*Г**, *Т*).

Вскрытие (*свиты пластов*, *месторождения*) (*процесс*) – відкри́ття (*С*);
в. предварительное – в. попере́днє.

Вскрыша (*толща покрывающей породы*, *отложений*) – ві́дкривок(-вка) (*ТВ II 12*).

Всплывание, флотация (*угля*) – *см.* **Флотация**.

Всплывной – *см.* **Флотационный**.

Вспучивание, вздутие (*пласта*, *породы*) – на́дим(-му) (*СЖМ*), випина́ння (*ШС*), [набубнявлення (*Т*), упучення (*Т*), вспучення (*Т*)].

Вспыхивать, -хнуть (*о газе*, *пыли*) – спалаха́ти, спалахну́ти (*Г*, *Т*, *СЖМ*, *Ар*), [зайнятися (*Т*), запалахкотіти (*Т*)].

Вспышка (*газа*, *пыли*) – спа́лах(-ху) (*ДСТ*, *Ар*, *ЗТГ*), спала́хування, спала́хнення (*Ар*).

Вставка (*алмазов*) – уставля́ння, уста́влення (*СЖМ*, *Ар*).

Вставщик (*алмазов*) – уставля́льник(-ка) (*NC*).

Вталкивание (*вагонеток*) – упиха́ння (*СЖМ*), [уганяння (*СЖМ*)].

Вторичный (*месторождение*, *залегание*) – втори́нний (*Т*), [другорядний (*Т*), другорядовий (*СЖМ*), повторний (*Т*, *У*, *СЖМ*)].

Втулка буродержательная – уту́лок(-лка) свердлотри́мний.

Вуаль водяная (*против распростран. взрыва*) – вуа́ль(-лю) водяни́й;
в. защитная (*от жара*) – в. захисни́й.

Выбивка, -вание, выбойка – 1) (*стоек*, *крепи*) – вибива́ння, вибиття́ (*СЖМ*), [висаджування (*СЖМ*)]; 2) (*этажа*) – вилу́пування (*С*), виру́бування (*С*).

Выбойщик – вибива́льник(-ка) (*NC*).

Выборка, **-ирание** (*породы*) – вибира́ння, вибрання́ (*СЖМ*), [випорядження (*Т*)].

Выборщик (*породы*) – вибира́льник(-ка) (*С*), [виборець (*СЖМ*)].

Выбрасывать, выбросить, -ся (*о фонтане*) – викида́ти, ви́кинути, -ся, (*Г**, *У*, *СЖМ*).
Выбрасывание (*угля*, *породы*) – викида́ння (*У*, *СЖМ*), [викид(-ду) (*Т*), виміт (*Т*)].
Выброс – *1*) (*фонтана*) – ви́кид(-ду) (*Т**); *2*) (*вулканов*, *отложений*) – ви́кидь(-ді) (*NC*);
в. преждевременный – в. передча́сний.
Выбуривание (*колонок*, *шпуров*) – висве́рдлювання (*С*).
Выбуривать, -рить (*породу*, *шпуры*) – висве́рдлювати, ви́свердлити (*У 145**).
Выбурки (*при бурении*) – висве́рдлини(-лин) (*NC*).
Вываривание, вывар(ка) (*соли*) – вива́рювання, ви́варення (*СЖМ*).
Вываривать, -рить (*соль*) – вива́рювати, ви́варити (*Г*, *У*, *СЖМ*).
Выварной, -рочный (*о соли*) – виварни́й (*У*).
Выветривание (*пород*, *глины*, *гранитов*) – звı́трювання, звı́тре(і)ння (*Т*, *СЖМ*), [вітрення (*ТВ II 42*), вивітрювання (*БКТ 25*, *КГ 21*, *Т*, *СЖМ*), обвітрення (*Т*)].
Выветрелый, выветрившийся (*о породе*) – звітрı́лий (*Т*, *СЖМ*, *КХС*), [вивітрілий (*Т*, *СЖМ*)].
Выветриваемость (*пород*) – звı́трюваність (-ности) (*С*).
Выветриваться, -риться (*о породе*) – звітрюватися, звı́тритися (*Т*, *СЖМ*), [вивітрювати (*Т*, *КХС*), вивітрюватися (*Т*, *КГ 15*, *КХС*, *СЖМ*), вітріти (*Т*, *КХС*, *СЖМ*)].
Вывод (*россола на дневн. поверхность*) – ви́від(-воду) (*Г*, *СЖМ*), [виводіння (*СЖМ*)].
Вывозка, откатка (*из шахты*) – ви́віз (-возу) (*Г**, *Пн 162*, *СЖМ*);
в. групповая (*с каждого горизонта*) – в. групови́й.
Выволочка (*соли из озера*) – виволіка́ння (*СЖМ*), [видобування, видобуття (*СЖМ*), витягання (*СЖМ*)];
в. скреперная (*на метал. рудниках САСШ*) – виволіка́ння скре́перне.
Выгиб (*пласта*, *каната*) – ви́гин(-ну) (*Пн 79*), вигнуття́ (*СЖМ*), [коліно (*СЖМ*, *Т*), закрут (*СЖМ*, *Т*), луковина (*Т*)];
в. крутой – в. крути́й (*Пн 79*).
Выглаживать, выгладить (*шпур*) – вирı́внювати, ви́рівняти (*У*, *СЖМ*), вигла́джувати, ви́гладити (*У*, *СЖМ*), [утирати (*СЖМ*), виковзати (*У*)].
Выгорание (*шпуров*) – вигоря́(а)ння (*ШС*).
Выгорать, -реть (*о шпуре*) – вигора́(я)ти, ви́горіти (*У*, *Т*, *СЖМ*), [випалюватися (*Т*), згоріти (*У*)].

Выгреб механический – вигорта́ння, вигріба́ння механічне;
в. ручной (*соли*) – в. ручне́.
Выгребать, -ресть (*соль*) – вигорта́ти, ви́горнути (*Г*, *У*, *СЖМ*), вигріба́ти, ви́гребти (*Г*, *У*, *СЖМ*).
Выгрузка (*вагонеток*, *угля*) – виванта́жування, ви́вантаження (*Пн 27*, *ДСТ*).
Выдача – 1) (*добыча суточная*, *сменная и т. п.*) – здобу́ток(-тку) (*Г**); 2) (*антрацита*, *породы*, *угля*) (*процесс*) – видава́ння (*Г*, *У*, *СЖМ*), [видача (У, *СЖМ*)];
в. ручная (*породы*) – видава́ння ручне́.
Выделение (*о газах и жидкостях*), *хим.* – вив*'*я́зування, вив*'*язання (*Т*, *Ар*), [виділювання (*Пн 106*, *Т*, *ДСТ*), вилучення (*Т*), виділ (*Т*)];
в. внезапное (*грем. газа*) – в. раптóве, в. несподı́ване.
Выдергиватель (*при извлечении крепления*) – висми́кувач(-ча) (*NC*).
Выдувание (*муки из скважины*) – видмуху́вання (*СЖМ*), видува́ння (*СЖМ*), [видимання (*СЖМ*)].
Выдыхательный (*клапан*, *шланга*) – видиха́льний (*С*).
Выезд (*из шахты на поверхность*) – ви́ïзд (-зду) (*Г*, *СЖМ*).
Выемка – 1) ви́йма (*ЗТГ*, *Пн 135*, *Ар*), [викоп (*Т*, *Ск*, *ДСТ*), видолба (*Т*), викрій (*Т*), виїмка (*У*, *СЖМ*), вріз (*Т*), пага (*Т*), цілка (*Т*)]; 2) (*напр. угля*, *этажа*, *каолина*, *целиков*) (*процесс*) – виймáння (*Пн 48*, *У*, *СЖМ*, *Ар*), вибира́ння (*НТВ 27–327*, *Ар*); 3) (*шипа*), *стр.* – ви́різ(-зу);
в. бремсберговая – виймa бремсберѓова;
в. двуколейная, двухпутевая – в. двоколı́йна (*Пн 59*);
в. двусторонняя – в. двобı́чна;
в. диагональная – в. коси́нна;
в. дудками – вибира́ння ду́дками;
в. заводная, *стр.* – ви́різ закладни́й;
в. камерами – вибирання ка́мерне, в. ка́мерами;
в. колодцами – в. колодязя́ми;
в. машинная – в. машинóве;
в. обвалами – в. зава́лами;
в. однопутевая – виймa одноколı́йна;
в. односторонняя – вибира́ння однобı́чне;
в. очистная (*процесс*) – в. очисне́ (*С*), в. пóвне (*ШС*);
в. очистная (*выработка*) – ви́йма очисна́ (*С*), [викоп вибірний (*ЗТГ*, *ДСТ*)];
в. по восстанию – ви́йма підняткóва (*Пн 17*);
в. по простиранию – в. простяжна́ (*Пн 17*);

в. подземная – в. підзе́мна (*С*), [виїмка підземна (*НТВ 26 І 45*), викоп підземний (*ЗТГ*, *ДСТ*)];
в. поперечная – в. попере́чна;
в. потолкоуступная – в. стелесхідча́ста;
в. почвоуступная – в. долосхідча́ста;
в. ручная – вибира́ння ручне́;
в. слоями – в. шарове́, шара́ми, виймa шарова́ (*ШС*);
в. сплошная – в. поспі́льне, в. поспі́льна (*ШС*);
в. сплошной лавой – в. поспі́льною ла́вою;
в. столбовая (*процесс*) – вибира́ння стовпа́ми, ви́йма стовпо́ва (*ШС*), [викоп стовповий (*ЗГТ*, *ДСТ*];
в. широким забоем – вибира́ння широ́ким вибо́єм.

Выемочный – виймови́й (*ШС*), [виїмочний (*СЖМ*), викопаний (*ДСТ*)].

Выжелонивать, -ся – витяга́ти ки́блем (*С*), викибльо́вувати, -ся (*NC*).

Выжиг (*извести*, *руды*) – ви́пал(-лу) (*Тмч**, *СЖМ*), випа́лювання (*Г**, *СЖМ*, *Тмч*), [палення (*Г*), вижиг (*ТМД*)].

Выкачивание (*нефти из скважин*, *воды*) – висмоко́вування, висмо́кування (*Ар*), [помпування (*СЖМ*), випомповування (*ДСТ*), висмоктування (*СЖМ*), викачування (*СЖМ*)].

Выкачивать, -чать (*воду*, *нефть*) – висмоко́вувати, ви́смокувати (*Ар*), [випомповувати (*Пн 207*, *Т*), помпувати (*Тмч*, *СЖМ*), викачувати (*У*, *Тмч*, *СЖМ*), висмоктувати (*СЖМ*)].

Выкидка (*породы на поверхность*) – викида́ння (*СЖМ*), [викидка (*СЖМ*)].

Выклинивание (*жилы*, *пласта*) – виклино́вування, виклинува́ння (*Т*, *ТМД*).

Выклинивать, -нить, -ся (*о породах*) – виклино́вувати, ви́клинувати, -ся (*Т*), [виклинцьовувати (*СЖМ*)].

Выключатель запальный – вимика́ч(-ча́) (за)підпальни́й;
в. конечный – в. кінцевий;
в. пневматический (*компрессора*) – в. пневмати́чний;
в. штрековый (*тока*) – в. штре́ковий.

Выкрашивание (*алмазов*) – викри́шування, ви́кришення (*СЖМ*).

«Выкручивание» (*угла*, *наклона*, *скважины*) – ви́крут(-ту) (*СЖМ*), викру́чування (*СЖМ*).

Вылавливать, -ловить, -ся (*инструмент*) – вило́влювати, ви́ловити, -ся (*У*, *СЖМ*).

Выламка, -ламывание (*пород*, *полезного ископаемого*) – вило́млювання, ви́ломлення (*СЖМ*).

Выламливать, -ломить, -мать, -ся (*полез. иск.*, *камень*) – вило́млювати, ви́ламати, ви́ломити, -ся (*У*, *СЖМ*).

Вылеживание (*соли в буграх*, *руды*, *глины*) – уле́жування, уле́жання (*С*).

Вылом – *см.* **Выламка**.

Вымачивание (*глины*) – мо́чення (*ЗТК II 97*).

Вымораживание (*глины*) – моро́ження (*БКТ 25*).

«Вымывание» (*песка из скважины*) – вимива́ння, вимиття́ (*СЖМ*).

Вымывной (*песок*) – вимивни́й (*С*).

Вынимать, -нуть (*месторождение*, *руду*) – вибира́ти, ви́брати (*С*), вийма́ти, ви́йняти (*СЖМ*).

Выпал (*шпура*) – ви́пал(-лу) (*С*);
в. холостой (*шпура*) – в. я́ловий.

Выпаливать, -лить (*шпуры*) – випа́лювати, ви́палити (*СЖМ*).

Выпаривать, -рить (*соль*, *амальгаму*) – випаро́вувати, ви́парувати (*Км*, *КХС*, *СЖМ*), випа́рювати, ви́парити (*Г*, *КХС*, *СЖМ*, *ШС*).

Выпарка, -ривание (*амальгамы*, *соли*) – випаро́вування, ви́парування (*Т*, *КХС*, *СЖМ*), випа́рювання, ви́парення (*ШС*), [виварка (*КХС*)].

Выполнение жильное – ви́повнення жилове́ (*Т*).

Выпрямлять, -мить – 1) (*обс. трубу*) – виправля́ти, ви́правити (*Г*, *СЖМ*), 2) **в.** (*выравнивать, напр. забой*) – ви́рівняти (*Г**, *СЖМ*), [спрямити (*Г*), випростувати (*Км*)].

Выпрямитель (*для обсадн. труб*) – виправля́ч(-ча́) (*NC*).

Выпуск (*руды*, *породы у забоя*) – ви́пуск (-ску) (*Пн 145*, *СЖМ**), **в.** (*процесс*) – випуска́ння (*СЖМ*).

Выпучивание (*пород*) – випинання́ (*С*), видима́ння (*ШС*).

Выпучивать, -чить, -ся (*о породах*) – випина́ти, -ся, ви́пнути, -ся (*Г*, *Т*, *СЖМ*), видима́ти, ви́дути, -ся (*Г**, *Т*, *СЖМ*, *ШС*).

Выработанный (*о породе*, *пространстве*) – ви́браний (*С*), ви́роблений (*С*).

Выработка – 1) ви́рібка (*ЗТГ*), ви́бірка (*НТВ*27–328*, *Пн 99*, *ШС*), [виробка (*У*), виїмка (*ТМД*), виріб (*Т*, *ДСТ*, *СЖМ**), вироб (*У*), вироблення (*Т*, *СЖМ*), спорудження (*Т*)]; 2) *см.* **Выемка**; 3) **вырабатывание** – виробі́ток(-тку) (*С*);
в. боковая – вибірка бічна (*С*), вбочина (*Г 7*);

в. вентиляционная – в. провíтрювальна (*С*), [виїмка вентиляційна (*ТМД*)];
в. вертикальная – в. сторчовá (*С*), [виїмка прямовисна (*ТМД*)];
в. вкрест – в. впóперек (*ЗТГ*);
в. водоотливная – в. водовідливнá;
в. восстающая – в. підняткóва (*Пн 151*);
в. выемочная – в. виймовá (*Пн 6*);
в. горизонтальная – в. позéмна (*С*), [в. горизонтальна (*Пн 120*), виїмка горизонтальна (*ТМД*)];
в. горная диагональная – в. гірни́ча косúнна;
в. горноразведочная – в. гірнорозвідкóва;
в. (не)крепленная – в. (не)закріплена;
в. наклонная – в. похи́ла (*С*), [виїмка нахильна (*ТМД*)];
в. обводная – обхідни́к(-кá) (*NC*), в. обхіднá (*С*);
в. однопутная – в. одноколíйна (*Пн 151*);
в. околошахтная – в. колошахтóва;
в. оставленная – в. зали́шена (*Пн 135*);
в. откаточная – в. вивізнá;
в. открытая – в. відкри́та;
в. очистная – в. очиснá (*С*), [в. вибірна (*ЗТГ*)];
в. парные – в. пари́сті (*Пн 150*);
в. по восстанию – в. за підняттям;
в. по падению пласта – в. за спáдом верстви́;
в. подготовительная – в. підготóвча (*Пн 106*);
в. подземная – в. підзéмна, ви́рібка підзéмна (*Пн 115*);
в. подковообразная – в. підкóвувата;
в. продольная – в. за простягом (*С*), в. простяжнá (*Пн 108*), в. вздовж прóстягу (*ЗТГ*);
в. разведочная – в. розвідкóва;
в. рудничная – в. копальнéва (*С*), ви́бірка копальнéва (*Пн 107*);
в. слабонаклонная – в. мáло похи́ла;
в. ходовая – в. ходовá; хідни́к(-кá) (*С*);
в. шахтообразная – в. шахтувáта (*С*), в. сторчовá, [в. закоподібна (*ЗТГ*);
в. штольнообразная – в. штольнювáта (*С*), [в. печероподібна, підкоподібна (*ЗТГ*)].

Вырез клинообразный (*между лопастями сверла*) – ви́різок(-зка) клинувáтий.
Вырезка, -зывание (*обсадн. труб*) – вирíзування, ви́різання (*СЖМ*).
Вырубка, -бание (*урока, угля*) – 1) виру́бування, ви́рубання (*Пн 48*, *СЖМ*), 2) **в.** (*урок на одну машину*) – ви́руб(-бу) (*С*).

Высасывание (*пыли, воздуха*) – висисáння (*Тмч*, *СЖМ*), висмóктування (*Тмч*, *СЖМ*), [витягання (*СЖМ*)].
Высачивание (*нефти*) – висóчування, ви́сочення (*С*).
Высев (*руды*) – вíдсівок(-вку) (*NC*);
в. обожонный, жжёный (*руды*) – в. пáлений;
в. сырой – в. сирови́й.
Высечка – 1) (*рудн. двора*) – виру́бування, ви́рубання (*С*), висікáння (*СЖМ*); 2) *см.* **Рассечка**.
«Выстукивание» (*стен, потолка, выработки*) – ви́стук(-ку) (*NC*), вистýкування, ви́стукання (*СЖМ**).
Выступ (*пласта, гранита*) – ви́ступ(-пу), (*Пн 42*, *Тмч*, *Т*, *СЖМ*), [вишибок (*Т*), вихідня (*Т*), при́скалок (*СЖМ*, *Т*), привал (*Г**, *Т*)];
в. сбросовый (*горст*) – в. скидови́й.
Выталкиватель (*вагонеток*) – випихáч (-чá) (*NC*), виштóвхувач(-ча) (*ШС*).
Вытаскивание (*породы ведром, штанг, труб*) – витягáння, ви́тягнення (*СЖМ*, *Ар*), [виволікання (*СЖМ*)].
Выход – 1) (*выдача – золота, нефти, мелочи, асбеста*) – добýток(-тку) (*КХС*, *СЖМ*), [видаток (*КХС*, *СЖМ*)]; 2) **в.** (*хвоста, жилы, пласта, газа, на работу, из клети*) – ви́хід(-ходу) (*ТВ II 2*, *СЖМ*, *Г**), [вихідня (*Т*), виступ (*Т*)]; 3) (*из сортировки*) – *см.* **Отход**; 4) **в.** (*грунтовой воды*) – ви́плив (-ву) (*С*);
в. газовый – вихід гáзóвий;
в. естественный – в. прирóдний;
в. ключей – крини́чище (*Т*), [криничисько (*Т*), головниця (*Т*)];
в. рудный – в. рýдний.
Выхождаемость (*рабочих*) – ви́хід(-ходу) (*С*), вихíдність(-ности) (*С*).
Выцвет – ви́цвіт(-ту) (*Т*), [цвіт (*Т*)].
Вычерпывание (*нефти*) – вичéрпування (*ТВ II 40*).
Вычерпыать, -ся (*нефти*) – вичéрпувати (*У*, *СЖМ*).
Вышка, башня – 1) (*буровая*) – вежа (*Г**, *СЖМ*), [хвигура (*ДСТ*)]; 2) **в., копер** – *см.* **Копер**;
в. буровая – в. сверловá (*С*), [хвигура свердлова (*ДСТ*)];
в. б. бревенчатая – в. с. колóдяна, в. с. рýблена;
в. б. досчатая – в. с. дощанá;
в. б. железная – в. с. залíзна;
в. нефтяная – в. нафтóва;
в. разборная (*для бурения*) – в. розбірнá.

Выщелачивание (*полезн. ископ.*) – виполіскування, ви́полоскання (*Т*), [визолювання (*Т*), вилуговування (*Т*, *КХС*, *СЖМ*), розчинення (*Пол*), виснаження (*ЗТС 162*)].

Выщелачивательный (*процесс*, *чан*, *отделение*) – виполіскни́й (*С*).

Выщелачивать, -лочить (*полез. ископ.*) – виполі́скувати, ви́полоскати (*Т*, *Г**), [визолювати (*Т*, *СЖМ*), вилуговувати (*Т*, *КХС*, *СЖМ*), розчиняти (*Пол*), сполоскати (*Т*), вилужувати (*СЖМ*, *ДСТ*)].

Выщупывать (*залежь*) – нама́цувати (*Г**), вима́цувати (*Г**, *СЖМ*).

Вязкость (*горн. породы*) – в'я́зкість(-кости) (*Т*), [чіпкість(-кости) (*Т*), зв'язкість (*Т*), густість (*КХС*)].

Вязнуть (*о долоте в забое*) – застряга́ти, застря́гнути (*СЖМ*), [грузнути (У, *СЖМ*), загрузати (*Г*), вязнути (*У*)].

Г

Газ – газ(-зу) (*Г**, *У*, *Тмч*, *СЖМ*, *Т*, *КХС*), [ґаз (*ТВ I 14*, *ДСТ*), гас (*У*, *Т*)];
- **г. болотный** – г. боло́тяний (*Пн 105*, *Т*);
- **г. взрывчатый** – г. вибухо́вий (*НТВ 26 III 7*);
- **г. «влажный»,** Wetgas – г. воло́гий;
- **г. вредный** – г. шкідли́вий (*ЗТГ*, *ДСТ*), [г. вадливий (*ЗТГ*)];
- **г. гремучий** – г. триму́чий (*С*), [г. гремучий (*КХС*), газ грімлячий (*ДСТ*, *СЖМ*)];
- **г. земной** – г. земни́й (*ТВ II 4*);
- **г. натуральный** – г. приро́дний;
- **г. нефтяной** – г. нафто́вий (*С*), [газ ропний (*ТВ II 3*)];
- **г. рудничный** – г. копальне́вий (*Пн 105*), [г. копальняний (*ТВ III 43*, *ЗТГ*, *ДСТ*), г. рудокопний (*ЗТГ*)];
- **г. сернистый** – двоокси́д(-ду) сірча́ний;
- **г. «сухой»,** Drygas – г. сухи́й;
- **г. углекислый** – двоокси́д(-ду) вугле́вий;
- **г. удушливый** – г. заду́шливий (*Пн 193*);
- **г. ядовитый** – г. отру́йний (*НТВ 27–324*, *Пн 100*);
- **г. струится** (*газ выделяется*) – г. струменіє.

Газоанализатор (*рудн. газа*) – газоаналіза́тор(-ра) (*С*).

Газовыделение (*в забоях*) – вив'я́зування га́зів (*С*).

Газовый (*рудник*) – га́зо́вий (*СЖМ*).

Газозащитный – газозахисни́й (*С*).

Газометр, газомер – газомі́р(-ра) (*ДСТ*, *У*, *Тмч*, *СЖМ*).

Газонепроницаемый (*о крыше*, *пласте*) – газонепрохідни́й (*Ар*).

Газоносность – газовмісні́сть(-ности) (*С*), [газоносність (*Пн 107*)].

Газоносный (*пласт*) – газовмі́сний (*С*), [газо́сний (*ШС*)].

Газообильность (*камен. пласта*) – га́зність(-ности) (*С*), гази́стість(-тости) (*С*).

Газообильный (*камень*, *пласт*) – газни́й (*С*), гази́стий (*С*).

Газоотделитель – газовідбі́рник(-ка) (*ШС*).

Газопровод (*натуральн. газа*) – газопро́від (-воду) (*СЖМ*), [газовід (*ДСТ*)].

Газо(и)фицировать – газифікува́ти (*С*).

Гайка, *мех.* – му́тра.

Галлерея водосборная – ґалері́я водозбірна́;
- **г. воздушная** – ґ. повітряна́;
- **г. восходящая, восстающая** – ґ. догі́рна;
- **г. дренажная** – ґ. дрена́жна;
- **г. нисходящая** – ґ. доді́льна;
- **г. откаточная** – ґ. вивізна́;
- **г. продольная** (*провед. в горизон. напр.*) – ґ. поздо́вжня;
- **г. разведочная** – ґ. розвідко́ва;
- **г. рудничная** – ґ. копальне́ва;
- **г. эксплоатационная** – ґ. експлуатаці́йна.

Галь мелкая (*в золотонос. песках*) – сите́ць(-тцю́) (*СЖМ*, *Т*), [градівка (*Т*, *СЖМ*)].

Гезенк – ґезе́нк(-ку) (*С*), вико́пина (*NC*), [гезенок (*ТМД*), палига (*ЗТГ*), внутрішній закіп (*ЗТГ*)];
- **г. восстающий, подъемный** (*юберзихбрехен*) – ґезенк піднятко́вий;
- **г. закладочный** – ґ. закладни́й;
- **г. рассечный, штрек восстающий** (*в Донбасе*) – штрек піднятко́вий, ш. розді́льний;
- **г. слепой** – ґ. сліпи́й;
- **г. спускной, нисходящий** – ґ. доді́льний.

Генератор для хлора (*при хлоринации*) – хлоротві́рник(-ка) (*NC*), ґенера́тор(-ра) хло́ру.

Геолог-разведчик – гео́лог-ро́звідник(-ка) (*С*), [г.-розвідчик (*НТВ 26 I 44*)].

Герд – ґерд(-да);
- **г. воронкообразный** – ґ. лійкува́тий;
- **г. вращающийся** – ґ. оберто́вий (*С*), ґ. поворітний (*ШС*);
- **г. лежачий** – ґ. лежа́чий;
- **г. моечный** – ґ. ми́йний;
- **г. обогатительный** – ґ. збагатни́й;
- **г. осадочный** – ґ. осадни́й, ґ. осадо́вий (*ШС*);
- **г. сотрясательный** – потрусни́ця (*NC*), ґ. потрусни́й.

Гидратор (*для обогащ.*) – гідра́тор(-ра).

Гидросепаратор (*для обогащ.*) – гідросепара́тор(-ра).

Гильза пылепредохранительная – ша́почка пилозахисна́, ш. протипило́ва (*С*).

Гитара (*над клетью*) – ланцю́жниця кліткова́ (*NС*).

Гладильник (*для буров. скважин*) – глади́льце (*У**), [гладій (*У**)].

Глазоедка (*сероводород*) – окоїд(-ду) (*NС*), сірково́день(-дню), [окоїдка (*Пн 105*)].

Глина водонепроницаемая – гли́на водонепрохідна;

г. гончарная – г. ганча́рська (*БКТ 5*, *ЗТК II 95*, *КГ 14*, *Т*, *СЖМ*), ганча́рка (*Т*, *СЖМ*);

г. жирная – г. масна́ (*НТВ 27–275*, *БКТ 8*), [г. мастка (*КГ 7*), маслянка (*Т*, *СЖМ*), масляк (*СЖМ*)];

г. каолиновая – г. каолі́нова (*С*), каолін (-ну) (*Пол*), [паглинок (*СЖМ*)];

г. кварцевая – г. ква́рцова (*НТВ 27–325*);

г. кирпичная – г. цегля́рська (*БКТ 5*, *КХС*), [г. цегельна (*ДСТ*), г. на цеглу (*СКМ*)];

г. легкоплавкая – г. легкотопка́ (*С*), [г. легкотоплива (*БКТ 12*), глей (*Вас*)];

г. мергельная – г. ме́рґельна (*БКТ 6*), [маслянка (*Г*, *Вас*), масляк (*Г*, *Вас*)];

г. низкосортная – г. низькосортова (*НТВ 27–331*)];

г. огнеупорная – г. вогнетривка́ (*С*), [г. вогнестала (*НТВ 27 І 29*), г. вогнетривала (*ЗТК II 94*, *ДСТ*, *ТМД*, *БКТ 5*)];

г. песковатая – г. піскува́та (*Вас*, *ЗТК II 96*);

г. песчаная – г. піща́на (*С*), підсівка (*Т*);

г. (не)плавкая – г. (не)топка́ (*С*), [г. (не) топлива (*БКТ 12*)];

г. подстилающая – г. підстильна́, [г. підле́жна (*Т*)];

г. сероносная – г. сірковмі́сна;

г. сланцеватая, сланцевая – г. лупакува́та (*КХС*, *ДСТ*), г. лупакова (*Т*, *КХС*, *СЖМ*), [ілак лупаковий (*Т*)];

г. соленосная – г. солевмі́сна;

г. сукновальная – г. валю́шна (*С*), [глинка фолюшна (*Т*)];

г. тощая – г. пісна́ (*БКТ 8*, *КГ 7*, *ШС*), [г. валка (*Вас*, *СЖМ*)];

г. трудноплавкая – г. тяжкотопка́ (*С*), [г. важкотоплива (*БКТ 12*)];

г. фарфоровая – г. парцеля́но́ва (*Т*, *КХС*, *ТМД*), г. каолі́но́ва (*ШС*), [глинка порцелянова (*КХС*), каолін (*КХС*, *ДСТ*, *Ар*), мула (*Т*), глей іл порцеляновий (*КХС*);

г. фаянсовая – г. фая́нсо́ва (*Т*, *КХС*), [глинка фаянсова (*КХС*), мула (*Т*)].

Глинизировать (*скважину*) – глинизува́ти (*С*), глинува́ти (*С*).

Глинизирующий (*о действии*) – глінізаційний (*С*), обгли́нювальний (*NС*).

Глинистость (*забоя*) – глиня́стість(-тости) (*С*).

Глинница, глинище, глинокопня – гли́нище (*Г*, *У*, *СЖМ*, *Т*, *Км*, *Тмч*), копа́льня гли́ни (*Км*), [глиняк (*СЖМ*), глинисько (*Т*), глинарня (*Т*)].

Глинокоп (*рабочий*) – глинокопа́ч(-ча́) (*NС*).

Глиномешалка механическая – глиноміша́лка механі́чна;

г. паровая (*для приготовления раствора*) – г. парова́.

Глубина безопасная – глибина́ безпе́чна;

г. вредная – г. шкідли́ва;

г. мертвая (*по терм. проф. Леонтовича*) – г. нечи́нна.

Глубиномер – глибиномі́р(-ра́) (*С*).

Глубить (*шахты*) – глиби́ти, погли́блювати (*С*).

Глушитель (*предупр. воспл. газа*) – пери́нник(-ка) (*NС*), [глушник (*ДСТ*)].

Глыба (*угля*, *камня*) – бри́ла (*ЗТК II 223*, *ТВ 25–76*, *ДСТ*, *Г*, *СЖМ*, *Т*, *Тмч*), [груда (*Г**, *Т*, *Тмч*, *СЖМ*), грудка (*Пн 114*), скиба (*Т*, *Тмч*, *ТСК 14*, *Г**), брус (*Т*), злім (*Т*), лоб’як (*Т*), корч (*Т*), була (*Т*), повта (*Т*), зарва (*Т*)];

г. гранитная – бри́ла ґрані́тна;

г. мраморная – б. мармуро́ва.

Гнездо (*руды*, *мин.*) – гніздо́ (*Т*, *Тмч*), [кубло (*Т*, *Тмч*), панва (*Т*)];

г. разведанное (*каолина*) – г. розвідане (*НТВ 27–327*);

г. рудное – г. ру́дне.

Голова жилы – лоб(-ба) жили (*С*);

г. пласта – л. верстви́ (*Т*).

Головка – 1) (*бура*, *долота*, *щупа*) – голо́вка (*У*, *СЖМ*, *Тмч*), [голівка (*Тмч*), булава (*У*)]; 2) **г.** (*выдвижн. ящик под зол. промыв. бочкой*) – шухля́да риштако́ва (*С*);

г. всасывающая – головка всисна́ (*С*), [г. всмоктуюча (*НТВ 26 VIII 28*)];

г. забивная (*труб*) – г. забивна́, ша́пка забивна́;

г. звездчатая (*бура*) – г. зірча́ста;

г. крестообразная, крестовая (*долота*, *перфоратора*) – г. хрища́та;

г. порожная (*инстр. для сглаж. порога*) – вигла́джувач(-ча) поріжний (*С*);

г. разведочная (*группа*) – голо́вка розвідко́ва;

г. сменяющаяся буферная – г. замі́нна відпружнико́ва;

г. трубоподъемная (*для вытаск. труб*) – г. трубовитяжна́, г. трубопідіймáльна.

Гонщик, возчик (*при откатке*) – возі́й (-зія́) (*Г**).

Горизонт – 1) (*вод*, *нефти*, *залегания – уровень*) – рі́вень(-вня) (*Г**, *СЖМ*, *ДСТ*); 2) (*проходки*, *откатки – плоскость*) – пóзем(-му), (*СЖМ*, *ДСТ*), горизонт(-ту) (*ДМТ*, *ТВ II 40*, *НТВ 26 III 45*, *СЖМ*), [обрій (*Т*, *ДСТ*, *СЖМ*, *Г*), крайнебо (*Т*, *СЖМ*), виднокруг *Тмч*)];

г. водный – рівень вóдний (*С*), [горизонт водний (*НТВ 26 III 45*, *ТВ II 3*)];

г. водно-нефтяной – р. вóдно-нафтóвий;

г. водоносный – р. водовмі́сний;

г. выемочный – пóзем виймови́й;

г. газовый – рі́вень гáзóвий (*С*), [горизонт газовий (*ТВ II 40*)];

г. газоносный – р. газовмі́сний;

г. искусственный – пóзем штýчний (*С*), [горизонт роблений (*ТМД*)];

г. нефтеносный – рі́вень нафтовмі́сний (*С*), [горизонт ропоносний (*ТВ II 40*)];

г. нефтяной – р. нафтóвий (*С*), [горизонт ропний (*ТВ II 40*)];

г. ориентировочный – р. орієнтаці́йний;

г. откаточный – позéм вивізни́й;

г. продуктивный – рі́вень продукти́вний;

г. промежуточный – пóзем проміжни́й;

г. рабочий – п. робóчий;

г. сбиваемый – п. сполучáний, п. сполучни́й;

г. стратиграфический – рі́вень, пóзем стратиграфі́чний;

г. эксплоатируемый, эксплоатационный – рі́вень, пóзем експлуатаці́йний (*С*).

Горизонтальный (*пласт*, *напластование*) *мат*. – позéмний.

Горн выпарочный – гóрно випарнé;

г. самодувный (*для амальгамы*) – г. самодýвне.

Горнодобывающий (*о предприятии*) – гірнодобувни́й (*С*).

Горнозаводский – рудотóпницький (*NC*), гірни́чий (*СЖМ*), [гірничний (*Тмч*, *СЖМ*), гірниче-заводський (*НТВ I 44*)].

Горнозаводство, горнозаводское дело – рудотóпництво (*NC*), [гірництво (*Тмч*, *СЖМ*)].

Горнозаводчик – метальофабрикáнт(-та) (*NC*), [гірнопромислóвець (*СЖМ*)].

Горнопромышленник – гірнопромислóвець (-вця) (*ЗТГ*, *СЖМ*), гірни́чий промислóвець (*ЗТГ*), [власник гірничого підприємства (*СЖМ*)].

Горнопромышленность – гірнопромислóвість(-вости) (*С*), гірни́ча промислóвість (-вости) (*С*), [гірництво (*Г*, *Км*, *СЖМ*)].

Горнопромышленный (*о предприятии*) – гірнопромислóвий (*Пн 3*), [гірничий (*Г*, *СЖМ*), гірничний (*СЖМ*)].

Горнорабочий – гірни́к(-кá) (*Г**, *СЖМ*, *Км*, *НТВ 27–361*), [рудник (*Км*), гірняк (*Тмч*), гірнич(н)ий робітник (*СЖМ*), ямар (*Км*)].

Горноразведочный – гірнорозвідкóвий (*С*).

Горнослужащий – гірни́чник(-ка) (*СЖМ*).

Горноспасательный – гірнорятівни́й (*С*).

Горнотехнический (*о разведке*) – гірнотехні́чний (*С*).

Горный – 1) (*порода*, *смола*, *работа*) – гірськи́й (*Г**, *СЖМ*, *Тмч*, *Т*), [гірний (*Г*, *СЖМ*, *Тмч*, *Т*), горовий (*Г*, *Т*, *Тмч*, *СЖМ*)]; 2) (*промысел*, *инструмент*, *институт – относящ. к горному делу*) – гірни́чий (*Г**, *Км*, *СЖМ*, *Тмч*, *Т*).

«Горобец» (*бурка снизу вверх – на Донбасе*) (*украïн.*) – горобéць(-бця́) (*С*).

«Горовое» (*аренд. плата за недра*) – «горовé»(-вóго) (*С*).

Горст – горст(-ту) (*Т*), [гніздище (*Т*), гніздо (*Т*), скидний виступ (*Т*)].

Горючий (*сланец*, *материал*) – горю́чий (*Т*, *СЖМ*, *Ар*), пальни́й (*Т*, *СЖМ*, *ШС*), [палкий (*Т*, *СЖМ*), запальний (*Т*, *СЖМ*, *Ар*), огнепальний (*Т*, *СЖМ*)].

Грабен – ґрабен(-ну) (*Т*), [западина (*Т*), провалля (*Т*), рів (*Т*), ровистий запад (*Т*)].

Грабли (*при обогащ. руд*) – граблí(-бéль), *заг.*

Гравий, *геол.* – нáрінок(-нку).

Градир, градирня (*при добыче соли*), *мех.* – градíльня.

Гранатка (*сорт соли*) – ґранáтка (*С*);

г. мелкая – ґ. дрібнá.

Гранит крупнозернистый – ґрані́т(-ту) грубозерня́стий;

г. мелкозернистый – ґ. дрібнозерня́стий;

г. среднезернистый – ґ. середньозернястий.

Графит аморфный – графі́т(-ту) амóрфний;

г. волокнистый – г. волокни́стий (*ТВ II 41*);

г. кристаллический – г. кристалі́чний;

г. чешуйчатый – г. лускувáтий.

Графитосодержащий – графітовмі́сний (*С*).

Гребок (*для нагрузки откаточных сосудов*, *для сгреб. соли*) – грeблó (*Г*, *СЖМ*), [лопать (*У*)];

г. угольный – г. вýгільне.

Грейфер самозахватывающий – пащáк (-кá) самозахопни́й (*NC*), грáйфер(-ра) самозахопни́й (*NC*).

Гремучий – 1) (*газ*, *ртуть*) – гримýчий (*Т*,

СЖМ), [гремкий (*Т*), гремлячий (*Т*, *СЖМ*), гремучий (*Т*, *КХС*), грімучий (*Т*), громучий (*Т*); 2) (*взрывчатый*) – вибухóвий (*ЗТГ*).
Гризудинамит – ґризудинаміт(-ту) (*С*).
Гризуметрия – ґризуметрія (*С*).
Гризутин – ґризути́н(-ну) (*С*).
Грифон восходящий – ґрифóн(-ну) догірний;
г. коренной – ґ. головни́й.
Грохот (*при обогащении*) – дармóй(-мóя) (*ЗТК*, *НТВ 26 IV 6*, *Тмч*), [сортувальне решето (*ДСТ*, *ЗТГ*), крибля (*ДСТ*), вугільне решето (*ЗТГ*), велике шкуратяне решето (*СЖМ*)];
г. барабанный – д. барабáнний;
г. валковой (*для соли*) – д. вальцéвий;
г. валунный – д. наметнéвий;
г. вибрационный – д. вібраці́йний;
г. вращающийся, кругового вращения – д. обертóвий;
г. горизонтальный – д. позéмний;
г. качающийся – д. хитки́й;
г. колосниковый – д. руштóвий; руштодармóй (*С*).
г. кольцевой цилиндрический – д. кільцéвий циліндри́чний;
г. ленточный – д. стьожкови́й;
г. маятниковый – д. маятникóвий, д. хитунóвий (*Ар*);
г. мокрый – д. мóкрий;
г. обезвоживающий – д. зневóднювальний;
г. обмывочный – д. обмивáльний;
г. отсадочный – д. осáджувальний;
г.-питатель – д.-живи́льник(-ка), д. живи́льний;
г. плоский – д. плóский;
г. пневматический вибрирующий (*«Бузза»*) – д. пневмати́чний вібраці́йний;
г. подвижной плоский – д. рухóмий плóский;
г. решетчатый – д. ґратчáстий;
г. роликовый – д. коточкóвий;
г. ручьевой – д. рівчакóвий;
г. сотрясательный – д. потрусни́й;
г. сухой – д. сухи́й (*НТВ 26 IV 5*);
г. ударный – д. удáрний;
г. частый – д. густи́й (*ШС*);
г. эксцентриковый – д. ексцентрикóвий.
Грохотить (*руду*, *уголь*) – дармоювáти (*НТВ 26 IV 6*), [точить на решето (*СЖМ*)].
Грохочение вспомогательное – дармоювáння допомічнé;
г. поверочное (классификация) – д. перевірче.
Грудь забоя – чолó вибóю (*С*).
Груз за раз поднимаемый – тягáр(-ра) разови́й (*ХвРт 6*).
г. тормозящий – т. гальмови́й (*ХвРт 5*), т. гальмівни́й (*С*), [вага гальмувальна (*ХвРт 5*)];
г. цепной (*для спуска вниз каната*) – т. причіпни́й.
Грузка, -жение скреперная – вантáження скрéперне;
г. в накидку (*руды*) – в. нáкидом (*С*).
Грузчик механический (*угля*, *руды*) – навантáжниця механíчна;
г. скреперный – н. скрéперна.
Грунтоноска (*для бурения*) – ґрунтонóска (*С*).
«Груша» (*грушевидная пустота от взрыва*) – «грýша» (*С*).
Грязь – 1) (*буровая мука*) – пóтерть(-ті) свердловá (*С*); 2) (*осадок*) – шлям(-му) (*Т*), [фус (*Дбр*), грязь (*Т*, *Тмч*, *Дбр*)].
Губа (*черпака*, *скипа*) – губá (*Г**);
«г. разгрузочная», затвор (*в опорож. скипе*) – г. розвантáжна;
Гура (*новообраз. на стенках выработок*) – дрігвáк(-кý) (*NC*).
Густоплавкость (*глины*) – густотóпкість (-кости) (*С*).

Д

Давление боковое (*пород*) – тиск(-ку) бічни́й, (*С*) [натиск боковий (*Т*)];
д. газовое – т. гáзóвий;
д. движущее (*эжектора*) – т. рушíйний.
Дверовой – придвéрник(-ка) (*СЖМ III 479**).
Дверь автоматическая – двéрі(-рéй) самозачи́нні, д. автоматичні (*С*), [д. самодійні (*Пн 140*)].
д. блиндированная – д. бліндажóвані, д. зміцнені;
д. вентиляционная – д. провíтрювальні (*Пн 136*);
д. воздушная (*перегородки*, *шахты*, *штреки*) – д. повітряні.
д. изоляционная – д. ізоляці́йні;
д. одностворная – д. однопíльні (*Пн 139*);
д. парные – д. пари́сті (Пн 140);
д. предохранительная (*от взрыва*) – д. захисні (*С*), [д. забезпечені (*Пн 140*)];
д. противоположная – д. протипожéжні;
д. распределительная – д. розподíльчі (*Пн 141*);
д. самодействующая, автоматическая – д. самозачи́нні.
Двигатель живой (*при откатке*) – рушíй (-шія́) живи́й;

д. неподвижный – р. стаціона́рний, [двигун нерухомий (*Пн 62*)];
д. тормозной – р. гальмови́й (*ХвРт5*)];
д. электрический – р. електри́чний.
Двор (*в глиняных разработках*) – двір (дво́ру) (*Г**, *Т*);
д. конный – д. кі́нний, ста́йня (*Г**).
д. ламповый, ламповая – лямпі́вня (*С*);
д. рудничный, рудный – подві́р'я копальне́ве (*Пн 125*), [двір рудокопний (*ЗГТ*)].
Двудействующий (*бремсберг*) – двочинний (*С*).
Двукрылый (*о выработке, добыче*) – двокрилий (*СЖМ*).
Двуперый (*бур*) – двопе́рий (*С*).
Двупутный, двуколейный (*штрек, квершлаг*) – двоколі́йний (*ШС*), [двопутний (*СЖМ*)].
Двусторонний (*о выработке, добыче*) – двобі́чний (*СЖМ*), [обосторонній (*СЖМ*)];
Дебит (*скважины, ключей*) – вида́тність (-ности) (*ШС*), дебіт(-ту) (*Пол*, *Т*), [прибуток (*СЖМ*)];
д. убывающий (*скважины*) – в. зме́ншлива.
Дегидратор – знево́днювач(-ча) (*NC*), дегідратор(-ра) (*С*).
Дегидрация (*нефти*) – знево́днювання, знево́днення (*С*), дегідра́ція (*С*).
Дезинтегратор (*для дробления угля*) – дезинтеґра́тор(-ра) (*С*), [крили́шка (*СМТС*)].
Дезинтеграция (*промываемого материала*) – дезинтеґра́ція (*С*).
Дейка (*вулканич. масса*) – лавова́ жи́ла (*С*).
Действие внедряющее (*скрепера*) – чин (-ну) заглибни́й ч. утиска́льний (*С*).
Дека (*для обогащения сухого угля*) – де́ка (*СЖМ*), помі́ст(-мо́сту) (*ШС*);
д. типа «полууай» – п. типу «полувай»
д. т. «уай»; – п.т. «вай».
Деканат, слив (*из сгустителя*) – злі́вок (-вку) (*NC*), деканта́т(-ту) (*С*).
Декантатор – злива́ч(-ча́) (*NC*), деканта́тор (-ра) (*С*).
Декантация – злива́ння (*С*), деканта́ція (*С*).
д. непрерывная – з.; д. безпере́рвна;
д. периодическая – з., д. періоди́чна;
д. тройная (*в трех системах конусов*) – з., д. потрі́йна.
Декантировать, -ся (*о растворах*) – злива́ти, -ся (*Г**), декантува́ти, -ся (*НТВ 28-377*).
Деклинатор (*прибор для наблюдения склонения*) – відхиломі́р(-ра) (*N*), деклі́на́тор (-ра) (*ТМД*);
Деклинатория (*для маркшейдерских целей*) – деклінато́рія (*ТМД*).

д.-теодолит переносная – д.-теодоліт (-ту) переносна.
Дело буроугольное – бурову́гільництво (*NC*), спра́ва бурову́гільна (*С*);
д. взрывное – виса́дництво (*NC*), с. висадна́;
д. горное, искусство – гірни́цтво (*ПнІ*, *СЖМ*, *Г**), спра́ва гірни́ча (*С*), [діло гірниче (*НТВ 26 П 42*, *Пн 2*)];
д. горнозаводское – рудото́пництво (*NC*), [гірництво (*Тмч*, *СЖМ*) діло гірничезаводське (*НТВ 46 II 42*)];
д. горноразведочное – гірнорозві́дництво (*NC*), справа розвідко́ва;
д. горноспасательное – гірнорятівни́цтво (*NC*), с. гірнорятівна́;
д. дражное – драґівни́цтво (*NC*), справа драґова́;
д. железорудное – залізору́дництво (*С*), справа залізору́дна;
д. золотое, золодобывное – с. золотодобувна́;
д. золоторудное – золотору́дництво (*NC*), с. золотору́дна;
д. каменорезное – каменорі́зництво (*NC*), с. каменорі́зна;
д. маркшейдерское – маркша́йдерство, с. маркша́йдерська;
д. меднопромышленное – с. мідепромисло́ва;
д. озокеритово-церезиновое – с. озокери́тово-церези́нна;
д. приисковое – ко́пництво (*NC*), с. ко́пницька;
д. противогазное (*в рудниках*) – протига́зництво (*NC*), с. протигазо́ва;
д. проходческое (*во Франц. и Герм.*) – прохідництво (*С*), с. прохідницька;
д. ртутное – живосрі́бництво (*NC*), с. живосрібло́ва;
д. спасательное (*на руднике*) – рятівни́цтво (*NC*), с. рятівна́;
д. угольное – ву́гільництво (*NC*), с. ву́гільна.
Денсиметрический (*анализ*) – денсиметри́чний.
Денудация (*жилы, гор*) – денуда́ція (*Т*), [зношення (*Т*)].
Депрессиометр – депресіо́метр(-тра) (*С*);
д. водяной (*при вентиляторах*) – д. водяни́й;
д. самопишущий – д. самопи́сний.
Депрессия – 1) *геол.* – депре́сія (*Пн 121*, *ТВ IV 49*, *Т*); 2) **д.** (*разрежение*) – розрі́дження (*ЗТГ*), [розріда (*ЗТГ*), розрід (*ЗТГ*)];
д. критическая – р. критичне́;

д. поперечная – д. попере́чна (*ТВ I V 49*).
Державка (*ролика*), *украинизм* – де́ржавка.
Держатель каликса – каліксотрима́ч(-ча́) (*С*);
д. пружинный – тримач пружи́нний;
д. червяка (*подачи*) – шнекотрима́ч(-ча́) (*С*).
«Держать приток» (*воды*) – «трима́ти доплив» (*Пн 214*).
Десятник – деся́тник(-ка) (*НТВ 26 I 45*);
д. горный – д. гірни́чий;
д. контрольный – д. контро́льний;
д. на поверхности – д. поверхне́вий;
д. подземный сменный – д. підзе́мний змі́нний.
Детонатор (*капсуль гремучей ртути*) – детона́тор(-ра) (*С*);
д. электрический – д. електри́чний (*С*).
Детонация (*взрывч. веществ.*) – детона́ція (*СЖМ*), детонува́ння (*СЖМ*).
Детонировать (*взрыв. вещ.*) – детонува́ти (*С*), робити вибух(-ху) (*С*).
Детрит (*обломочный материал*) – труш(-шу) (*NC*), детри́т(-ту) (*С*).
Дефлаграция (*взрыв. вещ.*) – дефляґра́ція (С).
Дефлегматор – дефлеґма́тор(-ра) (*С*).
Дефлектор (*шкивн. ролик. устройства*) напрямля́ч(-ча́) (*NC*), дефле́ктор(-ра) (*ШС*).
Дефляция (*горн. пород*) – розві́ювання, розві́яння (*С*).
«Диагональ», диагональный штрек – поздо́вжня коси́нна (*С*), штрек коси́нний (*С*).
Динамит незамерзающий – динамі́т(-ту) незамерзни́й;
д. студенистый – д. драгли́стий.
Динамометр гидравлический (*между канатом и штанг.*) – динамо́метр(-тра) гідравлі́чний.
Дислокация (*пласта*) – дисльока́ція (*Т*), зрушення (*Т*), [розставка (*Т*)].
Дислоцировать (*пласт сотрясательными взрывами*) – дисльокува́ти (*С*), зрушувати (*Г**).
Длиннопламенный (*уголь*) – довгополум'я́ний (*СМТС*).
Дно, днище двускатное (*вагонетки*) – дно, дни́ще двосхи́ле;
д. опрокидывающееся (*клети*) – д. перекидне́;
д. откидное (*скипа*) – д. відкидне́;
д. фальшивое, ложное (*скипа*) – д. фальши́ве.
Добивка (*шурфа проморозкой*) – добива́ння (*С*), дору́бування (С).
Добуривание – досве́рдлювання, досве́рдлення (*С*), [доверчення (*ТВ VII 20*)].
Добуривать – досве́рдлювати, досвердли́ти (*С*), [доверчувати (*ТВ I 48*)].
Добываемость (*полезн. ископ.*) – видобу́тність(-ности) (*С*), здобу́тність(-ности) (*С*).
Добывание (*руды*, *угля*, *породы*) – видобува́ння, видобуття́ (*СЖМ*, *Ар*), здобува́ння, здобуття́ (*Т*, *СЖМ*, *Ар*), добува́ння (*Г*, *КХС*, *Кмч*, *У*), [здобич (*Т*), добцванка (*СЖМ*), роздобутки (*СЖМ*)].
Добывать, -быть, -ся (*руду*, *уголь*, *полез. ископ.*) – видобува́ти, ви́добути, -ся, (*Т*, *ТВ II 3*, *СЖМ*), здобува́ти, здобу́ти (*У*, *СЖМ*, *Г*), добува́ти, добу́ти, -ся (*Г*, *У*, *СЖМ*), [дістати (*Т*)].
Добывающий (*аппарат*, *промышленность*) – добувни́й (*С*), добува́льний (*СЖМ*), [видобутни́й (*СЖМ*)].
Добыча (*полезн. ископ.*) – ви́добу́ток(-тку) (*Пн 107*, *СЖМ*, *ДСТ*), видобува́ння (*Т В II 41 БКТ 23*), здоби́ча (*НТВ 26 IX 23*), здобува́ння (*НТВ 26 I 44*, *Т*, *СЖМ*), здобуток (-тку) (*Г**, *У*, *СЖМ*), [здобич (*Г*, *Т*, *НТВ 26 I 47*, *Пол*, *Г*, *СЖМ*), добича (*ТВ IV 50*)].
д. безводная (*нефти*) – ви́добуток безво́дний;
д. вскрытием (*мелких руд*) – видобува́ння, добува́ння відкривками (*ТВ II 12)*;
д. колодезная (*нефти*) – ви́добуток коло́дязний;
д. компрессорная – в. компре́сорний;
д. крупно-промышленная – в. великопромисло́вий;
д. кустарная (*нефти*) – в. примітив́ний, в. доморо́бський;
д. кустарно-старательная (*золота*) – в. примітивно-дба́льницький;
д. ручная – ручни́й (*Пн 69*);
д. свежая – в. сві́жий;
д. тартальная – в. тяга́льний;
д. установившаяся (*рудника*) – в. уста́лений;
Добычеспособность (*рудника*) – здобуткоспромо́жність(-ности) (*NC*), здобувна́ спроможність(-ности).
Доводка (*шлихов*) – дове́дення (*С*).
Доводной (*вашгерд*) – доводо́вий (*С*).
Доводить (*шлих*) – дово́дити, дове́сти (*Г**, *СЖМ*).
Додрабливание (*мелочи*) – додро́блювання (*С*).
Дождевик (*при нефтедобыче*) – дощівни́к (-ка́) (*NC*), збри́зкувач(-ча) (*NC*).
Дозатор (*нагрузки скипа*, *ларь мерительный*) – дозівни́к(-ка́) (*С*), доза́тор(-ра).
д. автоматический (*угля при погрузке*) – самодозівни́к(-ка́) (*NC*), д. автомати́чний.

Дозирование (*нагрузки скипа*) – дозува́ння (*СЖМ*), [намірювання (*СЖМ*), давання дозами (*СЖМ*)].
Долбить (*буров. скваж.*) – довба́ти (*Г*, *У*, *Км*, *СЖМ*).
Долбление (*буров. станком*) – довба́ння (*Г*, *У*, *СЖМ*).
Долото (*буров. станка*) – долото́ (*Г*, *У*, *Км*, *СЖМ*, *ТСК 16*), [довбило (*СЖМ*), різак (*Км*), різець (*Км*)];
 д. **боевое** – д. бійне́;
 д. **боковое** (*для ловли*) – д. бічне́;
 д.**-болванка** (*для очень тверд. пород*) – плі́шня (*Г**, *У*), д. змі́цнене;
 д. **буровое** – д. свердло́ве́;
 д. **вилкообразное** – д. розвилко́ве;
 д. **вращательное** – д. оберто́ве;
 д. **двухлопастное** – д. дволопате́ве;
 д. **двухперое** – д. двопе́ре;
 д. **двухступенчатое** – д. двосхідча́сте;
 д. **дисковое** – д. кружало́ве;
 д. **зетовое** – д. зе́тувате, зета́к(-ка́) (*NC*);
 д. **зубильное** – д. зуби́льне;
 д. **каменщичье, каменотесное** – д. каменя́рське;
 д. **контрольное** – д. контро́льне;
 д. **копытообразное** – д. копи́тувате;
 д. **косое, подгубное** (*на Перм. Сол. Пром.*) – д. ко́се;
 д. **крестообразное** – хрища́к(-ка́) (*NC*), д. хрища́те;
 д. **круглое** – обі́рник(-ка) (*Г**), д. кру́гле;
 д. **многогранное** – д. багатогранча́сте;
 д. **начальное** – д. початкове;
 д. **оправочное** (*для оправки труб*) – праву́шник(-ка) (*Вас**), д. виправне́;
 д. **пикообразное** – д. списува́те;
 д. **проходное** – д. прохідне́;
 д.**-расширитель** – д.-розширни́к(-ка́) (*С*), д. розширне́ (*ШС*);
 д. **рубильное** – д. вирубне́;
 д. **«рыбий хвост»** – д. «ри́б'ячий хвіст»
 д. **с перьями** – д.-пірна́ч(-ча) (*С*), д. пірча́сте;
 д.**-сверло** – д.-све́рдло;
 д. **спиралеобразное** – д. спіра́лювате;
 д. **трехгранное** – д. тригранча́сте;
 д. **трехступенчатое** – д. трисхідча́сте;
 д. **ходовое** (*на Перм. Сол. Пром.*) – све́рдло долотува́те, с. ходове́;
 д. **четырехлопастное** – д. чотирилопате́ве;
 д. **чотырехперое** – д. чотирипе́ре;
 д. **чотирехсторонное** – д. чотирибі́чне;
 д. **эксцентричное** – д. ексцентри́чне.
Долочатый (*бур*) – долотува́тий (*С*), долотча́стий (*ШС*).
Долочение – долотува́ння (*С*).
Донный (*об амаль.*) – де́нний(с), де́нний (*СЖМ*);
Дорога воздушная канатная – залізни́ця надзе́мна коді́льна;
 д. **двопутевая рельсовая** – з. двоколі́йна (*ШС*), двоколі́йка (*Пн 32*);
 д. **однопутевая рельсовая** – з. одноколі́йна (*ШС*), одноколі́йка (*Пн 32*);
 д. **цепная откаточная** – з. ланцюго́ва вивізна́.
Дорожный (*рабоч.*) – шляхови́к(-ка́) (*С*), шляхови́й (*С*).
Доска амальгамирная, амальгамированная (*в шлюзах*) – до́шка амалґамаці́йна, д. живосрібни́льна;
 д. **катальная** (*для тачек*) – коті́льниця (*ШС*), д. коті́льна (*С*);
 д. **марочная** (*в ламповой*) – табли́ця маркова́.
Доставка (*угля*, *руды*) – доста́ва (*Пн 18*, *Т*), приста́ва (*СЖМ*), [приставка (*Г*, *У*, *Пн 48*, *НТВ 27-227*, *СЖМ*), доставка (*У*), довіз (*Т*, *СЖМ*), приставляння (*СЖМ*)];
 д. **гидравлическая** (*по трубопроводам*) – д. гідравлі́чна;
 д. **конвеерная** – д. конве́йєрна (*С*), д. конвейєрами (*Пн 18*);
 д. **конная** – д. кі́нна, д. кіньми;
 д. **механизированная** – д. механізо́вана (*Пн* 9);
 д. **механическая** – д. механі́чна (*Пн 15*);
 д. **перебрасыванием** – д. перекида́нням (*С*), [д. пере́кидкою (*Пн 7*)];
 д. **пневматическая** (*угля*) – д. пневмати́чна;
 д. **по листам** – д. по а́ркушах, д. аркуше́ва;
 д. **рудничная** – д. копальне́ва;
 д. **ручная** – д. ручна́ (*Пн 9*);
 д. **санками** – д. санка́ми (*Пн 9*);
 д. **скреперная** – д. скре́перна;
 д. **собственным весом** – д. вла́сною ваго́ю;
 д. **электрическая** – д. електри́чна (*С*), д. еле́ктрикою (*Пн 18*).
Доставлять, -ставить (*уголь*, *руду*) – доставляти, доста́вити (*Г*, *У*, *Ар*), приставля́ти, приста́вити (*Г*, *У*, *СЖМ*, *Ар*), [привозити (*СЖМ*), довозити (*СЖМ*), поставляти (*У*), достачати (*Т*)].
Доступность (*забоя*, *работ*, *проходки*) – присту́пніть(-ности) (*Т*, *СЖМ*), досту́пність (*СЖМ*).
Доступный (*забой*) – присту́пний (*Г*, *У*, *СЖМ*), досту́пний (*Г*, *У*, *СЖМ*).
Драга (*на золотодоб. пром.*) – дра́ґа (*С*), [черпа́чка (*ШС*), товчія (*ДСТ*)];

д. всасывающая – д. всисна́;
д. землесосная (Suction Dredges) – д.-землесмо́к(-ка);
д. золотопромывательная – д. золотопромивна́;
д. золотопромышленная – д. золотопромисло́ва;
д. многочерпаковая (Bucket Dredges) – д. многочерпако́ва;
д. одночерпаковая (Dipper Dredges) – д. одночерпако́ва;
д. паровая – д. парова́;
д. свайная, на сваях – д. на па́лях;
д. щипцовая – д. кліщако́ва;
д. электрическая – д. електри́чна.
Драгер – драґе́р(-ра) (*С*).
Драгирование – драґува́ння, драґо́вання (*С*), черпа́ння (*ШС*);
д. насосное (Pymp dredging) – д. смокове́;
д. речное – д. річкове́;
д. черпачное – д. черпако́ве.
Драгировать – драгува́ти (*С*), черпа́ти (*ШС*).
Драгостроительство, -строение – драґобудівни́цтво (*С*), драґобудува́ння (*С*).
Дражный (*о добыче, способе*) – драговий́ (*С*).
Дрилл-келлер (*переводник*) – дрил-ке́лер (-ра) (*С*).
Дробилка валковая – дроба́рка вальце́ва;
д. вращательная – д. оберто́ва;
д. игловая (gyratrory crurcher) – д. спичкова́, д. голча́ста;
д. качающаяся – д. хитка́;
д. коническая – д. коні́чна;
д. роликовая – д. коточко́ва;
д. челюстная, щековая – д. щелепо́ва.
Дробильная – дроба́рня (*NC*).
Дробильный (*аппарат, вальцы*) – дроба́рний (*С*), дробі́льний (*СЖМ*), [криши́льний (*ДСТ, СЖМ*)].
Дробитель (*в колонк. перфоратора*) – дроба́ч(-ча́) (*NC*).
Дробить (*руду, уголь*) – дроби́ти (*Г, Тмч, СЖМ, Ар*), [кришити (*Т, Тмч, СЖМ, Ар*), дрібнити (*Т, СЖМ*)].
Дробление валковое (*руды*) – дробі́ння вальце́ве;
д. грубое первоначальное – д. гру́бе початко́ве;
д. крупное – д. гру́бе;
д. мелкое – д. дрібне́, здрі́бнювання;
д. пылевидное (*графита*) – д. пилува́те;
д. среднее – д. сере́днє.
Дробь буровая – шріт(-ро́ту) свердло́вий.
Дрововоз (*на драге*) – дровові́з(-во́за) (*СЖМ*).
Дрожина (*кузова вагон*) – тримте́ць(-тця) (*NC*);
д. продольная (*балка*) – т. поздо́вжній.
Дудка (*шурф кругл. сечения*) – ду́дка (*НТВ 27-327, Г*, СЖМ*, ШС*), шурф(-рфу) (*НТВ 27-327*).
Дужка (*бадьи, желонки*) – ду́жка (*Г, СЖМ*).
Душ-тушитель – душ-гаси́льник(-ка́) (*С*).
Дыхательный (*мешок, прибор, маска*) – ди́хальний (*СЖМ, ДСТ, Ар*), ди́шний (*Пол, Ар*).

Е

Емкость (*вагонетки, вагона*) – мі́сткість (-кости) (*У, Т, Тмч, СЖМ, КХС*), [є́мність (*Пн 8*), вмістимі́сть (*У*), насипчастість (*СЖМ*), поє́мність (*КХС*)].
Ерш – 1) (*острие в лов. желонке*) – йо́ржень (-жня) (*СЖМ*); 2) (*для ловли каната*) – кі́шка (*Г**).

Ж

Жало (*лезвие бура*) – жало́ (*Г, У, СЖМ, Тмч, Дбр*).
Жаровня – *см.* **Печь подвесная.**
Жезл измерительный – жезло́ вимі́рче.
Желатин-динамит – желяти́н-динамі́т(-ту) (*С*).
Желвак (*фосфорита*) – жо́вно (*СЖМ*, Г**), [гуля (*СЖМ*)].
Железняк бурый, *геол.* – залізня́к бу́рий (*ТСК II, Т*);
ж. красный – з. черво́ний (*ТВ II 12*);
ж. магнитный, магнетит – з. магне́тний (*Т*);
ж. углистый – з. вугли́стий;
ж. хромистый – з. хро́мистий.
Железо – залі́зо, *заг.*
Железопромышленность – залізопромисло́вість(-вости) (*С*).
Железорудный (*о промышленности, деле*) – залізору́дний (*ШС*).
Железосодержащий (*материал, вода, порода*) – залізя́стий (*С*), залізовмі́сний (*С*), заліз(н)и́стий (*ШС*), [залізоносний (*СЖМ*), залізуватий (*СЖМ*)].
Желоб бесконечный – жо́лоб(-ба) безкінце́вий;
ж. весовой (*для угля*) – ж., кори́то вагове́, ж. к. зва́жувальне;
ж. для грязи – ж. шлямови́й;
ж. загрузочный (*классификатора*) – ж. вanта́жний;
ж. кольцевой (*чана-коллектора*) – ж. кільце́вий;

ж. механический – ж. механíчний;
ж. периферический (*декант. чана*) – ж. периферúчний;
ж. поворотный (*конвеера*) – ж. поворітнúй;
ж. подвижной направляющий – ж. рухóмий напрямнúй;
ж.-распределитель (*отдельных сортов*) – ж.-розподíльник(-ка), ж. розподíльчий;
ж. смесительный – ж. змíшувальний;
ж. сотрясательный (*для выдачи из забоя*) – ж., лотік(-тока) потруснúй;
ж. спускной – ж. спусковúй, ж. спускнúй;
ж. тартальный – ж. тягáльний;
ж. телескопический – ж. телескопíчний;
ж. транспортировочный (*обогат. фабрики*) – ж. подавáльний, ж. трáнспортний.

Желобок направляющий (*для каната*) – рівчáк(-кá) напрямнúй.

Желобчатый (*о залегании, напластовании*) – жолобчáстий (*СЖМ*, *Г*, *Ар*), [жолобкувáтий (*СЖМ*)].

Желонение – киблювáння, кибльóвання (*С*).

Желонить – киблювáти (*С*).

Желонка – кúбель(-ля), (*ФрБо**), [вибíрниця (*ШС*)];
ж. винтовая – к. ґвинтовúй;
ж. заливочная (*для цементиров.*) – к. залúвчий;
ж. зубчатая (*для вращ. и ударн. бурения*) – к. зубчáстий;
ж. испытательная, короткая – к. випробнúй корóткий;
ж. ловильная – к. ловнúй;
ж. манжетная – к. чохловúй;
ж. обходная – к. обхíднúй;
ж. поршневая – толокóвий;
ж. простая – к. звичáйний;
ж. с 2-мя клапанами – к. двохлипакóвий;
ж. тартальная – к. тягáльний;
ж. шарнирная (*для искрив. скважины*) – к. сустáвний (*С*), [вибíрниця суставна (*ШС*)];
ж. ясовая – к. ножицéвий.

Желоночный (*канат, вал, шкив*) – киблéвúй (*С*), [вібірничий (*ШС*)].

Желонщик (*для отделки и ремонта желонок*) – киблáр(-рá) (*NC*).

Жеода золотая – жеóда золотá (*Т*), [геода (*СЖМ*, *Т*)].

Жигало – ломáк(-кá) (*Г**), [жигáло (*СЖМ*)].

Жидкость грязевая (*для глинизации*) – тéчиво шлямовé.

«Жизнь» (*респиратора*) – вік(-ку) (*Г**).

Жила (*минеральная, водяная*) – жúла (*ТСК 12*, *ЗТГ*, *Т*, *Г*, *ДСТ*, *СЖМ*), жúлка (*У*, *Т*);
ж. асбестоносная – ж. азбестовмíсна;
ж. водяная – ж. вóдна;
ж. глубинная (*золота*) – ж. глибúнна;
ж. закрытая – ж. закрúта;
ж. «зальбандовая» (*асбестоносная*) – ж. обгортова, ж. зальбáндова;
ж. золоторудная – ж. золоторýдна;
ж. золотосодержащая – ж. золотовмíсна;
ж. инъектированная – ж. втúснена;
ж. кварцовая – ж. квáрцова;
ж. кварцево-колчеданистая – ж. квáрцово-іскришувáта;
ж. крестовая – ж. хрищáта, ж. перехрéсна;
ж. маломощная (*золота*) – ж. не дуже грýба;
ж. метасоматическая – ж. метасоматúчна;
ж. мощная – ж. грýба;
ж. обедневшая – ж. збіднíла;
ж. окварцевавшаяся – ж. скварцíла, ж. скварцóвана;
ж. открытая – ж. відкрúта;
ж. отороченная – ж. облямóвана;
ж. охристая – ж. вохрúста;
ж. пластовая – ж. верствовá;
ж. побочная – ж. побíчна;
ж. пологопадающая – ж. полóжистоспаднá;
ж. рубцовая – ж. пружковá;
ж. рудная – ж. рýдна (*ТВ IV 33*), [ж. рудяна (*Т*), хідня (*Т*), ход рудний (*Т*), ходня (*Т*)];
ж. связанная – ж. сполýчена, ж. зв'ýзана;
ж. седловидная – ж. сідловá;
ж. серебросодержащая – ж. срібловмíсна;
ж. сетчатая – ж. сітчáста, ж. мерéжчаста;
ж. ступенчатая – ж. східчáста;
ж. трубчатая – ж. трубчáста;
ж. чечевицеобразная – ж. сочковá.

Жильный (*о месторождении, залегании*) – жиловúй (*Т*, *СЖМ*), жúльний (*Т*).

Жимок (*зажим для закрепл. каната*) – затискáч(-чá) (*NC*).

Жужелица (*украинизм*) – жýжелиця (*Г*).

Журнал буровой – журнáл свердлóвий;
ж. разведочный – ж. розвідкóвий;
ж. регистрационный – ж. реєстрацíйний (*ЗТГ*);
ж. шурфовочный – ж. шурфувáльний.

З

Забирать, забрать, -ся (*стенки шурфа*) *стр.* – замітóвувати, замітувáти, закладáти, заклáсти (*С*), [закидáти (*ШС*), зашивати, зашити (*БНМ*)]
з., -брать, -ся венцами – цямрувáти, зацямрувáти (*С*).

Забирка (*угля*) – зáбір(-бóру) (Г*).
Забой – ви́бій(-бóю) (*НТВ 27-328*, *Пн 152*, *ЗТГ*). [забій (*ТМД*, *НТВ 26 К 59*), піч (*СЖМ*), нора (*СЖМ*)];
- **з. вилкообразный** – в. вилкувáтий;
- **з. восстающий** – в. піднятковий;
- **з. встречный** – в. зустрічни́й (*НТВ 27-327*);
- **з. газовый** – в. гáзóвий (*Пн 152*);
- **з. глухой** – в. сліпи́й;
- **з. догоняющий** – в. наздогíнний;
- **з. конвеерный** – в. конвéйєрний;
- **з. одиночный** – в. одини́чний;
- **з. отступающий** – в. відсутни́й;
- **з. очистной** – в. очисни́й (*Пн 6*), [в. вибірний (*ШС*)];
- **з. по диагонали** – в. коси́нний, [в. укісни́й];
- **з. по падению** – в. спадови́й, в. за спáдом;
- **з. по простиранию** – в. простяжни́й, в. за простягом;
- **з. подготовительный** – в. підготóвчий;
- **з. почвоуступный** – в. долосхідчáстий;
- **з. ручной** – в. ручни́й;
- **з. слепой, глухой** – в. сліпи́й (*Пн 158*);
- **з. сплошной** – в. поспíльний;
- **з. уступный** – в. східчáстий, в. приступкóвий;

Забойка – 1) (*для шпуров*) – нáбійка (*Пн109*), 2) (*процесс*) набивáння (*С*), [затичка; (*Г**), затикáння (*Г*) забивáння (*СЖМ*)];
- **з. автоматическая** – набивáння автомати́чне;
- **з. внешняя** – нáбійка зóвнішня (*Пн 119*);
- **з. внутрення** – н. вну́трішня (*Пн 118*);
- **з. гидравлическая** (*шпуров*) – набивáння гідравлíчне;
- **з. глиняной «лапшой»** – н. гли́няною лóкшею.

Забойник (*бурки*) – наби́вач(-ча) (*Г**), набíйник(-ка) (*ШС*), набивáчка (*Г**), [забійник (*СЖМ*), забивач (*СЖМ*)].
Забойный – вибíйний (*С*).
Забойщик – вибíйни́к(-ка) (*ЗТГ*, *НТВ 27-327*, *Пн 5*), [забійник *НТВ 26 II 30*], рубач (*СЖМ*)].
Забойщицкий – вибíйницький (*С*).
Заболевание (*ртути*) – *см.* **Пемзование.**
Забрасывание, оставление (*скважины*) – залишáння, зали́шення (*С*).
Заброс (*скрепера*) – зáкид(-ду) (*Г**).
Забуривание (*вагонеток*) – зáших(-ху) (*С*), зашихóвання, зашихувáння (*СЖМ*)
«Забуривать» (*начинать бурить*) – починáти свердли́ти, [починати свердлувати (*СЖМ*)].
Забуривать, -риться (*о вагонетке*) – зашихóвуватися, зашихувáтися (*С*).
Забурка, забуривание (*скважины*) – насвéрдлювання (*С*), починáння свердли́ти.
Забурник (*начальн. бур*) – насвéрдлювач (-ча) (*NC*), свідéрок(-рка) (*ЗТГ*, *СЖМ*, *ДСТ*), [короткий свердел (*СЖМ*)].
Забурный (*о ложке*) – насвéрдлювальний (*С*).
Забурок – нáсвердлень(-ня) (*NC*).
Забут, -тка двухсторонний (*лавы*, *завалов*), *стр.* – забутóвання двобíчне;
- **з. односторонний** – з. однобíчне.

Забутовщик – бутувáльник(-ка) (*NC*).
Забучивать, -бутить, *стр.* – забутóвувати, забутувáти.
Завал – завáл(-лу) (*Пн 108*, *Тмч*, *СЖМ*), завáла (*Г*), [заваления (*СЖМ*)].
Заведение автоматические (*бура под уголь*) – завóдження, завéдення автомати́чне.
Заведующий вентиляцией – завíдувач (-ча) провíтрювання;
- **з. горными работами** – з. гірни́чої робóти;
- **з. драгой** – з. дрáґи;
- **з. рудником** – з. копáльні;
- **з. спасательной станцией** – з. рятíвні;
- **з. хозяйством рудника** – з. копальнéвого господáрства;
- **з. шахтой** – з. шáхти.

Зависание (*кровли*, *забутки*, *застревание угля*) – зависáння, зави́снення, *заг.*
Завиток (*резца*, *бура*, *пласта*) – зáкрут(-ту) (*Т*, *Тмч*, *Г**), [закруток (*Г**, *Тмч*, СЖМ), витень (*СЖМ*), звій (*Т*), крутень (*СЖМ*), крутик (*Тмч*), завійка (*ДСТ*), закрутень (*Г**, *СЖМ*), виток (*Т*)].
Завод (*общее название*), *мех.* – вирóбня (*ШС*);
- **з. амальгамационный** – амальґамувáльня (*NC*);
- **з. брикетный** – брикетáрня (*ШС*);
- **з. газовый** – газíвня (*Км*), газóвня (*СЖМ*);
- **з. газолиновый** – газолінáрня (*ТВ II 4*);
- **з. горный металлургический** – металя́рня (*ШС*);
- **з. дробильный, отделение дробильное** – дробáрня (*С*);
- **з. д. валковой** – д. вальцéва;
- **з. железоделательный, железный** – ру́дня (*Г**, *Т*, *ДСТ*, *СЖМ*), гамáрня (*СЖМ*);
- **з. железоплавильный** – залізотóпня (*ШС*), [рудня (*СЖМ*), гамарня (*СЖМ*, *ДСТ*)];
- **з. измельчительный** – здрíбнювальня (*NC*);
- **з. иловой** – мулопереро́бня (*NC*), мулóвня (*NC*);
- **з. каолиновый** – каолінóвня (*NC*), [завод каоліновий (*НТВ 28-376*)];

з. **медноплавильный** – мідетóпня (*ШС*), [котлярня (*Тмч*), котлярка (*У*)];
з. **металлоплавильный** – метальотóпня (*NC*), [гамарня (*Г*, *У*, *Тмч*)];
з. **металлургический** – металя́рня (*ШС*);
з. **минерально-дробильний** (*для переработки корунд. сырья*) – мінералодробáрня (*С*);
з. **нефтеобрабатывающий** – нафтоперерóбня (*NC*), нафтообробня (*NC*);
з. **нефтеперегонный** – нафтодестиля́рня (*ШС*);
з. **песковой** (*для перераб. переколяц. способом*) – піскоперколяціїйня (*NC*), перколяціїйня (*NC*);
з. **плавильный** – топи́льня (*ШС*, [рудня (*КХС*), гамарня (*КХС*)];
з. **ртутный** – живосрібля́рня (*NC*);
з. **свинцовый** – оливáрня (*NC*), [олівня (*Тмч*)];
з. **серный** – сіркáрня (*NC*);
з. **сковородный** (*для выварки соли*) – випáрня сковорóдна (*С*);
з. **солеваренный, солеварня** – соля́рня (*Т*, *Тмч*, *СЖМ*, *Км*), солевáрня (*Т*), [баня (*Г*), жупа (*Т*), варня (*Км*), баня сільна (*Км*)];
з. **суперфосфатный** – суперфосфáтня (*ШС*);
з. **толчейный** – ступóвня (*NC*);
з. **циановый, -нистый** – ціянувáльня (*NC*);
з. **цинковый** – цинкáрня (*NC*);
з. **ефельный** – ефелеперерóбня (*NC*).

Заводной (*о вилке*, *штанге*) – завідни́й (*С*).
Заводской (*относящ. к заводу*) – виробнéвий (*ШС*), [завідський (*У*, *СЖМ*), фабрицький (*У*)].
Заводка (*верхняков*) – завóдження, завéдення (*С*).
Заворот (*пласта*) – зáкрут(-ту) (*Т*, *СЖМ*), [виток (*Т*), заверт (*Г*, *СЖМ*), заворітка (*СЖМ*)].
Заглушина (*верхний брус вышки*), *стр.* – зáшивка.
Загораемость (*пыли*) – займи́стість(-тости) (*С*), загор(а)яність(-ности) (*С*).
Загораться, -реться – займáтися, зайня́тися (*Т*, *Ар*), загоря́(á)тися, загорíтися (*Т*, *СЖМ*, *Ар*), [запалюватися, запалитися (*Т*, *КХС*, *СЖМ*)].
Загородка воздухонепроницаемая (*буфет*) – заслóна повітронепрохíднá.
Заградитель (*пути*) – загорóдник(-ка) (*NC*).
Загрузка воздушно-рыхлая (*руды*) – засипáння, завантáжування повітряно-пухке;
з. **рыхлая** (*руды*) – засипáння пухкé.
Загрязнение (*амальгамы*) – занечи́щення (*Т*, *СЖМ*, *Ар*), забру́днення (*Т*, *СЖМ*, *ШС*, *Ар*).
Загрязненность (*угля*, *амальгамы*, *вод*) – занечи́щеність(-ности) (*С*), забру́дненість (-ности) (*ШС*).
Задавание (*шурфов*) – закóпування (*С*).
Задавать, -дать (*шпуры*) – закóпувати, закопáти (*Г**).
Задавка, -ливание – 1) (*труб*, *башмака*, *крепи*) – засáджування, засáдження (*С*), утискáння, ути́снення (*С*); 2) **з. зажатие** (*породой*) – затискáння, зати́снення (*ШС*);
з. башмачная – засáджування, утискáння черевикове;
з. подбашмачная – з., з. підчереви́кове.
Задавливать, -вить, -ся – 1) (*трубы*, *башмак*, *патрон*) – засáджувати, засади́ти, -ся (*Г**), утискáти, ути́снути, -ся (*Г**), [задáвлювати (*СЖМ*), зачавлювати (*СЖМ*)]; 2) (*породой*, *о клетях*) – затискáтися, зати́снутися (*Г**).
Задалживаться (*о рабочих*) – *см.* **Задолжаться. Задвижка роликовая шахтная** – зáсувка коточкóва шахтовá;
з. фонтанная – з. фонтáнна;
з. хвостовая (*для времен. прикрытия скваж.*) – з. хвостовá;
з. центровая, мостовая (*на бур. вышке*) – з. центровá.
Заделка водонепроницаемая – 1) (*вообще переборка*, *перегородка*) – перегорóдка водонепрохіднá, п. водонепрони́клива (*ШС*); 2) (*камнем*) – замурувáння водонепрохіднé.
Задерживатель (*цепей*, *канатов*, *вагонов*) – затри́мувач(-ча) (*NC*);
з. кулачный – з. кулáчний;
з. тяжелый (*при опрокидывателях*) – з. важки́й.
Задерживающий (*прибор*, *приспособление*) – затримни́й (*СЖМ*).
Задирка – задирáння (*С*).
Задолжаться (*о рабочих*) – призначáтися (*С*).
Задолжение (*рабочих*) – призначáння, признáчення (*С*).
Задолженный (*о рабочем в штольне*) – признáчений (*С*).
Зажигатель (*для ламп*) – засвітни́к(-кá) (*NC*);
з. пистонный – з. пістóнний;
з. трения (*для предохр. ламп*) – з. тертьови́й.
Зажим канатный – затискáч(-чá) кодíльний;
з. ленточный – з. стьожкови́й (*Пн 72*);
з. носовой (*самоспасат.*) – з. носови́й.
Заиливание (*стенок скважины*) – заму́-

лювання, заму́лення (*С*), *также см.* **Глинизация**;

з. в горизонтальном направлении – з. позе́мне;

з. восходящее – з. догі́рне;

з. механическое – з. механі́чне;

з. нисходящее – з. доді́льне.

Заиливать, -лить, -ся (*стенки зумпф. скважины*) – заму́лювати, заму́лити, -ся (*С*).

«Закатанка» (*ком глины при обогащ. золота*) – шуру́валок(-лка) (*Г**, *СЖМ**).

Закладка – 1) (*выработ. пространства*) – заклада́ння, закла́дення (*СЖМ*, *ТМД*, *ЗТГ*), [закладка (*ЗТГ*), закла́дини (*Г*, *Тмч*, *ДСТ*)]; 2) (*материал для закладки*) – закла́данка (*Г**); 3) (*результат*) – закла́дина (*С*);

з. камнем (*на растворе*) – замуро́вування, замурува́ння (*СЖМ*, *Тмч*, *ДСТ*);

з. машинная – заклада́ння машино́ве;

з. мокрая – з. мо́кре, -ра;

з. пневматическая – з. пневмати́чне;

з. полумокрая – з. напівмо́кре, -ра;

з. з. с перепусканием породы – з. з пе́репуском поро́ди;

Закладочный (*шурф*) – закладни́й (*Г**).

Закладывать – 1) (*шурф*, *скважину*) – заклада́ти, закла́сти (Г, СЖМ); 2) **з. камнем, кирпичем** (*на растворе*), *стр.* – замуро́вувати, замурува́ти (*Г*, *Тмч*, **СЖМ*), [бутити (Г)].

Заклепка пистонная (*для обсад. труб*) – ню́та пісто́нна.

Заклинивать, -нить (*крепь*, *канат*) – закли́нювати, заклини́ти (*Ск*, *ДСТ*) [клинцювати (*Г**, *Км*, *ДСТ*), заклинцьовувати (*У*, *ДСТ*), плішити (*ДСТ*) заплі́шувати (*Г*, *У*, *СЖМ*)].

Заклинка, -нение (*крепи*, *керна*) – закли́нювання, закли́нення (*С*), [заплішування (*Г*, *У*, *СЖМ*), клинцювання (*У*)].

Закол (*породы*, *ствола*, *обшивки*) – нако́лина (*NC*).

Закопка (*нефтепровода*) – зако́пування, закопа́ння (*СЖМ*).

Закопушка – уко́пина (*С*), уко́п(-пу) (*С*).

Закрепление (*шахты*) – закрі́плювання, закрі́плення (*СЖМ*).

Закреплять,-пить (*шахту*) – закріпля́ти, закріпи́ти (*Г**, *У*, *СЖМ*), [замоцювати (*У*), уміцнювати, уміцнити (*ММУ*), зміцнити (*У*)].

Закром, бункер (*для угля*) – кіш (коша́) (*Г**), бу́нкер(-ра) (*С*).

Закрытие (*воды в скважине*) – закрива́ння, закриття́ (*Г*, *Тмч*, *СЖМ*), [замикання (*ТВ II 40*), заслонення (*Тмч*), затула (*Тмч*)];

з. самодействующее (*стрелки*) – з. самочи́нне.

Закупорка (*ската*) – забива́ння, забиття́ (*СЖМ*), [затика́ння (*Тмч*)];

Залегание (*пород*) – уло́ження (*Т*, *НТВ 27-325*, *Пн 202*, *ТМД*), [зложище (*Т*), лежба (*Т*), залягання (*Т*, *Ск*, *СЖМ*), залеж (*Т*), залеглість (*Т*)];

з. волнообразное (*пластов*) – у. хвиля́сте;

з. глубокое – у. глибоке (*С*), [залягання глибоке (*БКТ 23*)].

Залегать, -лечь (*о горных породах*) – уло́жуватися, уложи́тися (*Пн 121*, *Г**) [заляга́ти (*Г*, *Т*, *СЖМ*), укладатися (*Т*), полягати (*Т*)].

Залежь (*руды*, *камня*, *нефти*), *геол.* – зло́жище (*Т*, *НТВ 28-369*, *ДСТ*, *СЖМ)*, [злож(ж)а (*НТВ II 42*, *Т*), заляга (*ЗТГ*), поклад (*ТВ II 1*, *Т*, *КХС*, *СЖМ*), заляг (*Т*), заліж (*Т*)];

з. гнездообразная – зло́жище гніздува́те;

з. жильная – з. жилове́ (*Т*), [ход покладний (*Т*)];

з. крутопадающая – з. крутоспа́дне;

з. маломощная – з. мало гру́бе;

з. нефтяная – з. нафто́ве;

з. пластовая – з. верствове́;

з. пластообразная – з. верствува́те;

з. рудная – з. ру́дне (*С*), [заляга ру́дна (*ЗТГ*)];

з. соленоская – з. солевмі́сне (*С*); [поклад соленосний (*ТВ I 14*)];

з. соляная – з. соляне́;

з. узловатая – з. вузлува́те;

з. чечевицеобразная – з. сочкува́те;

з. шарообразная – з. кулюва́те;

з. штоковая, -кообразная (*соли*) – з. штокове́; з. стовбурко́ве (*С*).

Заливка башмачная – залива́ння, залиття́ черевико́ве;

з. заобрезная – з. заобрі́зне;

з. затрубная – з. затру́бне;

з. междутрубная – з. межитру́бне;

з. общая или сплошная – з. поспі́льне;

з. фонарная (*подбашмачная*) – з. підчереви́кове.

Заливочный (*фонарь*, *способ*) – зали́вчий (*ШС*), заливни́й (*СЖМ*, *ДСТ*), [заливальний (*СЖМ*)].

Релиз (*в породе*) – за́лизень(-зня) (*NC*).

Залог (*при забив. труб*), *стр.* – за́бійка.

Заложение (*шахты*) – 1) (*явление*) – закла́дини(-дин) (*СЖМ*); 2) (*процесс*) – заклада́ння (*С*).

Зальбанд – о́бгорт(-ту) (*NC*), зальба́нд(-ду), (*Т*).

Замагничивание (*ламп*), *элект.* – замагнетóвування, замагнетувáння.
Замер (*газа*, *проходки*) – замíр(-ру) (*С*), замíрювання (*С*), [визначення (*ЗТГ*, *ДСТ*)];
  з. маркшейдерський – з. маркшáйдерський.
Замеривать, -рить (*глубину*, *проходку*, *газ*) – замíрювати, заміряти, замíрити (*ШС*).
Замерщик (*газа*) – заміря́льник(-ка) (*NC*).
Замок соединительный (*каната*, *штанги*) – злучáк(-кá) (*NC*), замóк злучни́й;
  з. канатный (Rope Socket) – злучак кодíльний, замóк кодíльний;
  з. к. клиновый – з. кодíльний клинови́й.
Замораживание (*при проходке*) – заморóжування, заморóження (*Т*, *СЖМ*, *КХС*), [застуження (*КХС*)].
Замыкатель (*пути*), *стр.* – замикáч(-чá).
Занавеска (*вместо двери*) – *см.* **Парус**.
Заострение (*бура*) – загóстрювання, загóстрення (*СЖМ*).
Западня – пáстка (*Г**, *СЖМ*);
  з. подвешивающаяся – п. почіпнá;
  з. подъемная – п. підіймáна.
Запал искровый – під(за)пáльник(-ка) іскрови́й;
  з. калильный – п. нажарни́й;
  з. электрический – п. електри́чний (*Пн 186*).
Запальщик (*шпуров*) – під(за)паля́ч(-чá) (*NC*), [запáльник (*СЖМ*)].
Запас (*нефти*, *руды*, *угля*) – запáс(-су) (*Т*, *СЖМ*), [припас (*Т*)];
  з. вероятный (Probables Reserves) – з. імовíрний;
  з. вертикальный – з. сторчови́й;
  з. видимый – з. видни́й;
  з. возможный (Possibles Reserves) – з. можли́вий;
  з. вскрытый (*классифик. инж. Васильева*) – з. відкри́тий;
  з. действительный (Actuelles Reserves) – з. запéвний;
  з. детально-разведанный (*классиф. инж. Васильева*) – з. доклáдно-розвíданий;
  з. достоверный (*«доказанный»*, *«действительный»*, *«определенный»*) (*по класс.* H. C. Hoower'а*)* – з. запéвний;
  з. линейный (*золота*) – з. лінíйний;
  з. подготовительный (*по класс. А. Болдырева – И. Васильева*) – з. підготóваний;
  з. предполагаемый (*по класс. А. Болдырева – И. Васильева*) – з. гáданий;
  з. разведанный (*по класс. А. Болдырева – И. Васильева*) – з. розвíданий;
  з. средний – з. пересíчний.
Запор (*ламп. для закрытия вод*) – запóра (*Г*, *СЖМ*), [запір (*Км*)];
  з. воздушный – з. повітрянá;
  з. магнитный (*ламп*) – з. магнéтна;
  з. пломбовый (*ламп*) – з. пльомбовá;
  з. шарнирный – з. сустáвна;
  з. электропневматический – з. електропневмати́чна.
Заправка – 1) (*буров*, *ламп*, *долота*) – заправля́ння, заправлення (*СЖМ*, *ШС*); 2) (*прибор*) – запрáва (*СЖМ*);
  з. крестообразная (*долота*) – запрáва хрищáта;
  з. машинная (*буров*) – заправля́ння машинóве.
Заправлять (*лампы*, *долота*) – заправля́ти, запрáвити (*Пн 188*, *СЖМ*), управля́ти, упрáвити (*СЖМ*).
Заработка вверх – висхíдниця (*NC*).
Заращивание (*конца каната в узел*) – уплітáння (*С*).
«Зарой», яма (*вертикальная выработка пласта*) – укóп(-пу) (*NC*).
Зарубить (*забой*) – вирýбувати (*Г**), зарýбувати (*СЖМ*).
Зарубка – 1) зáруб(-бу) (*С*), [зарубка (*Г*), зарубування, врубання (*ДСТ*, *СЖМ*), вирубування, врубання]; 2) **врубка,** *стр.* – кай (кáю);
  з. вертикальная – з. сторчови́й;
  з. горизонтальная – з. позéмний;
  з. машинная – з. машинóвий.
Зарубщик – зарýб(уваль)ни́к(-кá) (*NC*).
Заряд предельный (*шпура*) – набíй(-бóю) гра(я)ни́чний (*Пн 109*);
  з. самовзрывающийся – н. самвибухóвий.
Заряжение, -дка – 1) (*шпуров*) – набивáння, набиття́ (*СЖМ*); 2) (*ламп*) – запрáва (*Ар*), заправля́ння (*Ар*), налáджування (*СЖМ*), 3) (*аккумуляторов*), *электр.* – наснажáння, наснáжування.
Засасывание (*труб в плывунах*) – засмóктування, засмóктання (*СЖМ*).
Засекать, -сечь (*уступы*, *просеки*) – зарýбувати, зарубáти (*Г**, *СЖМ*).
Засечка (*штрека*, *печи*) – зарýбування, зарубáння (*СЖМ**), [засік (*Пн 164*)].
Заслона (*для тушения взрыва*) – заслóна (*СЖМ*), закри́ва (*С*), [заслін (*СЖМ*)];
  з. бремсберговая – буфéт(-ту);
  з. водяная – заслóна, закрива воднá;
  з. песчаная – з. пісковá;
  з. предохранительная (*в скипе*) – з. запобíжна;
  з. пылевидная, барьер – з. пиловá;
  з. сланцевая – з. лупакóва, (*Пн 117*).

Засорение минеральное (*глины*) – занечи́щення мінера́льне (*БКТ 6*).
Застаивание (*обсадных труб*) – за́ших(-ху) (*С*).
«Застаиваться» (*о колонне труб в скважине*) – зашихо́вуватися, зашихува́тися (*С*), [засто́юватися (*СЖМ*)].
Застой (*минеральной воды*) – засті́й(-сто́ю) (*СЖМ*).
Засыпка, -пание (*камеры густой породой*) – засипа́ння (*СЖМ*).
Засыпщик (*материала в тектор*) – засипа́льник(-ка) (*СЖМ*).
Затампонирование (*скважины*) – затамо́вування, затамува́ння (*С*), затампоно́вування, затампонува́ння (*С*).
Затампонировать (*скважину*, *затруб. пространство*) – затамо́вувати, затамува́ти (*Г**), затампонува́ти (*С*).
Затаскивание (*желонки на шкив*) – затяга́ння, затя́гнення (*СЖМ*), [заволікання (*СЖМ*)].
Затвор автоматически-закрывающийся – за́кривка самозакривна́, з. автомати́чно-закривна́, самоза́кривка (*NC*);
з. автоматически-открывающийся – з. самовідкривна́, з. автоматично-відкривна́, самові́дкривка (*NC*);
з. барьерный, типа шлагбаумов – з. бар'єрна;
з. бремсберговый – з. бремсберѓова;
з. воздушный шлюзовый – з. повітряна́ шлюзова́;
з. глухой – з. сліпа́;
з. задвижной – з. засувна́;
з. клетьевой – з. кліткова́;
з. магнитный (*ламп*) – з. магне́тна (*С*), [з. магнетова (*Пн 186*)];
з. пломбовой – з. пльомбова́ (*Пн 186*);
з. путевой – з. колі́йна;
з. рычажной (*в лампах*) – з. ва́жільна;
з. скользящий (*в штольне*) – з. ковзна́;
з. шахтный (*вентил. шахты*) – з. шахтова́.
Затиральник – шпару́тка (*Г**).
Затопление (*рудника*, *карьера*) – затопля́ння, зато́плення (*ТВ II 40*, *Т*, *Ар*).
Затор (*руды в люках*) – спір (спо́ру) (*Г**).
Затравка – 1) (*предмет*) – палі́вка (*NC*), ґніт (ґнота́) (*ШС*), [запа́л(-лу) (*ЗТГ*, *ДСТ*, *СЖМ*)]; 2) (*процесс*) – підпа́лювання, підпа́лення, запа́лювання, запа́лення (*ЗТГ*, *СЖМ*)];
з. Бикфорда – палі́вка Бікфо́рдівська;
з. ленточная – п. биндова́;
з. предохранительная – п. запобі́жна;
з. скорогорящая (*при взрывах*) – п. хуткопа́льна;
з. ударная – п. вда́рна;
з. фрикционная – п. тертьова́;
з. электрическая – п. електри́чна.
Затрубный (*о заливке*, *пространстве*) – затру́бний (*С*).
Затылок, лоб (*бура*) – тупі́й(-пія́) (*Г*) – тупли́на (*Дбр**).
Затягивать, -нуть, -ся (*обаполами*) – заклада́ти, закла́сти, -ся (*Г**).
Затяжка, *стр.* – стя́гель(-гля).
Захват – 1) (*зацепка*) – заче́па (*Г**), [ро́зпір (*У*), (*СЖМ*), розворот (*СЖМ*)]; 2) **з., -тывание** (*труб породой*) – за́щік(-щеку) (*NC*); 3) **з.** (*схватывание*) – захо́плювання, захо́плення (*У*, *Т*, *СЖМ*); 4) **з.** (*зацепление*) – зачі́плювання, заче́плення (*С*);
з. вилочный – з. вилякова́;
з. втулочный – з. утулко́ва;
з. отцепляющий качающийся – з. відчіпна́ гойдна́;
з. преждевременный – захо́плення передча́сне;
з. сцепляющий – заче́па зчіпна́;
з. цепной – з. ланцюго́ва.
Захватывать – 1) (*о трубах*, *инстр. в скважине*) – защі́кувати, защекну́ти (*Г**); 2) **з.** (*схватывать*) – захо́плювати, захопи́ти (*У*, *СЖМ*).
Заходка (*отрабатываемая лента*) – ділє́тка (*Г**).
Зацепка (*для вагонеток*) – за́чіпка (*Г*, *СЖМ*), заче́па (*Г**), [ключка (*У*), причіпка (*СЖМ*), гак (*У*)];
з. заклинивающая – з. закли́нювальна;
з. з.-клещи – з. кліщако́ва;
з. пружинная (*цепи*) – з. пружи́нна.
Зацепной (*о приспособлении*) – зачіпни́й (*С*).
Зацеплять, -пить, -ся (*вагонетки*, *канат*) – зачі́плювати, зачіпа́ти, зачепи́ти, -ся (*Г*, *СЖМ*), [чіпляти (*СЖМ*)].
Зачековать (*ролик*) – приткну́ти за́гвіздком (*С*).
Зачистка (*почвы*) – зачища́ння, зачи́щення (*С*), [підчистка (*СЖМ*)].
Зашивка (*крыши на этаже*) – зашива́ння, зашиття́ (*СЖМ*), [зашивка (*Пн 135*, *СЖМ*)].
Зашлифовка, -вывание (*алмазной*, *воломит. коронки*) – зашліфува́ння (*С*), зашліфо́вання (*С*).
Зашлюзовой (*об амальгаме*) – зашлюзо́вий (*С*).
Защемление (*захватывание труб в скважинах*) – за́щік(-щеку) (*NC*), защека́ння (*СЖМ*), [стиснення (*СЖМ*), затиснення (*СЖМ*), прищекнення (*СЖМ*)].

Звездочка направляющая (*врубмашины*) – зірча́тка напрямна́.
Здание компрессорное – компре́сорня (*NC*), буді́вля компре́сора;
з. машинное, *мех.* – машино́вня, будівля машино́ва;
з. надшахтное – надшахто́вня (*NC*), будівля надшахто́ва [коша́ра (*ФрБо 15*)].
Зелинка (*продольный брус в промывочной бочке*) – руштúна (*С*).
Зелинчатый (*о бочке*) – рушто́вúй (*С*).
Землекоп (*при поверхностных работах*) – копа́ч(-ча́) (*Г*, *ДСТ*, *СЖМ*), копа́льник(-ка) (*Г*, *СЖМ*), [гра́бар(-ря) (*Г*, *СЖМ*, *ШС*)].
Землесос (*при драгировании*) – землесмо́к (-ка) (*ДСТ*, *СЖМ*).
Землечерпалка (*при дражных работах*) – землече́рпниця (*ШС*), [землечерпа́лка (*СЖМ*)].
Земли вероятно нефтяные – земля́ імовірно нафтовмі́сна;
з. возможно нефтяные – з. можлúво нафтовмі́сна;
з. заведомо нефтяные – з. запе́вне нафтовмі́сна;
з. продуктивные – з. продуктúвна.
Зерно металлическое (*золота*) – зе́рно метале́ве;
з. неравнопадающее (*при обогащ.*) – з. нерівнопа́дне;
з. рудное – з. ру́дяне.
Зинковерк – соло́твиця (*С*), зúнкверк(-ку) (*С*).
Змеевик – 1) *см.* **Долото спиралеобразное**; 2) **з.,** *геол.* – скрутине́ць(-нця́) (*Ар*), [змійовик (*Т*), серпентин (*Т*), гадинець (*Т*)];
з. асбестоносный – с. азбестовмі́сний;
з. крепкий (*порода*), *геол.* – с. міцнúй;
з. рассланцованный – с. полупако́ваний.
Змейка – *см.* **Бур спиральный.**
Знак маркшейдерский подземный – знак (-ку) маркша́йдерський підзе́мний.
Золотинка – золотúнка (*С*).
Золотничник – золотя́р(-ра́) (*NC*).
Золото – зо́лото (*Г*, *ЗТГ*, *Т*, *КХС*), [злото (*Т*, *КХС*)];
з. амальгамационное – з. амальґамаці́йне;
з. в рубашке (*покрытое плен. окис.*) – з. в оболо́нці, з. оболонко́ване;
з. жильное – з. жилове́ (*СЖМ*);
з. иловое – з. мулове́;
з. коренное – з. материко́ве;
з. красное, червонное – з. черво́не, черві́нь(-віні) (*СЖМ*, *КХС*);
з. крупное – з. гру́бе;
з. лигатурное, дельное – з. домішко́ве, з. ліґату́рне;
з. пластинчатое (*из нетолч. ефелей*) – з. платівча́сте;
з. пло(а)вучее – з. плавне́;
з. породистое – з. пе́рвісне (*С*), з. поро́дне (*ШС*);
з. промывное – з. промивне́ (*КХС*), [з. промивальне (*КХС*), з. полокане (*Км*)];
з. пылеобразное (*из толч. ефелей*) – з. пилува́те;
з. россыпное – з. розсипище́ве;
з. «рубашечное» – з. оболонко́ване, в оболо́нці;
з. рудное – з. ру́дне;
з. самородное – з. родимце́ве (*С*), [з. саморідне (*СЖМ*)];
з. свободное – з. незв'я́зане;
з. с.-амальгамирующееся – з. вільноамальґамамоці́йне;
з. связанное – з. зв'я́зане;
з. сернистое – трисульфі́д(-ду) двозолото́вий (*Ар*, *Пол*);
з. сырое – з. сирове́;
з. упорное – з. упо́рне;
з. химическое – з. хемі́чне;
з. хлорное – трихлорúд(-ду) золото́вий (*Пол*);
з. цианистое – ціяні́д(-ду) двозолото́вий;
з. черновое – з. чорнове́;
з. шлиховое, в. шлихе – з. шліхове́.
Золотодобывающий, -добычный – золотодобувнúй (*С*).
Золотодобыча – золотодобува́ння (*С*).
з. старательская – з. дба́льницьке.
Золотожильный – золотожúльний (*С*).
Золотоизвлекательный (*о фабрике*) – золотовилучнúй (*С*), золотовитяжне (*С*).
Золотоискатель – золотошука́ч(-ча́) (*NC*), шука́ч(-ча) зо́лота (*СЖМ*, *Тмч*), [золотомисливець (*СЖМ*), золотолов (*СЖМ*)].
Золотоискательный – золотошука́льний (*СЖМ*).
Золотой (*промысел*, *песок*) – злотúй (*Г*, *Т*, *СЖМ*, *У*, *КХС*), [золотистий (*Т*)].
Золотоносность (*руд*) – золотовмі́сність(-ности) (*С*).
Золотоносный (*песок*, *порода*) – золотовмі́сний (*С*), [золотоно́сний (*Т*, *КХС*, *ТВ V 25*, *СЖМ*), золотнистий (*Т*, *СЖМ*), золотодайний (*СЖМ*)].
Золотопромывальный, -вочный – золотопромивнúй (*СЖМ*), золотомúйний (*С*) [золотоперемивнúй (*ШС*)].
Золотопромывальня – золотопромúв(аль)ня (*СЖМ*).

Золотопромывальщик – золотопроми́вник (-ка) (*СЖМ*), [золотоперемивач(-ча) (*ШС*), золотопромивач (*СЖМ*)].
Золотопромывание – золотопромива́ння (*СЖМ*), [золотоперемива́ння (*ШС*)].
Золотопромывательный – золотопромивни́й (*С*).
Золотопромышленник – золотопромисло́вець(-вця) (*СЖМ*).
Золотопромышленность – золотопромисло́вість(-вости) (*С*), золотий про́мисел (-слу) (*Пол*), [золотопромисел (*СЖМ*), добування золота (*СЖМ*)].
Золотопромышленный – золотопромисло́вий (*СЖМ*).
Золотороссыпной (*район*, *дело*, *округ*) – золотонище́вий (*С*).
Золоторудный – золотору́дний (*С*).
Золотосодержащий (*о породе*, *площади*) – *см.* **Золотоносный**
Золотоулавливающий, -вительный (*процесс*) – золото(в)ло́вний (*С*).
Золотоуловитель (Sawall) – золото(в)ло́вник(-ка) (*NC*).
Зона водяная – зо́на водяна́ (*Пн 115*), сму́га водяна́ (*С*).
з. жильная – з. жилова́;
з. мокрая (*против взрывов пыли*) – зо́на мо́кра;
з. песчаная – з. піскова́;
з. разрушистая – з. обва́листа;
з. сланцевая – з. лупако́ва (*Пн 117*).
Зональный (*месторождение*, *жила*) – зонови́й (*Т*, *СЖМ*, *Ар*), [зональний (*Т*, *СЖМ*), смуговий (*ШС*), полосовий (*Т*)].
Зонд – зонд(-да) (*СЖМ*), штир(-ря́) (*У*, *СЖМ*), шип(-па) (*Г**), [свідер (*У*, *СЖМ*), свердел (*У*, *СЖМ*)].
Зондирование – зондува́ння (*Т*, *СЖМ*), шипува́ння (*С*).
Зондировочный (*прибор*, *скважина*) – зондува́льний (*С*).
Зубок – 1) (*врубовой машины*) – зубо́к(-бка́) (*Г*, *СЖМ*), [наконечник (*ЗТГ*), зубик (*СЖМ*)]; 2) **з.** (*у кайлы*, *кирки*) дзюбе́ць(-бця́) (*NC*);
з. вилкообразно-раздвоенный – дзюбе́ць розви́лкуватий;
з. долотообразный – зубок долотува́тий;
з. остроконечный – з. спича́стий;
з. пилкообразный – з. пилкува́тий;
з. режущий (*во врубмашине*) – з. різальний.
Зубчатка – 1) (*для забуривания*) – зубцьо́ванка (*NC*); 2) (*зубчатое колесо*), *мех.* – триб (-ба) (*Ар*).
Зумпф – зумпф(-фу) (*Пн 205*), [закіпна яма (*ЗТГ*), закіпний колодязь (*ЗТГ*)];
з. водосборный – водозбі́рник(-ка) (*С*), зумпф водозбі́рний (*ШС*);
з. галечный – з. ріняко́вий;
з. хвостовой – з. покидни́й;
з. шахтный – з. шахтови́й (*Пн 205*), [наддоння шахти (*ХвРт 2*)].
Зумпфовый (*настил*, *отверстие*) – зумпфови́й.
Зумпфштрек – зумпфштре́к(-ку).
Зухорт (*развед. штольни*) – што́льня розвідко́ва (*С*), зу́хорт(-ту).

И

Игла-клин – клинча́к(-ка́) (*NC*);
и. крупная (*асбеста*) – го́лка гру́ба;
и. пробирная – г. про́бна;
и. средняя – г. сере́дня;
и. тонкая – г. тонка́.
Игра (*рельс*) – підстриби(-бів) (*С*), гра (*ШС*).
Извержение газовое (*внезап. прорывы газа*) – ви́кид(-ду) газо́вий, викида́ння газо́ве.
Известеобжигательный – вапнопа́льний (*ДСТ*, *СЖМ*).
Известкование (*стен*, *выработки*) – вапнува́ння (*Пн 118*).
Известковать (*стены*) – вапни́ти (*Тмч*).
Известняк – вапня́к(-ку́) (*Г*, *Т*, *ЗТГ*, *ТМД*, *Тмч*, *СЖМ*, *У*, *Км*, *ДСТ*, *КХС*), [вапнянець (*КХС*), кальцит (*КХС*), вапняр (*Т*), вапняний камінь (*КХС*)];
и. доломитизированный – в. доломітизо́ваний;
и. доломитовый – доломі́т(-ту) (*С*), в. доломі́товий;
и. пылевидный – в. пилува́тий;
и. ракушечный, раковинный – в. черепашко́вий (*Т*), [скальчак (*Т*), черепашковий вапняний камень (*Т*)].
и. трещиноватый – в. щіли́нистий.
Известь – вапно́ (*Тмч*, *ТВ 25-47*, *Вас*, *Км*, *КХС*), [вапна (*Г*, *КХС*)].
Извлекатель клапанов (*насоса*) – витяга́ч (-ча́) хлипакі́в (*С*), хлипаковитяга́ч(-ча́) (*NC*).
Извлекать, -лечь – 1) (*крепь*) – витяга́ти, ви́тягти (*Г*, *Тмч*, *СЖМ*), [виймати (*Тмч*, *СЖМ*)]; 2) (*золото из песков*, *руды*) – вилуча́ти, ви́лучити (*СЖМ*), [здобувати, добувати (*СЖМ*)].
Извлечение – 1) (*крепи*) – витяга́ння, ви́тягнення (*СЖМ*), [виймання (*СЖМ*)]; 2) (*золота из руды*) – вилуча́ння (*СЖМ**)

[витягання (*Пол*), здобування (*ДСТ*, *ШС*), видобуття (*ДСТ*)].

Излом, *геол.* – злім (зло́му) (*Т*);

и. волнистый – з. хвиля́стий.

и. волокнистый (*минерала*) – з. волокни́стий.

и. жилковатый – з. жилкува́тий;

и. зернистый – з. зерня́стий;

и. крупноволокнистый – з. грубоволокня́стий;

и. крупнозернистый – з. грубозерня́стий;

и. листовой – з. листува́тий (*С*);

и. мелкозернистый – з. дрібнозерня́стий;

и. раковистый – з. черепашкува́тий, [з. сказі́стий (*ШС*)];

и. таблицеобразный – з. таблицюва́тий;

и. шестоватый – з. стовпча́стий.

Измельчать, -чить, -ся (*о рудах*, *угле*) – 1) здрібнювати, здрібни́ти, -ся (*Пн 6*, *Т*, *СЖМ*, *Ар*), 2) (*пассивная форма*) – дрібні́ти, здрібні́ти (*Ар. СЖМ*).

Измельчающий (*прибор*) – здрібнювальний (*С*).

Измельчение (*угля*, *руд*) – 1) здрібнювання, здрібнення (*Пн 116*, *СЖМ*), 2) (*пассив. форма*) – (з)дрібні́ння (*Ар*), дрібнення (*СЖМ*, *Ар*), [дробіння (*СЖМ*), подробіння (*СЖМ*), роздрібнення (*Пол*)];

и. мокре – з. мо́кре;

и. руды до состояния «песка» или «муки» – здрібнювання, до піскува́того чи борошнува́того ста́ну.

Измерения анемометрические – ви́міри вітромі́рчі, в. анемометри́чні.

Измеритель (*сжатого воздуха*, *газа*, *депрессии*) – вимірни́к(-ка́) (*СЖМ*), [мірниця (*ДСТ*, *СЖМ*)].

Изнашивание (*алмазов*) – спрацьо́вування, спрацюва́ння (*СЖМ*), стира́ння (*ШС*).

Изогона (*кривая одинаковых склонений*) – ізого́на (*Т*).

Изоклина (*кривая одинаковых наклонений*) – ізоклі́на (*С*).

Изолятор пряжковый, *электр.* – ізоля́тор (-ра) пряжкови́й.

Изолятородержатель, *электр.* – ізоляторотрима́ч(-ча́).

Изыскания – 1) (*поиски*) – ви́шуки(-ків) *Т*, ро́зшуки(-ків) (*NС*), [розвідка *Т*, досліди *СЖМ*]; 2) *процесс* – вишу́кування, вишука́ння (*Т*, *СЖМ*);

и. горные – в. гірни́чі (*С*), [досліди гірни́чі *СЖМ*)];

и. магнитометрические – в. магнетометри́чні.

Изыскатель – ви(роз)шу́кувач(-ча) (*СЖМ*), [дослідник (*ДСТ*, *СЖМ*)].

Изыскательский – ви(роз)шуко́вий (*С*), [дослідницький (*ДСТ*, *СЖМ*), дізнавальний (*СЖМ*), дослідний (*СЖМ*)].

Ил золотосодержащий – мул(-лу) золотовмі́сний;

и. озерный (*соляных озер*) – пука́л(-лу) (*Г*, *СЖМ*, *Т**), [кал (*СЖМ*), калюка (*СЖМ*)].

Инвентарь промысловый – інвента́р(-ря́) промисло́вий, наря́ддя промисло́ве (*С*).

Ингаляционный (*аппарат*) – інгаляці́йний (*С*).

Индикатор газа – індика́тор(-ра) га́зу, газоіндика́тор(-ра) (С), газовиявни́к(-ка́) (*NС*);

и. звуковой – і. звукови́й, газовиявни́к звукови́й;

и. метана – і. мета́ну (*ТВ III 43*), метановиявни́к(-ка́) (*NС*);

и. пламенный (*рудн. газа*) – і. полум'я́ний;

и. электрический – і. г. електри́чний.

Инжектор пневматический – інже́ктор (-ра) пневмати́чний.

Инженер-геолог – інженер-гео́лог(-га);

и. горный – і. гірни́чий (*НТВ 28 I 44*, *ЗТГ*, *СЖМ*, *ДСТ*);

и. окружной – і. окружни́й, і. округо́вий (*ЗТГ*);

и.-разведчик – і.-ро́звідник(-ка) (*С*), і. розвідко́вий;

и. рудничный – і. копальне́вий (*С*), [і рудничний (*НТВ 26 I 44*)].

Инклинатор, инклинометр – нахиломі́р (-ра) (*С*), інкліна́тор(-ра) (*С*).

Инклинация – інкліна́ція (*С*).

Инспектор горный – інспе́ктор(-ра) гірни́чий.

Инструктор буровой – інстру́ктор(-ра) свердлови́й.

Инструмент – 1) струме́нт(-ту) (*Г*, *СЖМ*, *Др*, *У*, *Тмч*, *ДСТ*) [інструмент (*ФС*, *ММУ*), справа (*У*, *Г*, *Тмч*), начиння (*Г*, *У*, *ММУ*), припас (*У*)]; 2) (*набор инструментов*) – справи́лля (*У*, *Г*, *Км*, *Тмч**), [струмеція (*Г*)];

и. бурильный – с. свердло́ви́й;

и. буровой самовращающийся – с. свердло́ви́й самооберто́вий;

и. висячий (*для съемки*) – с. висни́й (*С*), [і. висячий (*ТМД*)];

и. вставочный – с. вставля́льний;

и. горный – с. гірни́чий;

и. для резки (*длины*) – різа́к(-ка́) (*Г**);

и. дробящий – дроба́к(-ка́) (*NС*), с. дроби́льний;

и. ловильный – лова́к(-ка́) (*NC*), с. лов(и́ль)ний (*ШС*);
и. погрузочный – с. (на)вантáжний;
и. противопожарный – справилля протипоже́жне;
и. проходческий – струмент прохі́дницький;
и. раздвижной – с. розсувни́й;
и. режущий (*вруб. машин.*) – різа́к(-ка́) (*Г**), с. рі́з(аль)ний;
и. свободнопадающий, самопад – *см.* **Фрейфал**

Интрастратифицированный – інстрастратифіко́ваний (*С*).

Инхабад (*оживл. аппарат*) – оживни́к(-ка́) (*NC*), інхаба́д(-да).

Инъекция (*пород*) – втиск(-ку) (*NC*), ін'є́кція (*Т*, *СЖМ*), [впорскування (*СЖМ*)].

Ископаемое – копа́лина (*Пн 100*, *НТВ 27-325*, *ЗТГ*, *ДСТ*, *Т*) [викопина (*СЖМ*, *Пр*, *У*), викопини (*СЖМ*), копалини (*СЖМ*), викоп (*Т*), копальне (*У*, *Т*)];
и. горючее – копа́лина пальна́;
и. (не)металлическое – к. (не)метале́ва;
и. (не)рудное – к. (не)ру́дна;
и. полезное – к. кори́сна (*ЗТГ*, *Пн 105*, *ТМД*, *НТВ 27-327*);
и. п. газообразное – к. корисна га́зова;
и. п. жидкое – к. к. течна́;
и. п. твердое – к. к. тверда́;
и. руководящее – к. провідна́ (*Т*); [провідний викоп (*Т*)];
и. слоистое – к. шарува́та (*НТВ 27-328*).

Ископаемый (*уголь*, *материал*) – викопни́й (*СЖМ*), копа́льний (*ЗТГ*).

Искрашивание (*алмазов*) – скри́шування, скри́шення (*С*).

Искривление (*скважины*) – скри́влення (*СЖМ*), ви́крив(-ву) (*Тмч*, *ММУ*, *СЖМ*), ви́кривлення (*Тмч*, *ММУ*, *СЖМ*), [закривлення (*Тмч*, *ММУ*), вилюжка (*Г*)].

Искусство горное – гірни́цтво (*ТВ III 43*, *НТВ 26 I 44*), (*Пн 3*);
и. маркшейдерское – маркша́йдерство (*ТМД*).

Испарение нефтяное – ви́пар(-ру) нафто́вий (*ФрБо*).

Испытание (*рудничных канатов*, *ламп*) – випро́бування (*СЖМ*), ви́проб(-бу) (*С*), [про́ба (*ЗТГ*, *СЖМ*), випро́ба (*СЖМ*), спро́ба (*ЗТГ*, *СЖМ*)].

Исследование геологическое – до́слід (-ду), дослі́джування геологі́чне (*ТВ II 2*).

Иссякание (*россыпей*) – *см.* **Истощение.**

Истирание (*алмазов*, *желобков*) – стира́ння, стертя́ (*СЖМ*).

Истиратель (*для руд*) – розтира́ч(-ча́) (*NC*), [стира́ч(-ча́) (*ШС*)];
и. дисковый (*для фосфор. руды*) – розтира́ч кружа́ловий (*С*).

Источник – джерело́ (*Т*, *СЖМ*, *ЗТГ*, *ДСТ*, *Г*), [жерело (*Т*, *ТВ III 20*), криниця (*Т*, *СЖМ*), живець (*Г*, *СЖМ*, *Т*), дзюр (*Г*, *Т*), жила (*Г*, *Т*)];
и. горячий – д. гаря́че (*ДСТ*);
и. минеральный – д. мінера́льне (*СЖМ*);
и. мышьяковый – д. арсе́нове;
и. серный – д. сіркове́;
и. углекислый – буркý т(-ту) (*Г**, *Т**, *ДСТ*), [джерело щави (*Т*)];
и. щелочный – щав(-ву) (*Т*), джерело́ лугува́те, [шев (*Т*)];
и-ками богатый (*о местности*) – джереля́стий (*СЖМ*), [крини́чний (*СЖМ*)].

Истощение (*россыпей*) – виснажа́ння, ви́снаження (*У*, *СЖМ*), [вироблення (*СЖМ*), витрата (*У*), висилення (*У*), витрачення (*СЖМ*)].

Исчерпание (*месторожд. нефти*) – ви́черпання (*СЖМ*), ви́брання (*чого*) (*СЖМ*).

К

Кабель шахтный, *элек.* – жи́льник(-ка) шахто́ви́й (*Шлд*), кабель(-бля) шахто́ви́й (*Пн 211*, *ДСТ*).

Кабестан (*ворот или лебедка с вертикальн. барабаном*) – коли́(о)ворі́т(-рота) сторчовий (*ШС*), снува́лка (*С*), кабеста́н(-на) (*СЖМ*), [баба (*СЖМ*)].

Каверна (*пустота*, *образующаяся от обвалов*) – порожни́на (*С*), каверна (*СЖМ*), [печера (*СЖМ*), заглибина (*СЖМ*)].

Кагат (*штабель соли*), *украинизм* – кага́т (-ту) (*Г*).

Кагатчик (*ведущий учет соли по кагатам*) – кага́тник(-ка) (*NC*).

Кадь промывальная – *см.* **Чан промывальный.**

Кайла – кайло́ (*Кг 14*, *СЖМ*), [оскард (*ДСТ*, *ЗТГ*), келеп (*ЗТГ*) дзьобак (*Фр БО 78*)];
к. врубовая – к. зарубне́;
к. двуконечная – к. двокінце́ве;
к. двулопастная – к. дволопате́ве;
к. двурогая – к. дворо́ге;
к. двусторонняя – к. двобі́чне;
к. механическая – к. механі́чне;
к. однолопастная – к. однолопате́ве;
к. односторонняя – к. однобі́чне;
к. отбойная – к. відбивне́;
к. пневматическая – к. пневмати́чне;

к. силезская (*со вставным острием*) – обушóк(-шкá) (*Днб*);
к. составная – к. складáне (*С*), к. злóжене (*ШС*).

Кайловище – кайловѝлно (*NС*), дéржално до кайлá (*Г**).

Кайловщик – кайлувáльник(-ка) (*NС*).

Каликс (*труба шламмовая*) – кáлікс(-са) (*С*).

Калькарона (*печь для отделения серы*) – сіркопáльня (*NС*).

Каменносоляной (*о месторождениях*, *промышлен.*) – льодянкóвий (*С*).

Каменноугольный – 1) (*из камен. угля*) – кам'яновуглянѝй (*КХС*), [камінновугляний (*Т*, *КХС*), земляновугільний (ЗТГ)]; 2) (*относящ. к камен. делу*) – кам'янову́гільний (*Т**).

Каменный (*уголь*, *разработка*) – кам'янѝй (*Тмч*, *Т*, *У*), [каменний (*Г*, *У*, *ТВ 25-50*), камінний (*Т*)].

Каменолом – каменя́р(-рá) (*Г*, *Км*, *СЖМ*), бѝтець(-тця) (*СЖМ*) [каменар (*Тмч*), каменолом (*СЖМ*)].

Каменоломный – 1) (*относящ. к каменоломне*) – каменя́рний (*Тмч*); 2) (*относящ. к каменолому*) – каменя́рський (*СЖМ*), [каменарський (*Тмч*), каменоломний (*СЖМ*)].

Каменоломня – каменя́рня (*ТСК 3*, *ДСТ*, *У*, *ЗТГ*, *Тмч*, *Т*, *СЖМ*), [каменарня (*У*), камено(і)ломня (*К*м), кам'янище (*Г*, *Км*, *Т*, *СЖМ*), гірня (*СЖМ*)].

Камень – кáмінь(-меня), камíння (*соб.*), *заг.*;
к. булыжный, булыжник – брукня́к(-кý) (*NС*), камінь бруковѝй (*СЖМ*) [кругляк (*СЖМ*)];
к. бутовый – бутня́к(-кý) (*ШС*), [груз (*СЖМ*), бутор (*СЖМ*), буторіння (*СЖМ*)].
к. дикий – дикáр(-рю́) (*Т*, *СЖМ*), [камінь-дикар (*СЖМ*)];
к. драгоценный, самоцвет – самоцвíт (-ту) (*СЖМ*, *Т*, *Г*), каміння самоцвíтне (*СЖМ*), [крушець (*Т*)];
к. известковый – вапня́к(-кý) (*ДСТ*), камінь вапня́ний (*ТВ I 38*);
к. оловянный, каситерит – циня́к(-кý) (*Т*, *СЖМ*), к. цинові́й (*Т*, *СЖМ*), каситерит (*Т*);
к. поделочный, *стр.* – камíння виробкóве, виробнé;
к. полудрагоценный – півсамоцвíт(-ту) (*С*);
к. пуддинговый – кáмінь зліпнякóвий.
к. рваный – камíння вѝсаджене.

Камера – кáмера (*ЗТК*, *Т*, *СЖМ*, *ФС*, *ЗТС*, *ТВ 25-38*, *ДСТ*, *Ар*), комíрка (*Т*, *Ар*), [комора (*ЗТГ*), коморка (*Т*)];
к. воздушная – камера повíтрянá;
к. выемочная – к. виймовá;
к. глушительная – к. перепѝнна;
к. динамитная – к. динамíтова;
к. инструментальная – к. струментóва;
к. искрообразовательная (*врубмашины*) – к. іскротвíрна;
к. ламповая – к. ля́мпова, лямпíвня;
к. машинная – к. машинóва, [комóра машинóва (*ЗТГ*)];
к. насосная – к. смоковá (*Пн 208*);
к. обжигательная (*печи*) – к. випальнá;
к. осадная – к. осíднá, [к. відсаднá (*НТВ 26 V 5*)];
к. погрузочная – к. навантáжна (*Пн 16*);
к. пылесобирательная – пилозбíрня (*NС*), к. пилозбíрна;
к. свалочная (*горн.*) – к. звантáжна;
к. спасательная – к. рятівнá.

Камерный (*о выработке*, *раме*) – кáмерний (*С*).

Камеронщик (*при насосах*) – камерóнник (-ка) (*NС*), смоківнѝк(-кá) (*NС*), [камеронщик (*Пн 212*)].

Каменобоец – каменобóєць(-бíйця) (*С*), каменобѝтець(-тця) (*СЖМ*).

Камнедробилка – каменодробáрка (*НТВ 27-335*).

Камнерезный (*инструм.*) – каменорíзний (*С*).

Канава водоотливная (*машины*, *штольни*) – канáва, рів (рову) водозливнѝй;
к. разведочная – к., р. розвідкóва, -вий.
к. скреперная – к., р. скрéперна, -ний.

Канавка водосточная – рівчáк(-кá) водостокóвий (*Пн 209*);
к. зумпфовая – р. зумпфовѝй.

Канал вентиляционный – канáл(-лу) провíтрювальний;
к. вёслый (*на Перм. сол. промыслах*) – к. виснѝй;
к. водоотводный (*руднич.*) – к. водовідвіднѝй;
к. воздухораспределительный – к. повітророзподíльчий;
к. воздушный – к. повíтрянѝй;
к. для отвода воздуха – к. повітровід(ви)віднѝй (*С*), [к. для виводу повітря (*ЗТГ*)].
к. для подвода воздуха – к. повітропідвіднѝй;
к. капежный – к. капнявóвий;
к. сортировочный (*шпицлутов*) – к. сортувáльний.

Канат – кодола (*Г*, *ММУ*, *Тмч*, *ЗТГ*, *Пн 79*, *У*, *ФС*, *Др*, *СЖМ*), [линва (*ТВ III 20*, *Тмч*, *ММУ*, *Км*, *У*, *Г**, *СЖМ*, *ФС*, *ДСТ*), мотуз (*ММУ*, *Тмч*, *ХвРт 2*), канат (*У*), лина (*У*,

Г, *КМ*, *ФС*), корда (*ММУ*, *Тмч*, *ФС*), мотовяз (*Км*, *Тмч*), гужва (ДСТ)];
к. алойный – к. ало́йна (*ЗТГ*, *Пн 79*);
к. безконечный – к. безкінце́ва (*Пн 59*);
к. бурильный – к. свердлова́;
к. в «n» прядей – к. «n»-сталько́ва (*С*), [к. «n»-пасмо́ва (*Пн 82*)];
к. ведущий (*на возд. дорогах*) – к. тягова́;
к. гладкий – к. гла́дка;
к. головной – к. головна́ (*С*), [мотуз головний (*ХвРт 2*)];
к. грузовой – к. ванта́жна;
к. 2-х, 3-х и многослойный – к. 2-, 3-, багатошаро́ва, [к. многосталко́ва (*ШС*)];
к. двухспиральный – к. двоспіра́льна;
к. желоночный – к. кибле́ва;
к. закрытый, Ланга-Бетчелеровский – к. зі́мкнена, к. Лянґа-Бетчельєра (*С*), [мотуз замкнений Ланга-Бетчельєра (*ХвРт 3*)];
к. замкнутый, сомкнутый, замкнутый – к. зі́мкнена;
к. инструментовый – к. струменто́ва;
к. кабельный, *электр.* – к. жильнико́ва, к. кабле́ва;
к.-компаунд – к. компавндо́ва, [мотуз складний (*ХвРт 3*)];
к. конечный – к. кінце́ва (*Пн 59*);
к. конический – к. коні́чна (С), [мотуз вістряковий (*ХвРт 3*)].
к. кругло-прядный – к. круглосталько́ва (*С*), [м. кругло-пасмовий (*ХвРт 3*)];
к. легкий хвостовой – к. легка́ кінце́ва (*С*), [м. легкий хвостовий (*ХвРт 3*)];
к. ленточный – *см.* **к. плоский**;
к. лестничный – к. драби́нна;
к. многопрядный – к. багатосталько́ва (*ШС*) мотуз вельмипасмовий (*ХвРт 3*)];
к. монтажный – к. монта́жна;
к. нависающий – к. нависна́;
к. направляющий – к. напрямна́;
к. натяжной – к. натяжна́;
к. несущий – к. несна́;
к. однопрядный – к. односталько́ва (*ШС*), [мотуз однопасмовий (*ХвРт 3*)].
к. одностренговый – к. одностренґо́ва;
к. откаточный – к. вивізна́;
к. пеньковый – к. конопля́на (*Пн 79*), [линва прядив'яна (*ДСТ*)];
к. переменного сечения – к. змі́нного пере́крою (*С*), [мотуз змінного розрізу (*ХвРт 3*)];
к. плоский, ленточный – к. пасова́ (*С*), к. плеска́та (*ШС*), к. пло́ска (*Пн 83*), [м. стьожкови́й (*ХвРт 3*), м. стрічковий (*ХвРт 3*)];
к. податочный (*в сверл. аппаратах*) – к. подавна́;
к. подклетьевой – к. підклітко́ва (*Пн 83*);
к. подъемный рудничный – к. підійма́льна копальне́ва (*С*), [м. тягальний рудницький (*ХвРт*); *2*) линва, руднична під'ємна (*НТВ 26 II 42*)].
к. порожняковый – к. порожняко́ва;
к. постоянного сечения – к. ста́лого пере́крою;
к. провисающий – к. провисна́;
к. проволочный – к. дротяна́ (*ЗТГ Пн 80*), [линва дротяна (*ТВ II 49*, *ЗТГ*); трос (*ДСТ*)];
к. противовесный – к. противаго́ва;
к. прядевой – к. сталькова́;
к. равновесный хвостовой – к. рівновато́ва кінце́ва (*С*), [мотуз рівновисний хвостовий (*ХвРт 4*)];
к. равного сопротивления – к. рівноопоро́ва (*С*), [м. постійного о́пору (*ХвРт 3*)];
к. сигнальный – к. гаслова́;
к. сомкнутый – *см.* **к. замкнутый**;
к. спиральный – к. спіра́льна;
к. ступенчатый – к. східча́ста (*С*), [мотуз щаблистий (*ХвРт 3*)];
к. талевой – к. многобльоко́ва;
к. тартальный – к. киблева, к. тяга́льна;
к. треугольно-прядный – к. трику́тньосталько́ва (*С*), [м. трикутно-пасмовий (*ХвРт 3*)];
к. тягловой – к. тяглова́;
к. узловой – к. вузлова́;
к. уравнительный – к. вирівня́льна;
к. утончающийся (*равномерного сопротивления*) – к. рівноопоро́ва;
к. хвостовой – к. кінце́ва (*С*), [мотуз хвостовий, м. низовий (*ХвРт 2*)];
к. цепной – к. ланцю́жна;
к. четырехстренговый – к. чотиристренґо́ва;
к. шахтный – к. шахтова́ (*С*), [линва шахтова (*ТВ IV 49*)];
к. элипсо-прядный – к. еліпсосталько́ва (*С*), [мотуз елипсо-пасмовий (*ХвРт4*)];
Канатный (*путь*, *откатка*, *колея*) – коді́льний (*СЖМ*), кодо́ловий (*СЖМ*, *Ск*, *Дбр*), [линвовий (*СЖМ*, *ДСТ*, *Ск*), канатний (*СЖМ*)];
Канатнооткаточный (*штрек*, *путь*, *колея*) – кодоловивізни́й;
Канаторубка – кодолору́бник(-ка) (*NC*).
Канатчик (*рабочий у тартального каната*) – коді́льник(-ка) (*СЖМ**).
Каолин – каолі́н(-ну) (*Т*, *ЗТГ*, *СЖМ*), [каоліна (*ШС*), глина порцелянова (*Пол*, *СЖМ*),

порцеляниця (*Т*), порцелянка (*Т*), мула (*Т*)];
к. (не)отмученный – к. (не)відму́лений (*НТВ 26 II 34*);
к. слоистый – к. шари́стий (*С*), [к. шаруватий (*НТВ 27-327*)].
Каолинизация – каолініза́ція (*С*).
Капеж – капня́ва (*С*, *203*, *ШС*), [капіж (*Тмч**)].
Капсуль(я) взрывной – ка́псуля вибухо́ва;
к. гремучертутный – к. гримучоживосрі́бна;
к.-детонатор – к.-детона́тор(-ра);
к. зажигательный (*для ламп*) – к. засвітна́;
к. замедленный – к. загайна́;
к. (не)взорвавшийся – к. (не)ви́бухнула;
к. пылевая (*крышка от пыли*) – ша́почка протипилова́;
к. п. с резьбой – на́шрубок(-бка) протипилови́й.
Каптаж (*источников*) – капта́ж(-жу́) (*НТВ 26 VIII 24*, *Ар*), [каптація (*ШС*)].
Каптировать (*источник*) – каптажува́ти (С).
Карбонат – карбона́т(-ту) (*Т*), [вуглян (*Т*), углян (*Т*)];
к. колотый – к. ко́лотий;
к. окатанный – к. скру́глений.
Карбонит студенистый – карбоні́т(-ту) драгли́стий.
Карга (*скоба для скрепления стоек*) – кля́мра (*Г*).
Карман – 1) (*выветривания*, *для передачи дроби*) – кише́ня (*Т*, *Г**, *У*); 2) (*для улавлив. золота*) – запа́док(-дка) (*Г**); 3) (*обход, расширение в откосе*) – поши́рина (*NC*);
к. замерный (*на погрузочной ст.*) – к. замі́рча.
Карта геологическая – ма́па геологі́чна;
к. горнопромышленная – м. гірнопромисло́ва;
к. купрометрическая – м. купрометри́чна, м. мідевимі́рча;
к. пластовая – м. верствова́ (*ТМД*);
к. сводная – м. зве́дена (*С*), [м. збірна (*ТМД*)];
к. структурная (*подзем. рельефа*) – м. структу́рна.
Картировка детально-геологическая – мапува́ння дета́льно-геологі́чне;
к. купрометрическая – м. купрометри́чне, м. мідевимі́рче.
Карьер – кар’єр(-ру) (*ТМД*, *Пн 38*, *БКТ 23*, *Т*, *СЖМ*), копня (*ЗТГ*, *Т*), [шахта (*СЖМ*)];
к. глиняный, глины – гли́нище (*Г*, *ЗТГ*, *ДСТ*, *СЖМ*, *ШС*, *Пол*), глиноко́пня (*ЗТГ*), кар’єр гли́ни (*БКТ 23*), [глинники (*ЗТГ*)];
к. извести, известковый – ва́пнище (*Г*, *ШС*), [вапельня (*Г**, *ДСТ*, *СЖМ*), вапнярка (*ЗТГ*)];
к. каменный – каменя́рня (*ЗТГ*, *ДСТ*, *СЖМ*, *Пол*), кам’яни́ще (*ШС*);
к. меловой, мелу – кре́йдище (*ШС*), [крейдянка (*Г*, *ЗТГ*, *СЖМ*)].
к. песчаный – пісько́вище (*ШС*, *Пол*), [пісковня (*СЖМ*, *ДСТ*)];
к. соляной – солони́ще (*ШС*), солони́ця (*ЗТГ*, *ДСТ*);
к. торфяной – торфоко́пня (*С*).
Каталь, катальщик (*рабочий при откатке*) – вивізни́к(-ка́) (*NC*), викотни́к(-ка́) (*NC*), [возій (*Г*, *С*), катальник (*СЖМ*)].
Катафалка (*вагончик для заправл. руднич. ламп*) – лямпові́з(-во́за).
Катушка – шпу́ля (*Г*, *Пн 83*, *СЖМ*, *Ар*), шпу́лька (*Км*, *СЖМ*), [покоток (*ДСТ*), цівка (*Г*, *У*, *Км*, *ДСТ*), мітниця, (*У*, *Км*)].
«Катценбукель» (*самокатная плоскость*) – самоко́тня (*NC*), покі́т(-ко́ту) (*Г**).
Катышек (*для забойки шпуров*) – га́лка (*Г*, *СЖМ*).
Ка(о)уш (*плоская обойма*) – о́чало (*С*).
Качалка (*глубокого насоса*) – смокува́ч (-ча́) (*NC*);
к. с большим ходом (*поршня*) (*для нефти*) – с. великоперебіго́вий (*С*).
Качание, -чка насосное (*нефти*, *рассола*) – смоко́вання, смоко́вання (*NC*), [помпування (*ТВ I 4*, *Тмч*, *СЖМ*)].
Качать насосом – смокува́ти (*NC*), [помпувати, (*Тмч*) *Г*, *ЗТК I 166*, *СЖМ*), димати (*зап.*) (*СЖМ*)].
Квартование (*работа по лабораторному исследов. колонок*) – чверткува́ння (*С*).
Кварц золотоносный – кварц(-цу) золотовмі́сний.
Кварцит «роговообманковый» – кварци́т (-ту) «рогосвітне́вий».
Квершлаг – вбо́чина (*ЗТГ*, *Пн 171*, *ДСТ*, *С*), квершля́ґ(-гу) (*ТМД*), [хідник поперечний (*СЖМ*, *С*)];
к. вентиляционный – в. провітрювальна;
к. воздушный – в. повітряна́;
к. коренной, главный – в. головна́ (*Пн 171*);
к. откаточный – в. вивізна́;
к. этажный – в. поверхо́ва.
Керн (*в коронке*) – ке́рно (*С*), [сворінь (*ММУ*, *ДСТ*)].
Керноловитель – керноло́вник(-ка) (*С*).
Керосинопровод – гасопро́від(-воду) (*С*).
Кизельгур-динамит – кізельґу́р-динамі́т(-ту) (*С*).

Кийстон (*бур*) – кійсто́н(-на) (*С*).
Кил, кеффелит – милови́к(-ка́) (*NC*), кіл (-лу) (*С*).
Киноварь (HgS), *геол.* – цино́бра (*Т*).
Киппер качающийся (*для обезвож. руд*) – кіпер(-ра) хитни́й.
Кирка – дзьоба́к(-ка́) (*N*), [лискар (*Г*, *ДСТ*, *ЗТГ*), копани́ця (*Г*, *У*, *Тмч*), клевак (*Км*, *Г*), моти́ка (*Г*, *У*, *Тмч*, *Дбр*), дзьобань, дзюбок (*СЖМ*), кайло (*СЖМ*), сокиряка (*Г*, *Дбр*), оскард (*У*, *Тмч*), чукан (*Г*), кльоф (*Г*)];
  к. одно-двухсторонняя – дзьоба́к одно-, двобі́чний];
  к.-мотыга (*пожарного образца*) – дзьобак-копани́ця.
Кладка бутовая, *стр.* – муро́вання бу́тове;
  к. кирпичная – м. цегляне́.
Клапан – 1) (*насоса*, *желонки*) – хлипа́к (-ка́) (*Ар*); 2) (*ловушка*) – па́стка (*Г**);
  к. вентиляционный (*вент. шахты*) – хлипа́к провітрювальний;
  к. желоночный – х. кибле́вий;
  к. крылатый, мотыльковый (*золотник*) – мете́лик(-ка) закривко́вий;
  к. ловильный двойной – па́стка подві́йна;
  к. рапозаливной (*самососа*) – хлипа́к ропозаливни́й.
Классификатор (*для обогащения*) – клясифіка́тор(-ра) (*СЖМ*);
  к. гидравлический (*шпицлут*) – к. гідравлі́чний;
  к. кольцевой – к. кільце́вий;
  к. конический – к. коні́чний, лійкува́тий;
  к. механический – к. механі́чний;
  к. простой (*шпицкастен*) – к. звича́йний;
  к. скребковый механический – к. скребко́вий механі́чний;
  к. 4-х, 6-ти крановой – к. 4-ри-, 6-ти ґранто́вий.
Классификационный (*аппарат*) – клясифікаці́йний (*С*).
Классификация (*хвостов*) (*разделение хвостов на два продукта*) – класифіка́ція (*СЖМ*);
  к. гидравлическая (*асбеста*) – к. водяна́, гідравлі́чна;
  к. мокрая – к. мо́кра;
  к. предварительная (*руды*) – к. попере́дня.
Клевака, кайла двурогая – кайло́ дворо́ге (*С*).
Клетка (*подъемное сооружение из бревен на Пермск. промысл.*) – зруб(-б) (*Г**).
Клеть (*для подъема*) – клі́тка (*Г*, *Пн 70*, *ХвРт I*, *СЖМ*), кліть(-ті) (*Г*, *Пн 79*), [хижа (*У*), камірка (*У*)];
  к. бремсберговая (*платформа*) – плятфо́рма бре́мсберґо́ва;
  к. гезенковая – клі́тка ґезе́нкова;
  к. двухвагонная – к. двоваґонко́ва (*С*), [к. двовагончикова (*Пн 70*)];
  к. 2-х, 3-х -этажная – к. дво-, триповерхо́ва (*Пн 71*);
  к. загрузочная – к. заванта́жна;
  к. многовагонная – к. (кілька) багатоваґонко́ва (*С*), [к. многовагончикова (*Пн 70*)];
  к. многоэтажная – к. (кілька) багатоповерхо́ва (*Пн 71*);
  к. одновагонная – к. одноваґонко́ва (*С*), [к. одновагончикова (*Пн 70*)];
  к. одноэтажная – к. одноповерхо́ва (*Пн 71*);
  к. опрокидывающаяся, опрокидная – к. перекидна́ (*Пн 70*);
  к. подъемная – к. підійма́льна (*Пн79*);
  к. простая, обыкновенная – к. звича́йна (*Пн 70*);
  к. с противовесом – к. з протива́гою;
  к. самоопрокидывающаяся – к. самоперекидна́;
  к. шахтная – к. шахтова́.
Клетьевой (*затвор*) – клітко́ви́й (*С*).
Клещи (*для вытаск. сломавш. частей*) – кліща́к(-ка́) (*NC*), кліщі(-щів) (*Км*, *Г*, *ММУ*, *ДСТ*, *Т*);
  к. дисковые – к. кружа́ло́вий;
  к. канатные – к. коді́льний;
  к. ловильные – к. лов(и́ль)ни́й;
  к. л. восьмилапые – к. л. восьми́лапий;
  к. л. двулапые – к. л. двола́пий;
  к. л. чытерехпалый – к. л. чотирила́пий;
  к. счалочные – спліта́к(-ка́) (*NC*).
Кливаж – кліва́ж(-жу́) (*Т*), кососкіл(-колу) (*ЗТГ*) [поперечна лупність (*Т*)].
Клин (*для отбойки камня*, *угля*) – клин(-на) (*Г*, *Тмч*, *ЗТГ*, *Т*, *СЖМ*), [глоба (*У*, *ДСТ*, *ММУ*)];
  к. гидравлический (*при отбойке*) – к. гідравлі́чний;
  к. для отбойки (*угля*) – к. відлупни́й;
  к. забивной – к. забивни́й;
  к. каменоломный – к. каменя́рний;
  к. механический – к. механі́чний;
  к.-распорка – к.-ро́зпірка;
  к. сложный – *см.* **Игла-клин**;
  к. ударный – к. уда́рний;
  на-клин (*обрезать*) – клинува́то;
Клинометр, *геод.* – кліно́метр(-тра), схиломір(-ра).
Клинофон – схиловка́з(-за) (*NC*), клінофо́н (-на) (*С*).

Клюфт (*в породе*) – шкалю́ба (*Г**), клюфт (-ту) (*С*).

Ключ – 1) (*инструм.*) *мех.* – ключ(-ча́); 2) (*источник*) – джерело́ (*Г*, *У*, *Т*, *КХС*, *Тмч*), [жерело (*Г*, *У*, *Т*, *КХС*, *Тмч*), [жерело (*Г*, *Т*, *У*, *КХС*, *Тмч*), водоплав (*Т*, *КХС*), живець (*Т*, *Тмч*), водоплав (*Т*), водотяга (*Т*), дюзр (*Т*), головниця (*Т*)]; *разновидности см. при* **Источник**;
- **к. долотный** – ключ долото́вий;
- **к. ленточный** – к. биндови́й;
- **к. малий штанговый** – к. мали́й штанґови́й;
- **к. отбойный** – к. відбивни́й;
- **к. откидной универсальный** – к. відкидни́й універса́льний;
- **к. поворотный** – к. поворітни́й;
- **к. подкладной двух-, четырех-, -концовый** – к. підкладни́й дво-, чотирикінце́вий.
- **к. пружинный** – к. пружи́нний;
- **к. сероводородный** – джере́ло сульфі́дне;
- **к. фрейфальный** – ключ вільнопа́довий;
- **к. цепой** (*американский*) – к. ланцюго́вий;
- **к. шарнирный** (*для обс. труб*) – к. суста́вной;
- **к. штанговый** (*для свинч. штанг*) – к. штаґови́й;
- **к. штанговый одноручный** – к. штанґови́й одноpу́к(-ка), одноpу́чний;
- **к. ш. двуручный отбойный** – к. ш. відбивни́й двору́чний.

Ключник (*упр. фрейфелом*) – клю́чник(-ка) (*Г**), поверта́льник(-ка) (*NC*).

Кляуз (*тип затяжки*) – клявз(-зу) (С).

Коврик волосяной (*при промывке*) – килимо́к волосяни́й (*С*), вере́та (*Г*).

Ковш (*при промывке*) – коря́к(-ка́) (*Г*, *У*, *ДСТ*), ківш(ковша́) (*Г*, *У*, *СЖМ*), [корець (*Г*, *СЖМ*, *ДСТ*), відливало (*Г*)];
- **к. захватный** (*на антр. складах*) – коря́к захопни́й.

Кожа (*тонкий целичек угля*) – оболо́на (*Г**).

Кожух жильний – кожу́х(-ха) жилови́й.

«Коза» (*вагончик для дост. лес. матер.*) – «коза́» (*Г**, *Пн 44*);
- **к. испытательная** – спробни́ця (*NC*).

Козлы задерживающие – кобили́ця затримна́.

Козырек, губы (lips) (*черепака*) – гу́би (губ) (*Г**).

Козья ножка (*для захвата под обварки*) – кози́на ні́жка.

Кокс – кокс(-су) (*ЗТГ*, *ТВ 25-31*, *КХС*, *СЖМ*) [ко́кус(-су) (*Г*, *Тмч*, *У*, *СЖМ*)].

«Колбаска» (*род простой сцепки вагона*) – за́кладка (*Г**).

Колено, звено (*штанги*) – ла́нка (*Г**);
- **к. башмачное** – л. черевико́ва;
- **к. двухтрубное** – л. двотру́бна;
- **к. трехтрубное** – л. тритру́бна.

Колесница (*камеры для устан. гидравл. колес*) – колі́сниця (*Г**).

Колесо буровое – ко́лесо свердли́льне;
- **к. вагонеточное** – к. ваґоне́ткове;
- **к. храповое,** *мех.* – к. заскочне́, заскочни́к (-ка́);
- **к. червячное штурвальное** – к. шне́кове кермове́.

Коллектор – 1) (*лицо для собирания образцов пород*) – породозбира́ч(-ча́) (*NC*); коле́ктор(-ра); 2) (*чан для собирания песка*) – збі́рник(-ка), коле́ктор(-ра) (*С*);
- **к. для пыли** – пилозбі́рник(-ка) (*С*).

Колода (*при промывке золота*) – коло́да (*Г**), кори́то (*Г**);
- **к. эфельная** – ришта́к сипце́вий.

Колодец абе(и)ссинский, забивной – коло́дязь(-зя) абесі́нський (*С*);
- **к. артезианский** – к. артезі́йський (*ТВ III 54*), [криниця артезійська (*ДСТ*)];
- **к. буровой** – к. свердло́ви́й (*СЖМ*);
- **к. выветривания** – каза́н(-на) ви́вітрення (*NC*);
- **к. газовый** – к. га́зовий;
- **к. закрепленный срубом** – к. оцямро́ваний;
- **к. нефтяной** – к. нафто́вий (*С*), [нехтянка (*Г*, *Т*)];
- **к. поглощающий** – к. вбирни́й (*С*);
- **к. ртутный** (*простой амальгам.*) – к. живосрібло́вий;
- **к. субартезианский** – к. підартезі́йський;
- **к. трубный** – к. тру́бний;
- **к. трубчатый** – к. трубча́тий;
- **к. шахтный** – к. шахтови́й.

Колодка (*для алмазн. корон.*, *тормоза*) – коло́дка (*Г*, *ХвРт 5*);
- **к. буферная** – к. відпружнико́ва;
- **к. измерительная** (*для отстаив. породы*) – усті́йник(-ка) вимі́рчий;
- **к. тормазная** – коло́дка гальмівна́ (*Пн 16*), к. гальмова́ (*ХвРт 5*, *СЖМ*).

Колокол (*ловильн. инстр.*) – дзвін(-во́на) (*Г**, *ЗТГ*);
- **к. ловильный** – д. лов(и́ль)ни́й;
- **к. нарезной** – д. нарізни́й.

Колонка буровая – коло́нка свердло́ва́;
- **к. двутрубчатая натяжная** (*бурильн. маш.*) – к. двотру́бна натяжна́;
- **к. раздвижная** (*вруб. маш.*) – к. розсувна́;

к. р. салазковая (*бур. молот.*) – к. р. полозкóва;
к. распорная – к. розпірнá;
к. солевая – к. солянá.
Колонна водозакрывающая – колóна водозакривнá;
к. нефтяная разливная – к. нафтовидавнá;
к. сливная (*для отпуска нефти в вагоны*) – к. зливнá;
к. тампонажная – к. тамувáльна, к. тампонáжна;
к. трамбующая – к. бутинувáльна;
к. фильтровая – к. ціди́льна (*С*), к. фільтрова (*НТВ 26 VIII 26*);
к. шахтная – *см.* **Кондуктор**;
«колонну уводит в сторону» – «колóну кри́вить»
Колосник вращающийся (*в грохоте*) – руштúна обертóва.
Колпак завинчивающийся (*в акк. лампе*) – ковпáк(-кá) заґвинтнúй;
к. фонтанный – к. фонтáнний, к. водогрáйний (*ШС*).
Колпачок предохранительный (*на обс. трубах*, *штанге*) – шáпочка захиснá, ковпáчок(-чкá) захиснúй.
Колчедан, *геол.* – іскрúш(-шý) (*Т*);
к. быстрый (*при цианизации*) – і. хуткúй;
к. кусковой – і. грудковúй;
к. медленный (*при цианизации*) – і. повільний.
Кольцо башмачное (*для предупреждения смятия трубы*) – нáтрубок(-бкá) кільцéвий (*С*), кінцівка кільцéва (*С*);
к. боевое (*при бурении*) – вірвáнт(-та) забивнúй (*С*), пéрстень(-сня) (*Г**);
к. затворное – кільцé замичнé;
к. короночное (*бура*) – к. вінцéве;
к. ловильное – к. лов(úль)нé;
к. л. напускное (*с заостр. внутр. краем*) – каблýчка ловúльна напускнá;
к. предохранительное – кільцé запобíжне;
к. рвательное – к. виривнé;
к. уплотняющее – к. защíльне.
Команда буровая – комáнда свердлóвá;
к. взрывная – к. висаднá;
к. спасательная – к. рятівнá.
Компас висячий – кóмпас(-са) висннúй;
к. горный – к. гірнúчий (*Т*, *СЖМ*), [к. гірняцький (*Т*)];
к.-теодолит – к.-теодолíт(-та).
Компаунд-колодец – компáвнд-колóдязь (-зя) (*НТВ 26 VIII 29*);
к.-скважина артезианская – к.-свердлóвина артезíйська (*ТНВ XIII 29*).
Компенсатор воздушный – компенсáтор (-ра) повітрянúй.
Комплекс (*слоев*) – нúзка (*Г**), кóмплекс (-су) (*С*).
Компрессор воздушный – копрéсор(-ра) повітряний;
к. двух-, одно-, пятиступенчатый – к. дво-, одно-, п’ятисхідчáстий;
к. передвижной рудничный – к. пересувнúй копальнéвий;
к. поршневой – к. толокóвий;
к. турбинный – к. турбінний.
Конвеер-грузчик (*Джеффи*) – конвéйєр-навантáжниця (*С*);
к. замедляющий – к. сповíльнювальний;
к. канатно-дисковый (*на сортировке*) – к. кодíльно-кружáлóвий;
к. качающийся – к. хиткúй (*Пн 25*);
к. ленточный – к. пасовúй (*Пн 19*);
к. лотковый – к. лотокóвий;
к. подвесной – к. почіпнúй (*Пн 21*);
к. породный – к. на порóду, к. порóдóвий;
к.-распределитель – к.-розподíльник(-кá);
к. решатковый – к. риштакóвий (*Пн 19*);
к. роликовый – к. коточкóвий (*С*), к. рольковúй (*Пн 21*);
к. с утиным носом (*Эйкогоффа*) – к. шполуватий;
к. скребковый (*для обезвож. соли*) – к. скребачкóвий;
к. скребково-цепной – к скребачкóво-ланцюгóвий;
к. смешивающий – к. змíшувальний;
к. сотрясательный – к. потруснúй;
к. угольный – к. на вýгілля, к. вугíльний;
к. цепной – к. ланцюгóвий (*Пн 20*);
к. шариковый – к. кулькóвий (*Пн 21*).
Конвееризация (*в шахте*) – конвейєризáція (*С*).
Конгломерат – конґльомерáт(-ту) (*Т*), зліпáк(-кý) (*ЗТК III 223*, *Т*), [зліпинець (*Т*), зліпняк (*Т*), зліпище (*Т*)].
Кондуктор, *элек.* – кондýктор(-ра);
к., колонна шахтная – правéць(-вцá) (*I**), колóна шахтовá.
Конец (*выработки*) – *см.* **Вершина.**
Конка (*род тяги*) – кóнка (*СЖМ*).
Коногон – погонúч(-ча) (*Г**);
к. подземный – п. підзéмний.
Контр-балансир – протикорóмисло (*С*).
Контр-балансировка (*скважин*) – протизрівновáжування (*С*), контр-балянсувáння (*С*).
Контр-вес – противáга (*С*), контр-вáга (*Пн 36*).
Контр-груз – протитягáр(-рá) (*С*), противáга (*С*), [контр-вантаж (*Пн 63*)].

Контр-рельс, *ж.-д.* – при́рейка (*ШС*), контр-ре́йка (*Пн 36*).
Контр-узел (*каната*) – контр-ву́зол(-зла) (*С*).
Контр-шкив (*промеж. шкив*) – контр-кру́тень(-тня) (*С*).
Контролер полумагнитный – контро́лер (-ра) напівмагне́тний.
Конус-микстер (*для агитации цинк. пыли*) – ко́нус-мі́кстер(-ра) (*С*);
 к. **обезвреживающий** (*классиф.*) – к. знево́днювальний;
 к. **разводящий** (*фрейфала*) – к. розвідни́й;
 к. **разделительный** – к. розді́льчий;
 к. **штанговый** (*для исследования грунта*) – к. штанґови́й.
Концентрат – концентра́т(-ту) (*С*);
 к. **облагороженный** – к. поліпшени́й;
 к. **«отправочный»** – к. «вихідни́й»;
 к. **тонкоизмельченный** – к. тонко-здрі́бнений;
 к. **флотационный** – к. зрина́льний, к. фльотаці́йний;
Концентратор – концентра́тор(-ра) (*С*);
 к. **воздушный** – к. пові́тряни́й;
 к. **вторичный** – к. втори́нний;
 к. **первичный** – к. перви́нинй;
 к. **третичный** – к. трети́нний.
Концентрация грубая – концентра́ція прибли́зна;
 к. **мокрая** – к. мо́кра;
 к. **сухая** – к. суха́;
 к. **точная** – то́чна.
Конюх (*в шахте*) – ко́нюх(-ха) (*Г*, *Пн 52*).
Конюшня подземная – ста́йня підзе́мна (*Пн 51*);
 к. **шахтная, рудничная** – с. копальне́ва.
Копальщик – копа́ч(-ча) (*Г*, *СЖМ*), копа́льник(-ка) (*СЖМ*), [копательник (*СЖМ*)].
Копер (*вышки буровой*) – кріпе́ць(-пця́) (*Г**, *ХвРт І*), ка́пар(-ра) (*Г**, *ЗТГ*, *Ск*, *Пн 96*, *СЖМ*, *ДСТ*), [капер (*ДСТ*, *НТВ 26 2 VIII 29*), копер (*СЖМ*), міцняк (*ХвРт І*), бабура (*ДСТ*), баба (*Тмч*), станок для баби (*У*)];
 к. **буровой** – кріпе́ць свердло́ви́й;
 к. **машинный** – к. машино́вий (*С*), ка́пар машино́вий (*НТВ 26 VIII 29*);
 к. **надшахтный** – кріпе́ць надшахто́вий, ка́пар надшахто́вий (*Пн 68*);
 к. **рудничный** – к. копальне́вий;
 к. **чотырехрогий** – к. чотириро́гий;
 к. **шатровой** – к. шатрови́й.
Копка (*канав*) – копа́ння (*Г*).
Копуша (*лунка на золот. россыпи*) – ку́башок(-шка) (*Г**).
Копь – 1) ко́пня (*Т*); 2) (*рудник*) – копа́льня (*ЗТГ*, *Т*, *Пол*, *Тмч*, *У*, *СЖМ*), [рудоко́пня (*У*, *Т*), рудокопальня (*Т*), рудокопи (*Т*), рудня (*Т*), розробка (Т), гірня (*Т*), шахта (*СЖМ*)];
 к. **буроугольная** – к. бурову́гільна;
 к. **глиняная** – гли́нище (*Г*, *У*, *ДСТ*, *СЖМ*);
 к. **железная** – залізоко́пня (*С*), [рудня (*Г*, *Тмч*, *У*, *Т*, *ДСТ*), рудокопня (*У*), рудокопи (*У*)];
 к. **золотая** – золоти́ще (*ШС*), [золотня (*ДСТ*)];
 к. **известковая** – вапни́ще (*Г*, *У*, *Т*, *СЖМ*, *ШС*), [вапельня (*ДС*Т), вапнярка (*У*, *Тмч*)];
 к. **каменносоляная** – солони́ця (*Г*, *Т*, *Пол*, *ШС*), солони́ще (*СЖМ*), [(*гал*) жупа, сілка (*СЖМ*)];
 к. **каменноугольная** – копальня кам'яноуву́гільна (*ШС*), [вугальня (*Т*, *ДСТ*); шахта (*У*)];
 к. **меловая** – крейдя́нка (*Г*, *Т*);
 к. **медная** – мідеко́пня (*С*); копа́льня мі́ді (*Км*);
 к. **песчаная, песочная** – піскови́ще (*ШС*), [піщарня (*Т*), пісковня (*ДСТ*)];
 к. **рудная** – к. ру́дна, рудоко́пня (*У*, *Т*);
 к. **соляная, каменносоляная** – солони́ця (*Тмч*, *Км*, *У*, *ДСТ*), [соліна *ТВ 25-78*), копальня соли (*КХС*), жупа (*Км*)];
 к. **угольная** – копальня вугі́льна (*Т*), копальня ву́гілля (*КХС*), [вугальня (*Т*)].
«Коренной зуб» (*форма скобы*) – кутня́к (-ка́) (*Г**).
Корзина направляющая (*рама*) – рами́на напрямна́;
 к. **рудоподъемная** – ко́шик(-ка) рудопідійма́льний.
 Корка – *см.* **Соль корневая.**
Коробка воздухопроводящая – коро́бка повітропідвідна́;
 к. **магнитозатворная** (*в лампе*) – к. магнетозакривна́;
 к. **отсадочная** (*в бур. молотке*) – к. осідна́;
 к. **респираторная** – к. респіра́торна.
Коронка (*бура*) – віне́ць(-нця́) (*Г**, *СЖМ*), коро́нка (*СЖМ*);
 к. **алмазная** – в. діяма́нтовий;
 к. **буровая** – в. свердло́вий;
 к. **воломитовая** – в. воломі́товий;
 к. **восковая, печать** (*для поимки алмазов*) – печа́тка воскова́; відбитни́к(-ка́) воскови́й (*С*);
 к. **долотчастая** (*бура*) – в. долотча́стий;
 к. **дробовая** – в. шротови́й;
 к. **зубчатая** – в. зубча́стий;
 к. **кольцевая** (*алмазн. бура*) – в. кільча́стий (*С*), в. кільцюва́тий (*ШС*);

к. ступенчастая – в. східча́стий;
к. фрезерная – в. фрезови́й.
Коронкодержатель – вінцетрима́ч(-ча́) (*С*).
Корончатый (*бур*) – вінце́вий (*С*).
Короткопламенный (*уголь*) – короткополум'я́ний (*СЖМ*).
Корпус рвательный – корпус(-су) висадни́й.
Корыто промывочное (*для соли*) – кори́то промивне́, к. ми́йне;
к. толчейное – к. ступове́.
Корытце (*на золот. промыс.*) – ночо́вочки (-вок) (*Г*), кори́тце (*СЖМ*).
Корчага (*яма приб. в 2 саж. на Перм. сол. пром.*) – ковба́нь(-ні) (*СЖМ*), ковба́ня (*СЖМ*).
Косовичный ходок – косови́к(-ка́) (*Пн 162*).
Костер, клеть (*крепление*) – клі́тка (*Г*).
Косынка (*вагонетки*) – коси́нець(-нця) (*С*).
Котелок морской – казане́ць(-нця́) морськи́й (*С*).
«Кошачий горб» – *см.* **Подъем «Кош. горб».**
Кошка, захват (*парашюта*) – гальмове́ць (-мівця́) (*NC*), кі́шка (*ШС*);
к., трубодержатель – *см.* **Трубодержатель.**
«Коэффициент высачивания» – сучи́нник (-ка) висо́чування; коефіціє́нт(-та) висо́чування;
к. крепости (*пород*) – с. три́вкости, с. мі́цности;
к. отмучивания – с. відму́лювання;
к. полезного действия – с. вида́тности (*Ар*), коефіцієнт видатности (*СЖМ*). [співчинник вида́тности (*ЗТГ*)];
к. разведанности – с. розві́даности;
к. разрыхления (*породы*) – с. розпу́шености;
к. угленосности – с. вуглевмі́сности.
Краппинг (crappings) – кре́пінг(-гу) (*С*).
Крепинговый (*процесс*, *установка*) – кре́пінґовий (*С*).
Крепежный (*лес*) – кріпи́льний (*ЗТГ*), [підсильний (*ЗТГ*), засилковий (*ДСТ*)].
Крепильщик – кріпі́льник(-ка) (*NC*).
Крепить – 1) (*шахту*) – кріпи́ти (*У*, *СЖМ*), [крепити (*У*), скріпляти (*У*, *СЖМ*), укрі(е)пляти (*У*), закріпляти (*Г*), зміцнювати (*У*, *ММУ*, *СЖМ*), умі(о)цняти (*У*, *ММУ*)]; 2) (*венцовой крепью*) – цямрува́ти (*С*).
Крепление, крепь – 1) (*предмет*) – закрі́плина (*NC*), закрі́плення (*ШС*), [засилок (*ДСТ*), скріплина (*ДСТ*), скріплиння (*СЖМ*, *ДСТ*)]; 2) (*процесс*) – закрі́плювання (*С*), крі́плення (*НТВ 27-328*, *ТМД*, *ШС*), [скріплювання (*СЖМ*), скріплення (*Т*), зміцнювання (*СЖМ*)];
к. балками – з. трямова́, -ве́;
к. бетонное – з. бето́нна, -не;
к. бутовое – з. бутова, -ве, [забутка (*ШС*)];
к. в рамку – з. в ря́мку;
к. «в пару» – з. в пару;
к. венцевое – з. цямрова́, ця́мра (*Г**), цямрува́ння, цямро́вання (*ШС*), [цямриння (*НТВ 27-328*), цямбра (*ЗТГ*), цямбрування (*ЗТГ*, *ДСТ*), цямбриння (*ЗТГ*)];
к. висячее, подвесное – з. висна́, з. почіпна́;
к. водонепроницаемое – з. водонепрохідна́;
к. возвратное, -ная – з. зворо́тна;
к. временное, -ная – з. тимчасо́ва (*С*), закрі́плення тимчасо́ве (*ШС*);
к. вспомогательное жердями – з. допомі́чна́ жерди́нами;
к. дверными окладами – з. одвірко́ва;
к. деревянное – з. дерев'я́на;
к. железобетонное – з. залізобето́нна;
к. забивное, -ная – з. забивна́, закрі́плення забивне́ (*ШС*);
к. забойщицкое – з. вибі́йницька;
к. каменное – з. муро́вана;
к. кольевое (*забивное*) – з. паляко́ва (*С*), закрі́плення пальове́ (*ШС*), [засилок пальовий (*ДСТ*)];
к. комбинированное – з. комбіно́вана;
к. костровое – з. кліткова́ (*С*), закрі́плення кліткове́ (*ШС*), [засилок клітковий (*ДСТ*)];
к. кустами – з. кущем;
к. металлическое – з. метале́ва;
к. на бабках – з. стояко́ва (*С*), [цямрування стоякове (*ШС*), цямбриння стоякове (*ДСТ*)];
к. несгораемое – з. неспале́нна;
к. «опережающее» – з. випередна́;
к. опорное – з. опо́рна;
к. опускное – з. спускна́ (*С*), закрі́плення спускне́ (*ШС*);
к. органное – з. частокі́льна, з. орга́нна;
к. очистное (*стойками*) – з. очисна́;
к. перекрытое, -ная – з. перекривко́ва;
к. податливое (*штреков*) – з. пода́тлива, з. усту́плива;
к. подвесное – з. почіпна́, з. висна́;
к. подковообразное – з. підко́вувата;
к. постоянное, -ная – з. пості́йна;
к. потайными трубами – закрі́плювання потайни́ми тру́бами;
к. потерянное, -ная – з. втра́чена;
к. потолочное – з. стельова́ (*С*), [скріплина, крі́плення стеле́ве (*ЗТГ*, *ДСТ*, *ЗТГ*), скріпління стелеве (*ЗТГ*, *ДСТ*)];
к. рудничное – з. копальне́ва (*С*), закрі́плення копальне́ве (*Пн 101*, *ШС*);

к. сводчатое – з. склепінняста;
к. сдвоенное, -ная – з. подвоєна;
к. составное – з. зложена, з. складена;
к. сплошное, -ная – з. суцільна (*С*), кріплення суцільне (*ЗТГ*);
к. срубовая – з. зрубова (*С*), [цямбриння суцільне (*ЗТГ, ДСТ*)];
к. станковое – риштовання, ришта (*NC*);
к. упругое – закріплина пружна, закріплення пружне (*ШС*);
к. ящищное, -ная – з. ящикова (*С*), закріплення ящикове (*ШС*).

Крепость (*пород*) – міцність(-ности) (*Г*), [міць (*Т, Тмч, ДСТ*), кріпота (*Т*), зв'язь (*Г*)].

Крепь – *см.* **Крепление.**

Крест на крест (*разрезать столбы*) – навхрест (*Г**).

Крестовина – 1) (*для закрепления каната на вороте*) – клеп(-па) (*Віс. Геол.*); 2) (*на пути*) – перехрестя (*ШС*).

Кривая зольности (*угля*) – крива попільности;
к. промываемости – к. промивности.

Кривизна (*откаточного пути*) – кривина (*ТВ 25-67, Г, У, Тмч, Т, ММУ*), [кривизна (*Км, У*), кривість (*Тмч*), косиня (*Г, Т, ММУ*)].

Кровля – 1) (*потолок выработки*) – покрівля (*Г, Тмч, У ДСТ*), [крівля (*Км, У, ТВ 25-56*), стеля (*ЗТГ*)]; 2) (*пласта*) – покрива (*Г**), [покриття (*Пол*)];
к. ложная – п. фал(ь)шива;
к. обрушливая – п. завалиста;
к. прочная (*выработки*) – п. міцна;
к. слабая – п. вутла;
к. сплошная – п. суцільна;
к. трещиноватая – п. порепана, п. покolота.

Кромка беззубчатая (*скрепера*) – окрайок (-йка) незубчастий;
к. режущая – о. різ(аль)ний.

Кронблок (*вышка*) – крабла (*Днб*), кронбльок(-ка) (*С*).

Кроссинг – кросинґ(-гу) (*Пн 174*), повітрохрестя (*NC*);
к. ходниковый – к. хідниковий (*Пн 174*).

Крошка (*алмаза в ¼ карата*) – окрушинка (*СЖМ*).

Круг – 1) (*для вагонеток*) – круг(-га) (*Г, Вс, Тмч, ММУ, Км*); 2) *мат.* – коло; 3) (*венец крепи*) – *см.* **Венец крепи**;
к. азимутальный – коло азимутове;
к. поворотный (*для вагонеток*) – повертальниця (*NC*), круг поворітний (*ШС*).

Кругооборот (*вагончиков*) – круго(о)біг(-гу) (*С*).

Крупнозернистый (*гранит, песок*) – грубозернястий (*ЗТС 162, КХС, Т, СЖМ*), грубозернистий (*КХС*), [бриластий (*Т*), брилкастий (*Г*), крупкий (*СЖМ*)].

Крупность (*инертной пыли*) – груб(н)ість (-бости) (*ШС*), великість (*СЖМ*), [буйність (*СЖМ*), дорідність (*СЖМ*)].

Крутопадающий (*о пласте*) – крутоспадний (*С*), крутоспадистий (*ТМД*).

Кручение (*бадьи при подъеме*) – крутіння (*СЖМ*), вертіння (*СЖМ*).

Крыло (*сброса, пласта*) – крило (*Г, Т, СЖМ, Ар*), [складки *Т*];
к. висячее (*пласта*) – к. висне;
к. лежачее (*сброса*) – к. лежаче;
к. шахты (*часть рудн. поля*) – к. шахтове.

Крюк – гак(-ка) (*Г, ДСТ, У, Тмч, Км*), [загачка (*Км*), крюк (*У*), кру(ю)чок (*Км, Г, У*), ключка (*Г*), очепа (*Г*)];
к. буровый – г. свердловий;
к. вильчатый – *см.* **Фарштул. к. внутренний** (*для ловли желонок*) – г. внутрішній;
к. заворотный, счастливый крючок (*на Перм. сол. пром.*) – ключка заворітна;
к. заградительный, затворный – г. закривний;
к. подвесной – г. почіпний;
к. подъемный – г. підіймальний;
к. прицепной (*вагонет.*) – г. причіпний;
к. сбрасывающий – г. скидальний, г. скидний;
к. четырехрогий шарнирный – г. чотирирогий суставний;
к. штанговый – г. штанґовий.

Крючок – 1) (*ум. от крюк*) – гачок(-чка) (*Г, Пн 40*), [ключка (*Г*, Вс**)]; 2) (*для ловли слом. частей*) – кішка (*Г**), [куляс (*Г*, Вс**)];
к. двухконечный (*для извлеч. каната*) – к. двокінцева, к. дволапа;
к. канатный двух-, трех-, четырехрогий – к. кодільна дво-, три-, чотирирога;
к. круглоизогнутый (*в лампе*) – гачок кругло закарлючений;
к. остриеобразный (*в лампе*) – г. спичкуватий;
к. отводной (*для подгот. работ к ловле*) – г. відвідний;
к. подъемный (*для подним. инстр.*) – г. підіймальний;
к. счастливый правый – г. правий;
к. съемный штанговый – г. здіймальний штанґовий;
к. трехконечный (*для извл. каната*) – кішка трикінцева;
к. улавливающий (*для извл. соскользн. каната*) – кішка ловна;

к. шарнирный (*для извл. желонки*) – кі́шка сустáвна;
к. штопорный (*для ловли погнутых штанг*) – к. закрутнá.
Крючья захватывающие – зачіпники́(-кі́в) (*С*).
Кувалда (*молоток рудничный*) – бия́к(-кá) (*Г**), вершля́г(-га) (*ШС*, *СЖМ*), [молот (*СЖМ*), молоток ковальський (*ММУ*)].
Кувелляция – кувеля́ція (*С*), залізоці́льниця (*NC*).
Кудрявчик (*угл. слан.*) – кучеря́вчик(-ку) (*СЖМ**, *Г**).
Кузов (*вагонетки, скипа*) – я́щик(-ка) (*Г*, *Пн 38*, *ДСТ*);
к. деревянный – я. дерев’я́ний;
к. железный – я. залі́зний;
к. неопрокидывающийся, неперекидной – я. неперекидни́й (*Пн 37*);
к. опрокидывающийся – я. перекидни́й (*Пн 37*);
к. о. на бок – я. на бік перекидни́й;
к. полукруглый, мульдообразный (*вагонетки*) – я. каламáжкуватий;
к. прикрепленный – я. прикрі́плений (*Пн 37*);
к. совкообразный – я. шполувáтий;
к. съемный – я. здіймáний (*Пн 37*).
Кулак (*сорт антрацита*) – кулáк(-кá) (*Г**, *НТВ 26 V 4*) [кулачник (*НТВ 26 V 4*)];
к.-ки верхние, подхваты – кулаки́ вéрхні (*С*), [к. горові, підхоплювачі (*ХвРт I*)];
к. выдвижной (*клети*) – к. висувни́й;
к. ловильный (*ловителя вагонов*) – к. ловни́й.
Кулачник (*сорт угля*) – *см.* **Кулак**.
Кулибин(к)а (*золотопромыв. устройство*) – золотоми́йниця (*С*).
Купелировать, -ся (*шлаки, пепел*) – купелювáти, -ся (*С*).
Купеляция (*осадков золотых проб*) – купеля́ція (*С*).
Купол – 1) (*пустота над крепью*) – баньóвина (*NC*), баня́к(-кý) (*С*); 2) (*горбообразное завершение*) – бáня (*Г*, *Т*, *Км*, *У*, *ТВ 25-59*), [копула (*Т*, *Км*), клубук (*Вс*)];
Купрометрический (*съемка, карта*) – купрометри́чний, мідевимірчий (*С*).
Курноугольный (*о руднике*) – курновугі́льний (*С*).
Курок (*бур. молотка*) – курóк(-ркá) (*СЖМ*, *Тмч*), [зайчик (*Тмч*), когуток (*Г**), (*зап.*) цингель (*СЖМ*)].
Кусковатость (*руды, угля*) – грудкувáтість (-тости) (*Пн 7*);
к. крупная (*руд*) – г. гели́ка.
Кусок (*руды, угля*) – грýдка (*Г*, *У*, *СЖМ*), [кусок(-ска), (*Г*, *СЖМ*, *ТВ IV 49*), грудомах (*Г*), груда (*Км*), брила (*Км*), шмат (*Тмч*), шматок (*Тмч*, *Т*), кусень (*Тмч*, *Г*, *У*, *Км*), кавал (*Г*), фалат (*Г*), кімса (*Т*, *Г*), кус (*Г*), дрібок (*Г*)].
«Куток» (*украинизм*) – кутóк(-ткá) (*Г*);
к. лишний (*в подъэтаже*) – к. зáйвий.
Куча (*угля, соли*) – кýпа (*ЗТГ*, *Г*, *СЖМ*, *Т*, *Км*), [куча (*СЖМ*), кагат(*Г*)].
Кэ(е)к – кек(-ку) (*С*);
к. отфильтрованный – к. відці́джений;
к. промытый – к. проми́тий.
Кюбель (*бадья саморазгружающаяся*) – цебéр(-брá) саморозвантáжний (*С*), кибель(-бля) (*ФБо*).
Кювелань(ж) (*в рудничном креплении*) – кювеля́ж(-жу) (С), кріплення водонепрохіднé.
Кювелировать – кювелювáти (*С*).
Кюльбютер (*опрокидыватель вагонеток*) – *см.* **Виппер.**

Л

Лабиринт песковой (*для очищ. каолину*) – лябірúнт(-ту) піскови́й (*НТВ 28-376*).
Лаборатория пробная – ляборатóрія прóбна (*С*), прóбня (*ШС*) [пробірня (*Тмч**)].
Лава (*при доставке*) – лáва (*Г**, *Пн 7*).
Лазальщик (*пожарный друж.*) – лазі́й(-зі́я) (*NC*).
Лампа аккумуляторная – ля́мпа акумуля́торна (*Пн 195*);
л. ацетиленовая, карбидная – л. ацетилéнова (*Пн 185*), карбі́дка (*NC*);
л. безопасная горная – л. безпéчна гірни́ча (*ТВ III 43*, *НТВ 27 III 121*);
л. бензиновая – л. бензи́нóва (*ЗТГ*), бензині́вка (*NC*);
л. «Благодетельница» закрытая – л. «добродійниця» закри́та (*С*), [л. «Благодетельница» закрита (*Пн 185*)];
л. «Богпомощь» – л. «Щасли́ва путь», [л. «Бог помощь» (*Пн 184*)].
л. Вольфа – л. Вóльфівська;
л. Деви – л. Дéві (*Пол*);
л. для исследования – л. спрóбна (*С*), [л. дослідна (*ЗТГ*), л. для досліду (*ЗТГ*)];
л. звуковая (*для респираторщика*) – л. звуковá;
л. индикаторная – л. виявнá (*С*), л. індикáторна, л. газовиявнá;
л. керосиновая – л. гасовá (*НТВ 27-328*), гáска (*У*, *Тмч*), [гасник (*У*, *Тмч*), гасниця (*Г*, *У*), карасірниця (*Г*)];

л. коногона открытая – л. пого́ницька відкри́та (*Пн 55*);
л. маркшейдерская – л. маркша́йдерська (*ТМД*);
л. накаливания, *электр.* – л. жаро́ва́, жарі́вка (*ТВ 25-47*);
л. нефтяная – з. нафто́ва (*Г**); нафтівка (*NC*);
л. открытая – л. відкри́та (*Пн 183*);
л. пламенная – л. полум'яна́;
л. поющая (*звуковой индикатор*) – л. співу́ча;
л. предохранительная – л. запобі́жна (*С*), л. охоро́нна (*ЗТГ*, *ДСТ*), [л. безпечна (*КХС*)];
л. рудничная – л. копальне́ва (*Пн184*);
л. шахтерская двухэлементная – л. шахта́рська двоелеме́нтова;
л. шахтная – л. копальне́ва (*С*), л. копальня́на (*ДСТ*);
л. Шено – л. Шено́;
л. электрическая – л. електри́чна.
Ламповая – лямпі́вня (*Пн 190*).
Ламповщик – лямпівни́к(-ка́) (*Сер*), [лямпар (*Км*, *Тмч*), запаляч (*Км*)].
Лампонос – лямпоносі́й(-сія́) (*Пн 194*).
Лампочка (*ум. от лампа*) – ля́мпка (С).
Лапа ловильная (*ловителя*) – ла́па ловна́;
л-пы направляющие – лапи напрямні.
Ларь – 1) (*для руды*, *буров*) – засі́к(-ка) (*Г**), скри́ня (*У*, *Тмч*); 2) (*бункер*) – кіш (коша́);
л. вертикальный (*стояк для хран. буров стойма*) – з. сторчови́й;
л. загрузочный (charging hopper) – з., к. завантáжний;
л. мерительный, дозатор – дозівни́к(-ка) (*С*), доза́тор(-ра) (*С*);
л. рудный – з., к. ру́дний;
л. складочный, бункер (*для нагрузки скипов*) – з., к. складови́й, к. зсипни́й.
Латерит – лятери́т(-ту) (*Т*).
Лебедка – крут(-та) (*Полт*), катери́нка (*Г**, *ЗТГ*, *Пн 16*, *ДСТ*, *ШС*) [коловорітниця (*ЗТГ*); коловорот (*У*), лебідка (*Г*)];
л. двухбарабанная – к. двобарабано́вий;
л. канатная саморегулирующая – к. коді́льний саморегуляційний.
л. однобарабанная (*для скреперов*) – к. однобарабанний;
л. передвижная – к. пересувни́й;
л. плоская канатная – к. плоский коді́льний;
л. пневматическая – к. пневмати́чний;
л. подъемная паровая – к. підійма́льний парови́й;
л. п. сдвоенная – к. підійма́льний подво́єний;
л. реверсивная – к. реверси́вний;
л. рудоподъемная – к. рудопідійма́льний;
л. ручная – к. ручни́й;
л. скреперная – к. скре́перний;
л. с. передвижная – к. с. пересувний;
л. с. переносная – к. с. переносни́й;
л. с. полупереносная – к. с. напівпереносни́й;
л. спускная (*для спуска крепи*) – к. спускови́й;
л. стационарная – к. стаціона́рний;
л. стоечная – к. стояко́вий;
л. тягальная – к. тяга́льний;
л. т. концевая – к. т. кінце́вий.
Лебедчик – крутови́й(-во́го) (*NC*).
Легко взмучивающийся (*о глине*) – ле́гко змульни́й (*С*).
Лежан (*часть дверн. оклада*) – ле́жень(-жня) (*Г**, *У*), [лега (*Г**)].
Лежать на спине (*о пласте*) – лежа́ти на спи́ні (*Пн 8*);
л. пластами – л. су́плаш (*С*).
Лежачий (*бок пласта*) – лежа́чий (*Г**).
Лежень, *стр.* – ле́жень(-жня).
Лезвие (*бура*, *долота*, *кайлы*) – ле́зо (*Г*, *У*, *Т*, *ДСТ*, *Тмч*, *ЗТГ*), [лезво (*У*, *Тмч*), гострій (*Г*, *У*, *Тмч*), брито (*Т*); жало (*Г*, *У*, *Тмч*), гостриця (*У*), перо (*Г**)];
л. выпуклое – л. опу́кле;
л. долотчатое – л. долотува́те, л. долотча́сте;
л. дугообразное – л. дугува́те;
л. крестообразное – л. хрища́те;
л. ломанное – л. ла́мане;
л. прямолинейное – л. прямоліні́йне.
Лента – 1) (*измерит.*) – стьо́жка (*Г*, *Тмч*, *У*, *Т*), [би́нда (*Г*, *Км*, *Тмч*), стрічка (*Г*, *Км*, *Тмч*, *У*, *Т*), стежка (*Км*, *Тмч*, *Т*), лента (*Км*, *Т*)]; 2) (*ремень приводной*, *л. тормозная*, *транспортная*), *мех.* – пас(-са); 3) *см.* **Просечка ленточная**;
л. бесконечная – п. безкінце́вий (*С*), безкра́йпас(-са) (*ШС*), [п. безконечний (*ШС*)];
л. мерная – стьо́жка вимі́рча (*ШС*);
л. отборочная – с. відбірна́;
л. отрабатываемая (*заходка*) – по́стать (-ті) (Г*);
л. передаточная – п. передатни́й;
л. породоотборочная – с. породовідбірна́;
л. рудничная прецизионная – с. копальне́ва прецизі́йна;
л. рудоразборная – с. рудовибира́льна;

л. сортировочная – с. сортува́льна (*С*), бинда сортувальна (*НТВ 265*)];
л. с. промывочная – с. сортувально-мийна;
л. тормазная, *мех.* – пас гальмівни́й, [стрічка гальмо́ва (*ХвРт 5*)];
л. цепная сортировочная – с. ланцюго́ва сортува́льна;
л. шахтная – с. копальне́ва.
«Лепуха» (*печи*) – *см.* **Ляпуха.**
«Лепы» (*восконосные породы*) (*украинизм*) – ле́пи(-пів), (*един.*) леп(-пу) (*галиц.*).
Лес крепежный – де́рево кріпи́льне́ (*ЗТГ*) [д. підсильне́ (*ЗТГ*), д. засилкове (*ДСТ*)].
Лестница подвижная механическая – драби́на рухо́ма механі́чна;
л. рудничная – д. копальне́ва;
л. цепная висячая – д. ланцюго́ва висна́.
Летучесть (*инертной пыли*), *мех.* – лету́(ю́)чість(-чости).
Лигнит жилковатый – ліґні́т(-ту) жилкува́тий.
Лимб, *геод.* – лімб(-ба).
Линза водяная – со́чка во́дна (*ТВ II 40*);
л. рудная (*чечевица*) – с. ру́дна (*С*).
Линия антиклинальная, сводовая – лі́нія сідлова́;
л. визирная, *геод.* – л. зірна́;
л. вкрест простирания – л. на́вхрест про́стягу, л. впо́перек про́стягу;
л. выкидная – л. викидна́;
л. газопроводная – л. газопровідна́;
л. обрушения – л. зава́лу;
л. полуденная – л. півде́нна;
л. простирания – л. про́стягу;
л. разведочная – л. розвідко́ва;
л. руководящая – л. провідна́ (*Т*);
л. стратиграфическая – л. стратиграфі́чна.
Лист амальгамационный – а́ркуш(-ша) амальґамаці́йний;
л. выпускной – а. випускни́й.
Листочек слюды, слюдяной – листо́чок (-чка) лосняко́вий.
Литейная (*отдел. чугунно-литейн. завода*), *техн.* – лива́рня.
Литейный (*антрацит*) – лива́рний (*С*).
Литерба (*уклон*) – узвозо́вина (*NС*), літе́рба (*С*).
Литологический (*состав россыпи*) – літологі́чний (*Т*).
Лихтлох – шибо́вина (*С*), літло́х(-ху) (*С*).
Лицо (*бой молотка*) – би́тик(-ка) (*NС*), клюпа (*ШС*).
Лоб (*бура*) – *см.* **Затылок.**
Лобница – *см.* **Скалодробитель.**
Лобовина откидная (*в клети*) – лобівка відкидна́.
Ловильный (*прибор, дело*) – лови́льний (*С*), ловни́й (*С*).
Ловитель – 1) (*общемехан.*) – лове́ць(-вця) (*Г**); 2) (*клещи для вітаскивания слом. частей*) – кліща́к(-ка́) (*Г**);
л. канатов – кодололо́вець(-вця) (*NС*);
л. цепей – ланцюголо́вець(-вця) (*NС*);
Ловля (*оставш. инстр.*) – лові́ння (*Г**).
Ловушечный (*о спирали*) – ловнико́вий (*С*).
Ловушка – 1) (*для золота, при буре*) – ловни́к(-ка́) (*С*), [ловниця (*ДСТ*)]; 2) (*зажимного типа, напр. против затаск. желонки на шкив*) – лабе́ти(-тів) (*Г, У*);
л. для пыли (*при буре*) – пилоло́вник (-ка);
л. концевая (*золота*) – ловни́к кінце́вий;
л. промежуточная – л. проміжни́й;
л. ртутная – л. живосрі́бний;
л.-ящик – л.-скри́ня.
Ложечка – *см.* **Чищалка.**
Ложка (*по Дорошенко – резак*) – ло́жка (*Г*, У**);
л. буровая – л. свердло́ва́;
л. забурная – л. насве́рдлювальна;
л. ручная – л. ручна́;
л. эксцентричная – л. ексцентри́чна.
Локомотив аккумуляторный, *электр.* – акумуляторотя́г(-га), льокомоти́в акумуля́торний (*Пн 59*);
л. бензоловый – бензольотя́г(-га) (*NС*), льокомоти́в, бензо́льовий;
л. кремальерный, карабкающийся – льокомоти́в накрутко́вий;
л. пневматический – повітротя́г(-га) (*NС*), л. повітряни́й;
л. электрический – електротяг(-га).
Лом (*для камней*) – лом(-ма) (*Г, У, ТСК, 16*), [лапа (*Г, У*), плешень (*У, ДСТ*), шемінь (*Г**), лім (*ДСТ*)];
л.-багорок (*пожарный*) – лом-оче́па;
л. горный – л. гірни́чий;
л. «козья ножка» – л. кози́на ні́жка, лапа (*Г*).
Ломка – 1) (*соли, камня, извести – место*) – ло́мня (*NС*), лама́льня (*NС*); 2) (*процесс*) – лама́ння (*Т, Г*);
л. известняка – вапня́рня (*NС*);
л. камня, каменеломня – каменя́рня (*У*), [каменоло́мня (*У*)];
л. соляная – солони́ця (*Г, Т*), [(*гал.*) жупа (*Г, Т*)].
Ломщик (*соли, известняка*) – лама́льник (-ка) (*NС*);
л. камня – *см.* **Каменолом.**
Лонгволл (Long-Woll) (*тяжелая врубмаш.*) – льонґво́л(-ла) (*С*);

л. отступающий – л. відхідни́й.
Лопасть (*кайлы*, *долота*) – ло́пать(-ті) (*Г*, *У*, *ЗТГ*, *Тмч*, *ММУ*, *ДСТ* [шуфля (*ММУ*)];
Лопата – лопа́та (*Г*, *У*, *ЗТГ*, *Тмч*, *ММУ*, *Ск*], [рискаль (*ММУ*)],
л. балластная – л. балясто́ва;
л. вращающаяся – л. оберто́ва, л. поворітна́;
л. механическая – л. механі́чна;
л. нагрузочная – л. вантáжна;
л. пневматическая – л. пневмати́чна;
л. полноповоротная – л. повноповорі́тна;
л. породная – л. поро́дна;
л. проходческая – л. прохі́дницька;
л. 3-х, 4-х ярдовая – л. 3 – 4 -ярдова;
л. угольная, *мех*. – л. ву́гільна.
Лопатчик (*рабочий*, *грузящий руду*) – лопа́тник(-ка) (*NC*).
Лопачение (*угля*) – перелопа́чування (*С*).
Лоток – ночо́вки(-вок) (*Г*, *У*, *Тмч*), ваганки́ (-но́к) (*Г*, *У*, *Тмч*), [шполяк (*С*), ночвак (*С*), лотоки (*Г**, *У**), яндола (*Тмч*)];
л. весовой (*в бункер. устр*.) – ночо́вки вагові́;
л. пробирный (*зал. дело*) – н. про́бні;
л. промывальный – н. промивні, н. ми́йні.
Лохштейн – льохшта́йн(-на) (*ТМД*).
«Лукошко» (*муфта для соед. став. труб*) – обича́йка (*Г**), злучни́к(-ка́) (*С*).
Лунка (*в шурфе*, *пласте*) – ду́чка (*Пн 116*, *Г*, *У*);
л. заводная – д. закладна́.
Лучи (*направляющ. фонаря*) – ду́жки(-жок) (*С*).
Люк завалочный (*в промыват. аппарате*) – люк(-ка) засипни́й;
л.-копеж (*промежут. посуда между бочкой и чашей*) – балія́к(-ка́) (*NC*);
л. свалочный (*для песка*) – люк засипни́й.
Люковой (*рабоч. при скрепере*) – люкови́й (*С*), прилю́чник(-ка) (*NC*).
Люлька (*для спасательного дела*) – коли́ска (*Г**);
л. опрокидывательная – к. перекидна́.
«Лягушка» (*для подним. штанги и блока*) – жа́бка (*С*).
Ляда противопожарная – ля́да протипоже́жна;
л. шахтная – л. шахтова́.
Лямка (*саночника*) – ля́ма, ля́мка (*Г*, *У*, *Пн 11*), [тягло (*Г*, *У*), шлея (*У*)].
Ляпуха (*при «зарубке в паз в ляпухой»*) – підсволок(-ка) (*С*), [«ляпуха» (*Пн 10*)].

М

Магазин – 1) (*склад*, *кладовая*) – комо́ра (*Г**), скле́п (*ММУ*); [гамазе́я (*Г*, *У*, *ЗТГ*)], 2) (*выработки*) – маґази́н(-на) (*ММУ*);
м. подработанный – м. підри́тий;
м. рудничный – комора копальне́ва.
Магазинирование (*руды*) – маґазинува́ння (*С*).
Магнезит – магнези́т(-ту) (*Т*, *ТМД*).
Магнетит сернисто-медистый – магнетит (-ту) сірчи́сто-мідистий.
Магнетчик, *электр*. – магнетува́льник (-ка).
Магнит отклоняющий (*магнетометра*) – магнет(-та) відхильни́й;
м.подковообразный – м. підко́вуватий (*Пн 190*);
м.-теодолит – м.-теодолі́т(-та).
Магнитный (*сепаратор*, *азимут*), *электр*. – магне́тний.
Магнитозатворный – магнетозакривни́й (*С*).
Магнитолог – магнето́лог(-га) (*С*).
Магнитометр – магнето́метр(-тра) (*ТМД*);
м. пружинный (*Дальбогема*) – м. пружи́нний;
Магнитометрический–магнетометри́чний (*С*).
Магнитометрия – магнетометрі́я (*С*).
Мазут парафинистый – мазу́т(-ту) парафі́нистий.
«Майна-вира» (*на Грознен. промысл. с английск. языка*) – *см.* **Расхаживать.**
Маломедистость (*колчедана*) – маломі́дистість(-тости) (*С*).
Малоразведанный (*о местности*) – малорозві́даний (*С*).
Мальчик (*крепление над нависающ. частями*) – хло́пець(-пця) (*Г**).
Маммут-насос – маму́т-смок(-ка).
Маневрировать (*о клети*) – маневрува́ти (*ММУ*), [шибува́ти (*гал.*) (*С*), дженджерувати (*Г*, *ММУ*)].
Манометр депрессионный – мано́метр (-тра) розрідни́й (*С*);
м. самопишущий – м. самопи́сний.
Марганец – манґа́н(-ну) (*ЗТС 162*, *Т*, *НТВ 27-203*, *ДСТ*, *ТМД*), [марганець (*Т*)].
Марганценосный (*район*)–манґановмі́сний (*С*).
Марганцовистый (*сплав железа*) – манґаня́стий (*С*), манґани́стий (*ШС*).
Марка нивеллирная – ма́рка нівеляці́йна (*ТМД*);

м. отметочная (*для вагонеток*) – м. позначна́.
Маркировка – 1) (*метка*) – зна́чка (*Г**); 2) (*процесс*) – значі́ння (*Г**), маркува́ння (*ШС*).
Маркшейдер – маркша́йдер(-ра) (*НТВ 26 I 45*, *ЗТГ*, *ТМД*), [гірничий землемір (*ЗТГ*)];
м. ответственный – м. відповіда́льний (*ТМД*).
Маркшейдерия – маркшайдері́я (*С*), маркша́йдерство (*ШС*), [мірництво гірниче (*ЗТГ*)].
Маркшейдерский – маркша́йдерський (*С*).
Мартит (*валунчатая руда*) – марти́т(-ту).
Маска поглощающая (*респиратора*) – ма́ска вбирна́; машкара́ вби́рна́;
м. фильтрующая – м. ціди́льна.
Масленщик, смазчик (*при драге*) – масті́льник(-ка) (*ДСТ*).
Масло горное – 1) олія гірська́ (*С*), [олій земний (*ТВ I 13)*], *2*) *см.* **Нефть**;
м. смазочное, *мех*. – масти́ло, олія масти́льна.
Масса цементирующая (*при обогащении*) – ма́са цементаці́йна.
Мастер буровый – свердлівни́к(-ка́) (*NC*), ма́йстер(-стра) свердло́ви́й;
м. б. сменный – с. змі́нний;
м. дражный – драґівни́к(-ка́) (*NC*), м. драґови́й;
м. ламповый – лямпівни́к(-ка́) (*NC*), м. лямпови́й.
Мастерская гранильная (*изумрудов*) – грануна́льня (*NC*), майсте́рня грануна́льна;
м. приисковая – м. копне́ва.
Мат кокосовый (*в золот. деле*) – ма́тка коко́сова.
Материал абразионный – матерія́л(-лу) абразі́йний;
м. закладочный (*для выработок*) – м. закладни́й;
м. ископаемый – м. викопни́й (*С*); м. копа́льний (*ЗТГ*);
м. крепежный – м. кріпи́льний;
м. огнеопасный – м. вогненебезпе́чний;
м. огнестойкий – м. вогнетривки́й (*ШС*), [м. огнетривалий (*ЗТГ*, *Пн 51*)].
Матица (*шахтная труба*, *ряд направляющий*) – праве́ць(-вця́) (*Г**).
Матка, верхняк, переклад (*верхн. часть дверн. оклада*), *стр*. – гло́вень(-вня).
Машина агломерационная – маши́на аґльомераці́йна;
м. алмазная (*для бурения*) – м. діяма́нтова;
м. барабанная подъемная – підійма́лка барабано́ва (*С*);
м. бурильная, буровая – свердлува́лка (*NC*), м. свердло́ва́ (*С*), [м. вертична (*ТВ I 78*), верстат свердло́ви́й (*ШС*)];
м. б. колонковая вращательная (*для соли*) – свердлува́лка колонко́ва оберто́ва;
м. водоотливная – водовідлива́лка (*NC*), м. водовідливна́ (*Пн 206*, *ШС*);
м. в. балансирная – м. в. коромисло́ва;
м. в. верховая – м. в. поверхне́ва;
м. водостолбовая – м. водостовпова́;
м. воздуходействующая, воздушная – м. повітряна́, м. пневмати́чна;
м. врубовая – зару́бувалка (*NC*), м. зарубна́ (*Пн 15*, *ШС*), [м. врубальна (*НТВ 27-335*), м. врубова (*НТВ 27-361*)];
м. в. дисковая – зару́бувалка кружа́лова;
м. в.-погрузочная – м. зару́бно-наванта́жна;
м. в. режущая (*легкого типа*, *резак*) – м. зарубна́ рі́зальна, зару́бувалка рі́зальна;
м. в. ударная – з. вда́рна;
м. в. цепная – з. ланцюго́ва;
м. в. штанговая – з. штанґова́;
м. глинорезная – глинорі́зка (*NC*), м. глинорі́зна;
м. гранильная – грануна́лка (*NC*), м. грануна́льна (*ШС*);
м. грузочная самоходная – м. наванта́жна самохі́дна (*С*);
м. депрессионная – м. розрідна́ (*ЗТГ*);
м. для осланцевания – м. лупакува́льна;
м. дробильная (*рудодробилка*) – дроба́рка, м. дроби́льна;
м. запальная динамо-электрическая – підпа́лювалка, м. (за)підпальна динамоелектри́чна;
м. золотопромывательная бочечная – золотомива́лка бочкова́ (*С*), м. золотопромивна бочкова́;
м. золотопромывательная пловучая – золотопромива́лка плавна́ (*С*), м. золотопромивна плавна́.
м. колесная (*для подбойки угля*) – м. колі́сна;
м. корытная (*для промывки*) – м. кори́това;
м. крупнодробильная – грубодроба́рка (*NC*), м. грубодроби́льна;
м. лопаточно-погрузочная – м. лопа́тонавантажна́;
м. отсадочная – м. оса́джувальна;
м. о. поршневая – м. о. толоко́ва;
м. плитопогрузочная – плитонаванта́жувалка (*NC*), м. плитонаванта́жна;

м. погрузочная (*в железорудном деле*) – навантáжувалка (*NC*), навантáжувальниця (*ШС*), м. навантáжна;
м. подъемная – підіймáлка (*NC*), м. підіймáльна, підóйма (*ШС*), [м. підоймóва (*ЗТК II 90*, *Пн 68*, *ШС*), м. тягальна (*ХвРт 5*)];
м. промывочная – промивáлка (*С*), м. ми́йна (*ШС*);
м. проходочная – прокóпувалка (*NC*), м. прокопнá;
м. режущая, м.-резак (*врубовая*) – рíзалка (*NC*), м. рíз(аль)на;
м. рудопромывочная – рудопромивалка (*NC*);
м. (не)самоходная – маши́на (не)самохíдна;
м. скреперно-погрузочная – м. скрéперно-навантáжна;
м. сортировочная – сортувáлка (*С*), м. сортувальна (*ЗТГ*), м. сортівнá (*ЗТГ*);
м. стержневая – м. стрижнéва;
м. углеотбойная – вуглевідбивáлка (*NC*), м. вуглевідбивнá;
м. углеподъемная – вуглепідіймáлка (*NC*), м. вуглепідіймáльна, [вуглетяжник (*ДСТ*)];
м. углерезная – *см.* **м. врубовая**;
м. ударная (*толчея*) – м. вдáрна;
м. флотационная – зринáлка (*NC*), м. зринáльна, м. фльотацíйна;
м. центробежная (*для разделения эмульсии*) – м. відосередкóва;
м. черпачная (*экскаваторная*) – черпáчка (*С*), м. черпáчна;
м. электробурильная (*ручная*) – електросвердлувáлка (*NC*), м. електросвердлóва.

Машинист – машинíст(-ста) (*Пн 61*, *Км*, *Тмч*), [машиніста (*Тмч*, *У*), машинистий (*У*), машинник (*У*)].

Машинка динамо-электрическая – маши́нка динáмо-електри́чна;
м. магнитно-индукционная – м. магнéтно-індукцíйна;
м. палильная – підпáлювалка (*NC*), м. підпальнá;
м. подрывная – висáджувалка (*NC*), м. висаднá.

Меденосный – мідевмíсний (*С*).

Медно-промышленный (*о деле*, *предприятии*) – мідепромислóвий;
м.-рудный (*район*) – мідерýдний.

Медь, *геол.* – мідь(-ді), *заг.*

Межутрубный (*о пространстве*) – межитрýбний (*С*), міжтрубний (*ДСТ*).

Мел, *геол.* – крéйда; *заг.*

м. кусковой – к. грудковá (*ШС*), к. в грудкáх (*ДСТ*).

Мелковкрапленный (*о виде золота*) – дрібнозалýчений (*NC*).

Мелкозернистый (*кварц*) – дрібнозерня́стий (*СТК 12*, *ШС*).

Мелкопрожил – дрібнопрóжилки(-лок) (*NC*).

Мелкопрожильный (*о зоне*, *участке*) – дрібнопрóжилковий (*С*).

Мелкосортный (*уголь*) – дрібносóртий (*С*).

Мелочь (*угля*, *руды*) – дрíб'язок(-зку) (*Г*, *Пн 25*, *ШС*), дрібня́к(-кý) (*НТВ 26 V 6*);
м. богатая – дрíб'язок багáтий.

Мельница бегунная – млин(-на) накóтний;
м. валкова – м. вальцéвий;
м. вертикальная Стэртеванта – м. сторчови́й Стертевáнтівський;
м. винтовая Гумбольдта – м. ґвинтови́й Гумбóльдтівський;
м. дисковая – м. кружáлóва;
м. дробильная (*для измельч. угля*, *руд*), *мех.* – дробáрка, млин-дробáрка (*С*);
м. колокольная – м. дзвонувáтий;
м. кольцевая – м. кільцéвий;
м. коническая – м. конíчний;
м. молотковая (*для дробления на мойках*), *мех.* – м. молоткóвий, дробáрка молоткóва;
м. прутковая (*заряженная стальными прутками*) – м. прутови́й, д. прутовá;
м. рудная (*для размалыв. руды*) – м. рýдний;
м. с вращающимся основанием – м. з поворíтнóю оснóвою;
м. с неподвижным основанием – м. з нерухóмою оснóвою;
м. трубная – м. трýбний;
м. шаровая (*на обогат. фабр.*) – м. кульови́й (*С*), дробáрка кульóва (*С*), кульомли́н(-нá) (*NC*).

Мергель, *геол.* – мéрґель(-ґлю).

Мерзлота вечная – промéрзлість(-лости) відвíчна (*С*), мерзля́к(-кý) відвíчний (*ШС*). [заморозь відвічна (*Т**)].

Меридиан истинный – меридія́н(-ну) дíйсний;
м. магнитный – м. магнéтний.

Мерник для нефти, резервуар-мерилка – нафтомíрник(-ка) (*NC*).

Меритель, мерник – мíрник(-ка) (*Г**, *ДСТ*), [вимірник (*ДСТ*)].

Месниковатый, месиковатый – липкóватий (*Г**).

Место защищенное (*от взрывов*) – мíсце захи́щене;
м. порожное, порог (*уступ*) – *см.* **Порог.**

Местоположение (*полезн. ископ.*) – мíсце (*Г**, *У*), [мiсцеположення (*Пн 6*)].

Месторождение (*руд*) – родóвище (*Т*, *Пн 201*, *ЗТГ*, *ДСТ*), [мiсцеродження (*ТВ II 12*, *Т*), мiсце зародку (*Т*, *ЗТГ*), мiсце зародження (*Т*), мiсцезароди (*Т*)];

м. апатита, апатитовое – апатитóвище (*С*), р. апати́тове;

м. асбеста, асбестовое – азбестóвище (*С*), р. азбéстóве;

м. асфальтовое – асфальтóвище (*С*), р. асфáльтове;

м. богатое – родóвище багáте;

м. бокситов – бокситóвище (*С*), р. бокси́тове;

м. бурожелезняковое – р. рудозалiзнякóве;

м. вскрыть – р. вiдкри́ти;

м. вторичное, россыпь – розси́пище (*С*); р. втори́нне;

м. газа, газовое – газóвище (*С*), родóвище гáзóве;

м. глины – гли́нище (*Г*, *У*, *ЗТК II 85*, *БКТ 25*, *КГ 15*);

м. гнездовое – родóвище гнiздовé;

м. горючих сланцев – р. пальни́х лупакiв;

м. графита, графитовое – графiтóвище (*С*), р. графíтóве;

м. железных руд, железорудное – залiзорýдище (*С*), р. залiзорýдне (*НТВ 26 I 44*);

м. жильное – р. жиловé;

м. золота – золоти́ще (*ДСТ*), р. зóлота;

м. золоторудное – золоторýдище (*С*), р. золоторýдне;

м. золотосодержащее – золоти́ще (*ЗТГ*), р. золотовмíсне;

м. изверженное (*массивное*) – р. ерупцíйне;

м. известковое – вáпнище (*Г*, *У*), р. вапнякóве;

м. калийных солей – р. калíйних солéй, калíйна солони́ця;

м. каменное, камня – кам'яни́ще (*Г**), р. кам'янé (*НТВ 26 II 44*);

м. каменноугольное – кам'яновýглище (*С*), р. кам'яновýгiльне (*НТВ 26 I 44*), [земляновуглище (*ЗТГ*)];

м. каолина – каолiнóвище (*С*), р. каолiну (*НТВ 27-325*);

м. кварца – кварцóвище (*С*), р. кварцóве;

м. колчеданное – iскришóвище (*С*), р. iскришéве;

м. коренное – р. материкóве (*С*), р. перви́нне (*ШС*);

м. корунда, корундовое – корундóвище (*С*), р. корýндове;

м. крутопадающее – р. крутоспáдне (*С*), [мiсце зародку стрiмкоспадне (*ЗТГ*)];

м. магнезита, магнезитовое – магнезитóвище (*С*), р. магнези́тове;

м. марганца, марганцевое – манґанóвище (*С*), р. манґанóве;

м. меди – мiдяни́ще (*ЗТГ*, *ЗТС*), р. мíдi, р. мíдне;

м. медных руд – мiдерýдище (*С*), р. мíдних руд;

м. мелу, меловое – крейдя́нка (*У*), р. крейдянé;

м. метазоматическое – р. метазомати́чне;

м. мрамора – мармурóвище (*С*), р. мармурóве, р. мáрмуру;

м. надежное – р. надíйне;

м. нефти – нафтóвище (*С*), р. нафтóве; [ропище (*Т*)];

м. огнеупорной глины – р. вогнетривкóї гли́ни;

м. одновременное (*сингенетическое*) – р. одночáсне;

м. озокеритовое – озокеритóвище (*С*), р. озокери́тове;

м. олова – цинóвище (*С*), р. ци́ни, цинóве;

м. органическое – р. органíчне;

м. осадочное – р. осаднé, р. осадóве;

м. пемзовое – пемзóвище (*С*), р. пемзóве, р. пéмзи;

м. первичное, коренное – р. первинне (*С*), р. материкóве;

м. песка – пiскóвище (*С*), р. пiскý, р. пiсковé;

м. песчанников – р. пiсковикiв (*ТСК 6*), р. пiсковикóве;

м. пластовое, пластообразное – р. верствовé, р. верствувáте;

м. платины, платиновое – плятинóвище (*С*), р. пля́тинóве;

м. плитообразное – р. плитувáте;

м. позднейшее (*эпигенетическое*) – р. пiзнíше;

м. полевого шпата – р. польово-склянцéве;

м. полезных ископаемых – р. кори́сних копáлин (*НТВ 26 I 44*);

м. пологопадающее – р. пологоспáдне;

м. разведанное – р. розвíдане (*НТВ 26 I 4*);

м. россыпное – розси́пище (*С*), р. розсипнé;

м. ртути, ртутное – живосрiблóвище (*С*), р. живóго срíбла;

м. рудное – рудóвище (*С*), р. рýдне;

м. самоцветное – р. самоцвiтiв;

м. свинца, свинцовое – оливóвище (*С*), р. олив'я́не, р. óлива;

м. серебра, серебряное – срiблóвище (*С*), р. срiблóве;

м. серебряных руд – сріблору́дище (*С*), р. срібло́вих руд;
м. серное – сірко́вище (*С*), р. сірча́не;
м. сланцев – лупако́вище (*С*), р. лупаків, р. лупако́ве;
м. слюды – лосняко́вище (*С*), р. лосняко́ве, р. лосняків;
м. соли, соляное – солони́ще (*Г**, *У*), солони́ця (*Г**, *У*), р. соляне́;
м. сурьмяного блеска – р. стибійного бли́ску;
м. сурьмяных руд – стибійнору́дище (*С*), р. стибі́йних руд;
м. угольное – ву́глище (*С*), р. ву́гільне;
м. фосфорита, фосфоритное – фосфорито́вище (*С*), р. фосфори́тове;
м. цинка, цинковое – цинко́вище (*С*), р. ци́нкове;
м. чечевицеобразное – р. сочкува́те.
Металл благородный – мета́ль(-лю) добро́дний (*ШС*), [метаeasль шляхетний (*ЗТК I 167*)];
м. драгоценный – м. дорогоці́нний, м. кошто́вний;
м. цветной – м. кольоро́вий.
Металлический – мета́ле́вий (*Г*, *У*, *ММУ*, *Т*, *ДСТ*), [металічний (*У*, *Т*), метальовий (*У*, *Т*), металистий (*Т*), метальний (*Т*)].
Металлоносный, металлосодержащий (*о полосе*, *о пласте*) – металевмі́сний (*С*).
Металлургический – металюрґі́йний (*С*), [металургі́чний (*Т*), гамарний (*ММУ*)].
Металлургия – металю́рґія (*КХС*), [метальництво (*КХС*), гамарство (*ММУ*, *КНС*)].
Метан – мета́н(-ну) (*Пн 105*, *ЗТГ*), боло́тяний газ(-зу) (*ЗТГ*).
Метод абсорбционный (*опред. мет. руд*) – мето́да абсорбці́йна, м. вбирна́ (*С*), [м. абсорбійна (*ТВ II 49*)].
м. емкостный (*жел. руд*) – м. є́мнісна (*С*), [м. поємна (*ТВ II 50*)];
м. звуковой – м. звукова́;
м. радиографический – м. радіографі́чна;
м. радиоденсиметрический – м. радіоденсиметри́чна;
м. радиоскопический – м. радіоскопі́чна;
м. рефлексионный – м. рефлексі́йна;
м. стереорадиографический – м. стереорадіографі́чна;
м. электромагнитный – м. електромагне́тна (*ТВ II 49*).
Метчик (*буров. инстр.*) – наворо́тець(-тця) (*Сер.*);
м. ловильный (*для обсадн. труб*) – н. ловни́й.
Механизм беспрерывнодействующий – механизм(-ма) безупи́нно чи́нний (*ЗТГ*);
м. дробильный – м. дроби́льний;
м. открывающий (*вагонетку*) – м. відкривни́й;
м. питающий гидравлический (*бур. станка*) – м. живи́льний гідравлі́чний;
м. поворачивающий (*фрейфала*) – м. поверта́льний;
м. подъемный – м. підіймальний (*С*),
м. посадочный (*вагончиков в клеть*) – м. уко́чувальний;
м. размалывающий (*для получения свин. пыли*) – м. розме́лювальний;
м. сбрасывающий – м. скидни́й.
Механика горнозаводская – меха́ніка гірни́ча.
Мешалка – 1) (*апп. в флотац. маш.*), *мех.* – перемі́шувалка; 2) (*предмет*)– копи́стка (*У*, *ФС*, *КХС*, *ДСТ*), [колотівка (*ФС*, *КХС*), мішалка (*ФС*, *КХС*)];
м. механическая – п. механі́чна;
м. (не)подвижная – п. (не)рухо́ма;
м. радиальная (*печи*) – п. радія́льна.
Мешок воздушный (*для остан. взрыва*) – обхідни́к(-ка́) (*NС*);
м. двухполовинчатый (*респир.*) – мішо́к (-шка́) саквува́тий, м. двополови́нчатий;
м. дыхательный – м. ди́хальний.
Миграция (*нефти*) – міґра́ція (*ТВ II 39*).
Минер – міне́р(-ра) (*С*), [мінар(-ря) (*ЗТГ*), підкопник (*Тмч*)].
Минерал редкоземельный – мінерал(-лу) рідкоземе́льний (*С*);
м.-спутник – м. супровідни́к(-ка́) (*С*).
Моечный (*герд*) – ми́йний (*С*).
Мойка – 1) (*прибор*) – ми́йниця (*Г**, *Пн 204*), [мойки (*У**), мийка (*ДСТ*), вимивачка (*ДСТ*), мойка (*НТВ 26 V 3*)]; 2) (*процесс*) – миття́ (*У*, *Пн 78*, *НТВ 26 V 3*);
м. винтовая (*для руды*) – ми́йниця ґвинтова́;
«м.-классификатор» – м.-клясифіка́тор (-ра);
м. струевая – м. струми́нна.
Молотовище (*стержень молота*) – молоти́лно (*NС*), молотови́ще (*У*, *Тмч*, *ШС*), [д. до молотка (*У*, *Тмч*)].
Молот боевой – бия́к(-ка́) (*Г**).
Молоток бурильный – молото́к(-тка́) свердло́вий;
м. б. быстроходный – м. с. швидкохі́дний;
м. вломовой – лома́к(-ка́) (*Г**);
м. врубовой – м. зарубни́й (*С*);
м. отбойный (*механический клин*) – м. відбивни́й;

м. пневматический (*при забойке*) – м. пневмати́чний, м. повітряни́й;
м. рудничный двустаканный – м. копальне́вий двокухле́вий;
м. сигнальный – м. гасови́й;
м. телескопный – м. телеско́пний;
м. «трех-четырех-дырный» (*Флотмана*) – м. три-, чоти́ридірко́вий;
Момент опрокидывающий, *мех.* – моме́нт (-нту) перекидни́й.
Монитор, водобой (*для смывки высок. забоя*) – водобі́йник(-ка) (*С*), моніто́р(-ра) (*С*).
Мост воздушный – *см.* **Кроссинг**;
м. откатный (*деревянная эстокада*) – міст (моста́) відкотни́й;
м. перекидной (*на штреке*) – м. перекидни́й;
м. переходный – м. перехідни́й (*Пн 174*).
Моталка крестообразная – мотови́ло хрища́те (*Пн 86*).
Мотор лебедочный воздушный – мотор (-ра) крутови́й пові́тряни́й.
м. подъемный – м. підійма́льний.
Мотыга (*для вязких пород*) – копани́ця (*Г*, *У*, *ДСТ*, *ЗТГ*), моти́ка (*Г*, *У*, *ЗТГ*).
Мощность – 1) (*отложений*, *россыпи*, *пласта*) – гру́бість(-бости) (*Т*), [товщина (*Т*), могутність (*Т*)]; 2) (*машин*), *мех.* – поту́жність(-ности);
м. откаточная (*локомотивов*) – поту́жність вивізна́;
м. полная (*пласта*) – гру́бість по́вна.
Мрамор, *геол.* – ма́рмур(-ру).
Мука буровая – по́терть(-ті) свердло́ва́ (*ЗТГ*);
м. рудная толчейная – бо́рошно ру́дне сту́пне.
Мульда – влого́вина (*ЗТГ*), му́льда (*Т*, *НТВ 26 IX 23*), [корито (*Т*), лоть (*Т*), лотка (*Т*)].
Мундштук (*самоспасат.*) – ци́бух(-ха) (*Г*, *Др.*).
Мусор угольный – по́кидь(-ді) вугляна́ [сміття вугляне (*СМТС*), штиб (*ШС*)].
Мутилка (*амальгаматора*) – каламу́тник (-ка) (*NC*).
Муть буровая – каламу́ть(-ті) свердло́ва́.
Муфта ловильная (overshot) – *см.* **Овершот**;
м. подъемная (*для штанг*) – злучни́к(-ка́) підійма́льний.
Мюрг (*един. сопротивление*) – мю́рґ(-ґа) (*С*).

Н

Набегание (*вагончиков друг на друга*) – наска́кування (*С*), набіга́ння (*ШС*).
Набегающий (*конец каната*) – набіжни́й (*Г**).
Набойка – 1) (*в скважине*) – наби́ванка (*С*), 2) (*внутр. облиц. трубы*, *мельницы*), *мех.* – хутро́вання, ви́стілка.
Набор колонковый – справи́лля колонко́ве (*С*).
Навертывание (*штанги*) – накру́чування (*С*).
Навес опасный (*руды*) – на́висок(-ску) небезпе́чний.
Навешивание (*канатов*) – начі́плювання, наче́плення, *заг.*
Навивка – 1) (*предмет*) – наві́й(-во́ю) (*Г**, *ХвРт* 1); 2) (*каната на барабан*) – намо́тування, намота́ння (*С*), навива́ння, навиття́ (*Тмч*), [мотання (*Тмч*)].
Нагнетание (*воздуха*) – на́гніт(-ту) (*Г**, *ЗТГ*), нагніта́ння (*ЗТГ*).
Нагребка (*угля*, *руды в лотки*) – нагорта́ння (*С*), нагріба́ння, на́гріб(-гребу) (*С*).
Нагребщик (*руды*, *породы*, *угля*) – нагорта́льник(-ка) (*NC*).
Нагрузка – 1) (*вагонеток рудой*, *углем*) – наванта́жування, наванта́ження (*Пн 8*, *Ск*, *Км*, *ММУ*, *Т*), ванта́га (*Т*, *Ск*), [ладування (*ТВ*, *25-48*)]; 2) (*машин силами*), *мех.* – о́бтяж(-жу) (*С*), обтяже́ння;
н. концевая (*головного каната*) – наванта́ження кінце́ве (*ХвРт 1*);
н. полезная – п. кори́сне (*Пн II*), обтя́ження кори́сне.
Нагрузчик (*вагонов*) – наванта́жник(-ка) (*С*).
Наддача, -вание (*каната*) – надда́ток(-тку) (*С*), наддава́ння (*С*).
Надежный (*пласт*, *жила*) – наді́йний (*Г*, *Т*), пе́вний (*Т*).
Наделок (*для увеличения высоты вышек*) – на́двишок(-шка) (*NC*).
Надземный (*о печи*) – надзе́мний (*С*).
Надзор горный – на́гляд(-ду) гірни́чий (*С*), до́гляд гірни́чий (*ТМД*);
Надрешетный (*продукт сортировок*) – надреші́тний (*С*).
Надрудный (*слой*) – надру́дний (*С*).
Надшахтный (*о здании*) – надшахто́вий (*С*).
Назатыльник брезентовый (*для предохр. от огня*) – напоти́личник(-ка) брезе́нтовий (*С*).
Накатник (*для крепления*), *стр.* – накі́ття.
Накатываться (*о вагонетках*) – нако́чуватися (*Г*).
Накачивание пробное (*раствора*) – насмоко́вування спро́бне.
Накачивать (*цемен. раствор*), *мех.* – насмоко́вувати, насмокува́ти.
Накидка ручная (*на конвеер*) – накида́ння ручне́.

Накидчик (*руды*, *угля*) – накида́льник(-ка) (*NС*).
Накип (*гура на стенках выработок*) – дрігва́к(-ку́) (*NС*), [накип (*Т*), шум (*КХС*), шумовина (*КХС*)].
Накладка нажимная (*на рельсах*) – на́кладка натискна́;
н. опрокидывающая (*на рельсах*) – н. перекидна́.
Наклон – 1) (*наклонный штрек*) – подо́вжня похи́ла (*С*); 2) – *см.* **Уклон.**
Наконечник – 1) (*молотка*, *кайлы*) – наконе́чник(-ка) (*Г*, *У*, *Т*, *ФС*, *Др*), [рихва (*ЗТС 162*, *У*), оскіп (*У*, *ФС*), заківка (*ДСТ*, *Др*)]; 2) (*обуха*) – дзюб(-ба) (*ЗТГ*).
Накопление (*газа*, *нефти*) – ску́пчування, ску́пчення (*Т*), наку́пчення (*Пол*), [нагромадження (*ТВ II 3*), накопичення (*Т*)].
Налет (*на кровле*, *стенках выработок*) – суга́ (*Г**, *У*, *КХС*, *Тмч*, *С*) [цвіт, (*У*, *Тмч*, *Т*), поволока (*Т*, *КХС*, *ДСТ*), нальот (*Т*), іржа (*У*, *КХС*), осуга (*Г*, *ДСТ*), падь (*Тмч*)];
н. железистый (*на шпате*) – суга залізи́ста;
н. землистый (*на шпате*) – с. земля́ста;
Намывать, -мыть (*золото*, *платину*) – намива́ти, нами́ти (*Г*).
Намывка (*золота*) – намива́ння, намиття́ (*С*).
Нанос – на́мул(-лу) (*Г*, *ЗТГ*, *ЗТК III 224*, *КХС*, *Т*), на́мулок(-лку) (*КХС*) [намив (*Т*, *ЗТК III 224*), напливок (*ЗТК III 224*), наплив (*Т*, *КХС*), примул (*КХС*), напливина (*Т*, *КХС*), наплинок (*Т*), плав (*Т*), штуровисько (*Т*), нанос (*Т*, *КХС*)];
н. золотоносный – на́мул золотовмі́сний;
н. мелкообломочный – н. дрібноокрушенце́вий.
Наперсток (*при бурении*) – напе́рсток (-стка) (*Г**).
Напластование – на́верства (*NС*), наверствува́ння (*Т*), наверство́вання (*С*) [верствування (*Т*), уверствування (*Т*), нашарування (*ЗТГ*, *НТВ 27-325*, *ДСТ*), шарування (*Т*), напластування (*ЗТК II 89*, *Т*)];
н. антиклинальное – на́верства, наверство́вання сідлова́, -ве, н. антикліна́льна́, -не;
н. (не)согласное – на́верства (не)рівнобіжна, [наверство́вання (не)згі́дне (*ШС*)];
н. смешанное – н. перехре́сна (*С*), [верствування перехресне (*Т*), ускісне верствування (*Т*)].
Напор скоростной (*в трубе*, *канале*), *мех.* – на́пір(-по́ру) швидкісний.
Направление по восстанию (*пласта*) – на́прям(-му) за підняттям (*Пн 5*);
н. по падению – н. за спа́дом.
Направляющая (*предмет*), *мех.* – напрямни́ця;
н. криволинейная скиповая – н. криволіні́йна скіпова́ (*С*), [направа криволінійна (*ХвРт 1*)];
н. перегонная (*для клети*) – н. перегі́нна.
Направляющий (*о брусьях*) – напрямни́й (*С*).
Наращивание (*бурильных труб*) – дото́чування, дото́чення (*С*).
Нарезать (*столбы*, *шахтное поле*) – нарі́зувати (*Г*, *У*), вирі́зувати (*Г**).
Нарезка – 1) (*шахтн. поля*) – нарі́зування, нарі́зання (*ДСТ*, *У*), [на́різка (*У*)]; 2) (*винтовая*), *мех.* – різь(-зі).
Нарифление шламмовое (*стола*) – карбо́вання шлямове́.
Нарушение геологическое (*«перевалы»*) – пору́шина геологі́чна (*С*).
Нарядная (*на шахте*) – виря́дня (*С*) [загадо́вня (*ШС*)].
Нарядчик – виря́дник(-ка) (*С*) [зага́дник (-ка) (*ШС*), пригінчий (*У*)].
Насадка направляющая (*в башмаке*) – на́сад(-да) напрямни́й.
Насадок (*для вентиляции*) – на́сад(-ду) (*Г**, *Др*, *Ск*), на́садка (*Ск*).
Наслоение – на́шарок(-рку) (*NС*), нашарува́ння (*ШС*), [наверствування (*У*, *ЗТГ*, *Т*, *Тмч*, *ДСТ*)].
Насос – смок(-ка) (*Г*, *У*, *Пн 207*, *ФС*, *ДСТ*, *Др*), [цмок (*Г*, *У*), помпа (*Г*, *ЗТК I 68*, *ФС*), смоковик (*У*), водотяг (*У*, *Г*)];
н. агитационный – с. збурни́й, с. аґітаці́йний;
н. быстроходный – с. швидкору́шний;
н. водобойный (*при драгиров.*) – с. водобі́йний;
н. водоотливной – с. водовідливни́й;
н. воздушный – повітросмо́к(-ка), с. повітряни́й (*Др*), [с. духовий (*Г*), помпа воздушна (*ФС*)];
н. воздушно-сухой – повітросмо́к сухи́й.
н. Вортингтона, *мех.* – смок сторчови́й;
н. восьми-, много-, камерный – с. восьми-, багатока́мерний.
н. всасывающий, *мех.* – с. всисни́й;
н. глубокий (*для глубоких скважин*) – глибосмо́к(-ка) (*NС*), с. глибокотя́жний;
н. глубоководный, шпиндельный, штанговый – глибосмо́к шпі́ндельний штангови́й, [помпа глибоководна штангова (*НТВ 26 V III 24*)].

н. горизонтальный центробежный – с. позе́мний відосередко́вий, [помпа позе́ма відосередкова (*НТВ 26 VIII 24*)];
н. грязевой (*при циркул. бурении*) – шлямосмо́к(-ка) (*С*); с. шлямо́вий;
н. давяжный – смок нагнітни́й;
н. крыльчатый – с. крила́стий;
н. одно-, много-, ставный – с. одно-, багатопоста́вний;
н. одно-, много-, ступенчатый – с. одно-, багатосхідча́стий (*Пн 211*);
н. переносной – с. переносни́й;
н. песковой центробежный – піскосмо́к (-ка) відосередко́вий;
н. пневматический (*с возд. приводом*) – с. пневмати́чний (*ДСТ*, *Др*), [помпа пневматична (*ФС*)];
н. подвесной (*на рудниках*) – с. почіпни́й;
н. поршневой, *мех.* – с. толоко́вий;
н. растворный – розчиносмо́к(-ка) (*NC*), с. розчино́вий;
н. ручной – с. ручни́й (*Др*), [помпа ручна (*ТСК 12*)];
н. скалковый, скальчатый – с. пурначеви́й;
н. спиральный – с. спіра́льний;
н. центробежный – с. відосередко́вий (*Пн 211*), [с. відбіжний *ДСТ*, *Др*), помпа відосередня (*ЗТГ*), п. відосередкова (*ЗТС 144*), п. відбіжна (*ЗТГ*)].
н. «сбрасывает» – с. «скида́є» (*Пн 214*).

Насосный (*рабочий*) – смоківни́к(-ка́) (*NC*), смокови́й (*С*).

«Наставка» (*вёслых труб*) – на́ставка (*С*).

Настил качающийся – помі́ст(-мо́сту) хитки́й (*Пн 75*).

Настилка (*выработок*) – настила́ння (*У*).

Насыпальщик, насыпщик (*при погрузке*) – насипа́льник(-ка) (*NC*).

Насыпка (*вагонов*) – насипа́ння (*У*), на́сип (-пу) (*С*), [насипка (*У*)].

Натянутость холостая (*каната*) – натя́гненість(-ности) я́лова.

Находка – 1) (*платины*, *золота*, *полезн. ископ.*) – на́хідка (*Г*, *У*), зна́хідка (*Г*, *У*); 2) (*процесс*) – знахо́дження, зна́хід(-ходу) (*Г*).

Нацепка (*каната*, *вагонетки*, *крюка*) – на́чіп(-чепу) (*С*), начі́плювання, наче́плення, *заг.*

Начало (*устье выработки*) – верша́к(-ка́) (*Г**), поча́ток(-тку), *заг.* [ги́рло (*ФБо 225*)].

Нащечина – 1) (*часть замка дер. штанги*) – напу́клина (*NC*); 2) **н.** – *см.* **Хвост.**

Нащупыватель (*локомотива*) – нама́цувач (-ча) (*NC*).

Невырубка (*урока*) – неви́руб(-бу) (*С*), неви́рубання (*С*).

Недра – на́дра(-дер) (*Т*), [надро (*Г*, *ЗТГ*, *Г*), нетри (*Т*), недра (*Т*), нідро (*Т*)].

Нейтрализация (*кислых песков*) – невтраліза́ція (*Т*), невтралізува́ння, невтралізо́вання, [зневтралізування (*Т*), нейтралізація (*Т*)].

Нефтедобыватель – нафтодобувни́к(-ка́) (*NC*).

Нефтедобывающий (*о районе*) – нафтодобувни́й.

Нефтедобыча – 1) нафтоздобу́ток(-тку) (*С*); 2) (*процесс*) – нафтоздобува́ння.

Нефтекачка – нафтотя́жня (*С*).

Нефтемер – нафтомі́р(-ра) (*С*).

Нефтемерный (*о стекле*) – нафтомі́рчий (*С*).

Нефтенагреватель – нафтогрі́йник(-ка) (*С*), нафтопідігріва́ч(-ча́) (*С*).

Нефтеносность (*пласта*) – нафтовмі́сність (-ности) (*С*), [ропоносність (*ТВ II 59*)].

Нефтеносный (*горизонт. пласт*) – нафтовмі́сний (*С*), [ропоносний (*ТВ II 40*)].

Нефтеобработка – нафтооброблю́ння, нафтообро́блення (*С*).

Нефтеотвод – нафтовідві́д(-во́ду) (*С*).

Нефтеочиститель – нафточи́сник(-ка) (*С*).

Нефтеперегонный – нафтоперегі́нний (*С*), нафтодестиля́рний (*С*).

Нефтеприемный – нафтоприйма́льний (*С*).

Нефтепровод – нафтопро́від(-воду) (*С*), [нафтогін (*ДСТ*)];
н. всасывающий – н. всисни́й;
н. нагнетательный – н. нагнітни́й.

Нефтепромысловый (*район*) – нафтопромисло́вий (*С*).

Нефтепромышленник – нафтопромисло́вець(-вця) (*С*).

Нефтепромышленность – нафтопромисло́вість(-вости) (*С*), нафто́ва промисло́вість(-вости).

Нефтеразборный, нефтераздаточный (*бак*, *станция*) – нафтовидавни́й (*С*).

Нефтетранспортный (*о предприятии*) – нафтотранспорто́вий (*С*).

Нефтеуловитель – нафтоло́вник(-ка) (*С*).

Нефтеуправление – нафтоупра́ва (*С*).

Нефтехранилище – нафто́йма (*С*), нафтосхо́вище (*С*);
н. промысловое – н. промисло́ва.

Нефть – на́фта (*Т*, *ЗТК*, *ТВ I 4*, *У*, *Км*, *ЗТС 89*, *Тмч*, *ДСТ*, *ЗТК I 141*), [ропа (*гал.*) (*Г*, *Км*, *ТВ 25-47*), на(е)хта (*Г*,*Т*), кип'ячка (*Т*, *Км*, *ФБо 18*), олій ска(е)льний (*Г*, *Т*), китиця (*Т*), олія земляна (*Г*), текучка (*Г*)];

н. асфальтовая – н. асфáльтова (*ТВ 26 I 2*);
н. белая (*прозрачная*, *светло-бурого цвета*) – н. білáста;
н. беспарафиновая – н. безпарафінова.
н. бесцветная – н. безбáрвна;
н. высачивающаяся – н. височнá;
н. дистиллированная – н. дестильóвана (*ТВ II 60*);
н. жидкая – н. течнá;
н. компрессорная – н. компрéсорна;
н. красная, коричневая (*полупрозрачная*, *светлая*, *коричневого цвета*) – н. брунáста;
н. легкая – н. легкá;
н. насосная – н. смоковá;
н. отбензиненная – н. знебезúнена;
н. парафинистая, парафиновая – н. парфíниста (*С*), [ропа парафінова (*ТВ 26 III 46*)];
н. полужидкая гудронная – н. напівтéчнá ґудрóнна;
н. самотечная – н. самотéчна;
н. связанная – н. зв’язана;
н. темная (*зеленовато-коричневая*) – н. тéмна;
н. тяжелая – н. важкá;
н. фонтанная, фонтанирующая – н. викиднá, н. фонтанувáльна.

Нефтяник – нафтáвúк(-кá) (*NC*).

Нефтяной – нафтóвúй (*Т*, *ДСТ*, *У*), нефтяний (*Т*), нехтяний (*Г*, *У*, *Т*), нафтяний (*У*), нахтовий (*Г*, *Т*)].

Нивеллир, *геод.* – нівелíр(-ра), спадомíр (-ра);
н. глухой – н. перекладнúй;
н. с диоптрами – н. із прóзорами.

Нивеллирование, *геод.* – нівеляція, нівелювáння, спадомíряння.

Нижняк (*фосфорит*) – фосфорúт-тьмянéць(-нця) (*С*), фосфорит-матовúк(-кá) (*С*).

Никкель-содержащий (*о минерале*) – ніклевмíсний (*С*).

Ниппель переводной (*для заливоч. трубок*) – нутрéць(-ця) перевіднúй, ніпель (-пля) перевіднúй.

Нистагли (*болезнь горняков – дрожание глазных яблок*), *мед.* – очетремтíння,ністáґлі(-лів).

Нисходящий (*о галлерее*) – додíльний (*С*).

Нитроглицерин – нітрогліцерин(-ну) (*Пол*), [нітрогліцерина (*ЗТГ*, *ШС*)].

Нитрожелатин – нітрожелятúн(-ну) (*С*).

Ниша (*в выработке*) – печýра (*Г**, *СЖМ**), ніша (*ШС*).

Новосадка (*новосадочная соль*) – новóсідка (*NC*).

Нога – 1) (*вышки*, *копра*) – ногá (*ХвРт I*), віднóга (*Г**); 2) *см.* **Целик**;
н. составная (*копра*) – н. складáна;
н. цельная (*копра*) – н. суцíльна.

Ноготь (*перо долота*) – кíготь(-гтя) (*Г**).

Нож канатный – ніж (ножá), різáк(-кá) кодíльний;
н. периферический (*буров. инстр.*) – н., р. перифериúчний;
н.-подкова (*для обрез. каната*) – н., р. підкóвкою, н. підкóвуватий;
н. подрезающий (*бура*) – н. підрізнúй;
н. радиальный (*буров. инстр.*) – н. радіяльний.

«Ножка», целик – 1) (*руды*) – цілинéць(-нця) (*NC*), ніжка (*ПН 101*); 2) *см.* **Просечка ножковая**.

Ножницы, яс (jars) – нóжиці(-жиць) (*Г**);
н. пружинные, яс пружинный – н. пружúнні.

Номер выездной (*вагонетки*) – нýмер(-ра) виїздóвий;
н. спусковый – н. спусковúй.

Нос утиный (*род скрепера*) – ніс (носа) шполувáтий, н. качúний (*С*).

Носилки (*для угля*) – нóші(-шів) (*Г*, *У*), [носилки (*Г*)].

Носитель (*воды*, *нефти*) – носíй(-сія) (*Г*, *Пн 203*).

Носовка (*для внутр. орошения*) – носáтка (*Г**);
н. концевая – н. кінцéва.

О

Обвал (*при выемке*) – завáла (*Г**, *СЖМ*), [обрушина (*СЖМ*)].

Обваливать кровлю – завáлювати покрівлю (*НТВ 27-327*).

Обварка (*на штанге*) – карýнка (*Г**).

Обводнение (скважин) – обвóднювання, обвóднення (*Т*, *СЖМ*), навóднювання (*ТВ 25-62*, *Т*), [уводнення (*Т*, *СЖМ*), заводнення (*Т*)].

Обдалбливать (*инструм. при ловле*) – обдóвбувати, обдовбáти (*С*).

Обеднение (*концентрата*) – біднíння, збіднíння (*СЖМ*), [зубожíння (*СЖМ*)].

Обезвоживание (*илов*) – зневóднювання, зневóднення (*С*).

Обезвоживатель – зневóднювач(-ча) (*NC*).
о. решетчатый (*для сортировки асбеста*) – з. решетувáтий.

Обезвоживающий (*грохот*) – зневóднювальний (*С*).

Обезволаживание (*илов*) – зневоло́жування (*С*).

Обезвреживание (*угольн. пыли*) – знешко́джування, знешко́дження (*СЖМ*) [зневаджування, зневадження (*СЖМ*)].

Обезжелезивать, -зить (*бокситы*) – знезалі́знювати, знезалі́знити (*С*).

Обеззоливание (*графит. концентрата*) – знепо́пелювання (*С*).

Обеззолоченный (*раствор*) – знезоло́чений (*С*).

Обезруживание (*пласта*, *жилы*, *месторож.*) – знеру́днювання, знеру́днення (*С*).

Обезуглероживать, -дить – зневуглецьо́вувати, зневуглецюва́ти (*ШС*).

Обессеривание (*графита*) – зневуглецьо́вування (*С*), знесі́рчування (*ШС*).

Обесфосфоривание (*железн. руд*) – знефосфо́рювання (*С*).

Обжиг (*руды*) – ви́пал(-лу) (*СЖМ*, *ДСТ*, *Тмч*), [о́бпал(-лу) (*НТВ 27-149*, *Пол*, *ШС*), випалювання (*У*, *СЖМ*), обпалювання (*У*), опалення (*Тмч*)];
- **о. на мертво** – ви́пал на ме́ртве;
- **о. обезсеривающий** (*вторичный*, *медленный*) – в. знесі́рчувальний;
- **о. окислительный** – в. оксидаці́йний;
- **о. сульфатизирующий** (*колчеданов*) – в. сульфатува́льний;
- **о. хлорирующий** (*концентратов*) – в. хлораці́йний.

Обжигать на мертво (*руду*) – випа́лювати на ме́ртве.

Облагораживание (*жилы*) – збага́чування (*С*), полі́пшування (*ШС*).

Область абиссальная, пучинная – о́бшир (-ру) глиби́нний, о. абіса́льний;
- **о. распространения** (*взрыва*) – ца́рина поши́рення (*С*), [засяг поширення (*ЗТГ*)].

Обломочный (*о породе*) – окруше́нцевий (*С*).

Обмазчик – обма́зувальник(-ка) (*NC*).

Обманка роговая – світня́ рогова́ (*ТСК II*).

Обмен воздуха (*в шахте*) – вимі́на пові́тря.

Обмывка, -вание (*выработок*, *песков*, *угля*) – обмива́ння (*Пн 17*, *СЖМ*).

Обмывочный (*грохот*) – обмива́льний (*С*).

Обнажение (*пород*) – відсло́нення (*Т*), [відкривка (*Т*), вихід (*Т*), вихідня (*Т*), виступ (*Т*), оголення (*Т*, *СЖМ*), обнаження (*Т*)];
- **о. естественное** – в. натура́льне.

Обогатитель (*угля*) – збага́чувач(-ча) (*NC*).

Обогатительный (*аппарат герд*) – збагатни́й (*С*).

Обогащаемость (*углей*) – збага́чуваність (-ности) (*С*).

Обогащать (*ископаемое*) – збага́чувати (*Т*, *НТВ 28-376*, *СЖМ*), [збагащати (*ТВ 25-67*)].

Обогащение (*ископаем.*) – збага́чування, збага́чення (*Т*, *НТВ 26 I 44*, *У*, *СЖМ*), [убагачення (*У*)];
- **о. воздушное, отдувка** (*угля*) – з. пові́тряне́;
- **о. вторичное** – в. втори́нне;
- **о. магнитное** – з. магне́тне;
- **о. мокрое** – з. мо́кре;
- **о. сухое по трению** (*асбеста*) – з. сухе́ тертя́м;
- **о. флотационное** – з. зрина́льне, з. фльотаці́йне.

Оборка (*забоя*, *оставшейся породы*) – вибира́ння (*С*).

Оборот – 1) (*шкива*, *колеса*), *мех.* – о́берт (-ту); 2) (*вагончиков*) – о́біг(-гу) (*СЖМ*), оборо́т (-ту) (*Пн 56*).

Оборудование дражное – устатко́вання драґове́;
- **о. надшахтное** – у. надшахто́ве;
- **о. насосное** – у. смокове́ (*С*), [обладування помпове (*НТВ 26 VIII 25*)];
- **о. поверхностное** – у. поверхне́ве;
- **о. подъемное** – у підійма́льне;
- **о. проходческое** – у. прохі́дницьке;
- **о. сигнальное** – у. гаслівне́ (*Пн 18*).

Обработка (*полезных ископаемых*) – обробіток(-тку) (*С*), оброблю́ння (*НТВ 27-259*, *Тмч*, *СЖМ*), [обро́бка (*Г*, *У*, *ЗТГ*, *СЖМ*), обрі́бка (*ТВ 25-54*)];
- **о. грубая** – о. на́чорно (*ШС**);
- **о. камеральная** – о. камера́льний, о. ка́мерний;
- **о. предварительная** (*полезн. ископ.*) – о. попере́дній (*С*), оброблю́ння попере́днє (*ШС*);
- **о. тонкая** (*руды*) – о. тонки́й.

Образование геологическое (*продукт*) – ви́твір(-твору) геологі́чний (*С*), утво́рення геологі́чне (*ШС*);
- **о. наносное** – в. наносни́й;
- **о. поверхностное рудное** – в. поверхне́вий ру́дний.

Обрез (*обсад. труб*) – 1) о́бріз(-зу) (*С*); 2) (*процесс*) – обрі́зування, обрі́зання, *заг.*

Обрушение, обвал – 1) (*кровли*, *породы*) – зава́ла (*Г**, *СЖМ*), зава́л(-лу) (*Т*), [обвалля (*НТ 26 II 42*), сув (*Т*), заваль (*Т*); 2) (*процесс*) – зава́лювання, зава́лення (*Г*, *Т*, *СЖМ*), обва́лювання (*Т*, *У*, *СЖМ*); [розвалювання (*Т*)];
- **о. внезапное** – зава́ла рапто́ва;
- **о. воронкообразное** – з. лійкува́та;
- **о. искусственное** (*кровли*) – з. шту́чна;

о. преждевременное (*угля*) – з. передчáсна;
о. слоевое – з. пошарóва;
о. этажное – з. поверхóва.

Обрушивать, -шить, -ся (*о кровле*) – завáлювати, завали́ти, -ся (*Т*, *Г*), [обурювати (*Г*)].

Обрушливый (*уголь*, *кровля*) – завáлистий (*С*).

Обсадка (*скважины*) – захищáння (*С*), [обсáджування (*СЖМ*)].

Обсадной, -ный (*о трубе*) – захисни́й (*С*), [цямрови́й (*ШС*)].

Обсушка, -шивание (*соли*) – обсýшування (*СЖМ*).

Обтеска, -сывание (*камней*) – обтíсування, обтесáння, (*ТСК 21*, *СЖМ*), тесáння (*СЖМ*).

Обуривать (*цилиндрики породы*) – обсвéрдлювати (*С*).

Обух (*кайлы*) – тупáк(-кá) (*ЗТГ*), [обух (*Г*, *СЖМ*, *Дбр*)].

Обушок шахтный – тупачóк(-чкá) шахтови́й (*С*), [обушóк шахтови́й (*ШС*)].

Обхват (*каната*) – обняттѝ (*ДСТ*, *Дбр*), обíймище (*Г*, *У*, *СЖМ*, *ДСТ*, *ШС*), [обмах(-ху) (*ХвРт*, *З*, *СЖМ*), обíймиця (*У*)].

Обход самодействующий – обхíд(-хóду) самочи́нний.

Обходная откаточная – вбóчина вивізнá (*Пн 59*).

Обшивка – 1) (*вышки*) – óбшивка (*Г*, *У*, *Пн 93*, *СЖМ*, *Дбр*, *ШС*), [облям(ів)ка (*СЖМ*), палуб (*Др*)]; 2) (*процесс*) – обшивáння (*Г*, *У*, *СЖМ*, *ШС*), обшиттѝ (*С*).

Овершот – трубчáк(-кá) (*NC*), овершóт(-та) (*С*).

Огарки (*от обжига*) – недóпалки(-ків) (*СЖМ*), [недóгарки (*Г*, *СЖМ*), згарки (*СЖМ*)].

Огнегаситель – *см.* **Огнетушитель**.

Огнестойкий – вогнестíйки́й (*ШС*), [вогнетривáлий (*ЗТС 162*, *ДСТ*, *ММУ*), тривкий в огню (*Км*), незапальний (*Км*)].

Огнетушитель – вогнегáсник(-ка) (*Пн 51*).

Огнеупорность (*глины*) – вогнетри́вкість (-кости) (*ШС*), [вогнетривалість (*КГ 18*, *СЖМ*)].

«Огни вечные» (*естеств. выходы газа*) – «вогні вічні» (*С*).

Огранка (*камней*) – гранкувáння, погран(к)увáння (*С*).

Однодействующий (*о бремсберге*) – одночи́нний (*С*).

Одноперый (*бур*) – однопéрий (*С*).

Односторонний (*о кирке*, *захвате*) – однобíчний (*СЖМ*).

Озокерит – озокери́т(-ту) (*ТВ 26 I 2*, *Т*), земни́й віск (вóску) (*ТВ 26 I 2*, *НТВ 26 III 46*, *Т*).
о. жильный – о. жилови́й.

Озоление (*каменноугольной пыли*) – обпóпелювання (*С*).

Окатанность (*минерала*) – окрýгленість (*СЖМ**), скрýгленість(-ности) (*С*).

Окварцевание (*жилы*, *гранита*) – обкварцувáння (*С*).

Окись углерода, (*хим.*) – окси́д(-ду) вуглецéвий (*Пн 103*).

Оклад дверной (*при креплении*) – одвірóк (-рка) (*Г*, *Пн 148*, *ЗТГ*) [ряма (*Г**)];
о. д. крепежный – о. кріпи́льний;
о. д. (не)полный – о. (не)пóвний;
о. д. половинчатый – о. полови́нчатий.

Окно вентиляционное – вікнó провíтрювальне;
о. регулирующее – о. ґеґуляцíйне.

Околошахтный (*двор*) – колошахтóвий (*С*).

Оконтурение (*площади залегания*) – законтурувáння (*С*).

Оконтуривать, -рить (*площадь залегания*) – контуровувáти, законтурувáти (*С*).

Окременелый – скременíлий (*Т*), окремнíлий (*Т*), [окремньований (*Т*)].

Окремнение (*силицификация*) – скременíння (*С*).

Оксиликвит (*взрыв. вещество*) – оксилíквíт(-ту) (*С*).

Оловосодержащий (*колчедан*) – циновмíсний (*С*).

Омеднение (*порфиритов*) – змíднення, помíднення (*С*).

Омедненный (*о породе*) – змíднений (*С*).

«Омолаживание» (*труб нагрев.*) – відмолóджування, відмолóдження (*Т*, *СЖМ**).

Омывание воздухом (*забоя*) – обвíтрювання (*за Г*).

Оолит – іскровéць (іскрівцѝ) (*NC*), ооліт (-ту) (*Т*, *СЖМ*).

Опалубка (*барабана*), *мех.* – 1) (*предмет*) – пáлуб(-бу); 2) (*процесс*) – пáлублення (*С*).

Опережение (*забоев*) – випереджáння, ви́передження (*СЖМ*).

Опережающий (*забой*, *скважина*) – випередни́й (*С*).

Оплывание (*выработки*, *скважины*) – спливáння (*СЖМ*).

Оповеститель (*в рудниках*) – сповісни́к(-кá) (*NC*).

Ополаскивание (*мытых углей*) – сполíскування (*С*), обполíскування (*СЖМ*).

Опора качающаяся (*для глуб. насосов*) – опóра хиткá;
о. (не)подвижная – о. (не)рухóма.

Оправка (*для расправ. смятий*) – опра́ва (*СЖМ*, *ШС*);
о. простая цельная – в. звича́йна суці́льна;
о. (не)раздвижная – в. (не)розсувна́;
о. сборная, составная – в. склада́на;
о. свертная (*из 2-х полов.*) – в. скрутна́.
Опробование (*свалов*, *полезн. ископ.*) – ви́пробування (*ШС*); про́бування (*С*);
о. пламенное (*на медь*) – п. полум'я́не.
Опрокид – *см.* **Опрокидыватель**.
Опрокидной, -дывающийся (*вагончик*) – перекидни́й (*С*).
Опрокидывание боковое (*вагонеток*) – перекида́ння бокове́;
о. концевое – п., переверта́ння кінце́ве (*ХвРт 2*).
Опрокидыватель (*кюльбютер*) – перекида́ч(-ча́) (*Пн 7*);
о. автоматический – самоперекида́ч(-ча́) (*С*);
о. вращающийся – перекида́ч оберто́вий;
о. двухвагонный – п. двоваґоно́вий;
о. катящийся (*вагонеток*) – п. котко́ви́й;
о. круговой (*вагонеток*) – п. колови́й;
о. лобовой – п. лобови́й;
о. неподвижный ручной – п. нерухо́мий ручни́й;
о. петлевидный – п. петлюва́тий;
о. реверсивный – п. реверси́вний;
о. рельсовый – п. рейкови́й.
Опрокидываться, -кинуться (*вагонетки*, *скип*) – перекида́ти, -ся, переки́нути, -ся, *заг.*
Опускание (*бадьи*) – спуска́ння (*СЖМ*), [о(у)пускання (*СЖМ*), спуск (*Тмч*), спуст (*Тмч*)].
Опытень (*для проверки канала*) – ви́пробець(-бця) (*NC*).
Органка – *см.* **Крепь органная**.
Ореол (*вокруг пламени лампочки*) – ся́йво (*СЖМ*), авреóля (*СЖМ*), [ореол (*русизм*) (*СЖМ*)].
Орех, орешник, орешек (*сорт угля 5 – 45 мм*) – горі́х(-ха) (*НТВ 26 V 4*), горі́шник (-ка) (*СМТС*), [горішняк-(ка) (*НТВ 26 V 6*)];
«о. крупный» – г. гру́бий;
о. мелкий – г. дрібни́й.
Ориентир-буссоля (*геод.*) – орієнтобусо́ля.
Ориентировка, -вание однозеркальное – орієнтува́ння, орієнта́ція однолюстро́ва, -ве.
о. буссольная – о. бусо́льна, -не.
Орлы (*сорвавшиеся вагонетки на бремсбергах*) – зірванці́ (-ці́в) (*NC*).
Ороситель – скро́плювач(-ча) (*NC*).
Орошать, -сить (*выработки*) – скро́плювати, скропи́ти (*Г**), дошува́ти (*С*), [зрошувати (*Пн 204*, *СЖМ*, *ШС*), поливати (*СЖМ*)].
Орошение (*пыли*) – скро́плювання, скро́плення (*С*), дощува́ння (*С*), [зрошування (*Т*, *СЖМ*, *ШС*), обводнювання (*Пн 115*, *ШС*), уводнення (*ЗТК III 225*, *ЗТС 163*), поливання (*СЖМ*), заводнювання (*СЖМ*)];
о. внутреннее (*промыв. материала*) – скро́плювання вну́трішнє, середо́ве;
о. наружное – с. зо́внішнє, с. надві́рнє.
Орт – хре́щик (-ка) (*Г**, *ЗТГ*, *НТВ 27–327*);
о. восстающий – х. піднятко́вий;
о. поперечный – х. попере́чний.
Ортовый (*о работе*) – хре́щиковий (*С*).
Ортит слюдяной – орти́т(-ту) лосняко́вий.
Оруд(е)нение – зару́днювання, зару́днення (*С*).
Осадитель (*полезн. ископ.*) – осадни́к(-ка́), (*Сер*);
о. золота – золотоосадни́к(-ка́) (*С*);
о. песка – піскоосадни́к(-ка́) (*С*).
Осадка (*почвы*, *кровли*) – о́сід(-ду) (*ШС*), осіда́ння (*СЖМ*, *ДСТ*), [осідка (*СЖМ*)].
Осадок бентогенный – о́сад(-ду) бентосовий;
о. пылевой (*при осажд. золота*) – о. пилови́й;
о. шламмовидный – о. шлямува́тий.
Осадочный (*герд*) – осадни́й (*С*).
Осаждение пылевое (*золота*, *серебра*) – оса́джування пилове́;
о. стружковое – о. стружкове́.
Осаживание (*обсадных труб*) – углибля́ння (*ШС*), оса́джування (*СЖМ*);
о. забивкой (*труб*, *колонны*) – о. забива́ння (*С*).
«Освежить» (*склады*) – провí́трити (*Г**).
Осветление (*промывной воды*) – проя́снювання, проя́снення (*ШС*).
Осветительный (*пресс*) – проя́снювальний (*С*).
Освещение переносное – освітлення переносне́ (*Пн 184*);
о. подземное – о. підзе́мне;
о. скудное (*рудников*) – о. бі́дне;
о. стационарное – о. пості́йне, о. стаціона́рне (*Пн 184*);
Оседание – 1) (*кровли в шахте*, *пород*) – осіда́ння (*СЖМ*), укляка́ння (*СЖМ*); 2) (*величина*) – *см.* **Осадка**.
Осечка (*отказ от взрыва*) – о́сі́чка (*СЖМ*).
Осланцевание (*выработки*) – лупакува́ння (*С*).
Осланцеватель – лупакува́ч(-ча́) (*NC*).
Осланцовывать – лупакува́ти (*NC*).
Оставить (*рудник*) – *см.* **Забросить**.
Останов (*для вагонеток*) – зупи́нник(-ка) (*СМТС*).

Остаток нефтяной – за́лишок(-шку) нафто́вий (*С*), оста́ча нафто́ва (*ШС*), [послідок нафтовий (*ЗТК I 141*)];

о. рудный мытый – з. ру́дний ми́тий.

Острие (*бура*) – вістря́ (*Г*, *ЗТГ*, *Т*, *Тмч*, *ДСТ*, *СЖМ*), гострі́й(-рія́) (*ЗТГ*, *Тмч*, *СЖМ*), [брить (*Т*), жало (*Тмч*, *СЖМ*), лезо (*Тмч*, *СЖМ*)].

Остукивать, -кать (*забой*) – об(ви)сту́кувати, об(ви́)сту́кати (*С*).

Осушитель (*при торкретиров.*), *стр.* – висушни́к(-ка́).

Осыпь – оси́пище (*Т*), [осип (*Т*), завала (*Г**, *Т*, *СЖМ*), завалля (*Т*) труш (*Т*)].

«Отбивать» (*замки штанг отбойн. ключем*) – «відбива́ти» (*Г**, *СЖМ*).

«Отбой» (*для санок*) – відбі́й(-бо́ю) (*СЖМ*), [відвод(-воду), (*Пн 17*)].

Отбойка (*пород*) – ві́дбив(-ву) (*NС*), відбива́ння, відбиття́ (*СЖМ*);

о. ручная – відбива́ння ручне́, ві́дбив ручни́й.

Отбойный (*молоток*) – відбивни́й (*С*).

Отбойщик – відбива́льник(-ка) (*NС*).

Отборка (*пустой породы*, *валунов*) – ви́бір (-бору) (*СЖМ*), до́бір(-бору) (*СЖМ*, *ШС*), вибира́ння (*СЖМ*), добира́ння (*СЖМ*);

о. вручную, о. ручная (*породы*) – ви́бір ручни́й.

Отборочный (*о ленте*) – відбірни́й (*С*).

Отборщик (*рабочий*, *отбирающий торф*) – вибірни́к(-ка́) (*NС*), добірни́к(-ка́) (*СЖМ*, *ШС*), [перебірник(-ка) (*СЖМ*)].

о. породы – породовибірни́к(-ка́) (*NС*).

Отброс (*пустая порода*) – по́кидь(-ді) (*Г*, *ЗТГ*, *Т*, *СЖМ*), [откидьки (*Т*), покидьок (*СЖМ*, *ЗТГ*), послід (*ДСТ*)];

о. угольный – п. вугляна́ (*ЗТГ*);

о. флотационный (*угля*) – п. зрина́льна (*С*), п. фльотаці́йна.

Отброска, -сывание (*породы*) – відкида́ння (*СЖМ*).

Отвал – 1) поки́дище (*Пн 38*, *СЖМ*), зва́лище (*СЖМ*), [га́лда (*СЖМ*), відвал (*Г**, *Т*)]; 2) *см.* **Отброс.**

о. галечный (*в драге*) – п. рінячо́ве;

о. промывочный – ви́мивки(-вок) (*СЖМ**);

о. шлаковый – п. жу́жільне;

о. эфельный – п. сипце́ве (*С*), п. е́фельне.

Отвеивание, отвевание (*сухого угля*) – відвіва́ння (*СЖМ*).

Отверстие буровое – о́твір(-вору) свердло́ви́й (*С*), [о. вертничий (*ТВ V 25*)];

о. выгрузное, -очное, разгрузочное (*выщел. чанов*) – о. виванта́жний;

о. сливное – о. зливни́й;

о. шахтовое – о. шахтови́й, вікно́ (*Т*);

о. эквивалентное (*шахт*) – о. рівнова́рт(н)ий, о. еквівале́нтний.

Отвертывание (*долота от расширителей*) – *см.* **Отворачивание.**

Отвес – 1) (*свисающ. часть каната*) – стрімо́к(-мка́) (*ХвРт 3*); 2) (*инструмент*) – висо́к(-ска́) (*СЖМ*), [повіс (*ЗТГ*, *СЖМ*), стрімниця (*Пол*)].

о. шахтный – висо́к шахтови́й (*С*), [важок шахтовий (*ТМД*)].

Отвлажнение (*песков*) – зневоло́жування (*N*).

Отвод – 1) (*площади*) – ді́лянка (*Г**, *СЖМ*), дільни́ця (*Г*, *СЖМ*); 2) **о., отведение** (*воды*) – відві́д(-во́ду) (*ТМД*); відво́дження (*СЖМ*), [відвертання (*СЖМ*), одведення (*Т*), відпровадження (*Т*)];

о. горный – ді́лянка гірни́ча;

о. для дроби – шротовідві́д(-во́ду) (*NС*);

о. приисковый – ді́лянка копне́ва;

о. произвести (*горный*) – відве́сти ділянку, відмежува́ти діля́нку (*С*).

Отводопользователь – де́ржавець(-вця) ділянки (*С*), [одводокористувач (*ТМД*)].

Отводчик – межівни́к(-ка́) (*NС*), [одвідни́к (-ка́) (*ТМД*)];

о. горный – к. гірни́чий.

Отвозка (*породи*, *камня*) – відві́з(-во́зу) (*СЖМ*), відве́зення (*С*);

Отворачивание (*штанг*, *фрейфала*, *расширителя*) – відкру́чування (*СЖМ*).

Отворачивать, -ротить, -ся (*долота*, *штанги*) – відкру́чувати, відкрути́ти, -ся (*Г**).

Отгонка (*воды из рапы*) – відганя́ння (*С*), [перегоніння (*СЖМ*)].

Отгребать (*породу*, *уголь*) – відгорта́ти (*Г*, *СЖМ*), відгріба́ти (*Г*, *СЖМ*).

Отгребка, -бание (*руды*, *угля*, *щебня*) – відгорта́ння (*ЗТГ*, *СЖМ*), відгріба́ння (*СЖМ*).

Отгребщик – відгорта́льник(-ка) (*NС*), [відгорта́ч(-ча́) (*ЗТГ*, *Пн 27*)].

Отгрузка равномерная – відванта́ження рівномі́рне (*Пн 27*).

Отдача – 1) (*нефти скважины*) – видава́ння, (*Г*), вида́тність(-ности) (*ШС*), [віддавання (*Г*, *У*, *Тмч*, *СЖМ*), віддача (*Г*, *У*, *Тмч*)]; 2) (*буров. молотка*) – відбі́й(-бо́ю) (*Г**, *СЖМ*).

Отдел разведочный (*нефтепромышленной кампании*) – ві́дділ(-лу) розвідко́вий;

о. съемочный – в. здійма́льний.

Отделение – 1) (*гидрата от раствора*) – відділя́ння, відді́лення (*У*, *СЖМ*), [одділювання (*ЗТК II 103*), відрізнення (*У*), відлучення (*У*), відлука (*У*)]; 2) (*предприятия*) – ві́дділок(-лку) (*ШС*), ві́дділ(-лу) (*Г*, *У*, *СЖМ*), [виділ (*У*), поділ (*У*)];

о. агитационное – збу́рювальня (*NC*); аґіто́(і)вня (*NC*), відділок збу́рювальний, в. аґітаці́йний;
о. амальгамационное – живосрібни́льня, (*NC*), амальґамува́льня (*NC*), в. амальґамаці́йний;
о. выщелачивательное – виполі́скня (*NC*), в. виполіскни́й.
о. грузовое – ванта́жня (*NC*), в. ванта́жний (*Пн 166*);
о. дробильное – дроба́рня (*NC*), відділ дроба́рний;
о. заправочное – запра́вня (*NC*), в. запра́вний;
о. иловое (*завода*) – муло́(і)вня (*NC*), в. мулови́й;
о. кабельное (*для труб*) – жильнико́(і)вня (*NC*), ка́бельня (*NC*), в. жильнико́вий;
о. контрольное – контро́льня (*NC*), в. контро́льний;
о. концентрационное (*фабрики*) – концентрува́льня (*NC*), в. концентрува́льний;
о. лестничное – драбино́(і)вня (*NC*), в. драби́нний (*ХвРт I*);
о. наливное – налива́льня (*NC*), в. налив(а́ль)ни́й;
о. насосное – смоко́(і)вня (*NC*), в. смоко́вий;
о. осадительное (*для золота*) – осадо́(і)вня (*NC*), в. осадни́й;
о. пенообразующее – пінотві́рня (*NC*), шумува́льня (*NC*), в. пінотві́рчий;
о. песковое – піско́(і)вня (*NC*), в. піско́вий;
о. подъемное (*шахты*) – підоймо́вня (*NC*), підійма́льня (*NC*), відділ підійма́льний (*NC*), в. тяга́льний (*ХвРт I*);
о. породное – поро́дня (*NC*), в. поро́дний;
о. ремонтное – ремо́нтня (*NC*), в. ремо́нтний (*C*);
о. сортировочное – сортува́льня (*NC*), в. сортува́льний;
о. углубочное – загли́бня (*NC*), в. заглибни́й;
о. флотационное – зрина́льня (*NC*), фльотаці́йня (*NC*), в. зрина́льний, в. фльотаці́йний;
о. ходовое – в. ходови́й (*Пн 166*);
о. шлюзовое – шлюзо́(і)вня (*NC*), відділ шлюзови́й, в. опусто́вий.

Отделитель – відбірни́к(-ка́) (*СМТС*), віддільник(-ка) (*ШС*);
о. песка – пісковідбі́рник(-ка) (*NC*); пісковідді́льник (*NC*);
о. слюдяной (*вруб. маш.*) – в. лосняко́вий.

Отдирка (*породы от золота*) – віддира́ння, відідра́ння (*C*).

Отдирать, -драть (*породу*) – віддира́ти, відде́рти (*Г*, *У*, *СЖМ*), відідра́ти (*Г*).

Отдувка – *см.* **Обогащение воздушное**.

Отдушина (*во вруб. молотке*) – про́дух(-ху), (*У*, *СЖМ*), [продуховина (*Г**, *У*, *СЖМ*), продуха (*СЖМ*), продухвина (*Г**, *СЖМ*)].

Отжатие, отжимание (*ртути из раствора*) – despite вича́влювання, ви́чавлення, (*СЖМ*) відтиска́ння (*ШС*), [видушування (*СЖМ*)].

Откалывать, -колоть (*горн. породу*) – лупа́ти, відлупи́ти, -ся (*Г**, *ФрБо*), відко́лювати, відколо́ти (*У*, *СЖМ*, *Км*, *Тмч*), [відлустувати (*Г*), од(від)щепити (*У*, *Тмч*)].

Откапывать, -пать (*при обвалах*) – відко́пувати, відкопа́ти (*Г*, *Т*, *СЖМ*).

Откатка (*руды, угля*) – ви́віз(-возу) (*Г**, *ЗТГ*, *Пн 59*), [відкатка (*НТВ 27 227*), відкочення (*НТВ 26 II 31*), одкатка (*НТВ 26 VII 59*)];
о. аккумуляторная, аккумуляторными электровозами – в. акумуляторотя́говий;
о. бензоловозная – в. бензолотя́говий;
о. бесконечная – в. безкінце́вий (*Пн 59*), в. безкінце́вою кодо́лою (*C*), [в. безконечною линвою (*ЗТГ*)];
о. в наклонных шахтах – в. похи́лими ша́хтами (*Пн 68*);
о. вагонная – в. ваґо́нний (*ЗТГ*);
о. вилочная – в. виляко́вий;
о. воздуховозная – в. повітротя́говий;
о. волокушами (*собаками*) – в. волочне́вий;
о. головным канатом – в. головно́ю кодо́лою, в. чі́льною кодо́лою (*ЗТГ*);
о. двудействующая – в. двочи́нний (*C*), [в. двудійний (*Пн 59*)];
о. двухпетельная – в. двопетльо́вий;
о. канатная – в. коді́льний;
о. конвеерная – в. конве́йєрний;
о. конная – в. кі́ньми (*ЗТГ*), в. кі́нний (*Пн 50*);
о. круговая – в. колови́й;
о. локомотивная – в. льокомоти́вний (*C*), [в. льокомотивою (*ЗТГ*)];
о. механизованная – в. механізо́ваний (*Пн 59*);
о. мускульная (*людьми и лошадьми*) – в. живи́м тягло́м, в. м’ясне́вий;
о. однодействующий – в. одночи́нний (*C*), [в. однодійний (*Пн 59*)];
о. однопутевая – в. одноколі́йний;
о. односторонняя – в. однобі́чний;
о. петлевая – в. петльови́й;
о. п. двухходная – в. п. двоходо́вий;
о. по бремсбергам – в. по бре́мсберґах;

о. по уклонам – в. по спа́дах (*Пн 67*);
о. ручная – в. ручни́й (*Пн 46*);
о. троллейная – в. троле́йний;
о. хвостовым канатом – в. кінцевою кодолою (*С*), [в. затильною кодолою (*ЗТГ*)];
о. цепная – в. ланцюго́вий (*С*);
о. электровозная – в. електротя́говий.

Откаточный (*штрек*, *галлерея*) – вивізни́й (*С*).

Откатчик – вивізни́к(-ка́) (*Км*, *НТВ 27-327*, *Пн 46*), [помагач (*Км*)].

Откачивать, -чать – 1) (*насосом – весенн. и дожд. воды*) – відсмоко́вувати, відсмокува́ти (*СМТС*), висмоко́вувати, ви́смокувати (*ШС*), [відпомповувати, відпомпувати (*ДСТ*), помпувати, випомпувати (*СЖМ*), викачувати (*СЖМ*)]; 2) (*ведрами*) – витяга́ти (*Г**), відлива́ти (*Г**).

Откачка (*нефти*, *воды*) – відсмо́кува́ння (*С*), висмоко́вування, ви́смо́кування (*ШС*), [відкачування (*НТВ 26 IX 25*), викачування (*ТСК 7*)];
о. глубоким насосом – висмоко́вування глибосмо́ком;
о. пробная – в. спро́бне;
о. через балансир – в. коро́мислом;
о. через станок – в. верста́том.

Откидка (*породы*, *угля*, *забоя*) – відкида́ння (*СЖМ*).

Откидчик – відкида́льник(-ка) (*NC*).

Откидывающийся, -дной (*о платформе*) – відкидни́й (*ШС*).

Отклонение (*буровых скважин*) – ві́дхил (-лу) (*Т*, *Тмч*, *СЖМ*, *Ар*), відхи́лення (*Т*, *Тмч*, *СЖМ*), [одхиляння (*У*, *Т*), відклі(о)н (*Т*), збочення (*Т*), відклонення (*Т*), звихнення (*Т*), деклінація (*Т*)].

«Откос» (*на бакинск. и на грозненских промысл. «Сарай»*) – шо́па (*Г**), [шура (*Г**), повіть (*У**)].

Открыватель магнитный – ві́дкривка магне́тна (*С*).

Открывать, -рыть (*месторождение*) – відкрива́ти, відкри́ти (*Т*, *Г**), [відслонювати (*Т*)].

Открытие (*жилы*, *пласта*, *месторождения*) – відкриття́ (*Т*, *СЖМ*), [знайдення (*СЖМ*), знахід (*СЖМ*), винахід (*Т*)].

Отлив воды, водоотлив – водовідли́в(-ву) (*С*), водовідлива́ння (*С*).

Отливать, -лить – 1) (*воду*, *нефть*) – відлива́ти, відли́ти (*Г*, *СЖМ*, *ТСК II*, Км, Тмч), [лити (Г)]; 2) (*из металла*) – вилива́ти, ви́лить (*Г**, *Км*), [усипати (*Г*)].

Отложение (*пород*) – по́клад(-ду) (*ТВ IV 34*, *Т*, *НТВ 27-325*, *СЖМ*, *ЗТК III* 224), відклада́ння (*Т*, *СЖМ*), ві́дклад(-ду) (*Т*, *ДСТ*, *СЖМ*), [осад (*Т*, *СЖМ*), осада (*ТМД*), покладовиння (*ЗТК III 224*, *Т*), у(ви)твір (*Т*), уліг (*Т*), заклад (*Т*), осадження (*Т*), відложення (*Т*)];
о. абиссальное – по́клад абіса́льний;
о. вторичное – п. втори́нний;
о. гнездовое – п. гніздови́й (*НТВ 27-325*);
о. каменноугольное – п. кам'яновугля́ний;
о. осадочное – п. осадо́вий (*ЗТГ*);
о. первичное – п. перви́нний;
о. рудное – п. ру́дний (*ТВ IV 34*);
о. третичное – п. трети́нний (*Т*, *НТВ 26 VIII 25*), [третьоряд (*Т*)].

Отлом (*выбур. сердечника*) – ві́длім(-лому) (*С*), [злом (*У*)].

Отметчик (*рабочий*) – значі́й(-чія́) (*С*);
о. ламповий – з. лямпови́й.

Отмучивание (*каолина*, *глины*) – відму́лювання (*Т*, *НТВ 26 II 34*, *СЖМ*), [відмучування (*КХС*), сортування (*Т*, *СЖМ*), одмучування (*ЗТС 137*)].

Отмучивать (*глину*) – відму́лювати (*СЖМ*, *НТВ 28-378*), [шлямувати (*Сер*), відмучувати, відмучити (*КХС*, *Сер*)].

Отмывка (*руды*, *угля от глины*, *илов*) – ві́дмив(-ву) (*С*), відмива́ння (*СЖМ*), відмиття́ (*ШС*);
о. ручная – ручни́й;
о. точная (*илов*) – в. то́чний.

«Относ» (*скважины*) – ві́дступ(-пу) (*Г**), відхі́д(-хо́ду) (*Г**).

Относчик (*рабочий*) – відно́сник(-ка) (*NC*).

Отогреватель – огрівни́к(-ка́) (*С*).

Отождествление (*пластов*) – ототóжнювання (*СЖМ*), ототóжнення (*СЖМ*), [ідентифікування (*СЖМ*)].

«Оторочка» (*глинистый зальбанд*) – обляміївка (*Г**) (*СЖМ*), [обшивка (*СЖМ*)].

Оторфоваться – сторфува́тися (*С*).

Отощатель(*глины*) – пісни́к(-ка́) (*БКТ18*).

Отпалка (*шпуров*) – запа́л(-лу) (*Г**), [запалення (*С*)].

Отпарка (*амальгамы*) – випа́рювання (*СЖМ**).

Отпечаток (*на печатях*) – напеча́ток(-тку) (*СЖМ*), ві́дбиток(-тку) (*СЖМ*), [відтиск (*СЖМ*), витиск (*СЖМ*)].

Отработка (*столбов от завала*) – відділя́ння (*С*), [відробляння (*СЖМ*)].

Отравление (*ядов. газами*) – отру́єння, *заг.*

Отрыватель (*колонки*) – відрива́ч(-ча́) (*NC*).

Отсадка (*метод механического обогащения*) – оса́джування (*СЖМ*), [сортування (*ШС*)];

о. пневматическая – о. пневмати́чне, [сортування пневматичне (*ШС*)];
о. руд, рудоразборка – рудорозбира́ння (*С*), [рудосортування (*ШС*)].
Отсадочный (*грохот*) – оса́джувальний (*С*).
Отсаживать, -дить, -ся – оса́джувати, осади́ти (*С*), [сортувати, розсортувати, -ся (*С*), відсаджувати (*СЖМ*), вилучати (*СЖМ*)].
Отсасывание (*нефти*, *пыли*) – відсмоко́вування, відсмокува́ння (*С*), [відсисання (*СЖМ*), відсмоктування (*СМТС*, *СЖМ*), надсисання (*СЖМ*)].
Отсасывать, -сосать (*нефть*, *воду*) – відсмо́ко́вувати, відсмокува́ти (С), [відсмоктувати (*У*, *СЖМ*), відсисати (*СЖМ*, *У*, *ШС*)].
Отсев, отсевка – 1) (*руды*, *угля*) – відсі́в (-ву) (*СЖМ*), відсі́(ю)ва́ння (*СЖМ*), [пересівання (*ШС*)]; 2) **о., отсеянное** – виточки (-чок) (*Г**).
Отстаивание (*нефти*, *растворов*) – усто́ювання, усто́яння, (*ЗТК II 102*, *СЖМ*, *НТВ 27-418*), [відмучування (*СЖМ*), ущолочування (*СЖМ*)].
Отстаиваться (*при обогащении*) – усто́юватися, усто́ятися (*Г*, *СЖМ*), [одстоюватися (*Т*), відстоятися (*Км*), відмучуватися (*СЖМ*), ущолочати (*Г*, *СЖМ*)].
Отстойник – усті́йник(-ка) (*С*), [устойник (*ДСТ*), фусовник (*ДСТ*), фусник (*Др*)];
о. для пыли – пилоосідни́к(-ка́) (*NC*).
Отстойный (*резервуар*) – усті́йний (*НТВ 27-205*).
Отступление (*в слошн. системе разработки*) – ві́дступ(-пу) (*СЖМ**), відхід(-хо́ду) (*СЖМ*), [відступство (*ТВ 25-68*)].
о. двойное – в. подві́йний.
Отступающий (*о системе выработки*) – відступни́й (*С*).
Оттайка, -таивание (*вечной мерзлоты*, *песков*) – від(роз)моро́жування, від(роз)мороження (*СЖМ*), [розтавання (*СЖМ*), від(роз)танення (*ШС*)].
Оттартывание (*воды*, *нефти*) – киблюва́ння (*С*).
Оттартывать – киблюва́ти (*NC*);
о. досуха – к. до сухо́го.
Отток (*минер. воды от грифона*) – ві́дтік (-теку) (*С*), відтіка́ння (*С*).
Оттяжка (*техн.*) – ото́са (*Г**, *Др*).
Отход (*из сортировки*) – по́слід(ок)(-ду,-дку) (*Г**).
Отцеживание предварительное (*раствора*) – відці́джування попере́днє.
Отцепка (*вагонеток*) – відчіпа́ння (*С*).
Отцещик (*вагонеток*) – відчіпа́льник(-ка) (*NC*).
Отчерпывать (*нефть из скважин*) – від(ви)-че́рпувати (*СЖМ*).
Охладитель (*обож. руды*) – охолодни́к(-ка́) (*ДСТ*), [прохолодник (*СЖМ*), злагода остудна (*Др*)].
Охлаждение – охоло́джування (*СЖМ*, *ДСТ*), [остудіння (*СЖМ*), охолода (*У*, *ФС*, *Др*), остуда (*У*, *ФС*, *Др*), прохолодіння (*СЖМ*)].
Очеп, жаровець (*при тартании*) – жураве́ль(-вля́) (*Г*, *СЖМ*), звід (зво́да) (*Г*, *СЖМ*), [журавець (*Г*, *СЖМ*)].
Очиститель – 1) (*рабочий*) – чисті́й(-тія) (*NC*), [чистильник (*У**, *Др**); 2) (*вагонеток – прибор*) – очисни́к(-ка́) (*ДСТ*, *СМТС*);
о. канатный – кодолочи́сник(-ка) (*С*).
Очистка (*выработок*, *скважин*) – чи́щення (*СЖМ*, *НТВ 27-258*), вичища́ння (*ШС*), [о(б)чистка (*У*)];
о. автоматическая (*ваганеток*) – вичища́ння автома́тичне, самовичища́ння (*С*).
Очистной, очистительный (*о выработке*) – очисни́й *(СЖМ*).
Ошибка колимационная – по́милка коліма́ці́йна;
о. ориентирная – п. орієнтува́ння.
Ошламмование – ошлямува́ння (*С*), зшлямува́ння (*С*);
о. полное (All sliming) – о., з. по́вне.

П

Падение (*пласта*) – спад(-ду) (*Г**, *Т*, *ЗТГ*, *ТМД*, *Пн 5*, *СЖМ*), [запад (*Т*), упад (*Т*, *ЗТГ*, *СЖМ*), опад (*Т*)];
п. крутое – с. круги́й (*Пн 5*);
п. наклонное – с. похи́лий (*Пн 5*);
п. пологое – с. поло́жистий (*ЗТГ*);
вниз по падению (*пласта*) – уни́з за спа́дом.
Па(о)лати (*помост при бурении*) – *см.* **Полати**.
Паление (*шпуров*) – запа́лювання, запа́лення (*ЗТГ*), палі́ння, па́лення (*СЖМ*);
п. запоздалое (*шпура*) – з. запі́знене;
п. одовременное – з. одноча́сне;
п. последовательное – з. послідо́вне, з. поспі́льне;
п. преждевременное – з. передча́сне;
«п. сильное» («tortstirs») – з. си́льне;
п. сотрясательное – з. потрусне́;
п. электрическое – з. електри́чне.
Палец венцевой – па́лець(-льця) вінце́вий.
п. отбойный (*бура*) – п. відбивни́й.
Пальник (*при палении шпуров*) – за(під)-па́льник(-ка) (*СЖМ*);

п. накаливания – з. жарови́й;
п. с искрой – з. іскрови́й;
п. соломенный – з. соло́м'яний;
п. электрический (*шпура*) – з. електри́чний.
Панцырь канатный – па́нцер(-ра) коді́льний;
п. подвесной шариковый (*для бадьи*) – п. почіпни́й кульковий́.
«Папаха» (*собравшаяся выше долота порода*) – ша́пка (*Г**), [папаха (*СЖМ*)].
Папильонаж (*драги*) – папільона́ж(-жу) (*С*);
п. канатный – п. коді́льний.
Папироса, папироска (*динамита*) – запа́лка (*Г**).
Парафинистость (*нефти*) – парафі́нistість (-тости) (*С*).
Парашют (*шахтной клети*) – протипа́д(-да) (*ХвРт 2*), парашу́т(-та) (*СЖМ, ШС*);
п. бремсберговый (*для вагончиков*) – протипа́д, парашу́т бре́мсберґо́вий;
п. врезания, врезывающегося действия – п. врізни́й, [парашут впинання (*Пн 76*)];
п. трения – п. тертьови́й, парашу́т тертя́ (*Пн 76*);
п. эксцентриковый – п., п. ексце́нтрико́вий.
Паровоз бестопочный – паротя́г(-га) безпаливне́вий.
Паровоздухопровод – пароповітропро́від (-воду) (*С*).
Паролит (*взрывчатое вещество*) – пароліт(-ту) (*С*).
Паротушитель – парога́сник(-ка) (*NC*).
Пароход нефтеналивной – пароплáв(-ва) нафтоналивни́й.
Парус (*занавеска для распределения воздуха*) – запо́на (*Г**), [вітрило (*Г, СЖМ, Пн 141*)];
п. вентиляционный – з. провітрювальна.
«Пасынок» (*короткий натрубок на шесте на Перм. сол. пром.*) – па́жердок(-дка) (*С*).
Патрон – 1) патро́н(-на) (*Г, Тмч, СЖМ*); 2) (*зарядный*) – набі́й(-бо́ю) (*СЖМ, Г**), [ладунок (*Тмч, ДСТ*)];
п. боевой – набі́й бійни́й;
п.-бойник – н.-бия́к(-ка́) (*С*);
п. водяной – патро́н водяни́й;
п.-пальник, запальный – набі́й-підпальни́к(-ка́) (*С*), н.-запальни́к, н. запальни́й (*С*);
п. подъемный (*для штанг*) – патро́н піддійма́льний.
Паук (*ловильн. инструм.*) – паву́к(-ка́) (*Г*, СЖМ**), кі́шка (*Г**).
Пачка (*пластов*) – па́чка (*Г, СЖМ, ШС*), па́ка (*СЖМ*);
п. пластинчатая (*угля*) – п. платівча́ста.
Пек каменноугольный – пек(-ку) кам'яновугля́ний.
Пелит – пелі́т(-ту) (*Т, СЖМ*), мулове́ць (-лівця́) (*NC*), [іловець (*Т, ЖСМ*), глиняк (*Т, СЖМ*)].
Пемза кусковая – пе́мза грудкова́.
Пемзование (*заболевание ртути*) – розкра́плювання (*NC*), пемзува́ння (*С*).
Пемзоваться (*о ртути*) – розкра́плюватися (*NC*), пемзува́тися (*С*).
Пена (*при флотации*) – пі́на (*Г, СЖМ, ТВ III 23, У*), [шум (*Г, У, ДСТ*), шумовина (*Г, СЖМ, У*), шумовиння (*СЖМ*)];
п. крупнозернистая – п. великобулька́ста;
п. мелкозернистая – п. дрібнобулька́ста;
п. плотная – п. густа́;
п. пузыристая – п. булька́ста;
п. пышная – п. пи́шна;
п. рыхлая – п. пухка́;
п. среднепузыристая – п. середньобулька́ста;
п. устойчивая – п. стійка́.
Пенообразование (*при флотации*) – пінотво́рення, пінува́ння (*С*), [шумування (*Г*, ДСТ*)].
Первичный (*вруб, отложения*) – перви́нний (*Т*).
Первооткрыватель, первый открыватель (*золота, приисков*) – пе́рший відкрива́ч (-ча́) (*СЖМ*), першовідкрива́ч(-ча́) (*NC*), [п. ві́дкриватель (*У*)];
Первый заявитель – пе́рший заявни́к(-ка́) (*СЖМ*), першозаявник(-ка́) (*NC*).
Переборка вентиляционная – пере́ділка провітрювальна.
Перебронировка (*каната*) – перепанцерува́ння (*Пн 85*).
Переброс, -ка (*угля*) – переки́д(-ду) (*Т, ЗТГ, СЖМ*), перекида́ння (*Пн 27, СЖМ*), [перекидка (*Пн 6*)].
Перевал (*встреча подземн. выработкой нарушений залегания пород*) – перешко́да (*Г**).
Перевес, -ка (*вагонов*) – переважування (*СЖМ*), перева́ження (*ШС*).
Перевод (*от долота на штанги*) – *см.* **Переводник**;
п. плитовой (*поворотная плита*) – пері́д(-во́ду) плитови́й (*ШС*).
Переводник (*для соедин. штанг с фрейфолом*) – злу́чень(-чня) (*NC*), перевідни́к(-ка́) (*ШС*);
п. фрейфальный – з. вільнопа́до́вий.
Перевозка гужевая (*руды, угля*) – пере́віз (-во́зу) возови́й;

п. механическая – п. механíчний.

Перегиб, флексура (*пласта*) – флексýра (*Т*), перегúн(-ну) (*Г**, *Т*, *ЗТГ*, *СЖМ*).

«Перегон» (*клети*) – перéтяг(-гу) (*NС*), перегíн(-гóну) (*Г**, *СЖМ**).

Перегонка (*нефти*), *хим.* – перегíн(-гóну) (*С*), переганя́ння, дистиля́ція.

Перегородка вентиляционная – перегорóдка провíтрювальна (*Пн 135*);

п. воздушная рудничная – п. повíтрянá копальнéва;

п. временная (*в шахте*) – п. тимчасóва (*Пн 135*);

п. капитальная – п. капíтáльна (*Пн 135*);

п. набивная – п. набивнá, п. тóптана (*Пн 131*);

п. переносная – п. переноснá (*Пн 167*);

п. сплошная – п. суцíльна (*ЗТГ*, *СЖМ*).

Перегребание (*добытого материала лопатой*) – перегортáння (*С*), перегрíбáння (*С*).

Перегребщик – перегортáльник(-ка) (*NС*).

Перегрузка (*полезн. ископ.*) – перевантáжування (*Пн 6*, *СЖМ*), [переладовування (*СЖМ*), перекладання) (*СЖМ*), переклажа (*СЖМ*), переклад (*Г*).

Передатчик автоматический (*для рудн. вагонеток*) – передавáч(-чá) автоматúчний.

Передача зубчатая (*перфоратора*), *мех.* – передáча трибовá.

Передвижка (*скрепера*) – перéсув(-ву) (*СЖМ*), пересувáння (*СЖМ*).

Пережим (*залегания*, *пласта*) – *см.* **Утонение**.

Пережог (*фосфорита*) – перéпал(-лу) (*ДСТ*), перепáлювання (*СЖМ*).

Перекачка, -чивание (*нефти*, *растворов*) – пересмокóвування (*С*), пересмокувáння (*С*), [перепомпування (*ТВ II 59*, *ДСТ*)];

п. круговое (*при агитации растворов*) – п. круговé.

Перекашивание (*кровли*) – скрúвлення (*СЖМ*), перекóшування (*С*).

Перекидка (*для кулачной муфты*) – перéкидень(-дня) (*NС*).

Переклад (*стр.*) – 1) (*перекладина*) – перéкладка (*СЖМ*, *ШС*), перéклад(-да) (*СЖМ*); 2) **п., верхняк, матка** (*верхняя часть дверн. оклада*) – верхня́к(-кá), глáвень(-вня);

п. наклонный крепежный – п. кріпúльна похúла.

Перекрепление (*штреков*) – перекрíплювання, перекрíплення (*С*).

Перекрест («krossing») – перехрéст(-ту) (*NС*), перехрéсток(-стку) (*Г**) – *см.* **Кроссинг**.

Перекрыша (*потолка*, *кровли*) – перéкривок(-вка) (*СМТС*), [навис (*Г**), покрівля (*ШС*)].

Перелопачивание (*угля*) – перелопáчування, перелопáчення (*Пн 27*).

Перелопачивать – перелопáчувати, перелопáтити (*Г*).

Перемежаемость (*пластов*) – перемíжність (-ности) (*ШС*), поперемíнність (*Т*, *СЖМ*).

Переместитель (*для автоматич. поворач. долота*) – повертáч(-чá) (*NС*), долотовертáч(-чá) (*NС*).

Перемычка вентиляционная – перегорóдка провíтрювальна;

п. водонепроницаемая – п. водонепрохіднá;

п. досчатая – п. дощанá;

п. железобетонная – п. залізобетóнна;

п. засыпная – п. засипнá;

п. земляная – п. землянá;

п. каменная – п. мурóвана, [розгородка кам'яна (*ЗТГ*)];

п. клиновая – п. клиновá;

п. матерчатая (*временная*) – п. матір'я́на;

п. цементационная – п. цементацíйна.

Переноска (*клетей*, *путей*) – перенéсення (*Т*, *СЖМ*), перенíс(-носу) (*Тмч*, *Т*), перенесíння (*СЖМ*), [переносини (*Сер*), переношування (*СЖМ*), переношення (*Т*, *Сер*, *СЖМ*)].

Переподъем (*клети*) – перепідня́ття (*С*).

Перепуск (*породы*) – перéпуск(-ку) (*С*), перепускáння (*СЖМ*).

Переброс (*ненормальный сброс*) – перéскид (-ду) (*С*).

Пересев, -ка (*угля*) – перéсів(-ву) (*ДСТ*), пересівáння (*СЖМ*);

Пересечение – 1) (*пласта*) – перéтин(-ну) (*Г**, *Т*, *СЖМ*), перетинáння (*СЖМ*), [пересіч (*Т*), переріз (*Т*), перешиб (*Т*)]; 2) **п.** (*путей*), *транс.* – перехрéщення (*Т*, *СЖМ*).

Пересортировка – пересортóвування (*СЖМ*), пересортувáння (*СЖМ*).

Перестановка самодействующая (*стрелки*) – самоперéсув(-ву) (*NС*), перéсув(-ву) самочúнний, п. автоматúчний.

Перетяжка (*крепи*, *скипа*) – перéтяг(-гу) (*СЖМ*), перетягáння (*СЖМ*), перегíн(-гону) (*Г**), [перетяжка (*СЖМ*)].

Перехват – *см.* **Пережим**.

Перечистка (*хвостов*) – перечищáння, перечúщення (*СЖМ*).

Перколяция (*способ фильт.*) – перколя́ція (*С*).

Перо – 1) (*остряк стрелки*) – гостря́к(-кá) (*ШС*); 2) (*бура*) – перó (*Г*);

п. затворное – г. закривни́й.
Перфоратор – перфора́тор(-ра) (*С*), діркува́ч(-ча́) (*Шлд*);
п. водяной, гидравлический – п., д. водяни́й, гідравлі́чний;
п. воздушный, пневматический – п. д., повітряни́й, пневмати́чний;
п. коловратный – п., д. колóворітний;
п. колонковый – п., д. колонкóвий;
п. мокрый, с. автоматической промывкой – п., д. самопромивни́й;
п. молотковый – п., д. молоткóвий;
п. паровой – п., д. парови́й;
п. порушневый – п. д. толокóвий;
п. ручной вращательный – п., д. ручни́й обертóвий;
п. «сухой» (*работающий без пром.*) – п., д. сухи́й;
п. телескопический – п. д., телескопі́чний.
Перфораторный – 1) перфора́торний (*С*), діркува́льний (*С*); 2) (*относящ. к перфоратору*) – перфора́торний, діркувачéвий (*С*).
Перфорирование (*обсадн. труб*) – перфорува́ння (*С*), діркува́ння (*С*);
п. вращательное – п., д. обертóве;
п. ударное – п., д. вда́рне.
Перфорировать – перфорува́ти (*С*), діркува́ти (*С*).
Песок водоносный – пісóк(-ску) водовмісний;
п. золотоносный речниковатый – п. золотовмісний легкопромивни́й;
п. иловатый – п. мули́стий;
п. истощенный – п. ви́снажений;
п. мясниковатый (*трудно промывистый*) – п. труднопромивни́й;
п. насыщенный (*нефтью*) – п. наси́чений;
п. нефтеносный – п. нафтовмі́сний;
п. озокеритоносный – п. озокеритовмісний;
п. «первичный» (*получающ. непосред. из руды*) – п. перви́нний;
п. плывучий – *см.* **Плывун**;
п. речниковатый (*легко промывистый*) – п. легкопромивни́й;
п. хвостовой – п. озадкóвий, п. покидни́й.
Пест (*толчейного ствола*) – товка́ч(-ча́) (*Г*, *У*, *Тмч*, *Вас*, *СЖМ*), [товкачка (*У*), ступир (*У*), маджер (*Г*), тлучок (*У*), таран (*Г*), м'яло (*Тмч*, *У*, *Г*), тижбір (*Г*)].
Песчанник, песчаный камень – пісковик (-ка́) (*Т*, *СЖМ*), пісковéць(-ківця́) (*ЗТГ*, *Т*, *ТВ I 14*, *ЗТК III 224*, *Пн 203*), [піщаник (*Т*)];
п. нефтяной – п. нафтóвий;
п. подстилающий – п. підстильни́й.
Петралит – петралі́т(-ту) (*С*).
Петрокластит, галлокластит (*взрыв. вещ.*) – петроклясти́т(-ту) (*С*).
Печать – 1) (*для определения полож. остав. инструм.*) – відбитни́к(-ка́) (*NC*), печа́тка (*Г**); 2) (*отпечаток*) – ві́дбиток(-тку) (*У*), [відпечаток(-тку) (*У*)].
п. боковая раздвижная – в. бічни́й розсувни́й;
п. кольцевая – в. кільцéвий;
п. коническая – в. коні́чний;
п. плоская – в. плóский;
п. свинцовая – в. олив'я́ний.
Печь, -чка (*рудн. выраб.*) – піч (пéчі) (*Г**, *ЗТГ*, *НТВ 27-328*, *Пн 169*);
п. бутовая – п. бýтова (*Пн 169*);
п. вентиляционная – п. провíтрювальна (*Пн 123*), п. для провíтрювання (*ЗТГ*), [п. вітрогінна (*ЗТГ*)].
п. в. надземная, поверхностная – п. провíтрювальна надзéмна, [п. вітрогíнна на світовій поверхні (*ЗТГ*)];
п. в. подземная – п. п. підзéмна;
п. восстающая – п. догі́рна;
п. вращающаяся – п. обертóва;
п. выемочная – п. виймова́ (*Пн 170*);
п. доменная – п. висóка (*ТВ IV 23*), п. дóменна (*ДСТ*, *Др*); дóмна (*ДСТ*, *Др*), [п. гамарна, гамарня, гута (*Км*, *СЖМ*)];
п. известеобжигательная – вапня́рка (*Г*, *У*, *ТВ I 38*, *Тмч*, *Км*, *ДСТ*, *СЖМ*), [вапнярня (*Км*), вапельня (*Тмч*, *У*, *СЖМ*), яма на вапно (*Км*), горн (*У*)];
п. каскадная, полочная (*для сушки ртут. руд*) – п. каска́дна, п. поличкóва;
п. коксовая – кокса́рка (*NC*), п. кóксова (*СМТС*, *СЖМ*), [п. кокусівна́ (*ШС*), п. коксувальна (*Др*)];
п. кольцевая – п. кільцéва;
п. лесогонная (*в шахте*) – п. деревоспýскна;
п. многоэтажная (*обжигательная*) – п. багатоповерхóва;
п. обжигательная – п. випальна́, [горно (*Г**, *СЖМ*), горен (*СЖМ*), пічка (*Г*)];
п. одноподовая перегребная (*для обж. колч. руд*) – п. одночерінéва перегортна́;
п. откаточная – п. вивізна́;
п. отражательная (*для обжиг. руд*) – п. відбивна́;
п. поверхностная – п. поверхнéва (*Пн 124*);
п. плавильная – п. топи́льна (*Км*), [гута (*Тмч*, *У*), гóрнило (*Км*)];
п. подвесная, жаровня – п. почіпна́ (*Пн 124*), жарóвня (*Пн 124*);
п. подземная – п. підзéмна (*Пн 124*);

п. подогревательная (*для очищ. рапы*) – п. підігрівна́;
п. (не)прерывно-действующая – п. (не)постíйно-чи́нна;
п. разрезная (*для соедин. штреков*) – п. розрізна́;
п. рудообжигательная – рудо(ви)па́льня (*С*), п. рудо(ви)пальна́;
п. р. трехплиточная – п. р. триплито́ва;
п. сушильная – п. суша́рна;
п. тарелочная – п. тарілко́ва;
п. ходовая – п. ходова́;
п. шахтная пламенная – п. шахтова́ полум'я́на.
Пика – 1) (*англ. двойн. кайла*) – дзюбане́ць (-нця́) (*Г**); 2) (*желонки, отбойного молотка*) – клю́га (*Г**), гостря́к(-ка́) (*Г**); 3) **п., растыкалка** – *см.* **Растыкалка**.
Пикаль (*тип тяжел. кайлы*) – піка́ль(-ля́) (*С*).
Пирит золотоносный – піри́т(-ту) золотовмíсний;
п. тонко-рассеянный – п. тонкорозсíяний.
Пироксилин – піроксилíн(-ну) (*СЖМ*), [піроксиліна (*ШС*)].
Пиролит (*порох Маттена*) – піролíт(-ту) (*С*).
Пироном, пиронон (*взрыв. смесь*) – піроно́м(-му) (*С*).
Пистон взрывной – пісто́н(-на) вибухо́вий;
п. длительного действия – п. протяжночи́нний;
п. моментальный – п. митьо́во-чи́нний.
Питатель (*для дроби, пыли*) – живи́льник (-ка) (*Др*, *СМТС*), подава́ч(-ча́) (*NC*);
п. бегунный – ж. накото́вий;
п. весовой (*для пыли*) – ж. ваговий́;
п. дробовой – ж. шротовий́, шротоживи́льник(-ка) (*NC*), шротоподава́ч(-ча́) (*NC*);
п.-классификатор – ж.-клясифіка́тор(-ра);
п.-к. толчейный – ж.-к. ступовий́;
п. ленточный (*на обогат. фабрике*) – ж., п. стьожковий́;
п. пылевой – пиложиви́льник(-ка) (*NC*), пилоподава́ч(-ча́) (*NC*).
Плавильщик (*золота, железа*) – топíльник(-ка) (*ІШ*), [гамарник (*Тмч*, *У*, *СЖМ*), топняк (*Км*)].
Плавка (*золота*) – то́плення (*У*, *Тмч*, *СЖМ*), [топля (*Г**), топливо (*ДСТ*), стоплення (*Г*)].
«Пламя поющее» (*в звуковом индикаторе*) – «по́лум'я співу́че».
Пламягаситель (*на бензоловых локомотивах*) – полум'єга́сник(-ка) (*NC*).
План генеральный – плян(-ну) головний́;
п. купрометрический – п. купрометри́чний;
п. маркшейдерский – п. маркша́йдерський;
п. разбивочный – п. розмітний́;
п. рудничный – п. копальне́вий.
Плангерд ударный – пляңге́рд(-да) уда́рний.
Планка проверочная (*для шахтн. колонны*) – пла́нка переві́рча;
п. фонарная – п. виступне́ва.
Пласт (*руды, угля, глины*) – верства́ (*ТСК 7*, *Т*, *ТВ ІІ 3*, *Пн 114*, *НТВ 26 ІІІ 7*, *КГ*, *В*, *ТМД*, *СЖМ*), [шар (*ЗТГ*, *Т*, *СЖМ*), скиба (*Т*, *ДСТ*), ряд (*Т*, *СЖМ*), пластів'я (*Т*), штих (*Т*), плат (*Т*, *ЗТГ*), платок (*Т*), пласт (*Т*), верствовиця (*Т*)];
п. беспыльный – в. безпилова́;
п. вертикально поставленный, поставленный на голову – в. ру́ба поста́влена (*Т*), в. сторч поста́влена (*С*), в. прямови́сно-поста́влена (*ШС*), [шар поставлений руба (*ЗТК ІІІ 225*)];
п. водонепроницаемый – в. водонепрохідна́, [в. водонепрониклива (*ШС*)];
п. водосодержащий, водоносный – в. водовмíсна;
п. газоносный – в. газовмíсна;
п. золотоносный – в. золотовмíсна;
п. изверженный – в. ерупці́йна;
п. (не)истощенный – в. (не)ви́снажена;
п. каменноугольный опасный по пыли – в. кам'яновугля́на пилонебезпе́чна (*С*);
п. крутой – в. крута́ (*Пн 5*);
п. крутопадающий – в. крутоспа́дна (*С*), [в. крутоспадиста (*ТМД*)];
п. линзовидный (*нефтеносный*) – в. сочкува́та;
п. маломощный (*антрацитовый*) – в. малогру́ба;
п. малопыльный – в. малопилова́ (*Пн 114*);
п. метазоматический – в. метазомати́чна;
п. надвинутый – в. насу́нена (*ТВ ІІ 49*);
п. наклонный – в. похи́ла (*Пн 5*);
п. нефтеносный, нефтесодержащий – в. нафтовмíсна (*ШС*), [в. ропоносна (*ТВ ІІ 59*)];
п. переходной – в. переходо́ва (*ТВ ІІ 51*);
п. подстилающий – в. підстильна́;
п. пологий – в. поло́жиста (*С*), в. поло́га (*Пн 5*);
п. полого-падающий – в. пологоспа́дна (*С*), в. пологоспади́ста (*ТМД*);
п. пыльевой, пыльный – в. пилова́ (*Пн 114*);
п. (не)рабочий – в. (не)робо́ча;
п. соленосный – в. солевмíсна (*С*), [в. соленосна (*ТВ І 14*];

п. средне-пыльный – в. сере́дньо-пилова́ (*Пн 114*);
п-ми лежать – су́плаш ле́жати (*ШС*).
Пластинодержатель (*в акк. лампе*) – платвотрима́ч(-ча́) (*NC*).
Пластовой – верствови́й (*СЖМ*).
Плата погонная – платня́ подовжи́нна;
п. поденная – п. поде́нна (*ШС*), поденне (*СЖМ*).
Платина – пля́тина (*Т*, *ТВ 25-52*, *ЗТГ*, *Пол*, *СЖМ*).
Платиноносный, платиносодержащий – плятиновмі́сний (*С*).
Платинопромышленник – плятинопромисло́вець(-вця) (*С*).
Платинопромышленность – плятинопромисло́вість(-вости) (*С*).
Платформа бремсберговая – плятфо́рма бре́мсберґо́ва (*С*);
п. движущаяся, подвижная (*для вагонеток*) – плятфо́рма рухо́ма;
п. откидывающаяся – п. відкидна́;
п. погрузочная – п. наванта́жна;
п. полупереносная – п. півперено́сна.
Плашки расцепляющиеся (*труболовки*, *шлипса*) – пла́шки розчіпні, колодки́ розчіпні.
Плетение крестовое (*каната*) – звиття́ хрища́те (*С*).
Плита – 1) (*общемех.*, *сорт антрац.*) – плита́ (*Г*, *У*, *ФС*, *СЖМ*, *ДСТ*, *Др*), [плага (*угорс.*) (*СЖМ*, *Др*), плитняк (*У*, *ФС*), пола (*СЖМ*), плитка (*У*), тафля (*У*, *СЖМ*)]; 2) (*отвал*) – по́кидь(-ді) (*С*);
п. для въезда (*на рельсы*) – п. в'їзна́;
п. (не)подвижная – п. (не)рухо́ма, [п. мертво укрі́плювана (*Пн 33*)];
п. поворотная – п. поворітна́ (*Пн 33*);
п. прорезная (*с прорезами для колес*) – п. рівчако́вана (*С*), п. прорі́зана (*Пн 34*);
п. разделительная (*рудоразб. стола*) – поді́льниця (*NC*);
п. ребордная – п. ребо́рдна, п. гребене́ва;
п. с утюгом, утюжная, усовая – п. скорсова́ (*Пн 33*);
«п. серная» – п. сіркова́.
Плитовой (*вагонщик*, *рабочий*) – плитівни́чий (*NC*), плитови́й (*Пн 49*).
Плитона(по)грузочный (*о машине*) – плитонаванта́жний (*С*).
Пломбировка (*ламп*) – пльомбува́ння (*СЖМ*).
Плоскость кливажа – пло́ща кососко́лу (*ЗТГ*), п. кліважу́;
п. отдельности – п. окре́мости;
п. самокатная – *см.* **Катценбукель**.
«Плоскушка» (*плоские куски породы*) – плосківе́ць(-вця́) (*NC*).
Плотик (*постель*) – підло́же (*Г**);
п. ложный – п. фал(ь)ши́ве.
Плотник вентиляционный – тесля́р(-ра́), тесля провітрювальний.
Плотность фиктивная (*каната*) – щільність(-ности) фікти́вна (*ХвРт 6*).
Площадка – 1) (*искусств. сооруж.*, *помост при буре*) – помі́ст(-мо́сту) (*Г**, *СЖМ*, *ЗТГ*), [помість (*ХвРт I*), стілець (*Г**), площадка (*СЖМ*)]; 2) (*ровное место*) – майда́н(-ну́) (*Г*, *У*, *СЖМ*), майда́нчик(-ка) (*ум.*), [пляц (*ИК*, *Г*, *СЖМ*), площа (*Г*, *У*, *СЖМ*)];
п. бремсберговая – майда́нчик бре́мсберґо́вий;
п. качающийся – помі́ст хитки́й;
п. откидная – п. відкидни́й;
п. подъемная – п. підійма́льний (*ЗТГ*), [площадка приймальна (*Пн 73*)];
п. приемная – п. прийма́льний;
п. п. верхняя – п. п. горі́шній, [помість горова (*кулачня*) (*ХвРт I*)];
п. п. нижняя – п. п. ни́жній, п. п. до́лішній; [помість низова (*ХвРт I*), кулачня низова (*ХвРт I*)];
п. промежуточная – майда́н(чик) проміжни́й;
п. разбирающаяся (*бура*) – помі́ст розбирни́й;
п. рудоразборная (*возле печи*) – майда́нчик рудорозбира́льний.
Площадь оттаиваемая – пло́ща розморо́жувана;
п. подработанная – п. підри́та.
Плуг сбрасывающий (*для разгрузки платформ*) – плуг скида́ч(-ча́) (*NC*).
Плывун (*слабая порода*) – пливу́н(-на́) (*Т*, *ЗТГ*, *СЖМ*).
Пневматический (*молоток*, *привод*) – пневмати́чний (*С*).
Пневматоген (*тип самоспасателя*) – пневматоґе́н(-на) (*С*).
Пневматофор (*тип самоспасателя*) – пневматофо́р(-ра) (*С*).
Побелка – 1) (*выработок против взрывов пыли*) – по́біл(-лу) (*Г*, *СЖМ*); 2) (*процесс*) – білі́ння (*С*), побілення (*СЖМ*), [(по)білу(ю)вання (*Г*, *СЖМ*)];
п. известью (*выработок*) – вапнува́ння, повапнува́ння (*Г*, *СЖМ*).
Повал – кососкі́л(-ко́лу) (*за ЗТГ*);
по п-лу – за кососко́лом.
Поверхностный (*рабочий*) – поверхне́вий (*Пн 77*, *СЖМ**).
Поверхность дневная – пове́рхня де́нна (*Пн 37*).

Повивка (*каната*) – кру́тель(-лі) (*Г**), спови́ва (*ХвРт I*).
Поводок (*тяги расширит.*) – повіде́ць(-дця́) (*Г*, *ЖСМ*), тя́гель(-гля) (*СМТС*);
п. двойной – п. подвіійний;
п. канатный – п. коді́льний;
п. ординарный – п. ордина́рний.
Поворачивающийся, поворотный (*механизм фрейфала*), *мех.* – поворітни́й.
Поворот – 1) *мех.* – пово́рі́т(-ро́ту); 2) *см.* **Сальник штанговый.**
Поворотный (*блок*) – поворітни́й (*СМТС*);
Поглотитель (*газов*, *жидкого кислор.*) – вибира́ч(-ча́) (*NC*), [вглитиватель (*ЗТС 163*)].
Погонщик (*лошадей*) – пого́нич(-ча) (*Г**, *Пн 52*, *СЖМ*, *НТВ 27-327*), [поганяйло (*СЖМ*)].
Погреб пороховой (*склад*) – порохі́вня (*СЖМ*).
«Погребание» (*валунов драгой*) – хова́ння (*Г**, *СЖМ*).
Погрешность (*при измерениях*) – по́хибка (*Т*, *Ар*), [прогріх (*СЖМ*), огріх (*СЖМ*), охибка (*Тмч*), обмилка (*СЖМ*)].
Погрузка бункерная (*руды в вагоны*) – навантá́жування, вантá́ження кошове́;
п. самокатом (*вагончиков*) – в. самоко́том (*С*);
п. самотеком – в. самото́кою.
Погрузочный (*пункт*) – (на)ванта́жний (*НТВ 27-328*).
Подавалка (*потайных заклепок*) – пода-ва́чка (*СЖМ**).
Подаватель цепной (*угля*) – подава́ч(-ча́) ланцюго́вий (*С*).
Подача – 1) (*угля на шахте*) – подава́ння (*Г*, *У*, *ТНВ 27-49*, *СЖМ*), пода́ння (*У*, *СЖМ*); 2) **п., продвижение** (*вруб. маш.)* – про́сув (-ву) (*NC*), [поступ (*Г**)];
п. легочно-автоматическая (*в респираторах*) – подава́ння леге́нно-автомати́чне.
Подбабник (*стр.*) – підба́бок(-бка).
Подбашмачный (*о задавке*) – підчеревико́вий (*С*).
Подбой, подбойка – 1) (*угля кайлами вруб. маш.*) – пі́друб(-бу) (*С*), підру́бування, підруба́ння (*С*), [підбива́ння (ЗТГ, СЖМ)]; 2) **п., вруб** – за́руб(-бу) (*Г**); 3) (*результат*) – підру́бина (*NC*), [підбоїна (*ЗТГ*)];
п. машинный – підруб машино́вий;
п. ручной – п. ручни́й.
Подбойка (*кирки*, *кайлы*) – пі́друбець(-бця) (*NC*).
Подбуривать (бурку) – досве́рдлювати, досвердли́ти (*С*).
Подбурка, -ривание – досве́рдлювання, досве́рдлення (С).
Подвеска – 1) (*клети*, *лампы*), *мех.* – по́чіпка; 2) (*процесс*) – чіпля́ння.
Подвешиватель – чіпля́ч(-ча́) (*N*).
Подвигание (*забоя*) – по́сув(-ву) (*ТМД*), посува́ння (*СЖМ*).
Подвод – 1) (*для усиления крепи*) – підво́лок(-ка) (*Г**); 2) (*воздуха*) – підві́д(-во́ду) (*СМТС*), підве́дення (*Др*).
Подвозка (*угля*, *буров*, *материалов*) – до́віз(-возу) (*СЖМ*), підво́зіння (*СЖМ*), [привіз(-возу) (*У**, *Тмч*, *СЖМ*), навіз (*Г*)].
Подвозчик (*буров*) – підвозі́й(-зія́) (*С*), підвізни́к(-ка́) (*СЖМ*), [возільник (*У*), возій (*У*)].
Подгон (*стойки*) – підгі́н(-го́ну) (*С*).
Подгонщик (*вагонов*) – підганя́льник(-ка) (*NC*).
Подготовка (*месторождения*) – готува́ння (*СЖМ*), підготува́ння (*С*), [підготовка (*КГ 19*)].
Поддерживающий (*ролик*), *мех.* – підтримни́й.
Поддержка (*молотка*), *мех.* – підтримни́к (-ка).
Подделка (*носилок бадей*) – приладно́вування, приладна́ння (*С*).
Поддир (*клин*, *маленьк. лом*) – піддирач(-ча́) (*NC*).
Поддирать (*подчищать почву выработки*) – піддира́ти, підідра́ти (*Г*).
Поддирка (*почвы*, *штреков*) – піддира́ння, підідра́ння (*С*).
Поддирщик – піддира́льник(-ка) (*NC*).
Поддувание (*породы*) – піддима́ння (*С*).
Подкатчик (*вагонеток*) – підкотни́к(-ка́) (*NC*), підвізни́к(-ка́) (*СЖМ**).
Подземный (*о печи*) – підзе́мний (*С*).
Подкачивание (*воды*) – підсмоко́вування (*С*), [підпомповування (*ДСТ*)].
Подкидка (*угля*, *породы*) – підкида́ння (*Г*, *СЖМ*).
Подкидчик (*угля*) – підкида́льник(-ка) (*Полт.*), докида́льник(-ка) (*Полт.*).
Подкладка (*между стойкой и породой*) – пі́дкладень(-дня) (*СЖМ*, *ДСТ*), [підбій (*Г*), підбійка (*Тмч*), підкладка (*Тмч*), підставка (*Тмч*)].
Подкладчик (*рабочий для подкладки досок*) – підклада́льник(-ка) (*NC*).
Подкопной (*нога*, *стойка*) – підкопни́й (*СЖМ*).
Подкос (*рудничной крепи*) – ко́ся́к(-ка́) (*Ск. Сер*), [підкосина (*ЗТГ*), укосина (*ДСТ*, *Ск*), вір (*ЗТГ*), підпірка (*ЗТГ*)].

Подлайка (*под стойкой*) – пі́дкладка (*Г**).
Подмесь изоморфная – до́мішка ізомо́рфна.
Подмочка (*бикфор, шнура*) – підмо́чення (*СЖМ*).
Подноска (*угля, камней, плиты*) – підно́шування, підно́шення (*СЖМ*).
Поднятие куполовидное – пі́дняток(-тку) банюва́тий (*С*).
Подотдел буровой (*нефт.-пром.*) – підві́дділ(-лу) свердло́вий;
п. съемочный – п. здійма́льний.
Подошва – 1) (*штольни, штрека*) – спід (спо́ду) (*Г*, СЖМ*); 2) (*пласта, рудной жилы*) – пі́дсподок(-дку) (*NC*).
Подработка (*кровли, почвы*) – підри́в(-ву) (*С*), підрива́ння (*ШС*), [підробка (*ТМД*)].
Подрешетный (*продукт сортировок*) – підрeші́тний (*С*).
Подрубка – 1) пі́друб(-бу) (С); 2) (*процесс*) – підру́бування (*СЖМ*), [підтинання (*СЖМ*), підрубка (*У*), підчос (*У*)];
п. механическая (*угля*) – пі́друб(-бу), механі́чний.
Подрудок (*руда измельч. до кусочков 10-64 мм*) – пі́друдок(-дку) (*С*).
Подручный (*рабочий*) – підру́чний (*Г*, СЖМ**).
Подрывать, -рыть, -ся – 1) (*кровлю, почву*) – підрива́ти, підри́ти (*Т, СЖМ*); 2) **п. подорвать** (*взрывать*) висаджувати, ви́садити (*СЖМ*), [підсаджувати, підсадити (*СЖМ*)].
Подрывка – 1) (*кровли, штреков, почвы*) – підрива́ння, підріття (*Пн 48, СЖМ*), підко́пування (*ШС*); 2) (*взрывание*) – виса́джування (*СЖМ*), [підсаджування (*СЖМ*)]; 3) (*место*) – підко́пина (*NC*).
Подрывной (*о работе, машине*) – висадни́й (*С*).
Подсасывание (*нефти*) – підсмоко́вування, підсмокува́ння (*С*).
Подсортировка (угля) – підсорто́вування, підсортува́ння (*С*).
Подсосать (*нефть*) – підсмоко́вувати (*С*), підсмокта́ти (*ШС*), [підіссати (*СЖМ*)].
Подставка (*для вытаск. труб*), *мех.* – пі́дставка.
Подстилающий (*пласт*) – підстильни́й (*NC*), [підле́жний (*Т*), лежневий (*Т*), підстилаючий (*Т*).
Подсыпка (*гезенков, уступов*) – пі́дсипка (*Г*), підсипа́ння (*Г, СЖМ*), [присипка (*У*)].
Подтоварник (*стр.*) – проті́с(-те́са).
Подток (*нефти*) – підтіка́ння (*С*).
Подтрубок – пі́дтрубок(-бка) (*С*), [підцівок (*ЗТГ*), ринва (*Тмч*)].
Подушка (*для воспринимания ударов резца*) – відпру́жник(-ка) (*С*).
Подхват (*кулак*) (*чаще подхваты*) – підхо́плювач(-ча) (*ХвРт I*), (*Пн 206*);
п. нижние – підхо́плювачі ни́жні, [п. низові (*ХвРт I*)].
Подхватывание (*клина*) – підхо́плювання, підхо́плення (*У, СЖМ*).
Подчистка (*складов*) – підчища́ння підчи́щення (*СЖМ*).
Подчистной (*о работе*) – підчисни́й (*С*).
Подшахтный – підшахто́вий (*С*).
Подшашка (*короткая стойка*) – супо́ра (*Г*, ЗТГ**).
Подшипник вилкообразный (*вагонеток*) – вальни́ця розви́лкувата.
Подшкивный (*брус, насадка*) – підкрутне́вий *(С*).
«Подшлюзок» (untercurrent) – підшлю́зок (-зку) (*NC*).
Подъем – 1) **п.** (*подъемная установка*) – піді́йма́льня (*NC*); 2) **п., поднимание** – підійма́ння (*У, НТВ 27-327, Пн 69, СЖМ*), [піднесення (*У, СЖМ, ДСТ*)]; 3) **п., возвышение** (*выработки*) – пі́дняток(-тку) (*Г, СЖМ*); 4) **п. установка** (*треноги*) – ста́вляння (*С*); 5) **п., подъемник** – підо́йма (*Г*); 6) (*высота подъема*) – підняття́ (*Г*, У*, СЖМ**);
п. барабанный паровой – підо́йма барано́ва парова́;
п. бесканатный (*шахтный*) – підійма́ння безкоді́льне;
п. быстроходный – п. швидкохі́дне;
п. в бадьях, бадьевой – п. цеброве́;
п. в скипах, скиповый – п. скіпове́;
п. гармонический – п. гармоні́чне;
п. гидравлический – пійдо́йма гідравлі́чна;
п. двойной (*в драгах*) – підійма́нця подві́йне;
п. канатный рудничный – п. коді́льне копальне́ве;
п. клетьевой – п. кліткове́;
п. конный (*каолина*) – п. кі́нне (*С*), [підойм кінний (*НТВ 27-327*)];
п. «кошачий горб» – пі́дняток «котя́чий горб(-ба́)»;
п. людской – підійма́ння люде́й, п. людське́, -ська́;
п. наклонный – пі́дняток похи́лий;
п. однодействующий – підійма́ння одночи́нне, підійма́льня одночи́нна;
п. по шахте – п. по ша́хті;
п. скиповой – п. скіпове́ (*Пн 70*), підійма́льня скіпова́ (*С*), підо́йма скіпова́ (*НТВ VII 9*);

п. холостой – п. порожнякóве;
п. шахтный бесканатный – п. шахтовé безкодíльне;
п. элеваторный – підіймáння, підóйма елевáторне(-на).
Подъемник воздушный (*пневмат. прибор для експл. скваж.*) – підóйма повітрянá, п. пневматúчна;
п. гидравлический (*на вышке*) – п. гідравлíчна;
п. для подъема людей – п. людськá (*С*);
п. камней – каменопідóйма (*NC*).
п. ленточный (*для тонк. обраб. руды*) – п. стьожковá;
п. паровой – п. паровá (*ШС*), [підіймач паровий (*Пн 69*)].
п. шахтовый – п. шахтовá (*С*), [підіймач шахтовий (*Пн 68*)].
Подъемный – 1) (*барабан*, *канат*) – підіймáльний (*ШС*), [підъємний (*У*, *НТВ 26 II 42*)], 2) **п.** (*поднимаемый*) – підіймáний (*С*).
Подъэтаж – підпóверх(-ху) (*Пн 37*);
п. верхний – п. вéрхній (*Пн 37*);
п. нижний – п. нúжній (*С*), п. спíдній (*Пн 37*).
Поезд груженный – пóїзд(-да, -ду) навантáжений;
п. породный – п. з порóдою;
п. порожняковый – п. порожнякóвий;
п. рудный – п. з рудóю.
Пожар внезапный подземный – пожéжа несподíвана підзéмна;
п. рудничный – п. копальнéва (*Пн 104*).
Пожег – 1) (*способ обжигания руды в кучах*) – вúпал(-лу) (*С*); 2) (*сама куча*) – кýпа (*Г**).
Позабойный (*о сводке*, *учете*) – повибíйний (*С*).
Поимка (*оставш. долота*) – улóвлення (*С*), спіймáння (*СЖМ*), піймáння (*У*), [ловіння (*СЖМ*)].
Поиски (*за нефтью*, *углем*) – рóзшуки(-ків) (*по що*) (*Пол*, *ШС*), вишуки (*ШС*), [розшук (*НТВ 26 I 44*), розшукування (*ТВ II 50*), шукання (*СЖМ*), шуканка (*СЖМ*)].
Поисковый (*о бурении*) – розшукóвий (*С*), вишуковий (*С*).
Показатель депрессионный – показнúк(-кá) депресíйний, [покажчик розріди, розріді, розрідження (*ЗТГ*)].
Пол откидной (*клети*) – підлóга відкиднá.
Полати (*для разных горизонтов бурения*) – помíст(-мосту) (*Г**, *СЖМ*), піл (пóлу) (*Г**, *У*, *СЖМ*);
п. верхние – п. гóрíшній;
п. нижние – п. дóлішній, п. нúжній.

Поле бремсберговое – п. брéмсбергóве (*Пн 173*);
п. вентиляционное – п. провíтрювальне (*Пн 132*);
п. выемочное – п. виймовé (*Пн 15*);
п. нейтральное, нормальное – п. нейтрáльне;
п. рабочее – р. робóче (*С*), п. робíтне (*Пн 132*);
п. рудничное – п. копальнéве.
Поливка (скважин) – поливáння (*СЖМ*), [поливанка (*СЖМ*)].
Полигон маркшейдерский – полігóн(-на) маркшáйдерський (*С*).
Полировать (*долото о пески*) – лощúти (*Г**, *У*, *СЖМ*), полірувáти (*У*, *СЖМ*, *Ар*), [глянсувати (*У*, *СЖМ*)].
Полого-падающий (*пласт*) – пологоспáдний (*С*).
Положение погрузочное (*скипа*) – положення (на)вантáжне.
Полоз (*рудничных салазок*) – кóрса (*Г*, *СЖМ*), [полоз (*Г*, *СЖМ*, *ШС*)].
Полок – пóлик(-ка) (*Г**), помíст(-мóсту) (*Г**, *ШС*), [помість (*ХвРт 7*)];
п. лестничный – п. драбинóвий;
п. переносный – п. переноснúй;
п. подвесной – п. почіпнúй;
п. предохранительный (*в зумпфе*) – п. захиснúй (*ШС*), п. запобíжний (*С*), [помість охоронна (*ХвРт 7*)];
п. приемный – п. приймáльний (*С*);
Полоса нефтяная – смýга нафтóва (*С*), [полоса ропна (*ТВ I 2*, *НТВ 26 III 45*)];
п. рассланцованная (*асбестонос. змеевика*) – с. розлупакóвана.
«Полуил» – півмýл(-лу) (*С*).
Полукозлы (*для рельсового пути*) – півкóзли(-зел) (*С*).
Полукруг висячий (*для замера углов*) – півкóло виснé (*С*).
«Полумесяц» (*скрепера*) – «півмíсяць(-ця)».
Полуобойма (*подъемн. хомута*) – півобíймиця (*С*).
Полупатрон (*взр. вещества*) – півпатрóн (-на) (*С*).
Полусостав (*поезда*) – піввáлка (*С*).
Полустолб (*для крепления*) – півстóвп(-па) (*С*).
Пользователь (*недр. поверхности*) – користувáч(-чá) (*NC*).
Помойница (*в шахте*) – зливнúця (*NC*), помúйниця (*Г*, *У*).
Помпирование (*скважин глуб. нас.*) – смокувáння, висмокóвування (*С*).
Порог вёслый (*на Перм. сол. промысл.*) – поріг(-рóга), виснúй;

п. воронкообразный – п. лійкува́тий;
п. обсадный (*на Перм. сол. пром.*) – п. захисни́й.
Порода – поро́да (*Т*, *КГ 14*, *ЗТК II 95*, *ЗТГ*, *Пн 106*), [формація (*СЖМ*), творення (*СЖМ*)];
п. боковая – п. бічна́ (*С*);
п. вкраплення (*в уголь*) – п. залу́чена;
п. вмещающая – п. вмі́сна;
п. водоносная – п. водовмі́сна;
п. водо(не)проницаемая – п. водо(не)прохі́дна;
п. (не)вспучивающаяся – п. (не)видимна́;
п. глубинная – п. глиби́нна;
п. горная – п. гірська́ (*ЗТК II 155*, *Т*, *СЖМ*), гірни́на (*NC*), [п. горяна (*Т*), горотвір (*ЗТК III 223*, *Т*, *СЖМ*), скалина (*Т*, *ТВ 28 I 28*), порода скельна (*Т*), скала (*Т*), неріть (*Т*)];
п. г. слоистая – п. г. шари́ста, п. г. верствува́та (*СЖМ*, *ШС*);
п. жильная – п. жилова́ (*Т*), п. жи́льна;
п. закладочная – п. закладо́ва, п. закладна́ (*С*);
п. землистая – п. земля́ста;
п. змеевиковая – п. скрутинцева, [п. змійовикова (*за Т*)];
п. золотосодержащая – п. золотовмі́сна;
п. изверженная – п. ерупці́йна;
п. коренная – матери́к(-ка́) (*Т*);
п. крепкая, прочная – п. міцна́, п. тривка́;
п. крупнозернистая – п. грубозерня́ста;
п. ломкая – п. ламка́;
п. мелкозернистая – п. дрібнозерня́ста;
п. мелкослоистая – п. дрібношари́ста, п. дрібноверствува́та;
п. метаморфическая – п. метаморфі́чна;
п. нарушенная – п. пору́шена;
п. (не)обваливающаяся – п. (не)зава́листа;
п. обломочная – окруше́нець(-нця) (*ШС*), [окруши́нець(-нця) (*Т*)];
п. органогенная – п. органоге́нна;
п. осадочная – п. осідна́, [поклади осадові (*ШС*)];
п. перевальная – п. перехідна́;
п. перекрывающая – п. перекривна́ (*С*);
п. плотная – п. густа́ (*ШС*), [п. щільна (*Пн 106*)];
п. плывучая – п. пливка́ (*ЗТГ*);
п. подстилающая (*под глиной*) – п. підстильна́;
п. пустая – п. пуста́, леп(-пу) (*гал.*) (*Г**, *ФрБо*), [п. порожня (*ТМД*, *Пн 59*)];
п. равномернозернистая – п. рівномі́рно зерня́ста;
п. рудная – п. ру́дна;
п. рыхлая – п. пухка́ (*ЗТГ*);
п. серпентиновая – п. скрутинце́ва, п. серпенти́нова;
п. слитная – п. суці́льна;
п. сыпучая – п. сипка́;
п. тонкослоистая – п. тонкошари́ста, п. тонковерствóва;
п. трещиноватая – п. щіли́ниста;
п. устойчивая – п. стійка́ (*ШС*);
п. цементированная – п. цементо́вана.
Породовый, -дный (*бремсберг*) – поро́довий (*С*).
Породоотборочный (*о ленте*) – породовідбирни́й (*С*).
Породоотделитель (*сепаратор Лотоцкого*) – породовідбі́рник(-ка) (С).
Породоочиститель – породочи́сник(-ка) (*С*).
Порожник (*для сглаж. обсадн. порога*) – порі́жник(-ка) (*Г**).
Порожняк (*порож. вагонет.*) – порожня́к (-ку́) (*Г**, *Пн 8*, *СЖМ*).
Порожняковый (*поезд*) – порожняко́вий (С).
Порох бездымный – по́рох(-ху) безди́мний;
п. белый Виннера – п. білий Ві́ннерівський;
п. б. гремучий – п. б. триму́чий;
п. дымный – п. ди́мний;
п. крупнозернистый – п. грубозерня́стий;
п. минный – п. мі́нний;
п. м. крупный – п. м. гру́бий;
п. охотничий – п. мисли́вський;
п. пикринный (*со свинц. глетом*) – п. пікри́невий;
п. прессованный – п. гні́чений;
п. призматический – п. призмати́чний;
п. рудничный зернистый – п. копальне́вий зерня́стий.
Поршень-ударник (*пневмат. молотка*) – то́лок-уда́рник(-ка) (*С*).
Посадка – 1) (*кровли выработ. пространства*) – наса́джування (*С*); 2) (*вагончиков в клеть*) – вко́чування (*С*); 3) (*людей в клеть*) – саджа́ння (*С*), сіда́ння (*С*), [поса́дка (*ШС*)];
п. механическая (*вагончиков*) – вко́чування механі́чне.
Посадочный (*механизм*, *устройство для вагонеток*) – уко́чувальний (*С*).
Пост зарядочный (*для аккумул.*) – пост (-сту) наснажни́й;
п. наполнительный (*для локомотивов*) – п. напо́внювальний.
Поставленный на голову (*пласт*) – поста́влений ру́ба (*Т*), поста́влений сто́рч (*С*).
Постановка (*вышки*, *машины*, *крепления*) – ста́вляння (*СЖМ*), поста́ва (*Т*, *СЖМ**), установля́ння (*Т*).

Постель (*залежи*, *каменоломни*) – підло́же (*Г**), підло́жжя (*Пн 19*, *ШС*), [ложе (*СЖМ*)];
п. балластировочная – п. балясто́ве, п. балясто́ване.
Постройка надшахтная – будівля надшахто́ва (*С*), [коша́ра (*Фр Pin*, *ШС*)].
Посыпка (*выработок инер. пылью*) – посипа́ння (*Г*, *У*, *Пн 117*, *СЖМ*), [потрушування (*СЖМ*)].
Потеря (*ископаемых*) – втра́та, *заг.*
Поток подземный – поті́к(-то́ку) підзе́мний (*С*).
Потолкоуступный – стелесхідча́стий (*С*), [стельоприступчастий (*Пн 173*)].
Потолок (*выработки*) – сте́ля (*Г*, *У*, *Т*, *СЖМ*), [настіл (*Т*)].
Почва – 1) ґрунт(-ту), *заг.*; 2) (*пласта*) – підспідок(-дку) (*NC*);
п. дующая – ґрунт видимни́й (*С*);
п. крепкая – ґ. тривки́й, ґ. міцни́й;
п. ложная – ґ. фал(ь)ши́вий;
п. слабая – ґ. нетривки́й;
п. слоеватая – ґ. шари́стий;
п. средняя – ґ. сере́дній.
Почвоуступный (*о выемке*) – долосхідча́стий (*С*).
Починочный (*рабоч. на драге*) – ла́годільник(-ка) (*N*).
Почка (*колчедана*, *форма месторож.*) – ни́рка (*Г**), [біблах (*СЖМ**)].
Пояс (*жил*, *залежей*) – па́смо (*Г**), пас(-са) (*Г*, *У*, *Т*, *СЖМ*), [пояс (*Г*, *У*, *Т*), полоса (*Т*), смуга (*Т*)].
Предохранитель противопожарный – запобі́жник(-ка) протипоже́жний;
п. пылевой (*дробильных валов*) – захисни́к(-ка́) пилови́й.
Предохранительность (*взрывч. веществ*) – запобіжливість(-вости) (*С*).
Предохранительный (*башмак*), *мех.* – запобі́жний.
Предприятие горное – підприє́мство гірни́че (*НТВ 26 I 44*);
п. горнопромышленное – п. гірнопромисло́ве (*С*), п. гірни́че (*ТМД*);
п. дражное – п. драґове́;
п. золотодобывающее – п. золотодобувне́;
п. нефтепромышленное – п. нафтопромисло́ве;
п. платинодобывающее – п. плятинодобувне́;
п. угледобывающее – п. вугледобувне́;
Препозит (*черн. порох*) – препози́т(-ту) (*С*).
«Преснец» (*слабый рассол на Перм. сол. пром.*) – прісня́к(-ку́) (*Г**).
Пресс вальцевой – гніт(-та) вальце́вий;
п. камерный – г. ка́мерний;
п. листовой – г. аркуше́вий;
п. осветлительный – г. проя́снювальний;
п.-фильтр (*при осадж. золота*) – ціди́ло нагнітне́ (*ШС*), ціди́ло-гніт(-та) (*ШС*) фільтр-прес(-са) (*С*).
Пресскопф – гнітни́ця (*NC*).
Прибой (*прибойник для забою пороху*) – *см.* **Забойник**.
Прибор бурильный – прилад(-ду) свердло́вий (*С*), [п. вертичний (*ТВ I 78*)]:
п. воздуходувный, воздуходувка, *мех.* – повітроду́в(-ва);
п. газозащитный – п. газозахисни́й;
п. для вынимания сломавшегося бура – свердловитяга́ч(-ча́) (*NC*);
п. дыхательный – п. ди́хальний (*ШС*);
п. д. противодымный – п. д. проти́димний;
п. золотоулавливающий – золотоло́вник (-ка) (*С*), п. золотоло́вний (*С*);
п. ловительный, ловушка – ловни́к(-ка́) (*NC*), п. ловни́й (*С*);
п. самопадающий – *см.* **Фрейфал**;
п. самопишущий – п. самопи́сний (*Пн 126*);
п. спасательный – п. рятівни́й;
п. спинной – п. наспи́нний;
п. струйчатый (*для проветривания*) – п. струми́нний (*ЗТГ*), [п. струйний (*ЗТГ*)];
Привалина (*нижний брус вышки*), *стр.* – підва́лина.
Привод воздушный, пневматический – повідня́ повітряна́, п. пневмати́чна (*С*).
п. дышловой (*бура*) – п. ди́шельна;
п. компрессорный – п. компре́сорна;
п. конный (*бура*) – кера́т(-та) (*Др*);
п. электропневматический – п. електроповітряна́.
Приводной (*вентилятор*) – повідне́вий (*СМТС*).
Привратник – ворота́р(-ря́) (*Г*, *У*, *СЖМ*), придве́рник(-ка) (*СЖМ*), [брамний (*Г*, *У*, *СЖМ*), брамник (*СЖМ*), заворітник (*У*, *СЖМ*), заворітній (*Г*, *СЖМ*), воротник (*Г*, *СЖМ*), одві(е)рник (*СЖМ*)].
Приемка (*скважин*) – прийма́ння (*У*, *СЖМ*), [прийом (*У*), одібрання (*У*)].
Приемочный (*пункт*) – прийма́льний (*С*).
Приемщик (*рабочий*) – прийма́льник(-ка) (*Полт.*, *ШС*), [приймач(-ча) (*СЖМ*, *Дбр*), відбирач (*ЗТГ*)].
Прииск – ко́пня (*Т*, *СЖМ*, *Пол*), [копальня (*Т*, *У*, *Тмч*, *СЖМ*), рудокопня (*У*, *Т*), рудокопальня (*У*, *Т*)];

п. золотой – золотоко́пня (*СЖМ*), копня золота (*Т*), [золотокопальня (*СЖМ*), золоті копальні (*Тмч*), копальня золота (*СЖМ*), промивальня (*Т*)];
п. платиновый – плятиноко́пня (*ШС*), ко́пня плятино́ва (*С*);
п. старательский – к. дба́льницька.
Приисковый – 1) копне́вий (*С*); 2) **п.** (*относящ. к прииску)* – ко́пницький (*С*).
Приказчик (*промысла*) – нагля́дач(-ча) *(С)*, [пригонич (*СЖМ*), пригінчий (*СЖМ*), заказник (*СЖМ*)].
Примазка (*оболочка*) – на́липок(-пку) (*NC*);
п. глинистая (*к речнику*) – н. гли́нястий;
п. тальковая (*в рудных жилах*) – н. лояко́вий.
Принадлежности взрывные – припа́си (-сів) висадні́ (*С*);
п. противопожарные – п. протипоже́жні;
п. спасательные – п. рятівні́.
Приострение (*бура*) – заго́стрювання, заго́стрення (*С*).
Присадка (*к илам*) – дода́ток(-тку) (*Г**, *ШС*).
Приспособление выталкивающее (*вагонетки*) – вишто́вхувач(-ча) (*С*), при́стрій (-рою) виштовхни́й (*С*);
п. зацепное (*вагончика*) – зачі́плювач(-ча) *(NC*), п. зачіпни́й (*С*);
п. заторное – п. закривко́вий;
п. мундштучное (*респир.*) – п. цибухо́вий;
п. натяжное – натяга́ч(-ча́) (*С*), п. натяжни́й (*Пн 17*);
п. остановочное – зупи́нник(-ка), п. зупи́нний;
п. противопожарное – п. протипоже́жний (*Пн 51*);
п. пусковое – пуска́ч(-ча́) (*NC*), п. пускови́й (*С*);
п. самопроворачивающееся (*малых молотков*) – самоповерта́ч(-ча́) (*С*), п. самоповорітни́й (*С*);
п. смазочное самодействующее – самомасти́льник(-ка) (*NC*), п. масти́льний самочи́нний (*С*);
п. тормозное – гальмува́ч(-ча́) (*NC*), п. гальмівни́й (*Пн 93*).
Приток ожидаемый (*воды*) – до́плив(-ву) сподіва́ний;
«держать приток» – трима́ти до́плив (-ву) (*Пн 214*).
Притупление (*лезвия долота*) – при(за)ту́плення (*СЖМ*).
Прицепка – 1) (*прицеп. приспос.*) – чі́пень (-пня) (*ШС*), [причі́пка (*Г**), гачок (*Г**, *У*, *СЖМ*), ключка (*Г*, *СЖМ*), петля (*У*)]; 2) (*прицеплен. часть*) – при́чіпок(-пка) (*СЖМ*); 3) (*процесс*) – причі́плювання, причіпля́ння (*СЖМ*);
п. вилочная – чі́пень виляко́вий;
п. одиночная – при́чіпок ордина́рний;
п. цепная – чі́пень ланцюго́вий.
Прицепной (*вагон*, *вилка*) – причіпни́й (*С*).
Прицепщик (*вагонеток*) – чіпля́льник(-ка) (*СЖМ*), причі́плювач(-ча) (*ШС*).
Приямник (*при забурке скважин*) – при́ямок(-мку) (*N*).
Проагитировать (*раствор*) – збу́рити (*Г**), проаґітувати (*С*).
Проба генеральная – про́ба головна́ (*ШС*);
п. глины – хло́пець(-пця) (*Вісн. Геол. 24-52*);
Пробег (*ход соединяющий две шахты*) – *см.* **Сбойка**.
Пробивка (*подъема*, *хода*, *выработок*) – пробива́ння (*СЖМ*).
Пробка песчаная (*при тампонаже*) – за́тичка піскова́;
п. разделительная (*при цементировке*) – з. розді́льча;
п. тампонажная (*в забое скважины*) – з. тамува́льна *(С*), з. тампона́жна.
Пробник – про́бувач(-ча) (*N*).
Пробойник (*при бурении*) – пробо́єць(-бійця) (*У**, *СЖМ*), [пробивач (*У*, *СЖМ*), пробій (*СЖМ*), пробійчик (*Г**, *СЖМ*)].
Пробуривать, -рить (*скважину*) – просве́рдлювати, просвердли́ти *(У**, *Т**), ви́свердлити (*СЖМ*), [висвідрувати (*СЖМ*)].
Пробщик – про́бувальник(-ка) (*NC*).
Проведение (*шпуров*) – прове́дення (*СЖМ*), прово́діння (*СЖМ*), прово́дження (*СЖМ*), [провід (*У*)].
Проветривание (*вентиляц.*) – провітрювання (*СЖМ*);
п. всасывающее – п. всисне́;
п. вспомогательное – п. допомі́чне́;
п. диагональное – п. коси́нне;
п. естественное – п. приро́дне;
п. искусственное – п. шту́чне;
п. нагнетательное – п. нагнітне́;
п. обособленное, частное – п. відокре́млене;
п. центральное – п. центра́льне.
Проветривать – провітрювати (*Г*, *У*, *СЖМ*).
Провисать (*о кровле*) – провиса́ти, прови́снути (*У*).
Провисающий (*о цепи*, *канате*) – провисни́й (*С*).
Провод затравочный – про́від(-воду) палівко́вий;
п. палильный, запальный (*электр.*) – п. під(за)пальни́й;

п. шпуровой – п. шпурови́й.
Проводка (*электр.*) – провідня́.
Проводник – 1) (*вагончика*) – провідни́к (-ка́) (*Пн 140*, *СЖМ*), вожа́й(-жая́) (*СЖМ*), [провода(и)р (*СЖМ*), проводничий (*У*), проводар (*У*)]; 2) **п., направляющая** (*скипа*) – напрямни́ця (*С*), [направка (*Г**, *ХвРт I*)];
п. лобовой (*в шахте*) – н. лобова́.
Прововодержатель – проводотрима́ч(-ча́) (*NC*).
Прогиб (*каната*) – про́гин(-ну) (*ДСТ*).
Прогибаться, -гнуться (*о породе*) – прогина́тися, прогну́тися (*С*).
Продвигание (*работ в смену*, *забоя*) – посува́ння (*СЖМ*), [просування (*Пн 5*, *ШС*, *СЖМ*)].
Продольная (*штрек*) – поздо́вжня (*ЗТГ*, *НТВ 27-327*);
п. вентиляционная – п. прові́трювальна;
п. главная – п. головна́ (*Пн 27*);
п. основная – п. основна́;
п. промежуточная – п. проміжна́ (*Пн 44*).
Продуватель (*пневмат. мол.*) – продму́хувач(-ча) (*NC*).
Продувать, -дуть (*забой*, *шпур*, *лампу*) – продму́хувати, продму́хати (*Г*, *У*, *СЖМ*), продува́ти, проду́ти (*Пн 194*, *У*, *СЖМ*), продима́ти (*Г**, *У*, *СЖМ*).
Продувка, -вание (*шпура*, *лампы*, *забоя*) – про́дмух(-ху) (*ДСТ*), продму́хування (*СЖМ*), продува́ння (*СЖМ*), продима́ння (*СЖМ*).
Продукт промежуточный – проду́кт(-ту) проміжни́й;
п. хвостовой (*при промывке золота*) – оза́док(-дку) (*Г**).
Прожилок (*в земл. массе*) – про́жилок(-лку) (*ТСК 14*, *ШС*).
Прожимать, -жать (*амальгаму*) – проча́влювати, прочави́ти (*С*), протиска́ти, проти́снути (*С*), [продушувати (*У*, *СЖМ*), продавлювати (*У*, *СЖМ*)].
Прожимка (*амальгамы*) – проча́влювання (*С*), проти́ск(ув)а́ння (*СЖМ*), [продушування (*СЖМ*), продавлювання (*СЖМ*)].
Производительность (*рудника*, *пласта*), *техн.* – виро́бність(-ности) (*Ар*), вида́тність(-ности) (*ШС*);
п. упряжечная – в. запряго́ва.
Производство газовое – виробни́цтво га́зове (*С*), газівни́цтво (*С*);
п. горное – виробни́цтво гірни́че (*СЖМ*), [гірництво (*СЖМ*)];
п. нефтяное – в. нафто́ве (*С*), [нафтярство (*СЖМ*)].
Промоина (*на солян. руднике*) – водоми́й (-мию) (*Г*, *У*, *Т*, *СЖМ*), проми́вина (*Т*), [водорий (*Г*, *У*, *Т*, *СЖМ*), рівчак (*У*, *Т*, *СЖМ*), колдобина (*У*, *Т*, *СЖМ*)].
Проморозка, -живание – проморо́жування, проморо́ження (*С*).
Промывка для хлора (*при хлоринац.*) – хлоропромива́ч(-ча́) (*NC*).
Промывальщик (*золота*, *проб*) – примива́льник(-ка) (*ШС*).
Промыватель аммиачный – промива́ч(-ча́) амонійко́вий (*С*).
Промывистость (*песков*) – ми́йкість(-кости) (*С*).
Промывистый (*песок*) – мийки́й (*С*).
Промывка, -ние (*золотон. песков*, *угля*) – промива́ння, промиття́ (*ТВ II 42*, *НТВ 27-419*, *Пн 86. У*, *СЖМ*), перемива́ння (*У*, *СЖМ*), [виполіскування (*СЖМ*), промивка (*У*)];
п. валовая (*эфелей*) – п. гуртове́;
п. водная (*перфоратора*) – п. водяне́;
п. грязью – п. шлямове́;
п. обратная – п. зворо́тне;
п. прямая – п. пряме́.
Промывочный, -вной (*о фабрике*, *устройстве*) – промивни́й (*СЖМ*), ми́йний (*ШС*).
Промысел – про́мисел(-слу) (*У*), [роздобу́ток(-тку) (*Г*, *У*, *ШС*), ремество (*У*)];
п. восковой – промисел воскови́й (*ТВ II 4*);
п. горный – п. гірни́чий (*ТВ II 1*) (*ШС*), [гірництво (*Г**, *ШС*)];
п. золотой – п. зо́лота, п. золоти́й (*С*);
п. нефтяной – п. нафто́вий (*ТВ 14*, *НТВ II 43*)];
п. озокеритовый – п. озокери́товий, п. гірсько́го во́ску;
п. платиновый – п. пля́тини, п. плятино́вий (*С*), [копальня плятини (*ЗТГ*)];
п. соляной – п. соля́ний.
Промысловик – промисло́вик(-ка) (*NC*).
Промысловый (*инвентарь*) – промисло́вий.
Промышленник – промисло́вець(-вця) (*СЖМ*).
Промышленность асбесто-обрабатывающая – промисло́вість(-вости) азбестооббро́бна;
п. горная – п. гірни́ча (*ТВ I 31*);
п. горнодобывающая – п. гірнодобувна́;
п. горнозаводская – п. рудото́пницька (*С*);
п. добывающая – п. добувна́ (*СЖМ*), п. (з)добува́льна (*СЖМ*);
п. железная – п. залі́зна;
п. каменносоляная – п. льодянко́ва;
п. каменноугольная – п. кам'янову́гільна (*ТВ I 31*);

п. каолиновая – п. каолі́нова;
п. мраморно-обрабатывающая – п. мармороо́бро́бна;
п. нефтяная – п. нафто́ва;
п. рудно-железная, железнорудная – п. залізору́дна (*С*);
п. рудно-марганцевая, марганцево-рудная – п. манганору́дна (*НТВ 26 I 44*);
п. соляная – п. соляна́.

Пронизанность (*породы жилками асбеста*) – прони́заність(-ности) (*СЖМ*), [пройнятість (*за СЖМ*)].

Проницаемость магнитная (*пород*), *электр.* – прони́кливість(-вости) магне́тна.

Пропласток – про́версток(-стку) (*Т*, *КГ 19*), [прошар (*ЗТГ*), прошарина (*ЗТГ*), перелавлення (*Т*), верстовиця (*Т*), верстовка (*Т*)].

Пропуск – 1) (*неровность, желвак*) – жо́вно (*Г**); 2) (*промывной струи в расширит.*) – пере́пуск(-ку) (*СЖМ*), перепуска́ння (*Г*, *СЖМ*); 3) (*в диаметр. колонн*) – про́пуск (-ку) (*СЖМ*).

Пропускальщик (*угля*) – перепуска́льник (-ка) (*NC*), [перепускач (*Пн 7*)].

Проработка (*между парными шахтами*) – проко́пина (*С*), прокіп(-ко́пу) (*СЖМ**).

Прорыв (*обс. труб*) – про́рив(-ву) (*Г*, *У*, *Т*, *СЖМ*), [про(і)рва (*СЖМ*, *Т*), прорване місце (*СЖМ*), пролім (*Т*)];
п. внезапный (*газа*) – про́рив раптовий.

Просветление (*вод*) – висві́тлювання, ви́світлення (*С*), проя́снювання (*СЖМ*).

Просев – 1) (*то, что просевается сквозь грохот*) – про́сівок(-вку) (*NC*), ви́точки (-чок) (*I**, *СЖМ*); 2) **п., -вание** – просіва́ння, просі́яння (*ТВ II 42*, *СЖМ*), [просіювання (*НТВ 27-419*), переточування (*СЖМ*), перепускання (*СЖМ*)].

Просевать – 1) (*руду, уголь*) – просіва́ти, просі́яти (*Г*, *У*, *СЖМ*, *ЗТГ*), [висівати (*ЗТГ*, *СЖМ*), проточувати (*ЗТГ*), переточувати (*СЖМ*), перепускати (*СЖМ*)]; 2) (*сквозь грохот*) – дармоюва́ти (*С*).

Просек (*подготовительная выработка*) – про́руб(-бу) (*Пн 7*), про́сіка (*СЖМ*, *ШС*), [просіка позема (*ЗТГ*), просік (*У*), просіч (*СЖМ*)].

Просечка (*хризолита в асбест. месторож.*) – про́смужок(-жку) (*С*);
п. «ленточная», «лента» – п. стьожкови́й;
п. «ножковая», «ножка» – п. ніжкови́й.

Проскок (*газа в респиратор*) – проска́кування (*СЖМ*).

Прослеживать, -дить (*жилу отвода*) – просліджувати, простежи́ти (*Г**, *СЖМ*), [стежити, простежити (*Г**, *СЖМ**)].

Прослой, прослоек, прослойка – про́шар (-ру) (*СЖМ,ДСТ*), про́шарок(-рку) (*СЖМ*), [прошарування (*НТВ 27-328*), прошарина (*СЖМ*), проверсток (*Т*, *ТМД*), проверства (*ЗТГ*), проверствина (*ЗТГ*), верстовка (*Т*), верстовиця (*Т*)].

Простирание (*пласта*) – про́стяг(-гу) (*ЗТГ*), простяга́ння (*Г**, *Т*, *ЗТК III 224*, *СЖМ*), [простирання (*Т*, *ТМД*, *СЖМ*), тяг (*Т*), напрям (*Т*), простелення (*Т*)];
п. истинное – про́стяг спра́вжній;
п. наблюдаемое – п. нао́чний;
п. пластовое – п. верствови́й;
п. среднее – п. пересі́чний (*С*), [простирання середнє (*ТМД*)];
по простиранию (*вынимать ножки*) – за про́стягом (*С*);
в крест простирания – упо́перек про́стягу.

Простой (*вагончиков*) – пере́стій(-стою) (*Пн 38*, *СЖМ*), [простій (*У*, *СЖМ*)].

Пространство выработанное – про́стір (-тору) ви́браний (*ТМД*);
п. затопленное – п. зали́тий (*ТМД*);
п. затрубное – п. затру́бний, затру́б'я (*NC*);
п. з. кольцевое – п. з. кільце́вий;
п. междутрубное – п. межитру́бний, межитру́б'я (*NC*), [п. міжтрубний (*ДСТ*)];
п. обрушенное – п. обва́лений (*С*), [п. обурений (*ТМД*)];
п. очистное – п. очисни́й.

Простукивание (*кладки*) – висту́кування (*С*).

Просушка (*слои*) – просу́шування, просу́шення (СЖМ).

Проталкивание (*полезн. ископ.*) – прошто́вхування (*Пн 6*, *СЖМ*), пропиха́ння (*СЖМ*).

Противовес водяной (*в подъеме*) – протива́га водяна́;
п. клетьевой – п. кліткова́ (*Пн 75*);
п. колесный в бремсберге – п. колі́сна бре́мсберго́ва.

Противогаз (*в спасат. деле*) – протига́зник (-ка) (*N*).

Противогазный (*о деле*) – протига́зовий (*С*).

Противогруз (*в качалках*) – *см.* **Противовес**.

Противопожарный – протипоже́жний (*Пн 45*, *СЖМ*).

Протирка (*золот. песков*) – протира́ння (*СЖМ*).

Протолочка (*эфелей*) – товчі́ння (*Г**).

Проходка – 1) про́хідка (*Пн 96*, *СЖМ*) прокіп(-ко́пу) (*С*); 2) (*процесс*) – проко́пування, прокопа́ння (*С*);
п. кювелажем – п. кювеля́жна.

Проходочный (*о машине*) – прокопни́й (*С*), прохідни́й (*С*).

Проходческий (*бадья*) – прокóпницький (*С*), прохíдницький (*С*).
Проходчик – прохіднúк(-кá) (*Пн 214*), прокóпник(-ка) (*NC*);
п.-бетонщик – прохіднúк-бетóнник(-ка).
Прохождение – 1) (*выработок*, *шахты*) – прохóдження (*СЖМ*, *ШС*), прокóпування (*С*); 2) (*шпура*) – висвéрдлювання (*С*).
Процесс бромоциановый – процес(-су) бромоціяновий;
п. иловый – п. муловúй;
п. песковой (*при флотации*) – п. пісковúй;
п. флотационный – п. зринáльний, п. фльотацíйний;
п. хлоринациановый – п. хлоринацíйний;
п. цианистый – п. ціяновий.
Пружинный (*балансир*) – пружúнний (*Г*).
Прядь (*каната*) – стáлька (*Г*, *У*, *Дбр*, *СЖМ*)], [пасмо (*ХвРт 2*, *Пн 80*, *СЖМ*), сталя (*СЖМ*)].
Пудра алмазная (*для сверления дыр*) – пýдра діямáнтова.
Пудролит (*взрывч. вещ.*) – пудролíт(-ту) (*С*).
Пульверизатор – прúскавка (*Пн 116*, *СЖМ*, *ДСТ*, *ФС*), пульверизáтор(-ра) (*Пн 116*, *СЖМ*);
п. шаровой – п. кульовá.
Пульзатор (*для обогащ.*) – *см.* **Пульсатор**.
Пульзометр – пульзóметр(-тра) (*С*).
Пульмотор – пульмотóр(-ра) (*С*).
Пульпа – пýльпа (*С*);
п. иловая – п. муловá;
п. классифицированная – п. клясифікóвана.
Пульсатор – пульсáтор(-ра) (*С*);
п. для улавливания золота – п. золотолóвний.
Пункт измерительный – пункт(-ту) вимíрчий (*Пн 128*);
п. остановочный – п. зупинкóвий (*ШС*), п. зупúнний (*ЗТГ*), зýпинка (*ШС*);
п. отправочный, отправительный – п. виряднúй (*С*), [п. вирушення (*Пн 55*)];
п. погрузочный – п. вантáжний (*НТВ 27-328*);
п. приемочный – п. приймáльний;
п. прицепочный, прицепной – п. причіпнúй;
п. сборный (*для вагончиков*) – п. збірнúй (*Пн 46*);
п. сцепной – п. зчіпнúй.
Пустой – 1) (*вагончик*, *бадья*) – порóжній (*заг.*); 2) **п.** (*о породе*) – пустúй (*Г**).
Пустота (*над затяжками выработок*) – мішóк(-шкá) (*Донб.*).
Пустотелый (*бур*) – порожнúстий (*С*).
Путевой (*рабочий*) – шляховúй (*С*), шляховúк(-кá) (*С*), колíйник(-ка) (*NC*).
Путепровод – шляхопрóвід(-воду) (*С*).
Путь грузовой (*жел.-дор.*) – кóлія вантáжна (*Пн 35*);
п. дековилевский (*на золотодоб. предприятиях*) – к. дековíлівська;
п. запасный – к. запаснá;
п. наклоняющийся (*в опрокидывателе*) – к. нахильнá (*С*);
п. неподвижно-закрепленный – к. нерухóмо-закрíплена (*Пн 35*);
п. откаточный – к. вивізнá (*ШС*); [шлях вивізнúй (*Пн 46*)];
п. передвижной – к. пересувнá (*Пн 35*);
п. порожняковый – к. порожнякóва (*Пн 35*);
п. рельсовый рудничный – к. рейковá копальнéва.
Пушиться (*об асбесте*) – розпýшуватися (*СЖМ*).
Пушка цементная – *см.* **Тектор-бетонизатор**.
Пыж (*для забивки шпура*) – клéйтух(-ха) (*Г*, *У*, *СЖМ*, *Тмч*, *Дбр.*, *ДСТ*), [клинтух (*Г*, *СЖМ*)];
п. воздушный – к. повíтряний.
Пылевсасывательный, -вающий (*аппарат*) – пиловсиснúй (*СМТС*).
Пылеиспытательный (*о станции*) – пиловипробнúй (*С*).
Пылеобразование – пилотвóрення (*С*), пилувáння (*С*).
Пылоотделение – пиловідділя́ння (*С*).
Пылеосадитель (*в обжиг. печах*) – пилосáджувач(-ча) (*NC*).
Пылеотделитель (*для очистки всасываем. воздуха*) – пиловíддільник(-ка) (*NC*).
Пылесборник, пылесобиратель – пилозбíрник(-ка) (*NC*).
Пылесос – пилосмóк(-ка) (*Пн 118*, *ДСТ*, *СЖМ*).
Пылеудалитель (*в обжиг. печах*) – пиловидаля́ч(-чá) (*N*), [пилоспровадник (*ШС*)].
Пылеуловитель – пилолóвник(-ка) (*NC*).
Пыль – 1) (*в рудниках*) – пил(-лу) (*Пн 114*, *НТВ 27-328*, *Г*, *У*, *ДСТ*, *СЖМ*), пóрох(-ху) (*ЗТК I 73*, *Г*, *У*, *Др*, *СЖМ*); 2) (*поднят. в воздухе*) – кýрява (*Г**, *СЖМ*, *У*);
п. взрывчатая – пил вибухóвий;
п. инертная (*доломитов*) – п. інéртний, п. байдýжий;
п. каменноугольная – п. кам’яновугля́ний (*Пн 114*, *ШС*), [п. кам’яновýгільний (*НТВ 26 II 42*)].

Пыльность (*пласта*, *рудника*) – пи́лкість (-кости) (*С*), пи́ловість(-вости) (*С*).

Пыльный (*пласт*, *рудник*) – пилови́й (*Т*, *СЖМ*), пилки́й (*СЖМ*), порошни́й (*Г*, *У*, *Т*, *СЖМ*), курни́й (*Г*, *У*, *СЖМ*, *Т*), [куряни́й (*Г*, *СЖМ*), курявий (*СЖМ*), пильний (*СЖМ*), пиля́стий (*Т*)].

Р

Работы алмазобуровые – робо́та діямантосвердло́ва;

р. артельные (*взрывные*) – р. арті́льна;

р. артельно-сдельные – р. арті́льно-відря́дна;

р. бурильные – р. свердло́ва́;

р. взрывные – р. висадна́ (*Пн 109*);

р. восстановительные – р. відновна́;

р. врубовые – р. зарубна́;

р. вскрышные подготовительные – р. викривко́ва підгото́вча;

р. гидрогеологические – р. гідрогеологі́чна;

р. горные – р. гірни́ча (*НТВ 26 I 44*);

р. г. разносом – р. г. я́мищем;

р. горнопромышленные – р. гірнопромисло́ва;

р. двукрылые – р. двокри́ла (*Пн 63*), [р. двобічна (*ШС*)];

р. добычные – р. добувна́;

р. дражные – р. драгова́;

р. дробильные – р. дроба́рна;

р. дробо-буровые – р. шрото-свердло́ва́;

р. золотодобычные – р. золотодобувна́;

р. индивидуально-сдельные – р. індивіду́ально-відря́дна;

р. кирковые – р. дзьобако́ва;

р. клиновые – р. клинова́ (*ЗТГ*), р. [клином (*ЗТГ*)];

р. ловильные – р. ловна́;

р. лопатные (*заступом*) – р. лопа́тна;

р. нарезные – р. нарізна́;

р. однокрылые – р. однокри́ла (*Пн 63*), р. однобі́чна;

р. ортовые – р. хре́щикова (*С*);

р. открытые (*экскаваторами*) – р. відкри́та;

р. очистные – р. очисна́ (*ТМД*, *Пн 6*);

р. поверхностные – р. поверхне́ва;

р. подготовительные – р. підгото́вча;

р. подземные – р. підзе́мна;

р. подчистные – р. підчисна́;

р. поисковые – р. роз(ви)шуко́ва (*С*), [р. пошукуюча (*ТВ III 21*)];

р. порохострельные – р. пороховисадна́, р. порохострі́льна (*ТСК 10*);

р. по углю (*в столбах*) – р. по ву́гіллю;

р. почвоуступные – р. долосхідча́ста;

р. разведочные – р. розвідко́ва (*С*), р. розві́дча (*ТВ II 3*, *НТВ 26 III 45*, *ТМД*);

р. р. на нефть – р. розвідко́ва по на́фту (*С*), [р. розвідча за ропою (*ТВ II 3*)];

р. с обрушением кровли – р. із зава́лою покрі́влі;

р. сдельные – р. відря́дна;

р. скалоуглубительные – р. скелезаглибна́ (*С*);

р. скреперные – р. скре́перна;

р. спасательные – р. рятівна́;

р. старательская (*по добыче золота*) – р. дба́льницька;

р. тампонажная – р. тамува́льна, р. тампона́жна.

Рабочий буровой – робітни́к свердло́ви́й, свердлій(-лія́) (*NC*);

р. верховой – р. го́рішній; горови́к(-ка́) (*NC*);

р.-горняк, рудокоп – гірни́к(-ка́) (*С*), [гірняк (*АПС*), рудник (*АПС*)];

р.-ключник – р.-клю́чник(-ка) (*С*);

р. нефтепромысловый – р. нафтопромисло́вий;

р. поверхностный – р. поверхне́вий;

р. подземный – р. підзе́мний (*НТВ 26 VI 59*);

р. соляной – соля́ник(-ка) (*Км*, *Тмч*);

р. уступный – р. приступко́вий.

Равенс (*на фонаре*) – ра́венс(-са) (*С*).

Равнопадаемость (*при классиф.*) – рівнопа́дність(-ности) (*С*).

Разбалтывание (*рапы работающими*) – розбо́втування, розбо́втання (*С*).

Разбалтываться (*о конструкциях*) – розме́люватися (*У*), розхи́туватися (*У*).

Разбежка (*в выраж. «в разбежку»*), *стр.* – розгі́н(-го́ну).

Разбивка (*камней*) – розбива́ння, розбиття́ (*У*).

Разбирать, разобрать (*набойку*) – розбира́ти, розібра́ти (*Г*, *У*).

Разбор, -ка (*угля*, *полка*, *севших уступов*) – ро́збір(-бо́ру) (*Г**, *У*), розбира́ння, розібра́ння (*У*).

Разборка, сортировка (*руды*) – розбира́ння (*С*), сортува́ння (*С*), перебира́ння (*У**).

Разборный (*о вышке*) – розбирни́й (*С*).

Разборщик – 1) розбіра́льник(-ка) (*NC*); 2) **р., сортировщик** – сортува́льник(-ка) (*С*).

Разбрызгиватель – розбри́зкувач(-ча) (*Пн 115*).

Разбуривать, -рить (*скважину*, *обрушив. породу*) – розсве́рдлювати, розсвердли́ти (*С*).

Разбурка, разбуровка (*породы*, *скважин*) – розсве́рдлювання, розсве́рдлення (*С*).

Разбуровщик – розсвердлі́й(-лія́) (*NC*), розсве́рдлювальник(-ка) (*NC*).

Разбутовщик, *стр.* – бутува́льник(-ка), бутівни́к(-ка́).

Развантдрутка – розлиштвува́ння, розлиштво́вання (*NC*), улаштува́ння шул (*ШС*).

Разведанность (*месторождения*) – розві́даність(-ности) (*С*).

Разведанный (*о гнезде*, *месторожд. жиле*) – розві́даний (*НТВ 27-327*).

Разведка (*полезн. ископ.*) – ро́звідка (*Г**, *У*, *Т*, *НТВ 26 I 44*, *ТСК 17*, *АПС*, *КГ 19*), [розвід (*АПС*), вивідка (*Г*, *У*, *ЗТГ*), довідка (*Т*, *У*), дослід (*ЗТГ*) дослідження (*ЗТГ*), розвідини (*АПС*), розвідування (*АПС*)];
- **р. буровая** – р. свердло́ва́;
- **р. геофизическая** – р. геофізи́чна;
- **р. гидравлическая** – р. гідравлі́чна;
- **р. детальная** – р. докла́дна;
- **р. поисковая** – р. розшукна́, р. розшуко́ва; р. вишуко́ва,
- **р. предварительная** – р. попере́дня;
- **р. электрическая** – р. електри́чна.

Разведочный (*о работе*, *приспособлении*) – розвідко́вий (*Т*), розві́дчий (*АПС*).

Разведчик – ро́звідник(-ка) (*NC*), [розвідчик (*У*, *НТВ 26 I 44*), розвідач (*АПС*), вивідач (*АПС*), визнавчик (*У*)];
- **р. полевой** – р. польови́й.

Разведывание (*полезн. ископ.*) – розві́дування, розві́дання (*У*, *АПС*, *НТВ 27-327*), [визнавання (*У*), розвідини (*АПС*)].

Развертывание (*инструм. и штанг*) – відкру́чування, відкру́чення (*С*).

«Развилка» (*место пересечения печи и линии забоя*) – розви́лина (*Г*), ро́звилки(-лок) (*Г**, *У**).

Разводка (*закладка в камере*) – розво́дина (*С*).

Развозка (*угля*, *камня*) – розві́з(-во́зу) (*У*), розво́зини(-зин) (*ШС*), розво́жування, розве́зення (*С*);
- **р. конная** (*угля*, *камня*) – р. кі́нний;
- **р. механическая** – р. механі́чний.

Разгон – 1) (*поезда*) – розгі́н(-го́ну) (*Г*, *У*, *Пн 55*); 2) (*расстрел*), *стр.* – розпо́ра, ро́зпірка.

Разгребка, -бание (*угля*) – розгорта́ння (*С*).

Разгребщик (*угля*, *руды*) – розгорта́льник (-ка) (*NC*).

Разгружатель, разгружчик (*рабочий*) – розванта́жник(-ка) (*NC*).

Разгрузка (*вагонеток*, *скипа*) – розванта́жування, розванта́ження (*Хв Рт 2*, *Пн 8*, *Т*, *АПС*), [вивантаження (*АПС*)];
- **р. нижняя** (*скипа*) – р. ни́жнє.

Разгрузочный (*о приспособлении*) – розванта́жний (*С*).

Раздавливание (*целиков*) – розду́шування (*Т*), розду́шення, [роздавлювання (*Т*)].

Разделение по крупности (*полезн. ископ.*) – ро́зділ(-лу) за грубино́ю (*С*).

Разделитель (*в обогатителях*) – розді́льник(-ка) (*ШС*).

Раздробление (*ножки*, *целика*) – роздро́блювання, роздро́блення (*У*, *Т*, *АПС*), розтрощення (*Т*), [роздроб (*АПС*)].

Раздув, -дутие (*жилы*, *залегания*, *пласта*) – по́груб(-бу) (*NC*), погру́бина (*NC*), [роздувина (*ШС*)].

Раздуваться (*о жиле*, *пласте*) – гру́бшати (*С*), грубні́ти (*Г**).

Разжатие (*перьев лов. вилки*) – розтуля́ння (*С*).

Разжижение (*хвостов водой*), *техн.* – з(роз)рі́джування, з(роз)рі́дження.

Разминовка – 1) (*вагонеток*) – ро́змин(-ну) (*Пн 49*); 2) (*место*) (*разъезд*) – ро́зминка (*С*).

Размыв, -вание (*стенок шурфа*, *забоя*) – ро́змив(-ву) (*С*), розмива́ння (*Т*), розмиття́ (*Т*).

Разнос (*откр. горн. выраб.*) – я́мище (*Г**).

Разрабатывать (*карьер*, *породу*) – розробля́ти (*Г*, *ТСК 9*, *БКТ 25*), розроби́ти, [добувати, добути (*ШС*)].

Разработка – 1) (*место*, *промысел*) – розробі́ток(-тку) (*АПС*), [добування (*ШС*), розробка (*ЗТС 163*, *ЗТК II 89*, *Т*, *НТВ 27-329*, *КГ 19*, *ТМД*), розроба (*Т*)]; 2) **р., разрабатывание** (*рудника*) – розробля́ння, розро́блення (*ТСК 22*, *Т*, *АПС*);
- **р. гидравлическая** – р. гідравлі́чний;
- **р. глины** – *см.* **Карьер глиняный**;
- **р. горная** – гі́рня (*БНМ*), [розробка гірни́ча (*ТМД*, *НТВ 26 II 42*)];
- **р. дражная** – розробі́ток драґови́й, р. дра́ґами;
- **р. заходками** – розробля́ння ділє́тками (*С*);
- **р. зинкверками** – р. соло́твицею (С);
- **р. камерно-столбовая** – розробі́ток ка́мерно-стовпови́й;
- **р. меловая** – *см.* **Карьер меловой**;
- **р. механизированная** – р. механізо́ваний;
- **р. надземная** – р. надзе́мний (*С*), [розбірка надземна (*БКТ 23*)];
- **р. открытая** – р. відкри́тий, [розробка відкрита (*ТМД*), добування відкрите (*ШС*);

р. потолкоуступная – р. стелесхідчáстий;

р. разносом – розробля́ння я́мищами (*С*), [добування кар'єрне (*ШС*)];

р. сплошная – р. поспíльний;

р. хищническая – розробля́ння плюндрівнé (*С*);

р. экскаваторная – р. екскавáторне.

Разрежение (*воздуха*) – розрíдження (*ЗТГ*, *Т*), [розрідка (*ЗТГ*), розрідь *ЗТГ*)].

Разрез (*небольш. развед. выработка*) – фóса (*Г**);

р. геологический – рóзріз(-зу) геологíчний.

Разрезка, разрез (*уступов*) – рóзріз(-зу) (*АПС**), розрíзування, розрíзання (*С*).

Разрушение (*целика*, *эмульсии*) – руйнувáння (*Г*, *Т*, *У*, *АПС*), зруйнувáння (*Т*, *АПС*), руйнація (*С*), [руйновина (*У*, *АПС*), розтрощення (*Т*)].

Разрыхление (*угля*, *пород*, *цементации*) – розпýшення (*Т*), підпýшування, підпýшення (*ШС*).

Разрыхлитель (*породы*, *соли*) – розпýшувач(-ча) (*NC*), підпýшувач(-ча) (*ШС*).

Разряжать, -дить (*шнур*) – виймáти, ви́йняти набíй(-бóю) (*С*), [вибивáти, ви́бити (ШС)].

Разъубоживать, -жить, -ся (*пески*, *пульпу*) – збíднювати, збідни́ти, (з)біднíти (*С*).

«Раки» (*шелест от выделения газа в забое*) – «рáки(-ків)» (*Пн 107*).

Рама дверная – *см.* **Оклад дверной**;

р. камерная – ря́ма кáмерна (*С*);

р. направляющая – р. напрямнá (*Пн 23*);

р. обочинная – р. бокови́нна (*С*);

р. перфораторная – р. перфорáторна, р. діркувачéва (*С*);

р. подшкивная (*в бур. вышке*) – р. підкрутнéва;

р. резачная – р. різакóва;

р. черпачная (*драги*) – р. черпáчна.

Рапа – ропá (*Г*, *У*).

Рапозаливной (*клапан селесоса*) – ропозали́вчий (*С*).

Рапоотделение – раповідділя́ння (*С*), роповідлучáння (*С*).

Рапоотделитель – роповіддільник(-ка) (*NC*), раповідбíрник(-ка) (*NC*).

Раскашивать (*раскреплять уступы*) – косцювáти (*NC*);

р. вбок и вниз почвоуступно – к. вбік і вниз долосхідчáсто.

Расклинка (*крепи*) – заклúнювання, заклúнення (*С*).

Расколка (*булыг*) – розкóлювання, розкóлення (*С*).

Расколот – 1) (*в зарубке*) розпóра (*С*), рóзпірка (*Г**); 2) (*раздел между отдел. шахты*) – розкíл(-кóлу) (*Г**).

Раскопка – розкóпи(-пів) (*У*, *Т*), розкóпування (*У*, *Т*).

Раскоска – пошúрина (*ЗТГ*), скісни́к(-кá) (*Пн 162*).

Раскреплять, -пить (*вандруты*) – розпирáти, розпéрти (*С*).

Распиловка (*глыб на кирпичи*) – розпи́лювання, розпиля́ння (*С*), пиля́ння (*У*), [пилянка (*У*)].

Распознавание (*руды*, *газа*, *проходим. пород*) – визначáння, ви́значення (*С*).

Распорка, *стр.* – рóзпинка.

Распределитель – розподíльник(-ка) (*ДСТ*);

р. автоматический (*при загрузке шламмов*) – саморозподíльник(-ка) (*С*) р. автомати́чний;

р. дробовой – шроторозподíльник(-ка) (*С*); р. шротови́й;

р. подвижной, ездящий (*по рельсам*) – р. перекотни́й, р. пересувни́й.

Распылитель (*воды в шахте*), *мех.* – розпóрскувач(-ча).

Рассверливать (*шпур*, *застрявшие части*) – розсвéрдлювати, розсвердли́ти (*У*), розвíрчувати, розвертíти (*У*).

Рассевка (*концентратов*) – рóзсів(-ву) (*Тмч**), розсівáння (*Т*, *Тмч*).

Расселина (*в породе*) – розкóлина (*У*, *Т*), [розпáдина (*У*, *Т*), розломина (*ШС*), розпалина (*У*, *Т*), щелина (*Т*), розпарина (*У*, *Т*), шкалубина (*У*, *Т*), розсілина (*Т*)].

Рассечка – 1) (*квершлаг небольш. длины*) – перéтинка (*С*); 2) (*уступов*, *месторождения на целики*) – розсікáння, [розсіч (*ЗТГ*, *ДСТ*), наруб(-бу) (*С*), нарубування (*С*)].

Рассланцевание – лупáчення (*ЗТГ*).

Рассол – ропá (*Г*, *Т*, *У*), ро(з)сíл(-сóлу) (*У*), [солянка (*Т*), золя (*Т*), рапа (*ТМД*), сировиця (*Т*), сукровиця (*Т*)];

р. градированный – р. зградóвана;

р. маточный – р. матери́чна.

Рассолоподъемный – ропопідíймáльний (*С*).

Рассолопровод – ропопрóвід(-воду) (*С*).

Рассортировывать, -ровать вручную (*руду*, *уголь*) – сортувáти, посортувáти рукопаш, руками.

Расстрел (*в крепл. шахты*) – рóзпірка (*Пн 119*).

Раствор богатый – рóзчин(-ну) багáтий;

р. глинистый, глиняный (*при вращ. бурении*) – р. гли́няний;

р. обеззолоченный – р. знезолóчений;

р. охлаждающий (*для заморажив.*) – р. охолодни́й;
р. соляной – *см.* **Рассол**.
Растворитель (*руд*), *хим.* – розчи́нник(-ка).
Растворопровод (*при осаж. золота*) – розчинопро́від(-воду) (*С*).
Растиратель дисковый (*для измельч. руд*) – розтира́ч(-ча́) кружало́вий.
Раструб – 1) (*вентиляц. трубы*) – вітроха́п (-па) (*Кріворі*); 2) **р.** (*вообще*) – ро́зширень (-рня) (*Ар*), горлови́на (*ШС*).
Растыкалка, пика (*для разворач. валунов на Перм. сол. пром.*) – розверта́чка (*NС*).
Расхаживание (*обсадных труб*) – со́вганка (*Г**), со́вгання (*С*).
Расхаживать «басбошить» (*на талях трубы*) – со́вгати (*С*).
Расцепитель – розчіпля́ч(-ча́) (*NС*);
р. предохранительный – р. запобі́жний.
Расцепка (*вагонеток*, *деталь*), *мех.* – ро́зчіпка.
Расцепление, -ка (*вагонеток*) – розчіпля́ння, розчі́плювання, розче́плення (*Пн 56*);
р. автоматическое – саморозчі́плювання (*ШС*).
Расцеплять, -пить (*вагонетки*) – розчі́пник(-ка́) (*NС*).
Расчековывать (*дужку бадьи*) – уставля́ти за́гвіздок(-здка) (*С*).
Расчистка (*выходов коренных пород*) – розчища́ння, розчи́щення (*ШС*).
Расшивка (*штреков*) – 1) – розшива́ння, розшиття́ (*ШС*); 2) (*обшивка*) – зашива́ння, зашиття́ (*С*).
«Расширение» (*для задавки труб*) – «ро́зшир»(-ру) (*Т*), розши́рення (*ДСТ*, *Т*).
Расширитель (*пробур. скважин*) – розширни́к(-ка́) (*NС*), [уширитель (*У*), розширитель (*У*)];
р. алмазный – р. діяма́нто́вий;
р. крыльчатый – р. крила́стий.
Расшурфовка (*россыпи*) – 1) (*процесс*) – розшурфува́ння, розшурфо́вування, розшурфо́вання (*С*); 2) (*площадь*) – розшу́рфина (*NС*).
Расщепление, разветвление (*пласта*) – розгалу́ження (*С*).
Раф(ф)инировка (*золота*) – рафінува́ння, рафіна́ція (*С*).
Рашит (*взрыв. вещ.*) – раши́т(-ту).
Рватель (*керна*) – відрива́ч(-ча́) (*NС*).
Рвательный (*о кольце*) – відривни́й (*С*).
Ребрение (*скашивание плоск. каната*) – ребрува́ння, ребро́вання (*С*).
Ребро сверлящее (*бура*) – ребро́ свердлі́льне, руб(-ба) свердлі́льний.
Регулирование, -ровка (*шахтного подъема*), *электр.* – реґуля́ція, реґулюва́ння.
Регулятор разгрузочный (*флотац. маш.*) – реґуля́тор(-ра) розванта́жний.
Режим газовый – режи́м(-му) га́зовий.
Режущий (*башмак*, *ролик*) – рі́з(аль)ний (*С*).
Резак – 1) (*для подрубки*) – різа́к(-ка́) (*Г*, *У*); 2) (*мелкого типа врубовая машина*) – рі́залка (*NС*); 3) **р.**, (*ложка за Дорошенком*) – *см.* **Ложка.**
Резервуар водосборный – резерву́ар(-ра) водозбі́рний (*Пн 116*);
р. лежачий для нефти – нафтозбі́р(-бору) лежа́чий;
р. -мерилка для нефти, мерник – нафтомі́рниця (*С*);
р. нефтяной – нафтозбі́р(-збо́ру) (*С*);
р. отстойный – резервуа́р(-ра) устійни́й (*С*), збірни́ця усті́йна (*НТВ 27-205*);
р. -хранилище для нефти – нафтосхо́вище (*С*).
Резец бочкообразно-выгнутый (*расширителя*) – різа́к(-ка́), бочкувато вигнутий, бочкува́тий.
р. раздвоенный (*для обрезки упавшего в скваж. каната*) – р. розви́лчастий;
р. -цы раскрывающиеся (*расширителя*) – різаки́(-ків) розкривні́.
Резка (*глины*) – рі́зання (*У*).
Резчик (*глины*) (*рабочий*) – різа́ль(-ля́) (*NС*).
Рейка нивеллирная (*рудничная*), *геод.* – мірни́ця ніве́лі́рна.
Рекогносцировка – розві́дини(-дин) (*АПС*), ро́звіди(-дів (*N*), рекоґноскува́ння (*С*), [рекогносцировка (*ТМД*), огляд (*Трх 3*)].
Рельс тормазный – ре́йка гальмова́.
Рельсовый (*опрокидыватель*, *путь*), *транс.* – рейкови́й.
Рельсодержатель – рейкотри́м(-ма) (*NС*).
Рельсоизгибатель – рейкозгина́ч(-ча́) (*NС*).
Ремень бесконечный – пас(-са) безкінце́вий (*Пн 19*);
р. тартальный – п. тяга́льний.
Ремонтика (*стойки*) – ремонти́на (*Пн 142*).
Ремонтщик – ремо́нтник(-ка) (*NС*), ремонтува́льник(-ка) (*NС*).
Реолявер (*для обогащ. угля*) – реоля́вер(-ра).
Рео-мойка, рео-промыватель (*для обогащ.*) – рео-ми́йниця (*С*).
Респиратор (*при буров. работах*) – респіра́тор(-ра); (*С*)
р. пожарный – р. поже́жний;
р. противодымный – р. протиди́мний;
р. противопыльный – р. протипилови́й;
р. -самоспасатель – р.-саморятува́ч(-ча́) (*С*).

Распираторщик (*на спас. станции*) – респіра́торник(-ка) (*С*).
Речник – сите́ць(-тцю́) (*С*).
Решетка колосниковая (*при золотопром.*), *мех.* – руштави́ця.
Решето гарцевское (*поршневая отсадочная машина*) – водотолоко́вий відокре́мник (-ка) (*С*);
р. качающееся – трусни́ця (*NС*) ре́шето хитке́;
р. сульфаторское (*для руды*) – ре́шето сульфа́торське;
р. толчейное – р. ступове́.
Рештак – ришта́к(-ка́) (*Г*, *ЗТГ*, *НТВ 26 IV 59*, *Пн 6*);
р. качающийся – р. хитки́й;
р. конвеерный – р. конве́йєрний;
р. -лист неподвижный – р. аркуше́вий нерухо́мий (*Пн 20*);
р. неподвижно закрепленный – р. нерухо́мо закрі́плений (*Пн 20*);
р. подвижной (*конвеер*) – р. рухо́мий.
Рештачник – ришта́чник(-ка) (*NС*).
Ривелен – ґе́льґа (*С*), рівеле́н(-на) (*ЗТГ*).
Ример – ри́мер(-ра) (*С*).
Риф (reef) – риф(-фу) (*С*).
Робурит (*взрыв. вещ.*) – робури́т(-ту) (*С*).
Рогаль *(«на бадье»)* – рога́ч(-ча́) (*Г**).
Рогатка дугообразная направляющая (*в скипов. подъеме*) – ро́звилок(-лка) дугува́тий напрямни́й (*С*).
«Роги» (*для лес. матер.*) – ро́ги(-гів) (*Пн 44*).
Рогообманковый (*о руде*) – рогосвітне́вий (*С*).
Ролик – 1) (*цилиндр*) – кото́к(-тка) (*Г**, *Ск*), кото́чок(-чка) (*Др*); ро́лька (*ЕлС*) 2) (*колесико*) – коліща́ (*Г*, *ХвРт 4*, *ДСТ*, *Сер*, *Ск*), колісце́ (*Г*);
р. висячий – коліща́ висне́;
р. давильный (*для задавлив. обс. труб*) – кото́к утиска́льний;
р. звездчатый – коліща́ зірча́сте;
р. качающийся поддерживающий – к. гойдне́ підтримне́;
р. направляющий (*над скважиной*) – коліща́ напрямне́ (*Ск*, *ДСТ*), кото́к напрямни́й (*Др*);
р. опрокидной (*скипа*) – кото́к(-чок) перекидни́й;
р. отклоняющий поддерживающий (*для каната*) – коліща́ відхильне́ підтримне́;
р. перегонный (*для клети*) – к. перегі́не;
р. поддерживающий (*для каната*) – коліща́ підтримне́;
р. потолочный – к. стельове́;
р. приставной (*для вагонеток*) – кото́к приставни́й;
р. расцепляющий – к., коліща́ розчіпне́;
р. режущий (*в труборезке*) – к. рі́зальне;
р. скиповый – к. скіпове́ (*ХвРт 2*);
р. смазывающий (*для каната*) – кото́чок масти́льний;
р. талевый (*вышки*) – кото́к многобльоко́вий.
Ропа – *см.* **Рапа.**
Россыпной (*о золоте*) – розсипище́вий (*С*), [розсипни́й (*ШС*)].
Россыпь – розси́пище (*Т*, *ЗТГ*), [розсипини (*Т*, *Сер*), розсип (*Г**, *Т*, *ЗТГ*), румовище (*Т*), румушина (*Т*), цекіт (*Т*)];
р. береговая (*золота*) – р. узбере́жне;
р. валунчатая – р. наметне́ве;
р. дражная – р. драґове́;
р. золотая – золотни́ще (*NС*), р. золотни́сте (*Т*), [розсип золотоносна (*ЗТГ*), золота руда (*У*, *Т*), золоти́й пісок (*У*, *Т*)];
р. разрушистая – р. піскува́те (*С*), румо́вище (*С*);
р. русловая – р. річища́не;
р. увальная (*терасовая*) – р. горбоватне́ве.
Ртуть – живе́ срі́бло (*Г*, *У*, *Т*, *ДСТ*), [ртуть (*Т*), меркурія (*Т*)];
р. гремучая – ж. с. гриму́че;
р. живая (*подвижная*) – ж. с. рухли́ве;
р. заболевшая, пемзованная – ж. с. розкра́плене;
р. нагруженная (*золотом*) – ж. с. наси́чене.
Рубашка (*золота*) – оболо́нка (*Г**), о́бгортка (*ШС*);
р. пиритовая – о. пірі́това;
р. черная (*золота*) – о. чо́рна.
Рубильник предохранительный, *электр.* – ме́чиковий вимика́ч(-ча) запобі́жний.
Рубка (*труб*) – руба́ння (*У*, *АПС*), [рубанка (*У*, *АПС*)].
Руда – руда́ (*Г*, *У*, *Т*, *Тмч*, *АПС*), [крушець (*Т*), круш (*Т*), крух (*Т*)];
р. агрономическая – р. аґрономі́чна;
р. бедная, убогая – р. бі́дна, р. убо́га (*ТВ II 42*);
р. белая свинцовая – р. бі́ла олив'я́на (*Т*), [білий олив'янець (*Т*)];
р. бобовая – р. бобо́ва (*ЗТК II 95*), [боб'як (*Т*)];
р. богатая – р. бага́та;
р. бокситовая – р. бокси́това;
р. болотная (*озерная*) – р. боло́тяна (*Т*, *КХС*), [р. багонна (*КХС*), мочаринець (*Т*), рудянка (*Т*), багонний залізняк (*Т*, *КХС*)];

р. валунчатая – р. наметня́ста;
р. вероятная (Probable ore) – р. імові́рна;
р. веская – р. важка́;
р. видимая (Visibl ore) – р. ви́дна;
р. вкрапленная – р. вкро́плена;
р. возможная (*«предположит.»*) (Possible prospektive ore) – р. можли́ва;
р. высокопробная, высокопроцентная – р. високовідсотко́ва;
р. выщелоченная (Wasched ore) – р. ви́полоскана;
р. гороховая – р. горо́хова;
р. диамагнитная – р. діямагне́тна;
р. достоверная (*«доказанная»*, *«действительная»*, *«определенная»*) (Proved ore) – р. запе́вна;
р. желваковидная – р. жовнува́та;
р. железная – р. залі́зна (*Т*, *ТВ IV 52*, *Км*, *КХС*, *ТМД*), залізня́к(-ку́) (*Г*, *Т*, *У*, *КХС*), [залізовина (*Г*, *Т*), карниста руда (*У*, *Т*), балаш (*У*, *Т*)];
р. золотоносная, золотодержащая – р. золотовмі́сна;
р. капельная (*натечная*) – р. окапнико́ва;
р. картофельная – р. картопли́ста;
р. киноварная – р. цино́брова;
р. колчеданистая, колчеданная – р. іскришува́та, р. іскрише́ва;
р. копеечная – р. моне́тна;
р. красковая (*слоеватая руда «железняка»*) – р. фарбова́;
р. крупновкрапленная – р. грубокрапча́ста, грубовкро́плена;
р. крупно-измельченная – р. грубоздрі́бнена;
р. кусковая – р. грудкова́;
р. легко амальгамирующаяся, свободно амальгамирующаяся – р. ле́гко амальґамаці́йна;
р. легко отслаивающаяся – р. ле́гко відшарна́;
р. лимонитовая (*бурожелезняковая*) – р. ліմоні́това;
р. луговая – р. лучана́;
р. магазинированная – р. маґазино́вана;
р. магнетито-роговообманковая – р. магнети́то-рогосвітне́ва;
р. магнитная – р. магне́тна;
р. малосернистая – р. малосульфі́тна;
р. малофосфористая – р. малофосфо́риста;
р. марганцевая – р. манґано́ва (*ТВ II 12*, *НТВ 26 I 44*);
р. медистая – р. мі́диста;
р. медная – р. мі́дна (*НТВ 26 I 44*), р. мі́дяна (*Т*), [мідний крух (*Т*)];
р. м. пестрая (*борнит*) – р. мі́дна пери́ста, р. м. рябá;
р. медно-никкелевая – р. мідені́кле́ва;
р. мелко-зернистая – р. дрібнозерня́ста;
р. металлическая – р. метале́ва (*ТВ II 49*);
р. мышьяковая – р. арсе́нова;
р. недожженная – р. недопа́лена;
р. низкопробная (*дающая малую прибыль, в Америке*) – р. низьковідсотко́ва, р. маловідсотко́ва;
р. никкелевая – р. ніkле́ва (*ТВ IV 34*);
р. обоженная – р. ви́палена;
р. окисленная – р. оксидо́вана;
р. оловянная, олов. камень – р. ци́нова́, каситери́т(-ту) (*КХС*);
р. «оспенная» (*смесь магнетита*, *полев. шпата и авгита*) – р. віспова́;
р. парамагнитная – р. парамагне́тна;
р. полиметаллическая (*свинца*, *цинка*) – р. поліметалі́чна;
р. пороховидная, порошковатая – р. порохува́та, р. порошкува́та;
р. «порфировая», рассеянная (porphyry ores, disseminated copper ores) – р. розпоро́шена;
р. прохлорированная – р. прохлоро́вана;
р. рассыпчатая – р. розси́пчаста;
р. ртутная – р. живосрі́бна (С), [р. живосрібляна (*ТМД*)];
р. рыхлая – р. пухка́;
р. рядовая – р. рядова́;
р. «сажистая» – р. сажува́та, р. сажи́ста;
р. свинцовая – р. олив'я́на;
р. свинцово-цинковая – р. о́ливо-цинко́ва;
р. серная – р. сірко́ва́;
р. сернистая, сульфитная – р. сульфі́тна (*С*), р. сірчиста (*ШС*);
р. сложная (complex ores) – р. кількаметале́ва, р. компле́ксна;
р. смешанная – р. мі́шана;
р. сульфидная – р. сульфі́дна;
р. сурьмяная, валентинит, сенармонтит – р. антимо́нова, валенти́ніт(-ту), сенармонтит(-ту);
р. сыпучая – р. сипка́;
р. сырая – р. сирова́;
р. теллуристая – р. телю́риста, р. телю́ри́тна;
р. тощая – р. пісна́;
р. трещиноватая – р. поко́лота, р. щіли́ниста;
р. трудно восстановимая – р. трудно відновна́ (*С*);
р. трудно обогащаемая – р. тру́дно збагатна́;
р. убогая – *см.* **р. бедная**;

р. упорная (*к амальгамированию*) – р. неамальґамаці́йна;
р. урановая – р. ура́нова;
р. устойчивая – р. стійка́;
р. фосфоритная, фосфорит – р. фосфори́тна, фосфори́т(-ту);
р. цементированная – р. цементо́вана;
р. цинковая – р. цинкова́;
р. цинково-свинцовая – р. ци́нко-олив'я́на;
р. черенковая – р. колодочко́ва;
р. штуфная – р. штуфова́.

Рудник – 1) (*копь*) – копа́льня (*У*, *ТВ I4*, *Т*, *Пн 5*, *Км*, *НТВ*, *27-361*, *ТМД*, *ЗТГ*, *АПС*), [рудня (*Т*, *НТВ 26 V 3*, *Км*, *ЗТГ*, *У*, *Г**, *АПС*), рудокопня (*ЗТГ*, *АПС*), рудокопи (*Сер*), рудокопальня (*У*, *Т*), рудник (*У*, *Т*, *НТВ 26 II 42*, *ТВ I 32*)]; 2) (*рабочий*) – копа́льник(-ка) (*Г**); ру́дник(-ка) (*Г**, *Т**);
р. бездействующий – к. неробі́тна, к. нечи́нна;
р. возобновляемый – к. відно́влювана;
р. (не)газовый – к. (не)га́зо́ва;
р. железорудный – к. залізору́дна (*Пн 101*), копальня заліза (*Км*), [ру́дня, (*ТВ IV 26*)];
р. заброшенный, оставленный – к. поки́нута (*ТМД*), к. поки́нена (*ТВ III 21*);
р. затопленный – к. зато́плена (*С*), к. зали́та (*ТМД*).
р. золотожильный – к. золотожи́льна;
р. золотой – к. золота́, золотоко́пня;
р. калийний – к. калі́йна;
р. каменносоляной – к. льодянко́ва;
р. медный – к. мі́дна;
р. мелкий – к. неглибо́ка (*С*), к. мілка́;
р. металлический – к. метале́ва;
р. полиметаллический – к. поліметале́ва;
р. приостановленный – к. припи́нена (*ТМД*);
р. работающий – к. робі́тна, к. чи́нна;
р. ртутный – к. живосрібло́ва;
р. серный – к. сіркова́;
р. соляный, копь соляная – солони́ця (*Пн 101*);
р. тальковый – к. лояко́ва;
р. фосфоритный – к. фосфори́тна;
р. хромовый – к. хромо́ва.

Рудничный (*воздуховоз*) – копальне́вий (*Пн 100*, *Т*), копальня́ний (*ТВ III 44*), [рудни́цький (*У*, *Т*), рудневий (*Т*)].

Рудной – ру́дний (*У*, *Т*), ру́дяний (*Т*).

Рудобой – *см.* **Рудоразборщик**.

Рудовыгрузчик – рудовиванта́жник(-ка) (*NC*).

Рудодробилка – рудодроба́рка (*С*).

Рудокоп – ру́дник(-ка) (*Г*, *У*, *Т*, *АПС*), шахта́р(-ря́), (*ШС*), [гірник (*Т*), рудокопник (*У*), рудокоп (*У*)].

Рудонагрузчик – рудованта́жник(-ка) (*С*).

Рудоносность (*месторождения*) – рудовмі́сність(-ности) (*С*).

Рудоносный (*о глине*, *площади*) – рудовмі́сний (*С*), [рудоносний (*ЗТГ*), рудоємний (*ЗТГ*)].

Рудообогатительный (*о фабрике*, *лаборатории*) – рудозбагатни́й (*С*).

Рудооткатчик – рудовивізни́к(-ка́) (*ШС*).

Рудоподъем – 1) (*сооружение*) – рудопідійма́льня(*NC*); 2) (*процесс*) – рудопідійма́ння (*С*).

Рудоподъемка, -мник углубочная – рудопідо́йма заглибна́.

Рудоподъемник – рудопідо́йма (*ШС*).

Рудоподъемный – рудопідійма́льний (*С*).

Рудопромывальщик – рудопромива́льник (-ка) (*NC*).

Рудопромывочная – рудопроми́ва́льня (*С*).

Рудопромывочный (*барабан*) – рудопромивни́й (*С*).

Рудоразборка – рудорозбира́ння (*С*).

Рудоразборный – рудорозбира́льний (*С*).

Рудоразборщик – рудорозбира́льник(-ка) (*NC*).

Рудоразделитель магнитный – рудоподі́льник(-ка) магне́тний.

Рудоуправление – рудоупра́ва (*С*).

Рукав всасывающий (*буров. станка*) – ки́шка всисна́;
р. дробовой – рука́в(-ва́) штрото́вий; ки́шка штрова́.

Рукоятка (*бура*) – држа́к(-ка́) (*Г*, *У*, *Пн 75*), де́ржало (*Г*, *У*), де́ржално (*Г*, *У*), [руків'я (*Г*, *У*), ручка (*Г*, *У*)];
р. лопаты – заступи́лно (*Г*, *У*, *ЗТГ*), [заступень (*Г*, *ЗТГ*)].

Рукоятчик – підхватни́чий(-чого) (*NC*).

Рукоять (*кайлы*) – *см.* **Рукоятка**.

Ручка Дальблома – триме́ць(-мця́) Дальбльо́мівський;
р. снимающаяся (*вагонетки*) – ру́чка здійма́на;
р. штанговая – держа́к(-ка) штанґови́й, ручка штанґова́;
р. ш. двухконцовая – р. ш. двокінце́ва;
р. ш. 4-х концовые – р. ш. чотирикінце́ва.

Ручник – одноро́к(-ка) (*ШС*).

«Рыбий хвост» (*тип бурового долота*) – «ри́б'ячий хвіст» (хвоста́) (*С*).

Рытье, проходка (*галлерей*) – копа́ння (*С*).

Рыхлый – 1) (*о почве*) – пухки́й (*Г*, *У*), [пухнатий (*У*, *Г*)]; 2) (*о камне*, *угле*) – крихки́й (*ЗТК III 223*, *У*), сипки́й (*У*).

Рычаг заклинивающий – ва́жіль(-желя) затискни́й (*С*).
р. пальцеобразный (*в скип. подъеме*) – в. пальцюва́тий;
р. тормазный, *мех.* – в. гальмови́й (*СМТС*), [підойма гальмова (*ХвРт 5*), коромисло гальмове (*ЗТГ*)].
Рябь магнитная – бри́жа магне́тна (*С*).
«Ряд органный» (*стоек*) – ряд(-ду) орга́нний (*С*);
р. предохранительный – р. запобі́жний (*С*).
Рядовой со штыбом (*сорт антрацита*) (*АРШ*) – рядови́й із шти́бом (*АРШ*).

С

Садка (*соли*) – осіда́ння (*У*).
Садочный (*бассейн*) – осідни́й (*С*).
Саксифрагин (*взрыв. вещ.*) – саксифраґі́н (-ну) (*С*), [саксифрагіна (*ШС*)].
Салазки (*врубмашины*), *мех.* – полозки́(-ків).
Сальник-вертлюг (*для вращ. бурения промывкой*) – защі́льник-о́вороть(-ті);
с. воронкообразный – з. лійкува́тий;
с. дробовой – з. шротови́й;
с. манжетный – з. чохлови́й;
с. моховой – з. мохови́й;
с. промежуточный – з. проміжни́й;
с. спиральный – з. спіра́льний;
с. телескопический – з. телескопі́чний;
с. трубный циркуляционный – з. тру́бний обіжни́й;
с. штанговой – з. штанґови́й.
Самовозгораемость (*пласта*), *мех.* – самозайми́стість(-тости).
Самовозгорание (*угля в выработках*) – самозайма́ння (*Пн 109*, *СМТС*), [самозапалення (*Т*, *НТВ II 3*, *ЗТГ*, *Др.*, *Тмч*, *Дбр*), самогоріння (*ЗТГ*)].
Самовращающийся (*о буров. инструм.*) – самооберто́вий (*С*).
Самовыключающийся (*о вилке*) – самовимични́й (*С*).
Самодействующий (*автоматический*) – самочи́нний (*С*), автомати́чний (*СЖМ*).
Самозагрузка (*через дно*) – самонаванта́жування, самонаванта́ження (*С*).
Самоизливание (*в шурф*) – самовилива́ння (*НТВ 26 IX 26*), самовилиття́ (*ШС*).
Самоизливающийся (*о воде*) – самовиливни́й (*С*).
Самокат – 1) (*вагончиков*) – самокі́т(-ко́ту) (*С*); 2) (*самокотный участок*) – самокітня (*NC*).
Самонагревание (*угля*) – зігріва́ння (*СМТС*), самонагріва́ння (*С*).
Самоопрокидывающийся, -дной (*о бадье*) – самоперекидни́й (*С*).
Самопад, фрейфал (*инстр. свободнопадающий*) – вільнопа́д(-да) (*NC*), струмент (-ту) вільнопа́дний фрейфаль(-ля) (*С*).
Самопадающий (*прилад*) – вільнопа́дний (*С*).
Самоплавный (*о рудах*) – самотопки́й (*С*), самото́пний (*ШС*).
Самоповорачивание (*долота в буров. инструменте*) – самоповерта́ння (*С*).
Самоповорачивающий (*о фрейфале*) – самоповорі́тний (*С*).
Самораскручивание (*каната*) – саморозкру́чування (*С*).
Саморазгружающийся (*вагончик*) – саморозванта́жний (*С*).
Саморегулирование (*каната*), мех. – самореґуля́ція, самореґулюва́ння, самореґульо́вання.
Самородный (*о золоте*) – родимце́вий (*С*), [саморідний (*СЖМ*)].
Самородок – роди́мець(-мця) (*Т*), [саморідок (*Т*, *У*, *АПС*), самородок (*У*, *АПС*).
Самосадка (*соли*) – самоосіда́ння (*С*).
Самосадочный (*о соли*) – самоосідни́й (*С*), самоса́дний (*ШС*).
Самосбрасывание (*долота в буров. инструменте*) – самоскида́ння (*С*).
Самосбрасывающий (*о фрейфале*) – самоски́дний (*С*).
Самоспасание – саморятува́ння (*С*).
Самоспасатель (*респиратор*) – саморятува́ч(-ча́) (*NC*);
с. «дозировочный» – с. дозови́й;
с. регенеративный – с. реґенерати́вний;
с. рудничный – с. копальне́вий;
с. фильтрующий – с. ціди́льний;
с. (полу)часовой – с. (пів)годи́нний.
Самоторможение – самогальмува́ння (*ХвРт 5*).
Самоходный (*бур. станок*, *машина*) – самохі́дний (*С*).
Самоцвет – самоцві́т(-ту) (*Г*, *У*).
Сани бремсберговые – са́ни(-не́й) бре́мсберґо́ві;
с. тормозные (*бремсберговые*) – с. гальмові́.
Санки (*для отвозки угля из забоя*) – са́нки (-нок) (*Пн 6*);
с. двудействующие – с. двочи́нні [с. дводі́йні (*Пн 17*)];
с. механические – с. механі́чні;
с. отбойные (*санки с отбойным молотком*) – с. відбивні́;

с. съемные – с. здіймáні (*Пн 10*).
Саночник (*тягальщик*) – сáночник(-ка) (*Пн 7 ШС*), тягáч(-чá) (*С*).
Сапропель – сапропель(-лю) (*С*), твань(-ні) (*Г**).
Сарай (*при вышке*) – *см.* **Откос**.
Сбегание (*цепи*), *мех.* – збігáння.
Сбивание – 1) (*долота в сторону*) – збивáння (*С*); 2) (*выработок*) – сполучáння (*С*).
Сбивать, бить, -ся (*выработки квершлагами*) – сполучáти, сполучи́ти, -ся (*Г**).
Сбойка – 1) (*ход*) – сполу́чина (*NC*); [збійка (*ТМД*), хід сполучений (*ТМД*)]; 2) (*процесс*) – сполучáння (*С*);
с. вентиляционная – с. провітрювальна;
«с. конвеерная» – с. конвéйєрна.
Сборник сетчатый (*для артез. воды*) – збірни́к(-кá) сітчáстий (*НТВ 26 IX 24*).
Сбрасыватель – 1) скидáч(-чá) (*N*); 2) (*сбросовая трещина*) – скидóвина (*NC*).
Сбрасывающий (*механизм фрейфала*) – скидни́й (*С*), скидáльний (*ШС*).
Сброс – 1) скид(-ду) (*Т*, *ЗТГ*, *ТВ II 40*, *ТМД*, *ТСК 8*, *ЗТК III 224*, *Пн 203*), [лім (*Т*), облім (*Т*), схиб (*Т*)]; 2) (*сбрасывание инструмента*) – скидáння (*С*);
с. нормальный – с. нормáльний;
с. обращенный – *см.* **Взброс**.
Сбросовый – скидови́й (*Т*, *ЗТК III 224*), скидни́й (*Т*, *ЗТС*), [лімний (*Т*), проломний (*Т*)].
Сбросо-сдвиг – ски́до-зсо(у)в(-ву) (*С*).
Свая передвигающаяся – пáля пересувнá;
с. черпательная, -льная (digging spud) – п. черпáльна (*С*).
Сверлить – свердли́ти (*Г*, *У*, *Т*, *АПС*, *Тмч*), [вертіти (*Г*, *У*), висвердлювати (*Км*), виве(і)рчувати (*Км*), бурити (*Т*), буртити (*Г*)].
Сверло – 1) (*иное название бура при вращ. бурении*) – свéрдло (*Г*, *У*, *Т*, *ДСТ*, *Тмч*), [свердел (*Г*, *У*), провертач (*Т*)]; 2) *см.* **Бур спиральный.**
с. буровое съемное – с. здіймáне;
с. вставочное, вставное – с. вставнé;
с. двухлопастное – с. дволопатéве;
с. пустотелое – с. порожни́сте;
с. ступенчатое – с. східчáсте, с. східцювáте;
с. электрическое ручное – с. електри́чне ручнé.
Свеча (*несколько бурильных труб, свернутых вместе*) – свíчка (*Г**).
Свивка – 1) (*каната*) – скрут(-ту) (*Г**), зви́ток(-тку) (*NC*); 2) (*процесс*), *мех.* – звивáння, звиттé (*ШС*), зсу́кування (*С*);
с. альбертовская (*каната*) – с. альбéртівський;
с. двойная (*каната*) – с. подві́йний;
с. крестовая – с. хрищáтий;
с. многослойная – с. багатошарóвий;
с. прямая – с. прями́й;
с. тройная – с. потрíйний.
Свисающий (*о кольце*) – звисни́й (*С*).
Свита (*пластов*, *жил*) – ни́зка (*Г**);
с. нефтеносная – н. нафтовмíсна.
Свойство бризантное (*раздробляющ. способн.*) – розсáдність(-ности) (*NC*), здатність бризáнтна.
«Связка» (*комплект щупов*) – в’я́зка (*Г**, *У*, *АПС*), [в’язанка (*У*, *АПС*), жмут (*Г**, *У*, *АПС*)].
Сгребатель (*угольной смеси*) – згрібáчка (*N*), згортáчка (*N*).
«Сгребка» (*соли в кучи*) – згортáння (*С*), згрібáння (*У*).
Сгуститель (*обогат. аппар. для илов, пены*) – згу́щувач(-ча) (*NC*).
Сгущение (*илов*), *техн.* – згу́щування, згу́щення;
с. непрерывное – з. безперéрвне.
Сдвиг – зсов(-ву) (*ШС*), зсув (*Пн 203*), [пересув (*Т*, *ТМД*), пересун (*ЗТГ*), зісув (*Т*), насув (*Т*)].
Сдвижение, сдвигание (*подработ. пород*) – зсувáння, зсу́нення (*С*), [пересування (*Т*), зрушення (*Т*)];
с. горизонтальное – з. позéмне.
Сдекантировать (*раствор*) – здекантувáти (*С*).
Седалище (*шарика буриль. молот.*), *мех.* – сідлó (*Г**); сідéць(-дця́) (*Г**);
с. верхнее – с. вéрхнє;
с. нижнее – с. ни́жнє.
Седиментация – седиментáція (*НТВ 28-377*).
Седловина (*пласта*) – сідлови́на (*Т*), сідлó (*Г**, *У*, *Т*), [влоговина (*У*, *Т*)].
Секач (*рабочий, разрезывающий торф на кирпичи*) – рíзальник(-ка) (*NC*).
Селитра аммониевая – салíтра амонíйна;
с. взрывчатая, гремучая – с. вибухóва, с. гриму́ча;
с. калиевая (*взрывч. мат.*) – с. калíйна;
с. натровая (*взрывч. мат.*) – с. натрíйна (*Пол*), с. сóдова (*ШС*).
Семячко антрацитовое (*АС*), *мех.* – насíння антраци́тове (*АН*).
Сепаратор (*при обогащении*) – сепарáтор (-ра) (*ДСТ*, *Др*);
с. пневматический, воздушный – с. повíтряни́й;

с. приводной горизонтальный – с. повіднéвий позéмний;
с. спиральный – с. спірáльний;
с. центробежный – с. відосередкóвий;
с. электромагнитный (*для сорт. руд*) – с. електромагнéтний.
Сепарация воздушная – сепарáція повітрянá.
Сера самородная – сíрка родимцéва.
Сердечник – 1) (*каната*) – осéрдя (*У*), [осередя (*ДСТ*), шворінь (*У*, *ХвРт 2*), середник (*Пн 80*), шкворінь (*У*)]; 2) (*для прикрепления каната к клети*) – *см.* **Гитара**;
с. выбуренный – осéрдя ви́свердлене;
с. пеньковый (*каната*) – о. коноплянe (*С*), [середник конопляний (*Пн 80*), шворінь конопельний, прядив'яний (*ХвРт 2*)];
с. проволочный – о. дротянé (*С*), [середник дротяний (*Пн 80*)].
Середовик (*средний бур*) – середня́к(-кá) (*Г**).
Серебряный (*рудник*, *амальгама*) – срíбний (*Г*).
Сердиш (*трубчатый ниппель*) – злучни́к (-кá) середóвий.
Сероводород (*глазоедка*), *хим.* – двоводнéвий сульфíд(-ду), сірковóдень(-дню) (*ШС*, *Пн 105*).
Сероносный – сірковмíсний (*С*).
Серпентин – серпенти́н(-ну) (*Т*), [серпентина (*ШС*), змійовик (*Т*), гадинець (*Т*)];
с. волокнистый – с. волокни́стий;
с. массивный – с. маси́вний.
Серпентинизация (*породы*) – серпентинізáція (*Т*).
Серьга – 1) (*штроп*) – зáшморг(-гу) (*Г**), [ключка (*Г**)]; 2) (*блока*) – сéрга (*Г**, *ШС*), вýхо (*Г**, *ШС*), [гніздо (*Ск*), обіймиця (*Ск*)];
с. подъемная – с. підіймáльна (*С*), вухо підіймáльне (*ШС*).
Серянка (*нитка пропитанная серой*) – ни́тка сіркóвана (*С*).
Сетка Ауэра, ауэровская – сíтка жаровá áуерівська (*ШС*), [кошик Ауера (*ТВ III 44*), кошулька Ауера (*ЗТК I 165*)];
с. предохранительная – с. запобíжна;
с. проволочная внутренняя (*в лампе*) – с. дротянá внýтрішня (*Пн 186*);
с. промывочная (*для руды*) – с. промивнá.
Сетлер – сéтлер(-ра) (*С*).
Сеть водопроводная – мерéжа водопровіднá (*Пн 116*);
с. воздухопроводящая – м. повітропровіднá;
с. оросительная – м. скрóплювальна (*С*), [м. обводнювальна (*Пн 116*, *ШС*)];
с. трубопроводная (*для воздуха*) – м. трубопрóвідна.
Сечение поперечное (*выработки*) – перéкрій(-рою) поперéчний (*ЗТГ*, *Пн 130*);
с. продольное – п. поздóвжній (*ЗТГ*);
с. эллиптическое (*шахты*) – п. еліпти́чний.
Сжатовоздушный (*об установке*) – стиснутоповітря́ний (*С*).
Сжиматься (*о жиле пласта*) – вýжчати (*С*), [стискатися (*Г**, *У**)].
Сигнал оптический – гáсло зоровé (*Пн 77*), г. опти́чне (*Пн 77*);
с. рудничный – г. копальнéве (*С*), [сигнал маркшайдерський (*ТМД*)];
с. слуховой – г. слуховé (*Пн 77*).
Сигнализация путевая – гаслувáння колíйне, г. шляховé;
с. стержневая – г. стрижнéве;
с. тросовая, тяговая – г. тросовé;
с. электрическая (*в рудн.*) – г. електри́чне, сиґналізáція електри́чна (*НТВ 26 II 42*).
Сигналист-стрелочник – гаслівни́чий-ви́личник(-ка) (*С*).
Сидение подвесное (*вагонетки*) – сідéць (-дця́) почіпни́й.
Сила движущая – си́ла рушíйна (*Пн 46*); с. руховá (*ШС*, *СМТС*);
с. лошадиная, *мех.* – кінь (коня́) механíчний;
с. мускульная – с. м'яснéва;
с. подъемная (*лебедки*) – с. підіймáльна (*С*), підіймáльність(-ности) (*С*);
с. разрушающая – с. руйнацíйна (*С*), [с. руйнацька (*Пн 108*)];
с. тормозная – с. гальмівнá.
Сильвинит чешуйчатый – сильвінíт(-ту) лускувáтий.
Синклиналь – синклінáля (*Т*), [синкліналь (*Т*)].
«Синька» (*синяя руда*) – си́нька (*Г**, *Тмч**), си́ня руда (*С*), [лязурок (*Г**)];
с. сыпучая – с. сипкá.
Система вращательная (*бурения*) – систéма обертóва (*С*), с. ротацíйна (*ТВ I 78*);
с. двухпетельная (*откатки*) – с. двопетльóва;
с. двухпроводная – с. дводротóва (*ШС*);
с. Кеппе – с. Кéппівська (*С*), с. Кéппе (*Пн 95*);
с. контурная (*расположения скважин*) – с. обводовá;
с. магазинная (*подземных работ*) – с. маґазинóва;
с. м. вдоль простирания – с. маґазинóва вздовж прóстягу;

с. обрушений – с. зава́лювань;
с. однопетельная – с. однопетльо́ва;
с. отступающая – с. відступна́;
с. панельная камерно-столбовая – с. пане́льна ка́мерно-стовпо́ва;
с. потолкоуступная – с. стелесхідча́ста (*С*), [с. стельоприступчата (*П 123*)];
с. прямолинейная – с. прямоліні́йна;
с. сплошная с отступлениями – с. поспі́льна з відступами;
с. столбовая – с. стовпова́.

Сито вибрационное (*для угля*) – сито вібраці́йне (*НТВ 26 V 5*);
с. качающееся (*в сортировках соли*) – с. хитке́;
с. обезвоживающее (*на углемойках*) – с. знево́днювальне;
с. сушильное – с. суши́льне (*НТВ 25 V 5*);
с. шламмовое – с. шлямове́.

Сифонирование (*шахты*) – сифонува́ння сифоно́вання (*Пн 124*).

Скала гранитная – ске́ля ґрані́тна (*ТСК 15*);
с. плотная – с. густа́ (*КГ 14*).

Скалодробитель – скеледроба́ч(-ча́) (*N*).

Скалоуглубительный (*о работе*) – скелезаглибни́й (*С*).

Скалывание (*породы*) – відко́лювання, відко́лення (*С*).

Скамья буровая – ла́ва свердло́ва́ (*С*), ослі́н(-ло́на) свердло́вий (*С*).

Скат – 1) покі́т(-ко́ту) (*Г*, *Т*, *Тмч*, *Пн 7*), [схил (*Сер*, *Т*), схилок (*Т*), спадистість (*Т*, *Тмч*), спуск (*У*, *Т*), спад (*ТВ 25-57*), похилість (*Т*, *Тмч*), узбіч (*Г*, *Т*), згористість (*Км*), убіч (*У*, *Т*), згір'я (*У*, *Т*)]; 2) (*бремсберг*) – спу́скалка (*Г**, *ЗТГ*); 3) (*для погрузки вагонеток*) – тічо́к(-чка́) (*Г**);
с. глухой – спу́скалка сліпа́;
с. (не)подвижный – спу́скалка (не)рухо́ма;
с. ньюкестельский – тічо́к ньюкесте́льський.

Скатывание (*руды соб. весом*) – ско́чування, ско́чення (*С*).

Скашивание (*плоского каната при навивке*) – перeко́шування, переко́шення (*С*), ско́шування (*ШС*).

Скважина артезианская (*буровая*) – свердло́вина артезі́йська (*ШС*), [с. артезіянська (*НТВ 26 IX 24*) діра артезі́йська (*ЗТГ*)];
с. буровая – свердло́вина (*ТСК 8*, *Т*, *НТВ 26 IX 24*, *ТМД*), [свідровина (*ДСТ*), висвердлина (*ЗТГ*), свердлина (*ТВ II 48*), шиб (*ТВ III 21*), діра вертільна (*ЗТГ*), шиба (*Т*), сверлена дуча (*Т*), сверлена яма (*Т*), сверлений отвір (*Т*), свідровий отвір (*Т*), верчена діра (*Т*), бурова скважина (*Т*), дюрова криниця (*Т*)];
с. б. на соленую воду – с. на ропу́ (*С*), со́лище (*Т*);
с. б. эксплоатационная – с. експлуатаці́йна;
с. бурящаяся – с. прові́рчувана, с. проро́блювана (*С*);
с. вертикально-падающая – с. сторчова́;
с. восстающая – с. підняткó̗ва (*С*), с. догі́рна (*С*);
с. газовая – с. га́зо́ва (*НТВ 26 II 42*), [свердлина газова (*ТВ II 48*)];
с. дающая нефть (*из пласта*) – с. нафтода́йна;
с. зондировочная – зондува́льна;
с. нефтяная – с. нафто́ва;
с.-обводнительница – с.-обво́днювальниця (*С*);
с. опережающая, передовая – с. уперeдна́, с. випередна́ (*С*);
с. откачиваемая – с. відсмо́кувана;
с. относная – с. відступна́;
с. переливающаяся – с. переливна́;
с. поглощающая – с. вбирна́;
с. подмеловая – с. підкрейдя́на (*НТВ 26 IX 24*);
с. продуктивная – с. продукти́вна (*С*), [шиб продукуючий (*ТВ III 21*)];
с. рассолоподъемная – с. ропопідійма́льна;
с. рассольная – с. роп'яна́;
с. самоизливающаяся – с. самовиливна́ (*С*);
с. тартающаяся – с. тяга́льна, с. киблюва́льна;
с. уступная – с. приступко́ва, с. східча́ста;
с.-фонтан самоизливающаяся – с.-фонта́н(-на), с. самовиливна́;
с. (не)фонтанирующая, (не)фонтанная – с. (не)-фонта́нна (*С*); с. (не)-грайна (*ШС*),
с. щуповая – с. штирова́;

Скип – скі́па (*ХвРт 2*, *Пн 69*);
с. бокаловидный – с. келехува́та (*С*), [с. келехового виду (*ХвРт 2*)];
с. кимберлеевский опрокидывающийся, скипер (Skiper) – с. перекидна́, скі́пер (-ра) (С);
с. наклонный – с. похи́ла;
с. наклоняющийся – с. нахильна́;
с. опоражнивающийся через дно – с., що спорожня́ється через дно;
с. опрокидной – с. перекидна́;
с. призматический – с. призмати́чна;
с. прямоугольный – с. прямоку́тня;
с. ящичной формы – с. скринюва́та (*С*), [с. виду скрині (*ХвРт 2*)].

Склад динамитный – склад(-ду) динамі́товий;

с.-отправитель отправочный (*топлива*) – с.-вирядни́к(-ка́), с. вирядни́й.

Складка антиклинальная, *геол.* – фа́лда антикліна́льна;

с.-сдвиг – ф.-зсо(у)в(-ву).

Складчик (*рабочий*) – склада́льник(-ка) (*NC*).

Склонение магнитное, *электр.* – відхил (-лу) магне́тний.

Скоба винтовая – кля́мра ґвинтова́ (*Пн 86*);

с. (*хомут*) **«коренной зуб»** – вірва́нт(-ста) «ку́тній зуб»;

с. направляющая (*клетей*) – кля́мра напрямна́ (*ХвРт I*);

с. подкладная (*при опрокид. вагонеток*) – к. підкладна́.

Скобление (*соли разрыхлителем*) – струга́ння (*С*), [скромадіння (*У*)].

Скоблить (*породу дробью*) – струга́ти (*Г**, *У*), [с(ш)кребти (*Г*, *У*), с(ш)кромадити (*Г*, *У*)].

Сковорода, черен – сковорода́ (*Г*), па́нва (*Г*).

Скол – 1) (*алмазов*) – відко́лок(-лку) (*N*); 2) (*процесс*) – ско́лювання, відко́лювання (*С*).

Скольжение (*каната*) – ко́взання (*Др*, *Дбр*), ковз(-зу) (*СМТС*), [склизення (*ХвРт 6*), шморгання (*ХвРт 6*)].

Скопление (*пыли*, *газа*) – ску́пчення (*У*, *Т*, *Пн 116*, *АПС*), [скуплення (*У*), скупня (*Т*), згромадження (*У*, *АПС*), збірання (*У*)];

с. застойное – с. застійне́;

с. опасное (*пыли*) – с. небезпе́чне.

Скос (*в бункере*) – скіс (ско́су) (*У*), скі́сок (-ску) (*ШС*).

Скребковый (*об экскаваторе*) – скребко́вий (*С*).

Скребок (*для очистки вагончика*) – скреба́чка (*Г**, *У*, *Т*), [шкребачка (*У*), шкребло (*ДСТ*)].

Скрепер – скре́пер(-ра) (*С*), [шпо́ла кінна (*ШС*)];

с. в виде полумесяца, полумесяцеобразный – с. півмісяцевий;

с.-волокуша – с.-волочня́;

с. грабельного типа, в виде граблей – с. грабля́стий;

с. 2-х-, 3-х барабанный – с. дво-, три- бараба́нний;

с. обратный – с. поворітни́й;

с. одно-многотонный – с. одно-, багатото́нний;

с. самогрузящийся – с. самованта́жний;

с. скребковый, скребк. типа – с. скребачко́вий;

с. ящичного типа, ящичный – с. скриню́ватий.

Скреперный – скрепе́рний (*С*).

Скрепление коническое (*канатов*) – скрі́па коні́чна, скрі́плення коні́чне.

Скрещение (*штрехов*, *путей*) – схре́щування, схре́щення (*С*), [перехрестя (*Г**, *Пн 33*)].

Скрыпка (*над устьем скважины*) – помі́ст(-мо́сту) надсвердло́винний (*С*).

Сланец – лупа́к(-ку́) (*Г**, *У*, *Т*, *ЗТК III 224*, *ЗТГ*, *ТМД*, *Пн 115*, *ТВ 114*), [лупець (*Т*, *У*, *ЗТК III 224*), лупок (*У*, *Т*), сланець (*Т*)];

с. аспидный – лупа́к(-ку) письмови́й, [л. писа́рський (*Т*), л. рильцевий (*Т*)];

с. глинистый – л. глиня́стий (*Т*, *Пн 202*, *ТМД*), [л. іловий (*Т*), ілолупак (*Т*), лупець глинястий (*Т*), глиняк (*Т*), ілак (*Т*)];

с. горючий, *мех.* – л. горю́чий, л. пальни́й, [л. запальний (*ТМД*)];

с. кристаллический – л. кристалі́чний (*Т*), [л. кристальний (*Т*)];

с. слюдяной – л. лосняко́вий (*ТСК 5*, *Т*);

с. тальковый – л. лояко́вий;

с. углистый – л. вугли́стий;

с. филитизированный (*с золотыми жилами*) – л. філітизо́ваний.

Сланцевание (*камен.-угольн. пыли*) – лупакува́ння (*Пн 116*);

с. повторное – л. повто́рне.

След (*золота*, *нефти*) – слід(-ду) (*Г**, *ТВ II 59*, *НТВ 26 III 45*).

Слив (overflow) – *см.* **Декантат**.

Слиток (*золота*, *серебра*) – зли́вок(-вку) (*У*, *КХС*, *Т*), сто́пок(-пку) (*ДСТ*), [виливок(-вку) (*У*, *Т*), штаба (*КХС*, *Сер*)].

Слоеватость (*пород*) – шарува́тість(-тости) (*С*), [верствуватість(-тости) (*Т*, *Пол*), верствування (*Т*), пласткуватість (*Т*)].

Сложение (*горн. пород*) – будо́ва (*Г**);

с. друзовое (*жилы*) – б. щітьова́;

с. ленточное – б. паскова́;

с. оолитовое – б. ооліто́ва;

с. плотное – б. щі́льна;

с. чешуйчатое – б. лускува́та.

Слой верхний (*руды*) – шар(-ру) горі́шній (*ТВ II 12*);

с. водонепроницаемый – ш. водонепрохідни́й (*Ар*), ш. водонепропускни́й (*НТВ 26 VIII 26*);

с. водоносный – ш. водовмі́сний (*С*), [ш. водоносний (*НТВ 26 IX 26*, *Пн 202*)];

с. волнистый (*отложения*) – ш. хвиля́стий (*НТВ 27-325*);

с. надрудный – ш. надру́дний;

с. наносный – ш. нане́сений (*ШС*).

Слом (*труб фонтаном*) – злім (злóму) (*С*), зламáння (*У*, *Т*), [злом (*У*, *Т*)].
Слюда – лоснáк(-ку) (*Т*, *ДСТ*), [лищак (*Т*), лищик (*Т*), луща (*Т*), блисняк (*У*, *Т*), блест(н)як (*У*, *Т*), земляне серце (*Т*), серце кам'яне (*У*, *ЗТК II 155*, *Т*), серце руське (*У*, *Т*), слюда (*Т*)];
с. листообразная, листовая – л. аркушéвий (*ШС*), л. в áркушах (*ДСТ*);
с. порошкообразная – л. порошкувáтий.
Смазчик, *мех.* – мастíльник(-ка).
Смачивание (*угля*) – змóчування, змóчення (*Пн 116*).
Смена (не)выдачная – змíна (не)видавнá (*С*).
Смеситель (*угля*) – змíшувач(-ча) (*NC*).
Смесь взрывчатая – сýміш(-ші) вибухóва (*НТВ 26 III 7*);
с. гремучая (*в рудниках*) – с. гримýча (*С*), [мішанина гримуча (*Пн 108*)];
с. закладочная – с. закладнá (*С*).
Смешиватель (mixing box) (*песков*) – *см.* **Смеситель**.
Смотритель (*рудника*) – доглядáч(-чá) (*Г*, *У*, *АПС*, *Сер*), [наглядач (*Сер*), дозорець (*У*, *АПС*), дозорчий (*У*, *АПС*)].
Смыв, смывка, -вание (*высокого забоя*) – змив(-ву) (*Т*), змивáння (*Т*), змиттá (*Т*).
Смятие (*труб*) – зминáння, зім'яттá (*С*).
Снаряд буровой – прúлад(-ду) свердлóвúй;
с. спасательный – п. рятівнúй.
Снижение (*забоя*) – знижáння, знúження (*С*).
Снос (*при промывке, при обогащ.*) – знéсення (*У*, *Т*), знóшення (*Т*), [уношення (*Т*), абляція (*Т*)];
с. в хвосты (*от амальгамации*) – озáдкові віднóски(-ків).
«Собака» (*откаточная вагонетка* «Hund» «Hunt») – собáка (*С*), візóк(-зкá) шахтóвúй (*ШС*), [шлита (*ДСТ*)];
с. венгерская – с. угóрська;
с. забойная (*волокуша на колесах*) – с. вибійнá, с. колíснá, [шлита колісна (*ДСТ*)];
с. катковая – с. коткова, візóк котковúй.
Собачка (*запорное приспособление*), *мех.* – зáскочка.
Совок (*для перенесения угля*) – шпóла (*Г*, *У*, *Тмч*), [лопатка (*У*, *Тмч*), коряк (*Вс*), ківш (*Г*)].
Содержание бортовое (*золота*) – вміст(-ту) бортовúй;
с. смертельно-опасное (*окиси угл.*) – в. смертéльно-небезпéчний (*Пн 104*).
Соединение винтовое, *мех.* – злýка ґвинтовá;
с. клиновое (*штанг*) – з. клиновá;
с. цилиндрическое – з. циліндрúчна;
с. штепсельное лабиринтовое – з. притичкóва лябірúнтова.
Соискатель (*золота*) – співшукáч(-чá) (*NC*).
Сократитель – скоротнúк(-кá) (*NC*).
Солевар – солáр(-рá) (*Км*, *Тмч*, *Сер*); [соляник (*Км*, *Тмч*)].
Солеварение – 1) (*промысел*) – солевáрство (*Шлд*, *Сер*); 2) (*процесс*) – солевивáрювання (*С*), вивáрювання соли (*С*).
Солеварня, соляная варница – солáрня (*У*, *Т*, *Км*, *КХС*), солевáрня (*У*, *Т*), [жупа (*Г**, *Т*, *КХС*), баня (*Г*), сільна баня (*КХС*, *Км*)].
Солеломка – соледробáрка (*С*).
Солемельница – солемлúн(-на) (*С*).
Солемойка (*машина*) – солемúйниця (*NC*).
Соленосность (*района*) – солевмíсність(-ности) (*С*).
Соленосный (*пласт, почва*) – солевмíсний (*ТВ I 14*).
Соленость (*воды*) – солóність(-ности) (*У**, *Т*), засóлення (*Т*).
Солепромывной, -вочный (*аппарат*) – солепромивнúй (*С*).
Солепромысел – солепрóмисел(-лу) (*С*).
Солепромышленник – солепромислóвець (-вця) (*С*).
Солесос – солесмóк(-ка) (*С*).
Солесосный (*о соли*) – солесмокóвий (*С*).
Соль – сіль (сóли), *заг.*;
с. бахмутская – бахмýтка (*Г*, *Т*);
с. выварочная, из раствора – с. виварнá (*Пол*, *ШС*), [варенуха (*Т*), варінка (*Т*), с. топкова (*Т*)];
с. горькая – с. гірка (*Т*);
с. каменная – льодáнка (*СЖМ*), с. льодовá (*Т*, *СЖМ*), [ледянка (*Г*, *Т*), ледівка (*Г*), с. кам'яна (*НТВ 26 I 44*, *СЖМ*, *Т*), с. камінна (*Т*), кам'янка (*Т*, *СЖМ*), голодянка (*Г*, *Т*, *Км*, *СЖМ*), с. крухова (*Т*), с. шибцева (*Т*), шпак (*Т*, *СЖМ*), смулець (*СЖМ*, *Т*)];
с. коренная (*нижняя толща соли*) – с. корíнна;
с. красная крымская – краснозірка (*Г*);
с. крымская – 1) крúмка (*Г*, *Т*), білозірка (*Г*, *Т*); 2) (*низший сорт, нечистая*) – бузýн(-нý) (*Г*, *Т*), [опук (*Г*, *Т*), таганашка (*Г*)];
с. молодая (*новосадка*) – новóсідка, с. молодá;
с. «мусорная» – с. покиднá (*С*);
с. новосадочная – *см.* **Новосадка**.
с. озерная – с. озéрна (*С*), озíрка (*Г*, *У*), [озерниця (*Г*, *У*)];

с. осадочная – с. осідна́ (*С*), с. осадна́ (*ШС*);
с. (не)отсортированная – с. (не) (по)сорто́вана (*С*);
с. поваренная – с. кухе́нна (*Тмч*, *У*), [бахмутка (*Г*)];
с. «покровная» (*выше калийных залежей*) – с. покривна́ (*С*);
с. самосадочная – с. самоосідна́, самоса́дна;
с. «сборная» (*рыхлая новосадка*) – с. зби́рана;
с. свинцовая – *см.* **Соль чугунная**;
с. чекмарная (*новосадка прошлого года*) – с. шлягова́;
с. чугунная – с. залі́зна, с. сі́ра.
Сользавод – *см.* **Солеварня**.
Сооружение околошахтное – спору́да колошахто́ва (*С*);
с. подъемное, клетка (*на Перм. сол. пром.*) – підіймо́вня (*NC*).
Соприкосновение (*пластов*) – притика́ння (*С*), зі́ткнення (*Тмч*, *Т*), [стикання (*Т*), дотикання (*У*), стик (*Т*), доткнення (*У*, *АПС*), дотик (*АПС*)].
Сопротивление вредное (*при подъеме*) – о́пір (о́пору) шкідни́й (*ШС*), [опір вадкий (*ХвРт 7*)].
Сопротивляемость (*пород*) – опі́рність(-ности) (*Ар*), опоро́вість(-вости) (*ШС*) відпорність (*Т*)];
с. затуплению (*бура*) – о́пір затуплюванню, опоро́вість на зату́плювання.
Сопряжение (*разветвляющихся путей*), *мех.* – супряга́ння, супря́ження.
Сорт крупный (*антрацита*) – сорт(-ту) гру́бий (*С*), с. великий (*Пн II*);
с. мелкий (*антрацита*) – с. дрібни́й (*Пн II*).
Сортировать (*уголь*) – сортува́ти, посортува́ти (*У*, *АПС*), [точити, поточувати (*ЗТГ*), добирати (*У*), перебирати (*Г*), розбирати (*У*), одбирати (*АПС*), перебирати (*АПС*)];
с. в ручную – с. руко́паш (*С*), [точи́ти ручни́м спо́собом (*ЗТГ*)].
Сортировка – 1) (*машина*) – сортува́лка (*СМТС*), [добірниця (*ДСТ*)]; 2) (*процесс*) – сортува́ння (*У*, *АПС*, *Т*, *ДСТ*, *КГ 19*, *ЗТГ*, *НТВ 27-327*), [сортировка (*ТВ 26 II 31*), добір (*Г**, *У*), підбір (*У*), розбір (*У*), перебірка (*Г*), перебирання (*АПС*)]; 3) (*постройка*) – сортува́льня (*НТВ 26 V 3*), сорто́(і)вня (*С*);
с. воздушная, ветряная – сортува́ння повітряне́;
с. гидравлическая – с. гідравлі́чне;
с. механическая – с. механі́чне (*С*); сортува́льня механі́чна (*НТВ 26 V 5*);
с. мокрая – с. мо́кре;
с. передвижная (*для угля*) – сортува́лка, вуглесортува́лка пересувна́;
с. ручная – с. ручне́, сортува́лка ручна́;
с. сухая – с. сухе́;
с. центробежная (*для руд*, *угля*) – сортува́лка відосередко́ва.
Сортировочный, -ровальный (*грохот. барабан*) – сортува́льний (*СМТС*).
Сортировщик (*руды*) – сортува́льник(-ка) (*Шлд*, *АПС*), сортівни́к(-ка́) (*ЗТГ*).
Соскакивание – 1) (*вагонетки*), *мех.* – зіска́кування; 2) **с., соскальзывание** (*каната*, *цепи с барабана*), *мех.* – сприса́ння.
Состав взрывчатый – вибухо́вина (*NC*), надіб'я вибухо́ве;
с. нерасцепляющийся (*поезда*), *ж.-д.* – ва́лка нерозчі́пна;
с. порожняковый, *ж.-д.* – в. порожняко́ва.
Составитель (*поездов*), *ж.-д.* – валківни́чий.
Состояние взвешенное (*пыли*) – стан(-ну) зави́слий (*ШС*).
Сосуд выщелачивательный – посу́дина виполі́скувальна;
с. откаточный – п. вивізна́.
Сотрясательный (*взрыв*, *герд*) – потрусни́й (*С*).
Спайность (*угля в пластах*) – лу́пність(-ности) (*Т*, *Пол*), спа́йність (*Т*).
Спасатель – рятува́льник(-ка) (*NC*), рятівни́к(-ка́) (*АПС**), [рятун (*Г**)].
Спасательный – рятівни́й (*АПС*), рятунко́вий (*АПС*, *ЗТГ*).
Спекаемость (*угля*), *мех.* – спікли́вість(-вости).
Спекающийся (*уголь*), *мех.* – спікли́вий.
Спираль ленточная – спіра́ля стьожкова́;
с. ловушечная (*для чистого угля*) – с. ловнико́ва;
с. полностенная (*винтового транспор.*) – с. повності́нна, с. цілості́нна.
Спиромотор (*Эйкгоф*, *Демаг*) – спіромото́р (-ра).
Сплотка (*для промывки руд*, *для отвода воды*) – ришта́к(-ка́) (*Г**).
Сполоск (*золота*, *шлихов*) – спо́ліск(-лоску) (*С*), сполі́скування (*С*).
Сполосчик, -чица, сполосница – сполі́скувальник(-ка), сполі́скувальниця (*NC*).
Способ агитационный – спо́сіб(-собу) збурни́й, с. збу́рювальний (*С*), с. аґітаці́йний;
с. бочечный – с. бочкови́й;
с. взрывной – с. висадни́й;

с. всплывной, с. флотационный (*обогащения*) – с. зрина́льний (*С*), с. зрина́ння;
с. гидравлический, циркуляционный (*бурения*) – с. гідравлі́чний, с. обіжни́й;
с. хлоринационный – с. хлоричаці́йний.
Способность воспламенительная (*рудн. газа*) – займи́стість(-тости) (*С*), зда́тність (-ности) займа́тися;
с. осадительная (*цинковой пыли*) – зда́тність оса́джувальна, з. осадна́ (*С*);
с. подъемная (*шахты*) – спромо́жність (-ности) підійма́льна (*С*);
с. пропускная (*ската*) – с. перепускна́ (*С*), перепуска́ність(-ности) (*ШС*).
Спуск – 1) (*гезенк*) – спуско́вина (*NC*), [узвіз (*Г**, *Т*), скат (*НТВ 26 II 31*), схилок (*Т*), зволок (*Т*), крутовина (*Т*)]; 2) (*в шахту*, *раб.*, *нефти*) – спуска́ння, спуск(-ку) (*У*, *АПС*, *СМТС*), [відпровадження (води) (*Т*)].
Спускной – 1) (*общее название*) – спускни́й (*С*); 2) **с.** (*нисходящий*) (*гезенк*) – доді́льний.
Спускоподъем – спускопідійма́ння (*С*).
Срабатывание (*долот*) – спрацьо́вування, спрацюва́ння, спрацьо́вання (*СМТС*), [зуживання (*Дбр*)].
«Средовик» (*бур*) – середня́к(-ка́) (*Г**), све́рдло сере́днє.
Средство подрывное – наді́б’я висадне́ (*С*).
Сросток (*кристал.*, *алмаза*) – зро́сток(-стка) (*Т*, *Пол*), зрі́сток (*У*, *ШС*), [була(я) (*Т*)].
Срубка – 1) (*крепи*) – цямро́вання; 2) (*процесс*) – цямрува́ння (*С*).
Срыв (*вагонетки*) – зрива́ння, зірва́ння (*У*, *АПС*).
Ссыпка (*руды в гезенк*) – зсипа́ння, *заг.*
«Став» (*крепи*) – ставня́ (*Г**);
с. толчейный – поста́в(-ва) сту́пний (*ШС*).
«Стакан» (*часть шпура невзорвавшаяся*) – неви́палина кухлюва́та (*NC*).
Сталь буровая – сталь(-лі) свердло́ва́;
с. б. витая (*для перфор.*) – с. с. ви́та;
с. б. восьми-, шестигранная – с. с. восьми-, шестигранча́ста;
с. б. пустотелая – с. с. порожни́ста;
с. б. спиральная – с. с. спіра́льна;
с. б. сплошная – с. с. суці́льна;
с. углеродистая – с. вуглеце́ва.
Станок – 1) (*для бурения*, *насоса*) – верста́т (-ту) (*Г*, *У*, *ДСТ*, *Ск*, *АПС*), [верстать (*Г*, *У*, *ДСТ*, *Ск*, *АПС*), [верстать (*Г*), верстак (*У*, *АПС*, *Тмч*, *Др*), варстат (*Г*, *У*)]; 2) (*копра*) – стано́к(-нка́) (*Г*), [підголовач (*ХвРт I*)];
с. алмазно-бурильный – в. дія́мантово-свердло́вий;
с. балансирный – в. коро́мисло́вий;
с. безбалансирный (*буровой*) – в. безкоро́мисло́вий;
с. бурильный, буровой – в. свердли́льний, в. свердло́ви́й;
с. б. канатный автомобильный – в. с. коді́льний автомобі́льний;
с. б. самоходный – в. с. самохі́дний;
с. быстроударный (*безбалансирный*) – в. хутковда́рний;
с. вращательный (*для бурения*) – в. оберто́вий;
с. для заправки (*долот*, *молотков*) – в. заправля́льний;
с. долбежный – в. довба́льний, довба́лка;
с. канатный – в. коді́льний;
с.-качалка (*глубокого насоса*) – в.-смоква́ч(-ча́);
с. насосный (Fumping-Sack) – в. смокови́й;
с. паровой Кийстона (*для бурения*) – в. парови́й Кійсто́нівський;
с. приводной – в. повідне́вий;
с. разведочный – в. розвідко́вий;
с. ударно-вращательный (*для бурений*) – в. уда́рно-оберто́вий;
с. электро-буровой (*Кийстона*) – в. електросвердли́льний, в. електросвердлови́й.
Станция водоподъемная – водотя́жня (*С*), [станція водопід’ємна (*НТВ 26 IX 25*)];
с. горно-спасательная – ряті́вня гірни́ча;
с. грузоподъемная – вантажопідійма́льня (*NC*), ста́ція вантажопідійма́льна;
с. грузоприемная – вантажоприйма́льня (*NC*), с. вантажоприйма́льна;
с. замерная (*воздуха*) – замі́рня (*NC*), с. замі́рча, [с. для поміру (мірення) повітря (*ЗТГ*)];
с. компрессорная – компре́сорня (*NC*), с. компре́сорна;
с. конечная – с. кінце́ва;
с. наливная – налива́льня (*NC*), с. налива́льна;
с. наполнительная (*для воздуховозов*) – напо́внювальня (*NC*), с. напо́внювальна;
с. насосная – смоко́(і)вня (*СМТС*), с. смокова́, [с. помпова (*ТВ I 23*)];
с. нефтеприемная – нафтоприйма́льня (*CN*), с. нафтоприйма́льна (*С*);
с. нефтеразборная (*раздаточная*) – нафтовидава́льня (*NC*), с. нафтовидава́льна;
с. погрузочная – (на)вантáжня (*NC*), с. (на)вантáжна;
с. проходная – ста́ція прохідна́;
с. пылеиспытательная – пиловипробо́вня (*NC*), ста́ція пиловипробна́;
с. сборная – с. збірна́;

с. спасательная (*на шахте*) – рятíвня (*NC*), с. рятівнá.
Старатель – дбáльник(-ка) (*NC*).
Старательский (*о добыче*) – дбáльницький (*С*).
Ствол (*шахты*) – стóвбур(-ра) (*Г**, *ДСТ*, *ХвРт 1*), шáхта (*С*), [рура (*ТМД*)];
с. конический (*шахты*) – шáхта конíчна (*С*), стóвбур конíчний (*НТВ 27-227*);
«с. поведет» – «шáхта збóчить».
Стволовой – шахтівни́чий (*NC*).
Стеллит (*для бурения*) – стелíт(-ту) (*С*).
Стенка опорожняющая (*скипа*) – стíнка, ляда спорожня́льна;
с. откидная – с., л. відкиднá (*Пн 37*);
с.-фартух (*скрепера*) – ля́да (*Г**).
Стойка (*вышки*) – стоя́к(-кá) (*Г**, *ЗТГ*, *Др*), [стовп (*У*, *ЗТГ*, *ХвРт I*), соха (*Г**, *У**), стоян (*Г*, *ДСТ*), підпора (*ЗТГ*)];
с. вертикальная – пíдставень(-вня) (*БНМ*);
с. костровая – стоя́к клітковúй;
с. крепежная – с. кріпи́льний, с. закріпнúй;
с. надбойная – с. надбíйнúй (*С*);
с. отбойная (*для предохр. от ударов*) – с. відбивнúй, с. застерéжний
с. переносная раздвижная – с. переноснúй розсувнúй;
с. подбойная – с. підбíйнúй;
с. подкопная (*треноги*) – с. підкопнúй;
с. угловая (*клети*) – с. кýтній (*С*), с. кутовúй (*ШС*), [стовп кутній (*ХвРт 1*)];
с. упорная – с. упóрний.
Стойкость (*взрывчат. вещества*) – стійкість(-кости) (*У*, *Т*, *АПС*), [тривкість (*Т*, *Пол*)].
Стол – 1) стіл (столá), *заг.*; 2) **с.** (*шлюз*) (*совокупность желобов*) – риштаки́(-ків) (*С*);
с. амальгамационный – амальґамíвниця (*NC*), стіл амальґамацíйний, с. живосрібни́льний;
с. вращательный (*бур. станка*) – обертáч(-чá) (*NC*), с. обертáльний;
с. вращающийся (*для рудоразборки*) – с. обертóвий;
с. двухярусный – с. двоповерхóвий;
с. для опробования (*угля*) – с. випробнúй;
с. дражный – с. драґовúй;
с. зарядный (*для аккумул.*) – с. наснажнúй;
с. золотоулавливающий – с. золотолóвний;
с. иловой (*для обогащения*) – с. муловúй;
с. концентратор, с.концентраторный – с.-концентрáтор(-ра), с. концентрáторний;
с. концентрационный иловой – с. концентрацíйний муловúй;
с. моечный, промывочный – с. ми́йний;
с. отделочный (*для окончательной концентрации*) – с. викінчáльний;
с. песковой – с. песковúй;
с. поворотный – *см.* **с. вращающийся**;
с. проверочный – с. перевíрчий;
с. рольный (*рама с роликами*) – с. коліщáтний;
с. рудоразборный – с. рудорозбирнúй;
с. фильтрующий – с. ціди́льний;
с. формовочный (*брикет*) – с. формувáльний;
с. шламмовой – с. шлямовúй.
Столб (*ножка руды*) – стовп(-пá) (*Г*, *У*, *Тмч*, *Пн 101*, *ДСТ*, *Др*, *АПС*), [слуп (*Г*, *У*, *ДСТ*)];
с. водоотливной – с. водовідливнúй;
с. водопроводный – с. водопрóвідний (*Пн 207*);
с. заявочный – с. заявнúй (*С*);
с. крепежный – с. кріпи́льний;
с. междукамерный – с. міжкáмерний;
с. междумагазинный – с. міжмаґазинóвий;
с. очистной – с. очиснúй;
с. предохранительный (*в очистных полях*) – цíлик(-ка) (*БНМ*), цілинéць(-нця́) (*NC*).
Столбик, цилиндрик (*обуренной породы*) – стóвпчик(-ка) (*Г*, *У*), стовпéць(-пця́) (*Г*, *У*); [стормачок (*У*)];
с. буровой – с. свердлóвий;
с. обуриваемый – с. обсвéрдлюваний.
Столбовой (*о системе выработки*) – стовповúй *(Г)*.
«Сторож» (*стойки*, *предупреж. треском об обрушении*) – застерéжник(-ка) (*С*).
Сторона висячая – *см.* **Бок висячий**;
с. лежачая – *см.* **Бок лежачий**.
Стратометр – простягомíр(-ра) (*NC*), стратóметр(-ра) (*С*).
Стратиграфический – стратиграфíчний (С).
Стратиграфия – стратигрáфія (*С*).
Стрелка – 1) (*прибора*), *мех.* – стрілка; 2) (*железнодорожн.*) – ви́лиця;
с. магнитная (*буссоли*, *магнитол.*) – с. магнéтна;
с. неподвижно-закрепленная – ви́лиця нерухóмо закрíплена (*Пн 35*);
с. одноперная – в. одногострякóва;
с. передвижная – в. пересувнá (*Пн 36*);
с. переносная – в. переноснá;
с. пружинная – в. пружи́нна;
с. распределительная – в. розподíльча;
с. самопереводящаяся (*автоматическая*) – в. самопересувнá;
с. саморегулирующаяся – в. самореґуляцíйний;

с. стыковая – в. стикова́.
Стрелочник (*при откатке*), *ж.-д.* – ви́личник(-ка).
Стренга (*тросса*) – стре́нґа (С), [ста́л(ь)ка (*Г**), пасмо (*Г**), скрутець(-тця) (*ФБо 46*)].
Строение листоватое (*угля*) – будо́ва листа́та;
с., сооружение надземное – спору́да, буді́вля надзе́мна (*С*), спору́дження надзе́мне (*НТВ 27-335*);
с. надшахтное – буді́вля надшахто́ва (*Пн 51*);
с. столбчатое (*«корки»*) – будова стовпча́ста.
Строп (*пара колец для поднимания хомута с обсадн. трубами*) – двола́нка (*NC*).
Струб(п)цинка (*для зажим. каната*) – струбци́на [ущу́льник(-ка) (*ШС*), клю́ба (*Г*, Др*)].
Стружка цинковая (*для экстраг. золот. раств.*) – стру́жка ци́нко́ва.
Струна (*часть каната*) – струна́ (*Г*, ХвРт 3*).
Струя воздуха входящая – струмина́ вхідна́ (*ЗТГ*);
с. исходящая – с. вихідна́;
«по струе», «по повалу» – за кососко́лом.
Студень гремучий (*взрывч. вещ.*), *хим.* – драглі́(-лів) триму́чі.
Ступа (*часть развед. толчеи*) – сту́па (*Г, У*), [лущир (*У*)].
Стэкер (*галечный элеватор*) – сте́кер(-ра).
Стяжение гроздевидное – стя́жність(-ности) ґронува́та (*С*);
с. кремнистое – с. кременя́ста;
с. шарообразное – с. куля́ста.
Суйма (*тонкий слой 2 – 3 см новосадки*) – су́йма (*С*).
Сумка маркшейдерская – торби́нка маркша́йдерська.
Суперфосфат – суперфосфа́т(-ту) (*С*).
Суспензия каолиновая – суспе́нзія каолі́но́ва (*НТВ 28-376*).
Суффляр (*пустота заполненная рудн. газом*) – газоску́пчення (*NC*), суфля́р(-ру) (*Пн 108*).
Сухарь (*в фрейфале*) – тяге́льце (*Г**).
Сучья (*неровности скваж. на Перм. сол. пром.*) – ви́стави(-вів) (*С*).
Сушилка, сушильня – 1) (*помещение*) – суша́рня (*АПС, ДСТ, Др*), [сушня (*Г, У, ДСТ*), сушильня (*АПС*)]; 2) **с., сушило** (*прибор*) – суша́рка (*С*);
с. вращательная барабанная (*для ртут. руд*) – суша́рка оберто́ва бараба́нна;
с. паровая тарелочная – с. парова́ тарілча́ста;
с. центробежная (*для обогащ.*) – с. відосередко́ва;
с. шахтная полочная – с. шахтова́ поличко́ва.
Сушильный (*аппарат*) – суши́льний (*С*).
Сушка (*полезн. ископ.*) – сушіння (*У, АПС*), су́шення (*ШС*), [сушба (*НТВ 27-149*), сушня (*У*)];
с. воздушная (*руды*) – с. пові́тряне́;
с. искусственная (*соли*) – с. шту́чне.
Сходить (*с рельс*) (*о вагонетках*) – схо́дити, зійти́ (*Ар*), [схибати, схибити (*Г*, ШС*), буритися (*Пн 34*)].
Сцепка, сцепление – 1) (*вагонеток*) – зчі́плювання, зчі́плення (*Др*), зче́плення (*У*); 2) (*предмет*) – зчі́пень(-пня) (*NC*), [зчіпка (*НТВ 26 VII 59*)]; 3) (*свойство*), *геол.* – спі́йність(-ности) (*Т, Др, ДСТ, Дбр*), [скупність (*ФС, Т*), спійня (*Т*), пристайність (*ДСТ*), з(при)ліпання (*ФС*)];
с. грушевидная – зчі́пень грушува́тий;
с. двойная – з. подві́йний;
с. кольцевая – з. кільце́вий;
с. накладная (*вагонеток*) – з. накладни́й, з. нависни́й (*С*);
с. подковообразная – з. підко́вуватий;
с. предохранительная – з. запобі́жний;
с. пружинная – з. пружи́нний;
с. «свиной хвост» – з. «свиня́чий хвіст».
Сцепление прочное – зче́(і)плення тривке́;
с. свободное – з. ві́льне.
Сцепной (*прибор, пункт*) – зчіпни́й (*С*).
Сцепщик (*вагонеток*), *ж.-д.* – зчіпни́к(-ка́).
Счалка (*канатов, тросов*) – зча́лювання, зча́лення (*ШС*).
Счерпывание (*нефти*) – зче́рпування (*ТВ II 40*).
«Счесывание» (*крупных глыб скрепером*) – зчі́сування (*С*).
Съемка – 1) (*амальгамы, пены*) – збира́ння (*С*); 2) **с.**, *геод.* – здійма́ння;
с. буссольная – здійма́ння бу́со́льне;
с. геологическая – з. геологі́чне;
с. компасная – з. ко́мпасне;
с. купрометрическая – з. купрометри́чне;
с. магнитная – з. магне́тне;
с. магнитометрическая – з. магнетометри́чне;
с. маркшейдерская – з. маркша́йдерське;
с. ориентирная, соединительная – з. сполучне́, с. орієнтува́льне;
с. полигонная – з. поліго́нне;
с. рудничная – з. копальне́ве;
с. теодолитная – з. теодолі́тне.
Съемный – 1) (*снимающий*) – здійма́льний (*С*); 2) (*крючок, кузов*) – здійма́ний (*С*).

«Сыпучка» (*колчедан*) – іскри́ш-сипе́ць (-пцю́) (*С*).
Сырець (*необожжен. руда при плохом обжиге*) – сире́ць(-рцю́) (*Г**).
Сырой (*необработанный, о руде, платине*) – сирови́й (*Г**).

Т

Талевой (*ворот*) – многобльоко́вий (*С*).
Тали (*полиспаст*) – многобльо́к(-ка) (*С*), поліспа́ст(-та) звича́йний (*Ск*), [(таль (*Др*)];
  т. подъемные (*для обс. труб*) – м. підійма́льний (*С*).
Талонщик – тальо́нник(-ка) (*С*);
  т.-сигналист – т. гаслівни́чий (*С*);
Тампонаж – та́ма (*Г**), тамува́ння (*Г**), тампона́ж(-жу́) (*С*);
  т. затрубный – тампона́ж затру́бний, та́ма затру́бна;
  т. междутрубный – т. межитру́бний, та́ма межитру́бна.
Тампонировать – тамува́ти (*Г**), тампонува́ти (*С*).
Тампонирующий, -нажный (*о материале*), тамува́льний (*С*), тампонува́льний (*С*), тампона́жний (*С*).
Таран буровой – тара́н(-на́) свердло́ви́й;
  т. гидравлический – т. гідравлі́чний.
Таратайка (*при откатке*) – візо́к(-зка́) двоколі́сний (*С*), [біда (*Г, У*), бідка (*Г, У*), тарадайка (*У*)].
Тарелка сгребающая (*при обогащении*) – згорта́чка (*NC*).
Тарификатор – тарифіка́тор(-ра) (*С*).
Тартальный (*шкив, добыча*) – тяга́льний (*С*).
Тартальщик – тяга́льник(-ка) (*NC*).
Тартание (*от татарского «тарт» – «тяни»*) – тяга́ння (ки́блем), [здобува́ння, здобуття́ (*ШС*)];
  т. поршневое, **шомпольное** – т. толоко́ве;
  т. пробное – т. спро́бне́.
Тартать, -ся (*нефть*) – тяга́ти, -ся (ки́блем) (*Г**), [здобувати, -ся (*ШС*)].
Тачечник (*на шурфах*) – тачка́р(-ря́) (*ШС*), [тачечник (*НТВ* 27-327)].
Тачка поясничная (*в низких забоях*) – крижо́ватка (*Г**), та́чка крижова́;
  т. рудничная – т. копальне́ва.
Твердость (*горн. пород*) – тве́рдість(-дости) (*Г, У, Т*), [твердота (*Г, У, Т*)].
Тектоника (*местности*) – текто́ніка (*Т*).
Тектор – те́ктор(-ра) (*С*).
Тележка (*при доставке угля*) – фу́рик(-ка) (*Г**), візо́к(-зка́) (*Г, У*), [віз (*Г, У*), повозка (*Г, У*)].
Теллурид (*золота*) – телюри́д(-ду) (*С*).
Тело рудное – ті́ло ру́дне.
Темперамент рудника (*единица*) – темпера́мент(-нту) копальне́вий (*С*), [вдача копальні (*ЗТГ*)].
Теодолит горный, рудничный – теодолі́т (-та) гірни́чий;
  т. повторительный – т. повто́рний (*ТМД*);
  т. центренный – т. це́нтро́вий;
  т. эксцентренный – т. ексце́нтро́вий.
Тепловоз, *мех*. – теплотя́г(-га).
Теплушка (*для взрывч. вещества*) – тепля́к(-ка́) (*ШС*).
Термофор (*для взрывч. вещества*) – тепле́ць(-лівця́) (*NC*), термофо́р(-ра) (*С*).
Техник горный – те́хнік(-ка) гірни́чий;
  т. дражный – т. драґови́й.
Техника горная – те́хніка гірни́ча (*ТВ III 44*).
Тиса (*для зажимки бура*) – ле́щата(-щат) (*Г**).
Токоотвод (*для рудничн. электров.*), *электр*. – струмовідві́д(-во́ду).
Токопроводка (*в шахте*), *электр*. – струмопровідня́.
Толкач (*для подачи вагонеток в клеть*) – штовха́ч(-ча́) (*Др*, *СМТС*), [підпихач (*ШС*)].
Толчение (*угля*) – товчі́ння, то́вчення (*Г, У*).
Толчея (*для дробления руд*) – сту́па (*Г, У*);
  т. однопестовая – с. однотовкаче́ва.
Толща – то́вща (*Г, У, Т*), [лава (*Т*), лавиця (*Т*)];
  т. нетронутая (*пород*) – т. непору́шена;
  т. продуктивная – т. продукти́вна;
  т. рудная мощная – т. ру́дна гру́ба;
  т. рудоносная туфосланцевая – т. рудовмі́сна туфолупако́ва.
Тонкозернистый (*о сланце*) – дрібнозерня́стий (*С*).
Тонкость (*сланц. пыли*) – м'я́кість(-кости) (*Г**).
Топливодобывающий (*о промышлен.*) – паливодобувни́й (*С*).
Топорик (*резец для раздр. породы*) – соки́рка (*Г**, *У*), [топорець (*Г, У*)].
Топь соленая – ба́гва солянá.
Торкретирование (*шахт. ствола*), *стр*. – торкретува́ння, торкрето́вання.
Торкретобетон – торкретобето́н(-ну) (*С*).
Торма(о)жение (*санок*, *выделения газа*) – гальмува́ння (*Г, Пн 9, Др*).
Тормаз автоматический – гальмо́ автомати́чне (*Др*);
  т. быстродействующий – г. хуткочи́нне (*СМТС*), [г. швидкодійне (*Др*)];
  т. дисковый – г. кружа́ло́ве;
  т. зажимной – г. затискне́;

т. коленчатый (*вагонеток*) – г. колінча́сте;
т. колодочный, подушечный – г. колодко́ве (*ШС*), [г. колодчасте (*ХвРт 5*)];
т. ленточный – г. пасове́ (*СМТС*), [г. биндове́ (*Др*), г. стрічкове (*ХрРт 5*), г. стьожко́ве (*Пн 94*)];
т. л. ножной – г. пасове́ ножане́ (*С*), [г. стьожко́ве ножане (*Пн 94*)];
т. л. ручной – г. пасове́ ручне́, [г. стьожко́ве ручне (*Пн 94*)];
т. предохранительный (*для вагонеток*) – г. запобі́жне (*Пн 93*, *ХвРт 5*), [г. охоро́нне (*ХвРт 5*)];
т. рабочий – г. робі́тне (*ХвРт 5*) г. робо́че;
т. рычажный колодочный – г. ва́жільне колодко́ве;
т. скольжения – г. ковзне́;
т. снимающийся – г. скидне́;
т. центробежный – г. відосередко́ве;
т. электромагнитный – г. електромагне́тне.

Торма(о)зильщик, тормазной, тормозчик – гальмівни́к(-ка́) (*ЗТГ*), [гальмівничний (*ЗТГ*)].

Торма(о)зной – 1) гальмови́й (*Пн 55*, *ЗТГ*, *Др*, *ШС*), 2) **т.; тормозящий** – гальмівни́й (*СМТС*); 3) *См.* **Тормозильщик**.

Торпедирование (*скважин*) – торпедува́ння (*С*).

Торпедировать (*скважину*) – торпедува́ти (*С*).

Тоф – торф(-фу) (*Т*, *ФС*, *Др*, *КХС*, *Км*, *Тмч*, *АПС*), [болотнина (*Г*, *Т*, *ЗТГ*, *Км*, *АПС*), ропша (*Т*, *КХС*, *Тмч*, *ЗТГ*), раковина (*Т*), лоботниння (*ДСТ*), дерниння (*ДСТ*)];
т. березово-моховой – т. бере́зово-мо́ховий;
т. болотный – т. боло́тя́ний (*Др*);
т. боровой – т. борови́й;
т. вересковий – т. вере́сковий;
т. волокнистый (*войлочный*) – т. волокни́стий;
т. древесный – т. деревни́й;
т. жирный – т. масни́й (*Др*), [ропша, болотни́на масна́ (*ЗТГ*);
т. илистый, иловатый – т. мулки́й;
т. корневой – т. корене́вий;
т. лиственный – т. листя́ний;
т. луговой – т. луковий́;
т. моховой – т. мохови́й;
т. наливной – т. наливни́й;
т. осоковый – т. осоко́вий;
т. пресованный – т. гні́чений (*Др*);
т. резной – т. рі́заний (*Др*);
т. смолистый – т. смоля́стий (*ШС*); т. смолки́й (*Др СМТС*), [болотни́на смоля́ста (*ЗТГ*)];
т. столовый – т. варста́тний (*С*);
т. черпальный – т. черпа́льний (*С*), [болотнина черпальна (*ЗТГ*)].

Торфа (*нанос при разработке золотоносных песков*) – на́мул(-лу) (*Г**).

Торфина (*кирпичи с торфа*) – торфи́на (*СМТС*).

Торфмейстер – торфма́йстер(-ра) (*С*).

Торфодобывание – торфоздобува́ння (*С*),
т. станция – торфосмоко́(і)вня (*NC*).

Торфообразование – торфотво́рення (*ШС*).

Торфоразработка – торфорозробі́ток(-тку) (*С*), торфорозробля́ння (*С*).

Торфорез (*инстр. для резки торфа*) – торфорі́за́к(-ка́) (*NC*).

Торфорезка (*машина*) – торфорі́зка (*N*).

Торфосос – торфосмо́к(-ка) (*С*).

Торфососный – торфосмоко́вий (*С*).

Торфушка (*девушка на сушке торфа*) – торфосу́шниця (*NC*).

Торфяник – 1) (*место*) – торфо́вище (*Т*, *КХС*, *ТВ 25– 62*, *АПС*), [торфовик (*АПС*, *Пол*), торфище (*Т*), торфовисько (*КХС*), ринда (*Т*), торфяник (*Т*), торфовина (*Км*), торфовий грунт (*Тмч*, *АПС*), торфові багна (*КХС*) торфові землі (*КХС*)]; 2) **т., -ниця** (*рабочий на торф. разр.*) – торфівни́к(-ка́) (*NC*), торфівни́ця (*NC*), [дернинник (*ДСТ*), болотнинник (*ДСТ*)];
т. автохтонный – т. автохто́нне;
т. аллохтонный – т. алохто́нне.

Торфяной – торфо́вий (*Т*, *У*), [торхвяний (*Т*, *У*), болотнинний (*ДСТ*), дернинний (*ДСТ*)].

Тощий (*уголь*, *руда*) – пісни́й (*СМТС*).

Трамбовщик, *стр.* – бутина́р(-ря́).

Транспортер винтовой (*для мелкого угля*) – транспорте́р(-ра) шне́ковий (*СМТС*);
т. галечный – т. ріняко́вий;
т. лотковый – т. лотко́ви́й;
т. металлический – т. metале́вий;
т. погрузочный – т. (на)ванта́жний;
т. резиновый – т. ґу́мо́вий;
т. скребковой – т. скребачко́вий (*СМТС*), п. греблови́й (*ШС*).

Транш горизонтальный (Filled flat – back Stopes) транш(-шу) позе́мий;
т. наклонный (Filled rill stopes) – т. похилий.

Трафарет (*на промыв. шлюзе*) – рушта́к(-ка́) (*NC*), трафаре́т(-та) (*С*).

Трегер – трима́ч(-ча́) (*NC*).

Трезуб (*лов. инстр. на Перм. сол. пром.*) – тризу́бець(-бця) (*Г*, *У*).

Тренога, треног – 1) (*над скважиной*) – триніѓ(-но́га) (*ФС*, *КХС*), трині́жок (*Г*, *У*, *Др*, *Ск*), [триног (*У*), (*КХС*), триніжка

(*Г*, *КХС*), триніжник (*Г*)]; 2) **т.** (*копер*) – *см.* **Копер**.

Трепел – три́пля (*КХС*, *Т*), кізельґу́р(-ру) (*СМТС*), [замулинець (*Т*), полірник (*Т*), мілчак (*Т*)].

Трещетка (*перфоратора*) – ра́чка (*ДСТ*), [деркач (*Сер*)].

Трещина ветвящаяся – розко́лина гілля́ста;
т. высыхания – р. від висиха́ння;
т. давления – р. від ти́ску;
т. усадочная (*диаклаз*) – р. зступна́.

Трещиноватость (*породы*) – поко́лотість (-тости) (*СМТС*), щіли́нність (*ЗТГ*), [щілистість (*Пн 202*, *ЗТГ*), щелистість (*Т*)].

Трещиноватый (*о породе*) – поко́лотий (*С*), щіли́нистий (*Т*, *Пол*), [щелинистий (*Т*)].

Триангуляция маркшейдерская – тріянґуля́ція маркша́йдерська.

Триктер (*воронка*, *применяемая в обогащении*) – лійкува́тиця (*NC*), три́ктер(-ра) (*С*);

Тросс – 1) (*вообще*) – трос(-са) (*ДСТ*); 2) **т. пеньковой** – мо́туз(-за) (*Г**), [ли́нвка (*Др*, *Сер*)].

Трость (*для обшивки*) – трость(-сті) (*Пн 93*), [цівка (*ШС*)].

Труба агитационная – труба́ збу́рна, т. аґіта́ці́йна;
т. бурильная, буровая – т. свердлова́ (*НТВ 26 IX 27*);
т. ведущая (*верхняя*) – т. го́рішня;
т. вентиляционная – т. провітрювальна;
т. винтовая (*на вышках*) – т. ґвинтова́;
т. воздуходувная (*агитатора*) – т. повітроду́вна;
т. воздушная – т. пові́тряна́ (*С*), [рура, ціва повітряна (*ЗТГ*)];
т. всасывающая – т. всисна́ (*Пн 161*), [ціва смоктуща (*Др*)];
т. выкидная (*при эрлифте*) – т. викидна́;
т. газопроводная – т. газопровідна́;
т. говорная – т. говірна́ (*Пн 77*); говірни́к (-ка́) (*Шлд*);
т. двушовная – т. двошво́ва;
т. закладочная – т. закладна́;
т. заливочная – т. заливна́;
т. замораживающая (*при проходке*) – т. заморо́жувальна;
т. колодезная – т. колодязна;
т. колонковая (*при соледобыче*) – т. колонко́ва (*С*);
т. компрессорная – т. компре́сорна;
т. крепежная (*обсадная*) – т. кріпи́льна;
т. к. головная (*верхняя – на Перм. сол. пром.*) – т. к. головна́;
т. к. «запорная» (*нижняя*, *снабженная сальником – «запором» на Перм. сол. пром.*) – т. к. запірна́;
т. к. рядовая (*промежуточная*) – т. к. рядова́, проміжна́;
т. муфтовая – т. злучнико́ва;
т. нагнетающая – т. нагнітна́;
т. нефтепроводная – т. нафтопровідна́;
т. обсадная – т. захисна́ (*С*), т. цямрова́ (*ШС*), [т. обсадна (*НТВ 26 II 42*)];
т. о.-винтовая, свинчивающаяся – т. з. ґвинтова́;
т. о. клепанная – т. з. нюто́вана;
т. одношовная – т. одношво́ва;
т. оросительная (*для бочек*) – т. бри́зкальна (*С*), [т. обводнювальна (*ШС*)];
т. парусиновая (*вентиляц.*) – т. парусино́ва (*Пн 156*);
т. патронная – т. патро́нна;
т. «печная» (*коническая для крепления стенок*) (Stovepipe) – т. коні́чна;
т. подающая – т. подава́льна (*Пн 161*);
т. потайная (*для закрепления неустойчивого участка*) – т. потайна́;
т. разгрузочная (*классификатора*) – т. спускна́ (*С*);
т. ударная – т. вда́рна (*С*);
т. фильтровальная – т. ціди́льна;
т. шламмовая (*каликс*) – т. шлямова́ (*С*);
т. эксцентренная (*теодолита*) – люне́та ексцентро́ва.

Трубка вёслая (*на Перм. сол. пром.*) – тру́бка висна́ (*С*);
т. депрессионная – т. депресі́йна;
т. промывочная (*в нефтяной скважине*) – т. промивна́.

Трубодержатель (*при вытаск. обсадн. труб*) – труботрима́ч(-ча́) (*NC*).

Трубокол – трубоко́л(-ла) (*NC*), трубопробива́ч(-ча́) (*NC*).

Труболовка (*для обсадн. труб*) – труболо́вник(-ка) (*NC*);
т. двуплашечная – т. двоплашко́вий;
«т. мертвая» (Bull Dog) – т. ме́ртвий;

Трубопечь вращающаяся (*для обжига*) – тру́бна піч (пе́чі), трубопі́ч оберто́ва.

Трубоподъемный (*о головке*) – трубовитяжни́й, трубопідійма́льний (*С*).

Трубопровод – трубопро́від(-воду) (*Пн 11*), [провід цівовий (*Ск*), провід дудовий (*Ск*), цівопровід (*Др*, *Дбр*), руротяг (*ТВ II 59*), руропровід (*ДСТ*)].

Труборезка – труборі́з(-за) (*ШС*), труборі́зка (*СМТС*), [руровідрізник (*ДСТ*), ціворіз (*Др*)].

Туннель, *стр.* – туне́ль(-лю).

Турбина воздушная, пневматическая (*в турбовентиляторе*) – турбіна повітряна́, т. пневмати́чна.
Турбобур – турбосве́рдло (*С*).
Турбовентилятор – турбовітрогі́н(-го́на) (*С*).
Турбокомпрессор – турбокомпре́сор(-ра) (*С*).
Тушитель водяной (*душ*) – гаси́льник(-ка) водяни́й;
т. дверной (*опрокид. сосуд*) – г. две́рний;
т. паровой – г. парови́й.
Тюббинг – ду́жник(-ка) (*NС*), тю́бінґ(-ґа);
т. составной – д., т. скла́дений, д., т. зло́жений.
Тюрик с клапаном (*на Перм. сол. пром.*) – ки́бель(-бля) хлипако́вий.
Тяга естественная – тяг(-гу) приро́дний (*Пн 120*);
т. искусственная – т. шту́чний (*Пн 123*), тяга штучна (*ЗТК*).
Тягальщик (*саночник*) – тяга́ч(-ча́) (*Г*).
Тягучесть (*пород*) – тягу́чість(-чости) (*У*, *Т*), [тяглистість(-тости), розтяжність (*Т*)].
Тяжеловоз (*для повозки*) – важкотя́г(-га) (*NС*).

У

Убежище (*от взрывов в галлереях*) – за́хисток(-стку) (*У*, *АПС*), [захист (*Г**), пристановище (*Г**, *У*, *АПС*), притулище (*У*), прихилище (*Г**, *У*), схованка (*У*), притулиско (*У*), притулок (*Г*, *У*, *АПС*)].
Убогий (*о руде*, *вкраплен.*) – убо́гий (*Г**), бідний (*Г**).
Уборка – 1) (*породы*, *угля*) – прибира́ння (*Г*, *У*, *АПС*), [убира́ння (*У*), прибірка (*У*)]; 2) (*вынимание крепи*) – виймання (*ШС*).
Уборщик (*породы*) – прибира́льник(-ка) (*У*, *АПС*), [убиральник (*У*)].
Убывающий (*дебит*) – зме́ншливий (*С*).
Увал (*продолговатая возвышенность*) – горбо́ватень(-тня) (*NС*), протя́глий горб(-ба) (*Т*), [увал (*Т*)].
Увальный (*о россыпи*) – горбо́ватневий (*С*).
Увлажнение (*выработок*, *воздуха*) – відволо́жування, відволо́ження (*Пн 116*), зволо́ження (*Пол*), [обволоження (*ДСТ*)].
Увлажнитель (*воздуха*), *мех.* – відволо́жник(-ка).
Увлажнять, -нить (*выработку*, *воздух*) – відволо́жувати, відволожи́ти (*Г*, *У*, *КХС*), [одволожувати, одволожити (*Г*, *Вс*, *Др*, *Сер*), відвільжувати (*У*), обволожувати (*У*), звохчувати (*Т*, *КХС*), навохчити (*КХС*)].
Угледобыча – вугледобува́ння (*С*).
Углекислота, углекислый газ, *хим.* – двоокси́д(-ду), вугле́вий.
Углекоп – вугі́льник(-ка) (*ШС*).
Углемойка – 1) (*помещение*) – вуглеми́йня (*NС*); 2) (*аппарат*) – вуглеми́йник(-ка) (*NС*).
Угленосный – вуглевмі́сний (*Т*), [вугленосний (*Т*)].
Углеобогатительный (*о фабрике*) – вуглезбагатни́й (*С*).
Углеподъем, углеподъемник – вуглепідо́йма (*С*).
Углеподъемный – вуглепідійма́льний (*ШС*), [вуглетяжний (*ДСТ*)].
Углепромышленность – вуглепромисло́вість(-вости) (*С*).
Углепромышленный – вуглепромисло́вий (*С*).
Углеразборка – вуглерозбира́ння (*С*).
Углерезка – вуглеру́бка (*NС*), вуглезару́бувалка (*NС*).
Углесмесительный (*о фабрике*) – вуглезмішувальний (*С*).
Углесмешение – вуглезмі́шування (*С*).
Углистый (*сланец*) – вугли́стий (*С*), [вугляний (*ЗТГ*), вуглевий (*ЗТГ*), углевий (*ЗТГ*)].
Углубка, -ние – 1) (*шахты*) (*процесс*) – погли́блювання, погли́блення (*ТВ І 68*, *Т*, *АПС*), загли́блювання (*ТВ ІІ 49*, *ДСТ*, *АПС*), [поглибшення (*Т*), заглублення (*У*), виглиблення (*Т*), виглублення (*У*)], 2) (*величина*) – погли́бина (*NС*), загли́бина (*Т*, *У*, *ДСТ*, *АПС*), [заглиба (*У*), видолина (*ЗТК ІІ 223*, *Т*), заглиб (*Т*), заглубина (*Т*)];
у. застойное (*в минеральн. источн.*) – загли́бина застійна́;
у. кольцеобразное (*при бурении перфоратором*) – з. кільцюва́та;
у. лункообразное (*в конце коронки*) – з. дучкува́та.
Углублять, -бить (*шахту*) – погли́блювати, поглиби́ти (*АПС*, *ТВ ІІІ 43*, *НТВ 26 ІІ 30*), загли́блювати, з глиби́ти (*АПС*), [поглибшувати (*АПС*), углибляти (*У*, *Т*), поглиблювати (*Т*), підглибляти (*Т*), робити глибше (*У*)].
Углубочный (*отдел*) – заглибни́й (*С*).
Угол естественного откоса – кут(-та́) приро́дної спохо́вини;
у. падения (*пласта*) – к. спа́ду (*Пн 8*), к. по́хилу (*ЗТГ*);
у. приострения (*бура*) – к. заго́стрення;
у. простирания – к. про́стягу;
у. сброса – к. ски́ду.
Уголь – 1) ву́гіль(-гля) (*Г*, *У*, *Т*, *ТВ 26 І 2*, *НТВ ІІІ 44*, і *ЗТГ*, *ФС*, *Др*, *ДСТ*), [угіль (*Г*, *Т*), вуголь (*ТВ IV 50*), вугель (*У*), уголь (*У*),

углець (*У*, *Т*)]; 2) **у.** (*собирательное*) – ву́гілля (*Г*, *У*, *Т*, *ДСТ*, *АПС*), [угілля (*У*, *Т*), вугалля (*Г*), вугля (*АПС*)]; 3) **у.** (*единичное*) – вугли́на (*Г*);
у. антрацитовый – ву́гілля антраци́тове (*СМТС*), в. антраци́тне (*ШС*);
у. бедный газом – в. малога́зове;
у. битуминозный – в. бітумі́нозне;
у. блестящий – в. блиску́че (*Др*);
у. болотный – в. боло́тя́не;
у. бурый – в. бу́ре (*Т*, *ЗТГ*, *ДМД*), ву́гіль бурий (*Т*, *ЗТК I 141*, *ТВ IV 50*, *ЗТГ*, *КХС*), [в. руде (*СЖМ*) вугіль брунатний (*Т*), в. брунатне (*ЗТГ*), вуголь брунатний (*ТВ IV 50*), вугіль брунатий (*КХС*), лігніт (*ЗТГ*)];
у. б. бумажный (*дизодиль*) – в. бу́ре паперува́те;
у. б. волокнистый – в. волокни́сте (*С*), [вугіль бурий волокнува́тий (*ЗТГ*)];
у. б. восковой – в. б. воскове́;
у. б. игольчатый – в. б. голча́сте;
у. б. лигнитовый – в. б. ліґні́тове;
у. б. листоватый – в. б. листува́те;
у. б. мочальный – в. б. ли́кувате;
у. б. раковистый – в. б. черепа́шне (*ЗТГ*);
у. б. тростниковый – в. б. очере́тяне;
у. газовый – в. га́зо́ве (*ЗТГ*);
у. горошковый – горо́шкувате (*Др*, *СМТС*), в. горошко́ве (*ШС*), [вугіль, вугілля дрібнозернясте (*ЗТГ*)];
у. грохотованный – в. дармойо́ване (*СМТС*), в. дармо́йне (*Др*);
у. длиннопламенный – в. довгополум'я́не (*Др*), [вугіль, вугі́лля довгополомне (*ЗТГ*)];
у. жирный – в. масне́ (*Др*, *Пн 114*), ву́гіль масни́й (*ЗТГ*);
у. землистый – в. земля́сте (*ЗТГ*);
у. зернистый – в. зерня́сте;
у. измельченный – в. подрі́бнене;
у. ископаемые – в. копальне́ве (*СМТС*), в. викопне́ (*СЖМ*), [в. копа́льне (*НТВ 26 V 2*), *ЗТГ*, *ШС*), в. земляне (*ЗТС 162*)];
у. каменный – в. кам'яне́ (*Т*, *ДМД*, *Др*, *ФС*), вугіль кам'яни́й (*ТВ I 31*, *ЗТК 141*, *Т*), [вуголь кам'яний (*ТВ II 40*), в. камінний (*ТВ IV 50 Т*), вугіль каменний (*ЗТК II 107*), вугіль, вугілля земляне (*ЗТС 162*, *У*, *ЗТГ*, *ДСТ*, *Т*), вуголля земляне (*Т*)];
у. к. крупный (*паровой*) – в. к. кусне́ве (*ШС*), в. к. гру́бе (*СМТС*);
у. коксовый – в. кокусо́ве (*С*), в. коксове (*ЗТГ*, *НТВ 26 V 3*);
у. коксующийся – в. коксівне́ (*СМТС*), [в. коксувальне (*ДСТ*)];
у. короткопламенный – в. короткополум'я́не (*Др*), [вугіль, вугілля короткополомне (*ЗТГ*)];
у. крупный (*76 мм*) – в. гру́бе (*СМТС*);
у. кузнечный – в. кова́льське (*ЗТС*, *ДСТ*, *НТВ 26 V 4*);
у. кулачный – в. кула́чне;
у. курной – в. курне́ (*НТВ 26 V 2*);
у. кусковой (*153 мм*) – в. грудкове́;
у. маркий – в. брудке́ (*С*);
у. матовый – в. ма́тове (*ЗТГ*, *СМТС*), в. тьмя́не (*Др*);
у. мелкий – в. дрібне́ (*ЗТГ*, *Др*);
у. мелкозернистый – в. дрібнозерня́сте;
у. мелкокусковой – в. дрібногрудко́ве;
у. минеральный – в. мінера́льне;
у. мытый – в. ми́те (*НТВ 26 V 4*);
у. мягкие – в. м'яке́;
у. несамовозгорающийся – в. несамозайми́сте;
у. однородный – в. одноpі́дне (*ЗТГ*), в. рівне (*ЗТГ*);
у. орешковый (*орешник*) – в. горішкува́те (*Др*), в. горішко́ве (*ЗТГ*), [горішник (*ЗТГ*)];
у. отборный – в. добі́рне (*Др*, *ЗТГ*);
у. отсаженный – в. оса́джене (*С*);
у. паровичный – в. парови́чне (*НТВ 26 V 4*);
у. песчанистый, пескообразный – в. піско́вате (*СМТС*), в. піскува́те (*ЗТГ*);
у. пламенный – в. полум'я́не (*ЗТГ*, *Др*, *ДСТ*);
у. полужирный – в. напівмасне́ (*СМТС*), в. півмасне́ (*ЗТГ*);
у. полукоксовый – в. напівко́ксо́ве (*С*), [в. напівкоксове (*НТВ 26 V 4*)];
у. полуспекающийся – в. напівспікли́ве;
у. полутощий – в. напівпісне́ (*НТВ 26 V 4*);
у. порошкообразный – в. порошкува́те;
у. промытый – *см.* **у. мытый**;
у. просеянный – в. просі́яне (*НТВ 26 II 31*);
у. просушенный на воздухе – в. повітросу́шне (*С*), в. просу́шене на повітрі (*ЗТГ*);
у. пылевидный – в. пилува́те (*СМТС*), в. порошкува́те (*ЗТГ*), вугіль порошкува́тий (*Др*);
у. пыльный, пылящий – в. ку́рявне;
у. рядовой – в. рядове́ (*СМТС*);
у. сажистый – в. сажке́;
у. самовозгорающийся – в. самозайми́сте (*СМТС*), [в. самозапальне (*НТВ 26 V 4*)];
у. сапропелевый – в. тваньове́, в. сапропе́леве;

у. сернистый – в. сульфа́тне. в. сірчи́сте;
у. сланцевой – в. лупако́ве (*СМТС*), [в. лупчасте (*ЗТГ*)];
у. смолистосланцевый – в. смоля́нолупако́ве;
у. смолистый – в. смолке́ (*СМТС*), в. смоля́сте (*ЗТГ*);
у. сортированный – в. сорто́ване;
у. спекающийся – в. спікли́ве;
у. сухой – в. сухе́;
у. твердый – в. тверде́;
у. тощий – в. пісне́ (*НТВ 26 V 4*, *Пн 114*, *ЗТГ*, *Др*).

Угольный – 1) (*из угля сделанный*) – вугляни́й (*У*); 2) (*относящ. к угольному делу*) – вугі́льний (*СМТС*).

Удаление (*породы в отвал*, *отбросов*) – видаля́ння, ви́далення (*АПС*), [спроваджування (*ШС*)].

Ударник молотковый (*перфоратора*) – уда́рник(-ка) молотко́вий.

Ударный (*о бурение*) – уда́рний (*заг.*).

Удерживатель (*в клети*) – затри́мувач(-ча) (*NC*).

Удочка (*ловильный прибор при бурении*) – ву́дка (*Г*, *У*), [удка (*У*)];
у. двурогая – в. дворо́га;
у. фонарная – в. виступне́ва.

Удушливый (*газ в руднике*) – заду́шливий (*У*, *Т*, *АПС*), [удушливий (*У*, *Т*)].

Удушье (*ядовитыми газами*) – заду́ха (*Г*, *У*), [удушшя (*У*)].

Узел (*каната*) – ву́зол(-зла́) (*Г*, *АПС*), [ґуз (-за) (*Г*), вузел (*У*), узел (*У*)].

Узлы (*на канате*) – «жуки́»(-ків) (*Днб*).

Указатель – ука́зник(-ка) (*У*, *Т*), вказівни́к (-ка́) (*Т*), [укаж(з)чик (*У*), покаж(з)чик (*У*, *Т*, *АПС*, *Тмч*, *Др*), вказівка (*Т*, *Тмч*, *Др*)];
у. глубины – глибиновка́з(-за) (*NC*);
у. сигнальный (*при подъем. маш.*) – гаслува́ч(-ча́) (*NC*), ука́зник гаслівни́й.

Укладка в штабеля (*камня*) – уклада́ння в сто́си, стосува́ння (*С*).

«**Уклон**» – 1) (Slope), «**наклон**» (plane) (*наклонные штреки и штольни* (*3-25º*) по Crane) – похи́лина (*NC*), [узвізна похилина (*ЗТГ*), похилість (*ЗТГ 164*)]; 2) (*наклонение*) – спад(-ду) (*Г**, *Т*, *Пн 160*, *ЗТК III 224*), по́хил(-лу) (*У*, *Т*, *Г**, *Пол*, *АПС*, *ЗТГ*), [схил (*У*, *Т*, *АПС*), нахил (*Т*)];
«**у. равновесия**» – похи́лина рівновaго́ва;
у. равного сопротивления – похи́лина рівноопо́рова;
у. целевой – п. ви́значена.

Улавливатель, уловитель (*вагонеток*) – уло́влювач(-ча) (*NC*);
у. газа (*трап*) – газо(в)ло́вник(-ка) (*NC*);
у. песков – піско(в)ло́вник(-ка) (*NC*);
у. предохранительный (*для насос. труб*) – уло́влювач запобі́жний.

Уминка (*угля*) – умина́ння (*С*).

Упор (*перфоратора*) – упо́ра (*С*), [підпора (*У*, *ДСТ*), супір (*У*), упор (*У*)].

Управление горное – упра́ва гірни́ча (*ЗТГ*).

Упругость (*горн. породы*) – пру́жність(-ности) (*Т*), [пружистість (*Т*), пруживість (*Т*), пружість (*Т*), пружинуватість (*Т*)].

Упряжка (*проработан. время в смену*) – змі́на (*Г**), за́пряг(-гу) (*Пн 14*);
у. поденная – з. поденна, -ний.

Упряжь – у́пряж(-жі) (*Пн 51*, *У*), [упраж (*У*), запря́г (*У*)].

Уравниватель, *мех.* – вирі́внювач(-ча);
у. натяжения – натяговирі́внювач(-ча) (*NC*), вирі́внювач на́тягу.

Уравнительный (*аппарат*) – вирівня́льний (*С*).

Уравновешивание (*маркш. триангуляц.*) – зрівнова́жування, зрівнова́ження (*С*).

Уровень накладной – позе́мниця накладна́ (*С*), [ґрунтвага накладна (*ТМД*)];
у. пьезометрический – рі́вень(-вня) п'єзометри́чний (*НТВ 26 IX 25*).

Установка – 1) (*комплект аппаратуры*), *мех.* – уста́ва (*СМТС*), [уставленнє (*ЗТГ 164*), установа (*ХвРт 5*, *У*, *Ск*), лаштунок (*Др*)]; 2) (*процесс*) – установля́ння, устано́влення (*ШС*), уставля́ння, уста́влення (*У*, *Т*,*СМТС*);
у. водоотливная – водовід(ви)лива́льня (*NC*), устава водовід(ви)ливна́;
у. воздуходействующая – уста́ва повітрочи́нна;
у. воздушная – у. повітряна́;
у. выщелачивающая – виполі́скувальня (*NC*), у. виполіскна́;
у. гидравлическая (*на золотодоб. предпр.*) – у. водяна́, у. гідравлі́чна;
у. компрессорная (*для продувания ламп*) – компре́сорня (*NC*), у. компре́сорна;
у. крекинговая – крекінґо́вня (*NC*), у. крекінґо́ва;
у. насосная автоматическая – у. смокова́ автомати́чна, смоко́(і)вня автомати́чна (*СМТС*);
у. обогатительная – збага́чувальня (*NC*), у. збага́тна́;
у. подъемная – підійма́льня (*NC*), у. підійма́льна, [устано́ва тяга́льна (*ХвРт 5*)];
у. п. рудничная – п. копальне́ва (*С*), [у. тяга́льна рудни́цька (*ХвРт 1*)];

у. п. скиповая – підіймáльня, скіпóва, [ý. тягальна скіпова (*ХвРт 5*)];
у. пылеуловительная – пилолóвня (*NC*), у. пилолóвна;
у. сжатовоздушная – устáва стиснутоповітря́на;
у. скиповая – скіпóвня (*NC*), у. скíпова;
у. скреперная – скрéперня (*NC*), у. скрéперна;
у. сортировочная – сортувáльня (*NC*), у. сортувáльна;
у. тартальная – тягáльня (*NC*), у. тягáльна;
у. трехбарабанная (*скреперная*) – у. трибарабáнна;
у. флотационная – зринáльня (*NC*), фльотувáльня (*NC*), у. зринáльна, у. фльотацíйна.

Устойчивость (*пород*) – стíйкість(-кости) (*У*, *Т*), [витривалість (*Т*)].

Устройство – 1) злáгода (*Г*, *Пн 17*, *Др*), [будóва (*Дбр*)]; 2) (*процесс*) – злáгоджування, злáгодження (*ШС*), [впорядкувáння (*Т*, *Пол*), справувáння (*У*), улаштувáння (*Дбр*)];
у. агитационное – злáгода збурнá, з. аґітацíйна;
у. амальгамационное – злáгода живосрібни́льна, з. амальґамацíйна;
у. барьерное – би́ла, з. бар’єрна;
у. бремсберговое – з. брéмсбергóва (*Пн 17*);
у. бункерное – з. кошовá, з. бýнкерна;
у. водоотливное – з. водовідливнá (*Пн 204*);
у. воздушное – з. повíтрянá (*С*), [з. повітрóва (*Пн 131*)];
у. дозирующее – з. дозувáльна;
у. золотопромывочное – *см.* **Кулибинка**;
у. натяжное – натягáчка (*NC*), злáгода натяжнá;
у. н. лебедочное – натягачка крутовá;
у. н. самодействующее – самонатягáчка (*NC*), злáгода натяжнá самочи́нна (*С*);
у. н. шпиндельное – натягáчка шпíндельна;
у. обогатительное – злагода збагáтнá;
у. обеспыливающее (*на обогат. фабрике*) – з. знепи́лювальна, з. знепорошнá;
у. опрокидное – з. перекиднá;
у. откаточное – з. вивізнá;
у. переливное – перели́вниця (*NC*), з. переливнá;
у. погрузочное – з. навантáжна;
у. подъемное – з. підіймáльна;
у. прицепное – з. причіпнá;
у. промивальное (*для золота*) – з. промивнá;
у. пропускное – з. перепускнá;
у. противопожарное пескоструйное – протипожéжниця піскострýминна (*NC*), злáгода протипожéжна піскостру́ми́нна;
у. противопыльное (*при опрокидах*) – з. протикýрявна;
у. пусковое – запускáльник(-ка) (*Шлд*), з. пусковá;
у. путевое (*шахтное*) – з. колíйна;
у. разгрузочное (*вагонеток*) – розвантáжня (*NC*), з. розвантáжна;
у. рапоотделительное – з. роповідбирнá;
у. самоповорачивающееся (*перфоратора*) – з. самоповорíтнá;
у. самоходное (*солесоса*) – з.самохíдна;
у. сигнальное – з. гаслівнá (*Пн 77*);
у. тормазное (*лебедки*) – з. гальмовá;
у. транспортно-погрузочное – з. транспортóво-навантáжна;
у. тягальное – з. тягáльна.

Уступ (*выработки*) – при́ступок(-пку) (*У*, *Г*, *Т*, *Пн 7*, *ЗТК III 224*), [ступінь (*Т*), прискалка (*Т*), прискалок (*Т*), лава (*У*, *Т*), уступ (*У*, *Т*)];
у. горный – п. гірськи́й (*ЗТК III 224*);
у. севший – п. осíлий.

Уступный (*забой*) – приступкóвий (*С*), східчáстий (*С*).

Устье – 1) (*шурфа*, *шахты*, *скважины*) – гóрло (*Пн 76*, *Т*, *ШС*), ги́рло (*У**, *Г**, *Т*, *ЗТГ*, *Пол*, *ФС*, *СМТС*), [горловище (*ТМД*), устя (*Т*), устінок (*ДР*, *ТС*), устьє (*ХвРт*); 2) гірло (*Т*)]; 3) (*начало выработки*) – вершáк(-кá) (*Ч*); початок(-тку) (*заг.*);
у. всасывающее – гóрло всиснé.

Утолщение (*пласта*) – погрýбшання (*СМТС*), [потовщання (*Др*)].

Утонение – 1) (*пласта*, *жилы*) – вузьминá (*Г**), 2) (*процесс*) – тóншання (*СМТС*), потóншання (*ШС*).

Утряска (*угля во время хода скипа*) – утрýска (*NC*).

Утюг (*место разветвления остряков*) – «прáска» (*Пн 36*);
у. направляющий – напрямни́к(-кá) (*NC*).

Утяжеление (*конструкции*) – повáжчування (*С*), повáжчення (*С*).

Уход (*штреков при бурении*) – пóсув(-ву) (*NC*).

Участок бремсберговый – дільни́ця брéмсбергóва;
у. выемочный – д. виймовá;
у. уклонный – д. похи́линна.

Уширение – 1) (*откаточного пути*), *мех.* – рóзшир(-ру); 2) (*процесс*) – розширя́ння, розши́рення (*С*).

Ущемление (*клети*) – за́щік(-щеку) (*NC*).
Ущупывать, -пать (*излом штанг*) – на́мацувати, нама́цати (*Г*).

Ф

Фабрика агломерационная – аґльомераці́йня (*NC*), ф. агльомераці́йна;
ф. амальгамационная – амальґамува́льня (*NC*), живосрібни́льня (*NC*), ф. амальґамува́льна;
ф. бегунная (*на золот. промысл.*) – ф. нако́тна;
ф. бочечная золотопромывальная – золотоми́йня бочкова́;
ф. брикетная – брикета́рня (*ШС*), ф. брике́тна;
ф. дробильная – дроба́рня (*NC*), ф. дроба́рна;
ф. золотоизвлекательная – золотовилуча́льня (*NC*), ф. золотовилучна́;
ф. золотопромывательная, золотопромывочная – золотопроми́в(а́ль)ня (*NC*), ф. золотопроми́вна;
ф. каменерезная – каменопи́льня (*NC*), ф. каменопи́льна;
ф. магнито-обогатительная – збага́тня магне́тна;
ф. мраморно-распиловочная – мармуропи́льня (*NC*), ф. мармуропи́льна;
ф. обогатительная – збага́тня (*NC*), збага́чня (*ШС*), ф. збагатна́;
ф. плавучая промывательная – промива́льня плавна́;
ф. постоянная – ф. стаціона́рна;
ф. рудообогатительная – рудозбага́тня (*NC*), ф. рудозбага́тна́;
ф. солепромывная – солепроми́вня (*NC*), ф. солепроми́вна́;
ф. сортировочная (*для асбеста*) – сортува́льня (*ЗТГ*), сорті́вня (*ЗТГ*), ф. сортівна́;
ф. толчейная – ступо́(і)ня (*NC*), ф. ступо́ва́;
ф. углеобогатительная – вуглезбага́тня (*NC*), ф. вуглезбага́тна;
ф. углесмесительная (*обогатительная*) – вуглезмі́шувальня (*NC*), ф. вуглезмі́шувальна.
Фавье (*безоп. взрывч. вещ.*) – фав'є́ (*неизм.*).
Фактор вспенивающий – чи́нник(-ка) спінювальний.
Фартук (*в шахте*) – хва́ртух(-ха) (*Г**, *У*), [фартух (*У*)].
Фарштул, крюк вильчатый (*для подъема штанг*) – ку́льча (*С*), фаршту́л(-ла) (*С*).
Фильер алмазный – фільєр(-ра) дія́ма́нтовий;
Фильтр барабанный (*при выщелачив.*) – ціди́ло, фільтр(-тра) бараба́нне;
ф. газовый (*респиратора*) – ціди́ло га́зо́ве;
ф. иловый (*при осажд. золота*) – ц. муло́ве́;
ф. непрерывно-действующий – ц. безпере́рвно-чи́нне;
ф. опилочный (*для удерж. золота*) – ц. тирсове́;
ф. песчаный – ц. піскове́;
ф.-пресс – ціди́ло нагнітне́ (*ШС*), ціди́льний гні́т(-та) (*СМТС*), ціди́логніт (*ШС*), фільтр-прес (*ЗТК II 102*); [гніт фільтрувальний (*НТВ 28-377*), давило цідильне (*ДСТ*)],
ф. пресс рамочный, рамовой (*для золот. осадка*) – ціди́ло-гніт рямкови́й;
ф. сетчатый – ціди́ло сітча́сте (*СМТС*), фільтр сітчаний (*НТВ 26 IX 27*).
Фильтровальный, -рующий (*аппарат*) – ціди́льний (*СМТС*).
Фильтрование, фильтрация – ці́дження (*СМТС*), переці́джування (*ШС*), ціді́ння (*ЗТС 164*).
Фитиль опущенный (*в лампе*) – ґні́т (ґнота́) прикру́чений (*Пн 191*).
Флексура – флексу́ра (*Т*), переги́н(-ну) (*Г**, *ЗТГ*, *Т*, *СЖМ*), [згиб (*Т*)].
Флот дражный (*на приисках*) – фльо́та драґова́.
Флотационный (*аппарат*, *машина*) – зрина́льний (*NC*), фльотаці́йний (*С*).
Флотация (*всплывание уголь. мелочи*) – зрина́ння (*С*), фльота́ція (*С*);
ф. воздушная (*угля*) – з., ф. повітряне́(а);
ф. масляная – з., ф. олі́йне(а);
ф. песчаная – з., ф. піскове́(а́);
ф. с помощью сжатого воздуха – з., ф. сти́снутим повітрям;
ф. с помощью образования пены агитацией – з., ф. збурни́м пінотво́ренням;
ф. угольная, угля – з., ф. ву́гілля.
Фольбанд – фольба́нд(-ду) (*С*).
Фонарный (*о вилке*, *болте*) – виступне́вий (*С*), ліхта́рний (*С*).
Фонарь (*на трубах*, *ударн. штангах*) – ви́ступень(-пня) (*NC*), ліхта́р(-ря́) (*Г*);
ф. боковой (*для ловли*) – в., л. бічни́й;
ф. заливочный – заливни́к(-ка́) (*NC*);
ф. направляющий (*ударн. штанги*) – в. л. напрямни́й;
ф. н. вращающийся – в., л. напрямни́й оберто́вий;

ф. н. неподвижный – в. н. нерухо́мий;
ф. опорный – в., л. опо́рний;
ф. проверочный (*для шахт. колонны*) – в., л. переві́рчий;
ф. упорный – в., л. упо́рний.

Фонтан – 1) фонта́н(-на) (*Т*, *ЗТГ*, *КХС*, *ФС*), [фонтал (*У*, *Т*)]; 2) (*водяной*) – водогра́й (-раю) (*Г*, *Т*, *У*, *Км*, *НТВ 26 II 42*, *КХС*, *ФС*), [водомет (*У*, *Т*, *ФС*), водоприск (*Т*)];
ф. газовый – ф. га́зо́вий, газоме́т(-та) (*NC*);
ф. газо-нефтяной – ф. газо-на́фто́вий;
ф. закрытый – ф. закри́тий;
ф. нефтяной – нафтоме́т(-та) (*ШС*), нафтогра́й(-раю) (*NC*);
ф. открытый – ф. відкри́тий;
ф. (не)урегулированный – ф. (не)вреґульо́ваний.

Фонтанирование (*скважин*) – фонтанува́ння (*С*).

Фонтанирующий, фонтанный (*о нефти*) – фонта́нний (*ШС*), гра́йний (*ШС*).

Фонтанировать (*о скважине*) – фонтанува́ти (*С*), би́ти (*Г**), [блухати, (*ФБо 249*)].

Формации аллювиальные – у́твори(-рів), форма́ції намуло́ві.

Форсит (*порох без угля*) – форси́т(-ту) (*С*).

Фосфорит – фосфори́т(-ту) (*Т*, *ТМД*, *КХС*);
ф. глянцевый (*штуф*) – ф. глянцевий;
ф. кварцово-песчанистый – ф. кварцо́во-піскува́тий.

Фракционирование (*угля*) – фракціонува́ння (*С*).

Фрейфал (*свободнопадающ. инструмент, реже – самопад*) – вільнопа́д(-да) (*NC*), фрейфа́ль(-ля) (*С*);
ф. автоматический – в. автомати́чний, в. самочи́нний;
ф. гидравлический – в. гідравлі́чний;
ф. одно-, двуклинный – в. одно-двоклино́вий;
ф. самоповорачивающийся – в. самоповорі́тний;
ф. самосбрасывающий – в. самоски́дний;
ф. «не держит», «спускает» – вільнопа́д «не трима́є»;
ф. «не сбрасывает», «крепко держит» – в. «не скида́є».

Фрейфальный (*переводник*) – вільнопа́довий (*С*).

Фрикцион (*вруб. маш.*) – тертьови́к(-ка́) (*N*), фрикціо́н(-на) (*С*).

Фрикционный (*о затравке*) – тертьови́й (*С*), фрикці́йний (*С*).

Фрюваннер (*сотрясат. герд*) – підтру́сни́к (-ка) (*NC*), флюва́нер(-ра) (*С*).

Фугас – висадни́к(-ка́) (*N*), фуґас(-су) (*С*).

Фундамент (*подъемн. машины, копровых ног*), *стр.* – фунда́ме́нт(-ту).

Футеровка (*шкива*) – хутрува́ння, хутро́вання (*Г*, *У*);
ф. деревянная – х. дерев’я́не;
ф. кожаная – х. шкіряне́;
ф. пеньковая – х. конопля́не.

Футеровочный (*о брусьях, прокладке*) – хутрівни́й (*С*).

Х

Хвост – 1) (*петли, долота, вёслых трубок*) – хвіст (хвоста́) (*Г*, *У*, *ХвРт 3*); 2) (*выход пласта*) – ви́хід(-ходу) (*Г**); 3) **хвосты** (*хвостовой продукт*) – по́кидь(-ді) (*С*); оза́док(-дку) (*Гж*); 4) – *см.* **Нащечина**;
х. богатые – оза́док бага́тий (*на що*);
х. грязные – о. шлямови́й;
х. искусственные (*после обработки цианированием*) – о. шту́чний;
«х. рыбий» (*долота*) – «хвіст ри́б’ячий»;
х. флотационные – озадок зрина́льний, о. фльотаці́йний;
х. чистые (*после перечистки*) – о. чи́стий.

Хвостовой – 1) (*канат*) – кінце́вий (*С*), [затильний (*ЗТГ*)]; 2) (*продукт*) – озадко́вий (*С*).

Хлопья (*асбеста*) – пластівці́(-ців) (*Г**, *У*), [пластивні (*У*), клоччя (*У*)].

Хлоринация (*золота*) – хлоринація, хлоринува́ння (*С*).

Хлорировать (*обож. руд*) – хлорува́ти (*С*).

Хобот (*грузчика*) – хо́бот(-та) (*Г**);
х. ленточный – х. пасови́й;
х. наклонный – х. похи́лий;
х. поворотный – х. поворітни́й;
х. самоустанавливающийся – х. самовстановни́й.

Ход – 1) (*при ручном бурении*) – хідня́ (*Г**), [ходка (*У**)]; 2) **х.** (*проход*) – про́хідок (-дку) (*NC*); 3) **х.** (*коронки*) – хід (хо́ду) (*Г*, *У*, *Тмч*, *Дбр*), [рух (*У*, *Тмч*)]; 4) **х.** (*вагонетки*) – хід (хо́да) (*С*);
х. вентиляционный – про́хідок провітрювальний;
х. воздушный людской – п. повітряни́й людськи́й;
х. в. перекидной – п. повітряни́й перекидни́й (*С*), [х. духовий перекидний (*ЗТГ*)];
х. кольцевой (*коронки*) – хід кільце́вий;
х. наклонный (*скат*) – про́хідок похи́лий;
х. нивеллирный – х. нівеляці́йний (*ТМД*);
х. обратный – х. зворо́тний (*С*), х. обе́рнений (*ТМД*);

х. полигонный – х. поліго́нний (*ТМД*).
Ходовой (*о выработке, печи*) – ходови́й (*Г**).
Ходок (*параллельная выработка при скате угля*) – хідни́к(-ка́) (*Пн 7*);
х. вентиляционный – х. провітрювальний (*С*), [сполучина провітрювальна (*Пн 160*)];
х. восстающий – піч (пе́чі) (*Днб*), хідни́к піднятко́вий (*С*).
х. косовичный – косови́к(-ка) (*Пн 152*), [водостічний хід (*ЗТГ*), водосточна (*ЗТГ*)];
х. косой – хідни́к скісни́й (*С*), х. коси́нний (*ЗТГ*);
х. людской, путевой – х. людськи́й, х. шляхови́й (*Пн 166*);
х. перекидной – х. перекидни́й (*Пн 174*);
х. рабочий – х. робітни́чий (*С*), [хід робітничий (*ТМД*)];
х. тягальный – х. тяга́льний.
Хозяйство алмазное – господа́рство дія-ма́нтове;
х. водяное (*на золоторудн. предприятии*) – г. во́дне;
х. компрессорное – г. компре́сорне.
Холостой (*ход, шкив*) – я́ловий (*СМТС*).
Хомут – вірва́нт(-та) (*Г, СМТС*), хому́т(-та́) (*ШС*), [хамут (*Г, У*), траринка (*Др, Дбр*), ярмо (*БНМ*)];
х. зажимной – в. затискни́й;
х. качающийся (*для подвеш. обсадных труб*) – в. хиткий́;
х. подъемный шарнирный (*для бур. штанг*) – в. підійма́льний суста́вний;
х. разборный (*для подвеш. труб*) – в. розбирни́й.
Храпок, *мех.* – сі́тка всисна́ (*СМТС*), храпо́к(-пка́) (*Пн 211*).
Храпчатка, храповик, *мех.* – заскочни́к (-ка́) (*СМТС*), заскочне́ ко́лесо (*ШС*), [сучка (*ДСТ, Дбр, ЗТГ*), тягло (*ЗТГ*), трибок (*ЗТГ*)].
Хронометр – хроно́метр(-ра) (*Др*).
Хрупкость (*пород*) – кри́хкість(-кости) (*Г, У, ФС, ДСТ*), [крушність (*ФС*)].

Ц

Цапка (*род мотыги*) – сапа́ (*Г**).
Царапание (*породы свердлом*) – дря́пання (*У*), [шкрябання (*У*)].
Целик – цілине́ць(-нця́) (*NC*), ці́лик(-ка) (*Г*, Пн 169, ТМД*);
ц. междукамерный – ц. межика́мерний;
ц. междуэтажный – ц. межиповерхо́вий;
ц. предохранительный – ц. запобі́жний (*С*), ц. охоро́нний (*ТМД*);
ц. сводчатый – ц. склепіння́стий.
Цементация, -тирование, -ровка – 1) (*плывуна вокруг промоины ствола*) – цементува́ння (*С*); 2) **цементация** (*пустая порода*) – цемента́ція;
ц.-ка междутрубная – ц. межитру́бне;
ц. подбашмачная – ц. підчеревико́ве;
ц. фонарная – ц. виступне́ве.
Центр выдачный – центр(-тра) видавни́й.
Центрировка автоматическая (*теодолита*) – центрува́ння автомати́чне, самоцентрува́ння (*С*).
Центробег (*центробежный насос*) – відосередко́вий смок(-ка) (*СМТС*), [відосередкова помпа (*ЗТС 164*)].
Центрофуга обезвоживающая – центрофу́га знево́днювальна, відосере́дниця знево́днювальна.
Цепосбрасыватель (*вруб. маш.*) – ланцюгоскида́ч(-ча́) (*NC*).
Цепь бесконечная – ланцю́г(-га́) безкінце́вий (*СМТС*), [л. безконе́чний (*ШС*)];
ц. висячая – л. висни́й (*Пн 60*);
ц. вращающаяся (*при вращении, бурении*) – л. оберто́вий;
ц. звеньевая, из звеньев – л. ланкови́й;
ц. клетьевая – л. кліткови́й (*ХвРт I*);
ц. кулачковая – л. кулачко́вий;
ц. мерная – л. мі́рчий (*ШС*), [л. міряльний (*ЗТГ*)];
ц. непрерывная, сплошная – л. безпере́рвний;
ц. подхватная – л. підхопни́й;
ц. предохранительная – л. запобі́жний;
ц. прерывистая (*черпаков*) – л. пере́ри́вний;
ц. провисающая – л. провисни́й;
ц. режущая (*вруб. маш.*) – л. рі́з(аль)ний;
ц. рудоподъемная – л. рудопідійма́льний (*С*), л. рудотя́жний (*ШС*);
ц. скребковая (*в экскаваторе*) – л. скребачко́вий;
ц. уравнительная – л. вирівня́льний;
ц. черпаковая, черпачная – л. черпако́вий;
ц. шарнирная – л. суста́вний (*ШС*), [л. суглобовий (*Дбр*)].
Церезин – церези́н(-ну) (*Т*), [церези́на (*ТВ 26 I 2, Т, НТВ 26 III 46*)].
Цианизация, цианирование (*золота и сер. руд*) – ціяніза́ція, ціянізува́ння, ціянізо́вання (*С*);
ц. валовая – ц. гуртове́.
Цикл замкнутый (*обогащения*) – цикл(-лу) за́мкнений.

Цилиндр грязевой (*при циркул. бурении*) – ціліндер(-дра) шламовий.
Цилиндрик (*обуренной породы*) – стóвпчик(-ка) (*Г**), циліндрик(-ка) (*С*);
ц. буровой – циліндрик свердлóвий.
Цинк, *хим*. – цинк(-ку).
«Циркуль» (*сектор на головке балансира*) – колови́на (*NC*).
Циркуляция вадозовая (*воды*) – водообіг (-га) вадóзовий.
Цистерна нефтяная – стáнва нáфтóва (*С*), цистéрна нáфтова (*ТВ I 4*).

Ч

Чан агитационный – кáдіб(-доба) збýрювальний, к. аґітаці́йний;
ч.-амальгаматор – к.-амальґамáтор(-ра);
ч.-а. истирательный – к.-а. перетирáльний;
ч. выщелачивательный – к. виполіскни́й;
ч. декантационный – к. декантаці́йний;
ч.-коллектор (*для сгущ. илов*) – к. збірни́к(-кá) (*С*), к.-колéктор(-ра) (*С*);
ч.-коллектор обезвоживающий – к.-з. зневóднювальний;
ч. конусообразный (*для отсаживания*) – к. конусувáтий;
ч. осадительный – к. осадни́й;
ч. отстоечный (*при хлоринации*) – к. устійни́й;
ч. перколяционный – к. перколяці́йний;
ч. промывной (*для промывки руд*) – к. промивни́й, к. ми́йний;
ч. растворный – к. розчинóвий;
ч. сборный – к. збірний;
ч.-смешиватель (*для раствора*) – к.-змішувач(-ча);
ч. тартальный – к. тягáльний.
Часть долбежная (*станка*) – довбáло (*Г**), части́на довбáльна;
ч. направляющая (*самопада*) – части́на напрямнá.
Чаша (*на драгах при обогащении*) – чáша (*Г, У*);
ч. бегунная (*при обогащении*) – ч. накóтна;
ч. бегунная двойная – ч. н. подві́йна;
ч. двух-, трехшести-, бегунная – ч. дво-, тришестинакóтна;
ч. золотопромывальная – ч. золотопромивнá;
ч. многобегунная – ч. багатонакóтна.
Чеканка (*для алмазов*) – карбівка (*Г, У, Др*).
Чекмарь (*дерев. колотушка*) – шля́га (*Г**), дóвбня (*У*).
Челюсти (*камнедробилки*) – щéлепи(-пів) (*НТВ 27–335*).
Червяк передаточный, *мех*. – шнек(-ка) передáтній.
Черен – 1) (*кайлы*) – дéржало (*Г**, *Фр*), [колодка (*У*), колодочка (*У*)]; 2) – *см*. **Чрен**.
Черпак (*для породы*) – черпáк(-кá) (*Г**, *У*, *ДСТ*, *Др*), шпóла (*Г*, *Др*), [шполик (*Г*, *Др*), черпало (*У*)];
ч. автоматически закрывающийся (*щипцовой драги*) – ч. самозакривни́й;
ч. рассолоподъемный – ч. ропопідіймáльний, ропопідóйма (*С*);
ч. сетчатый (*для торфа*) – ч. сітчáстий;
Черпалка (*в рыхлых песках*) – черпáчка (*ШС*), черпáльниця (*ШС*).
Черпачный (*рабочий*) – черпáльник(-ка) (*ШС*);
ч., черпаковый – черпакóвий (*С*), черпáчний (*С*).
Чехол (*для заряда шпура*) – покрівéць(-вця́) (*Г**), [покровець (*У*, *Сер*), чехóл (*У**), піхва (*Сер*)];
ч. картонный – п. тектýрний;
ч. пергаментный – п. пергаменóвий;
ч. резиновый – п. ґýмови́й.
Чечевица – сóчка (*ТВ II 39*, *Т*, *ФС*);
ч. жильная – с. жиловá;
ч. изверженная – с. ерупці́йна;
ч. пластовая – с. верствовá.
Чистка (*скважины*, *галечного зумпфа*) – чи́щення (*Др*, *АПС*), чи́стіння (*У*, *АПС*), вичищáння (*С*).
Чищалка (*ложечка для очистки шпуров от выбурков*) – чисти́лка (*NC*).
Чрен (*сковорода солеваренная*) – сковородá (*Г*), пáнва (*Г*).
Чугун – чавýн(-нý) (*Г, Т, У, ЗТК I 167, ЗТГ, КХС*, *Тмч*, *Др*, *ДСТ*).
Чулан (*шпур*, *направлен. вверх*) – горовéць (-вця́) (*NC*).
Чурак (*стойка*) – стоя́к(-кá) (*Г**, *ЗТГ*).

Ш

Шаг (*цепи*), *мех*. – відстань(-ні) (*Др*, *Ск*, *СМТС*), ступінь(-пеня́) (*ШС*), [крок (*Дбр*, *ШС*), розступ (*Ск*, *Дбр*)].
«Шаганье» (*передвигание свайной драги*) – поступáння (*С*).
Шалман – *см*. **Подтоварник**.
Шар (*вид месторож.*) – опýчина (*NC*).

Шарик-распределитель (*пнев. молот.*) – ку́лька розподі́льча.
Шарнирный (*о соединении*, *вилке*) – суста́вний (*СМТС*).
Шарриаж, надвиг – на́сув(-ву) (*Т*), шарія́ж(-жу) (*Т*), [насу́нення (*Т*), пересунення (*Т*)].
Шахта – ша́хта (*Г*, *У*, *Т*, *ДСТ*, *ТВ IV 24*, *БКТ 23*, *Пн 123*, *ТМД*, *НТВ 27–335*), [шахт (*У*), закіп (*Т*, *ЗТГ*, *ТВ IV 24*, *Тмч*), шиб (*ТВ I 78*, *Т*, *Тмч*), дуча (*Т*), шахт (*У*, *Т*), яма *ФрБоп*), рудокопня (*Км*)];
ш. благоустроенная – ш. упоря́джена;
ш. вентиляционная, воздушная – ш. прові́трювальна (*С*), [закіп протяговий (*Тмч*, *ЗТГ*), закіп продувний (*Км*)];
ш. вертикальная – ш. сторчова́ (*У*); [ш. простопадна (*ШС*); закіп простопадний (*Тмч*), закіп сторчовий (*ЗТГ*)];
ш. водоотливная – ш. водовідливна́ (*С*), [закіп водовідливний (*ЗТГ*)];
ш. водоподъемная – ш. водопідійма́льна (*С*), [закіп водотяглий (*ЗТГ*)];
ш. вспомогательная – ш. допомі́чна́;
ш. вытяжная – ш. витяжна́ (*Пн 123*); [закіп протягови́й (*ЗТГ*), з. вітрогінний (*ЗТГ*)];
ш. газовая – ш. га́зо́ва;
ш. глухая, слепая, баланс – ш. сліпа́ (*ШС*), сліпу́ха (*Г**);
ш. двукрылая – ш. двокри́ла (*Пн 172*);
ш. заброшенная, оставленная – ш. зали́шена (*ШС*);
ш. клетьевая – ш. кліткóва́;
ш.-колодец (*для добычи глины*) – ш.-коло́дязь(-зя) (*БКТ 23*);
ш. комбинированная (*из вертик. и наклон.*) – ш. комбіно́вана;
ш. легкая для проветривания – ш. ле́гко прові́трювана;
ш. ломанная – ш. ла́мана;
ш. механизированная – ш. механізо́вана (*НТВ 27–335*);
ш. наклонная – ш. похи́ла (*Пн 28*), [ш. похідна (*У*), закіп похилий (*ЗТГ*, *Тмч*), з. укісний (*Тмч*)];
ш. нефтяная – ш. нафто́ва;
ш. оборудованная – ш. устатко́вана;
ш. однобокая, однокрылая – ш. однокри́ла;
ш. подающая воздух – ш. повітроподава́льна (*С*);
ш. подъемная – ш. підійма́льна (*Пн 37*), [витяговий закіп (*ЗТГ*), ш. під'ємна (*ТМД*)];
ш. путевая, ходовая – ш. хіднико́ва (*С*), ш. вихідна́ (*С*), [закіп вихідний (*ЗТГ*)];
ш. работающая – ш. робі́тна;
ш. разведочная – ш. розвідко́ва (*С*), [закіп вивідковий (*ЗТГ*)];
ш. рудоподъемная – ш. рудопідійма́льна;
ш. сдвоенная – ш. подві́йна;
ш. скиповая – ш. скі́пова́;
ш. слепая – *см.* **Ш. глухая**;
ш. сортировочная – ш. сортува́льна (*НТВ 26 V 5*);
ш. трубопроводная – ш. трубопро́відна́;
ш. трудная для проветривания – ш. тру́дно прові́трювана;
ш. центральная – ш. центра́льна.
Шахтер – шахта́р(-ря́) (*Г*, *У*, *НТВ 26 III 7*), [закіпник (*ЗТГ*)].
Шахтный – шахто́ви́й (*У*).
Шахтообразный (*о выработке*) – шахтува́тий (*С*).
Шашка (*соляного столбика*, *колонки*) – круже́чок(-чка) (*С*).
Шеддит (*взрыв. вещ.*) – шеди́т(-ту) (*С*).
«Шелл» (*пропласток твердой породы*) – шел(-лу) (*С*).
Шелом (*для галечника на Перм. сол. пром.*) – шоло́м(-ма) (*Г**).
«Шершак» (*полугладкий фосфорит*) – ше́ршавень(-вня) (*NC*), напівгла́дкий фосфори́т(-ту) (*С*).
Шест (*деревянная штанга*) – тичи́на (*Г*, *У*, *СМТС*), жерди́на (*Г**, *ШС*, *АПС*), [ялина (*Г**, *ШС*), бовт(ь) (*Г**, *У*), жертина (*ДСТ*), друк (*АПС*)];
ш. боевой, «болван» (*долота на Перм. сол. пром.*) – бійни́к(-ка́) (*NC*), т. бійна́;
ш. «ходовой» (*на Перм. сол. пром.*) – т. ходова́.
Шестерня долбежная (*бур. станка*) – шестерня́ довба́льна;
ш. передаточная – ш. переда́тна (*Пн 93*).
Шип, *мех.* – 1) чіп (чопа́) (*Г*, *ЗТГ*, *Др*, *Дбр*, *Ск*); 2) *см.* **Вилка**;
в шип (*соединение венцов*) – у чіп.
«Ширма» (*тяжелый бур для бурения без молотка*) – свердло́вень(-вня) (*NC*).
«Шкворень» (*сквозной болт*) – шво́рінь (-реня) (*Г*, *У*), [сворінь (*У*), шкворінь (*У*), шворень (*Вс*)].
Шкив бремсберговый – кру́тень(-тня) бре́сберґо́вий.
ш. б. перевозный – к. б. перевізни́й;
ш. ведомый – к. тяжни́й (*СМТС*), [к. потяжний (*Др*, *Дбр*)];
ш. ведущий – к. тягови́й (*Пн 61*, *Др*, *Дбр*, *СТМВ*, *Ар*);

ш. движущий (*Кепе*) – к. рушíйний (Кéпівський) (*С*), [вертило рухниче (*ХвРт 5*)];
ш. долбежный – к. довбáльний;
ш. желобчатый – к. жолобчáстий (*Др*, *Дбр*);
ш. желоночный (*тартальный*) – к. киблéвий (*С*), [к. вибірничий (*ШС*)];
ш. заклинивающий – к. затискни́й, к. заклúнювальний;
ш. копровый – к. кріпцевий;
ш. направляющий (*блок*) – к. напрямни́й (*СМТС*), [ветрило (*ХвРт 4*), колесо, коліща напрямне (*ЗТГ*)];
ш. натяжной – к. натяжни́й (*СМТС*), [ветрило натягове (*ХвРт 4*)];
ш. обводной – к. обвідни́й;
ш. обратный – к. зворóтний;
ш. одножелобчастый – к. одножолобкóвий;
ш. оконечный – к. кінцéвий (*Пн 61*);
ш. передаточный – к. передáтний;
ш. поддерживающий (*для каната*) – к. тримни́й;
ш. приводной – к. повіднéвий;
ш. с захватами – к. зачіпникóвий;
ш. тартальный – к. тягáльний, к. киблéвий (*С*), [к. вибірничий (*ШС*)];
ш. тормозный – к. гальмови́й (*ХвРт 5*, *Др*, *СМТС*), к. гальмівни́й (*ШС*), [круг гальмівний (*Ск*), колесо гальмове (*ХвРт 5*)].

Шкивный (*о насадке*, *брусе*) – крутнéвий (*С*).

Шкивоизбегатель – запобíжник(-ка) крутнéвий (*С*), [вертил-уникач (*Хв Рт 6*), противдарник вертиловий (*ХвРт 5*)].

Шкимка (*метка на канате*) – перéв'язка (*У**).

Шлак – жýжіль(-желі) (*Г*, *Т*, *КХС*), жýжелиця (*Г*, *У*, *ДСТ*, *Др*, *Т*, *КХС*, *ЗТГ*), [троска (*Г*), віпса (*Г*, *У*), гаріло (*Т*), шлак (*Т*, *КХС*), гаріль (*ЗТГ*), солта (*ЗТГ*), жужлі (*КХС*)].

Шламм (*из зумфа*) – шлям(-му) (*Г*);
ш. золотой (*ил на дне экстрак.*) – ш. золоти́й.

Шланг(а) (*респиратора*, *насоса и др.*) – ки́шка (*Др*);
ш. бетоноподающий (*в цементной пушке*) – к. бетоноподавáльна;
ш. вдыхательная – к. вдихáльна;
ш. водоподающий – к. водоподавáльна;
ш. воздушная – к. повíтрянá;
ш. выдыхательная – к. видихáльна;
ш. дыхательная (*самоспасателя*) – к. ди́хальна;
ш. плечевая – к. наплíчна.

Шлем – 1) (*надев. спасателем*) – шолóм(-ма) (*Пн 178*), [шелом (*Г*, *У*)]; 2) (*в предохран. лампе*) – шапчýк(-кá) (*БНМ*).

Шлипс (*при ловле*) – брáчка (*Г**), шліпс (-са) (*С*);
ш. глухой, мертвый – б. сліпá;
ш.-клапан – б.-хлипáк(-кá).

Шлир (*змеевика*) – шлíр(-ру) (*Т*).

Шлифовка (*алмазов в породах*) – шліфувáння (*Т*), шліфóвання (*С*), [шліхування (*Т*), виглад (*Т*), вигладження (*Т*), гранення (*Т*), огранка (*Т*)].

Шлих (*материал*, *обогащающий руду*) – шліх(-ху) (*С*);
ш. колчеданный – ш. іскришéвий;
ш. обогащенный – ш. збагáчений;
ш. отмытый – ш. відми́тий.

Шлюз (*промыв. устройство*) – шлю́за (*СМТС*), óпуст(-ста) (*Г*, *Тмч*, *У*, *ЗТК III 224*, *СМТ*), [шлюз (*Тмч*), опуск (*Тмч*), упуст (*ЗТГ*), риштáк (*Г**), лотоки (*Тмч*, *Км*)];
ш. бортовой – ш. бортовá;
ш. бочечный – ш. бочковá;
ш. воздушный – ш. повíтрянá;
ш. дражный – ш. драґовá;
ш. золотоулавливающий – ш. золотолóвна;
ш-зы качающиеся – ш-зи хиткí;
ш. неподвижные – ш. нерухóмі.

Шлюзовой (*отдел*) – шлюзови́й, опустóвий (*С*).

«Шляпа железная» – головá залíзна (*С*).

Шляпка забивная (*на обсадн. трубы*) – бри́лик(-ка) забивни́й.

Шнур – 1) (*общее техн. название*) – шнур (-ра) (*Г*); 2) (*фитиль*) – ґніт (ґнотá) (*Г*, *Км*);
ш. Бикфорда – ґнíт Бікфóрдівський (*ШС*);
ш. Б. асфальтированный – ґ. Б. поасфальтóваний;
ш. Б. гутаперчевый – ґ. Б. ґутапéрчовий;
ш. запальной – ґ. запальни́й (*Км*);
ш. маркшейдерский – шнур маркшáйдерський.

Шомпольный (*о тартании*) – толокóвий (*С*), шóмпольний (*С*).

Шортваллл (Shortwall) – шортвáл(-ла) (*С*);
ш.-грузчик – ш.-навантáжниця (*С*).

Шортваллодер – шортвалóдер(-ра) (*С*).

Шпага (*копье для раздробл. валунов на Перм. пром.*) – спис(-са) (*Г**).

Шпат – скали́нець(-нця) (*Т*, *Тмч*, *КГ15*), [скалець (*Т*, *Тмч*), шпат (*Т*)];
ш. известковый – с. вапня́ний (*Т*), с. вапнякóвий (*ШС*), [скалець вапняний (*Т*), вапнянець (*Т*), кальцит (*Т*)];

ш. каолинизированный – с. каолінізóваний;
ш. полевой – с. польови́й (*Т*), [шпат полевий (*ЗТК III 50*, *Т*), скалець полевий (*Т*), полевик (*Т*), фельдшпат (*Т*), польовий шпат (*Т*)].
Шпиндель бурильный, буровой (*перфоратора*) – шпíндель(-для) свердлóвий.
Шпион, бур спиральный (*ловильный инструм.*) – зáсвердлень(-ня) (*NC*), свéрдло спірáльне.
Шпицкастен – шпіцкáстен(-на) (*С*);
ш. классификационный – ш. клясифікацíйний;
ш. поверочный – ш. перевíрчий.
Шпицлут (*гидравлич. классификатор*) – шпіцлýт(-та) (*С*).
Шпонковыниматель (*к бур. станку*) – плíшковитя́гач(-ча) (*NC*).
Шприц (*для промывки шлам. труб*) – при́скавка (*У*), шпри́ц(-ца) (*Тмч*), [бри́зкавка (*У*), сикавка (*У*), цикавка (*У*)].
Шпур – шпур(-ру) (*Пн 106*), просвéрдлина (*NC*), [діра (*ЗТГ*), бурка (*Днб*);
ш. восстающий (*юберзихбрехен*) – ш. догíрний;
ш. горизонтальный – ш. позéмний;
ш. заряженный – ш. з набóєм;
ш. малонаклонный – ш. малопохи́лий;
ш. падающий – ш. спадни́й;
ш. потолочный – ш. стельови́й;
ш. разведочный – ш. розвідкóвий (*Пн 217*);
ш. взрывать – пали́ти шпур;
ш. зарядить – набивáти шпур.
Штабелирование (*угля*) – стосувáння (*С*), складáння в стоси.
Штабель (*руды*, *угля*) – стіс (стóсу) (*Г**, *ЗТГ*, *Пн 78*, *Др*, *ДСТ*).
Штанга – штáнґа (*Т*, *ТМД*), [било (*ЗТК*, *Ск*, *Дбр*), лáта (*Т*)];
ш. буровая, бурильная – ш. свердлóва;
ш. б. пустотелая – ш. с. порожни́ста, ш. с. трубчáста;
ш. б. спиральная – ш. с. спірáльна;
ш. всасывающая – ш. всиснá;
ш. грузовая – ш. вантáжна;
ш. двойная – ш. подвíйна (*Пн 72*);
ш. деревянная – *см.* **Шест**;
ш. градуированная – ш. поділкóвана;
ш. квадратная – ш. квадратóва;
ш. круглая – ш. крýгла;
ш. ленточная – *см.* **Труба колонковая**;
ш. ловильная – штáнґа лов(и́ль)нá;
ш. мелкая – см. **Колено**;
ш. нагнетательная – ш. нагнітнá;
ш. насосная – ш. смокóва;
ш. натяжная (*кон. привода*) – ш. натяжнá;
«ш. отбойная» (*служащая нагрузкой канату*) – ш. відбíйнá;
ш. подъемная – ш. підіймáльна;
ш. раздвижная – 1) ш. розсувнá; 2) *см.* **Ножницы**;
ш. режущая (*вруб. маш.*) – ш. рíз(аль)на;
ш. сплошная (*при ручном бурении*) – ш. суцíльна;
ш. спружинившаяся – ш. спружи́ніла;
ш. трубчатая, полая – ш. трубчáста;
ш. ударная, тяжелая – ш. вдáрна;
ш. у. составная – ш. в. складнá.
Штанговой, штанговщик (*рабочий*) – штанґови́к(-кá) (*NC*).
Штангодержатель – штанґотримáч(-чá) (*С*).
Штангоподъемник шариковый тройной – штанґопідóйма кульковá потрíйна.
«Штаны» (*форма рештака*) – штани́(-нів) (*Г**);
ш. распределительные (*при нагр. скипов*) – ш. розподíльчі.
Штейгер – штáйґер(-ра) (*С*), [штейґер (*ТМД*, *ШС*), штигар (*ЗТГ*)];
ш. участковый – штáйґер дільни́чний;
ш. эксплоатационный – ш. експлуатацíйний.
Шток (*соли*), *геол.* – шток(-ку) (*Т*, *Пол*), [пень (*Т*), кубло (*ЗТГ*), глиба (*Т*), брила (*Т*)];
ш. жилообразный, жильный – п. жи́лови́й (*Т*), ш. жилувáтий (*С*);
ш. изверженный – ш. ерупцíйний;
ш. лежачий (*протяжение в длину*) – ш. лежáчий (*С*), лежня́к(-кá) (*Г**);
ш. стоячий (*протяжение в глубину*) – ш. стоя́чий (*С*), заглибня́к(-кá) (*NC*).
Штоковой (*о залежи*) – штокови́й (*С*).
Штокверк – штóкверк(-ку) (*С*).
Штольнеобразный (*о выработке*) – штольнювáтий (*ШС*).
Штольня – штóльня (*Т*, *Пн 122*, *КМ*, *ТМД*, *Тмч*, *НТВ 27–327*), [штола (*Т*), підкіп (*ЗТГ*), печера (*ЗТГ*), підкоп (*Тмч*, *Км*), хідник (*Км*)];
ш. водоотливная, ш.-канал – штóльня водовідливнá;
ш. воздушная – ш. повíтрянá (*С*), [підкіп протяговий (*ЗТГ*)];
ш. испытательная, опытная – ш. випробнá;
ш. обходная – ш. обхіднá, ш. обми́нна;
ш. разведочная – ш. розвідкóва (*С*), [підкіп, печера дослідна, вивідкова (*ЗТГ*)].
Штопор (*для ловли*) – укрýтка (*NC*), штóпор(-ра) (*С*);

ш. с 2-я концами, двойной – у., ш. подві́йний;

ш. с одним концом – у., ш. ордина́рний.

Штосгерд (*для промывки песков*) – што́сґерд(-да) (*С*).

Штревель (*протыкальник*) – про́тичка (*Г**, *ШС*), [шпилик(-ка) (*ЗТГ*), шпеник (*ШС*)].

Штрек – штрек(-ку) (*НТВ 27–227*), поздо́вжня (*ЗТГ*), [хід (*ТМД*)];

ш. вентиляционный, воздушный – ш. провітрювальний;

ш. водоотливный – ш. водовідливни́й;

ш. восстающий – п. піднятко́вий;

ш. выемочный восстающий – піч (пе́чі) (*Днб*), ш. виймови́й піднятко́вий (*С*), [подовжня викопна (*ЗТГ*)];

ш. выемочный горизонтальный – ш. виймови́й позе́мний;

ш. главный откаточный – ш. головни́й вивізни́й, [хід головний тяговий (*ТМД*)];

ш. двухпутевый – ш. двоколі́йний;

ш. закладочный – ш. закладни́й;

ш. испытательный – ш. спро́бний (*С*), поздо́вжня спро́бна (*С*);

ш. канатнооткаточный – ш. кодоловивізни́й;

ш. коренной, основной – ш. головни́й (*ШС*), поздо́вжня головна́ (*ЗТГ*);

ш. нисходящий (*по уклону*) – ш. доді́льний;

ш. однопутевой – ш. одноколі́йний;

ш. откаточный – п. вивізни́й (*ШС*), поздо́вжня вивізна́ (*ЗТГ*), [хід тяговий (*ТМД*)];

ш. парный – ш. пари́стий;

ш. подготовительный – ш. підгото́вчий;

ш. подъэтажный – ш. підповерхо́вий;

ш. полевой (*проведенный по соседней пустой породе*) – ш. польови́й;

ш. промежуточный – ш. проміжни́й (*Пн 15*), поздовжня проміжна́ (*ЗТГ*), [хід проміжний (*ТМД*)];

ш. разведочный – ш. розвідко́вий;

ш. «разрезной» – ш. розрізни́й;

ш. раскрепленный – ш. кріплений;

ш. слепой – ш. сліпи́й;

ш. этажный – ш. поверхо́вий.

Штрековый – штре́ковий (*С*).

Штроп (*гиж*) – штро́п(-пу) (*С*), зашморг(-гу) (*Г**).

Штурвал (*для барабана*) – ке́рма (*Г**), шту́рвал(-ла) (*С*).

Штуф – штуф(-фу) (*С*).

Штыб – штиб(-бу) (*НТВ 26 V 6*), [штип (*Сер*)];

ш. зарубной – ш. вирубни́й.

Штыбовый (*рабочий при машине*) – штибови́к(-ка́) (*NC*), штибови́й (*С*).

Шурф – шурф(-фу) (*Т*, *НТВ 27–327*, *Пол*, *ТМД*, *ТСК 16*), [закіп дослідний (*ЗТГ*)];

ш. бортовой (*россыпи*) – ш. борто́ви́й;

ш. вертикальный – ш. сторчови́й (*С*), [ш. прямовисний (*ШС*)];

ш. закладочный – ш. закладни́й;

ш. наклонный – ш. похи́лий;

ш. пробный – ш. спро́бний;

ш. проверочный – ш. переві́рчий.

Шурфование – шурфува́ння, шурфо́вання (*НТВ 27–327*).

Шурфовочный – шурфува́льний (*С*).

Щ

Щека направляющая (*станка*) – ще́лепа напрямна́;

щ. неподвижная (*дробилок*) – щ. нерухо́ма;

щ. подвижная (*дробилок*) – щ. рухо́ма.

Щелочь защитная (*при цианировании*) – луг(-гу) захисни́й.

Щель выгрузочная (*при обогащ. мелк. угля*) – щілина виванта́жна.

Щипцы (*для пломб. ламп*) – щи́пці(-ців) (*У*, *Пн 190*, *Км*), [кліщі (*У*, *ДСТ*)].

Щит (*при вентиляции*) – щит(-та́), (*Г*, *У*, *Тмч*, *Пн 122*, *Др*), за́ставка (*Др*), [заслона (*Тмч*), заступа (*Тмч*), затула (*Тмч*)];

щ. предохранительный (*в клети*) – щ. захисни́й;

щ. фонтанный – щ. фонта́нний.

Щиток разделительный (*на столах*) – щито́к(-тка́) розді́льчий.

Щуп – штир(-ря́) (*У*, *ДСТ*, *ЗТГ*), [ши́п(-па) (*Г*, *Дбр*), (*У*, *Тмч*), пробний свідер (*ЗТГ*), щуп (*ЗТГ*), мацавилка (*У*), свідер].

Щуповый – штирови́й (*С*).

Э

Эвакуация (*кислорода из раствора перед осаждением*) – висмо́ковування (*С*), ви́смо́кування (*С*).

Эжектор (*сжатого воздуха*) – еже́ктор(-ра) (*Др*), викида́ч(-ча́) (*СМТС*);

э.-диффузор воздухоструйный (*Кнаппа*) – е.-дифузо́р повітроструми́нний.

Эксгаустор (*всасывающ. вентилятор*) – ексга́встер(-тра) (*СМТС*).

Экскаватор (*для добычи соли*) – екскава́тор (-ра) (*ШС*), [землекопниця (*ШС*)];

э. канатный – е. коді́льний;

э. многоковшевой – е. багатоківшéвий;
э. многочерпачный (*для выемки золот. песку*) – е. багатокорцéвий;
э. одноковшевой – е. однокорцéвий;
э. поворотный – е. поворітни́й;
э. скребковый – е. скребачкóвий;
э. строгальный – е. стругáльний;
э. черпачный – е. черпáльний.
Эксплоатация (*полезн. ископ.*) – експлуатáція (*Ар*), [експльоатація (*ТВ ІІ 1*), визиск (*НТВ 27–327*)];
э. компрессорами (*нефти*) – е. компресорáми;
э. насосная, насосами (*скважин*) – е. смокувáнням;
э. тартанием (*нефти*) – е. тягáнням.
Эксплозив (*взрывч. вещ.*) – вибухóвина (*NC*), експльози́в(-ву) (*C*).
Экстрагировать (*золотоносные растворы*) – екстраґувáти (*C*).
Экстрактор (*осадит. сосуд*) – екстрáктор (-ра) (*C*).
Экстракторная (*помещение*) – екстрáкторня (*NC*).
Экстралит (*взрывч. вещ.*) – екстралíт(-ту) (*C*).
Эксудация (*взрывч. вещ.*) – ексудáція (*C*).
Элеватор – 1) (*при промывке золота*) – елевáтор(-ра) (*Др, ДСТ, ЗТГ, СМТС, ШС*), [самотяг (*Др*), підносник (*ЗТГ*)]; 2) **э., разъемный хомут** (*для штанг на Бак. и Гроз. пром.*) – вірвáнт(-та) рознíманий;
э. галечный (*при промывке золота*) – е. ріньови́й;
э. ковшевой цепной – е. ківшéвий, е. ланцюгóвий;
э. ленточный (*конвейер*) – е. пасови́й;
э. обезвоживающий – е. зневóднювальний;
э. черпаковый – е. корцéвий;
э. ящичный – е. коробóвий.
Элеваторный (*на вышке рабочий*) – елевáторник(-ка) (*NC*).
Электрический (*привод, аккумул.*) – електри́чний (*Шлд*).
Электро-бур (*электр.*) – електросвéрдло.
Электробурение (*электр.*) – електросвердлíння.
Электровоз – електротя́г(-га) (*Пн 59*);
э. аккумуляторный – акумуляторотя́г(-га) (*Шлд*);
э. кабельный – е. жильникóвий, каблéвий;
э. контактовый – е. дотичкóвий, е. контáктний;
э. контактно-аккумуляторный – е. дотичкóво-акумуля́торний;
э. откаточный – е. вивізни́й;
э. троллейный – е. тролéйний.
Электродвигатель – електрорушíй(-шія́) (*Шлд*).
Электродетонатор – електродетонáтор(-ра) (*C*).
Электролебедка – електрокрýт(-та) (*NC*).
Электромотор защищенный – електромотóр(-ра) захи́щений;
э. открытый – е. відкри́тий.
Электронасос – електросмóк(-ка) (*C*).
Элентроперфоратор – ели́ктроперфорáтор (-ра) (*C*), електродіркувáч(-чá) (*C*).
Электростанция копейская – електрóвня копнéва.
Электротампон (*сист. Ильгнера, Крепле*) – електротампóн(-на) (*ХвРт 6*).
Эмульсатор – емульсáтор(-ра) (*C*).
Эмульсия – емýльсія (*ТВ ІІ 40*);
э. двух-, трехфазная – е. дво-, трифáзóва;
э. мыльная – е. миловá;
э. нефтяная – е. нáфтóва;
э. пузырчатая – е. бульбáста;
э. смоляная – е. смолянá.
Энергия воздушная – енéрґія повітрянá;
э. электрическая – е. електри́чна.
Эрлифт (airlift) (*воздушный подъемник*) – повітропідóйма (*NC*), ерлíфт(-та) (*C*).
Эсто(а)када – естокáда (*НТВ 26 ІІ 30, Др*).
Этаж (*клети, выработки*) – пóверх(-ху) (*Г, У, Т, ТВ 25–56, ХвРт, ТМД, Км*), [позем (*Т*), осад (*У*)];
э. выемочный – пóверх виймови́й;
э. углубляющийся – п. заглибни́й.
Эфель – сипéць(-пцю́) (*Г**); éфель(-лю) (*C*);
э. (не)толченный – е. (не)тóвчений.
Эфельный (*отвал*) – сипцéвий (*C*), éфельний (*C*).

Ю

Юберзихбрехен (*гезенк*) – *см.* **Гезенк восстающий**.

Я

Ядро (*немолотая соль*) – ядрó (*Г, У, Т*), [черен (*Т*)].
Языки воздушные – язики́ повітрянí.
Яйцо (*сорт угля – 76–153 мм*) – яйцé (*Г**);
я. для сбрас. каната (*металлическое*) – скидáч(-ча) яйцювáтий (*C*).
Якорь трубный (*предупр. падение труб*) – кíтва трýбна.

Яма (*при примитивной добыче золота*) – я́ма, *заг.*;
я. грязевая – шлямі́вня (*NC*);
я. нефтяная – я. на́фто́ва (*С*);
я. соленая – я. соля́на (*С*), [жупище (*Т*)];
я. угольная – я. ву́гільна, вугі́льня (*NC*);
я. узкая, колодец (*для глины*) – «ду́дка» (*ЗТК II 94*).

Ямщик (*рабочий-торфяник*) – ки́дальник (-ка) (*Г**), ямка́р(-ря́) (*ШС*).

Ярус, *геол.* – по́верх(-ху) (*Г**, *Т*, *Тмч*), [поклад (*Тмч*, *Т*), позем (*Т*), ряд (*Т*)].

Яс (*англ.* «jars» – *ножницы на Грозн. промысл.*) – но́жиці(-жиць) (*Г**), вдаросприйма́ч(-ча́) (*NC*);
я. гидравлический – н. гідравлі́чні, в. гідравлі́чний;
я. ловильный – н. лов(и́ль)ні, в. лов(и́ль)ни́й;
я. отбойный – н. відбійні́, в. відбійни́й;
я. пружинный – н. пружи́нні, в. пружи́нний.

Ящик – 1) (*элеватора, для опоражн. желонки, для сбора мути*) – скри́ня (*Г**, *ДСТ*, *Тмч*, *АПС*), ко́роб(-ба) (*Г**, *У*, *ДСТ*); 2) (*неплотный*) – я́щик(-ка) (*Г**, *Г*, *АПС*); 3) **бункер** – кіш (коша́) (*Г**), бу́нкер(-ра) (*С*);
я. водоотливный, водяной – с. водовиливна́;
я. грязевой (*для опорожн. желонки*) – с. шлямова́;
я. обезвоживающий – с. знево́днювальна;
я. опрокидной (*для под. в мелк. шахт.*) – ящик перекидни́й;
я. отсадной (*для сбора бур. мути*) – скри́ня осідна́;
я. отстоечный – с. усті́йна, усті́йня (*NC*);
я. песковой (*при обогащ. каолина*) – с. піскова́ (*НТВ 28–376*);
я. питающий (*для цемент. раств.*) – с. живи́льна;
я. пылевой (*в золотосеребр. деле*) – с. пилова́;
я. пылеотделительный – с. пиловідді́льна́.

УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИЙ ПОКАЗНИК

А

Абляція – див. «**Снос**».
Авреоля – ореол.
Автоматичний – самодействующий.
Аґітатор – агитатор.
Аґітація, -тування – агитация.
Аґіто(і)вня – отделение агитационное.
Аґітувати, -ся – агитировать, -ся.
Аґльомерат – агломерат.
Аґльомераційня – фабрика агломерационная.
Аґльомерація, -рування – агломерация, -рироваиие.
Аератор – аэратор.
Аерація – аэрация.
Аеровітрогін – аэровентилятор.
Азбест – асбест.
Азбестовище – месторождение асбеста.
Азбестовмісний – асбестоносный.
Азбестовмісність – асбестоносность.
Азбестообробний – асбестообрабатывающий.
Азбестотворення – асбестообразование.
Азимут – азимут.
Азотин – азотин.
Акумулятор – аккумулятор.
Акумуляторотяг – локомотив аккумуляторный, электровоз аккумуляторный.
Аліґатор – алигатор.
Алмаз – див. «**Алмаз**».
Алмазний – див. «**Алмазный**».
Алюмосилікат – алюмосиликат.
Амальгам – див. «**Амальгама**».
Амальгама – амальгама.
Амальґаматор – амальгаматор.
Амальґамаційний – амальгамировальный, -ровочный, -мационный.
Амальґамація, -мування – амальгамация, -мирование.
Амальґамівниця – стол амальгамационный.
Амальґамувальня – завод амальгамационный, отделение амальгамационное, фабрика амальгамационная.
Амальґамувати, -ся – амальгамировать, -ся.
Аналіза – анализ.
Анемометр – анемометр.
Анемометричний – анемометрический.
Анемометрія – анемометрия.
Анемоскоп – анемоскоп.
Антикліналь – див. «**Антиклиналь**».
Антикліналя – антиклиналь.
Антракіт – див. «**Антрацит**».
Антрацит – антрацит.
Антрацитовий – антрацитовый.
Апарат – аппарат.
Апатит – апатит.
Апатитовище – месторождение апатита.
Апофіза – апофиза.
Аркуш – лист.
Артезійський – артезианский.
Асортимент – ассортимент.
Асфальтовище – месторождение фальтовое.
Атака – атака.
Атмосфера – атмосфера.
Афінування, -новання – аффинировка.

Б

Баба – див. «**Кабестан**», «**Копер**».
Бабка – бабка.
Бабура – див. «**Копер**».
Багва – топь.
Вагонний залізняк – див. «**Руда болотная**».
Багер – баггер.
Бак – бак.
Балаш – див. «**Руда железная**».
Баліяк – люк-копеж.
Балотяний газ – метан.
Баляс – баллас.
Баньовина – купол.
Баня – купол, див. «**Завод солеваренный**», «**Солеварня**».
Баняк – купол.
Бар – бар.
Барабан – барабан.
Барабан дірчастий – бочка бутарная.
Барабанний – барабанный.
Баран – ворот, барабан.
Баранець – баранчик, див. «**Блок**».
Баранчик – баранчик.
Барашок – див. «**Баранчик**».
Бар'єр – барьер.
Барометр – барометр.
Басейн – бассейн.
Бахмутка – соль бахмутская.
Башта – див. «**Башня**».
Безкінцевий – бесконечный.
Безкоромисловий – безбалансирный.
Безкрайпас – лента бесконечная.
Безрудний – безрудний.
Бензинівка – лампа бензиновая.
Бензинотяг – бензиновоз.

Бензольотяг – локомотив бензоловы бензоловоз.
Бетонувати – бетонировать.
Била – устройство барьерное.
Било – див. «**Штанга**».
Бинда – див. «**Лента**».
Бирка – бирка.
Битець – каменолом.
Бити – фонтанировать.
Битик – боек, лицо (бой молотка).
Бияк – кувалда, молот боевой.
Біблах – див. «**Почка**».
Біда – див. «**Таратайка**».
Бідка – див. «**Таратайка**».
Бідний – убогий.
Бідніння – обеднение.
Бій – бой.
Бійний – боевой.
Бійник – шест боевой.
Бік – бок.
Біління – побелка.
Білозірка – соль крымская.
Благонадійний – див. «**Благонадежный**».
Благонадійність – див. «**Благонадежность**».
Бленда – бленда.
Блест(н)як – див. «**Слюда**».
Блимавка – бленда.
Блиск – блеск.
Блисняк – див. «**Слюда**».
Блухати – див. «**Фонтанировать**».
Бльок – блок.
Боб'як – див. «**Руда бобовая**».
Бовт(ь) – див. «**Шест**».
Бойлер – бойлер.
Боксит – боксит.
Бокситовище – месторождение бокситов.
Болотнина – див. «**Торф**».
Болотнинний – див. «**Торфяной**».
Болотнинник – див. «**Торфяник**».
Борошно рудне – мука рудная.
Борт – борт.
Бочка – бочка.
Брамний – див. «**Привратник**».
Брамник – див. «**Привратник**».
Брачка – шлипс.
Брекчія – брекчия.
Бремсберг – бремсберг.
Бремсберґовий – бремсберговый.
Бремсберговик – бремсберговый рабочий.
Бригада – бригада.
Брижа – рябь.
Бризантний – бризантный.
Бризантність – бризантность.
Бризкавка – див. «**Шприц**».
Бризкалка – брызгало, брызгалка.
Брикет – брикет.
Брикетарня – завод брикетный, фабрика брикетная.
Брикетування – брикетирование.
Брикетувати – брикетировать.
Брила – глиба, див. «**Кусок**», див. «**Шток**».
Бриластий – див. «**Крупнозернистый**».
Брилик забивний – шляпка забивная.
Брилкастий – див. «**Крупнозернистый**».
Брить – див. «**Лезвие**», «**Острие**».
Бромоціянування – бромоцианирование.
Брукняк – камінь булыжный.
Брунастий – див. «**Бурый**».
Брус – брус, див. «**Глыба**»,
Бубенка – див. «**Буненка**».
Будівля – здание, постройка, строение.
Будка – будка.
Будова – сложение, строение, див. «**Устройство**».
Бузун – соль крымская.
Буйність – див. «**Крупность**».
Була(я) – див. «**Сросток**». «**Глыба**».
Булава – див. «**Головка**».
Бульвер – бульвер.
Бункер – бункер.
Бурий – бурый.
Бурити – див. «**Сверлить**».
Буритися – див. «**Сходить** (с рельс)».
Бурка – див. «**Шпур**».
Буркут – источник углекислый.
Буровугільний – буроугольный.
Буровугільництво – дело буроугольное.
Буровугляний – буроугольный (из бур. угля).
Буртити – див. «**Сверлить**».
Буря – буря.
Бусоля – буссоль.
Бутинар – трамбовщик.
Бутити – див. «**Закладывать**».
Бутівник – разбутовщик.
Бутняк – камень бутовый.
Бутор – див. «**Камень**».
Буторіння – див. «**Камень**».
Бутувальник – забутовщик, разбутовщик.
Бутяр – бутчик.
Буфет – буфет, заслонка бремсберговая.
Бюро – бюро.

В

Вага – вес, див. «**Вага**».
Вага гальмувальна – див. «**Груз**».
Ваганки – лоток.
Вагар – весовщик.
Ваґон – вагон.
Ваґонета – вагонетка.

Ваґонетник – вагонщик.
Ваґонник – вагонщик.
Ваґонок – вагончик.
Ваґоноперекидач – виппер.
Ваґончик – див. «**Вагонетка**», «**Вагончик**».
Ваґонополовник – вагоноловитель.
Важіль – рычаг.
Важкотяг – тяжеловоз.
Важник – див. «**Весовщик**».
Важниця – вага.
Важок шахтовий – отвес шахтный.
Вакуум-смок – вакуум-насос.
Вал – вал.
Валентиніт – руда сурьмяная.
Валка – состав (поезда).
Валківничий – составитель (поездов).
Вальниця – подшипник.
Вальці – валки.
Ванер – ваннер.
Вантага – нагрузка.
Вантаження – грузка, погрузка.
Вантажня – отделение грузовое.
Вантажопідіймальня – станция грузоподъемочная.
Вантажоприймальня – станция грузоприемная.
Вапельня – див. «**Карьер извести**», «**Копь известковая**», «**Печь известеобжигательная**».
Вапна – див. «**Известь**».
Вапнити – известковать.
Вапнище – карьер извести, копь известковая, месторождение известковое.
Вапно – известь.
Вапнопальний – известеобжигательный.
Вапнування – известкование, побелка известью.
Вапняк – известняк, камень известняковый.
Вапнянець – див. «**Шпат известковый**».
Вапняний камінь – див. «**Известняк**».
Вапняр – див. «**Известняк**».
Вапнярка – печь известеобжигательная. див. «**Карьер, извести**», «**Копь известковая**».
Вапнярня – ломка известняка, див. «**Печь известеобжигательная**».
Вап'янець – див. «**Известняк**».
Варенуха – див. «**Соль выварочная**».
Варильня – варочная.
Варінка – див. «**Соль выварочная**».
Варня – варочная, див. «**Завод солеваренный**».
Варстат – див. «**Станок**».
Вашґерд – бутар(к)а, вашгерд.
Вбирач – поглотитель.
Вбочина – выработка боковая, квершлаг.
Вглитиватель – див. «**Поглотитель**».
Вдароприймач – ясс.
Вдача копальні – див. «**Темперамент рудника**».
Вдихальний – вдыхательный.
Вежа – башня, вышка.
Велике шкуратяне решето – див. «**Грохот**».
Великість – крупность.
Вентилювати – вентелировать.
Вентилятор – вентилятор.
Вентиляція – вентиляция.
Верета – коврик.
Верстак – див. «**Станок**».
Верстат – станок.
Верстат свердловий – див. «**Машина бурильная**».
Верства – пласт.
Верствовий – пластовый.
Верствовиця – див. «**Пласт**».
Верствування – див. «**Напластование**», «**Слоеватость**».
Верствуватість – див. «**Слоеватость**».
Верстовиця – див. «**Пропласток**», «**Прослой**».
Верстовка – див. «**Пропласток**», «**Прослой**».
Вертач – див. «**Бурильщик**».
Вертило – див. «**Шкив**».
Вертил-уникач – див. «**Шкивоизбегатель**».
Вертичний – див. «**Бурильный**».
Вертільник – див. «**Бурильщик**».
Вертіння – бурение, кручение.
Вертіти – бурить, див. «**Сверлить**».
Вертничий – див. «**Буровой**».
Верхняк – верхняк, переклад.
Верчення – бурение.
Вершак – начало, устье.
Вершина – вершина.
Вершляг – кувалда.
Вестибюль – вестибюль.
Взяття – взятие.
Вибивальник – выбойщик.
Вибивання, -биття – выбивка.
Вибивати, -бити – див. «**Разряжать**».
Вибивати приступками – вести забой уступами.
Вибиральник – выборщик.
Вибирання, -брання – выборка, выемка, оборка, отборка.
Вибирати, -брати – вынимать (руду).
Вибій – забой.
Вибійний – забойный.
Вибійник – забойщик.
Вибійницький – забойщицкий.
Вибір – отборка.
Вибірка – выработка.

Вибірник – отборщик.
Вибірниця – див. «**Желонка**».
Вибірничий – див. «**Желоночный**».
Виборець – див. «**Выборщик**».
Вибраний – выработанный.
Вибрання – исчерпание.
Вибух – взрыв.
Вибухати, -хнути – взрываться, взорваться.
Вибухливий – див. «**Взрывчатый**».
Вибухливість – взрываемость.
Вибуховий – взрывной, взрывчатый.
Вибуховина – состав взрывчатый, эксплозив.
Вибуховість – взрывчатость.
Вивантажування, -ження – выгрузка.
Виварка – див. «**Выпарка**».
Виварний – выварной.
Виварювання, -рення – вываривание.
Виварювати, -рити – вываривать, -рить.
Вивірчувати – див. «**Сверлить**».
Вивід – вывод.
Вивідач – див. «**Разведчик**».
Вивідна – див. «**Разведка**».
Вивіз – откатка, вывозка.
Вивізний – откаточный.
Вивізник – откатчик, каталь.
Вивірчування – див. «**Бурение**».
Вивітрілий – див. «**Выветрелый**».
Вивітрювання – див. «**Выветривание**».
Вивітрювати, -ся – див. «**Выветриваться**».
Виводіння – див. «**Вывод**».
Виволікання – выволочка, див. «**Вытаскивание**».
Вив'язування, -зання – выделение.
Вив'язування газів – газовыделение.
Вигин – выгиб.
Виглад – див. «**Шлифовка**».
Вигладження – див. «**Шлифовка**».
Вигладжувати, -дити – выглаживать.
Вигладжувач пороговий – головка порожняя.
Виглиблення, -лублення – див. «**Углубка**».
Вигнуття – выгиб.
Вигора(я)ння – выгорание.
Вигора(я)ти, -ріти – выгорать.
Вигортання – выгреб.
Вигортати, -рнути – выгребать.
Вигрібання – выгреб.
Вигрібати, -гребти – выгребать.
Видавання – выдача, отдача.
Видаляння, -лення – удаление.
Видатність – дебит, отдача, производительность.
Видаток – див. «**Выход**».
Видача – див. «**Выдача**».
Видимання – выпучивание, див. «**Выдувание**».
Видимати, -дути – выпучивать, -чить.
Видихальний – выдыхательный.
Виділ – див. «**Выделение**», «**Отделение**».
Виділювання – див. «**Выделение**».
Видмухування – выдувание.
Видобування, -буття – добывание, добыча, див. «**Выволочка**».
Видобувати, -бути – добывать, -быть.
Видобутний – див. «**Добывающий**».
Видобутність – добываемость.
Видобуток – добыча.
Видобуття – див. «**Выволочка**», «**Извлечение**».
Видолба – див. «**Выемка**».
Видолина – див. «**Углубка**».
Видування – выдувание.
Видушування – див. «**Отжатие**».
Вижиг – див. «**Выжиг**».
Визиск – див. «**Эксплоатация**».
Визнавання – див. «**Разведывание**».
Визнавчик – див. «**Разведчик**».
Визначання, -чення – распознавание, див. «**Замер**».
Визолювання – див. «**Выщелачивание**».
Визолювати – див. «**Выщелачивать**».
Виїзд – выезд.
Виїмка – див. «**Выемка**», «**Выработка**».
Виїмочний – див. «**Выемочный**».
Вийма – выемка.
Виймання – выемка, уборка (крепи), див. «**Извлечение**».
Виймати – вынимать, див. «**Извлекать**».
Виймовий – выемочный.
Вийняти набій – разрядить.
Викачування – див. «**Выкачивание**», «**Откачка**».
Викачувати – див. «**Выкачивать**», «**Откачивать**».
Викибльовувати – выжелонивать.
Викид, -дання – выброс, выкидка, выбрасывание, извержение.
Викидати – выбрасывать.
Викидач – эжектор.
Викидка – див. «**Выкидка**».
Викидь – выброс (вулканов).
Викинути, -ся – выбрасывать,-ся.
Виклиновування, -нування – выклинивание.
Виклиновувати, -нувати – выклинивать.
Виклинцьовувати – див. «**Выклинивать**».
Виковзати – див. «**Выглаживать**».
Викоп – див. «**Выемка**», «**Ископаемое**».
Викопаний – див. «**Выемочный**».
Викопина – гезенк, див. «**Ископаемое**».
Викопний – ископаемый.
Викотник – каталь.

Викрив – искривление.
Викривлення – искривление.
Викришування, -шення – выкрашивание.
Викрій – див. «**Выемка**».
Викрут – выкручивание.
Викручування – выкручивание, отворачивание.
Викручувати – отворачивать.
Виламати – выламывать.
Виламлювання, -лення – выламка.
Виливати – отливать.
Виливок – див. «**Слиток**».
Вилиця – стрелка.
Виличник – стрелочник.
Вилка – вилка.
Вилкоздіймач – вилколовитель.
Виловлювати, -вити – вылавливать.
Виломитися – выломиться.
Виломка – див. «**Каменоломня**».
Вилуговування – див. «**Выщелачивание**».
Вилуговувати – див. «**Выщелачивать**».
Вилужувати – див. «**Выщелачивать**».
Вилупування – выбивка.
Вилучання – извлечение (золота).
Вилучати, -чити – извлекать, див. «**Отсаживать**».
Вилучення – див. «**Выделение**».
Вилюжка – див. «**Искривление**».
Виляк – вилка (ловильная).
Вимацувати – выщупывать.
Вимивання – вымывание.
Вимивачка – див. «**Мойка**».
Вимивки – отвал промывочный.
Вимивний – вымывной.
Вимикач – выключатель.
Вимиття – вымывание.
Виміна – обмен.
Вимір – измерение.
Вимірник – измеритель, див. «**Меритель**».
Виміт – див. «**Выбрасывание**».
Винахід – див. «**Открытие**».
Випал – выжиг, выпал, обжиг, пожег.
Випалювання – выжиг,
Випалювати, -лити – выпалювать, обжигать.
Випалюватися – див. «**Выгорать**».
Випар – испарение.
Випарня сковородна – завод сковородочный.
Випаровування, -рування, -рення, -рювання – выпарка.
Випаровувати, -рувати – выпаривать.
Випарювання – отпарка.
Випарювати, -рити – выпаривать, -рить.
Випереджання, -дження – опережение.
Випередний – опережающий.
Випинання – выпучивание, вспучивание.
Випинати, -пнутися – выпучивать, -читься.
Випихач – выталкиватель.
Виплив – выход (грунтовой воды).
Виповнення – див. «**Выполнение**».
Виполіскний – выщелачивательный.
Виполіскувальня – отделение выщелачивательное, установка выщелачивающая.
Виполіскування, -лоскання – выщелачивание, див. «**Промывка**».
Виполіскувати, -лоскати – выщелачивать, -лочить.
Випомповування – див. «**Выкачивание**».
Випомповувати – див. «**Выкачивать**».
Випомпувати – див. «**Откачивать**».
Випорядження – див. «**Выборка**».
Виправляти, -вити – выпрямлять, -мить.
Виправляч – выпрямитель.
Випроб – испытание.
Випроба – див. «**Испытание**».
Випробець – опытень.
Випробування – испытание, опробование.
Випростувати – див. «**Выпрямлять**».
Випуск – выпуск.
Випускання – выпуск.
Виріб – див. «**Выработка**».
Вирібка – выработка.
Вирівнювати, -няти – выглаживать, выпрямлять (выравнивать).
Вирівнювач – уравнитель.
Вирівняльний – уравнительный.
Виріз – выемка.
Вирізок – вырез.
Вирізування, -зання – вырезка.
Вирізувати – нарезать.
Вирло – водило.
Вироб – див. «**Выработка**».
Виробіток – выработка.
Виробка – див. «**Выработка**».
Вироблений – выработанный.
Вироблення – див. «**Выработка**», «**Истощение**».
Виробневий – заводской.
Виробництво – производство.
Виробність – производительность.
Виробня – завод.
Вишукувач – изыскатель.
Вишуковий – изыскательский.
Вируб – вырубка, -бание.
Вирубування, -бання – вырубка, высечка, зарубка.
Вирубувати – зарубить.
Вирядник – нарядчик.
Вирядня – нарядная.
Висаджувалка – машина подрывная.
Висаджування, -дження – взрывание, подрывка, див. «**Выбивка**».

Висаджувати, -дити – взрывать, подрывать.
Висаджати – див. «**Взрывать**».
Висадний – взрывной.
Висадник – фугас.
Висадництво – дело взрывное.
Висадність – взрываемость.
Висвердлина – див. «**Скважина буровая**».
Висвердлини – выбурки.
Висвердлювання – выбуривание, прохождение (шнура).
Висвердлювати, -лити – выбуривать, див. «**Сверлить**».
Висвідрувати – див. «**Пробуривать**».
Висвітлювання, -лення – просветление.
Висилення – див. «**Истощение**».
Висисання – высасывание.
Висівати – див. «**Просевать**».
Висікання – высечка.
Вислий – див. «**Висячий**».
Висмикувач – выдергиватель.
Висмоковування, -кування – выкачивание, откачка, помпирование, эвакуація.
Висмоковувати, -кувати – откачивать, див. «**Выкачивать**».
Висмоктування – высасывание, див. «**Выкачивание**».
Висмоктувати – див. «**Выкачивать**».
Висний – висячий, вёслый.
Виснажання, -ження – истощение, див. «**Выщелачивание**».
Висок – отвес.
Височування, -чення – высачивание.
Вистави – сучья.
Вистілка – набойка.
Вистук – выстукивание.
Вистукування, -кання – выстукивание, простукивание.
Виступ – выступ, див. «**Выход**», «**Обнажение**».
Виступень – фонарь.
Виступневий – фонарный.
Висушник – осушитель.
Висхідниця – заработка вверх.
Висючий – див. «**Висячий**».
Висячий – див. «**Висячий**».
Витвір – образование, див. «**Отложение**».
Вителка – див. «**Виток**», «**Витушка**».
Витень – див. «**Виток**», «**Завиток**».
Витиск – див. «**Отпечаток**».
Виток – див. «**Заворот**», «**Завиток**».
Виточки – отсев, просев.
Витрата – див. «**Истощение**».
Витрачення – див. «**Истощение**».
Витривалість – див. «**Устойчивость**».
Витушка – витушка.
Витягання, -гнення – вытаскивание, извлечение, див. «**Выволочка**», «**Высасывание**».
Витягати каблем – выжелонивать.
Витягати, -гти – откачивать (ведрами), извлекать.
Витягач – извлекатель.
Вихід – выход, выхождаемость, хвост, див. «**Обнажение**».
Вихідність – выхождаемость.
Вихідня – див. «**Выход**», «**Выступ**», «**Обнажение**».
Вицвіт – выцвет.
Вичавлювання, -лення – отжатие.
Вичерпання – исчерпание.
Вичерпування – вычерпывание.
Вичерпувати – вычерпывать.
Вичищання – очистка, чистка.
Вишибок – див. «**Выступ**».
Виштовхувач – выталкиватель, приспособление выталкивающее.
Вишуки – изыскания, поиски.
Вишукування, -кання – изыскание.
Вібратор – вибратор.
Відбив – отбойка.
Відбивальник – отбойщик.
Відбивання, -биття – отбойка.
Відбивати – отбивать.
Відбивний – отбойный.
Відбирач – див. «**Приемщик**».
Відбитник – коронка (восковая), печать.
Відбиток – отпечаток.
Відбій – отбой, отдача.
Відбірний – отборочный.
Відбірник – отделитель.
Відвал – див. «**Отвал**».
Відвантаження – отгрузка.
Відвезення – отвозка.
Відвертання – див. «**Отвод**»
Відвівання – отвеивание.
Відвід – отвод.
Відвіз – отвозка.
Відвільжувати – див. «**Увлажнять**».
Відвод – див. «**Отбой**».
Відводження – отвод.
Відволожник – увлажнитель.
Відволожування, -ження – увлажнение.
Відволожувати, -жити – увлажнять.
Відганяння – отгонка.
Відгортальник – отгребщик.
Відгортання – отгребка.
Відгортати – отгребать.
Відгортач – див. «**Отгребщик**».
Відгрібання – отгребка.
Відгрібати – отгребать.
Віддавання – див. «**Отдача**».

Віддача – див. «**Отдача**».
Віддирання – отдирка.
Віддирати, -дерти – отдирать, -драть.
Відділ – отдел, отделение.
Відділок – отделение.
Віддільник – отделитель.
Відділяння, -лення – отделение, отработка.
Відживник – аппарат оживляющий.
Відідрання – отдирка.
Відідрати – отдирать.
Відкатка – див. «**Откатка**».
Відкачування – див. «**Откачка**».
Відкидальник – откидчик.
Відкидання – отброска, откидка.
Відкидний – откидывающийся.
Відкі(о)н – див. «**Отклонение**».
Відклад – отложение.
Відкладання – отложение.
Відклонення – див. «**Отклонение**».
Відколок – скол.
Відколоти – отколоть.
Відколювання, -лення – скалывание.
Відколювання – скол.
Відколювати – откалывать.
Відкопувати, -пати – откапывать.
Відкочення – див. «**Откатка**».
Відкриватель перший – див. «**Первооткрыватель**».
Відкривати, -крити – вскрывать, открывать.
Відкривка – открыватель (магн.), див. «**Обнажение**».
Відкривок – вскрыша.
Відкриття – вскрытие, открытие.
Відкручування, -чення – развертывание.
Відкручувати – отворачивать.
Відливало – див. «**Ковш**».
Відливати – откачивать.
Відливати, -лити – отливать.
Відлив води – водоотлив.
Відлім – отлом.
Відложення – див. «**Отложение**».
Відлука – див. «**Отделение**».
Відлупити, -ся – откалывать.
Відпустувати – див. «**Откалывать**».
Відлучення – див. «**Отделение**».
Відмив – отмывка.
Відмивання, -миття – отмывка.
Відмолоджування, -дження – омолаживание.
Відмулювання – отмучивание.
Відмулювати – отмучивать.
Відмучування – див. «**Отмучивание**», «**Отстаивание**».
Відмучувати, -чити, -ся – див. «**Отмучивать, -ся**».
Віднога – нога.
Відносний – относчик.
Відосередкова помпа – див. «**Центробег**».
Відосередковий смок – центробег (насос).
Відосередниця – центрофуга.
Відплив води – див. «**Водоотлив**».
Відпомповувати, -пувати – див. «**Откачивать**».
Відпорність – див. «**Сопротивляемость**».
Відпровадження – див. «**Отвод**», «**Спуск**».
Відпружник – буфер, подушка.
Відривач – отрыватель, рватель.
Відривний – рвательный.
Відрізнення – див. «**Отделение**».
Відробляння – див. «**Отработка**».
Відморожування, -ження – оттайка.
Відтанення – див. «**Оттайка**».
Відсаджувати – див. «**Отсаживать**».
Відсадина – буненка.
Відсисання – див. «**Отсасывание**».
Відсисати – див. «**Отсасывать**».
Відсів – отсев.
Відсівок – высев.
Відсіювання – отсев.
Відслонення – обнажение.
Відслонювати – див. «**Открывать**».
Відсмоктування, -кування – отсасывание.
Відсмоковувати, -кувати – откачивать, отсасывать.
Відстань – шаг (цепи).
Відстоятися – отстаиваться.
Відступ – отступление.
Відступний – отступающий.
Відступство – див. «**Отступление**».
Відтиск – див. «**Отпечаток**».
Відтискання – отжатие.
Відтік – отток.
Відхил – отклонение, склонение.
Відхилення – отклонение.
Відхиломір – деклинатор.
Відхід – отступление.
Відціджування – отцеживание.
Відчерпувати – отчерпывать.
Відчіпальник – отценщик.
Відчіпання – отцепка.
Віз – див. «**Тележка**».
Візок – возок, таратайка, тележка.
Візок шахтовий – див. «**Собака**».
Вік – возраст, жизнь (респир.).
Вікно – окно.
Вільний вишукач – вольноприискатель.
Вільновишукач – вольноприискатель.
Вільнопад – самопад, фрейфал.
Вільнопадний – самопадающий.
Вільнопадовий – фрейфальный.
Вінець – коронка.

Вінцевий – венечный, корончатый.
Вінцетримач – коронкодержатель.
Віпер – віппер.
Віпса – див. «**Шлак**».
Вір – див. «**Подкос**».
Вірвант – хомут.
в. забивний – кольцо боевое.
в. «кутній зуб» – скоба (хомут) «коренной зуб».
Віск – воск.
Вістря – острие.
Вітрення – див. «**Вентиляция**», «**Выветривание**».
Вітрило – див. «**Парус**».
Вітріння – див. «**Выветривание**».
Вітріти – див. «**Выветриваться**».
Вітровий – див. «**Вентилятор**».
Вітровиця – див. «**Вентиляция**».
Вітровичний – див. «**Вентиляционный**».
Вітровказ – анемоскоп.
Вітрогін – вентилятор.
в. пневматичний – аэровентилятор.
Вітрогінний – ветрогонщик.
Вітромір – анемометр.
Вітромірчий – анемометрический.
Вітроміряння – анемометрия.
Вітрохап – раструб.
Вітрячок – див. «**Вентилятор**».
Віяло – веер.
Вказівка – див. «**Указатель**».
Вказівник – указатель.
Вклад – див. «**Включение**».
Вкладень – вкладыш.
Включення – див. «**Включение**».
Вкочування – посадка.
Вкраплений – вкрапленный.
Вкраплiння – див. «**Включение**», «**Вкрапление**».
Вкроплений – вкрапленный.
Вкропленик – вкрапленник.
Вкропленість – вкрапленность.
Вкроплення – вкрапление.
Власник гірничого підприємства – див. «**Горнопромышленник**».
Влоговина – мульда, див. «**Седловина**».
Вміст – содержание.
Вмістилище – див. «**Вместилище**».
Вмістимість – див. «**Емкость**».
Вмістище – вместилище.
Вогнегасник – огнетушитель.
Вогнестійкий – огнестойкий.
Вогнетривалий – див. «**Огнестойкий**».
Вогнетривалість – див. «**Огнеупорность**».
Вогнетривкість – огнеупорность.
«**Вогні вічні**» – «Огни вечные».
Вода – вода.
Воднистий – див. «**Водоносный**».
Водобійний – водобой, монитор.
Відовідлив – водоотлив, отлив воды.
Водовідливалка – машина водоотливная.
Водовідливальня – установка водоотливная.
Водовідливання – водоотлив, отлив воды.
Водовмісний – водоносный.
Водовмісність – водоносность.
Водогін – водопровод.
Водограй – фонтан, див. «**Водобой**».
Вододайний – див. «**Водоносный**».
Водозакривний – водозакрывающий.
Водозбіг – водосток.
Водозбір – див. «**Бассейн**», «**Водовместилище**».
Водозбірник – зумпф водосборный.
Водозлив – водоотлив.
Водозливання – водоотлив.
Водозливний – водоотливной.
Водойма – бассейн-водоем, водовместилище.
Водолій – водолив.
Водомет – див. «**Фонтан**».
Водомий – промоина.
Водонепропускний – водонепроницаемый.
Водонепрохідний – водонепроницаемый.
Водонепрохідність – водонепроницаемость.
Водоносний – див. «**Водоносный**».
Водообіг – циркуляция.
Водопідіймальний – водоподъемный.
Водоплав – див. «**Ключ**».
Водоприймач – водоприемник.
Водоприск – водобой, див. «**Фонтан**».
Водопроникливий – водопроницаемый.
Водопроникливість – див. «**Водопроницаемость**».
Водопрохідний – водопроницаемый.
Водорий – див. «**Промоина**».
Водостеч – див. «**Водосток**».
Водостік – див. «**Водосток**».
Водосточина – див. «**Ходок косовичный**».
Водотока – водосток.
Водотолоковий відокремник – решето гарцевское.
Водотяг – див. «**Насос**».
Водотяга – див. «**Ключ**».
Водотяжний – водоподъемный.
Водотяжня – станция водоподъемная.
Водощільний – див. «**Водонепроницаемый**».
Вожай – проводник.
Возій – возчик, гонщик, див. «**Каталь**», «**Подвозчик**».
Возільник – возчик, див. «**Подвозчик**».
Волокно – волокно.

Воломіт – воломит.
Волочень – див. «**Волокуша**».
Волочіння – волочение.
Волочня – волокуша.
Волюмометр – волюмометр.
Воротар – привратник.
Воротило – водило, воротяжка.
Воротник – див. «**Привратник**».
Восковмісний – восконосный.
Восьмикіготник – восьминог.
Вплив – влияние.
Впорскування – див. «**Инъекция**».
Впорядкування – див. «**Устройство**».
Вприск – див. «**Включение**».
Вприслий – див. «**Вкрапленный**».
Вприснений – див. «**Вкрапленный**».
Впроваджування, -дження – внедрение.
Вріз – див. «**Выемка**».
Վростон – див. «**Вкрапление**».
Врубання – див. «**Зарубка**».
Вспучення – див. «**Вспучивание**».
Вставляння – вправка.
Втиск – инъекция.
Вторинний – вторичный.
Втрата – потеря.
Вуаль – вуаль.
Вугалля – див. «**Уголь**».
Вугальня – див.«**Копь каменноугольная**», «**Копь угольная**».
Вугель – див. «**Уголь**».
Вугілля – уголь.
Вугіль – уголь.
Вугільне решето – див. «**Грохот**».
Вугільний – угольный.
Вугільник – углекоп.
Вугільництво – дело угольное.
Вугільня – яма угольная.
Вуглевий – див. «**Углистый**».
Вуглевідбивалка – машина углеотбойная.
Вуглевмісний – угленосный.
Вуглевмістище – бассейн угленосный.
Вугледобування – угледобыча.
Вуглезарубувалка – углерезка.
Вуглезбагатний – углеобогатительный.
Вуглезбагатня – фабрика углеобогатительная.
Вуглезмішувальний – углесмесительный.
Вуглезмішувальня – фабрика углесмесительная.
Вуглезмішування – углесмешение.
Вуглемийний – углемойка.
Вуглемийня – углемойка (помещ.).
Вугленосний – див. «**Угленосный**».
Вуглепідіймалка – машина углеподъемная.
Вуглепідіймальний – углеподъемный.
Вуглепідойма – углеподъем.
Вуглепромисловість – углепромышленность.
Вуглепромисловий – углепромышленный.
Вуглерозбирання – углеразборка.
Вуглерубка – углерезка.
Вуглетяжний – див. «**Углеподъемный**».
Вуглетяжник – див. «**Машина углеподъемная**».
Вуглина – уголь.
Вуглистий – углистый.
Вуглище – месторождение угольное.
Вугля – див. «**Уголь**».
Вугляк – див. «**Карбонат**».
Вугляний – угольный, див. «**Углистый**».
Вуголь – див. «**Уголь**».
Вудка – удочка.
Вужчати – сжиматься.
Вузел – див. «**Узел**».
Вузол – узел.
Вузьмина – утонение.
Вухо – серьга.
В'язанка – див. «**Связка**».
В'язка – связка.
Вязкість – вязкость.
Вязнути – див. «**Вязнуть**».

Г

Гадинець – див. «**Змеевик**», «**Серпентин**».
Газ – газ.
Газистий – газообильный.
Газистість – газообильность.
Газифікувати – газо(и)фицировать.
Газівництво – производство газовое.
Газівня, -зовня – завод газовый.
Газний – газообильный.
Газність – газообильность.
Газоаналізатор – газоанализатор.
Газовий – газовый.
Газовище – месторождение газа.
Газовиявник – индикатор газа.
Газовід – див. «**Газопровод**».
Газовідбірник – газоотделитель.
Газо(в)ловник – улавливатель газа.
Газовмісний – газоносный.
Газовмісність – газоносность.
Газозахисний – газозащитный.
Газоіндикатор – индикатор газа.
Газолінарня – завод газолиновый.
Газомет – фонтан газовый.
Газомір – газомер.
Газонепрохідний – газонепроницаемый.
Газоносність – див. «**Газоносность**».
Газопровід – газопровод.
Газоскупчення – суффляр.

Гак – крюк, див. «**Зацепка**».
Галда – див. «**Отвал**».
Галерія – галлерея.
Галка – катышек.
Гальмівний – торма(о)зной.
Гальмівний – торма(о)зильщик.
Гальмівничий – див. «**Торма(о)зильщик**».
Гальмо – тормаз.
Гальмовець – кошка.
Гальмовий – торма(о)зной.
Гальмування – торма(о)жение.
Гальмувач – приспособление тормозное.
Гамазея – див. «**Магазин**».
Гамарний – див. «**Металлургический**».
Гамарник – див. «**Плавильщик**».
Гамарня – завод железоделательный, див. «**Завод железоплавильный**», «**Завод металлоплавильный**», «**Завод плавильный**», «**Печь доменная**».
Гамарство – див. «**Металлургия**».
Ганчарка – глина гончарная.
Гаріло – див. «**Шлак**».
Гаріль – див. «**Шлак**».
Гасильник – тушитель.
Гаска – лампа керосиновая.
Гаслівничий – сигналист.
Гасло – сигнал.
Гаслування – сигнализация.
Гаслувач – указатель сигнальный.
Гасник – див. «**Лампа керосиновая**».
Гасниця – див. «**Лампа керосиновая**».
Гасопровід – керосинопровод.
Гачок – крючок, див. «**Прицепка**».
Гезенок – див. «**Гезенк**».
Геолог-розвідник – геолог-разведчик.
Геолог-розвідчик – див. «**Геолог-разведчик**».
Гирло – устье, див. «**Начало**».
Гідратор – гидратор.
Гідросепаратор – гидросепаратор.
Гірло – див. «**Устье**».
Гірний – див. «**Горный**».
Гірник – горнорабочий, рабочий горняк, див. «**Рудокоп**».
Гірнина – порода горная.
Гірництво – дело горное, искусство горное, див. «**Горнозаводство**», «**Горнопромышленность**», «**Производство горное**», «**Промысел горный**».
Гірниця – див. «**Каменоломня**».
Гірнича промисловість – горнопромышленность.
Гірничо-заводський – див. «**Горнозаводский**».
Гірничий – горнозаводский, горный (промысел), див. «**Горнопромышленный**».
г. землемір – див. «**Маркшейдер**».
г. промисловець – горнопромышленник.
Гірничний – див. «**Горнопромышленный**», «**Горнозаводский**».
Гірничник – горнослужащий.
Гірнодобувний – горнодобывающий.
Гірнопромисловець – горнопромышленник, див. «**Горнозаводчик**».
Гірнопромисловий – горнопромышленный.
Гірнопромисловість – горнопромышленность.
Гірнорозвідковий – горноразведочный.
Гірнорозвідництво – дело горноразведочное.
Гірнорятівний – горноспасательный.
Гірнорятівництво – дело горноспасательное.
Гірнотехнічний – горнотехнический.
Гірня – разработка горная, див. «**Каменоломня**», «**Копь**».
Гірняк – див. «**Горнорабочий**», «**Рабочий горняк**».
Гірський – горный.
Гладильце – гладильник.
Гладій – див. «**Гладильник**».
Глей – див. «**Глина легкоплавкая**», «**Глина фарфоровая**».
Глиба – див. «**Шток**».
Глибина – глубина.
Глибиновказ – указатель глубины.
Глибиномір – глубиномер.
Глибити – глубить.
Глибосмок – насос глубокий.
Глина – глина.
Г. порцелянова – див. «**Каолин**».
Глинарня – див. «**Глинница**».
Глинисько – дпв. «**Глинница**».
Глинище – глинница, карьер глиняный, копь глиняная, месторождение глины.
Глинизаційний – глинизирующий.
Глинизувати, -нувати – глинизировать.
Глинники – див. «**Карьер глиняный**».
Глинокопач – глинокоп.
Глинокопня – карьер глиняный.
Глиномішалка – глиномешалка.
Глинорізка – машина глинорезная.
Глиняк – див. «**Глинница**», «**Пелит**», «**Сланец глинистый**».
Глинястість – глинистость.
Глоба – див. «**Клин**».
Гловень – матка, верхняк.
Глушник – див. «**Глушитель**».
Глянсувати – див. «**Полировать**».
Гніздище – див. «**Горст**».
Гніздо – гнездо, седло нижнее.
Гніздо – див. «**Башмак**», «**Горст**», «**Серьга**».

Гніт – пресс.
Гніт фільтрувальний – див. «**Фильтр-пресс**».
Гнітниця – пресскопф.
Говірник – труба говорная.
Голівка – див. «**Головка**».
Голка – игла.
Голова залізна – шляпа железная.
Головка – головка.
Головниця – див. «**Выход ключей**», «**Ключ**».
Голодянка – див. «**Соль каменная**».
Горбоватень – увал.
Горбоватневий – увальный.
Горен – див. «**Печь обжигательная**».
Горизонт – див. «**Горизонт**».
Горіх – орех.
Горішник – орех (сорт угля).
Горішник – див. «**Уголь орешковый**».
Горішняк – див. «**Орех**».
Горло – устье.
Горловина – раструб.
Горловище – див. «**Устье**».
Горн – див. «**Печь известеобжигательная**».
Горнило – див. «**Печь плавильная**».
Горно – див. «**Печь обжигательная**».
Горобець – горобец.
Горове – горовое.
Горовець – чулан.
«**Горовий**» – див. «**Горный**».
Горовик – верховой, рабочий верховой.
Горотвір – див. «**Порода горная**».
Горст – горст.
Горючий – горючий.
Господарство – хозяйство.
Гостриця – див. «**Лезвие**».
Гострій – острие, див. «**Лезвие**».
Гостряк – перо, пика.
Готування – подготовка.
Гра – игра.
Грабар – землекоп.
Граблі – грабли.
Градівка – див. «**Галь**».
Градільня – градир.
Грайний – фонирующий.
Гранення – див. «**Шлифовка**».
Гранкування – огранка.
Гранувалка – машина гранильная.
Гранувальня – мастерская гранильная.
Гранчак – див. «**Брекчия**».
Графіт – графит.
Графітовище – месторождение графита.
Графітовмісний – графитосодержащий.
Гребло – гребок.
Гремкий – див. «**Гремучий**».
Гремлячий – див. «**Гремучий**».
Гремучий – див. «**Гремучий**».
Гримучий – гремучий.
Грімучий – див. «**Гримучий**».
Громучий – див. «**Гримучий**».
Грубість – мощность (пласта).
Груб(н)ість – крупность.
Грубодробарка – машина крупнодробильная.
Грубозернястий, -нистий – крупнозернистый.
Грубшати, -бніти – роздуваться.
Груда – див. «**Глыба**», «**Кусок**».
Грудка – кусок, див. «**Глыба**».
Грудкуватість – кусковатость.
Грудомах – див. «**Кусок**».
Груз – див. **Камень**.
Грузнути – див. «**Вязнуть**».
«**Груша**» – «груша».
Грязь – див. «**Грязь**».
Губа – губа.
Губи – козырек.
Гужва – див. «**Канат**».
Гуля – див. «**Желвак**».
Густість – див. «**Вязкость**».
Густотопкість – густоплавкосте.
Гута – див. «**Печь доменная**», «**Печь плавильная**».

Ґ

Ґвинт – винт.
Ґезенк – гезенк.
Ґельґа – ривелен.
Ґенератор – генератор.
Ґерд – герд.
Ґніт – затравка, фитиль, шнур.
Ґрабен – грабен, впадина сбросовая.
Ґрайфер – грейфер.
Ґранатка – гранатка.
Ґраніт – гранит.
Ґризудинаміт – гризудинамит.
Ґризуметрія – гризуметрия.
Ґризутин – гризутин.
Ґрифон – грифон.
Ґрунт – почва.
Ґрунтвага – див. «**Уровень**».
Ґрунтоноска – грунтоноска.
Ґуз – див. «**Узел**».

Д

Давання дозами – див. «**Дозирование**».
Давило цідильне – див. «**Фильтр-пресс**».
Дармой – грохот.
Дармоювання – грохочение.
Дармоювати – грохотить, просеивать.

Дбальник – старатель.
Дбальницький – старательский.
Двері – дверь.
Двигун – див. «**Двигатель**».
Двір – двор.
Двобічний – двусторонний.
Двоводневий сульфід – сероводород.
Двовушник – бадья на 2 уха.
Двоколійка – дорога двопутная.
Двоколійний – двупутный.
Двокрилий – двукрылый.
Дволанка – строп.
Двооксид вуглецевий – углекислота.
Двооксид сірчаний – газ сернистый.
Двоперий – двуперый.
Двопутний – див. «**Двупутный**».
Двочинний – двудействующий.
Дженджерувати – див. «**Маневрировать**»
Джерело – источник, ключ.
Джерелястий – богатый источниками.
Дзвін – колокол.
Дзьобак – кирка, див. «**Кайла**».
Дзьобань – див. «**Кирка**».
Дзюб – наконечник (молотка, кайлы).
Дзюбанець – пика.
Дзюбець – зубок (у кайлы).
Дзюбок – див. «**Кирка**».
Дзюр – див. «**Источник**», «**Ключ**».
Дебіт – дебит.
Дегідратор – дегидратор.
Дегідрація – дегидрация.
Дезинтеґратор – дезинтегратор.
Дезинтеґрація – дезинтеграция.
Дека – дека.
Декантат – декантат.
Декантатор – декантатор.
Декантація – декантация.
Декантувати, -ся – декантировать, -ся.
Деклінатор – деклинатор.
Деклінаторія – деклинатория.
Деклінація – див. «**Отклонение**».
Денний – донный.
Денсиметричний – денсиметрический.
Денудація – денудация.
Депресіометр – депрессиометр.
Дерево – лес (материал).
Державець ділянки – отводопользователь.
Державка – державка.
Держак – рукоятка, ручка.
Держално – рукоятка,
Держално до молотка – див. «**Молотовище**».
Державло – черен.
Деркач – див. «**Трещетка**».
Дернинний – див. «**Торфяной**».
Дернинник – див. «**Торфяник**».
Дерниння – див. «**Торф**».
Дестиляція – перегонка.
Десятник – десятник.
Детонатор – детонатор.
Детонація – детонация.
Детонування – детонация.
Детонувати – детонировать.
Детрит – детрит.
Дефлеґматор – дефлегматор.
Дефлектор – дефлектор.
Дефляґрація – дефлаграція.
Дикар – камень дикий.
Димати – див. «**Качать насосом**».
Динаміт – динамит.
Динамометр – динамометр.
Дислокація – дислокация.
Дислокувати – дислоцировать.
Дихальний – дыхательный.
Дишний – дыхательный.
Дізнавальний – див. «**Изыскательский**».
Ділетка – заходка.
Дільниця – отвод, участок.
Ділянка – отвод.
Діра – див. «**Скважина**», «**Шпур**».
Діркувальний – перфораторный.
Діркування – перфорирование.
Діркувати – перфорировать.
Діркувач – перфоратор.
Діркувачевий – перфораторный.
Діямант – алмаз.
Діямантовий – алмазный.
Діямантовмісний – алмазоносный.
Дмухало – див. «**Воздуходувка**».
Дмуховка – див. «**Воздуходувка**».
Днище – дно.
Дно – дно.
Доба – див. «**Возраст**».
Добивання – добивка.
Добирання – отборка.
Добирати – див. «**Сортировать**».
Добича – див. «**Добыча**».
Добір – ассортимент, отборка, див. «**Сортировка**».
Добірник – отборщик.
Добірниця – див. «**Сортировка**».
Доброродний – благородный.
Добуванка – див. «**Добывание**».
Добування – добывание, добыча, див. «**Разработка**».
Добування золота – див. «**Золотопромышленность**».
Добувати, -бути, -бити – добывать, разрабатывать, див. «**Извлекать**».
Добувний, -вальний – добывающий.
Добуток – выход.
Довбалка – станок долбежный.

Довбало – часть долбежная (станка).
Довбання – долбление.
Довбати – долбить.
Довбило – див. «**Долото**».
Довбня – балда, чекмарь.
Довгополум'яний – длиннопламенный.
Доведення – доводка.
Доверчення – див. «**Добуривание**».
Доверчувати – див. «**Добуривать**».
Довідка – див. «**Разведка**».
Довіз – подвозка, див. «**Доставка**».
Доводити, -вести – доводить, -вести.
Доводовий – доводной.
Довозити – див. «**Доставлять**».
Догірний – восходящий.
Догляд – надзор.
Доглядач – смотритель.
Додаток – присадка.
Додільний – нисходящий, спускной.
Додроблювання – додрабливание.
Дозатор – дозатор, ларь мерительный.
Дозівник – ларь мерительный.
Дозорець – див. «**Смотритель**».
Дозорчий – див. «**Смотритель**».
Дозування – дозирование.
Докидальник – подкидчик.
Доломіт – известняк доломитовый, доломит.
Долосхідчастий – почвоуступный.
Долото – долото.
Долотовертач – переместитель (для поворач. долота).
Долотування – долочение.
Долотчастий, -туватий – долотчатый.
Домішка – подмесь.
Доплив – приток.
Дорідність – див. «**Крупность**».
Досвердлювання, -длення – добуривание, подбурка.
Досвердлювати, -длити – добуривать, подбуривать.
Дослід – исследование, див. «**Разведка**».
Досліджування – исследование.
Досліди – див. «**Изыскания**».
Дослідний – див. «**Изыскательский**».
Дослідник – див. «**Изыскатель**».
Дослідницький – див. «**Изыскательский**».
Достава – доставка.
Доставка – див. «**Доставка**».
Доставляти, -вити – доставлять, -вить.
Достачати – див. «**Доставлять**».
Доступний – доступный.
Доступність – доступность.
Дотик, -кання – див. «**Соприкосновение**».
Доточування, -чення – наращивание.
Дошка – доска.
Дощівник – дождевик.
Дощування – орошение.
Дощувати – орошать.
Драбина – лестница.
Драбиновня – отделение лестничное.
Драґа – драга.
Драґер – драгер.
Драґівник – мастер дражный.
Драґівництво – дело дражное.
Драґлі – студень.
Драґобудівництво, -ування – драгостроительство.
Драґовий – дражный.
Драґування, -ґовання – драгирование.
Драґувати – драгировать.
Дрібнити – див. «**Дробить**».
Дрібніння, -нення – измельчение.
Дрібніти – измельчать.
Дрібнозалучений – мелковкрапленный.
Дрібнозернистий – мелкозернистый, тонкозернистый.
Дрібнопрожилки – мелкопрожил.
Дрібнопрожилковий – мелкопрожильный.
Дрібносортий – мелкосортный.
Дрібняк – мелочь.
Дрібок – див. «**Кусок**».
Дріб'язок – мелочь.
Дрігвак – гура, накипь.
Дробарка – дробилка, машина дробильная, мельница дробильная.
Дробак – инструмент дробящий.
Дрил-келер – дрилл-келлер.
Дробарний, -бильний – дробильный.
Дробарня – дробильная, завод дробильный, фабрика дробильная, отделение дробильное.
Дробач – дробитель.
Дробити – дробить.
Дробіння, -блення – бойка, дробление, див. «**Измельчение**».
Дрововіз – дрововоз.
Другорядний, -довий – див. «**Вторичный**».
Друк – див. «**Шест**».
Дряпання – царапание.
Дудка – дудка, яма узкая.
Дужка – дужка.
Дужки – лучи.
Дужник – тюббинг.
Дуча – див. «**Шахта**».
Дучка – лунка.
Душ – душ.
Дюрова криниця – див. «**Скважина буровая**».

Е

Ежектор – эжектор.
Ексгавстер – эксгаустор.
Екскаватор – экскаватор.
Експлозія – див. «**Взрыв**».
Експлуатація – эксплоатация.
Експльозив – эксплозив.
Експльозійний – див. «**Взрывчатый**».
Екстраґувати – экстрагировать.
Екстрактор – экстрактор.
Екстракторня – экстракторная.
Екстраліт – экстралит.
Ексудація – эксудация.
Елеватор – элеватор.
Елеваторник – элеваторный.
Електричний – электрический.
Електровня – электростанция.
Електродетонатор – электродетонатор.
Електродіркувач – электроперфоратор.
Електрокрут – электролебедка.
Електромотор – электромотор.
Електроперфоратор – электроперфоратор.
Електрорушій – электродвигатель.
Електросвердління – электробурение.
Електросвердло – электробур.
Електросвердлувалка – машина электробурильная.
Електросмок – электронасос.
Електротампон – электротампон.
Електротяг – электровоз, локомотив электрический.
Емпульсатор – эмпульсатор.
Емпульсія – эмпульсия.
Енергія – энергия.
Ерліфт – эрлифт.
Естокада – эстокада.
Ефелепереробня – завод эфельный.
Ефель – эфель.
Ефельний – эфельный.

Ж

Жабка – «лягушка».
Жало – жало, див. «**Лезвие**», «**Острие**».
Жарівка – лампа накаливания.
Жаровня – печь-жаровня.
Жезло – жезл.
Желятин-динаміт – желатин-динамит.
Жеода – жеода.
Жердина – шест.
Жерело – див. «**Источник**», «**Ключ**».
Жертина – див. «**Шест**».
Жерть – див. «**Водило**».
Живе срібло – ртуть.
Живець – див. «**Источник**», «**Ключ**».
Живильник – питатель.
Живосрібина – амальгама.
Живосрібловище – месторождение ртути.
Живосріблярня – завод ртутный.
Живосрібнення – амальгамация.
Живосрібник – амальгаматор.
Живосрібнильний – амальгамировальный.
Живосрібнильня – отделение амальгамационное, фабрика амальгамационная.
Живосрібнити – амальгамировать.
Живосрібництво – дело ртутное.
Жигало – див. «**Жигало**».
Жила – жила, див. «**Источник**».
Жилка – жила.
Жиловий – жильный.
Жильний – жильный.
Жильник – кабель.
Жильнико(і)вня – отделение кабельное.
Жолоб – желоб.
Жолобкуватий – див. «**Желобчатый**».
Жолобчастий – желобчатый.
Жовно – желвак, пропуск.
Жмут – див. «**Связка**».
Жужелиця – жужелица, шлак.
Жужіль – шлак.
Жужлі – див. «**Шлак**».
«**Жуки**» – див. «**Узлы**».
Жупа – див. «**Варница соляная**», «**Завод солеваренный**», «**Копь каменносоляная**», «**Ломка**», «**Солеварня**».
Жупище – див. «**Яма соленая**».
Журавель – очеп.
Журавець – див. «**Очеп**».
Журнал – журнал.

З

Забетонувати – забетонировать.
Забивання, -биття – закупорка, осаживание забивкой, див. «**Забойка**».
Забивач – див. «**Забойник**».
Забій – див. «**Забой**».
Забійка – залог.
Забійник – див. «**Забойщик**», «**Забойник**».
Забір – забирка.
Забрудненість – загрязненность.
Забруднення – загрязнение.
Забутка – див. «**Крепление бутовое**».
Забутовання – забутка.
Забутовувати – забучивать.
Завала – див. «**Осыпь**».
Завалення – див. «**Завал**».
Завалистий – обрушливый.
Заваль – див. «**Обрушение**».

Завалювання, -лення – обрушение.
Завалювати, -лити – обваливать, обрушивать.
Завалля – див. «**Осыпь**».
Завантажування – загрузка.
Заверт – див. «**Заворот**».
Зависання, -снення – зависание.
Завідний – заводной.
Завідня – див. «**Водило**».
Завідський – див. «**Заводской**».
Завідувач – заведующий.
Завійка – див. «**Завиток**».
Заводження, -ведення – заводка, заведение, див. «**Включение**».
Заводнювання, -нення – див. «**Орошение**», «**Обводнение**».
Заволікання – див. «**Затаскивание**».
Заворітка – див. «**Заворот**».
Заворітник – див. «**Привратник**».
Заворітній – див. «**Привратник**».
Загадник – див. «**Нарядчик**».
Загадовня – див. «**Нарядная**».
Загачна – див. «**Крюк**».
Заглиб – див. «**Углубка**».
Заглиба – див. «**Углубка**».
Заглибина – углубка, див. «**Каверна**».
Заглиблювання – внедрение, углубка, углубление.
Заглиблювати, -бити – углублять.
Заглибний – углубочный.
Заглибня – отделение углубочное.
Заглибняк – шток стоячий.
Заглубина – див. «**Углубка**».
Заглублення – див. «**Углубка**».
Загор(а)яність – загораемость.
Загородник – заградитель.
Загор(а)ятися, -рітися – загораться.
Загострювання, -рення – заострение, приострение.
Загрузати – див. «**Вязнуть**».
Задавлювати – див. «**Задавливать**».
Задирання – задирка.
Задуха – удушье.
Задушливий – удушливый.
Займатися – воспламеняться, загораться.
Займистість – воспламеняемость, загораемость, способность воспламенительная.
Зайнятися – воспламениться, загореться, див. «**Вспыхивать**».
Зайчик – див. «**Курок**».
Заказник – див. «**Приказчик**».
Закид – заброс.
Закидати – див. «**Забирать**».
Заківка – див. «**Наконечник**».
Закіп – див. «**Шахта**».
Закіпна яма – див. «**Зумпф**».
з. колодязь – див. «**Зумпф**».
Закіпник – див. «**Шахтер**».
Заклад – див. «**Отложение**».
Закладанка – закладка (материал для закладки).
Закладання, -дення – закладка, заложение.
Закладати, -класти – забирать (стенки) затягивать (обаполами), закладывать.
Закладина – закладка (результат).
Закладини – заложение, див. «**Закладка**».
Закладка – колбаска, див. «**Закладка**».
Закладний – закладочный.
Заклинцьовувати – див. «**Заклинивать**».
Заклинювання, -нення – заклинка, раскалинка.
Заклинювати, -нити – заклинивать.
Закло – вдирка.
Заклування – вдирка.
Законтурування – оконтурение.
Законтурувати – оконтуривать.
Закопування, -пання – закопка, задавание шурфов.
Закопувати, -копати – задавать.
За кососколом – по струе.
Закрива – заслона.
Закривання, -риття – закрытие.
Закривка – затвор.
Закривлення – див. «**Искривление**».
Закріплина – крепление.
Закріп – крепление.
Закріплення – крепление.
Закріплювання, -лення – закрепление, крепление.
Закріпляти, -пити – закреплять, див. «**Крепить**».
Закрут – заворот, завиток, див. «**Виток**», «**Выгиб**».
Закрутень – див. «**Завиток**».
Закруток – див. «**Завиток**».
Залягати – див. «**Залегать**».
Залеглість – див. «**Залегание**».
Залеж – див. «**Залегание**».
Заливальний – див. «**Заливочный**».
Заливання, -ливання – заливка.
Заливник – фонарь заливочный.
Заливчий, -вний – заливочный.
Зализень – зализ.
Залишання, -шення – забрасывание.
Залишок – остаток.
Заліж – див. «**Залежь**».
Залізнистий – железосодержащий.
Залізниця – дорога железная.
Залізняк – руда железная, железняк.
Залізо – железо.
Залізовина – див. «**Руда железная**».
Залізовмісний – железосодержащий.

Залізокопня – копь железная.
Залізоносний – див. «**Железосодержащий**».
Залізопромисловість – железопромышленность.
Залізорудище – месторождение железных руд.
Залізорудний – железорудный.
Залізорудництво – дело железорудное.
Залізотопня – завод железоплавильный.
Залізощільниця – кувелляция.
Залізуватий – див. «**Железосодержащий**».
Залізястий – железосодержащий.
Залучення – включение.
Заляг – див. «**Залежь**».
Заляга – див. «**Залежь**».
Залягання – див. «**Залегание**».
Зальбанд – зальбанд.
Замагнетовування, -тування – замагничивание.
Замикання – див. «**Закрытие**».
Замикач – замыкатель.
Замір – замер.
Замірня – станция замерная.
Замірювання – замер.
Замірювати, -ряти, -рити – замеривать.
Заміряльник – замерщик.
Замітовувати, -тувати – забирать стенки.
Замок – замок.
Заморожування, -ження – замораживание.
Заморозь – див. «**Мерзлота**».
Замоцювати – див. «**Закреплять**».
Замулинець – див. «**Трепел**».
Замулювання, -лення – заиливание.
Замулювати, -лити – заиливать, -лить.
Замуровування – закладка камнем на растворе.
Замуровувати, -рувати – закладывать.
Замурування – заделка (камнем).
Занечищеність – загрязненность.
Занечищення – засорение, загрязнение.
Запад – див. «**Падение**».
Западина – впадина, див. «**Грабен**».
Западок – карман (для вылавливания золота).
Запал – отпалка, див. «**Затравка**».
Запалахкотіти – див. «**Вспыхивать**».
Запалення – див. «**Отпалка**».
Запалимість – див. «**Воспламеняемость**».
Запалка – папироса (динамита).
Запальний – див. «**Горючий**».
Запальник – воспламенитель, див. «**Запальщик**».
Запальність – воспламеняемость.
Запалювання, -лення – паление, затравка (процесс).
Запалювати, -лити – воспламенять.
Запалюватися, -литися – див. «**Загораться**».
Запаляч – див. «**Ламповщик**».
Запас – запас.
За(під)пальник – пальник.
Запір – див. «**Запор**».
Заплішування – див. «**Заклинка**».
Заплішувати – див. «**Заклинивать**».
Запобіжливість – предохранительность.
Запобіжний – предохранительный.
Запобіжник – предохранитель.
з. крутневий – шкивоизбегатель.
Запона – парус (занавеска для распределения воздуха).
Запора – запор.
Заправа – заправка, заряжение (ламп).
Заправляння, -лення – вправка, заправка, заряжение (ламп).
Заправляти, -вити – заправлять.
Заправня – отделение заправочное.
За простягом – по простиранию.
Запряг – упряжка, див. «**Упряжь**».
Запускальник – устройство пусковое.
Зарва – див. «**Глыба**».
Заруб – вруб, зарубка, подбой.
Зарубка – див. «**Зарубка**».
Зарубний – врубовой.
Зарубувалка – машина врубовая, врубмашина.
Заруб(уваль)ник – зарубщик.
Зарубування, -бання – засечка.
Зарубувати, -бати – вырубать, засекать, зарубить.
Заруднювання, -нення – оруд(е)нение.
Засаджування, -дження – задавка, -ливание.
Засаджувати, -дити – задавливать.
Засвердлень – шпион (бур спиральный).
Засвітник – зажигатель.
Засилковий – див. «**Крепежный**».
Засилок – див. «**Крепление**».
Засипальник – засыпщик.
Засипання – загрузка, засыпка.
Засік – ларь, див. «**Бункер**», «**Засечка**».
Заскочка – собачка.
Заскочне колесо – храпчатка.
Заскочник – храпчатка.
Заслін – див. «**Заслона**».
Заслона – буфет, загородка, заслона, див. «**Щит**».
Заслонення – див. «**Закрытие**».
Засмоктування, -тання – засасывание.
Засолення – соленость.
Заставка – щит.
Застережний – сторож.
Застій – застой.

Застоюватися – див. «**Застаиваться**».
Застрягати, -гнути – вязнуть.
Застуження – див. «**Замораживание**».
Заступа – див. «**Щит**».
Заступень – див. «**Рукоятка лопаты**».
Заступилно – рукоятка лопаты.
Засувка – задвижка.
Засяг – див. «**Область**».
Затамовування, -мування – затампонирование.
Затамовувати, -мувати – затампонировать.
Затампоновування – затампонирование.
Затампонувати – затампонировать.
Затикання – див. «**Закупорка**», «**Забойка**».
Затильний – див. «**Хвостовой**».
Затискання, -снення – задавка.
Затискатися, -снутися – задавливаться (породой, о клетях).
Затискач – зажим, зажимок.
Затиснення – див. «**Защемление**».
Затичка – болван, пробка.
Затичка – див. «**Забойка**».
Затопляння, -лення – затопление.
Затримний – задерживающий.
Затримувач – удерживатель, аппарат задерживающий, задерживатель.
Затрубний – затрубный.
Затруб’я – пространство затрубное.
Затула – див. «**Закрытие**», «**Щит**».
Затягання, -гнення – затаскивание.
Захисний – обсадной.
Захисник – предохранитель (пылевой).
Захист – див. «**Убежище**».
Захисток – убежище.
Захищання – обсадка.
Захоплювання, -лення – захват.
Захоплювати, -пити – захватывать.
Зацямрувати – забирать венцами.
Зачавлювати – див. «**Задавливать**».
Зачепа – захват, зацепка.
Зачепити – зацеплять.
Зачищання, -щення – зачистка.
Зачіпка – зацепка.
Зачіплювання, -лення – захват (зацепление).
Зачіплювати, -пити – зацеплять.
Зачіплювач – приспособление зацепное.
Зачіпний – зацепной.
Зачіпники – крючья захватывающие.
Зашивання, -шиття – расшивка, зашивка.
Зашивати, -шити – див. «**Забирать**».
Зашивка – див. «**Зашивка**».
Заших – забуривание, застаивание.
Зашиховання, -хування – забуривание.
Зашиховуватися, -хуватися – застаиваться, забуриваться.
Зашліфовання, -фування – зашлифовка, -вывание.
Зашлюзовий – зашлюзовый.
Зашморг – штроп.
Защекання – защемление.
Защік – захват (труб породой), защемление, ущемление.
Защікувати, -кнути – захватывать.
Защільник, -оворoть – сальник-вертлюг.
Заявник перший – первый заявитель.
Збагатня – фабрика обогатительная.
Збагатний – обогатительный.
Збагачня – фабрика обогатительная.
Збагачувальня – установка обогатительная.
Збагачуваність – обогащаемость.
Збагачування, -чення – обогащение, обграживание.
Збагачувати – обогащать.
Збагачувач – обогатитель.
Збагащати – див. «**Обогащать**».
Збивання – сбивание.
Збирання – съемка (амальгамы).
Збігання – сбегание.
Збідніння – обеднение.
Збіднювати, -нити, -ніти – разъубоживать.
Збійка – див. «**Сбойка**».
Збім – слом.
Збірання – див. «**Скопление**».
Збірник – коллектор, сборник.
Збірниця устійна – резервуар отстойный.
Збочення – див. «**Отклонение**».
Збризкувач – дождевик.
Збурити – проагитировать.
Збурник – агитатор.
Збурювальня – отделение агитационное.
Збурювання, -ряння, -рення – агитация.
Збурювати, -ряти – агитировать.
Збурювач – агитатор.
Звалище – отвал.
Звивання – свивка.
Звислий – див. «**Висячий**».
Звисний – свисающий.
Звиток – свивка.
Звиття – плетение, свивка.
Звихнення – див. «**Отклонение**».
Звід – очеп.
Звій – виток, див. «**Завиток**».
Звітрілий – выветрелый.
Звітрюваність – выветриваемость.
Звітрювання, -ре(і)ння – выветривание.
Звітрюватися, -ритися – выветриваться.
Зволоження – увлажнение.
Зволок – див. «**Спуск**».
Звохчувати – див. «**Увлажнять**».
Зв’язкість – див. «**Вязкость**».
Зв’язь – див. «**Крепость**».

Згарки – див. «**Огарки**».
Згиб – див. «**Флексура**».
Згір'я – див. «**Скат**».
Згористість – див. «**Скат**».
Згоріти – див. «**Выгорать**».
Згортання – огребка.
Згортачка – тарелка, сгребатель.
Згрібання – сгребка.
Згрібачка – сгребатель.
Згромадження – див. «**Скопление**».
Згущування, -щення – сгущение.
Згущувач – сгуститель.
Здатність бризантна – свойство бризантное.
з. займатися – способность воспламеняться.
Здекантувати – сдекантировать.
Здіймальний – съемный.
Здійманий – съемный.
Здіймання – съемка.
Здобич – див. «**Добыча**», «**Добывание**».
Здобича – див. «**Добыча**».
Здобування, -буття – добывание, див. «**Тартание**», «**Добыча**», «**Извлечение**».
Здобувати, -бути – добывать, див. «**Тартать**», «**Извлекать**».
Здобувна спроможність – добычеспособность.
Здобуткоспроможність – добычеспособность.
Здобутність – добываемость.
Здобуток – выдача, добыча.
Здрібнити – измельчать.
Здрібнювальний – измельчающий.
Здрібнювальня – завод измельчительный.
Здрібнювання, -нення – измельчение.
Здрібнювати, -нити – измельчать.
Землекопниця – див. «**Экскаватор**».
Землесмок – землесос.
Землечерпниця, -палка – землечерпалка.
Земляновугільний – див. «**Каменноугольный**».
Земляновуглище – див. «**Месторождение каменноугольное**».
Земний віск – озокерит.
Зерно – зерно.
Зетак – долото зетовое.
Зігрівання – самонагревание.
Зійти – сходить.
Зім'яття – смятие.
Зірвання – срыв.
Зірванці – орлы (сорв. ваг.).
Зірвати – див. «**Взрывать**».
Зірчатка напрямна – звездочка направляющая.
Зіскакування – соскакивание.
Зісув – див. «**Сдвиг**».
Зіткнення – соприкосновение.
Злагода – устройство.
з. остудна – див. «**Охладитель**».
Злагоджування, -ження – устройство.
Зламання – слом.
Зливання – декантация.
Зливати, -ся – декантировать.
Зливниця – помойница.
Зливач – декантатор.
Зливок – слиток, декантат.
Злім – излом, див. «**Глыба**».
Зліпак – конгломерат.
Зліпище – див. «**Конгломерат**».
Зліпінець – див. «**Конгломерат**».
Зліпняк – див. «**Конгломерат**».
Злож(ж)а – див. «**Залежь**».
Зложище – залежь, див. «**Залегание**».
Злом – див. «**Отлом**», «**Слом**».
Злото – див. «**Золото**».
Злудень – див. «**Апатит**».
Злука – соединение.
Злучак – замок (каната).
Злучень – переводник.
Злучник – сердыш, «лукошко».
з. підіймальний – муфта подъемная.
Зменшливий – убывающий.
Змив – смыв.
Змивання, -миття – смыв.
Зминання – смятие.
Зміднений – омедненный.
Зміцнення – омеднение.
Змійовик – див. «**Серпантин**», «**Змеевик**».
Зміна – смена, упряжка.
Зміцнити – див. «**Закрепить**».
Зміцнювання – див. «**Крепление**».
Зміцнювати – див. «**Крепить**».
Змішувач – смеситель.
Змочування, -чення – смачивание.
Знайдення – див. «**Открытие**».
Знак – знак.
Знахід – находка (процесс), див. «**Открытие**».
Знахідка – находка.
Знаходження – находка (процесс).
Значій – отметчик.
Значіння – маркировка.
Значка – маркировка.
Знеосаджування, -дження – див. «**Обезвреживание**».
Зневоднювальний – обезвоживающий.
Зневоднювання, -нення – дегидрация, обезвоживание.
Зневоднювач – дегидратор, обезвоживатель.
Зневоложування – обезволаживание, отвлажнение.
Зневтралізування – див. «**Нейтрализация**».

Зневуглецьовувати, -цювати – обезуглероживать.
Знезалізнювати, -нити – обезжелезивать.
Знезолочений – обеззолоченный.
Знепопелювання – обеззоливание.
Знеруднювання, -днення – обезруживание.
Знесення – снос.
Знесірковування – обессеривание.
Знесірчування – обессеривание.
Знефосфорювання – обесфосфоривание.
Знешкоджування, -дження – обезвреживание.
Знижання, -ження – снижение.
Зношення – снос, див. «**Денудация**».
Золота руда – див. «**Россыпь золотая**».
Золотий – золотой.
Золотий пісок – див. «**Россыпь золотая**».
Золотий промисел – золотопромышленность.
Золотинка – золотинка.
Золотистий – див. «**Золотой**».
Золотище – месторождение золота, россыпь золотая, копь золотая.
Золоті копальні – див. «**Прииск золотой**».
Золотнистий – див. «**Золотоносный**».
Золотнищевий – золотороссыпной.
Золотня – див. «**Копь золотая**».
Золото – золото.
Золотовилучальня – фабрика золотоизвлекательная.
Золотовилучний – золотоизвлекательный.
Золотовитяжний – золотоизвлекательный.
Золото(в)ловник – золотоуловитель.
Золотовмісний – золотоносный.
Золотовмісність – золотоносность.
Золотодайный – див. «**Золотоносный**».
Золотодобування – золотодобыча.
Золотодобувний – золотодобывающий.
Золотожильний – золотожильный.
Золотокопальня – див. «**Прииск золотой**».
Золотокопня – прииск золотой, рудник золотой.
Золотолов – див. «**Золотоискатель**».
Золотоловний – золотоулавливающий.
Золотоловник – аппарат золотоулавливающий, прибор золотоулавливающий.
Золотомийний – золотопромывальний.
Золотомийниця – кулибин(к)а.
Золотомисливець – див. «**Золотоискатель**».
Золотоносний – див. «**Золотоносный**».
Золотоосадник – осадитель золота.
Золотоперемивання – див. «**Золотопромывание**».
Золотоперемивач – див. «**Золотопромывальщик**».
Зопотоперемивний – див. «**Золотопромывальний**».
Золотопромивальня – золотопромывальня, фабрика золотопромывочная.
Золотопромивання – золотопромывание.
Золотопромивач – див. «**Золотопромивальщик**».
Золотопромивний – золотопромывальный, -вательный.
Золотопромивник – золотопромывальщик.
Золотопромисел – див. «**Золотопромышленность**».
Золотопромисловець – золотопромышленник.
Золотопромисловый – золотопромышленный.
Золотопромисловість – золотопромышленность.
Золоторудище – месторождение золоторудное.
Золоторудний – золоторудный.
Золоторудництво – дело золоторудное.
Золотошукальний – золотоискательный.
Золотошукач – золотоискатель.
Золотяр – золотничник.
Золя – див. «**Рассол**».
Зона – зона.
Зональний – див. «**Зональный**».
Зонд – зонд.
Зондувальний – зондировочный.
Зондування – зондирование.
Зоновий – зональний.
Зорити – визировать.
Зрив – див. «**Взрыв**».
Зривання – срыв.
Зриналка – машина флотационная.
Зринальний – флотационный.
Зринальня – отделение флотационное, установка флотационная.
Зринання – флотация.
Зрівноважування, -ження – уравновешивание, балансировка.
Зрісток – сросток.
Зросток – сросток.
Зрошування – див. «**Орошение**».
Зрошувати – див. «**Орошать**».
Зруб – клетка.
Зруйнування – разрушение.
Зрушення – дислокация, див. «**Сдвижение**».
Зрушувати – дислоцировать.
Зсипання – ссыпка.
Зсо(у)в – сдвиг.
Зсування, -сунення – сдвижение.
Зсукування – свивка.
Зубик – див. «**Зубок**».
Зубожіння – див. «**Обеднение**».

Зубок – зубок.
Зубцьованка – зубчатка.
Зуживання – див. «**Срабатывание**».
Зумпф – зумпф.
Зумпфовий – зумпфовый.
Зумпфштрек – зумпфштрек.
Зупинка – пункт остановочный.
Зупинник – приспособление остановочное.
Зухорт – зухорт.
Зчалювання, -лення – счалка.
Зчеплення – сцепка.
Зчерпування – счерпывание.
Зчіпень – сцепка.
Зчіпка – див. «**Сцепка**».
Зчіплювання, **-лення** – сцепка.
Зчіпний – сцепной.
Зчіпник – сцепщик.
Зчісування – счесывание.
Зшлямування – ошламмование.

І

Ідентифікування – див. «**Отождествление**».
Ізогона – изогона.
Ізокліна – изоклина.
Ізолятор – изолятор.
Ізоляторотримач – изолятородержатель.
Ілак – див. «**Сланец глинистый**».
Ілак лупаковий – див. «**Глина сланцевая**».
Ілолупак – див. «**Сланец глинистый**».
Іл порцеляновий – див. «**Глина фарфоровая**».
Інвентар – инвентарь.
Інгаляційний – ингаляционный.
Індикатор – индикатор.
Інжектор – инжектор
Інженер – инженер.
Інклінатор – инклинатор.
Інклінація – инклинация.
Інспектор – инспектор.
Інструмент – див. «**Инструмент**».
Інтрастратифікований – интрастратифицированный.
Інхабад – инхабад.
Іржа – див. «**Налет**».
Іскриш – колчедан.
Іскришовище – месторождение колчеданное.
Іскриш-сипець – сыпучка.
Іскровець – оолит.

К

Кабель – кабель.
Кабестан – кабестан.
Каблучка – кольцо.
к. зубцьована – венок.
Кавал – див. «**Кусок**».
Каверна – каверна.
Кагат – кагат, див. «**Куча**».
Кагатник – кагатчик.
Кадіб – чан.
Казан вивітрення – колодец выветривания.
Казанець – котелок.
Кайло – кайло, див. «**Кирка**».
Кайловилно – кайловище.
Кайло двороге – клевака.
Кайлувальник – кайловщик.
Кал – див. «**Ил**».
Каламуть – муть.
Каламутний – мутилка.
Калійна солониця – месторождение калийных солей.
Калікс – каликс.
Каліксотримач – держатель каликса.
Калюка – див. «**Ил**».
Кальцит – див. «**Известняк**», «**Шпат известковый**».
Каменар – див. «**Каменолом**».
Каменарня – див. «**Каменоломня**».
Каменний – див. «**Каменный**».
Каменобитець – камнебоец.
Каменобоєць – камнебоец.
Каменодробарка – каменодробилка.
Каменолом – див. «**Каменолом**».
Каменоломний – див. «**Каменоломный**».
Каменоломня – ломка камня.
Каменопильня – фабрика каменорезная.
Каменопідойма – подъемник камней.
Каменорізництво – дело каменорезное.
Каменорізний – камнерезный.
Каменяр – каменолом.
Каменярний – каменоломный.
Каменярня – карьер каменный, каменоломня.
Каменярський – каменоломный, див. «**Каменоломный**».
Камера – камера.
Камерний – камерный.
Камеронник – камеронщик.
Камеронщик – див. «**Камеронщик**».
Камінний – див. «**Каменный**».
Камінновугляний – див. «**Каменноугольный**».
Каміння – камень.
Камінь – камень.
Кам'янка – див. «**Соль каменная**».
Кам'яний – каменный.
Кам'янище – карьер каменный, месторождение каменное.
Кам'янище – див. «**Каменоломня**».
Кам'яновугільний – каменноугольный.

Кам’яновуглище – месторождение каменноугольное.
Канава – канава.
Канал – канал.
Канат – див. «**Канат**».
Каолін – каолин, глина каолиновая, див. «**Глина фарфоровая**».
Каоліна – див. «**Каолин**».
Каолінізація – каолинизация.
Каоліновище – месторождение каолина.
Каоліновня – завод каолиновый.
Капар – копер.
Капер – див. «**Копер**».
Капіж – див. «**Капеж**».
Капнява – капеж.
Капотіння – капеж.
Капсуля – капсуль(я).
Каптаж – каптаж.
Каптажувати – каптировать.
Каптація – каптаж.
Карасірниця – див. «**Лампа керосиновая**».
Карб – див. «**Бирка**».
Карбівка – чеканка.
Карбідка – див. «**Лампа ацетиленовая**».
Карбіж – див. «**Бирка**».
Карбованка – див. «**Бирка**».
Карбовання – нарифление.
Карбонат – карбонат.
Карбоніт – карбонит.
Кар’єр – карьер.
Карниста руда – див. «**Руда железная**».
Карундовище – месторождение карунда.
Карунка – обварка.
Каситерит – руда оловянная, камень оловянный.
Катальник – див. «**Каталь**».
Катеринка – лебедка.
Кварц – кварц.
Кварцит – кварцит.
Кварцовище – месторождение кварца.
Квершляґ – квершляг.
Кек – кэ(е)к.
Келеп – див. «**Кайла**».
Керат – привод конный.
Керно – керн.
Керноловник – керноловитель.
Кишеня – карман.
Кибель – желонка, тюрик, кюбель.
Киблевий – желоночный.
Киблювання, -льовання – желонение, оттартывание.
Киблювати – желонить, оттартывать.
Кибляр – желонщик.
Кидальник – ямщик.
Килимок – коврик.
Кип’ячка – див. «**Нефть**».
Китиця – див. «**Нефть**».
Кишка – шланг(а).
к. всисна – рукав всасывающий.
Ківш – ковш, див. «**Совок**».
Кіготь – ноготь.
Кізельґур – трепел.
к.-динаміт – кизельгур-динамит.
Кійстон – кийстон.
Кіл – кил.
Кімса – див. «**Кусок**».
Кіндибал – див. «**Воск земной**».
Кінцевий – хвостовой.
Кінцівка кільцева – кольцо башмачное.
Кінь механічний – сила лошадиная.
Кіпер – киппер.
Кітва – якорь.
Кіш – бункер, закром, ларь, ящик, кошка, крючок.
Клеван – див. «**Кирка**».
Клейтух – пыж.
Клеп – крестовина.
Клин – клин.
Клинтух – див. «**Пыж**».
Клинувато – на клин (обрезать).
Клинцювання – див. «**Заклинка**».
Клинцювати – див. «**Заклинивать**».
Клинчан – игла-клин.
Кліваж – кливаж.
Кліноме̄тр – клинометр.
Клінофон – клинофон.
Клітка – клеть, костер.
Кліткoвий – клетьевой.
Кліть – клеть.
Кліщак – клещи, ловитель.
Кліщі – клещи, див. «**Щипцы**».
Клоччя – див. «**Хлопья**».
Клубук – див. «**Купол**».
Клюба – струбцинка.
Клюга – пика.
Клюпа – боек, лицо (молотка).
Клюфт – клюфт.
Ключ – ключ.
Ключка – див. «**Зацепка**», «**Крюк**», «**Крючок**», «**Прицепка**», «**Серьга**».
Ключник – ключник.
Клявз – кляуз.
Клямра – карга, скоба.
Клясифікатор – классификатор.
Клясифікаційний – классификационный.
Клясифікація – классификация.
Кльоф – див. «**Кирка**».
Кобилиця затримна – козлы задерживающие.
Ковбаня – корчага.
Ковбань – корчага.
Ковз – скольжение.

Ковзання – скольжение.
Коворот – див. «**Ворот**».
Ковпак – колпак.
Ковпачок – колпачок.
Когуток – див. «**Курок**».
Кодільний, -доловий – канатный.
Кодільний – канатчик.
Кодола – канат.
Кодоловивізний – канатнооткаточный.
Кодололовець – ловитель канатов.
Кодолорубник – канаторубка.
Кодолочисник – очиститель канатний.
Коефіцієнт видатности – коэффициент полезного действия.
Кожух – кожух.
Коза – коза.
Козина ніжка – козья ножка.
Кокс – кокс.
Коксарка – печь коксовая.
Колдобина – див. «**Промоина**».
Колектор – коллектор.
Колесо – колесо, див. «**Шкив направляющий**».
Коливоріт – кабестан, див. «**Ворот**».
Колиска – люлька.
Колійник – путевой.
Коліно – див. «**Выгиб**».
Колісниця – колесница.
Колісце – ролик.
Коліш – див. «**Блок**».
Коліща – ролик.
  к. напрямне – див. «**Шкив направляющий**».
Колія – путь.
Коло – круг.
Коловина – циркуль.
Коловоріт – ворот.
Коловорітниця – див. «**Лебедка**».
Коловорот – див. «**Лебедка**».
Колода – колода.
Колодка – колодка, див. «**Черен**».
Колодки – плашки.
Колодочка – див. «**Черен**».
Колодязь – колодец.
Колона – колонна.
  к. шахтова – кондуктор, колонна шахтная.
Колонка – колонка.
Колотівка – див. «**Мешалка**».
Колошахтовий – околошахтный.
Команда – команда.
Каменярня – ломка камня.
Комірка – камера.
Комора – магазин, див. «**Камера**».
Коморка – див. «**Камера**».
Компавнд-колодязь – компаунд-колодец.
Компас – компас.
Компенсатор – компенсатор.
Комплекс – комплекс.
Компресор – компрессор.
Компресорня – здание компрессорное, станция компрессорная, установка компрессорная.
Конвейср-навантажниця – конвеер-грузчик.
Конвейєризація – конвеєризация.
Конґльомерат – конгломерат.
Кондуктор – кондуктор.
Конка – конка.
Контрбалянсування – контр-балансировка.
Контр-вага – контр-вес.
Контр-вантаж – контр-груз.
Контр-вузол – див. «**Контр-узел**».
Контр-крутень – контр-шкив.
Контролер – контроллер.
Контрольня – отделение контрольное.
Контр-рейка – коптр-рельс.
Контурувати – оконтуривать.
Конус-мікстер – конус-микстер.
Концентрат – концентрат.
Концентратор – концентратор.
Концентрація – концентрация.
Концентрувальня – отделение концентрационное.
Конюх – конюх.
Копалина – ископаемое.
Копальне – див. «**Ископаемое**».
Копальневий – рудничный.
Копальний – ископаемый.
Копальник – землекоп, копальщик, рудник.
Копальня – копь, рудник, див. «**Прииск**».
  к. глини – глинница.
  к. плятини – див. «**Промысел платиновый**».
Копальняний – рудничный.
Копаниця – мотыга, див. «**Кирка**».
Копання – копка, рытье.
Копательник – див. «**Копальщик**».
Копач – землекоп, копальщик.
Копер – див. «**Копер**».
Копистка – мешалка.
Копневий – приисковый.
Копництво – дело приисковое.
Копницький – приисковый.
Копня – карьер, копь, прииск.
Копула – див. «**Купол**».
Корда – див. «**Канат**».
Корець – див. «**Ковш**».
Користувач – пользователь.
Корито – корыто, див. «**Мульда**».
Коритце – корытце.
Короб – ящик.

Коробка – коробка.
Коромисло – балансир.
к. гальмове – див. «**Рычаг тормозный**».
Коронка – коронка.
Короткий свердел – див. «**Забурник**».
Коротkополум'яний – коротkопламенный.
Корпус – корпус.
Корса – полоз.
Корч – див. «**Глыба**».
Коряк – ковш, див. «**Совок**».
Косинець – косынка.
Косиня – див. «**Кривизна**».
Косовик – косовичный ходок.
Кососкіл – кливаж, повал.
Косцювати – раскашивать.
Косяк – подкос.
Котільниця – доска катальная.
Котлярка – див. «**Завод медноплавильный**».
Котлярня – див. «**Завод медноплавильный**».
Коток – ролик.
Коточок – ролик.
Кошара – див. «**Здание надшахтное**».
Кошик – корзина.
Кошик Ауера – див. «**Сетка Ауэра**».
Кошовий – бункерный.
Кошулька Ауера – див. «**Сетка Ауэра**».
Крабла – кронблок.
Крайнебо – див. «**Горизонт**».
Крапінґ – краппинг.
Краснозірка – соль красная крымская.
Крейда – мел.
Крейдище – карьер меловой.
Крейдянка – копь меловая, месторождение мела.
Крекінґовий – крекинговый.
Крекінґовня – установка крекинговая.
Крепити – див. «**Крепить**».
Крибля – див. «**Грохот**».
Крива – кривая.
Кривизна – див. «**Кривизна**».
Кривина – кривизна.
Кривість – див. «**Кривизна**».
Крижоватка – тачка поясничная.
Крило – крыло.
Кримка – соль крымская.
Криниця – див. «**Ключ**».
Криниця – див. «**Ключ**», «**Источник**», «**Колодец**».
Криничисько – див. «**Выход ключей**».
Криничище – выход ключей.
Криничний – див. «**Источниками богатый**».
Крихкий – рыхлый.
Крихкість – хрупкость.
Кришилка – див. «**Дезинтегратор**».
Кришильний – див. «**Дробильный**».
Кришити – див. «**Дробить**».
Крівля – див. «**Кровля**».
Кріпець – копер.
Кріпильний – крепежный.
Кріпильник – крепильщик.
Кріпити – крепить.
Кріплення – крепление.
Кріплення водонепрохідне – кювелань.
Кріпота – див. «**Крепость**».
Крок – див. «**Шаг**».
Кронбльок – кронблок.
Кросинґ – кроссинг.
Круг – круг.
Круг гальмівний – див. «**Шкив тормозный**».
Кругляк – див. «**Камень булыжный**».
Круго(о)біг – кругооборот.
Кружечок – шашка (соляного стовбика).
Крупкий – див. «**Крупнозернистый**».
Крут – лебедка.
Крутель – повивка.
Крутень – шкив, див. «**Завиток**».
Крутик – див. «**Завиток**».
Крутілка – вертушка.
Крутіння – кручение.
Крутневий – шкивный.
Крутовий – лебедчик.
Крутовина – див. «**Спуск**».
Крутоспадний, -дистий – крутопадающий.
Крух – див. «**Руда**».
Кру(ю)чок – див. «**Крюк**».
Круш – див. «**Руда**».
Крушець – див. «**Камень драгоценный**», «**Руда**».
Крушність – див. «**Хрупкість**».
Крюк – див. «**Крюк**».
Кубашок – копуша.
Кубло – див. «**Гнездо**», «**Шток**».
Кувеляція – кувелляция.
Кулак – кулак.
Кулачник – див. «**Кулак**».
Кулачня низова – див. «**Площадка нижняя**».
Куляс – див. «**Крючок**».
Кулька розподільча – шарик-распределитель.
Кульомлин – мельница шаровая.
Кульча – фарштул.
Кульшівка – див. «**Вертлюг**».
Купа – бугор, куча, пожег.
Купелювати – купелировать.
Купеляція – купеляция.
Купрометричний – купрометрический.
Курний – пыльный.
Курновугільний – курновугольный.
Курок – курок.

Курява – пыль.
Курявий – див. «**Пыльный**».
Куряний – див. «**Пыльный**».
Кус – див. «**Кусок**».
Кусень – див. «**Кусок**»,
Кусок – див. «**Кусок**».
Кут – угол.
Кутняк – коренной зуб (скоба).
Куток – див. «**Куток**».
Куча – див. «**Куча**».
Кучерявчик – кудрявчик.
Кювелювати – кювелирование.
Кювеляж – кювелань.

Л

Лабети – ловушка.
Лава – лава, скамья, див. «**Толща**», «**Уступ**».
Лавиця – див. «**Толща**».
Лавова жила – дейка.
Лагодільник – починочный.
Ладування – див. «**Нагрузка**».
Ладунок – боевик, див. «**Патрон**».
Лазій – лазальщик.
Ламальник – ломщик.
Ламальня – ломка.
Ламання – ломка.
Ланка – колено.
Ланцюг – цепь.
Ланцюголовець – ловитель цепей.
Ланцюгоскидач – цепосбрасыватель.
Ланцюжниця кліткова – гитара.
Лапа – лапа, див. «**Лом**».
Лата – див. «**Штанга**».
Лаштунок – див. «**Установка**».
Лебідка – див. «**Лебедка**».
Лега – див. «**Лежан**».
Легко-змульний – легко змучивающийся.
Ледівка – див. «**Соль каменная**».
Ледянка – див. «**Соль каменная**».
Лежати – лежать.
Лежачий – лежачий.
Лежба – див. «**Залегание**».
Лежень – лежан, лежень, див. «**Бок**».
Лежневий – див. «**Подстилающий**».
Лежняк – шток лежачий.
Лезво – див. «**Лезвие**».
Лезо – лезвие, див. «**Острие**».
Лента – див. «**Лента**».
Леп – порода пустая.
Лету(ю)чість – летучесть.
Лещата – тиса.
Ливарний – литейный.
Ливарня – литейная.
Лина – див. «**Канат**».
Линва – тросс, див. «**Канат**».
Линвовий – див. «**Канатный**».
Липковатий – месниковатый.
Лискар – див. «**Кирка**».
Лити – див. «**Отливать**».
Лиштва – див. «**Вандрут**».
Лищак – див. «**Слюда**».
Лищик – див. «**Слюда**».
Лігніт – див. «**Уголь бурый**».
Ліґніт – лігнит.
Лійка – воронка.
Лійкуватиця – триктер.
Лім – див. «**Лом**», «**Сброс**».
Лімб – лимб.
Лімний – див. «**Сбросовый**».
Лінія – линия.
Літерба – литерба.
Літність – див. «**Возраст**».
Літолічний – литологический.
Ліхтар – фонарь.
Ліхтарний – фонарный.
Лобівка – лобовина.
Лоботниння – див. «**Торф**».
Лоб'як – див. «**Глыба**».
Ловак – инструмент ловильный.
Ловець – ловитель.
Ловильний, -вний – ловильный.
Ловіння – ловля, див. «**Поимка**».
Ловник – ловушка, прибор ловительный.
Ловниковий – ловушечный.
Ловниця – див. «**Ловушка**».
Ложе – див. «**Постель**».
Ложка – ложка.
Лом – лом.
Ломак – жигало, молоток вломовой.
Ломня – ломка.
Лопата – лопата.
Лопатка – див. «**Совок**».
Лопатник – лопатчик.
Лопать – лопасть, див. «**Гребок**».
Лосняк – слюда.
Лосняковище – месторождение слюды.
Лотка – див. «**Мульда**».
Лотоки – див. «**Лоток**», «**Шлюз**».
Лоть – див. «**Мульда**».
Лощити – полировать.
Луг – щелочь.
Луковина – див. «**Выгиб**».
Лупак – сланец.
Лупаковище – месторождение сланцев.
Лупакування – осланцевание, сланцевание.
Лупакувати – осланцовывать.
Лупакувач – осланцеватель.
Лупати – откалывать.
Лупачення – рассланцевание.
Лупень – див. «**Сланец**».

Лупність – спайность.
Лупок – див. «**Сланец**».
Луща – див. «**Слюда**».
Лущир – див. «**Ступа**».
Люк – люк.
Люковий – люковый.
Люнета – труба (теодолита).
Лябіринт – лабиринт.
Ляборатorія – лаборатория.
Ляда – ляда, стенка (скрепера).
Лязурок – див. «**Синька**».
Ляма – лямка.
Лямка – лямка.
Лямпа – лампа.
Лямпар – див. «**Ламповщик**».
Лямпівник – ламповщик, мастер ламповый.
Лямпівня – ламповая, двор ламповый.
Лямпка – лампочка.
Лямповіз – катафалка.
Лямпоносій – лампонос.
«**Ляпуха**» – див. «**Ляпуха**».
Лятерит – латерит.
Льодянка – соль каменная.
Льодянковий – каменносоляной.
Льокомотив – локомотив.
Льонґвол – лонгволл.
Льохштайн – лохтштейн.

М

Магнезит – магнезит.
Магнезитовище – месторождение магнезита.
Магнет – магнит.
Магнетит – магнетит.
Магнетний – магнитный.
Магнетозакривний – магнитозатворный.
Магнетолог – магнитолог.
Магнетометр – магнитометр.
Магнетометричний – магнитометрический.
Магнетометрія – магнетометрия.
Магнетувальник – магнетчик.
Манґан – марганец.
Манґанистий – марганцевистый.
Манґановище – место рождения марганца.
Манґановмісний – марганценосный.
Манґанястий – марганцевистый.
Маневрувати – маневрировать.
Манометр – манометр.
Магазин – магазин.
Магазинування – магазинирование.
Маджер – див. «**Пест**».
Мазут – мазут.
Майдан – площадка.
Майданчик – площадка.
Майстер – мастер.
Майстерня – мастерская.
Маломідистість – маломедистость.
Малорозвіданий – малоразведанный.
Мамут-смок – мамус-насос.
Мапа – карта.
Мапування – картировка.
Марганець – див. «**Марганец**».
Марка – марка.
Маркування – маркировка.
Маркшайдер – маркшейдер.
Маркшайдерія – маркшейдерия.
Маркшайдерство – дело маркшейдерское, маркшейдерия, искусство маркшейдерское.
Мармур – мрамор.
Мармуровище – месторождение мрамора.
Мармуропильня – фабрика мраморораспиловочная.
Мартит – мартит.
Маса – масса.
Маска – маска.
Масляк – див. «**Глина мергельная**», «**Глина жирная**».
Маслянка – див. «**Глина жирная**», «**Глина мергельная**».
Мастило – масло смазочное.
Мастильник – масленщик, смазчик.
Материк – порода коренная.
Материял – материал.
Матка – мат.
Мацавилка – див. «**Щуп**».
Машина – машина.
м. зарубна – врубмашина.
Машинистий – див. «**Машинист**».
Машиніст – машинист.
Машиніста – див. «**Машинист**».
Машинка – машинка.
Машинник – див. «**Машинист**».
Машиновня – здание машинное.
Машкара – маска.
Межитрубний – междутрубный.
Межитруб'я – пространство междутрубное.
Межівник – отводчик.
Мергель – мергель.
Мережа – сеть.
Мерзляк – мерзлота.
Меридіян – меридиан.
Меркурія – див. «**Ртуть**».
Металевий – металлический.
Металевмісний – металлоносный.
Металічний, -льовий, -листий, -льний – див. «**Металлический**».
Металюрґійний – металлургический.
Металюрґія – металлургия.

Металургічний – див. «**Металлургический**».
Металь – металл.
Металь шляхетний – див. «**Металл благородный**».
Метальництво – див. «**Металлургия**».
Метальотопня – завод металлоплавильный.
Метальофабрикант – горнозаводчик.
Металярня – завод горный.
Метан – метан.
Метановиявник – индикатор метана.
Метелик закривковий – клапан крыльчатый.
Метода – метод.
Механізм – механизм.
Механіка – механика.
Мечиковий вимикач – рубильник.
Мийка – див. «**Мойка**».
Мийний – промывистый.
Мийкість – промывистость.
Мийний – моечный, промывочный.
Мийник – вашгерд, бутар(к)а.
Мийниця – мойка, див. «**Вашгерд**».
Миловик – кил.
Миття – мойка.
Міґрація – миграция.
Мідевимірчий – купрометрический.
Мідевмісний – меденосный.
Мідекопня – копь медная.
Мідепромисловий – меднопромышленный.
Мідерудище – месторождение медных руд.
Мідерудний – меднорудный.
Мідетопня – завод медноплавильный.
Мідний крух – див. «**Руда медная**».
Мідянище – месторождение меди.
Мідь – медь.
Мілчак – див. «**Трепел**».
Мінар – див. «**Мінер**».
Мінер – минер.
Мінерал – минерал.
Мінералодробарня – завод минерально-дробильный.
Мірник – див. «**Меритель**».
Мірництво гірниче – див. «**Маркшейдерия**».
Мірниця – рейка, меритель, див. «**Измеритель**».
Міст – мост.
Місткість – емкость.
Місце – местоположение, место.
Місце зародження – див. «**Месторождение**».
Місце зароди – див. «**Месторождение**».
Місце зародку – див. «**Месторождение**».
Місцеположення – див. «**Местоположение**».
Місцеродження – див. «**Месторождение**».
Мітниця – барабан, див. «**Катушка**», «**Боб(б)ина**».
Міцність – крепость.
Міцняк – див. «**Копер**».
Міць – див. «**Крепость**».
Мішалка – див. «**Мешалка**».
Мішанина – див. «**Смесь**».
Мішок – мешок, пустота.
Млин – мельница.
Млинок – див. «**Вентилятор**».
Многобльок – тали.
Многобльоковий – талевой.
Могутність – див. «**Мощность**».
Мойка – див. «**Мойка**».
Молот – див. «**Балда**», «**Кувадла**».
Молотовище – молот, молотовище.
Молоток – молоток.
м. ковальський – див. «**Кувалда**».
Момент – момент.
Монітор – монитор.
Мороження – вымораживание.
Мотання – див. «**Навивка**».
Мотика – мотыга, див. «**Кирка**».
Мотовило – моталка.
Мотовяз – див. «**Канат**».
Мотор – мотор.
Мотуз – тросс, див. «**Канат**».
Мочаринець – див. «**Руда болотная**».
Мочення – вымачивание.
Мул – ил.
Мула – див. «**Глина фаянсовая**», «**Глина фарфоровая**», «**Каолин**».
Муловець – пелит.
Муло(і)вня – завод иловой, отделение иловое.
Мулопереробня – завод иловой.
Мульда – мульда.
Мурування – кладка.
Мутра – гайка.
Мюрг – мюрг.
М'якість – тонкость.
М'яло – див. «**Пест**».

Н

Набиванка – набойка.
Набивання, -биття – заряжение.
Набивач – забойник.
Набивачка – забойник.
Набігання – набегание,
Набіжний – набегающий.
Набій – заряд, патрон зарядный.
Набійка, -бивання – забойка,
Набійник – забойник.

Набубнявлення – див. «**Вспучивание**».
Навантажний – погрузочный.
Навантажниця – грузчик, нагрузчик.
Навантажня – станция погрузочная.
Навантажувалка, -вальниця – машина погрузочная.
Навантажування, -ження – нагрузка, погрузка.
Наверства – напластование.
Наверствування, -вовання – напластование, див. «**Наслоение**».
Навивання, -виття – навивка.
Навис – див. «**Перекрыша**».
Нависок – навес.
Навіз – див. «**Подвозка**».
Навій – навивка, див. «**Барабан**», «**Боб(б)ина**».
Наводнювання – обводнение.
Наворотець – метчик.
Навохчити – див. «**Увлажнять**».
Навтралізація – нейтрализация.
Навхрест – крест на крест.
Нагляд – надзор.
Наглядач – приказчик, див. «**Смотритель**».
Нагніт, -тання – нагнетание.
Нагортальник – нагребщик.
Нагортання – нагребка.
Нагріб – нагребка.
Нагрібання – нагребка.
Нагромадження – див. «**Накопление**».
Надвишок – наделок.
Наддавання – наддача, -вание.
Наддаток – наддача.
Наддоння шахти – див. «**Зумпф шахтный**».
Надземний – надземный.
Надим – вспучивание.
Надіб'я – состав, средство (подрывное).
Надійний – благонадежный, надежный.
Надійність – благонадежность.
Надра – недра.
Надрешітний – надрешетный.
Надро – див. «**Недра**».
Надрудний – надрудный.
Надсисання – див. «**Отсасывание**».
Надшахтовий – надшахтный.
Надшахтовня – здание надшахтное.
Нахта – див. «**Нефть**».
Накидальник – накидчик.
Накидання – накидка.
Накип – див. «**Накип**».
Накіття – накатник.
Накладна – накладка.
Наколина – закол.
Наконечник – наконечник, див. «**Зубок**».
Накопичення – див. «**Накопление**».
Накоти – бегуны.
Накочуватися – накатываться.
Накручування – навертывание.
Накупчення – накопление.
Наладжування – заряжение (ламп).
Наливальня – отделение наливное, станция наливная.
Налипок – примазка.
Нальот – див. «**Налет**».
Намацувати, -цати – ущупывать, выщупывать.
Намацувач – нащупыватель.
Намив – див. «**Нанос**».
Намивання, -миття – намывка.
Намивати, -мити – намывать.
Намірювання – див. «**Дозирование**».
Намотування, -тання – навивка.
Намул – нанос, торфа.
Намулок – нанос.
Нанос – див. «**Нанос**».
Наперсток – наперсток.
Напечаток – отпечаток.
Напівгладкий фосфорит – шершак.
Напір – напор.
Напластування – див. «**Напластование**».
Наплив – див. «**Нанос**».
Напливина – див. «**Нанос**».
Напливок – див. «**Нанос**».
Наплинок – див. «**Накос**».
Наповнювальня – станция наполнительная.
Напотиличник – назатыльник.
Направа – див. «**Направляющая**».
Направка – див. «**Проводник**».
Напрям – направление, див. «**Простирание**».
Напрямляч – дефлектор.
Напрямний – направляющий.
Напрямний – утюг направляющий.
Напрямниця – направляющая, проводник.
Напуклина – нащечина.
Нарізка – нарезка.
Нарізування, -зання – нарезка.
Нарізувати – нарезать.
Нарінок – гравий.
Наруб – див. «**Рассечка**».
Нарубування – див. «**Рассечка**».
Наряддя – инвентарь.
Насад – насадка, насадок.
Насаджування – посадка.
Насадка – насадок.
Насвердлень – забурок.
Насвердлювальний – забурный.
Насвердлювання – забурка.
Насвердлювач – забурник.
Насип – насыпка.
Насыпальник – насыпальщик.
Насипання – насыпка.

Насипка – див. «**Насыпка**».
Насипчастість – див. «**Емкость**».
Насіння – семячко (антр.).
Наскакування – набегание.
Насмоковування – накачивание.
Насмоковувати, -кувати – накачивать.
Наснажання, -жування – заряжение (аккумуляторов).
Наставка – наставка.
Настилання – настилка.
Настіл – див. «**Потолок**».
Насув – шарриаж, див. «**Сдвиг**».
Насунення – див. «**Шарриаж**».
Натиск боковий – див. «**Давление**».
Натрубок – кольцо.
Натягач – приспособление натяжное.
Натягачка – устройство натяжное.
Натягненість – натягнутость.
Натяговирівнювач – уравнитель натяжения.
Нафта – нефть.
Нафтівка – лампа нефтяная.
Нафтова промисловість – нефтепромышленность.
Нафтовидавальня – станция нефтеразборная.
Нафтовидавний – нефтеразборный.
Нафтовий – нефтяной.
Нафтовик – нефтяник.
Нафтовище – месторождение нефти.
Нафтовідвід – нефтеотвод.
Нафтовмісний – нефтеносный.
Нафтовмісність – нефтеносность.
Нафтогін – див. «**Нефтепровод**».
Нафтограй – фонтан нефтяной.
Нафтогрійник – нефтенагреватель.
Нафтодестилярний – нефтеперегонный.
Нафтодестилярня – завод нефтеперегонный.
Нафтодобувний – нефтедобывающий.
Нафтодобувний – нефтедобыватель.
Нафтозбір – амбар нефтяной, резервуар для нефти.
Нафтоздобування – нефтедобыча.
Нафтоздобуток – нефтедобыча.
Нафтойма – нефтехранилище.
Нафтоловник – нефтеуловитель.
Нафтомет – фонтан нефтяной.
Нафтомір – нафтемер.
Нафтомірник – мерник для нефти.
Нафтомірниця – резервуар-мерилка.
Нафтомірчий – нефтемерный.
Нафтообробляння, -блення – нефтеобработка.
Нафтооробня – завод нефтеобрабатывающий.
Нафтоперегінний – нефтеперегонный.
Нафтопереробня – завод нефтеобрабатывающий.
Нафтопідігрівач – нефтенагреватель.
Нафтоприймальний – нефтеприемный.
Нафтоприймальня – станция нефтеприемная.
Нафтопровід – нефтепровод.
Нафтопромисловець – нефтепромышленник.
Нафтопромисловий – нефтепромысловый.
Нафтопромисловість – нефтепромышленность.
Нафтосховище – нефтехранилище.
Нафтотранспортовий – нефтетранспортный.
Нафтотяжна – нефтекачка.
Нафтоуправа – нефтеуправление.
Нафточисник – нефтеочиститель.
Нафтяний – див. «**Нефтяной**».
Нафтярство – див. «**Производство нефтяное**».
Нахил – див. «**Уклон**».
Нахиломір – инклинатор.
Нахідка – находка.
Нахтовий – див. «**Нефтяной**».
Начеплення – нацепка.
Начиння – див. «**Инструмент**».
Начіп – нацепка.
Начіплювання – нацепка, навешивание.
Нашарок – наслоение.
Нашарування – наслоение, див. «**Напластование**».
Нашрубок протипиловий – капсуль пылевой с резьбой.
Невипалина кухлювата – стакан.
Невируб – невырубка.
Невирубання – невырубка, див. «**Невырубка**».
Неводопрохідний – див. «**Водонепроницаемый**».
Невтралізування, -зовання – нейтрализация.
Недогарки – див. «**Огарки**».
Недопалки – огарки.
Недра – див. «**Недра**».
Незапальний – див. «**Огнестойкий**».
Нейтралізація – див. «**Нейтрализация**».
Непросякальний – див. «**Водонепроницаемый**».
Неріть – див. «**Порода горная**».
Нетри – див. «**Недра**».
Нефтяний – див. «**Нефтяной**».
Нехтяний – див. «**Нефтяной**».
Нехтянка – див. «**Колодец нефтяной**».
Низка – комплекс, свита.

Нирка – почка (колчедана).
Нитка сіркована – серянка.
Нівелір – нивеллир.
Нівелювання – нивеллирование.
Нівеляція, -лювання – нивеллирование.
Нідро – див. «**Недра**».
Ніж – нож.
Ніжка – ножка.
Ніклевмісний – никкель-содержащий.
Ніпель – ниппель.
Ніс – нос.
Ністаґлі – нистагли.
Нітрогліцерин – нітроглицерин.
Нітрогліцерина – див. «**Нитроглицерин**».
Нітрожелятин – нитрожелатин.
Ніша – ніша.
Новосідка – новосадка, соль молодая.
Нога – нога.
Ножиці – ножницы, яс.
Нора – див. «**Забой**».
Носатка – носовка.
Носилки – див. «**Носилки**».
Носій – носитель.
Ночвак – див. «**Лоток**».
Ночовки – лоток.
Ночовочки – корытце.
Ноші – носилки.
Нумер – номер.
Нутрець – ниппель.
Нюта – заклепка.

О

Обвалля – див. «**Обрушение**».
Обвалювання – обрушение.
Обвій – виток.
Обвітрення – див. «**Выветривание**».
Обвітрювання – аэрация, омывание воздухом.
Обвітрювач – аэратор.
Обводнювання, -нення – обводнение, див. «**Орошение**».
Обволоження – див. «**Увлажнение**».
Обволожувати – див. «**Увлажнять**».
Обглинювальний – глинизирующий.
Обгорт – зальбанд.
Обгортка – рубашка.
Обдовбувати, -бати – обдалбливать.
Оберт – оборот.
Обертальний – вращательный.
Обертач – вращатель, стол вращательный.
Обертовий – вращательный.
Обичайка – лукошко.
Обіг – оборот.
Обіймиця – див. «**Обхват**», «**Серьга**».
Обіймище – обхват.
Обірник – долото круглое.
Обкварцування – скварцевание.
Обладування помпове – див. «**Оборудование насосное**».
Облім – див. «**Сброс**».
Облям(ів)ка – див. «**Обшивка**».
Облямівка – оторочка.
Обмазувальник – обмазчик.
Обмах – див. «**Обхват**».
Обмивальный – обмывочный.
Обмивальня – див. «**Вашгерд**».
Обмивання – обмывка.
Обмилка – див. «**Погрешность**».
Обнаження – див. «**Обнажение**».
Обняття – обхват.
Оболона – кожа.
Оболонка – рубашка.
Оборот – оборот.
Обосторонній – див. «**Двусторонний**».
Обпал – обжиг.
Обпалювання – див. «**Обжиг**».
Обполіскування – ополаскивание.
Обпопелювання – озоление.
Обрібка – див. «**Обработка**».
Обріз – обрез.
Обрізування, -зання – обрез.
Обрій – див. «**Горизонт**».
Обробіток – обработка.
Обробка – див. «**Обработка**».
Оброблення – обработка.
Обрушина – див. «**Обвал**».
Обсаджування – див. «**Обсадка**».
Обсвердлювати – обуривать.
Обстукати – остукивать
Обстукувати – остукивать.
Обсушування – обсушка.
Обсягомір – волюмометр.
Обтісування, -тесання – обтеска.
Обтяж – нагрузка.
Обтяження – нагрузка.
Обурювати – див. «**Обрушивать**».
Обух – див. «**Обух**».
Обушок – кайла силезская, див. «**Обушок**».
Обхід – обход.
Обхідник – выработка обводная, мешок воздушный.
Обшивання, -шиття – обшивка.
Обшивка – обшивка, див. «**Оторочка**».
Обшир – область.
Овершот – овершот.
Овороть – вертлюг.
Огнепальний – див. «**Горючий**».
Оголення – див. «**Обнажение**».
Огранка – див. «**Шлифовка**».
Огрівник – отогреватель.

Огріх – див. «**Погрешность**».
Одбирати – див. «**Сортировать**».
Одведення – див. «**Отвод**».
Одвідник – див. «**Отводчик**».
Одві(е)рник – див. «**Привратник**».
Одвірок – оклад дверной.
Одводокористувач – див. «**Одводопользователь**».
Одволожувати, -жити – див. «**Увлажнять**».
Оддільовання – див. «**Отделение**».
Одібрання – див. «**Приемка**».
Одкатка – див. «**Откатка**».
Одмучування – див. «**Отмучивание**».
Однобічний – односторонний.
Одноколійна – дорога однопутевая.
Однолюстрова – ориентировка.
Одноперий – одиоперый.
Однорук – ручник.
Одночинний – однодействующий.
Одстоюватися – див. «**Отстаиваться**».
Одхиляння – див. «**Отклонение**».
Одщепити – див. «**Откалывать**».
Оживник – инхабад.
Озадкові виноски – снос в хвосты.
Озадок – хвост, продукт хвостовой.
Озерниця – див. «**Соль озерная**».
Озірка – соль озерная.
Озокерит – озокерит.
Озокеритовище – месторождение озокеритовое.
Окоїд – глазоедка.
Окоїдка – див. «**Окоидка**».
Окрайок – кромка.
Окремнілий – окременелый.
Окремньований – див. «**Окременелый**».
Окришник – брекчия.
Округленість – окатанность.
Окрушенець, -шинець – порода обломочная.
Окрушенцевий – обломочный.
Окрушинка – крошка.
Оксид – окись.
Оксиліквіт – оксиликвит.
Оливарня – завод свинцовый.
Олівня – див. «**Завод свинцовый**».
Оливовище – месторождение свинца.
Олив'янець білий – див. «**Руда белая**».
Олій ска(е)льний – див. «**Нефть**».
Олія – масло.
о. земляна – див. «**Нефть**».
Ооліт – оолит.
Опад – див. «**Падение**».
Опалення – див. «**Обжиг**».
Опір – сопротивление.
Опірність – сопротивляемость.
Опора – опора.
Опоровість – сопротивляемость.
Оправа – оправка.
Опук – див. «**Соль крымская**».
Опуск – див. «**Шлюз**».
Опускання – див. «**Опускание**».
Опуст – шлюз.
Опустовий – шлюзовой.
Опучина – шар (вид местор.).
Ореол – див. «**Ореол**».
Орієнтобусоля – ориентир-буссоль.
Орієнтування, -тація – ориентировка.
Ортит – ортит.
Осад – осадок.
Осад – див. «**Отложение**», «**Этаж**».
Осада – див. «**Отложение**».
Осадження – див. «**Отложение**».
Осаджувальний – отсадочный.
Осаджування – осаждение, осаживание, отсадка.
Осаджувати – отсаживать.
Осадний – осадочный.
Осадник – осадитель.
Осадовня – отделение осадительное.
Освітлення – освещение.
Осердя – сердечник.
Осередя – див. «**Сердечник**».
Осип – див. «**Осыпь**».
Осипище – осыпь.
Осід – осадка.
Осідання – осадка, оседание, садка.
Осідка – див. «**Осадка**».
Осідний – садочный.
Осічка – осечка.
Оскард – див. «**Кайла**», «**Бирка**».
Оскіп – див. «**Наконечник**».
Ослін – скамья.
Остача – остаток.
Остуда – див. «**Охлаждение**».
Остудіння – див. «**Охлаждение**».
Осуга – див. «**Налет**».
Отвір вертничий – див. «**Отверстие буровое**».
о. свердловий – отверстие буровое.
Откидьки – див. «**Отброс**».
Отоса – оттяжка.
Ототожнювання, -нення – отождествление.
Отруєння – отравление.
Охибка – див. «**Погрешность**».
Охолода – див. «**Охлаждение**».
Охолоджування – охлаждение.
Охолодник – охладитель.
Очало – кауш.
Очепа – див. «**Крюк**».
Очетремтіння – нистагли.
Очисний – очистной.

Очисник – аппарат очистительный, див. «**Очиститель**».
Очистка – див. «**Очистка**».
Очищання, -щення – очистка.
Ошлямування – ошламмование.

П

Павук – восьминог, паук.
Пага – див. «**Выемка**».
Поліметалічний – полиметаллический.
Паглинок – див. «**Глина каолиновая**».
Падь – див. «**Налет**».
Пажердок – пасынок.
Пака – пачка.
Палення – див. «**Выжиг**».
Палець – палец.
Паливодобувний – топливодобывающий.
Палига – див. «**Гезенк**».
Палівка – затравка.
Паління, -лення – паление.
Палкий – див. «**Горючий**».
Палуб – опалубка, див. «**Обшивка**».
Палублення – опалубка.
Паля – свая.
Пальний – горючий.
Панва – сковорода, чрен, див. «**Гнездо**».
Панцер – панцырь.
Папаха – див. «**Папаха**».
Папільонаж – папильонаж.
Парафіністість – парафинистость.
Парашут – парашют.
Парогасник – паротушитель.
Пароліт – паролит.
Пароплав – пароход.
Пароповітропровід – паровоздухопровод.
Паросток – апофиза.
Паротяг – паровоз.
Пас – лента, пояс, ремень.
Пасмо – пояс, див. «**Прядь**», «**Стренга**».
Пастка – западня, клапан.
Патрон – патрон.
Пачка – пачка.
Пащак – грейфер.
Певний – надежный, див. «**Благонадежный**».
Певність – див. «**Благонадежность**».
Пек – пек.
Пеліт – пелит.
Пемза – пемза.
Пемзовище – месторождение пемзовое.
Пемзування – болезнь, пемзование (ртути).
Пемзуватися – пемзоваться.
Пень – див. «**Шток**».
Первинний – первичный.
Перебирання – разборка, див. «**Сортировка**».
Перебирати – див. «**Сортировать**».
Перебірка – див. «**Сортировка**».
Перебірник – див. «**Отборщик**».
Переважування, -ження – перевес.
Перевантажування – перегрузка.
Перевід – перевод.
Перевідник – переводник.
Перевіз – перевозка.
Перевязка – шкимка.
Переганяння – перегонка.
Перегин – перегиб, флексура.
Перегін – перегон, перетяжка.
Перегоніння – див. «**Отгонка**».
Перегородка – заделка, перегородка, перемычка.
Перегортальник – перегребщик.
Перегортання – перегребание.
Перегрібання – перегребание.
Передавач – передатчик.
Передача – передача.
Переділка – переборка.
Перекид – переброс.
Перекидання – опрокидывание, переброс.
Перекидати, -кинути, -ся – опрокидываться, -кинуться.
Перекидач – баскюлер, опрокидыватель.
Перекидень – перекидка.
Перекидка – див. «**Переброс**».
Перекидний – опрокидной.
Перекинути, -ся – опрокидывать, -ся.
Переклад – верхняк, переклад, див. «**Перегрузка**».
Перекладання – див. «**Перегрузка**».
Перекладка – переклад.
Переклажа – див. «**Перегрузка**».
Перекошування, -шення – скашивание.
Перекривок – перекрыша.
Перекрій – сечение.
Перекріплювання, -лення – перекрепление.
Перелавлення – див. «**Пропласток**».
Переладовування – див. «**Перегрузка**».
Переливниця – устройство переливное.
Перелопачування, -чення – перелопачивание, лопачение.
Перелопачувати, -патити – перелопачивать.
Перемивання – промывка.
Переміжність – перемежаемость.
Перемішувалка – мешалка.
Перенесення – переноска.
Перенесіння – переноска.
Переніс – переноска.
Переносини – див. «**Переноска**».

Переношування, -шення – див. «**Переноска**».
Перепал – пережог.
Перепалювання – пережог.
Перепанцерування – перебронировка.
Перепинник – глушитель.
Перепідняття – переподъем.
Перепомпування – див. «**Перекачка**».
Перепуск – перепуск, пропуск.
Перепускальник – пропускальщик.
Перепусканість – способность пропускная.
Перепускання – перепуск, пропуск.
Перепускання – див. «**Просев, -ание**».
Перепускати – див. «**Просевать**».
Перепускач – див. «**Пропускальщик**».
Переріз – див. «**Пересечение**».
Пересів – пересев.
Пересіч – див. «**Пересечение**».
Пересівання – пересев, див. «**Отсев**».
Перескид – пересброс.
Пересмоковування, -кування – перекачка.
Пересортовування, -тування – пересортировка.
Перестій – простой.
Пересув – передвижка, перестановка, див. «**Сдвиг**».
Пересування – передвижка, див. «**Сдвижение**».
Пересун – див. «**Сдвиг**».
Пересунення – див. «**Шарриаж**».
Перетин – пересечение.
Перетинання – пересечение.
Перетинка – рассечка.
Переточування – див. «**Просев**».
Переточувати – див. «**Просеивать**».
Перетяг – перегон, перетяжка.
Перетягання – перетяжка.
Перетяжка – див. «**Перетяжка**».
Перехрест – перекрест.
Перехресток – перекрест.
Перехрестя – крестовина.
Перехрещення – пересечение.
Переціджування – фильтрование.
Перечищання, -щення – перечистка.
Перешиб – див. «**Пересечение**».
Перешкода – перевал.
Перколяційня – завод песковый.
Перколяція – перколяция.
Перо – перо, див. «**Лезвие**».
Перстень – кольцо боевое.
Перфоратор – перфоратор.
Перфораторний – перфораторный.
Перфорування – перфорирование.
Перфорувати – перфорировать.
Першовідкривач – первооткрыватель.
Першозаявник – первый заявитель.
Петля – див. «**Прицепка**».
Петраліт – петралит.
Петрокластит – петрокластит.
Печатка – печать, коронка.
Печера – див. «**Каверна**», «**Штольня**».
Печура – ниша.
Пил – пыль.
Пилкий – пыльный.
Пилкість – пыльность.
Пиловидаляч – пылеудалитель.
Пиловий – пыльный.
Пиловипробний – пылеиспытательный.
Пиловипробовня – станция пылеиспытательная.
Пиловідділяння – пылоотделение.
Пиловіддільник – пылеотделитель.
Пиловість – пыльность.
Пиловсисний – пылевсасывательный.
Пиложивильник – питатель пылевой.
Пилозбірник – пылесборник, коллектор для пыли.
Пилозбірня – камера пылесобирательная.
Пилоловник – пылеуловитель, ловушка для пыли.
Пилоловня – установка пылеуловительная.
Пилоосаджувач – пылеосадитель.
Пилоосідник – отстойник для пыли.
Пилоподавач – питатель пылевой.
Пилосмок – пылесос.
Пилоспровадник – див. «**Пылеудалитель**».
Пилотворення – пылеобразование.
Пилування – пылеобразование.
Пилянка – див. «**Распиловка**».
Пиляння – распиловка.
Пилястий – див. «**Пыльный**».
Пильний – див. «**Пыльный**».
Пiввалка – полусостав.
Півкозли – полукозлы.
Півколо – полукруг.
«**Півмісяць**» – полумесяц.
Півмул – «полуил».
Півобиймиця – полуобойма.
Півпатрон – полупатрон.
Півсамоцвіт – камень полудрагоценный.
Півстовп – полустолб.
Підбабок – подбабник.
Підбивання – див. «**Подбой**».
Підбій – див. «**Подкладка**».
Підбійка – див. «**Подкладка**».
Підбір – див. «**Сортировка**».
Підбоїна – див. «**Вруб**», «**Подбой**».
Підвага – див. «**Вага**».
Підведення – подвод.
Підвід – подвод.
Підвідділ – подотдел.

Підвізний – подвозчик, подкатчик.
Підвозій – подвозчик.
Підвозіння – подвозка.
Підволок – подвод.
Підганяльник – подгонщик.
Підгін – подгон.
Підглибляти – див. «**Углублять**».
Підголовач – див. «**Станок**».
Підготовка – див. «**Подготовка**».
Підготування – подготовка.
Піддимання – поддувание.
Піддиральник – поддирщик.
Піддирання – поддирка.
Піддирати – поддирать.
Підземний – подземный.
Під'ємний – див. «**Подъемный**».
Підідрання – поддирка.
Підідрати – пододрать.
Підіймалка – машина подъемная.
Підіймальний – подъемный, -щий.
Підіймальність – сила подъемная.
Підіймальня – отделение подъемное, установка подъемная, подъем.
Підійманий – подъемный.
Підіймання – подъем.
Підіймач – див. «**Подъемник**».
Підіймовня – сооружение подъемное.
Підіссати – див. «**Подсосать**».
Підкид – взброс.
Підкидальник – подкидчик.
Підкидання – подкидка.
Підкіп – див. «**Штольня**».
Підкладальник – подкладчик.
Підкладень – подкладка, див. «**Башмак**».
Підкладка – подкладка.
Підкоп – див. «**Штольня**».
Підкопина – подрывка.
Підкопний – подкопный.
Підкопник – див. «**Подкос**».
Підкопування – подрывка.
Підкосина – див. «**Подкос**».
Підкопник – див. «**Минер**».
Підкотник – подкатчик.
Підкрутневий – подшкивный.
Підложе – плотик, постель.
Підложжя – постель.
Підлежний – див. «**Подстилающий**».
Підлога – пол.
Підмочення – підмочка.
Піднесення – див. «**Подъем**».
Підносник – див. «**Элеватор**».
Підношування, -шення – подноска.
Піднятковий – восстающий.
Підняток – подъем, поднятие.
Підняття – восстание, подъем.
Підойма – машина подъемная, подъем.
Підойма – див. «**Вага**».
Підойма гальмова – див. «**Рычаг тормазный**».
Підойма повітряна – подъемник воздушный.
Підоймо(і)вня – отделение подъемное, установка подъемная.
Підпалювалка – машина запальная, машина палильная.
Підпалювальник – запальщик.
Підпалювання, -лення – затравка (процесс).
Підпальник – воспламенитель.
Підпальник – запал.
Підпихач – див. «**Толкач**».
Підпірка – див. «**Подкос**».
Підповерх – подэтаж.
Підпомповування – див. «**Подкачивание**».
Підпора – див. «**Стойка**», «**Упор**».
Підприємство – предприятие.
Підпушування, -шення – разрыхление.
Підпушувач – разрыхлитель.
Підрешітний – подрешетный.
Підрив – подработка.
Підривання – подрывка, подработка.
Підривати, -рити – подрывать, -рыть.
Підробка – див. «**Подработка**».
Підруб – подбой, подбойка, подрубка.
Підрубина – подбой.
Підрубка – див. «**Подрубка**».
Підрубування, -бання – подбой, подрубка.
Підрудок – подрудок.
Підручний – подручный.
Підсаджування – дыв. «**Подрывка**».
Підсаджувати, -дити – див. «**Подрывать**».
Підсволок – ляпуха.
Підсильний – «**Крепежный**».
Підсипання – подсыпка.
Підсипка – подсыпка.
Підсівка – див. «**Глина песчаная**».
Підсмоктування, -кування – подсасывание.
Підсмокування – подкачивание.
Підсмоктати – подсосать.
Підсортування, -тування – подсортировка.
Підспідок – почва, подошва.
Підстава – див. «**Башмак**».
Підставень – стойка вертикальная.
Підставка – подставка, див. «**Подкладка**».
Підстилаючий – див. «**Подстилающий**».
Підстильний – подстилающий.
Підстриби – игра.
Підтинання – див. «**Подрубка**».
Підтікання – подток.
Підтримний – поддерживающий.
Підтримник – поддержка.

Підтрубок – подтрубок.
Підхватничий – рукоятчик.
Підхоплювання, -лення – подхватывание.
Підхоплювач – подхват.
Підцівок – див. «**Подтрубок**».
Підчеревиковий – подбашмачный.
Підчисний – подчистной.
Підчистка – див. «**Зачистка**».
Підчищання, -щення – подчистка.
Підчос – див. «**Подрубка**».
Підшахтовий – подшахтный.
Підшлюзок – подшлюзок.
Пійдойма – подъем.
Піймання – поимка.
Пікаль – пикаль.
Піл – па(о)лати.
Піна – пена.
Пінотвірня – отделение пенообразующее.
Пінотворення – пенообразование.
Пінування – пенообразование.
Пірит – пирит.
Піроксилін – пироксилин.
Піроксиліна – див. «**Пироксилин**».
Піроліт – пиролит.
Піроном – пироном.
Пісковець – песчаник.
Пісковик – песчаник.
Пісковище – карьер песчаный, копь песчаная, месторождение песка.
Пісковідбірник – отделитель песка.
Пісковіддільник – отделитель песка.
Піско(в)ловник – улавливатель песков.
Піско(і)вня – отделение песковое, див. «**Карьер песчаный**», «**Копь песчаная**».
Піскоперколяційня – завод песковый.
Піскоосадник – осадитель песка.
Піскосмок – насос песковый.
Пісний – тощий.
Пісник – отощатель.
Пісок – песок.
Пістон – пистон.
Піхва – див. «**Чехол**».
Піч – печь, ходок восстающий, штрек выемочный восстающий, див. «**Забой**».
Пічка – див. «**Печь обжигательная**».
Піщаник – див. «**Песчаник**».
Піщарня – див. «**Копь песчаная**».
Плав – див. «**Нанос**».
Плага – див. «**Плита**».
Планка – планка.
Пласт – див. «**Пласт**».
Пластивні – див. «**Хлопья**».
Пластивці – хлопья.
Пластів'я – див. «**Пласт**».
Пласткуватість – див. «**Слоеватость**».
Плат – див. «**Пласт**».
Платвотримач – пластинодержатель.
Платиновмісний – платиноносный.
Платня – плата.
Платок – див. «**Пласт**».
Плашки – плашки.
Плешень – див. «**Лом**».
Пливун – плывун.
Плита – плита.
Плитівничий – плитовой.
Плитка – див. «**Плита**».
Плитняк – див. «**Плита**».
Плитовий – плитовой.
Плитонавантажний – плитонагрузочный.
Плитонавантажувалка – машина плитонагрузочная.
Плішити – див. «**Заклинивать**».
Плішковитягач – шпонковыниматель.
Плішня – долото-болванка.
Плосківець – плоскушка.
Площа – плоскость, площадь, див. «**Площадка**».
Площадка – див. «**Площадка**».
Плуг скидач – плуг сбрасывающий.
Плян – план.
Плянґерд – плангерд.
Плятина – платина.
Плятиновище – месторождение платины.
Плятинокопня – прииск платиновый.
Плятинопромисловець – платинопромышленник.
Плятинопромисловість – платинопромышленность.
Плятформа – платформа.
п. бремсберґова – клеть бремсберговая.
Пляц – див. «**Площадка**».
Пльомбування – пломбировка.
Пневматичний – пневматический.
Пневматоґен – пневматоген.
Пневматофор – пневматофор.
Побіл – побелка.
Побілення – побелка.
Побілу(ю)вання – побелка.
Поважчування, -чення – утяжеление.
Повапнування – побелка.
Повертальниця – круг поворотный.
Повертач – переместитель.
Повертальник – ключник.
Поверх – этаж, ярус.
Поверхневий – поверхностный.
Поверхня – поверхность.
Повибійний – позабойный.
Повідець – поводок.
Повідневий – приводной.
Повідня – привод.
Повіс – див. «**Отвес**».
Повітродмухало – воздуходувка.

Повітродув – аппарат воздуходувный, воздуходувка, прибор воздуходувный.
Повітрозбірник – воздухозборник.
Повітропідойма – эрлифт.
Повітропровід – воздухопровод.
Повітророзподіл – воздухораспределение.
Повітросмок – насос воздушный.
Повітроструминний – воздухо-струйный.
Повітротока – див. «**Воздухопровод**».
Повітротяг – воздуховоз, локомотив пневматический.
Повітрохрестя – кроссинг.
Повітрочинний – воздуходействующий.
Повітря – атмосфера, воздух.
Повітряний – воздушный.
Повіть – див. «**Откос**».
Повкроплюваний – див. «**Вкрапленный**».
Поводар – див. «**Проводник**».
Повозка – див. «**Тележка**».
Поволока – див. «**Налет**».
Поворіт – поворот.
Поворітний – поворачивающийся, поворотный.
Повстання – див. «**Восстание**».
Повта – див. «**Глыба**».
Повторний – див. «**Вторичный**».
Поганяйло – див. «**Погонщик**».
Поглибина – углубка.
Поглиблювання, -лення – углубка.
Поглиблювати, -бити – углублять, глубить.
Поглибшення – див. «**Углубка**».
Поглибшувати – див. «**Углублять**».
Погонич – коногон, погонщик.
Погран(к)ування – огранка.
Погруб – раздув.
Погрубина – раздув.
Погрубшання – утолщение.
Подавання, -дання – подача.
Подавач – питатель, подаватель.
Подавачка – подавалка.
Подвір'я копальневе – двор рудничный.
Поденне – плата поденная.
Поділ – див. «**Отделение**».
Подільниця – плита разделительная.
Подріб – бой (угля при погрузке).
Подробіння – див. «**Измельчение**».
Подушка відпружна – буфер-подушка.
Поємність – див. «**Емкость**».
Пожежа – пожар.
Поздовжня – продольная, штрек, диагональ.
Позем – горизонт, див. «**Этаж**», «**Ярус**».
Поземний – горизонтальный.
Поземниця – уровень.
Поїзд – поезд.
Покажчик – див. «**Показатель**».
Покаж(з)чик – див. «**Указатель**».
Показник – показатель.
Покидище – отвал.
Покидь – мусор, хвост, отброс.
Покидь – див. «**Плита**».
Покидьок – див. «**Отброс**».
Покіт – катценбукель, скат.
Поклад – отложение.
Поклад – див. «**Залежь**», «**Ярус**».
Поклади осадові – див. «**Порода осадочная**».
Покладовиння – див. «**Отложение**».
Поколотий – трещиноватый.
Поколотість – трещиноватость.
Покоток – див. «**Катушка**».
Покрива – кровля.
Покриття – див. «**Кровля**».
Покрівець – чехол.
Покрівля – кровля, див. «**Перекрыша**».
Покровець – див. «**Чехол**».
Пола – див. «**Плита**».
Поле – поле.
Полевик – див. «**Шпат полевой**».
Поливанка – див. «**Поливка**».
Поливання – поливка, див. «**Орошение**».
Поливати – див. «**Орошать**».
Полик – полок.
Полігон – полигон.
Поліпшування – облагораживание.
Полірник – див. «**Трепел**».
Полірувати – полировать.
Поліспаст звичайний – тали.
Пологоспадний – пологопадающий.
Положення – положение.
Полоз – див. «**Полоз**».
Полозки – салазки.
Полоса – див. «**Полоса**», «**Пояс**».
Полосовний – див. «**Зональный**».
Полум'єгасник – пламягаситель.
«**Полум'я співуче**» – пламя поющее.
Полягати – див. «**Залегать**».
Помагач – див. «**Откатчик**».
Помилка – ошибка.
Поміднення – омеднение.
Помійниця – помойница.
Поміст – дека, пастил, на(с)лати, площадка, полати, полок.
п. надсвердловинний – скрипка.
Поміcть – див. «**Площадка**», «**Полок**».
Помпа – див. «**Насос**».
Помпування – див. «**Выкачивание**», «**Качание**».
Помпувати – див. «**Выкачивать**», «**Качать насосом**», «**Откачивать**».
Поперемінність – перемежаемость.
Поперечна лупність – див. «**Кливаж**».
Поплава – див. «**Торфяник**».

Поріг – порог.
Поріжник – порожник.
Порода – порода.
Породовий – породовый.
Породовідбирний – породоотборочный.
Породовідбирник – породоотделитель.
Породил – отделение породное.
Породозбирач – коллектор (породи).
Породочисник – породоочиститель.
Порожнина – каверна.
Порожнистий – пустотелый.
Порожній – пустой.
Порожня-смок – вакуум-насос.
Порожняк – порожняк.
Порожняковий – порожняковый.
Порох – порох, пыль.
Порохівня – погреб пороховый.
Порошний – пыльный.
Порушина – нарушение.
Порцеляниця – див. «**Каолин**».
Порцелянка – див. «**Каолин**».
Посадка – див. «**Посадка**».
Посипання – посыпка.
Послід – див. «**Отброс**».
Послідок – отход, див. «**Остаток**».
Посортувати – сортировать.
п. руками – рассортировывать вручную.
Пост наснаження – пост зарядочный.
Постав – став.
Постава – постановка.
Поставлений руба – поставленный на голову.
п. сторч – поставленный на голову.
Поставляти – див. «**Доставлять**».
Постать – лента отрабатываемая.
Поступ – див. «**Подача**».
Поступання – шаганье.
Посув – подвигание, уход.
Посування – подвигание, продвигание.
Посудина – сосуд.
Потерть – грязь (буровая мука).
Потік – поток.
Потовщання – див. «**Утолщение**».
Потоншання – див. «**Утонение**».
Поточувати – див. «**Сортировать**».
Потрусний – сотрясательный.
Потрусниця – герд сотрясательный.
Потрушування – див. «**Посыпка**».
Потужність – мощность.
Похибка – погрешность.
Похил – уклон.
Похилина – уклон, див. «**Бремсберг**».
Похилість – див. «**Скат**», «**Уклон**».
Починання свердлити – забурка.
Починати свердлити – забуривать.
Починати свердлувати – див. «**Забуривать**».
Почіпка – подвеска.
Поширина – карман (обход, расширение в откосе), раскоска.
Пояс – див. «**Пояс**».
Правець – кондуктор, колонна шахтная, матица.
Правило – див. «**Вандрут**».
Правушник – долото справочное.
Праска – утюг.
Препозит – препозит.
Прибиральник – уборщик.
Прибирання – уборка.
Прибірка – див. «**Уборка**».
Прибуток – див. «**Дебит**».
Привал – див. «**Выступ**».
Привіз – див. «**Подвозка**».
Привозити – див. «**Доставлять**».
Пригінчий – див. «**Нарядчик**», «**Приказчик**».
Пригонич – див. «**Приказчик**».
Придверник – дверовой, привратник.
Призначання – задолжение.
Призначитися – задолжаться.
Призначений – задолженный.
Призначення – задолжение.
Приймальний – приемочный.
Приймальник – приемщик.
Приймання – приемка.
Приймач – див. «**Приемщик**».
Прийом – див. «**Прийомна**».
Прилад – прибор, снаряд.
Приладновування, -нання – подделка.
Прилюник – люковой.
Примул – див. «**Насос**».
Припас – див. «**Запас**», «**Инструмент**».
Припаси – принадлежности.
Прирейка – контр-рельс.
Присипка – див. «**Подсыпка**».
Прискавка – пульверизатор, шприц.
Прискалка – див. «**Уступ**».
Прискалок – див. «**Виступ**», «**Уступ**».
Пристава – див. «**Доставка**».
Приставляння – див. «**Доставка**».
Приставляння – див. «**Доставка**».
Приставляти, -вити – доставлять.
Пристайність – див. «**Сцепка**».
Пристановище – див. «**Убежище**».
Пристрій виштовхний – приспособление выталкивающее.
Приступковий – уступный.
Приступный – доступный.
Приступність – доступність.
Приступок – уступ.
Притикання – соприкосновение.
Приткнути загвіздком – зачеканить.
Притулиско – див. «**Убежище**».

Притулище – див. «**Убежище**».
Притулок – див. «**Убежище**».
Притуплення – притупление.
Прихилище – див. «**Убежище**».
Причіпка – див. «**Зацепка**», «**Прицепка**».
Причіплювання, -ляння – прицепка.
Причіплювач – прицепщик.
Причіпний – прицепной.
Причіпок – прицепка.
Прищекнення – див. «**Защемление**».
Приямок – приямник.
Прісняк – пряснец.
Проагітувати – проагитировать.
Проба – проба, див. «**Испытание**».
Пробивання – пробивка.
Пробивач – див. «**Пробойник**».
Пробій – див. «**Пробойник**».
Пробійник – див. «**Пробойник**».
Пробірня – див. «**Лаборатория пробная**».
Пробний свідер – див. «**Щуп**».
Пробня – лаборатория пробная.
Пробоєць – пробойник.
Пробувальник – пробщик.
Пробування – опробование.
Пробувач – пробник.
Провалля – див. «**Грабен**».
Проведення – проведение.
Проверства – див. «**Прослой**».
Проверствина – див. «**Прослой**».
Проверсток – пропласток.
Проверсток – див. «**Прослой**».
Провертач – див. «**Сверло**».
Провисати, -снути – провисать.
Провисний – провисающий.
Провід – провод, див. «**Проведение**».
п. дудовий – див. «**Трубопровод**».
п. ціцовий – див. «**Трубопровод**».
Провідник – проводник.
Провідня – проводка.
Провітрити – освежить.
Провітрювальний – вентиляционный.
Провітрювання, -рення – вентилирование, вентиляция, проветривание.
Провітрювати – вентилировать, проветривать.
Провітрювач – див. «**Вентилятор**».
Провода(и)р – див. «**Проводник**».
Проводження – проведение.
Проводничий – див. «**Проводник**».
Проводотримач – провододержатель.
Прогин – прогиб.
Прогинатися, -гнутися – прогибаться.
Прогріх – див. «**Погрешность**».
Продавлювання – див. «**Прожимка**».
Продавлювати – див. «**Прожимать**».
Продимання – продувка.
Продимати – продувать.
Продмух – продувка.
Продмухування – продувка.
Продмухувати, -хати – продувать.
Продмухувач – продуватель.
Продув повітря – див. «**Вентилятор**».
Продування – продувка.
Продувати, -дути – продувать.
Продукт – продукт.
Продух – отдушина, див. «**Вентиляция**».
Продуха – див. «**Отдушина**», «**Вентиляция**».
Продухвина – див. «**Отдушина**».
Продуховина – див. «**Отдушина**».
Продушувати – див. «**Прожимать**».
Продушування – див. «**Прожимка**».
Прожилок – прожилок.
Прозір – визир.
Пройнятість – див. «**Пронизанность**».
Прокіп – проработка, проходка.
Проколина – проработка.
Прокопний – проходочный.
Прокопник – проходчик.
Прокопницький – проходческий.
Прокопувалка – машина проходочная.
Прокопування, -пання – проходка, прохождение.
Пролім – див. «**Прорыв**».
Проломний – див. «**Сбросовый**».
Промерзлість – мерзлота.
Промивалка – машина промывочная.
Промывальник – промывальщик.
Промивальня – фабрика промывательная, див. «**Прииск золотой**».
Промивання – промывка.
Промивач – промыватель.
Промивина – промоина.
Промивка – див. «**Промывка**».
Промивний – промывочный.
Промисел – промысел.
Промисловий – промысловый.
Промисловик – промысловик.
Промисловість – промышленность.
Промиття – промывка.
Проморожування, -ження – проморозка.
Пронизаність – пронизанность.
Проникливість – проницаемость.
Пропихання – проталкивание.
Пропуск – пропуск.
Про(і)рва – див. «**Прорыв**».
Прорване місце – див. «**Прорыв**».
Прорив – прорив.
Проруб – просек.
Просвердлина – бурка, шпур.
Просвердлювати, -лити – пробуривать.

Просівання, -сіяння – просев.
Просівати, -сіяти – просевать.
Просівок – просев.
Просік – див. «**Просек**».
Просіка – просека.
Просіка поземна – див. «**Просек**».
Просіч – див. «**Просек**».
Проскакування – проскок.
Просліджувати, -дити – прослеживать.
Просмужок – присечка.
Простежити – див. «**Прослеживать**».
Простелення – див. «**Простирание**».
Простирання – див. «**Простирание**».
Простій – див. «**Простой**».
Простір – пространство.
Простяг – простирание.
Простягання – простирание.
Простягомір – стратометр.
Просув – подача.
Просування – див. «**Продвигание**».
Просушування, -шення – просушка.
Противага – контр-вес, противовес, контр-груз.
Противдарник вертиловий – див. «**Шкивоизбегатель**».
Протигазник – противогаз.
Протигазництво – дело противогазное.
Протигазовой – противогазный.
Протизрівноважування – контр-балансировка.
Протикач – штревель.
Протипожежний – противопожарный.
Протикоромисло – контр-балансир.
Протипад – парашют.
Протипожежниця – устройство противопожарное.
Протирання – протирка.
Протискати, -снути – прожимать.
Протискування – прожимка.
Протитягар – контр-груз.
Протіс – подтоварник.
Проточувати – див. «**Просевать**».
Протяглий горб – увал.
Прохідка – проходка.
Прохідний – проходочный.
Прохідник – проходчик.
Прохідництво – дело проходческое.
Прохідницький – проходческий.
Прохідок – ход.
Проходження – ход, прохождение.
Прохолодіння – див. «**Охлаждение**».
Прохолодний – див. «**Охладитель**».
Процес – процесс.
Прочавлювання – прожимка.
Прочавлювати, -вити – прожимать.
Прошар – прослой, див. «**Пропласток**».
Прошарина – див. «**Прослой**», «**Пропласток**».
Прошарок – прослой.
Прошарування – див. «**Прослой**».
Проштовхування – проталкивание.
Прояснювальний – осветлительный.
Прояснювання, -нення – осветление, просветление.
Пруживість – див. «**Упругость**».
Пружинний – пружинный.
Пружинуватість – див. «**Упругость**».
Пружистість – див. «**Упругость**».
Пружість – див. «**Упругость**».
Пружність – упругость.
Пудра – пудра.
Пудроліт – пудролит.
Пукал – ил озерный.
Пульверизатор – пульверизатор.
Пульзометр – пульзометр.
Пульмотор – пульмотор.
Пульпа – пульпа.
Пульсатор – пульсатор.
Пункт – пункт.
Пускач – приспособление пусковое.
Пустий – пустой.
Пухкий – рыхлый.
Пухнатий – див. «**Рыхлый**».

Р

Равенс – равенс.
Розбивання, -биття – разбивка.
«**Раки**» – раки.
Раковина – див. «**Торф**».
Рамина напрямна – корзина направляющая.
Рапа – див. «**Рассол**».
Рафінування, -нація – раф(ф)инировка.
Рачка – трещетка.
Рашит – рашит.
Ребро – ребро.
Ребрування, -рування – ребрение.
Реґулятор – регулятор.
Реґуляція, -лювання – регулирование.
Режим – режим.
Резервуар – резервуар.
Рейка – рельс.
Рейковий – рельсовый.
Рейкозгинач – рельсоизгибатель.
Рейкотрим – рельсодержатель.
Рекоґноскування – рекогносцировка.
Рекоґносцировка – див. «**Рекогносцировка**».
Ремество – див. «**Промысел**».
Ремонтина – ремонтина.

Ремонтник – ремонтщик.
Ремонтня – отделение ремонтное.
Ремонтувальник – ремонтщик.
Реолявер – реолявер.
Рео-мийниця – реомойка.
Респіратор – респиратор.
Респіраторник – респираторщик.
Речовина – вещество.
Решето – решето.
Риб'ячий хвіст – рыбий хвост (долото).
Ример – ример.
Ринва – див. «**Подтрубок**».
Ринда – див. «**Торфяник**».
Рискаль – див. «**Лопата**».
Риф – риф.
Рихва – див. «**Наконечник**».
Ришта – крепление станковое.
Риштак – рештак, сплотка, див. «**Шлюз**». **р. сипцевий** – колода эфельная.
Риштаки – стол (шлюз).
Риштачник – рештачник.
Риштовання – крепление станковое.
Риштункування – армировка.
Рів – канава, див. «**Грабен**».
Рівелен – ривелен.
Рівень – горизонт, уровень.
Рівноважник – балансир.
Рівнопадність – равнопадаемость.
Рівчак – желобок, канавка, див. «**Промоина**».
Ріжки – див. «**Вилка**».
Різак – бар режущий, инструмент для резки, резец, резак.
Різак – див. «**Долото**», «**Нож**».
Різалка – машина режущая, резак.
Різаль – резчик.
Різальний – режущий.
Різальник – секач.
Різання – резка.
Різець – див. «**Долото**».
Різь – нарезка.
Робити вибух – див. «**Детонировать**».
Робити глибше – див. «**Углублять**».
Робітник – рабочий.
Робота – работа.
Робурит – робурит.
Ровистий запад – див. «**Грабен**».
Рогач – рогаль.
Рогачик – див. «**Вилка**».
«**Роги**» – роги.
Рогосвітневий – рогообманковый.
Рогулька – див. «**Вилка**».
Родимець – самородок.
Родимцевий – самородный.
Родовище – месторождение.
Розбиральник – разборщик.
Розбирання – разбор, разборка.
Розбирати – разбирать, див. «**Сортировать**».
Розбирний – разборный.
Розбір – разбор, див. «**Сортировка**».
Розбовтування, -тання – разбалтывание.
Розбризкувач – разбрызгиватель.
Розібрати – разобрать.
Розвалювання – див. «**Обрушение**».
Розвантажний – разгрузочный.
Розвантажник – разгружатель.
Розвантажня – устройство разгрузочное.
Розвантажування, -ження – разгрузка.
Розвертачка – растыкалка.
Розвертіти – рассверливать.
Розвилина – развилка.
Розвилка – развилка.
Розвилок – рогатка.
Розвід – див. «**Разведка**».
Розвіданий – разведанный.
Розвіданість – разведанность.
Розвідач – див. «**Разведчик**».
Розвідини, розвіди – рекогносцировка, див. «**Разведка**», «**Разведывание**».
Розвідка – разведка, див. «**Изыскания**».
Розвідковий – разведочный.
Розвідник – разведчик.
Розвідування, -дання – разведывание, див. «**Разведка**».
Розвідчий – разведочный.
Розвідчик – див. «**Разведчик**».
Розвіз – развозка.
Розвірчувати – рассверливать.
Розвіювання, -віяння – дефляция.
Розводина – разводка.
Розвозини – развозка.
Розворот – див. «**Захват**».
Розгін – разбежка, разгон.
Розгородка кам'яна – див. «**Перемычка каменная**».
Розгортальник – разгребщик.
Розгортання – разгребка.
Роздавлювання – див. «**Раздавливание**».
Розділ – разделение.
Роздільник – разделитель.
Роздобутки – див. «**Добывание**».
Роздобуток – див. «**Промысел**».
Роздрібнення – див. «**Измельчание**».
Роздроб – див. «**Раздробление**».
Роздроблювання, -лення – раздробление.
Роздувина – див. «**Раздув**».
Роздушування, -шення – раздавливание.
Розібрання – разбор.
Розірвати – див. «**Взрывать**».
Розкіл – расколот.
Розколина – расселина, трещина.

Розколювання, -лення – расколка.
Розкраплювання – болезнь, пемзование (ртути).
Розкопування – раскопка.
Розкопи – раскопка.
Розкраплюватися – пемзоваться.
Розлиштування, -вовання – развантдрутка.
Розломина – див. «**Расселина**».
Розмелюватися – разбалтываться.
Розмив – размыв.
Розмивання, -миття – размыв.
Розмин – разминовка.
Розминка – разминовка.
Розпадина – див. «**Разселина**».
Розпалина – див. «**Расселина**».
Розпарина – див. «**Расселина**».
Розпилювання, -ляння – распиловка.
Розпинка – распорка.
Розпирати, -перти – раскреплять.
Розпір – див. «**Захват**».
Розпірка – расколот, расстрел.
Розподільник – распределитель.
Розпора – разгон, расколот.
Розпорскувач – распылитель.
Розпушення – разрыхление.
Розпушуватися – пушиться.
Розпушувач – разрыхлитель.
Розривний – див. «**Взрывчатый**».
Розріда – див. «**Депрессия**».
Розрідження – депрессия, разрежение.
Розрідка – див. «**Разрежение**».
Розрідь – див. «**Депрессия**», «**Разрежение**».
Розріз – разрез, разрезка.
Розрізування, -зання – разрезка.
Розробіток – разработка.
Розроба – див.«**Разработка**».
Розробка – див. «**Копь**», «**Разработка**».
Розробляння, -лення – разработка.
Розробляти, -бити – разрабатывать.
Розсадний – бризантный.
Розсадність – бризантность, свойство бризантное.
Розсверлій – разбуровщик.
Розсвердлювальник – разбуровщик.
Розсвердлювання, -лення – разбурка.
Розсвердлювати, -лити – разбуривать, рассверливать.
Розсип – див. «**Россыпь**».
Розсипини – див. «**Россыпь**».
Розсипище – месторождение вторичное, месторождение рассыпное, россыпь.
Розсипищевий – россыпной.
Розсипний – россыпной.
Розсів – рассевка.
Розсівання – рассевка.
Розсікання – рассечка.
Розсілина – див. «**Расселина**».
Розсіч – див. «**Рассечка**».
Розсортувати – див. «**Отсаживать**».
Розставка – див. «**Дисклокация**».
Розступ – див. «**Шаг**».
Розтавання – див. «**Оттайка**».
Розтирач – истиратель, растиратель.
Розтрощення – раздробление, див. «**Разрушение**».
Розтуляння – разжатие.
Розтяжність – див. «**Тягучесть**».
Розхитуватися – разбалтываться.
Розчин – раствор.
Розчинення – див. «**Выщелачивание**».
Розчинник – растворитель.
Розчинопровід – растворопровод.
Розчиносмок – насос растворный.
Розчиняти – див. «**Выщелачивать**».
Розчищання, -щення – расчистка.
Розчіпка – расцепка.
Розчіплювати, -ляти – расцеплять.
Розчіпляння, -лення, -лювання – расцепление.
Розчіпляч – расцепитель.
Розчіпник – разцепщик.
Розшивання, -шиття – расшивка.
Розшир – уширение, расширение.
Розширення – расширение.
Розширень – раструб.
Розширитель – див. «**Расширитель**».
Розширник – расширитель.
Розширяння, -рення – уширение.
Розшук – див. «**Поиски**».
Розшуки – изыскания, поиски.
Розшуковий – поисковый.
Розшукування – див. «**Поиски**».
Розшурфина – расшурфовка.
Розшурфування, -фовування, -фовання – расшурфовка.
Ропа – рапа, рассол, див. «**Нефть**».
Ропище – див. «**Месторождение нефти**».
Роповідділяння – рапоотделение.
Роповіддільник – рапоотделитель.
Роповідлучання – рапоотделение.
Ропозаливчий – рапозаливной.
Ропоносний – див. «**Нефтеносный**».
Ропоносність – див. «**Нефтеносность**».
Ропопідіймальний – рассолоподъемный.
Ропопровід – рассолопровод.
Ропша – див. «**Торф**».
Росіл – рассол.
Ртуть – див. «**Ртуть**».
Рубанка – див. «**Рубка**».
Рубання – рубка.
Рубач – див. «**Забойщик**».

Руда – руда.
Рудий – бурый.
Рудинець – буцен.
Рудинцевий – буценовый.
Рудневий – див. «**Рудничный**».
Рудний – рудной.
Рудник – рудник, рудокоп, див. «**Горнорабочий**», «**Рабочий горняк**», «**Рудник**».
Рудницький – див. «**Рудничный**».
Рудня – завод железоделательный, див. «**Рудник железорудный**», «**Завод железоплавильный**», «**Завод плавильный**», «**Копь**», «**Рудник**».
Рудовантажник – рудонагрузчик.
Рудовивантажник – рудовыгрузчик.
Рудовивізник – рудооткатчик.
Рудовипальня – печь рудообжигательная.
Рудовище – месторождение рудное.
Рудовмісний – рудоносный.
Рудовмісність – рудоносность.
Рудодробарка – рудодробилка.
Рудоємний – див. «**Рудоносный**».
Рудозбагатний – рудообагатительный.
Рудозбагатня – фабрика рудообогатительная.
Рудокоп – див. «**Рудокоп**».
Рудокопальня – див. «**Копь**», «**Прииски**», «**Рудник**».
Рудокопи – див. «**Копь**», «**Копь железная**», «**Прииск**», «**Рудник**».
Рудокопний – див. «**Рудокоп**».
Рудокопня – копь, рудня, див. «**Копь железная**», «**Прииск**», «**Рудник**», «**Шахта**».
Рудоносний – див. «**Рудоносный**».
Рудоосад – отсадка руд.
Рудопідіймальний – рудоподъемный.
Рудопідіймання – рудоподъем.
Рудопідойма – рудоподъемка, рудоподъемник.
Рудоподільник – рудоразделитель.
Рудопромивалка – машина рудопромывная.
Рудопромивальник – рудопромывальщик.
Рудопромивальня – рудопромывочная.
Рудопромивний – рудопромывочный.
Рудорозбирання – рудоразборка.
Рудосортування – див. «**Отсадка руд**».
Рудотопництво – горнозаводство, дело горнозаводское.
Рудотопницький – горнозаводский.
Рудоуправа – рудоуправление.
Рудяний – рудной.
Рудянка – див. «**Руда болотная**».
Руйнація – разрушение.
Руйновина – див. «**Разрушение**».
Руйнування – разрушение.
Рукав шротовий – рукав дробовой.
Руків'я – див. «**Рукоятка**».
Румовище – россыпь разрушистая, див. «**Россыпь**».
Румушина – див. «**Россыпь**».
Рура – див. «**Ствол**», «**Труба воздушная**».
Руровідрізник – див. «**Труборезка**».
Руропровід – див. «**Трубопровод**».
Руротяг – див. «**Трубопровод**».
Рух – див. «**Ход**».
Ручка – ручка, див. «**Рукоятка**».
Рушій – двигатель.
Руштак – трафарет.
Руштина – зелинка, колосник.
Руштобарабан – бочка зелинчатая.
Руштовий – зелинчатый.
Руштавиця – решетка.
Руштодармой – грохот колосниковый.
Ряд – див. «**Пласт**», «**Ярус**».
р. органний – ряд органный.
Рядовий із штибом – рядовой со штыбом.
Ряма – рама.
Ряма – див. «**Оклад дверной**».
Рятівний – спасательный.
Рятівник – спасатель.
Рятівництво – дело спасательное.
Рятівня – станция спасательная.
Рятівня гірнича – станция горноспасательная.
Рятувальник – спасатель.
Рятун – див. «**Спасатель**».
Рятунковий – спасательный.

С

Саджання – посадка.
Саксифрагіна – див. «**Саксифрагин**».
Саксифраґін – саксифрагин.
Салітра – селитра.
Салотвиця – зинкверк.
Самогальмування – самоторможение.
Самовиливання, -лиття – самоизливание.
Самовиливний – самоизливающийся.
Самовимичний – самовыключающийся.
Самовичищання – очистка автоматическая.
Самовідкривка – затвор (автоматичесски открывающийся).
Самогоріння – див. «**Самовозгорание**».
Самодозівник – дощатор автоматический.
Самозаймання – самовозгорение.
Самозаймистість – самовозгораемость.
Самозапалення – див. «**Самовозгорание**».
Самокіт – самокат.
Самокітня – самокат, катценбукель.
Самомастильник – приспособление смазочное.

Самонавантажування, -ження – самонагрузка.
Самонагрівання – самонагревание.
Самонатягачка – устройство натяжное.
Самообертовий – самовращающийся.
Самоосідання – самосадка.
Самоперекидач – опрокидыватель автоматический.
Самоперекидний – самоопрокидывающийся.
Самопересув – перестaвка.
Самоповертання – самоповорачивание.
Самоповертач – приспособление самоповорачивающееся.
Самоповорітний – самоповорачивающий.
Самореґулювання, -льовання – саморегулирование.
Самореґуляція – саморегулирование.
Саморідок – див. «**Самородок**».
Самородний – див. «**Самородный**».
Самородок – див. «**Самородок**».
Саморозвантажний – саморазгружающийся.
Саморозкручування – самораскручивание.
Саморозподільник – распределитель автоматический.
Саморозчіплювання – расцепление автоматическое.
Саморятування – самоспасание.
Саморятувач – самоспасатель.
Самосадний – самосадочный.
Самосідання – самосадка.
Самосідний – самосадочный.
Самоскидання – самосбрасывание.
Самоскидний – самосбрасывающий.
Самотопкий, -топний – самоплавкий.
Самотяг – див. «**Элеватор**».
Самохідний – самоходный.
Самоцвіт – самоцвет, камень драгоценный.
Самоцентрування – центрировка автоматическая.
Самочинний – самодействующий.
Сани – сани.
Санки – санки.
Саночник – саночник.
Сапа – цапка.
Сапропель – сапропель.
Свердел – буросв., див. «**Зонд**», «**Свердло**».
Свердлена дуча – див. «**Скважина буровая**».
Свердлик – бур короткий.
Свердлильний – бурильный.
Свердлина – див. «**Скважина буровая**».
Свердлити – свердлить, бурить.
Свердлівник – мастер.
Свердління, -лення, -лування – бурение.
Свердлій – бурильщик, рабочий буровой.
Свердло – свердло, бур.
  с. спіральне – шпион (бур спиральный).
Свердлованість – буримость.
Свердловий – буровой.
Свердловина – скважина буровая.
Свердловитягач – прибор для вынимания сломавшегося бура.
Свердлоносій – буронос.
Свердлотримач – бурoдержатель.
Свердлотримний – бурoдержательный.
Свердлувалка – машина бурильная.
Свердляр – див. «**Бурильщик**».
Свердлений отвір – див. «**Скважина буровая**».
Сверління – див. «**Бурение**».
Сверло – див. «**Бур**».
Свідер – див. «**Щуп**», «**Зонд**», «**Бур**».
Свідровина – див. «**Скважина буровая**».
Свідеровий – див. «**Буровой**».
Свідерок – забурник, див. «**Бур короткий**».
Світня рогова – обманка роговая.
Свічка – свеча.
Сворінь – див. «**Керн**», «**Шкворень**».
Седиментація – седиментация.
Сенармонтит – руда сурьмяная.
Сепаратор – сепаратор.
Сепарація – сепарация.
Серга – серьга.
Середник – див. «**Сердечник**».
Середняк – бур средний, «**Середовик**».
Серпентин – серпентин, див. «**Змеевик**».
Серепентина – див. «**Серепентин**».
Серпентинізація – серпентинизация.
Серце земляне – див. «**Слюда**».
  с. кам'яне – див. «**Слюда**».
  с. руське – див. «**Слюда**».
Сетлер – сетлер.
Сиґнал маркшайдерський – див. «**Сигнал рудничный**».
Сиґналізація – сигнализация.
Сикавка – див. «**Шприц**».
Сила – сила.
Сильвініт – сильвинит.
Сильник – див. «**Двигатель**».
Синкліналя – синклиналь.
Синкліналь – див. «**Синклиналь**».
Синя руда – синька.
Синька – синька.
Сипець – эфель.
Сипкий – рыхлый.
Сипцевий – эфельный.
Сирець – сырец.
Сировий – сырой.
Сировиця – див. «**Рассол**».
Система – система.
Ситець – галь, речник.

Сито – сито.
Сифонування, -нования – сифонирование.
Сідання – посадка.
Сідець – седло.
  с. почіпний – сидение подвесное.
Сідло – седалище, седловина.
Сідло – див. «**Антиклиналь**».
Сідловина – седловина.
Сіль – соль.
Сільна баня – див. «**Солеварня**».
Сірка – сера.
Сіркарня – завод серный.
Сірковище – месторождение серное.
Сірковмісний – сероносный.
Сірководень – глазоедка, сероводород.
Сіркопальня – калькарона.
Сітка – сетка.
  с. всисна – храпок.
Скала – див. «**Порода горная**».
Скалець – див. «**Шпат**».
Скалина – див. «**Порода горная**».
Скалинець – шпат.
Скат – див. «**Спуск**».
Свердловина бурована – див. «**Скважина буровая**».
Скеледробач – скалодробитель.
Скелезаглибний – скалоуглубительный.
Скеля – скала.
Скиба – див. «**Глыба**», «**Пласт**».
Скид – сброс.
Скидання – сброс.
Скидач – сбрасыватель, яйцо (для сбрасывания).
Скидний виступ – див. «**Горст**».
Скидний, -дальний – сбрасывающий.
Скидовий, -дний – сбросовый.
Скидовина – сбрасыватель.
Скидозсов – сбросо-здвиг.
Скіпа – бадья самоопрокидывающаяся.
Скіпер – скипер.
Скіповня – установка киповая.
Скіс – скос.
Скісник – раскоска.
Скісок – скос.
Склад – склад.
Складальник – складчик.
Складання в стоси – штабелирование.
Складки – див. «**Крыло**».
Склеп – магазин.
Склизення – див. «**Скольжение**».
Сковорода – сковорода, чрен.
Сколювання – скалывание.
Скорозапальність – див. «**Воспламеняемость**».
Скоротник – сократитель.
Скочування, -чення – скатывание.
Скошування – скашивание.
Скраколь – див. «**Блок**».
Скребачка – скребок.
Скребковий – скребковый.
Скребти – див. «**Скоблить**».
Скременілий – окременелый.
Скреміння – окременение.
Скрепер – скрепер.
Скреперний – скреперный.
Скреперня – установка скреперная.
Скрещення – скрещение.
Скривлення – искривление, перекашивание.
Скриня – ларь, ящик.
Скришування, -шення – искрашивание.
Скріпа – скрепление.
Скріплення – скрепление.
Скріплина – див. «**Крепление**».
Скріплиння – див. «**Крепление**».
Скріплювання, -лення – див. «**Крепление**».
Скріпляти – див. «**Крепить**».
Скромадити – див. «**Скоблить**».
Скромадіння – див. «**Скобление**».
Скроплювання, -лення – орошение.
Скроплювати, -пити – орошать.
Скроплювач – ороситель.
Скругленість – окатанность.
Скрут – свивка, див. «**Виток**».
Скрутець – див. «**Стрелка**».
Скрутинець – змеевик.
Скуплення – див. «**Скопление**».
Скупність – див. «**Сцепка**».
Скупнювання – агломерация, -рирование.
Скупня – див. «**Скопление**».
Скупняк – агломерат.
Скупчення – скопление.
Скупчування, -чення – накопление.
Сланець – див. «**Сланец**».
Слід – след.
Сліпуха – баланс, шахта глухая.
Слуп – див. «**Столб**».
Слюда – див. «**Слюда**».
Сміття – див. «**Мусор**».
Смок – насос.
Смоківник – камеронщик, насосный.
Смоковання – качание насосное.
Смоковий – насосный.
Смоковик – див. «**Насос**».
Смоко(і)вня – отделение насосное, станция насосная, установка насосная.
Смокування, -кування – качание насосное, помпирование.
Смокувати – качать насосом.
Смокувач – качалка.
Смуга – зона, полоса, див. «**Пояс**».

Смуговий – див. «**Зональный**».
Смулець – див. «**Соль каменная**».
Снувалка – ворот вертикальный, кабестан.
Собака – собака.
Совганка – расхаживание.
Совгання – расхаживание.
Совгати – расхаживать.
Сокирка – топорик.
Сокиряка – див. «**Кирка**».
Солеварня – варница соляная, завод солеваренный, солеварня.
Солеварство – солеварение.
Солевиварювання – солеварение.
Солевмісний – соленосный.
Солевмісність – соленосность.
Соледробарка – солеломка.
Солемийниця – солемойка.
Солемлин – соломельница.
Сояепромивний – солепромывной.
Солепромывник – аппарат солепромывочный.
Солепромисел – солепромышленник.
Солероздобуток – солепромысел.
Солесмок – солесос.
Солесмоковий – солесосный.
Солище – скважина буровая на солену воду.
Соліна – див. «**Копь соляная**».
Солониця – карьер соляной, копь соляная, копь каменносоляная, ломка соляная, рудник соляный.
Солонище – карьер соляной, копь каменносоляная, месторождение соли.
Солоність – соленость.
Солта – див. «**Шлак**».
Соляник – рабочий соляной, див. «**Солевар**».
Солянка – див. «**Рассол**».
Соляр – солевар.
Солярня – варница соляная, завод солеваренный, солеварня.
Сорт – сорт.
Сортировка – див. «**Сортировка**».
Сортівник – сортировщик.
Сортівня – фабрика сортировочная.
Сортувалка – машина сортировочная, сортировка.
Сортувальне решето – див. «**Грохот**».
Сортувальний – сортировочный.
Сортувальник – раздробщик, сортировщик.
Сортувальня – сортировка, фабрика сортировочная, отделение сортировочное, установка сортировочная.
Сортування – разборка, сортировка, див. «**Отсадка**», «**Отмучивание**».
Сортувати – рассортировывать, сортировать, див. «**Отсаживать**».
Сочка – линза, чечевица.
Соха – див. «**Стойка**».
Спад – падение, «**Уклон**», див. «**Скат**».
Спадистість – див. «**Скат**».
Спадомір – нивеллир.
Спадоміряння – нивеллирование.
Спайність – див. «**Спайность**».
Спалах – вспышка.
Спалахати, -хнути – вспыхивать.
Спалахування, -хнення – вспышка.
Спис – шпага.
Співчинник видатности – див. «**Коэффициент полезного действия**».
Співшукач – соискатель.
Спід – подошва.
Спіймання – поимка.
Спійність – сцепка.
Спійня – див. «**Сцепка**».
Спікливий – спекающийся.
Спікливість – спекаемость.
Спір – затор.
Спіраля – спираль.
Спіромотор – спиромотор.
Спливання – оплывание.
Сплітак – клещи счалочные.
Сповива – повивка.
Сповісник – оповеститель.
Споліск – сполоск.
Споліскувальник – сполосчик.
Споліскувальниця – сполосчица.
Споліскування – ополаскивание, сполоск.
Сполоскати – див. «**Выщелачивать**».
Сполучання – сбивание, сбойка.
Сполучати, -чити – сбивать (выработ.).
Сполучина – сбойка.
с. провітрювальна – див. «**Ходок вентиляционный**».
Споруда – сооружение, строение.
Спорудження – строение, див. «**Выработка**».
Спосіб – способ.
Справа – див. «**Инструмент**».
с. буровугільна – дело буроугольное.
Справилля – набор инструментов.
Справування – див. «**Устройство**».
Спрацьовування, -вання, -цьовання – срабатывание, изнашивание.
Сприсання – соскакивание.
Спроба – див. «**Испытание**».
Спробниця – коза испытательная.
Спроваджування – див. «**Удаление**».
Спроможність – способность.
Спрямити – див. «**Выпрямлять**».
Спуск – спуск, див. «**Опускание**», «**Скат**».
Спускалка – скат.
Спускання – опускание, спуск.

Спускний – спускной.
Спусковина – спуск.
Спускопідіймання – спускоподъем.
Спуст – див. «**Опускание**».
Срібловище – месторождение серебра.
Сріблорудище – месторождение серебряных руд.
Срібний – серебряный.
Срібнище – месторождение серебра.
Ставлення – подъем, постановка.
Ставня – став.
Стайня – двір кінний, конюшня.
Сталя – див. «**Прядь**».
Сталь – сталь.
Сталька – прядь.
Стальна – див. «**Стренга**».
Стан завислий – состояние взвешенное.
Станва – цистерна.
Станок – станок (копра).
с. для баби – див. «**Копер**».
Стація – станция.
Стежити – див. «**Прослеживать**».
Стежка – див. «**Лента**».
Стекер – стекер.
Стелесхідчастий – потолкоуступный.
Стеліт – стеллит.
Стельоприступчастий – див. «**Потолкоуступный**».
Стеля – потолок, див. «**Кровля**».
Стертя – истирание.
Стибійнорудище – месторождение сурьмяных руд.
Стик – див. «**Соприкосновение**».
Стикання – див. «**Соприкосновение**».
Стирання – изнашивание, истирание.
Стирач – див. «**Истиратель**».
Стискатися – див. «**Сжиматься**».
Стиснення – див. «**Защемление**».
Стиснутоповітряний – сжатовоздушный.
Стійкість – стойкость, устойчивость.
Стіл – стол.
Стілець – див. «**Площадка**».
Стінка – стенка.
Стіс – штабель.
Стовбур – ствол.
Стовп – столб, див. «**Стойка**».
Стовпець – столбик.
Стовповий – столбовой.
Стовпчик – столбик, цилиндрик.
Стоплення – див. «**Плавка**».
Стопок – слиток.
Сторфуватися – оторфоваться.
Стормачок – див. «**Столбик**».
Сторчовий – вертикальный.
Сторчовина – вертикальный бремсберг, баланс.
Стосування – укладка в штабеля, штабелирование.
Стояк – бабка, стойка, чурак.
Стоян – див. «**Стойка**».
Стратиграфічний – стратиграфический.
Стратиграфія – стратиграфия.
Стратометр – стратометр.
Стренґа – стренга.
Стрілка – стрелка.
Стрімниця – див. «**Отвес**».
Стрімок – отвес.
Стрічка – див. «**Лента**».
Стругання – скобление.
Стругати – скоблить.
Стружка – стружка.
Струмент – инструмент.
с. вільнопадний – самопад.
Струмеція – див. «**Инструмент**».
Струмина – борозна.
Струмовідвід – токоотвод.
Струмопровідня – токопроводка.
Струна – струна.
Стругоніти – бунитить.
Ступа – ступа, толчея.
Ступир – див. «**Пест**».
Ступінь – шаг, див. «**Уступ**».
Ступо(і)ня – фабрика толчейная, завод толчейный.
Стяжність – стяжение.
Стьожка – лента.
Стягель – затяжка.
Сув – див. «**Обрушение**».
Суга – налет.
Суйма – суйма.
Сукровиця – див. «**Рассол**».
Суміш – смесь.
Суперфосфат – суперфосфат.
Суперфосфатня – завод суперфосфатный.
Супір – див. «**Упор**».
Суплаш лежати – пластами лежать.
Супора – подшашка.
Супрягання, -ження – сопряжение.
Суспензія – суспензия.
Суставний – шарнирный.
Суфляр – суфляр.
Сучинник височування – коэффициент высачиваппя.
Сучка – див. «**Храпчатка**».
Сушарка – сушилка.
Сушарня – сушилка (помещ.).
Сушба – див. «**Сушка**».
Сушення – сушка.
Сушильний – сушильный.
Сушильня – див. «**Сушилка**».
Сушіння – сушка.
Сушник – аппарат сушильный.

Сушня – див. «**Сушилка**», «**Сушка**».
Суфляр – суффляр.
Східчастий – уступный.
Схованка – див. «**Убежище**».
Схиб – див. «**Сброс**».
Схибати, -бити – див. «**Сходить**».
Схил – див. «**Скат**», «**Уклон**».
Схиловказ – клинофон.
Схилок – див. «**Скат**», «**Спуск**».
Схиломір – клинометр.
Сходити – сходить.
Схрещування – скрещение.
Сяйво – ореол.

Т

Таблиця маркова – доска марочная.
Таганашка – див. «**Соль крымская**».
Таль – див. «**Тали**».
Тальонник – талонщик.
Тама – тампонаж.
Тампонаж – тампонаж.
Тампонажний – тампонирующий.
Тампонувальний – тампонирующий.
Тампонувати – тампонировать.
Тамувальний – тампонирующий.
Тамування – тампонаж.
Тамувати – тампонировать.
Тарадайка – див. «**Таратайка**».
Таран – таран, див. «**Пест**».
Тарифікатор – тарификатор.
Тафля – див. «**Плита**».
Тачечник – див. «**Тачечник**».
Тачка крижова – тачка поясничная.
Тачкар – тачечник.
Твань – сапропель.
Твердість – твердость.
Твердота – див. «**Твердость**».
Творення – див. «**Порода**».
Тектоніка – тектоника.
Тектор – тектор.
Текучка – див. «**Нефть**».
Телюрид – теллурид.
Темперамент – темперамент рудника.
Теодоліт – теодолит.
Теплі води – див. «**Вода минеральная**».
Тепловець – термофор.
Теплотяг – тепловоз.
Тепляк – теплушка.
Терези – весы.
Термофор – термофор.
Тертьовий – фрикционный.
Тертьовик – фрикцион.
Тесання – обтеска.
Тесля – плотник.
Тесляр – плотник.
Технік – техник.
Техніка – техника.
Течиво – жидкость.
Тижбір – див. «**Пест**».
Тиск – давление.
Тичина – шест.
Тіло рудне – тело рудное.
Тічок – скат.
Тлунок – див. «**Пест**».
Товкач – пест.
Товкачка – див. «**Пест**».
Товчіння, -чення – толчение, протолочка.
Товчія – див. «**Драга**».
Товща – толща.
Товщина – див. «**Мощность**».
Толоковий – шомпольный.
Тоншання – утонение.
Топильня – завод плавильный.
Топільник – плавильщик.
Топлення – плавка.
Топливо – див. «**Плавка**».
Топля – див. «**Плавка**».
Топняк – див. «**Плавильщик**».
Топорець – див. «**Топорик**».
Торбинка – сумка.
Торкретобетон – торкретобетон.
Торкретування, -товання – торкретирование.
Торпедування – торпедирование.
Торпедувати – торпедировать.
Торф – торф.
Торфина – торфина.
Торфище – див. «**Торфяник**».
Торфівник – торфяник.
Торфівниця – торфяница.
Торфмайстер – торфмейстер.
Торфовий – торфяной.
Торфовий грунт – див. «**Торфяник**».
Торфовик – див. «**Торфяник**».
Торфовина – див. «**Торфяник**».
Торфовисько – див. «**Торфяник**».
Торфовище – торфяник.
Торфові багна – див. «**Торфяник**».
Торфові землі – див. «**Торфяник**».
Торфоздобування – торфодобывание.
Торфокопня – карьер торфяной.
Торфорізак – торфорез.
Торфорізка – торфорезка.
Торфорозробіток – торфоразработка.
Торфорозроблення – торфоразработка.
Торфосмок – торфосос.
Торфосмоковий – торфососный.
Торфосмоковня – торфососная станция.
Торфосушниця – торфосушка.
Торфотворення – торфообразование.

Торхвяний – див. «**Торфяной**».
Трям – балка.
Транспортер – транспортер.
Трáринка – див. «**Хомут**».
Трафарет – трафарет.
Третьоряд – див. «**Отложение третичное**».
Триб – зубчатка.
Трибок – див. «**Храпчатка**».
Тривкий в огню – див. «**Огнестойкий**».
Тривкість – див. «**Стойкость**».
Тризубець – трезуб.
Триктер – триктер.
«**Тримати доплив**» – «**Держать приток**».
Тримач – держатель, трегер.
Тримець – ручка.
Тримтець – дрожина.
Триніг – тренога.
Триніжка – див. «**Тренога**».
Триніжник – див. «**Тренога**».
Триніжок – тренога.
Триног – див. «**Тренога**».
Трипля – трепел.
Трисульфід двозолотовий – золото сернистое.
Трихлорид золотовий – золото хлорное.
Тріянгуляція – триангуляция.
Трос – тросс, див. «**Канат проволочный**».
Троска – див. «**Шлак**».
Трость – трость.
Труба – труба.
Трубка – трубка.
Трубна піч – трубопечь.
Трубовитяжний – трубоподъемный.
Трубокол – трубокол.
Труболовник – труболовка.
Трубопідіймальний – трубоподъемний.
Трубопіч – трубопечь.
Трубопробивач – трубопровод.
Трубопровід – трубопровод.
Труборіз – труборезка.
Труборізка – труборезка.
Труботримач – трубодержатель.
Трубчак – овершот.
Трусниця – решето качающееся.
Труш – детрит, див. «**Осыпь**».
Тунель – туннель.
Тупак – обух.
Тупачок – обушок.
Тупій – затылок.
Туплина – затылок.
Турбіна – турбина.
Турбовітрогін – турбовентилятор.
Турбокомпресор – турбокомпрессор.
Турбосвердло – турбобур.
Тюбінґ – тюббинг.
Тяг – тяга, див. «**Простирание**».
Тяга – тяга.
Тягальний – тартальный.
Тягальник – тартальщик.
Тягальня – установка тартальная.
Тягання – волочение, тартание.
Тягар – груз.
Тягати – тартать.
Тягач – тягальщик.
Тягель – поводок.
Тягельце – сухарь.
Тяглистість – див. «**Тягучесть**».
Тягло – див. «**Лямка**», «**Храпчатка**».
Тяговий – ведущий.
Тягучість – тягучесть.
Тяжний – ведомый.

У

Убагачення – див. «**Обогащение**».
Убиральник – див. «**Уборщик**».
Убирання – див. «**Уборка**».
Убіг – див. «**Скат**».
Убогий – убогий.
Увал – див. «**Увал**».
Уверствування – див. «**Напластование**».
Увімкнення – включение.
Уводнення – див. «**Обводнение**», «**Орошение**».
Уганяння – див. «**Вталкивание**».
Угілля – див. «**Уголь**».
Угіль – див. «**Уголь**».
Углевий – див. «**Углистый**».
Углець – див. «**Уголь**».
Углиблювання – осаживание.
Углибляти – див. «**Углублять**».
Углян – див. «**Карбонат**».
Уголь – див. «**Уголь**».
Ударний – ударный.
Ударник – ударник.
Удка – див. «**Удочка**».
Удмух – вдування.
Удмухування – вдування.
Удушливий – див. «**Удушливый**».
Удушшя – див. «**Удушье**».
Узвіз – див. «**Спуск**».
Узвізна похилина – див. «**Уклон**».
Узвозина – литерба.
Узел – див. «**Узел**».
Укажчик – див. «**Указатель**».
Указник – указатель.
Укладання в стоси – укладка в штабеля.
Укладатися – див. «**Залегать**».
Укладовище – див. «**Вместилище**».
Уклякання – оседание.

Укоп – закопушка, зарой.
Укопина – закопушка.
Укосина – див. «**Подкос**».
Укотити – вкатывать.
Укочувальний – посадочный.
Укочувати – вкатывать.
Укрі(е)пляти – див. «**Крепить**».
Укрутка – штопор.
Улаштування – див «**Устройство**».
Улежування, -жання – вылеживание.
Уліг – див. «**Отложение**».
Уловления – поимка.
Уловлювач – улавливатель.
Уложения – залегание.
Уложуватися, -житися – залегать.
Умикання – включение.
Уминання – уминка.
Уміцнювати, -нити – див. «**Закреплять**».
Умі(о)цняти – див. «**Крепить**».
Уношення – див. «**Снос**».
Упад – див. «**Падение**».
Упихання – вталкивание.
Уплітання – заращивание.
Упор – див. «**Упор**».
Упора – упор.
Управа – управление.
Управляти, -вити – заправлять.
Упраж – див. «**Упряжь**».
Упряж – упряжь.
Упуст – див. «**Шлюз**».
Упучення – див. «**Вспучивание**».
Усвердлюватися – вбуриваться.
Усипати – див. «**Отливать**».
Устава – установка.
Уставляльник – вставщик.
Уставляння, -ления – вставка, установка.
Установляння, -лення – установка.
Устаткования – оборудование.
Установляння – постановка.
Уставляти загвіздок – расчековывать.
Установа – див. «**Установка**».
Устенок – устье.
Устійний – отстойный.
Устійник – отстойник.
у. вимірний – колодка измерительная.
Устійня – ящик отстоечный.
Устойник – див. «**Отстойник**».
Устоювання, -яння – отстаивание.
Устоюватися, -ятися – отстаиваться.
Уступ – див. «**Уступ**»
Устя – див. «**Устье**».
Устье – див. «**Устье**».
Утворення – образование.
Утвори – формации.
Утирати – див. «**Выглаживать**».
Утискання, -снення – задавка.
Утискати, -снути – задавливать, -вить.
Утисненість – вдавленность.
Утруска – утряска.
Утулок – втулка.
Ущолочати – див. «**Отстаиваться**».
Ущолочування – див. «**Отстаивание**».
Ущульник – струбцинка.

Ф

Фабрика – фабрика.
Фабрицький – див. «**Заводской**».
Фав'є – фавье.
Фалат – див. «**Кусок**».
Фалда – складка.
Фартух – див. «**Фартук**».
Фельдшпат – див. «**Шпат полевой**».
Фільєр – фильер.
Фільтр-прес – фильтр-пресс.
Фільтр сітчаний – фильтр сетчатый.
Флексура – перегиб, флексура.
Фльота – флот.
Фльотаційний – флотационный.
Фльотаційня – отделение флотационное.
Фльотація – флотация.
Фльотувальня – установка флотационная.
Флюванер – фрюванер.
Фольбанд – фольбанд.
Фонтал – див. «**Фонтан**».
Фонтан – фонтан.
Фонтанний – фонтанирующий.
Фонтанування – фонтанирование.
Фонтанувати – фонтанировать.
Формації намулові – формации аллювиальные.
Формація – див. «**Порода**».
Форсит – форсит.
Фоса – разрез.
Фосфорик-матовик – нижняк.
Фосфорит – руда фосфоритная, фосфорит.
Фосфорит-тьмянець – нижняк.
Фосфоритовище – месторождение фосфорита.
Фрикціонування – фрикционирование.
Фрейфаль – фрейфал.
Фрикційний – фрикционный.
Фрикціон – фрикцион.
Фугас – фугас.
Фундамент – фундамент.
Фурик – тележка.
Фус – див. «**Грязь**».
Фусник – див. «**Отстойник**».
Фусовник – див. «**Отстойник**».

Х

Хамут – див. «**Хомут**».
Хвартух – фартук.
Хвигура – див. «**Вышка**».
Хвиля – волна.
Хвилястість – волнистость.
Хвіст – хвост.
Хижа – див. «**Клеть**».
Хід – ход.
Хід – див. «**Штрек**».
х. водостічний – див. «**Ходок косовичный**».
Хідник – выработка ходовая, ходок, див. «**Штольня**».
х. поперечний – див. «**Квершлаг**».
Хідня – ход, див. «**Жила рудная**».
Хід робітничий – див. «**Ходок рабочий**».
х. сполучений – див. «**Сбойка**».
Хлипак – клапан.
Хлипаковитягач – извлекатель клапанов.
Хлопець – мальчик, проба глины.
Хлоринація, -нування – хлоринация.
Хпоропромивач – промывалка для хлора.
Хлоротвірник – генератор для хлора.
Хлорувати – хлорировать.
Хобот – хобот.
Ховання – погребание (валунов).
Ходка – див. «**Ход**».
Ходня – див. «**Жила рудная**».
Ход покладний – див. «**Залежь жильная**».
х. рудний – див. «**Жила рудная**».
Ходовий – ходовой.
Хомут – хомут.
Храпок – храпок.
Хрещик – орт.
Хрещиковий – ортовый.
Хрищак – долото крестообразное.
Хронометр – хронометр.
Хутко-вдарний – быстро-ударный.
Хутрівний – футеровочный.
Хутрування, -рования – футеровка, набойка.

Ц

Царина – область.
Цвіт – див. «**Выцвет**», «**Налет**».
Цебер – бадья, кюбель.
ц. рудопідіймальний – бочка рудоподъемная.
Цеберний, -ровий – бадейный.
Цеберник – бадейщик.
Цебрик – бадейка.
Цебро – бадья.
Цекіт – див. «**Россыпь**».
Цементування, -тація – цементация.
Центр – центр.
Центрофуґа – центрофуга.
Центрування – центрировка.
Церезин – церезин.
Церезина – див. «**Церезин**».
Цибух – мундштук.
Цикавка – див. «**Шприц**».
Цикл – цикл.
Цингель – див. «**Курок**».
Цинк – цинк.
Цинкарня – завод цинковый.
Цинковище – месторождение цинка.
Цинобра – киноварь.
Циновище – месторождение олова.
Циновмісний – оловосодержащий.
Циняк – камень оловянный.
Цистерна – цистерна.
Ціва – див. «**Труба**».
Цівка – див. «**Катушка**», «**Трость**».
Цівопровід – див. «**Трубопровод**».
Ціворіз – див. «**Труборезка**».
Ціджения – фильтрование.
Цідило – фильтр.
ц. нагнітне – пресс-фильтр.
ц. порожняве – вакуум-фильтр.
Цідильний – фильтровальный.
Цідіння – фильтрование.
Цілик – столб предохранительный, целик.
Цілинець – ножка, столб предохранительный, целик.
Циліндер – цилиндр.
Циліндрик – цилиндрик.
Цілка – див. «**Выемка**».
Ціянід двозолотовий – золото цианистое.
Ціянізація – цианизация.
Ціянізування, -зовання – цианизация.
Ціянувальня – завод циановый.
Цмок – див. «**Насос**».
Цямбра – див. «**Крепление венцовое**».
Цямбрування, -риння – див. «**Крепление венцовое**».
Цямра – крепление венцовое.
Цямринець – венец (крепи).
Цямриння – див. «**Крепление венцовое**».
Цямровання – срубка (крепи).
Цямровий – див. «**Обсадной**».
Цямрування, -ровання – крепление венцовое, срубка (процесс).
Цямрувати – забирать венцами, крепить.

Ч

Чавун – чугун.
Часомір – хронометр.
Частина довбальна – часть долбежная.

ч. напрямна – часть направляющая.
Чаша – чаша.
Чверткування – квартование.
Червінь – золото красное.
Черевик – башмак.
Черен – див. «**Ядро**».
Черпак – черпак.
Черпаковий – черпачный.
Черпало – див. «**Черпак**».
Черпальниця – черпалка.
Черпальник – черпачный (рабочий).
Черпання – драгирование.
Черпати – драгировать.
Черпачка – черпалка, машина черпачная, див. «**Драга**».
Черпачний – черпачный.
Чехол – див. «**Чехол**».
Чин – действие.
Чинник – фактор.
Чистилка – чищалка.
Чистильник – див. «**Очиститель**».
Чистій – очиститель.
Чистіння – чистка.
Чищення – очистка, чистка.
Чіп – шип.
Чіпень – прицепка.
Чіпкість – див. «**Вязкость**».
Чіпляльник – прицепщик.
Чіпляння – подвеска.
Чіпляти – див. «**Зацеплять**».
Чіплятися – див. «**Вязнуть**».
Чіпляч – подвешиватель.
Чоло вибою – грудь забоя.
Чукан – див. «**Кирка**».

Ш

Шапка – папаха.
ш. забивна – головка забивная.
Шапочка – колпачок.
ш. пилозахисна – гильза пылепредохранительная.
ш. протипилова – гильза пылепредохранительная, капсуль(я) пылевая.
Шапчук – шлем.
Шар – слой, див. «**Пласт**».
Шаріяж – шарриаж.
Шарування – див. «**Напластование**».
Шаруватість – слоеватость.
Шахт – див. «**Шахта**».
Шахта – ствол, шахта, див. «**Карьер**», «**Копь**», «**Копь каменноугольная**».
Шахтар – рудокоп, шахтер.
Шахтівничий – стволовой.
Шахтовий – шахтный.
Шахтуватий – шахтообразный.
Шворень – див. «**Шкворень**».
Шворінь – див. «**Сердечник**»
Шедит – шеддит.
Шел – шелл.
Шелом – див. «**Шлем**».
Шемінь – див. «**Лом**».
Шершавень – шершак.
Шестерня – шестерня.
Шиб – див. «**Шахта**», «**Скважина буровая**».
Шиба – скважина буровая.
Шибовина – лихтлох.
Шибувати – див. «**Маневрировать**».
Шип – див. «**Щуп**», «**Зонд**».
Шипування – зондирование.
Ширитель – див. «**Расширитель**».
Шкалубина – див. «**Расселина**».
Шкалюба – клюфт.
Шкворень – див. «**Сердечник**».
Шкворінь – див. «**Шкворень**».
Шкіра – див. «**Кожа**».
Шкребачка – див. «**Скребок**».
Шкребло – див. «**Скребок**».
Шкрябання – див. «**Царапание**».
Шлак – див. «**Шлак**».
Шлея – див. «**Лямка**».
Шлита – див. «**Волокуша**», «**Собака**».
Шліпс – шлипс.
Шлір – шлир.
Шліфування, -фовання – шлифовка.
Шліх – шлих.
Шліхування – див. «**Шлифовка**».
Шлюз – див. «**Шлюз**».
Шлюза – шлюз.
Шлюзовий – шлюзовой.
Шлюзо(і)вня – отделение шлюзовое.
Шляга – чекмарь.
Шлям – грязь (осадок), шламм.
Шлямівня – яма грязевая.
Шлямосмок – насос грязевой.
Шлямувати – див. «**Отмучивать**».
Шлях вивізний – див. «**Путь откаточный**».
Шляховик, -вий – дорожный, путевой.
Шляхопровід – путепровод.
Шмат – див. «**Кусок**».
Шматок – див. «**Кусок**».
Шморгання – див. «**Скольжение**».
Шнек передатний – червяк передаточный.
Шнекотримач – держатель червяка.
Шнур – шнур.
Шолом – шелом, шлем.
Шомпольний – шомпольный.
Шопа – откос.
Шортвалодер – шортваллодер.
Шортвал – шортвалл.

Шпак – див. «**Соль каменная**».
Шпарутка – затиральник.
Шпат – див. «**Шпат**».
Шпеник – див. «**Штревель**».
Шпилик – див. «**Штревель**».
Шпіндель – шпиндель.
Шпіцкастен – шпицкастен.
Шпіцлут – шпицлут.
Шпола – совок, черпак.
ш. кінна – див. «**Скрепер**».
Шполик – див. «**Черпак**».
Шполяк – див. «**Лоток**».
Шприц – шприц.
Шпулька – катушка, див. «**Витушка**».
Шпуля – боб(б)ина, катушка.
Шпур – шпур, бурка.
Шріт – дробь.
Шротовідвід – отвод для дроби.
Шротоживильник – питатель дробовой.
Шротоподавач – питатель дробовой.
Шроторозподільник – распределитель дробовой.
Штаба – див. «**Слиток**».
Штайґер – штейгер.
Штанґа – штанга.
Штанґовик – штанговой.
Штанґопідойма – штангоподъемник.
Штанґотримач – штангодержатель.
Штани – штаны.
Штейгер – див. «**Штейгер**».
Штиб – штыб, див. «**Мусор**».
Штибовий – штыбовый.
Штибовик – штыбовый.
Штигар – див. «**Штейгер**».
Штип – див. «**Штыб**».
Штир – зонд, щуп, див. «**Бур**».
Штировий – щуповой.
Штих – див. «**Пласт**».
Штовхач – толкач.
Штола – див. «**Штольня**».
Штольня – штольня.
ш. розвідкова – зухорт.
Штольнюватий – штольнообразный.
Шток – шток.
Штокверк – штокверк.
Штоковий – штоковой.
Штопор – штопор.
Штосґерд – штосгерд.
Штрек – штрек.
ш. піднятковий – гезенк рассечный.
ш. косинний – диагональ.
Штрековий – штрековый.
Штроп – штроп.
Штурвал – штурвал.
Штуф – штуф.
Шуканка – див. «**Поиски**».
Шукання – див. «**Поиски**».
Шукач золота – золотоискатель.
Шула – вандрут.
Шуловий – вандрутный.
Шум – див. «**Пена**».
Шумовина – див. «**Накип**».
Шумовина – див. «**Пена**».
Шумовиння – див. «**Пена**».
Шумувальня – отделение пенообразующее.
Шумування – див. «**Пенообразование**».
Шура – див. «**Откос**».
Шурувалок – закатанка.
Шурф – дудка, шурф.
Шурфувальний – шурфовочный.
Шурфування, -фовання – шурфование.
Шуфля – див. «**Лопасть**».
Шухляда риштакова – головка (выдвижн. ящик).

Щ

Щава – див. «**Вода кислая**».
Щелепа напрямна – щека направляющая.
Щелепи – челюсти.
Щелина – див. «**Расселина**».
Щелинистий – див. «**Трещиноватый**».
Щелистість – див. «**Трещиноватость**».
Щипці – щипцы.
Щит – щит.
Щиток – щиток.
Щілина – щель.
Щілинистий – трещиноватый.
Щілинність – трещиноватость.
Щілистість – див. «**Трещиноватость**».
Щільність – плотность.
Щуп – див. «**Щуп**».

Я

Ядро – ядро.
Язики (повітряні) – языки воздушные.
Яйцо – яйцо (сорт угля).
Ялина – див. «**Шест**».
Яловий – холостой.
Яма – яма, див. «**Шахта**».
Яма на вапно – див. «**Печь известеобжигательная**».
Ямар – див. «**Горнорабочий**».
Ямище – разнос.
Ямкар – ямщик.
Яндола – див. «**Лоток**».
Ярмо – див. «**Хомут**».
Ящик – кузов, ящик.